VINCAS KRĖVĖ

RAŠTAI

VI

DANGAUS IR ŽEMĖS SŪNŪS

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS LEIDYKLA

Redagavo
VINCAS MACIŪNAS

Copyright 1961 by Juozas Kapočius

Printed in USA 1961

Išleido
JUOZAS KAPOČIUS

Spaudė
LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS SPAUSTUVĖ
265 C Street, So. Boston 27, Mass.

DANGAUS IR ŽEMĖS SŪNŪS

SKIRIU SAVO ŽMONAI

MARIJAI ONAI,

SUNKAUS GYVENIMO

KELIONĖS DRAUGEI

I

ŽEMĖS VINGIAIS

ANKSČIAU, NEGU AMŽIAI GIMĖ

I

Viduje aukštas sostas, prie kurio veda platūs balti laiptai. Soste sėdi Jis. Sostas ir jame sėdintysis vos matomi spindulių šviesoje.

Iš dešinės ir kairės dangaus Galybių eilės, nykstančios neaprėpiamoje erdvių tolumoje.

Dešinėje stovintieji ginkluoti ugningais kalavijais, nuleistais dabar žemyn, ir šviesa žėrinčiais skydais. Jų balti šarvai švytruoja spinduliais. Veidai, kupini pergalės džiaugsmo, spindi meile Jam, kuris sėdi soste.

Kairėje stovintieji nusiminę, sumišę... jų veidai liūdesio ir susirūpinimo aptemdyti.

MICHAELIS *(stovėdamas ginkluotų priešakyje ir iškėlęs ankštyn rankas suduoda kalaviju į savo skydą, iš kurio ištrykšta žaibai):*

Kas yra kaip Dievas, soste sėdintysis!

ANGELAI *(irgi daužydami kalavijais į skydus, iš kurių trykšta žaibai. Jų balsai nuaidi kaip perkūno trenksmai visatos erdvėse):*

— Kuris yra lygus Dangaus Galybių Viešpačiui!

— Vienas Jis yra visatų valdovas!

— Nėra lygaus Tam, kuris buvo, yra ir bus!..

NARSUSIS *(priėjęs atsiklaupia laiptuose, priešais sostą):* Viešpatie, mūsų Tėve ir Valdove! Mes kirtomės taip, jog Tavo platūs pasauliai drebėjo, kaip širdys tų, kurie tapo Tau priešais, išdrįsdami tarti Tavo akivaizdoje puikybės žodžius! Žaibais ir griausmais, kuriais esi mus apginklavęs, nutrenkėm juos į tamsybių bedugnes! *(Atsistojęs ištiesia aukštyn dešinę, kalaviju apginkluotą).* Nebėra jau Tavo saulėtuose pasauliuose, kas išdrįstų tarti: „Esu kaip Dievas, soste sėdintysis".

TEISINGASIS *(atsiklaupęs laiptuose šalia Narsiojo):* Viešpatie ir Teisybės Šaltini! Mes nutrenkėm Tau nusikaltusius į tamsybių bedugnes,

kurių Tavo šviesos spinduliai niekados tenenušviečia! Teviešpatauja ten amžina tamsybių naktis! Tegyvena ten amžinas nusiminimas ir sielvartas! *(Atsistojęs ir iškėlęs aukštyn dešinę).* Ten paruošiau jiems vietą, kad amžinai gyventų be vilties išvysti šviesą, kuri spindi iš Tavęs, be vilties atgauti džiaugsmą, kuriuo mus džiugini, be vilties patirti laimę, kurią gimdo mumyse Tavo veidas!

RŪSTUSIS *(priėjęs atsistoja laiptuose greta Teisingojo):* Rūstybės Dieve! Tesie amžinai prakeikti, kurie Tau nusikalto! Tegyvena amžinoje tamsybėje, kurie nepanorėjo Tavo veido šviesa gėrėtis! Tegyvena amžinu nusiminimu, kurie drįso tapti Tavo priešais, nors buvai juos, kaip ir mus visus, laime apdovanojęs! *(Iškėlęs aukštyn abi rankas ir sudaužęs kalaviju į savo skydą).* Rūstybės Dieve! Tesie jie amžinai prakeikti!

ANGELŲ CHORAI:

I choras: Tebūna, mūsų Viešpatie ir Tėve, amžinųjų tamsybių auka, kurie atsižadėjo Tavo sūnų vardo ir pamiršo, kad esi visų mūsų gyvybės šaltinis.

II choras: Telydi skausmas ir nusiminimas jų kiekvieną judesį, kad nepanorėjo amžinai Tavo veidu gėrėtis ir užmiršo, kad juos esi laimei pagimdęs!

GAILESTINGASIS *(atsiklaupia laiptuose šalia Teisingojo ir ištiesęs rankas į soste sėdintįjį maldaujamai):* Geriausias mūsų Tėve! Gailiomis skausmo ašaromis apsiverkiau, kai pamačiau juos tamsybių bedugnėsna nugrimzdusius! Tėve, kokie jie bus nelaimingi, kai supras, kad nusidėję nebepamatys jau Tavo veido! Pasigailėk jų, nes ir jie buvo Tavo meilės džiaugsmui ir laimei pagimdyti!

TEISINGASIS *(ištiesęs į sostą abi rankas):* Aš žinau, Viešpatie ir Kūrėjau viso, kas yra, kad Gailestingasis yra mylimiausias Tavo Pirmagimis Sūnus, kuris nujaučia Tavo širdies kiekvieną pojūtį. Betgi Tu esi amžinosios teisybės šaltinis! Kaipgi Tu, amžinoji teisybė, atleisi tiems, kurie sunkiai nusikalto!

RŪSTUSIS *(pakėlęs aukštyn kalaviju ginkluotą ranką, lyg grasindamas):* Tesie amžinai prakeikti! Atstumk juos, Viešpatie, nuo savo veido! Išmesk juos iš savo širdies ir iš atminties savo! Telieka amžinai tamsybėje prakeikimo sūnūs! Tesie taip, Viešpatie!

ANGELŲ CHORAI:

I choras: Tavo veido šviesa ramina kiekvieną širdį, kuriai esi suteikęs gyvybę, kad amžina laime džiaugtųsi Tave garbindami.

II choras: Bet teneranda pasigailėjimo Tavo širdyje, kurie yra puikybe nusikaltę: ar ne jie sukilę panoro maištinga ranka Tavo sostą paliesti?

GAILESTINGASIS: Gerasis mūsų Tėve! Vienas, tik vienas Tavo širdies pojūdis, ir pranyks jų maištingi jausmai, ir gailėsis jie savo žodžių ir darbų, kuriais nusidėjo.

TEISINGASIS: Ar ne Tu apdovanojai juos kaip ir mus laisva valia, kad galėtume pasirinkti, kurį norime kelią tarp blogo ir gero?

GAILESTINGASIS: Esi gausus malonių šaltinis kiekvienam, kurį dėl savo meilės pašaukei iš nebūties į gyvenimą! Suteik jiems dar vieną,„ tik šią vieną malonę: tesigaili savo nusikaltimo!

TEISINGASIS: Ar ne Tu apdovanojai juos kaip ir mus laisva valia gailėtis dėl savo darbų?

GAILESTINGASIS: Tėve mūsų geriausiasis, ar ne Tu esi neišsenkamas meilės šaltinis? Ar ne meilės kančiose liepei man iššaukti juos iš nebūties bedugnės į gyvybės šviesą, kad džiaugtųsi ir laimingi būtų? Kaip galės džiaugtis Tavo meilės kupina širdis, matydama nusiminimo skausmuose paskendusiuosius, kurie laimei ir džiaugsmui pagimdyti? Aš, mano geriausiasis Tėve, nesidžiaugsiu ir laimės nepatirsiu, kol yra, kurie sielvarte gyvena!

TEISINGASIS: Teisybės ieškau, Viešpatie! Kur ją surasiu, jei ne čia, pas Tavo sostą, teisybės šaltinį?

NARSUSIS: Viešpatie, mes kovojome dėl Tavo švento vardo, kentėme žaizdas ir skausmą!

Mes sunkiai kovojome, visatų Viešpatie, nes priešas buvo atkaklus ir galingas.

Buvo valanda, Viešpatie, kada susvyravo mūsų eilės, priešo žiauriai engiamos.

Mes tikėjomės, laukėme paramos štai iš jų *(rodo į kairėj stovinčiuosius)*. Bet jie neatėjo mums į pagalbą, neparėmė sunkioje kovoje, kada mūsų rankos buvo pavargusios.

Ir štai dabar ateiname pas Tave, Viešpatie, su skundu, kad buvome apleisti tų, kurie turėjo mums pagelbėti.

Savo žaizdas ir skausmus nešame Tau, nes Tu esi mūsų Tėvas.

ANGELŲ CHORAI:

I choras: Sunki buvo kova su galingu Tavo priešu: nuvargusios buvo mūsų rankos, ir sielos dėl smarkių priešo smūgių skausmų sukaustytos.

II choras: O kurie pagalbą mums teikti turėjo, nesuteikė josios: nuošaliai stovėjo, kaip tie, kurie svyravo sieloje, kad Tu esi mūsų Dievas.

I ir II chorai *(kartu)*: Savo kartų nusivylimą dedame į Tavo sosto papėdę: Tu esi mūsų gerasis Tėvas ir skausmų raminamas džiaugsmo šaltinis.

TEISINGASIS: Viešpatie, Teisingumo Šaltini! Kur šie *(nurodo ranka į dešinėje stovinčiuosius)*, sudėję pas Tavo kojas savo skausmus ir nusivylimą broliais, suras gaivinamą nusiraminimo džiaugsmą, jei ne čia, pas teisingumo sostą!

GAILESTINGASIS: Tėve geriausiasis! Tavo siela meilės ir pasigailėjimo kupina! Argi amžinai atstumsi pasmerkdamas tuos, kurie buvo laimei iš nebūties į gyvenimą pašaukti!

Aš matau, kaip rūstauja Teisingasis ir nekantriai varto žaibus Rūstusis, bet nesiliausiu maldavęs už visus: ir kurie nusidėjo Tau ir kurie susvyravo!

Tu nubausk juos, bet nubausk kaip myliš Tėvas ir nubaudęs pasigailėk!

Pasigailėk, gerasis Tėve, nes Tu esi meilės ir pasigailėjimo Dievas!

RŪSTUSIS: Težūna amžinai, kurie išdrįso Tau nusidėti! Tenesuranda amžinai jie kelio iš tamsybių bedugnės!

GAILESTINGASIS: Gerasis visų mūsų Tėve! Negi Tu leisi, kad iš nusiminimo būtų atimta viltis, ir bausmė netektų valandos, kurioje ji turėtų pasibaigti?

IŠMINTINGASIS *(pakyla laiptais į sostą ir tyliai kalba su soste sėdinčiuoju)*: Jie mano, kad Anasis yra, kaip vienas mūsų, Tavo meilės pagimdytų ir Tavyje gyvuojančiųjų. Juk nėra ir nebebus santaikos tarp Tavęs, kuris esi meilės, gyvybės ir laimės šaltinis, ir Ano, visa griaunančios audros ir naikinimo prado. Kaip gali atleisti jam kaltę ir dovanoti bausmę, jei jis neprašo ir nenori pasigailėjimo malonės, o tik trokšta sudrumsti Tavo pasaulių ramybę ir sunaikinti laimės džiaugsmą, kurį padėjai gyvybės pamatuosna.

GAILESTINGASIS: Neatsikelsiu, Tėve, ir nesiliausiu maldavęs, kol išgirsiu Tavo sprendimo žodžius!

BALSAS iš SOSTO: Atmetu nuo savo veido ir iš savo širdies pašalinu, kurie sudrumstė mano pasaulių ramybę: tesie prakeikti!

Kurie, pikta pasekę, audrą pasirinko: tesie prakeikti!

Kurie, griovimo keliu nuėję, atgal grįžti nebenori: tesie prakeikti!

Amžinu mano sielos skausmu juos prakeikiu!

ANGELŲ CHORAI:

I choras: Didis yra Teisybės ir Tiesos Viešpats: Jis iš nebūties pagimdė pasaulius, kad juose laimė, džiaugsmas ir tiesa amžinai klestėtų.

II choras: Didis yra Ramybės Viešpats savo darbais: Jisai nubrėžė gyvybei ribas ir nurodė darnius santaikos ir santvarkos kelius!

I ir II chorai: Tvarką padėjo savo pasaulių pamatuosna: tesie prakeikti Viešpaties prakeikimu, kurie tvarką ardo! . .

TEISINGASIS: Viešpatie! Tu dar nepareiškei žodžio dėl tų, kurie susvyravo paabejoję, kad Tu esi Teisybės Dievas, ir nėra kito, kaip tik Tu.

Jie suabejojo Tavimi ir Tavo keliais, Viešpatie! Suabejojo, kad Tu esi vienintelis viso gero šaltinis!

RŪSTUSIS: Tebūna ir jie prakeikti Tavo prakeikimu, Rūstybės Žaibų Viešpatie! Tamsybių bedugnė tebūna ir jų gyvenimo vieta! Tepaveldi amžinai beviltis nusiminimas ir jų sielas!

NARSUSIS: Tark jiems pasmerkimo žodį, Dangaus Galybių Viešpatie, ir mes nutrenksime juos, kur nudanginom prieš Tave sukilusiuosius!

GAILESTINGASIS: Pasigailėjimo Tėve, argi jau man nėra vietos Tavo širdyje, ir mano balsas nepasiekia Tavo ausies? Jei reikia, kad kentėtų tie, kurie susvyravo, ir skausmais išpirktų savo kaltes, tekenčiu aš už juos visus. Visus jų skausmus aš pasiimu sau, tik nebausk tų, kurie dar nenuėjo piktybės ir pražūties keliu!

Neatstumk jų nuo Savo veido ir iš Savo širdies jų neišbrauk!

Jei Tavo teisybė reikalaluja, kad nusiminimas lydėtų juos, štai, Tėve, mano širdis: pagimdyk ten ją, kad aš vienas už juos kentėčiau, ir jie nebūtų amžinai atstumti!

Visus skausmus, kuriuos turėtų jie pakelti, sudėk ant mano pečių, Pasigailėjimo Tėve, tik neišbrauk jų iš Savo širdies!

BALSAS iš SOSTO: Jūs, kurie stovite kairėje ir tylite, prabilkite.

BALSAI iš KAIRĖS: — Viešpatie! Mes žinom, kad esame nedėkingi ir neverti laimės, kurią mums buvai padaręs...

— Nors Tavo rūstybės žaibai mums grasina, bet nenuslėpsime, Viešpatie, kad abejojimas gimė mūsų širdyse, pagavo protą ir suvaržė mūsų sielas.

— Tavo tiesa mums jau neatrodo tiesa, ir tavo priešų nusidėjimas neatrodo mums kaltė...

— Skaudi abejojimo kančia kankina mūsų širdis, ir štai esame kaip kryžkelėje!..

RŪSTUSIS: Girdi, Galybių Viešpatie? Tu girdi, ir Tavo rūstybės griausmai dar miega!

BALSAS iš SOSTO: Jūs, kurie suabejojote, kad Aš esu Aš, ir svyruojate, kaip kryžkelėje bestovintieji!

Nepašalinsiu jūsų iš savo širdies ir iš atminties neišbrauksiu, nes mylėdamas pašauksiu jus iš nebūties gyveniman, kad mano sūnūs būtumėt.

Bet suabejojote, kad Aš esu Aš, teisybės ir gėrybės šaltinis, susvyravote pasirinkimo valandoje ir dar neišsklaidėte abejonių savo sieloje.

Todėl eisite į pasaulius, kūnais prisidengę, ir keliausite, kol liausitės svyravę, kurį turite pasirinkti kelią, pas Mane ar tą, kuris yra mano priešas.

Jūs, amžinieji, savo kelionėje paragausite mirties! Jūs, laimei gimusieji, patirsite sielvarto ir skausmo, išgersite iki dugno kartybės taurę.

Šviesai iš nebūties iššaukti išmatuosite tamsybių bedugnes.

Keliausite tarp skausmų ir ašarų, tarp gero ir pikto, tarp aukšto ir žemo, iš vieno pasaulio į kitą, kol pagaliau pasirinksite mano tiesą ar tai, kas jai priešinga.

Eikite dabar iš čia ir keliaukite, tremties sūnūs!

ANGELŲ CHORAI:

I choras: Didis yra Galybių Viešpats ir teisingi Jo sprendimai: neatspėjami būdai, kuriais paklydusįjį išveda Jis į tiesos kelią!

II choras: Didi yra Jo malonės kupina širdis: ji pasigailėjo paklydusiųjų ir neatstūmė jų amžinai.

I ir II chorai: Didis yra Išminties Viešpats savo darbais: nėra kito, kuris kaip Dievas būtų.

GAILESTINGASIS: Sunkus ir pavojų kupinas kelias, kuriuo paskyrei savo malone jiems eiti. Aš bijau, mieliausias Tėve, kad juo keliaudami gali paklysti ir paklydę amžinai žūti tamsybių bedugnėse!

Leisk, gerasis visų mūsų Tėve, kad ir aš su jais eičiau tuo keliu ir eidamas praminčiau takus, kurie atvestų juos atgal, prie Tavo šviesaus veido.

Kad galėčiau palengvinti gyvenimo naštą, kurie pails ir pailsę galėtų suklupti ir nenusikratytų savo abejonių, kad Tu esi tiesos ir gerybės šaltinis.

Kad nuraminčiau, kurie nusimins ir nusiminę galėtų netekti vilties surasti kelią į Tavo pasigailėjimo kupiną širdį.

Kad galėčiau sustiprinti, kurie susvyruos ir susvyravę galėtų amžinai prarasti Tavo malonę.

Leisk man, geriausias ir gailestingiausias Tėve, eiti su jais vienu keliu ir tapti Tavo akyse jų kaltės atpirkimo auka!

BALSAS iš SOSTO: Tu esi mano mylimiausias Sūnus, kuris atspėji mano sielos pojūčius! Tesie pagal Tavo norą, kuris yra ir mano noras.

II

Chaoso netvarkoje kamuoliais raitosi, banguoja tamsios juodos miglos. Tik liepsnoją žaibai matyti, tik nesiliaujami perkūnų trenksmai girdėti ir vėtrų piktas siutimas. Seka ilgi ilgi laikai. Pagaliau vėtros ima nutilti, vis rečiau skrieja žaibai, ir perkūnų trenksmai darosi ne tokie galingi. Su švelnėję vėjai kilnoja praretėjusias miglas.

Pasigirsta du balsai, kurie aidi kaip perkūnų trenksmai aptilusioje visatos erdvėje.

I BALSAS: Numalšintos audros ir chaoso galybe, ar girdi mane?

II BALSAS: Nenoriu girdėti, nes esi nepakenčiamas. Bet girdžiu. Ko nori, Galingasis?

I BALSAS: Kad nusilenktum man, nugalėtojui.

II BALSAS: Taip, tu dar galingesnis esi. Bet nesu nugalėtas.

I BALSAS: Sunaikinau tavo viešpatystę ir savo įkūriau, kad joje viešpataučiau.

II BALSAS: Nugalėjai mane, kaip galingą nugali galingesnis. Bet aš nepavergiamas.

I BALSAS: Esi nugalėtas: turi man tarnauti.

II BALSAS: Ir nugalėtas aš pasilieku aš. Nėra, kas mane palaužtų.

I BALSAS: Nugalėjau ir palaušiu.

II BALSAS: Kas esi, kuris taip kalbi?

I BALSAS: Amžinoji meilė. Nori ar nenori — turėsi man tarnauti.

II BALSAS: Kas yra: tarnauti?

I BALSAS: Išsižadėti savęs ir tik manimi gyventi.

II BALSAS: Amžinas būdamas, kaip galiu nebūti? Aš esu aš, kuris esu. Ko įsibrovei į mano viešpatystę?

I BALSAS: Suteikti tvarką chaosui ir gyvybę, kur buvo nebūtis. Gyvybės jėgos — mano galybė. Kas man pasipriešins?

II BALSAS: Audra ir chaosas — mano galybė! Kas prieš mane išsilaikys?

I BALSAS: Tie, kurie čion turi ateiti, kad gyventų.

II BALSAS: Ką suteiksi jiems, kad mane nugalėtų ir nugalėję paveldėtų man?

I BALSAS: Žinojimo laimę ir pažinimo džiaugsmą!

II BALSAS: Aš įdiegsiu jiems audros ir maišto troškimą, kad pasijustų suvaržyti, kaip dabar aš jaučiuosi. Kuriam iš mūsų jie priklausys?

I BALSAS: Man, nes pamilau juos amžina meile.

II BALSAS: Man, nes kentės, kaip dabar aš kenčiu! Mudu pakovosime dar!

I BALSAS: Kovosime, kol nugalėsiu.

Balsai nutyla, miglos nukrinta, išsisklaido debesys ir padangėse sužiba jauna saulė, kuri savo šiltais spinduliais nušviečia vos gimusią žemę. Tai pirmoji diena.

Padangėmis skraido ištremtos dvasios ir, pastebėjusios žemę, susilaiko, jos sužavėtos..

SKRENDANČIOSIOS DVASIOS: — Kokis skaistus, kokis gražus šis naujas pasaulis!..

— Taip, jis skaistus, kaip vos tik išėjęs iš savo darbą pamilusio Kūrėjo rankų!..

— Didis yra, kuris tokius pasaulius kuria!..

— Ir meilės kupina jo siela!..

— Tiesa! Tai meilės vaisius!..

— Taip, didžiausios meilės skaistus vaisius!

— Meilės!..

— Apsistosime čia ir pasiliksime...

— Apsistosime!..

— Apsistosime kelionėje...

— Gal surasime, ko ieškome.. .

— Gal surasime...

BALSAS iš TOLO: Sukūriau šį pasaulį, kad jis būtų jums bandymo vieta. Skausmais ir nusiminimu, vargais ir ašaromis būsite bandomi ir tiriami. Bet nenusiminkite! Neapleisiu jūsų šiame ašarų slėnyje ir nepaliksiu vienų sielvartui, mylimieji mano broliai, broliai svyruojantieji!..

PRIEAUŠRIO METU

Buvo skaudūs ir sunkūs laikai Dievo išrinktajai tautai: kraštą užplūdo netikėlių ginkluotos minios, kurios tikrojo Dievo nepažinojo ir amžinojo pasaulių Kūrėjo negerbė.

Neapipiaustyti svetimųjų dievų garbintojai nešvariomis pėdomis išbiaurino šventąjį Miestą ir išniekino Amžinojo Namus.

Jie savo nešvariais veidais, kuriais biaurisi Praamžiaus akis, išdrįso įžengti visų švenčiausion Amžinojo buveinėn ir suteršė savo žvilgsniais paslaptingąjį Visagalio sostą.

Išdidūs ir puikybės kupini pikti Belialio sūnūs besišvaistė šventojo Miesto gatvėmis, prievartaudami ir niekindami Izraelio sūnus.

Nebuvo, kas juos būtų galėjęs sudrausti, ir tie, kurie išdrįso stovėti Dievo įstatymų sargyboje, buvo edomitų rankomis kalaviju žudomi...

Nusiminimo ir skausmo dejonės nuaidėjo per visą kraštą, iki padangių pakilo sielvarto balsai.

Tikrųjų Dievo gerbėjų krauju apsiplovė kalnai ir slėniai, o upės ašaromis patvino...

Dievoti parušimai, įstatymų mokytojai ir su jais visa išrinktųjų tauta karštai maldavo Dangaus Viešpatį, kad pasigailėtų ir pasiųstų angelą išganytoją, kurį dar pranašų lūpomis yra pažadėjęs.

Bet dar nepanorėjo Amžinasis išgirsti savo tautos balso, ir nesusirado, kas ją išvaduotų ir nuo išniekinimo apsaugotų šventuosius Dievo Namus.

Dar nebuvo kupina kančių taurė, kurią Teisingiausiojo rūstybė lėmė išrinktiesiems išgerti iki dugno...

Nes turtingi tautos vadovai ir kiti edomitų akyse garbingi vyrai, kuriuos Amžinasis buvo paskyręs Jo įstatymams saugoti, užmiršo Dievo įsakymus ir nuklydo takais ir šuntakiais, kuriais vaikšto tik nedori stabų garbintojai.

Jie santykiavo ir net ėmė draugauti su edomitais ir Mizrajimo vaikais, Amžinojo rūstybės nevengdami ir dievotų balso nebeklausydami.

Todėl dar labiau įsižeidė Teisusis ir paaitrino kančių taurę, kad paklydę susiprastų ir savo klaidas atgailautų.

Kad atgailaudami nukreiptų savo pėdas į tikruosius kelius, kuriais vaikščioti Amžinasis paskyrė dievobaimingiesiems išrinktųjų tautos sūnums.

Bet jie nesuprato sunkios Dievo bausmės, neatgailavo savo paklydimų ir vis tebevaikščiojo neteisybės keliais.

Ir nutarė tada Rūstusis atiduoti tautą dar žiauresniam negu edomitai engėjui, atmestosios Abraomo sėklos palikuoniui, kietaširdžiui ir visokių biaurybių kupinam Erodui.

Jo jungas buvo sunkesnis už edomitų jungą: jis apšlakstė savo išrinktosios tautos kelius vaikų krauju ir ašaromis...

Be pasigailėjimo žudė kiekvieną, kurio širdyje liepsnojo Amžinojo įstatymams atkakli meilė: naikino juos miestuose ir kaimuose, kalnuose ir slėniuose, ir nebuvo vietos, kurioje būtų galėję pasislėpti dorybės kelių užtarytojai...

Patsai žmonių akyse dėjosi esąs tikrojo Dievo garbintojas ir norįs vaikščioti vien Jo įstatymų nurodytais keliais, bet jo ranka buvo sunki, ir širdis žiaurybių kupina.

Nors jis pastatė Praamžiui erdvus namus, prabangiai juos išpuošė auksu, sidabru, dramblio kaulų ir spalvotų akmenų pagražinimais, bet Visamatis neatkreipė veido ir nesušvelnino Idumiečio sielos savo malone...

Matė Pavydusis, kad ir piktiesiems edomitų dievams statė Idumietis jų miestuose šventoves, dabino jas auksu, sidabru ir Jo veidui nepakenčiamais stabais...

Kad Idumiečio širdis buvo kaip edomitų, kurie tikrojo Dievo nepažįsta ir Jo įstatymų negerbia.

Iki šiol Idumiečio darbai ir pasielgimas nesiliauja rūstinę Amžinojo teisybės, kad būtų išsemta iki dugno Dangaus Viešpaties kantrybė...

Bet Senasis dienomis kantrus: Jo rūstybės pirštas vis dar nepaliečia Idumiečio sielos ir nenutraukia jo dienų siūlo...

Veltui dejuoja išrinktųjų tautos sūnūs, veltui dievoti parušimai ir Dievo įstatymų mokytojai, apibarstę galvas pelenais ir žemės dulkėmis, sėdi gedulingi savo namų aslose...

Veltui jie, verkdami ir dejuodami maldauja augščiausiąjį Dangaus Galybių Valdovą, kad pasigailėtų ir pasiųstų seniai pažadėtąjį Išganytoją, kuris nieku paverstų engėjų galią...

Bet jų maldos vis dar nepasiekia Amžinojo ausies, ir jų balso nenori išgirsti kantrybių kantrybės šaltinis...

O išrinktųjų tautos priešakyje stovį vyrai vis dar geria ir valgo Idumiečio namuose, už vienų stalų su edomitais gulėdami ir su jais besidraugaudami...

Idumietis ir jo bendrininkai vis atkakliau brenda į pražūties prarają: jie begėdiškai šaiposi iš Teisingiausiojo kantrybės.

Nepadoriu stabmeldžių papročiu dabina Idumietis savo rūmus svetimųjų dievų statulomis, o kiti pamėgdžiodami seka jo pėdomis.

Jų sūnūs nesigėdina viešai lankyti pasibiaurėjimo namų: ten jie besidraugaudami nuoginasi ir mankštosi su edomitais drauge, net nesigėdindami, kad jie yra apipiaustyti...

Kai visų dievobaimingųjų pasipiktinimas pasiekė kantrybės ribas, susirinko tada ir atėjo į Idumiečio namų angą dievoti parušimai ir Rašto mokytojai ir Toros aiškintojai, didelių minių lydimi...

Besibiaurėdami žengti į vidų, jie atsistojo rūmų angoje ir ėmė dideliu balsu šaukti, kad išeitų ir su jais kalbėtųsi Idumietis...

Erdvas melecho rūmų kiemas. Priešakyje aukšta ir plati terasa, į kurią veda platūs balto kaip sniegas marmuro laiptai. Terasa papuošta statulomis ir vazomis. Pas laiptų papėdę didelė žydų minia, kurios priešakyje margais apsiaustais pasipuošę parušimai, įstatymų žinovai, Rašto ir Toros išminčiai. Minia nerami, visą laiką juda ir triukšmauja.

BALSAI iš MINIOS: Meleche, meleche!..

— Idumieti, tavęs laukiame!..

— Meleche, meleche!..

— Nebandyk mūsų kantrybės!..

Iš rūmų gilumos išeina šarvuotas karys, melecho namų sargybos viršininkas.

SARGYBOS VIRŠININKAS: Kas leido jums čia susirinkus triukšmauti?... Ko jums reikia čia, žydai?..

PARUŠIMAI: — Mes ir šioji dievobaimingųjų minia atėjome, kad pasimatytume ir kalbėtumės su melechu...

— Turim į jo širdį ir protą prabilti Amžinojo vardu...

— Kuris mato ir žino nepadorius jo darbus...

BALSAI iš MINIOS: — Turim pasakyti jam savo vargus!..

— Pasiskųsti, kad esame alkani!..

— Jis atėmė iš mūsų duoną, ir šiandien badaujam...

— Skriaudžiami esame!..

SARGYBOS VIRŠININKAS *(pamojęs ranka parušimams):* Nutilkite, žydai! Žinokite, kad melechas kalbasi ne su tais, kurie norėtų su juo kalbėtis, bet su kuriais pats maloni...

MINIA *(triukšmu reikšdama savo nepasitenkinimą):* Aaaaa!..

PARUŠIMAI *(Vienas iš jų į minią atsigręžęs ir iškėlęs abi rankas):* Šaaa!.. *(Sargybos viršininkui)* Pranešk melechui, kad nepasitrauksime iš čia, kol išeis ir kalbėsis su mumis!..

— Stovėsime ir lauksime, nes taip Amžinasis nori...

— Melechas turi išgirsti iš mūsų lūpų, ko reikalauja Raštas ir Tora...

BALSAI iš MINIOS: — Taip, taip! Jis turi išgirsti tiesos žodį!..

— Turi išeiti ir išklausyti mus!..

— Turi sužinoti, kaip esame skriaudžiami!..

SARGYBOS VIRŠININKAS *(pakeldamas kairiąją ranką aukštyn, į minią):* Nutilkite!.. *(Kai minia aptyla, parušimams)* Visgi nesuprantu, mokytojai, kokiu reikalu norite kalbėti su melechu?

PARUŠIMAI: — Ne pas tave mus pasiuntė Amžinasis, ir tau nesakysime, kokiu reikalu čion atvykome...

— Mūsų žodžiai vien tik į to ausį, kuris turi juos išgirsti...

— Tokis yra Amžinojo noras...

SARGYBOS VIRŠININKAS: Aš juk turiu pranešti valdovui, ko čion atvykote ir atvykę triukšmaujate. Ką turiu pasakyti, kai mane melechas paklaus?

PARUŠIMAI: — Pranešk melechui, kad Galingiausiojo vardu reikalaujam...

— Taip, taip. Galingiausiojo vardu!..

SARGYBOS VIRŠININKAS: Melechą galima tik prašyti, mokytojai, bet reikalauti, kad jums nusilenktų, negalima. Aš neišdrįsiu, išminčiai, pakartoti jo akivaizdoje jūsų žodžių.

MINIA *(triukšmu reikšdama savo nepasitenkinimą):* Aaaa!..

PARUŠIMAI *(vienas iš jų, atsigręžęs į minią):* Jūs ten!.. Šaa! *(Sargybos viršininkui).* Tu praneši! Arba Visagalio rūstybė tekrinta ant tavo galvos!..

— Ir vaikų ir visos tavo šeimos...

— Ir palikuonių iki ketvirtosios eilės...

— Tesie prakeiktas, kuris priešinasi!..

SARGYBOS VIRŠININKAS *(sumišęs):* Gerai, aš nesipriešinsiu, išminčiai, ir pakartosiu jūsų žodžius melechui. Tesie, kaip jūs norite!..

Sargybos viršininkas nueina į rūmų vidų. Minia kurį laiką laikosi ramiai, bet kai ilgėliau niekas nepasirodo, pasigirsta nekantrūs balsai:

BALSAI iš MINIOS: — Meleche, meleche!..

— Mes laukiame nekantraudami...

— Klastingasis Idumieti, ar tu išeisi?..

— Amžinojo priešų drauge!..

— Meleche, meleche!..

— Tu, Dievo rūstybės atmata, ar išeisi pagaliau...

SARGYBOS VIRŠININKAS *(sugrįžęs atsistoja viršutiniuose laiptuose. Į minią).* Nutilkite šaukę!.. *(Parušimams).* Melechas liepė jums pasa-

kyti, mokytojai: Teįeina dievoti parušimai ir kiti Rašto ir Toros mokytojai į mano namus. Aš kalbėsiu su jais ir išklausysiu jų žodžių.

— PARUŠIMAI: Jo namai — biaurybių namai! Nei vienas žydas negali įžengti, Amžinajam nenusidėjęs...

— Jau Teisingiausiajam nusikaltom, kai peržengėm šio kiemo slenkstį...

— Teišeina melechas ir kalbasi su mumis čia, Visagalio ir šios dievobaimingųjų minios akivaizdoje...

SARGYBOS VIRŠININKAS: Būkite išmintingi, mokytojai. Nesipriešinkite valdovo malonei...

PARUŠIMAI: — Mūsų valdovas yra tik amžinasis Dangaus Viešpats...

— Tik Jo malonė mums reikalinga...

— Ir tik Jo tebeklauso mūsų sielos...

— Dar klausome, ką liepia Raštas ir Tora...

SARGYBOS VIRŠININKAS: Jei nenorite pasinaudoti melecho malone, eikite iš čia netriukšmavę...

PARUŠIMAI: Ne, ne! Neisime ir nepasitrauksime!..

— Stovėsime dieną ir naktį, kol išeis ir kalbėsis melechas su mumis...

— Taip ir pranešk savo valdovui...

— Pranešk nedelsdamas arba vargas tau ir tavo namams!..

BALSAI iš MINIOS: — Mes irgi norim kalbėti su melechu!..

— Ir pasakyti jam tiesos žodį!..

— Teišklauso ir mūsų!..

— Išgirsta apie mūsų skriaudas ir vargus!..

SARGYBOS VIRŠININKAS *(lyg svyruodamas):* Bijau, mokytojai, kad valdovas gali supykti. Ištiks tada jus visus jo nemalonės skaudūs smūgiai.

PARUŠIMAI: — Amžinasis mūsų globėjas ir apsauga!..

— Negąsdink mūsų veltui, nenusigąsime...

— Mes visi, tu ir tavo melechas esame Amžinojo rankose...

— Ištiks nelaimė tą, kurį ištikti turi...

— Kas priešinasi Praamžiaus valiai...

— Kuris vaikšto nedorybės keliais...

— Tiesiais keliais vaikštąs malonus Amžinojo širdžiai!..

— Toros įstatymų prisilaikąs Dievo globoje gyvena!..

— Saulėtos jo ir jo šeimos gyvenimo dienos...

— Todėl negrasink mums melecho nemalone...

SARGYBOS VIRŠININKAS: Melecho rūstybė baisi, mokytojai, ir jo ranka kieta, kai ją ištiesia virš jam nusidėjusio galvos.

PARUŠIMAI: — Amžinojo Dievo galybė mus apsaugos!..

— Daryk, ką turi daryti!..

— Ko iš tavęs mūsų lūpomis reikalauja Galingasis!..

Sargybos viršininkas kurį laiką stovi nejudėdamas, lyg apsigalvodamas, kaip turi pasielgti.

MINIA *(nekantraudama):* Aaaa!..

Sargybos viršininkas pasižiūri į minią, numoja ranka ir nusigręžęs nueina į rūmų vidų. Minia nurimsta ir tik, kai ilgėliau niekas nepasirodo, vėl ima triukšmauti. Pasigirsta pikti nekantrumo balsai.

BALSAI iš MINIOS: Meleche, meleche! Mes laukiame!..

— Meleche, meleche!..

— Amžinojo rūstybės ranka tesutriuškina tavo galvą!..

— Tesuėda tave raupsai, jei nenori išeiti ir kalbėtis!..

— Teišėda pūliai tavo akis!..

— Tenukrinta tavo ausys!..

Iš rūmų išeina Erodas, raudono šilko tunika apsitaisęs. Virš tunikos mėlynos spalvos šilkinis apsiaustas, panašus į romėnų togą. Jį lydi sargybos viršininkas ir dar keli jo kariai, atsistoję melecho užnugaryje. Minia staiga nutyla.

ERODAS *(stovėdamas terasoje):* Štai, aš esu čia, išminties mokytojai. Kalbėkite, aš klausau. *(Parušimai tyliai kuštasi, vienas antrą įkalbinėdami, kad kuris pirmas prabiltų).* Aš laukiu, mokytojai.

PARUŠIMAI: — Atėjom paklausti tavęs, meleche, Amžinojo vardu, kodėl tvirkini Dievo tautos jaunus vyrus, ragindamas juos nusinuoginti viešose vietose?..

— Kas yra priešinga Rašto ir Toros įsakymams...

— Leidi jiems mankštytis su edomitais drauge ir sekti jų papročiais, nors turi žinoti, kad jais biaurisi Amžinojo akis...

— Ir piktinasi Jo siela...

ERODAS *(kalbėdamas lėtai):* Ar aš, o ne jūs esate tautos mokytojai, Rašto ir Toros aiškintojai? Kodėl kaltinate mane, išminčiai?

PARUŠIMAI: — Tu ištvirkinai jų sielas, ir jie tapo kurti mūsų žodžiams...

— Savo darbais ir elgesiu užnuodijai jų širdis, ir jie pamiršo Toros nuostatus...

— Išbiaurinai šventąjį Amžinojo Miestą stabais ir statulomis, kuriomis gėrėtis uždraudė mūsų tėvams Amžinasis...

— Pastatei, meleche, gėdos rūmus visų dievotų pasipiktinimui...

— Kasdien žadini Rūstingojo kerštą...

— Į pražūtį stumi mus ir mūsų vaikus, Baisiojo rūstybės kerštą užtraukdamas...

ERODAS *(taip pat ramiai):* Ar ne aš pastatęs esu, mokytojai, šventus Amžinajam Namus, kokių jam nebuvo pastatęs net Salomonas visoje savo puikybėje?..

PARUŠIMAI: Tu pasakei, meleche!..

— Taip, tu esi pastatęs, ir visa išrinktųjų tauta laimino tada tavo vardą...

— Didžiavosi besidžiaugdama tavo darbais...

ERODAS: Jūs pasakėte, mokytojai. Ar ne aš išpuošiau auksu, sidabru ir spalvotais akmenimis ir padariau tai neapipiaustytųjų rankomis. Gal Amžinasis jau atsisakė patalpinti juose savo sostą?..

PARUŠIMAI: Tu pasakei, meleche!..

— Amžinasis neatmetė tavo pastangų vaisių...

— Bet tada dar vaikščiojai Teisingiausiojo nurodytais keliais...

— Neklaidžiojai nedorybės šuntakiais, kuriais vaikšto Belialio sūnūs...

— Pikti stabų garbintojai ir tie, kurie Amžinajam nusideda...

— Stengeisi gyventi, kaip žydui dera, Rašto ir Toros įsakymų besilaikydamas...

— Amžinojo palaima buvo tada su tavim...

— Jo palaimos unksnėje šimteriopai didėjo tavo turtai ir augo galybė...

— Dabar pats subiaurinai ir išniekinai šventuosius Amžinojo namus, užimdamas jų dalį...

— Ir patalpindamas ten savo kareivius...

— O jų tarpe argi nėra neapipiaustytų ir stabų garbintojų?..

— Susiteršei, meleche, Amžinojo akyse...

ERODAS: Jūs pasakėte, mokytojai. Ar jau apleido Rūstusis mano Jam pastatytus Namus, ir ten jau nebeliepsnoja kasdien aukuras ir nebeskamba Jo vardo garbei levitų trimitai ir šventos giesmės? *(Parušimai sumišę kuštasi savo tarpe, nesusigriebdami, ką atsakyti).* Gal Amžinojo rūsti ranka atstūmė šventoms apeigoms skirtus indus, kuriuos mano paliepimu nukalė svetimųjų kraštų auksakaliai? *(Parušimai vis dar nesusigriebia, ką turi atsakyti į šiuos melecho žodžius).* Kalbėkite ir atsakykite, mokytojai. Aš laukiu.

PARUŠIMAI: — Amžinasis negali apleisti savo Namų...

— Ir aukos negali liautis Jo vardo garbei...

ERODAS: Jūs pasakėte, mokytojai! Tai kas gi davė jums teisę kalbėti su manim Amžinojo vardu, grasinti man Jo kerštu ir peikti mano darbus ir sumanymus?

PARUŠIMAI: — Tavo nedoras gyvenimas, meleche...

— Ir šių dienų tavo darbai...

— Jais nusidėjai ir kasdien nusidedi Amžinojo akyse...

ERODAS: Gal aš nusidėjau Teisingiausiajam, kad pratiesiau per visą kraštą patogius kelius, padariau juos saugius, ir šiandien kiekvienas dievotas žydas dienos ir nakties metu gali be baimės keliauti ir lankyti šventąjį Miestą ir amžinojo Dievo Namus?

PARUŠIMAI: — Bet tu šiandien draugauji su neapipiaustytais kiaulienos mėgėjais...

— Guli puotaudamas už vienų su jais stalų, geri ir valgai...

— Savo elgesio pavyzdžiu tvirkini Izraelio jaunimą...

— Tave pamėgdžiodami, jie irgi draugauja su edomitais...

— Geria ir valgo su jais nesibiaurėdami...

ERODAS: Jūs taip kalbate, mokytojai. Bet štai Amžinojo aukščiausias šventikas ir kiti Praamžiaus namų tarnai guli už mano stalų, geria ir valgo su manim ir mano svečiais ir man neprikaišioja.

PARUŠIMAI: — Jie atmatos Amžinojo akyse ir pasibiaurėjimo sūnūs...

— Pikti ir nedori pataikūnai tau ir tavo darbams!..

— Kas jei ne tu, meleche, išviliojai juos iš tiesaus kelio!..

— Tu, meleche, kaltas esi, kad jie, edomitų nešvarybėmis susitepę, drįsta, atgailos nepadarę, įžengti į Aukščiausiojo Namus ir nešvariomis rankomis teikti Jam aukas...

— Amžinojo Dievo ranka pasieks juos ir tave...

— Neapsaugos jų tavo galybė nuo Teisingiausiojo rūstybės...

— Neišvengsi ir tu, meleche, Jo bausmės, jei nesiliausi elgęsis, Rašto ir Toros nuostatų nesilaikydamas...

— Ir neatsisakysi darbų, kurie Amžinajam nepatinka...

— Ir žadina Jo teisingumą išlieti nelaimių taurę ant tavo galvos...

ERODAS: Jūs taip kalbate, mokytojai. Negi jūs geriau žinote, kas Amžinajam patinka ir kas nepatinka, negu aukščiausias šventikas, kuriam tenka atsistoti visų švenčiausioje vietoje prieš Visažinio veidą akis į akį?..

PARUŠIMAI: — Klysti, meleche...

— Gyvas žmogus negali matyti Amžinojo veido...

— Mirtų, kuris pamatytų...

BALSAI iš MINIOS: — Meleche, mes badaujam!..

— Mūsų žmonos ir vaikai alkani!..

— Tu atėmei iš mūsų dienos uždarbį...

— Netekome kasdieninės duonos kąsnio...

ERODAS *(besikreipdamas į minią):* Kas esate, kurie taip kalbate? Kodėl nusiskundžiate? Ar aš nesu tūkstančių tūkstančiams suteikęs darbo, kuris skairiai buvo, yra ir bus apmokamas?

BALSAI iš MINIOS: — Kitiems davei darbo, bet ne mums!..

— Iš mūsų atėmei uždarbį!..

— Kodėl pravedei iš tolimųjų kalnų vandenį į šventąjį Miestą?..

— Mes sėmėm jį iš Kedrono upės ir asilais nešiojome tiems, kurie buvo jo reikalingi...

— Tai buvo mūsų ir mūsų tėvų uždarbis!...

— Dabar jo nebetekome...

— Mūsų žmonos, mūsų vaikai ir asilai šiandien alkani!..

PARUŠIMAI: — Girdi, meleche, kuo jie nusiskundžia?..

— Tavo darbai priešingi Dievui ir žmonėms...

— Amžinasai patsai nuskyrė upėms vagas...

— Kiekvienai srovei nurodė, kur ji turi tekėti...

— Išprievartavai santvarką, kurią Amžinasis nustatė...

ERODAS: Ko norite iš manęs, mokytojai, ir ko reikalaujate, Amžinojo vardu kalbėdami? Ar kad paliepčiau išgriauti vandentiekį, kuris teikia šventajam Miestui švaraus iš kalnų šaltinių vandens ir apsaugo nuo ligų jus ir jūsų šeimas?..

BALSAI iš MINIOS: — Išgriauk jį!..

— Išardyk, kad akmens ant akmens nebeliktų!..

— Grąžink mums mūsų uždarbį!..

— Ir duoną mūsų alkanoms šeimoms!..

PARUŠIMAI: — Neprievartauk Amžinojo nustatytos tvarkos!..

— Leisk mums visiems gyventi, kaip iki šiol gyvenom...

— Kaip Raštas ir Tora reikalauja...

— Išgriauk ištvirkimo namus, kuriuose mūsų jaunimas nusideda Amžinojo akyse...

— Liepk sudaužyti stabus ir statulas, kurios biaurina tavo ir tavo draugų namus!..

— Pašalink kareivius iš Amžinojo Dievo Namų!..

ERODAS: Jau viską pasakėte, ką pasakyti norėjote, mokytojai? Dabar grįžkite į savo namus ramybėje, ir minią, kurią atsivedėte, pasiimkite su savim. Mano kantrybė ima išsekti, išminčiai ir mokytojai... Jūsų žodžiai neprotingi ir reikalavimai nevykdytini. Aš pasakiau!

PARUŠIMAI: — Klausyk, meleche, ką tau Amžinasis nūnai sako mano lūpomis: Išvemsiu tave iš vidurių savo, ir liksi tu savo namuose kaip svetimas...

— Ir būsi, kaip nudžiūvęs medis, gehenos liepsnai paskirtas...

— Nuvis tavo namų atžalos, ir tavo sūnūs išrinktųjų tautai nebevieš-pataus...

— Teatmeta tave Galingasis, kaip buvo atmetęs Saulių, Dievui pasipriešinusį...

— Tepastatys savo tautos priešakyje naują valdovą...

— Dovydo namų atžalą, kuris laikysis Rašto ir Toros...

ERODAS: Aš pasakiau, ir jūs girdėjote. Nebekalbu su jumis ir jūsų piktų žodžių nebeklausau, neišmintingi žmonės, nors išminčiais besidedate...

MINIA *(piktai sujudus):* Aaaaa!..

BALSAS iš MINIOS: Tetrenkia tave Amžinojo rūstybės griausmas!..

ERODAS *(kariui, šalia stovinčiam):* Germane, išmesk juos iš kiemo ir minią išsklaidyk!

Nusigręžia ir nueina į rūmų vidų. Pasipiktinusi minia ir parušimai ima dar garsiau triukšmauti. Pasigirsta pikti keiksmai, plūdimai ir grasinimai. Pagaliau minia ima svaidyti akmenimis...

ŽVAIGŽDĖS SPINDULIUOSE

I

Buvo vėlyvas tamsus vakaras, kurio ramybės nedrumstė mėnulio šviesos spinduliai. Žvaigždės, gausiai nusėjusios padangių bedugnes, tyliai mirgėdamos žverbliai spinduliavo, lyg paslaptingai kalbėjosi viena su kitomis. Iš dangaus gelmių plūdo pasaulin tyla, teikdama žemei ir žmonėms ramybę ir atilsį.

Tarpukalnyje, pas uolos papėdę, ruseno laužas, aplink kurį buvo susėdę kalnų piemenys, apsitaisę avių kailių apsiaustais.

Ne vieni tik piemenys ilsėjosi šalia rusenančio laužo. Jų tarpe buvo du svetimieji, apsitaisę prastais balto audeklo apsiaustais, kokius dėvi kaimo gyventojai, kai jie leidžiasi į tolimesnę kelionę. Vienas iš jų senyvas, žilais plaukais ir barzda, kitas jauniklis, kurio pasmakrių amžius dar nebuvo apželdinęs suaugusiojo vyro papuošalu. Šalia gulėjo dvi užriestais galais jų lazdos...

Atokiau nuo laužo matyti išsitiesę šunys, budrūs bandų sargai...

PIRMASIS PIEMUO *(senas, ilga žila barzda vyras):* Iš kur ir kur keliaujate, gerieji žmonės?

JONA: Esu žvejys iš Galilėjos Kapernaumo, vardu Jona. Grįžtame abu su sūnumi iš šventojo Miesto, kur buvome nuvykę druskos nusipirkti.

ANTRASIS PIEMUO *(suaugęs vyras):* Bet jūsų maišai, kaip pastebėjau, tušti, ir asilas ėjo neapkrautas.

PIRMASIS PIEMUO: Ar nemanai, Dievo keleivi, kad esi paklydęs ir keliauji netinkama kryptimi?..

SIMONAS *(žvejo sūnus):* Tėvas pabijojo vykti namo tiesiu keliu, ir dabar keliaujame į Hebroną, kur gyvena mūsų giminės...

JONA: Priverstas esu ten pasislėpti, kad nesurastų ir nesužinotų kur ieškoti, jei Idumietis panorėtų uždėti ant mūsų pečių savo leteną...

PIRMASIS PIEMUO: Kas jums atsitiko šventajame Mieste, kad pabijojote grįžti namo?

JONA: Baisūs dalykai ten dėjosi! Jie privertė mus bėgti, net savo reikalų neatlikus. Mūsų akivaizdoje daugel dievotų žmonių ir garbingų vyrų nukentėjo nuo piktos Idumiečio rankos... Palikome skausmuose ir dejavimuose paskendusį šventąjį Miestą...

PIRMASIS PIEMUO: Dieve gerasis! Kadagi pagaliau ateis Žadėtasis išgelbėti išrinktųjų tautos iš piktų žmonių priespaudos?

JONA: Rodos, jau turėtų pritrūkti Amžinajam kantrybės, ir Jo rūsti ranka turėtų pasiekti visus, kurie išrinktųjų tautos sūnus engia ir skriaudžia! Girdėjau, kad daugel šventųjų vyrų, Dievo akyse nusipelniusių, dieną ir naktį sėdi pelenuose, perplėšę savo marškinius nuo viršaus iki apačios ir apibarstę galvas žemės dulkėmis maldauja Kantriausiąjį, kad pagaliau pasiųstų žadėtąjį Išganytoją...

PIRMASIS PIEMUO: Bet, matyti, jo dienos dar neatėjo... Jokūbo žvaigždė vis dar nesužibo virš mūsų galvų...

JONA *(ištiesęs aukštyn rankas)*: Bet laukti jau žmonėms kantrybės pritrūksta!..

ANTRASIS PIEMUO: Papasakok mums, senas žmogau, kas gi tokio baisaus atsitiko šventajame Mieste?

JONA: Kalbėjo, kad Idumietis, velnio sugundytas, nukrypo nuo tiesaus kelio, ėmė garbinti stabus ir deginti jiems aukas didžiausiam tikrąjį Dievą gerbiančiųjų pasibiaurėjimui ir visų žmonių pasipiktinimui. To jam dar negana: jis verste verčia ir kitus, net amžinojo Dievo išminčius, Rašto ir Toros mokytojus, tai daryti. O kurie priešinasi, tiems draudžia semti vandens iš Kedrono upės, troškuliu dievobaiminguosius marindamas. Kai pritrūko visiems kantrybės matyti Idumiečio piktus darbus, susirinko dievoti parušimai ir kiti Amžinojo įstatymų saugotojai ir mokytojai pas jo namų slenkstį ir balsiai šaukdami reikalavo, kad liautųsi savo darbais amžinojo Dievo kantrybę bandęs. Bet Idumietis jų balsų neišgirdo, tik liepė savo kareiviams atėjusiuosius pulti su kalavijais ir ietimis. Tarp jų ir tų, kurie buvo atlydėję mokytojus į melecho slenkstį, kilo susirėmimas ir baisios muštynės. Gatvės krauju pasruvo, daugel jaunų ir senų vyrų nukentėjo nuo edomitų rankų...

TREČIASIS PIEMUO *(jaunas dar, beveik berniokas)*: Gaila, kad aš ten nebuvau su savo šunimis! Mano ranka ir šunų dantys būtų gerai pasitarnavę Amžinajam, dievotus vyrus gindami.

ANTRASIS PIEMUO: Tu irgi dalyvavai muštynėse, senasis žmogau?

JONA: Esame ramūs žvejai, kaimo gyventojai. Ko turėjome kištis į šventojo Miesto reikalus, kuriais rūpinasi Dievo išminčiai, dievoti paru-

šimai ir kiti Rašto ir Toros mokytojai? Mudu su sūnumui tik iš tolo stebėjom...

SIMONAS: Kai melecho kareiviai puolė minią, aš neiškenčiau. Ne vienas iš edomitų pajuto mano rankos smūgį!..

JONA: Dėl to tai ir turėjome skubiai bėgti iš šventojo Miesto... *(Besikreipdamas į piemenis).* Idumietis paliepė suimti visus, kurie Dievo įstatymų mokytojus buvo užstoję...

SIMONAS: Veltui, tėve, nusigandai. Manęs vistiek nebūtų suėmę: gyvas nesiduočiau suimamas.

JONA: Karšta jauno širdis drąsos kupina, bet galva protu nesivadovauja, todėl taip kalbi. Ar pagalvojai, kas padėtų man ir tavo motinai baigti ramybėje mūsų dienas?

SIMONAS: Negi galima pakęsti, kai matai piktais darbais skriaudžiamus nekaltus žmones!..

PIRMASIS PIEMUO: Tiesa, patsai Dievas liepia skriaudžiamuosius užstoti. Bet svarbiausia vaiko pareiga — gerbti savo seno tėvo žodį. Todėl negaliu, jaunasis žmogau, pagirti tavo pasielgimo. *(Jonai).* Tai vienturtis tavo sūnus ir kitų neturi?

JONA: Dievas laimino mane gausingais vaikais, bet visus, išskyrus Simoną, mažus pasiėmė pas save. Tesie palaimintas Jo šventas vardas! *(Šiuo akimirksniu šunys piktai suurzgė, pastatę ausis).*

ANTRASIS PIEMUO: Šunys pajuto kažką. Gal piktą žmogų?..

PIRMASIS PIEMUO: Geros valios ir tyros širdies žmonės dabar ramiai ilsisi savo namuose.

JONA: O gal tokie paklydę pabėgėliai, kaip mudu su sūnumi?..

TREČIASIS PIEMUO: Greičiau jie pajuto edomitus, kurie žmonių skriauda gyvena.

ANTRASIS PIEMUO: Edomitai keliauja tik dienos metu.

JONA: Ir nesigėdina, kad dienos šviesa mato jų piktus darbus!

ANTRASIS PIEMUO: Jie nesigėdina nei Dievo, nei žmonių, bet bijo, kad nakties tamsoje netikėtai nepastotų jiems kelio kariai, kurių širdys kerštu liepsnoja.

PIRMASIS PIEMUO: O kuris piktas žmogus gėdinasi žmonių ir bijo Dievo? *(Šunys staiga pašoksta ir skalydami dingsta nakties tamsoje).*

TREČIASIS PIEMUO: Kažkokį plėšruolį pajuto...

Staiga pasigirsta išgąsčio kupinas moteries spiegiamas riksmas.

BALSAS iš TAMSOS: Žmonės, gelbėkite!..

PIRMASIS PIEMUO *(susijaudinęs):* Atšaukite šunis! Greičiau atšaukite! Skubėkite! Gali ištikti nekaltus žmones nelaimė! Nuskriausime Dievą jų asmenyje!

Trys jaunesnieji piemenys pašokę nubėga ten, iš kur pasigirdo pagalbos šauksmas.

JONA: Šunys jūsų pikti?

ANTRASIS PIEMUO: Pikti ir svetimam nakties metu pavojingi. Jie saugo mus ir mūsų bandas.

PIRMASIS PIEMUO: Kas galėjo numanyti, kad nakties tamsumoje atsiras čia vyras ir moteris, kai aplinkui tyruma, ir žmonės gyvena toli.

JONA: Man sakė, kurie žino, kad netoliese kelias iš Sidono miesto. Galėjo keleiviai paklysti tamsumoje...

Į laužą artinasi senas, visai pražilęs, metų sukuprintas vyriškis. Jis veda, už parankės laikydamas, jauną moterį, kurią iš kito šono palaiko piemuo. Moteris žengia lėtai, vos pavilkdama kojas, sunkiai atsirėmusi į palydovus. Eina tyliai dejuodama.

PIRMASIS PIEMUO *(atsikeldamas):* Veskite ją čion, arčiau prie ugnies! *(Rodydamas, kur turi atsisėsti).* Čia, čia sėskite, Dievo keleiviai, ir Amžinojo ramybė tesie jūsų širdyse... *(Antrajam piemeniui).* Paklok greičiau sausos žolės glėbį, kad ši moteris galėtų ramiau ir patogiau ilsėtis. O jūs ten, jaunesnieji! Tuojau parinkite laužui daugiau žagarų pašlaitėje!..

Antrasis piemuo pakloja arčiau laužo sausos žolės glėbį. Moteris dejuodama atsisėda iš lėto. Kiti piemenys nuvyksta ieškoti laužui malkų. Sugrįžę sumeta žagarus laužan, kuris šviesiau suliepsnoja, ir patys atsisėda atokiau.

JONA *(kai visi nurimo atsisėdę):* Iš kur ir kur keliauji, senasis žmogau, ir dargi nakties tamsumoje, kai visi žmonės ramiu miegu ilsisi savo namuose?

JUOZAPAS: Iš neapipiaustytųjų žemės tėviškėn keliaujam. Tikėjomės, dar dienos šviesai nesutemus, pasiekti Betlehemą, bet mūsų asilas pailso, senos mano kojos pavargo, ir mano nėščia žmona sunkiai pakelia kelionės vargus. Ir štai užklupo mus naktis.

PIRMASIS PIEMUO: Matau, ilgai esate kelionėje, jūsų kelias buvo tolimas ir sunkus, kad esate abu išvargę. Ilsėkitės ramiai, kaip savo draugų tarpe...

JUOZAPAS: Man atrodo, kad jau ištisus metus keliaujam — taip man įkyrėjo! Mus nuvargino tolimas kelias ir ilgos šaltos naktys.

TREČIASIS PIEMUO *(vedinas asilu):* Štai pagavome ir atvedėme tavo asilą, kuris, šunų nusigandęs, buvo pabėgęs. Jis sveikas ir nesužalotas.

JUOZAPAS: Telaimina jus palaimą teikianti Visagalio ranka! Dabar galėsime toliau keliauti, Mirjama, kai truputį atsilsėsi. Betlehemas, rodosi, jau nebetoli. Ten rasime ramią pastogę...

PIRMASIS PIEMUO: Dienos metu ir nepavargusiam į Betlehemą tikrai kelias netolimas, bet nakties tamsumoje keliaudamas gali vėl paklysti. Atsigauk pas mūsų laužą, apšilk ir palauk šviesos, Dievo keleivi.

JONA: Kas privertė tave, Dievo žmogau, leistis tolimon kelionėn su nėščia moterimi?

JUOZAPAS: Skurdas ir badas, gerasis žmogau. Mano rankos tapo nereikalingos Sidono miestui, ir štai esu priverstas grįžti tėviškėn, kad badu nenumirtume neapipiaustytųjų žemėje.

SIMONAS: Tėve, argi tu nepažinai? Juk tai dailidė Juozapas iš Nazareto!

JONA: Seno žmogaus atmintis rambi, vaikeli, ir jo spėjimai atsargūs. *(Juozapui).* Dabar aš tikrai prisiminiau ir pažinau tave. Esi Juozapas, Jokūbo, kurį vadinom Heli, sūnus, dailidė iš Nazareto.

JUOZAPAS: Taip, taip, teisingai atspėjai. Aš tikrai esu dailidė Juozapas iš Nazareto. O tu, rodos, būsi žvejys Jona Neramusis, Salmono sūnus. Amžinasis dar laiko tave sveikatoje.

JONA: Amžinasis buvo man geras, nusiskųsti negaliu. Laimina mane sveikata ir pasisekimu darbuose. Ramias ir giedras dienas leidžia man gyventi senatvėje... Bet tu, Juozapai, Jokūbo sūnau, buvai visuomet nelanksčios sielos ir užsispyręs, atkaklus. Supykai, kai tau žmonės tiesą kalbėjo, apleidai savo namus ir nukeliavai svetur laimės ieškoti, pas netikinčiuosius ir tikrojo Dievo nebegarbinančius. Plaukai tavo nebuvo tada tiek pražilę ir veidas raukšlėmis išakėtas, kaip dabar. Matyti, nelaimino Amžinasis tavo žingsnių...

JUOZAPAS: Nelaimino, tikrai nelaimino, tu tiesą pasakei, gerasis Jona. Radau ten sau tik vargą ir skurdą...

PIRMASIS PIEMUO: Žmogus niekados negali žinoti, kur laukia jo laimė, todėl dažnai būna neramus ir stengiasi ieškoti, kad surastų...

JONA: Neramios sielos ir atkaklaus proto nemėgsta Amžinasis. Vien savo likimu patenkintus globoja Visamačio akis. Kodėl reikėjo šiam vyrui vykti pas netikinčiuosius?

PIRMASIS PIEMUO: Daugel kas mano, kad jo laimė ten, kur dar jo nėra, todėl vyksta svetur...

SIMONAS: Neimk į savo širdį, Juozapai, mano tėvo žodžių: jis geras, bet senas ir mėgsta visus barti.

PIRMASIS PIEMUO: Nekaltinkime kitų ir patys nesididžiuokime, kad nebūtume kaltinami ir pažeminti...

JUOZAPAS: Tavo širdis, Jona, Salmono sūnau, niekuomet nebuvo man palanki. *(Atsikeldamas).* Jei atsigavai nuo išgąsčio, Mirjama, ir atsilsėjai, keliausime toliau.

JONA: Nepatinka tau mano kalba. Tu visuomet nemėgai klausyti tiesos žodžių, kuriuos tau sakiau...

MIRJAMA *(pamėginusi atsikelti):* Negaliu, vai, negaliu!.. *(Suklykia).* Va-a-ai!

JUOZAPAS *(neramus):* Kas tau, Mirjama?.. Kas?

MIRJAMA *(parkritusi žemėn):* Rodos, mane jau surėmė gimdymo skausmai... *(Kniūpsčia, galvą į žemę įrėmusi).* Vai, mirtis mano!.. Neiškęęęsiu!..

JUOZAPAS *(susiėmęs rankomis už galvos):* Tėvų mūsų Dieve, kuo nusidėjo tau ši vargšė Mirjama, kad esi jai tokis nepalankus?..

JONA: Nesiskųsk amžinojo Dievo nepalankumu ir neminėk Jo vardo veltui, kad nepasiektų tave Visagalio kerštinga ranka.

JUOZAPAS: Kaip galiu nesiskųsti ir nedejuoti, jei mus ištiko tokia nelaimė! Vargše tu mano nelaimingoji! Kas tau čia pagelbės tavo skausmuose?..

JONA: Kalbėjo tau žmonės: Juozapai, esi pagyvenęs vyras, suaugusių vaikų tėvas! Nevesk jaunos mergaitės, amžiumi dar nesubrendusios! Tu supykai, nepaklausei, iš namų išbėgai, ir štai šiandien pasiekė tave Aukščiausiojo bausmė...

PIRMASIS PIEMUO *(Juozapui):* Nesirūpink, keleivi, ir tenurimsta dėl tavo žmonos siela. Ne vieną kartą padėdavai mano avims, kai jos negalėdavo pagimdyti, padėsiu ir tavo žmonai ir rūpinsiuosi ja, kol pagimdys tau nekaltą Dievo avinėlį... *(Piemenims).* Eikite su manim. Parinksime daubos užvėjoje vietą ir pataisysime patalą, kad ramiai ir patogiai gulėtų gimdytoja, kol pasibaigs jos skausmai. *(Išeina su dviem jaunesniaisiais piemenimis).*

MIRJAMA *(dejuodama):* Dieve mano, Dieve mano! Kaip skaudu!.. *(Suklykia).* Va-ai va-ai! Diegliai mane remia...

JUOZAPAS *(gniaužđamas rankas):* Dieve mano! Dieve mano!.. Už kurias mano kaltes baudi mane?..

JONA: Kentėk, Mirjama, Jokimo ir Onos duktė! Amžinasis tave baudžia dėl tavo vyro atkaklumo...

SIMONAS: Liaukis, tėve! Argi nematai, kad jiems sunku?..

JONA: Kaip išdrįsai man, savo senam tėvui, prieštaravimo žodį tarti? Ar esi užmiršęs Amžinojo įsakymą: Gerbsi tavo tėvą ir motiną tavo...

PIRMASIS PIEMUO *(sugrįžęs):* Dabar kelkis, mano dukra, sukaupk savo jėgas. Eisim, kur tau paruoštas guolis. Ten atsigulsi patogiai, ir aš tau padėsiu tavo skausmuose.

MIRJAMA *(mėgindama atsikelti vėl parkrinta):* Vai, negaliu! Negaliu!.. Skaaauda man!.. Dieeegliai remia!..

PIRMASIS PIEMUO: Nieko, nieko, pakentėk, dukrele. Visus mus kančiose motinos pagimdė. Tokia jau Amžinojo valia — tesie pagarbintas Jo šventas vardas — kad žmogus skausmuose gimtų, skausmuose gyventų ir mirtų skausmuose. Pagelbėkite man, Dievo keleiviai! Pakelsime ją ir nunešime ten, kur jai paruoštas skausmų patalas...

II

Kai nuvedė ir paguldė Mirjamą į paruoštą jai patalą, senasis piemuo, apklostęs šiltais avių kailiais jos kojas ir liemenį, paliepė visiems išeiti.

Dauboje pasiliko tik jis vienas su gimdymo skausmais suremta moterimi...

Ten uždarytos avys ir ožkos, moteries dejavimo pažadintos, sukilo iš savo guolių ir, priėjusios arčiau, žvalgėsi smalsiomis akimis, o keleivių ten patalpinti asilai, stovėdami avių tarpe, ėmė karpyti ausimis...

Tuo metu tie, kurie buvo pasilikę pas laužą, ir tie, kurie sugrįžo, nulydėję susirgusią gimdymo skausmais moterį, susėdo aplinkui ugnį ir tyliai kalbėjosi tarp savęs.

Piemenys besidomėdami klausinėjo Juozapą apie netikinčiųjų kraštą, kuriame jis yra išbuvęs ilgus metus, apie didelius jų miestus, apie žmones, kurie ten gyvena, ir jų papročius.

Nors Juozapo siela buvo susirūpinimo pagauta, bet jis ramiais žodžiais pasakojo tai, ką buvo matęs ir patyręs, svetimam krašte begyvendamas, ir visi jo žodžių klausė atidžiai...

Net žvejys Jona beklausydamas užmiršo savo piktas pašaipas, kuriomis lydėdavo pirmuosius Juozapo pasakojimo žodžius...

Kai visi taip smalsiai klausė tų seno dailidės pasakojimų, užmiršę visus šio vakaro įvykius, staiga išgirdo gimusiojo kūdikio verksmą...

Senasis tėvas liovėsi pasakojęs, atsikėlė iš savo vietos, lyg norėdamas skubėti pas naujagimį, bet vėl atsisėdo neramus.

Įsiviešpatavo tyla, lyg ramybės angelas būtų praskridęs virš jų galvų...

— Štai gimė pasauliui naujas žmogus, — prabilo vienas iš piemenų, nutraukdamas tylą.

— Seni žmonės, kurie daugel žino, kalba, kad Amžinasis įžiebia danguje naują žvaigždę, kai žemėje gimsta žmogus, — prabilo kitas.

— Kad ją pamatytume, iš jos spindėjimo sužinotume, kokią laimę Amžinasis lėmė naujai gimusiajam, — tarė Simonas, žvejo Jonos sūnus.

Visi pakėlė savo galvas ir pažvelgė į dangų, o pažvelgę baisiai nustebo, ir jų širdys tapo neramios: išvydo danguje žvaigždę, kurios anksčiau nebuvo pastebėję...

Ji buvo baisi ir atrodė kaip kalavijas su rankena, ir jo liepsna žėrintieji ašmenys buvo į žemę nukreipti.

Visų šviesiausia buvo toji žvaigždė, ir daugel kitų, didelių ir mažesnių, kurios anksčiau dabino Dievo padanges, dabar užtemo ir pranyko jos spindulių šviesoje.

Ir dangus aplinkui buvo kaip krauju pasruvęs...

Nusigandę ir baimės apimti vėl nutilo visi ir tik žvalgėsi vienas į kitą...

— Ką žada žmonėms šis kūdikis, kurio gimimo valandoje įžiebė Amžinasis šią baisią žvaigždę? — pagaliau prabilo antrasis piemuo, nes jis iš tėvų ir kitų senų žmonių buvo girdėjęs, kad panaši žvaigždė, kai ji pasirodydavo danguje, atnešdavo žemei badą, ugnį ir kitas nelaimes, kurios sunkiai užguldavo žmones.

— Tikrai, ją pastebėjome ir išvydome tuo akimirksniu, kai išgirdome pravirkusį kūdikį, — atsiliepė į jo žodžius kiti.

— O gal šis, dabar užgimęs, yra tasai Žadėtasis, kurio visi laukiame, — ir šioji žvaigždė yra Jokūbo namų žvaigždė, kuri turi įspėti, kad atėjo išganymo valanda, — tarė Simonas, Jonos sūnus.

— Negundyk Amžinojo rūstybės savo neprotinga kalba, — subarė jį tėvas, jo žodžius išgirdęs. — Negi prasto dailidės iš Galilėjos sūnus gali būti Žadėtasis.

— Mokyti ir apie Raštą nusimanąs vyrai sako, kad Žadėtasis kilsiąs iš Dovydo namų atžalos, — pastebėjo antrasis piemuo, amžiumi už kitus vyresnis ir išmintingesnis protu. — Negi tu, senas kelevi, esi melechų kilmės vyras, o ne prastas dailidė, kuris rankų darbu, prakaituodamas, uždirbi sau kasdieninės duonos?

Juozapas nutylėjo ir niekojam neatsakė. Jis buvo labai susijaudinęs tuo, ką dabar matė ir girdėjo, ir Simono žodžiai giliai įstrigo į jo širdį...

Iš savo tėvų ir senelių žinojo Juozapas, kad jis yra Dovydo namų suvytusi ir skurde paskendusi atžala, bet tylėjo dabar ir nesakė, ką žinojo.

Pamanė, kad niekas nepatikės jo žodžiais ir nepatikėję pajuoks jį piktomis šypsenomis ir užgaulingais žvilgsniais...

— Ar tik nebus šis vaikas atėjęs į pasaulį kaip Amžinojo rykštė tau ir tavo senatvei, — tarė jam Jona, Salmono sūnus.

— Tenukreipia Amžinasis visas nelaimes nuo mūsų galvos į mūsų priešų galvas, — atsakė jam susijaudinęs dailidė Juozapas.

Kai jie taip kalbėjosi, visi neramumo ir baimės pagauti, pasigirdo žemės erdvėje tolimi, vos ausies nugirdimi, švelnūs ir darningi balsai.

Lyg šimtai sidabrinių varpelių skambėjo įvairiais balsais ir vis garsiau ir garsiau aidėjo darnus jų žvangėjimas.

Atrodė, lyg dangus prabilo paslaptingais balsais, ir nustebinta žemė jų klausėsi.

— Tikrai, gimė mums Žadėtasis, sakau jums, — tarė Simonas jaudindamasis. — Ar ne Dievo angelų štai girdime balsus?

— Nesižvalgykime į dangų: galime ten juos skrendančius išvysti.

— Ir pamatę staigia mirtimi mirti, — kalbėjo sujaudinti piemenys ir savo apsiaustų skvernais skubiai uždengė galvas...

Prisidengę galvas ir baimės apimti, visi jie tyliai sėdėjo, bijodami netikėtai išvysti Dievo angelus ir mirti staigia mirtimi...

— Dievas padovanojo tau sūnų, senasis keleivi, — pranešė Juozapui pirmasis piemuo, priėjęs prie laužo. — Tebūsi palaimintas Amžinojo palaima tu ir tavo sėklos vaisius ir tesikloja jums laimingai gyvenimo kelias!..

— Ne laimę ir ramiąsias dienas lemia Amžinasis šiam kūdikiui ir jo tėvams, senasis bandų ganytojau, — tarė į jo žodžius atsiliepdamas Jona, žvejys iš Kapernaumo.

— Kodėl taip manai, keleivi?— nusistebėjo senasis piemuo, jo žodžius girdėdamas.

— Pažvelk į dangų ir pamatysi žvaigždę, kurią Amžinasis įžiebė šio kūdikio gimimo valandoje, — atsakė jam Jona.

Senasis piemuo pakėlė galvą ir ilgai žiūrėjo į žvaigždę, kurią tik dabar pamatė. Žiūrėdamas stebėjosi, ilgai ilgai žodžio nepratardamas.

— Amžinojo keliai, kuriais Jo ranka veda pasaulį ir kas jame gyvena, žmogaus proto neįspėjami — tarė jis, galva linguodamas. — Nejaugi manai, kad dėl prasto dailidės vaiko gimimo Visagalis sužadino dangų ir žemę, įžiebdamas savo grėsmės ženklą... Ne kūdikiui, bet mums pranašauja šioji žvaigždė sunkias dienas.

— O kodėl pamatėme ją, tik kūdikio balsą išgirdę? — tarė jam atsakydamas Jona.

— Amžinasis pareiškia savo valią, kada nori, — neigiamai galvą kraipydamas, atsiliepė į jo žodžius senasis piemuo. — Netikiu, kad mažas kūdikis taptų nelaimių priežastimi...

Kai jie taip kalbėjosi, dar garsiau ėmė aidėti paslaptingieji garsai, bet senas piemuo nebuvo į juos atkreipęs dėmesio ir lyg jų negirdėjo...

— Tėve, paklausyk, ar ne Dievo angelai skambina danguje? — prabilo į jį kupinu baimės balsu vienas iš piemenų.

— Matyti, didelis ir turtingas karavanas eina pro šalį, — ramiai tarė daug gyvenimo patyręs senasis piemuo, į tuos balsus įsiklausęs. — Nerami šiandien šioje vietoje naktis. Ji sutrukdys mūsų atilsį... Eisime, Dievo keleivi, pas tavo žmoną ir kūdikį, — kreipėsi jis į Juozapą: — Nedera vos pagimdžiusią moterį palikti vieną.

Pasikėlė Juozapas iš savo vietos, ir jiedu nuėjo ten, kur gulėjo šiltai apklostyta motina tapusi moteris su mažu kūdikiu.

Ir nebuvo vandens nuplauti motinos kraujui nuo naujagimio kūno. Senasis piemuo pasiėmė laibakaklį ąsotį, išėjo su juo ir pasiuntė savo draugus į netolimą šaltinį.

O kitiems liepė parinkti daugiau malkų ir sukurti didesnį laužą, kurio liepsnoje galėtų greitai sušilti vanduo.

Atsikėlė tie, kurie turėjo šaltinyje vandens pasemti, su jais ir Simonas, Jonos sūnus, ir tie, kurie turėjo malkų parinkti, ir nuėjo visi kiekvienas savo darbo atlikti.

Darnūs karavano varpeliai vis garsiau skambėjo žemės erdvėje ir jaudino piemenis.

Tokie buvo darnūs ir švelnūs tie garsai, jog stebėjosi einantieji į šaltinį pasisemti vandens ir nenorėjo tikėti, kad ne iš dangaus jie plaukia...

— Argi iš žemės erdvės, o ne iš daugaus gali plaukti šie garsai? — tarė vienas iš jų. — Jie tokie malonūs, lyg tai būtų angelo daina.

— Man vaidenasi, kad girdžiu iš dangaus žodžius, kurie šiems garsams pritaria.

— Garbė Visagaliui aukštybėse, ir geros širdies žmonėms ramybė žemėje, — pritarė kitas.

— Tiesą pasakei, aš irgi dabar girdžiu angelų dainą, — prabilo ir Simonas. — Ji jau anksčiau buvo pasiekusi mano ausį.

— Žiūrėkite! Žiūrėkite ir stebėkitės! — sušuko pirmasis. — Štai žvaigždė pakilo aukštyn ir apsistojo ties kalnu, kurio papėdės dauboje guli dabar gimęs kūdikis!..

— Tikrai sakau jums, kad į pasaulį atėjo Žadėtasis, kurio laukia žmonių sielos, — tarė jiems vėl Simonas. — Mane įspėja mano širdis, kad ne prastas tai gimė kūdikis...

— Kai grįšim vandens pasisėmę, eisime ir pagarbinsime Jį, — tarė kitas...

— Eisime ir pagarbinsime sveikindami Jį, kaipo seniai laukiamą, — *pritarė visi*...

Kai jie, pasisėmę vandens, grįžo, iš kur buvo atėję, pastebėjo ir išvydo priešakyje, ant kelio, raitininką,aukštu žirgu jojantį, su ilga ietimi rankoje.

Jo šarvai žvilgėjo žvaigždžių šviesoje, o ieties galas buvo kaip žaibo ugnis.

Nusigando vandenį nešą piemenys ir su jais buvęs Simonas. Nusigandę jie norėjo jau bėgti ir pasislėpti, kad raitininkas jų neišvystų ir nepamatytų, kai išgirdo nakties tyloje ramų jo balsą.

— Nenusigąskite ir nebėkite! Esu ramus keliautojas, ir pavojus iš mano rankų jums negresia, jei esate geros valios žmonės.

Jo žodžiai garsiai nuaidėjo nakties tyloje, ir atgarsiu juos pakartojo artimi kalnai ir kalnų šlaitai. Bet balsas buvo toks ramus ir dvelkiąs taika, jog pasileidę bėgti piemenys, o su jais ir Simonas, Jonos sūnus, susilaikė ir pasiliko stovėti vietoje.

Lėtu žingsniu prijojo raitininkas, ir, sulaikęs žirgą, paklausė:

— Kas esate, gerieji žmonės, ir ką čia veikiate nakties tamsoje?

— Esame ramūs kalnų piemenys ir buvome nuėję pasisemti iš šaltinio vandens...

— Pamatę ginklais apsišarvavusį vyrą, buvome nusigandę...

— Baimė vis dar neapleido mūsų širdies...

Taip kalbėjo jam piemenys atsakydami.

— Aš ir tie, kurie seka paskui mane, esame ramūs ir taikingi pirkliai, — kalbėjo raitininkas, piemenis ramindamas. — Apsišarvavę esame todėl, kad visuomet pasiryžę ginti su ginklu rankoje savo gyvybę ir prekes, jei kas sumanytų mus pulti.

Tuo metu paviję prijojo ir kiti raitininkai. Vieni jojo žirgais, apsiginklavę šarvais, kalavijais ir ietimis, kiti sėdėjo ant kupranugarių, kurių ilgi kaklai buvo apkabinėti žvangančiais barškalais ir mažais varpeliais.

— Ar toli dar iš čia Jeruzalės miestas? — klausinėjo tasai, kuris pirmasis buvo su piemenimis susitikęs.

Ir atsakė jam piemenys kalbėdami:

— Viešpatie, toliau šių kalnų ir jų slėnių nesame buvę...

— Todėl nežinome, kaip toli iš čia šventasis Miestas...

— Bet štai su mumis yra keleivis, kuris iš ten grįžta...

— Tik iki kitos nakties vidunakčio galėsite jį pasiekti, jei jūsų žirgai ir kupranugariai nebus pailsę, — tarė jam Simonas.

— Sakotės esą piemenys, bet niekur nematau jūsų bandų, — teiravosi raitininkas, juos apžvelgdamas.

— Mūsų bandos nakties atilsiui uždarytos kalno daubose ir urvuose..

— Kad plėšrūs žvėrys nakčia nepultų mūsų avių ir ožkų...

— Ir jų nesudraskytų...

— Ir pikti žmonės nepavogtų, nakties tamsuma pasinaudoję...

Kai jie taip kalbėjosi, kiti vyrai, sulaikę savo žirgus, klausėsi jų žodžių...

— Jei esate bandų piemenys, ar galėsite parduoti mums vieną kitą aviną ar mažų nepilnamečių ėriukų, kad juos iškeptume ir suvalgytume? — klausė kitas, sėdįs aukštai ant kilimais išpuošto kupranugario. — Ir malkų atsargą, be abejo, turite pasigaminę?. Tikiuosi, kad priimsite mus nakvynės ir sukursite mums laužą, kurio kaitroje ramiai atsilsėsim ir pasistiprinsime...

— Tavo norą galėtų patenkinti, mūsų viešpatie, tik tasai, kuris yra mūsų visų vyriausias...

— Jis galėtų užleisti tau vieną kitą avinėlį, jei nebijotų, kad būsime nuskriausti...

— Esame ramūs pirkliai ir prievartos neapkenčiam, — tarė tasai piemenims atsakydamas. — Kodėl turime prievartauti ir skriausti, jei galim visuomet geruoju gauti iš žmonių mainais ar už pinigus, kas mums reikalinga? Nesibaidykite ir nebijokite mūsų! Tesie ramybė jūsų širdyse...

— Esame prasti piemenys ir mūsų sielos bailios...

— Mes visko ir visų bijomės, nes mus gali nuskriausti kiekvienas, kuris ginklu apsišarvavęs...

— Mūsų vienintelis ginklas — lazda...

— Ir dar mūsų šunų dantys...

— Vasarą ganom bandas kalnų aukštumose, žiemą nusileidžiam į slėnius...

— Kalnuose ir slėniuose nematom žmonių ir niekad jų nesutinkame...

— Kaip nesibaidys mūsų širdys dabar, kai matome vyrus, geležimi apkaustytus?..

— Su ietimis ir kalavijais rankose...

Taip kalbėjo piemenys, nors jų širdyse baimė jau buvo išnykusi.

Tasai, kuris dabar su jais kalbėjosi ramindamas ir sėdėjo ant įvairiaspalviais kilimais išpuošto kupranugario, liepė jam atsigulti ir, kitų palaikomas, nulipo žemėn.

Jis buvo senas ir žilas, jo ilga iki juostos žila barzda spindėjo kaip sidabras. Galva ir žili plaukai buvo pridengti neįprastu šiam kraštui papuošalu.

— Tai mano draugai, kurie ginkluoti lydi mane kelionėje ir saugo nuo piktų pasikėsinimų į mano gyvybę ir prekes, kurias vežu. Patsai aš, kaip ir jūs, esu be šarvų ir ginklo, kurie ir nedera mano amžiui, kaip nedera ir prievarta. Todėl tenesibaido jūsų širdys! Veskite mus, kur yra jūsų stovykla, ir už visa, ką mums duosite, gausiai atsilyginsime...

— Tesie, kaip tu nori, viešpatie, — tarė jam vienas iš piemenų. — Tik leisk, kad vienas iš mūsų nueitų ir praneštų apie jus.

— Kad kiti, pamatę ginkluotus vyrus, nepamanytų, kad esate edomitai. nenusigąstų ir nepabėgtų į kalnus pasislėpti...

— Gerai, teeina vienas iš jūsų ir praneša, kad esame taikūs žmonės, kurių nereikia bijoti, — sutiko tasai, kuris juos ramino. — Mes visi ne skubėdami seksime įkandin, ir tavo draugai rodys mums kelią...

III

Didelį laužą sukūrė piemenys ateiviams, o patys susėdo atokiau nuo jų, prie to, kurį buvo anksčiau susikūrę.

Su jais buvo ir Jona, Salmono sūnus, ir Simonas. Jis sėdėjo susirūpinęs ir dėjo į savo širdį, kas buvo atsitikę šį vakarą.

Jo siela buvo nepatenkinta ir nerami, nes širdis troško pamatyti kūdikį ir pagarbinti jį, bet nedrįso, tėvo bijodamas.

Nors atokiai sėdėjo piemenys, bet varžėsi ateivių ir kurie nieko nedirbo, tyliai šnabždėjosi, balso nepakeldami.

Seno pirklio palydai patiesė šalia laužo įvairiaspalvius kilimus, ant kurių susėdo senas karavano viešpats ir vyresnieji jo palydai.

Senasis viešpats tyliai dabar sėdėjo pas ugnį, kojas po savim susiraitęs, ir žarstė tylėdamas tarp pirštų geltono gintaro kaulelius, ant auksu žėrinčio siūlo sunertus.

Kai jis taip sėdėjo, lyg susimąstęs, prisiartino tasai, kuris buvo piemenų tarpe vyriausias, ir tarė žemai nusilenkdamas:

— Atleisk mums, gerasis viešpatie, kad turim jus priimti čia, kur nesate apsaugoti nei nuo šalto nakties vėjo, nei nuo plėšraus žvėries.

— Nuo vėtrų apsisaugoti turime palapines, o nuo plėšriųjų žvėrių ginkluotus vyrus. Ugnį ir šilumą suradome pas jūsų sukurtą laužą. Nesirūpink dėl mūsų, gerasis žmogau.

— Pasirūpink greičiau papiauti mums aviną ar nors mažą ėriuką, kad galėtume pavakarieniauti, — prabilo tasai, kuris buvo karavano sargybos viršininkas. — Esame seniai kelionėje ir net mėsos skonį pamiršom.

— Pavaišink, pavaišink mano žmones, ir aš tau gausiai atlyginsiu, — pažadėjo senasis jų visų viešpats.

— Atleiskite, kad dar nesuspėjome, nors tasai, kuris anksčiau grįžo mūsų perspėti, pranešė jūsų pageidavimą. Bet buvome labai nusigandę tuo metu ir sumišę, — tarė jam paaiškindamas senasis piemuo.

— Veltui, veltui, senasis žmogau, — tarė senas pirklys, glostydamas delnais savo barzdą, ir nusišypsojo, o jo šypsena buvo rami, kaip tylus vasaros vakaras. — Nei jūsų, nei kiekvieno kito žmogaus, kuris prieš mane pikto nėra sumanęs, patsai nenuskriausiu ir kitiems mano akivaizdoje skriausti neleisiu... Mes, pirkliai, nekenčiam žmonių, kurie skriauda gyvena.

— Tikiu tavo žodžiais, mano viešpatie, bet esame bailūs ir šiandien dar įbauginti ženklo, kuris staiga pasirodė danguje. Iš tėvų esame girdėję, kad ne Amžinojo palaimą pranašauja tokios žvaigždės atsiradimas...

— Toji žvaigždė ne jums gresia pavojumi, gerieji žmonės. Dangaus galybės nesidomi žemės mažučiais. Dangaus ženklai skiriami tik valdovams ir kitiems pasaulio galingiesiems.

— Mano lūpos nedrįsta prieštarauti tau, mano viešpatie, kuris daugiau nusimanai, negu mes neišmokslinti, — atsakė jam piemuo. — Tik keista, kad žvaigždę išvydome ta akimirka, kai mūsų ausys išgirdo naujagimio balsą.

— Paprastas supuolimas, senasis žmogau, — nusišypsojo vėl karavano viešpats.

— Kas yra tasai naujagimis ir jo tėvai? — paklausė sėdintysis šalia seno pirklio. — Dažnai stebuklais ženklina dangaus galybės žmogaus gimimą, kuriam skirta sukrėsti pasaulio santvarką.

— Nei jo tėvo, nei motinos anksčiau nepažinojom ir niekados jų nebuvom matę iki šio vakaro, kai jie surado prieglaudą pas mūsų laužą. Tik čia

iš jų lūpų sužinojom, kad jis esąs dailidė, netekęs Sidono mieste darbo, ir todėl grįžtąs tėviškėn. Pakeliui užklupo jo žmoną gimdymo skausmai, ir štai ten, kalno kiaurymėje, pagimdė ji sūnų...

— Įdomu pamatyti tą kūdikį ir pažinti jo tėvus, — tarė tasai, kuris pirmas susidomėjo piemens žodžiais.

— Šis vyras moka skaityti dangaus knygas, žvaigždėmis rašytas. Jis išskaito iš jų kiekvieno žmogaus likimą, — paaiškino piemeniui senas pirklys. — Parodyk jam, kur yra tasai kūdikis ir jo tėvai.

— Štai ten, daubos angoje, kurioje paslėptos mūsų bandos, guli patale motina ir šalia sėdi jo tėvas, — ranka parodė piemuo. — Iš jų lūpų sužinosite, ką žinoti norite.

Tasai, kuris mokėjo iš žvaigždžių išskaityti kiekvieno žmogaus likimą, atsikėlė ir nuėjo, kur jam buvo nurodyta, o nuėjęs ilgai ten užtruko.

Seno pirklio palydai pastatė tuo metu palapines, o piemenys papiovė riebiausią aviną ir išdorojo jį, kad tiktų ugnyje kepti.

Išdorojęs ir vandenyje nuplovęs, įvyniojo jį į nuluptą jo kailį ir giliai įkasė į įkaitintą smėlį, kad ten iškeptų savo taukuose, ir būtų sultinga jo mėsa.

Kai kiekvienas dirbo savo darbą, sugrįžo pas laužą tasai, kuris buvo susidomėjęs kūdikiu ir jo tėvais, ir sugrįžęs tarė:

— Keisti šio kūdikio tėvai. Sakosi esąs iš senosios šio krašto melechų giminės kilę, bet tiek dabar nuskurdę, jog motina gulėdama verkia, kad neturi į ką naujagimio suvystyti.

— Šio krašto valdovai seniau tiek turėjo žmonų ir gulovių, jog dabar pusė gyventojų gal ne be pamato sakosi esą melechų kilmės, — nusišypsojo senas pirklys ir suplojo delnais, savo tarnus šaukdamas.

Kai šį jo ženklą išgirdęs priėjo vienas iš tarnų, tarė jam:

— Tuojau atnešk man čia balto audeklo ritimą. Melechų kilmės kūdikis vertas gero audeklo vystyklų, — nusišypsojo į išminčių, perbraukdamas abiejų rankų delnais savo ilgą pražilusią barzdą.

O kai palieptas tarnas atnešė balto, kaip žiemos sniegas ant aukštų Libano kalnų viršūnių, audeklo ritimą, atrėžė iš jo, kiek buvo reikalinga, ir pasiuntė naujagimio motinai, kad iš jo padarytų savo kūdikiui vystyklus.

Pamatė tai ir pastebėjo senas bandų piemuo ir pastebėjęs apsidžiaugė, nes širdis jo buvo gera ir artimą mylinti.

Apsidžiaugęs priėjo, žemai nusilenkė ir, pagavęs pirklio apsiausto kraštą, pabučiavo jį tardamas:

— Ačiū tau, viešpatie, kad pasigailėjai vargšų! Tavo širdis gera ir žmonių meilės kupina.

— Mylėti žmonių neverta, senasis bandų ganytojau, bet pavargusio, nuskurdusio ir nelaimėn patekusio galima ir reikia pasigailėti nors dėl

savo širdies ir sielos, kad ramios būtų ir savimi patenkintos, — tarė jam atsakydamas pirklys.

Senasis piemuo nesuprato pirklio žodžių, dar kartą pabučiavo jo apsiausto kraštą ir grįžo pas savuosius, laimindamas ir garsiai garbindamas dosnų karavano viešpatį, kad jo gera širdis pasigailėjo motinos ir kūdikio...

Tuo metu išminčius, mokąs iš žvaigždžių sužinoti žmogaus likimą, pasistatęs savo prietaisus, ilgai stebėjo dangų ir žvaigždes ir braižė žemėje pasmailintos lazdos galu tik jam suprantamus ženklus.

Nubraižęs nutrindavo juos ir vėl braižydavo, ir taip kartojo bent kelis kartus... Kakta jo buvo susiraukusi ir veidas susirūpinęs, kaip žmogaus, kuriam nesiseka jo darbas.

— Keistas šio kūdikio laukia likimas, — tarė jis, baigęs savo tyrimus. — Išaiškinti ir suprasti jo aš nesugebu.

— Kodėl? — klausdamas atsiliepė į jo žodžius senas pirklys, žarstydamas tarp pirštų gintaro kauliukus.

—Jo ramus ir lygus gyvenimo siūlas staiga nutrūksta, kaip žmogaus, kurį ištinka baisi nelaimė...

— Kas čia nuostabaus? — tarė karavano ginkluotų palydų viršininkas, sėdėdamas šalia pirklio. — Nelaimės ir mirtis tyko žmogų kiekvienam žingsnyje...

— Visas vargšo gyvenimas yra tik nelaimė, — atsiliepė į jų žodžius ir senas pirklys. — Tik mirtis jį išgelbsti nuo skurdo ir nelaimių.

— Taigi, kad jo kelias vėl naujai sušvinta, kaip galingo valdovo, lyg nebūtų miręs ar nelaimės ištiktas...

— Kokiu būdu vargšas, didelės nelaimės ištiktas, kaip tu kalbi, gali pradėti naujai gyventi, kaip galingas valdovas? — klausė nusistebėdamas senas pirklys.

— Tai yra dangaus paslaptis, kurios atspėti nemoku.

— Ar nesi apsirikęs? — suabejojo ginkluotųjų viršininkas.

— Patsai savimi nepasitikėjau, vėl tikrinau ir tikrinau. Bet visi dangaus ženklai tą patį kartoja...

— Keista, labai keista... — glostė savo barzdą senasis pirklys ir susirūpino.

Susirūpino ir abu šalia sėdintieji palydai, o susirūpinę nutilo ir ilgai tylėjo, kiekvienas paskendęs savo mintyse.

— Žmogaus likimas, kuris šiandien jam lemiamas, gali rytojaus dieną pasikeisti, — prabilo karys. — Juk ir žvaigždės gali paklysti...

— Dangus ir tie, kurie jį valdo, neklysta, ir jų kalba visuomet tiesi savo sprendimuose, — atsakė jam tasai, kuris išskaitė iš dangaus knygų, žvaigždėmis rašytų, kūdikio likimą.

Ir vėl visi nutilo ir ilgai tylėjo.

— Dažniau minių jausmas teisingiau atspėja ateitį, negu išminčių protas, — prabilo senas pirklys. — Ar tik nebus šis naujagimis tikrai tasai Žadėtasis, apie kurį nekartą esame iš šio krašto žmonių lūpų girdėję, kad jo pasiilgę nekantriai laukia.

— Teisingai pasakei, — tarė išminčius. — Dangus tau įkvėpė mintį, kuri ir mano sieloje buvo gimusi.

— Gal nesulauksiu dėl savo gilaus amžiaus laikų, kada šis kūdikis taps subrendęs vyras, ir ateis jo garbės dienos, bet pagarbą pareikšti dangaus išrinktajam dera kiekvienam, net ir amžiaus prislėgtam. Gal mus čion ir vedė tam likimo ranka, kad mes, svetimieji, pirmieji pažintum jį ir pažinę pagarbintume, — tarė jaudindamasis senas pirklys ir pasikėlė iš savo vietos.

Pasikėlęs nuėjo ir parinko iš savo turtų gausias dovanas: įvairiaspalvių minkštos vilnos gelumbių ir šilko audinių, auksu ir sidabru siuvinėtų.

Atrinkęs ir į šalį jas atidėjęs, paliepė savo tarnams paimti ir eiti su juo.

Grįžęs pas savo draugus, tarė jiems:

— Eisime ir pagarbinsime būsimąjį valdovą ir jo tėvus. Suteiksime dovanų jo vargo dienomis, kad jei ne mums, tai mūsų vaikams ir palikuonims būtų palanki jo širdis ir ranka dosni malonėmis.

Girdėdami tai, atsikėlė jo draugai ir, pasiėmę dovanų, ką turėjo geriausio, pasekė išmintingojo pirklio pėdomis.

Piemenys matydami, kad jie neša dovanas, ėjo paskui juos, o su jais ir Simonas, Jonos sūnus.

Kai jie visi atėjo pas Juozapą ir jo žmoną Mirjamą, tarė vyriausias karavano vadovas:

— Štai atėjome aplankyti ir mūsų krašto papročiu apdovanoti kūdikį ir jo motiną dovanomis, kurias parinkti patarė mūsų širdys. Tebūna dienos to, kuris gimė, dangaus galybių palaimintos!

Taręs tai, paėmė iš jį atlydėjusių tarnų dovanas ir atsiklaupęs sudėjo jas pas kūdikio motinos kojas.

Juozapas, tai matydamas, didžiai apsidžiaugė dovanomis, o apsidžiaugęs priėjo ir pabučiavo su pagarba dosnaus pirklio apsiausto kraštą.

— Ačiū tau, mano gerasis viešpatie, už didelę malonę, kurią suteiki savo tarnams, — tarė Juozapas. — Už tavo gausias dovanas galėsime nusipirkti sau maisto ir kas dar reikalinga, naujoje vietoje įsikurdami.

— Aš prastas karys, neturiu nei minkštų vilnų, nei šilko audinių, kuriais galėčiau apdovanoti, bet kad nereikėtų, senasis žmogau, parduoti dovanų, kurios ne tau skirtos, bet tavo sūnui, štai tau ir mano atpildas mūsų krašto papročiu.

Taręs tai, karavano sargybos viršininkas papylė Mirjamai pakojin auksu žėrinčių pinigų, kiek jų galėjo pasemti jo sauja.

Ir išminčius, suprantąs dangaus kalbą, paėmė iš tarno rankų ir pastatė šalia kitų dovanų balto alebastro indus ir dramblio kaulu dailiai papuoštas dėžutes su Rytų brangiais kvepalais, kokius naudodavo dėl jų brangumo tik galingi žemės valdovai.

— Štai ir mano dovanos tau, laimingoji motina, pagimdžiusi tą, kuriam dangaus galybės yra daug pažadėjusios, — tarė jisai, žemai prieš ją galvą nulenkdamas. — Neturtingos ir negausios mano šios dovanos, bet iš visos širdies teikiamos.

— Per gausios mano viešpačių dovanos gyvenimo nuskurdintiems vargšams ir per didelė malonė jūsų, — tarė jiems žemai nusilenkdamas Juozapas, Jokūbo sūnus, dailidė iš Nazareto, ir jo širdis pasidarė nerami, išminčiaus žodžių nusigandusi.

— Mes, senieji savo gyvenimo kelią bebaigdami, žinome, kad mūsų laukia tik mirtis, — tarė jam senas pirklys. — Bet kas atspės, kuris laukia likimas vos į gyvenimą įžengusio kūdikio?..

— Dangaus žvaigždžių kalba žada jam daugiau, negu žmogus gali patikėti ir sveiku protu nuvokti, — tarė tasai, kuris mokėjo iš dangaus knygų, žvaigždėmis rašytų, įspėti kiekvieno likimą, gimimo dienoje jam lemtą.

— Jei tikrai esate šio krašto senovės valdovų atžala, telemia dangaus galybės šiam kūdikiui atgauti sostą, kuris jo protėviams priklausė, — tarė tasai, kuris ginkluotiems vyrams vadovavo.

Visa tai matydamas ir girdėdamas, nesusivaldė Simonas, bet parpuolė ant kelių ir sušuko žodžius, kuriuos jam seniai širdis kalbėjo:

— Garbė tau, Žadėtasis, kad atėjai išgelbėti mūsų nuo nelaimių ir įkurti žemėje Dievo viešpatystę! Garbė tau, Žadėtasis!

Jį pasekė esą ten piemenys, jo žodžių sujaudinti, ir atsiklaupę, mušdami žemę savo kaktomis, džiaugėsi, kalbėdami ir Visagalį garbindami:

— Garbė tau, Amžinasis, kad leidai mums išvysti savo akimis žadėtąjį Išganytoją!..

Garbė Dievui aukštybėse, kad maloni suteikti žemei ramybę...

— Ir laimę visiems geros širdies žmonėms...

— Garbė Viešpačiui tesie per amžių amžius!..

Taip jie kalbėjo, kaktomis žemę liesdami, o Juozapas klausė jų kalbų nusiminęs, nes jį pagavo baimė ir neramumas...

IV

Dar nakčiai nepasibaigus, atsikėlė žvejys Jona, Salmono sūnus, ir skubiai iškeliavo, nes ir jo širdis buvo nusigandusi dėl to, ką čia buvo matęs ir girdėjęs.

Jis uždraudė savo sūnui Simonui kalbėti su juo ir kitiems žmonėms pasakoti, kas buvo šiąnakt įvykę, nes bijojo, kad jų kalbos nepasiektų Idumiečio ausies...

Anksti rytą, saulei dar nepatekėjus, pasiėmė piemenys savo bandas ir išginė jas į kalnų pašlaites, o karavanas pasirengė į tolimesnę kelionę...

Ir tarė tada išminčius, dangaus paslapčių žinovas, savo draugui, senam pirkliui:

— Negi paliksime čia seną pavargusį vyrą, su juo sergančią moterį, po gimdymo jėgų dar neatgavusią, ir kūdikį, kurį vakar pagarbinome, vienus tyruose, kur jie iš žmonių pagalbos susilaukti negali?..

Šiuos žodžius išgirdęs, pasišaukė senas pirklys Juozapą ir paklausė jį:

— Ką manai daryti ir kaip pasielgti, su jėgų neatgavusia moterimi ir mažu kūdikiu čia pasilikęs?

Ir tarė jam atsakydamas senas dailidė:

— Žmona mano dar nepajėgia atsikelti ir ant asilo atsisėsti, ir aš nenusimanau, viešpatie, ką turime daryti ir kaip pasielgti, likę čia vienui vieni, atokiai nuo vietų, kuriose žmonės gyvena...

Liepė tada senas pirklys savo žmonėms pagaminti neštuvus, paguldė juosna motiną ir šalia jos kūdikį.

Neštuvus pakabino tarp dviejų kupranugarių ir taip gabeno iki artimiausio miesto, kuris buvo Betlehemas.

Priešakyje ir užpakalyje jojo ginkluoti vyrai, o senas dailidė jų viduryje, šalia savo žmonos ir kūdikio, ant asilo sėdėdamas.

Ir karavano vyresnieji su juo, lyg palydai, savo valdovą lydį...

Taip įžengė karavanas į Betlehemo miestą, ir visi miesto žmonės subėgo, juo susidomėję...

Jie pamatė ir pažino Juozapą ir didžiai stebėjosi kalbėdami:

— Sugrįžo dailidė Juozapas, ginkluotų vyrų lydimas, kaip tikras valdovas į savo kraštą...

Betleheme apsistojo ir apsigyveno Juozapas su savo šeima Jokimo ir Onos namuose, pas Mirjamos brolį, ir gyveno ten, iki jo žmona pasveiko ir atgavo jėgas...

O kai ji pasveiko ir galėjo jau sėsti ant asilo ir pakelti kelionės vargą, pasiėmė Juozapas savo žmoną ir kūdikį ir nukeliavo į Nazaretą, į savo tėvų namus, kuriuos jis buvo prieš metų metus apleidęs...

NERAMIOS DIENOS

I

Vėlyvas vakaras. Erodas, neramus, susijaudinęs, žingsniuoja išilgai triklinium o. Priėjęs angą, pakelia užuolaidą ir žvalgosi į dangų.

ERODAS *(angoje):* Nerami šiandien mano siela! Kuo man grasina Kerštingasis, šią baisią žvaigždę danguje įžiebdamas? *(Eidamas į triklinium o vidurį).* Nejaugi Amžinasis iš tikrųjų bus atkreipęs savo ausį į žydų šauksmus?

OSTIARIJUS *(įėjęs sveikina melechą romėnų papročiu, pakeldamas ištiestą dešinę aukštyn ir galvą nulenkdamas):* Viešpatie, visų aukščiausias jūsų Dievo šventikas laukia tavo prieangyje. Sako, norįs išvysti tavo veidą ir iš tavo lūpų sužinoti, kokiu reikalu esi jį pakvietęs.

ERODAS *(atsigręždamas):* Įleisk jį, Klaudijau, teįeina.

Ostiarijus, žemai nusilenkęs, su iškelta dešine, išeina atatupsčias.

HANNAHAS *(įėjęs nusilenkia, laikydamas kairiąją ant krūtinės, o dešiniosios pirštais paliesdamas savo kaktą):* Mano viešpatie, kuriam Galingasis pavedė viešpatauti išrinktųjų tautai! Tu paliepei, ir aš skubėdamas atvykau pas tavo namų angą.

ERODAS *(nežymiu galvos linktelėjimu atsakęs į pasveikinimo žodžius):* Ši išrinktųjų tauta, kuria tu didžiuojiesi, pasirodo, yra ir nedėkinga, ir surambėjusios širdies...

HANNAHAS *(nusistebėdamas):* Mano viešpatie!..

ERODAS: Taip, taip, užkietėjusi nedėkingume. Už visas mano pastangas ir darbus jūsų gerovei ko esu susilaukęs? Niekinate savo namuose mano vardą ir maldaujate Amžinąjį nelaimėmis paliesti mano galvą. Bet žinokite, kietos širdies žmonės, kad ir mano nuolaidžios širdies kantrumas gali išsekti... *(Atsisėsdamas).* Kai mano teisingumas, kantrybės pritrūkęs, palies, kurie man nusideda, neišgelbės jų net Visagalio ranka!..

HANNAHAS *(abi rankas sudėjęs ant krūtinės ir galvą nulenkdamas):* Terasiu malonę tavo akyse, ir tepatiki mano viešpaties širdis žodžiais, kuriuos tarsiu: kiekvieną dieną, tiekdami iš tavo skairios rankos Amžinojo Namuose aukas, maldaujam Aukščiausiąjį malonės tau, mūsų viešpatie, ir tavo namams palaimos.

ERODAS: Taip, bet nenuoširdžiai, tik veidmainiaudami mano akyse...

HANNAHAS: -Viešpatie mano!..

ERODAS: Neprieštarauk, Hannahai. Aš žinau, ką sakau...

HANNAHAS *(taip pat, akis pakėlęs į dangų):* Amžinasis mato mūsų širdis, ir veltui įtarimu užgauni mus, meleche.

ERODAS: O parušimai ir kiti Rašto ir Toros mokytojai? Jie atvirai pravardžiuoja mane ir niekina mano vardą dėl to, kad turėjau numalšinti minią, jų pačių sukurstytą. Paskelbė mane Amžinojo priešu, Jo kerštu grasina...

HANNAHAS: Išmintingiausias nekreipia dėmesio į žodžius, kurie iš neprotingų lūpų išeina.

ERODAS: Tu pasakei. *(Pasikeldamas).* Bet kas man laiduos, kad neklysti, ir tiesa yra tavo žodžiuose?

HANNAHAS: Ar Visagalis liovėsi laiminęs pasisekimais tavo sumanymus, meleche, kad suabejojai Jo palankumu? Ar Amžinojo globojanti ranka apleido tave ir tavo namus?.. *(Krūptelėjęs pečiais).* Na, parušimai, na, jų sekėjai ir mokiniai... Kas į jų kalbas kreipia dėmesį, kas jie tokie?.. Patys nežino, ko nori, visais ir visu kuo nepatenkinti, visus ir visa peikia... Na, jų kvailos galvos mano, kad jie vieni atspėja, kas Praamžiui patinka... O iš tikrųjų — jie tik tamsūs, neprotingi užsipyrėliai, neverti, kad į jų kalbas kreiptume dėmesio...

ERODAS *(žengęs arčiau į jį):* Betgi Amžinasis išgirdo jų žodžius!..

HANNAHAS *(nusistebėdamas):* Amžinasis išgirdo jų žodžius, sakai?.. Kodėl taip manai, išminties šaltini?

ERODAS *(paėmęs nustebusį Hannahą už rankos, veda jį į langą ir, rodydamas žvaigždę):* Ar dar nebuvai matęs baisaus Amžinojo grasmės ženklo, kurį Jis įžiebė padangėse?

HANNAHAS: Šitos žvaigždės?.. Na, kiekviena žvaigždė turi savo kelius. Ji nutolsta ir dingsta iš mūsų akių, kol ateina metas jai grįžti. Ką bendro gali turėti Praamžiaus nustatyti žvaigždei keliai su neprotingais parušimų žodžiais?

ERODAS *(atidžiai į jį pasižiūrėjęs):* Tu taip manai? Tikrai taip manai ir neveidmainiauji mano akyse?

HANNAHAS: Kalbu, ką manau, meleche.

ERODAS: Bet yra, kurie kitaip mano.

HANNAHAS *(išskėsdamas rankas ir galvą nukreipdamas į šalį):* Na, yra. Tamsių ir neprotingų žmonių visuomet buvo ir yra labai daug. Negi susigaudysi, ką kiekvienas iš jų mano ir kalba.

ERODAS: O ką mano Sinedriono išminčiai ir tautos mokytojai, Rašto aiškintojai? Aš noriu žinoti visų nuomones.

HANNAHAS: Ką manau aš, jau pasakiau. Ką mano kiti, jų pačių reikia pasiklausti, mano viešpatie.

ERODAS *(padėjęs dešinę ant jo peties):* Eik ir sušauk Sinedriono vyrus, Rašto ir Toros žinovus ir kitus išminčius. Teapsvarsto ir praneša man, ką reiškia staigus šios žvaigždės atsiradimas danguje.

HANNAHAS: Tavo nusižeminęs tarnas, kilnaširdis mano viešpatie, atspėjo tavo norą: Sinedriono vyrai ir visi kiti išminčiai jau susirinkę tariasi... Leisk dabar man eiti ir paraginti juos, kad pasiskubintų patenkinti tavo smalsumą.

ERODAS: Eik ir paragink. Nesulaikau tavęs.

HANNAHAS *(nusilenkdamas, prispausdamas rankas prie krūtinės):* Amžinojo palaima tesie su tavim, viešpatie! *(Išeina atatupsčias).*

Hannahui išėjus, Erodas dar ilgai žvalgosi į dangų. Grįžta atgal ir atsisėda. Atrėmęs pasmakrę į ranką, susimąsto ir nepastebi, kai tyliais žingsniais įeina Abimelechas.

ABIMELECHAS *(įėjęs žvalgosi. Pastebėjęs melechą, sudeda abi rankas delnais į krūtinę):* Viešpatie, ar leisi tavo vergui prabilti?

ERODAS *(pakėlęs galvą):* Mano ausys visuomet atidžios tavo žodžiams. Kalbėk.

ABIMELECHAS: Mano žmonės vaikščiojo šventojo Miesto gatvėmis ir aikštėmis, lankėsi užeigų namuose, kuriuose apsistoja keleiviai su savo asilais ir kupranugariais, klausė bethamidrašuose, ką dievoti parušimai, Rašto aiškintojai ir kiti mokytojai kalba...

ERODAS: Ką girdėjo ir sužinojo? Kalbėk nedelsdamas.

ABIMELECHAS: Vieni nusigandę laukia, kad juos ir visą kraštą ištiks badas, maras ir kitos nelaimės. Keleiviai skuba į savo namus. *(Puola ant kelių ir mušdamas kakta į žemę).* Viešpatie mano, pasaulio pažiba!..

ERODAS: Atsikelk ir ramiai kartok žodžius, kuriuos ne tu pasakei.

ABIMELECHAS *(atsistojęs):* Tu paliepei, viešpatie ir mano širdies džiaugsme!.. Kiti kalbėjo, kad tavo darbai yra išsėmę Amžinojo kantrybę, ir piktais žodžiais niekino tavo vardą. Ar paliepsi juos suimti ir nubausti? Jų vardai ir namai kuriuose jie ir jų šeimos gyvena, yra man žinomi.

ERODAS: Palik juos dar ramybėje.

ABIMELECHAS: Tu pasakei, mano laimės šaltini!.. Kiti dar sako, kad Amžinasis, atmetęs tave nuo savo veido, siunčia į pasaulį Žadėtąjį, ir štai jo ženklas sužibo danguje.

ERODAS: Kvaili ir nepilno proto. Kas jie, kur taip kalba?

ABIMELECHAS: Jų kalbos ir vardai čia sužymėti. *(Išima tūtelėn suvyniotą sąrašą).* Daug garbingų vyrų, dievotų parušimų, Rašto ir Toros mokytojų vardų surasi čia, viešpatie...

ERODAS *(ištiesdamas ranką):* Palik man sąrašus. *(Abimelechas nusilenkęs įteikia melechui sąrašą į rankas).* Pagalvosiu, ko jie yra nusipelnę mano akyse.

ABIMELECHAS: Viešpatie ir mano dienų šviesa, leisk man dar tarti žodį tavo akivaizdoje!

ERODAS: Kalbėk.

ABIMELECHAS: Iš Sidono ir kitų fenikų miestų grįždami, čia apsistojo turtingi Babilono pirkliai. Mano vyrai susidraugavo su jų žmonėmis ir palydais. Valgė ir gėrė su jais...

ERODAS *(nekantraudamas):* Na?..

ABIMELECHAS: Pasakojo, kad kalnuose pirkliai sutikę vyrą ir nėščią moterį, kuri pagimdė sūnų...

ERODAS: Kodėl kalbi man apie juos?..

ABIMELECHAS *(apsidairęs, paslaptingai):* Tuo akimirksniu, kai gimė kūdikis, staiga sužibo danguje ši žvaigždė, kuri visus mus dabar jaudina.

ERODAS *(susidomėdamas):* Taip?

ABIMELECHAS: Pirkliai, irgi buvę susijaudinę, apdovanojo kūdikį ir jo tėvus gausiomis dovanomis. *(Žengęs arčiau, tyliai).* Jie kalbėję, kad užgimęs būsimasis šio krašto valdovas...

ERODAS *(atsistojęs, nusistebėdamas):* Jie taip kalbėjo?..

ABIMELECHAS: Taip jų žmonės pasakoja. Šviesa mano akių, mano troškimų šaltini, paliepk tavo tarnui tuos pirklius suimti ir kvosti!..

ERODAS *(kurį laiką svyruoja):* Ne, nepaliesi svetimo krašto pirklų. nes pakenktum mano ir mano valdomo krašto vardui. *(Tyli, susimąstęs. Pažvelgęs staiga Abimelechui į veidą).* Surasi juos ir pasakysi, kad noriu matyti ir pirkti jų prekes, kurios patiks ar bus man reikalingos. Atvesi juos čion, į mano namų angą.

ABIMELECHAS: Tavo žodžiai jau mano širdyje, laimės šaltini! Einu ir atvesiu juos į tavo namų angą. *(Nusilenkęs išeina atatupsčias).*

Abimelechui išėjus, vėl prieina langą ir žvalgosi į dangų. Grįžta atgal.

ERODAS *(atsisėsdamas):* Pasaka, kuria neverta tikėti!.. Bet mano sapnas?.. Ne, ne! Turiu sužinoti ir įsitikinti, kad mano siela nurimtų...

OSTIARIJUS *(įėjęs):* Viešpatie, Nikalojus ir Ptolomėjus iš Damasko laukia prie angos, kada tu juos panorėsi pamatyti.

ERODAS: Pašauk, pašauk, Klaudijau: teeina greičiau.

NIKALOJUS: Mudu jau čia, meleche, nes išgirdome už angos tavo žodžius.

Nikalojui ir Ptolomejui įėjus, Ostiarijus pasišalina.

ERODAS: Ką man gero pasakysite, helenai? *(Besikreipdamas į Ptolomėjų).* Tu jau sužinojai, ką žvaigždės sako?

PTOLOMĖJUS: Sako, kad nei tau, meleche, nei tavo kraštui pavojus negresia, gali būti ramus.

ERODAS: Bet žvaigždė? Ką reiškia šios keistos žvaigždės pasirodymas?..

NIKALOJUS: Kad atėjo valanda jai šioje vietoje patekėti...

PTOLOMĖJUS: Ji nesusieina su tavo gyvenimo keliu ir tavęs neliečia, meleche. Taip kalba dangus, jei aš gerai supratau jo kalbą...

ERODAS: Bet mano sapnas?.. Vos gimęs kūdikis nuplėšė nuo mano galvos melecho vainiką...

NIKALOJUS: Buvai, valdove, susirūpinęs pamatęs nepaprastą žvaigždę, todėl ir prisisapnavo nemalonus sapnas...

ERODAS *(susiraukdamas):* Jūs, helenai, visuomet netikit nei sapnais, nei dangaus ženklais... *(Nikalojui).* Pasiųsk pranešti aukščiausiam šventikui ir tiems, kurie su juo yra Sinedriono rūmuose, kad mano siela nekantrauja.

II

ERODAS: Ką man pranešite, mokytojai? Ką jums pasakė jūsų išmintis?

HANNAHAS *(stovėdamas priešakyje):* Telaimina Amžinasis ir globoja tavo dienas metų metais, meleche! Mes skaitėm Raštą ir Pranašus, nagrinėjom ir tarėmės. Tenuramina Ramybės Viešpats tavo sielą! Nei tau, nei mums nėra priežasties nerimauti dėl naujos žvaigždės pasirodymo. Ir kraštui, kuriam Amžinojo malone viešpatauji, negresia nelaimių pavojus. Tokia yra visų mūsų nuomonė.

SADUKIMAI ir KITI SINEDRIONO NARIAI: — Ar neviešpatauja taika su kaimynais, kad mūsų širdyse turėtų kilti baimė dėl karo ir nelaimių, kurias jis gimdo?..

— Ar ne gausiais vaisiais apdovanojo Skairusis mūsų dirvas ir sodus, kad mus turėtų baidyti badas?..

— Ar nesi Romos valdovo malonėje, kad iš edomitų galėtume pajusti pavojų sau ir savo šeimų gyvybei?..

— Ir mūsų turtų saugumui...

— Ar ne saugus yra gyvenimas ir ne pastovi tvarka, kurią tavo ranka palaiko?..

— Ar nesame visi ramūs savo namuose?..

— Ramiai šiandien keliauja vyras ir moteris, nebijodami, kad ištiks juos pakeliui nelaimė...

— Tavo ranka nematomai juos saugo..

— Telaimina Gailestingasis tavo dienas, meleche, kad ramybė ir laimė viešpatauja mūsų žemėje...

— Nėra priežasties bijoti, kad Amžinojo rūsti ranka yra pakibusi virš mūsų galvų...

— Iš tavo dosnios rankos kasdien Amžinojo Namuose deginamos gausios aukos, kurių neatstumia galingasis Dangaus Valdovas...

— Maloniai žvelgia į jas Amžinojo akis...

— Ir šventos giesmės Jo vardo garbei skamba ten, kaip skambėjo...

HANNAHAS: Tenurimsta tavo siela ir nusiramina širdis dėl keistos žvaigždės pasirodymo. Jei ir gresia ji pavojum, tai tik ne tau, meleche, ne mums ir ne mūsų kraštui.

ERODAS *(žengęs priekin):* Jūs pasakėte, mokytojai! Jūsų protas neapgavo, ir kalba nenuklydo nuo tiesaus kelio? — Aš tikiu tuo.

HANNAHAS: Tesurandam malonę tavo akyse: — mes tiesą pasakėm.

ŠEMAKJA *(prasiveržđamas priekin):* Melas jūsų lūpose, pabaltinti kapai, nedorybių iškamšos, veidmainystės ir pataikavimo sūnūs! Ne todėl atėjau, meleche, į tavo namus, kuriais biaurisi mano siela, kad tik Amžinajam nusidėčiau...

HANNAHAS: Nutilk tu, hienos sūnau! Neteršk melu ir neapgalvotais žodžiais mūsų vardo melecho akyse!

SADUKIMAI: — Pamišėli, sučiaupk savo nešvarias lūpas!..

— Neapykantos ir pavydumo šaltini, melagiais pravardžiuoji tuos, kurie Tiesos Šaltinio Namuose kasdien giesmėmis ir maldomis Jo vardą garbina...

— Kurių rankos teikia melo Nepakenčiančiajam aukas...

— Nudžius tavo liežuvis, raupsais apsidengs veidas!..

— Nes Amžinojo Dievo tarnams ir Jo garbės saugotojams piktažodžiauji...

ŠEMAKJA: Nei aš jūsų bijau, nedorybių kalnai, nei tavęs, meleche! Mano siela nesibaido tavo nemalonės dėl tiesaus žodžio, kurį tau tarsiu... Kodėl turiu bijoti? Dangaus Galybių Viešpaties globoje esu. Jo ranka — skydas mano ir apsauga!..

ERODAS *(arčiau priėjęs):* Pažinau tave: esi, Šemakja, vienas parušimų mokytojas, atkakliausiai mane niekinąs. Kalbėk, aš ramiai klausysiu tavo žodžių.

ŠEMAKJA *(iškėlęs grasinamai aukštyn ranką su ištiestu pirštu):* Senas dienomis pasakė: Kai išseks mano kantrybė ir pabrinks mano širdis rūstybe dėl pasaulio valdovų nedorybių, įžiebsiu žvaigždę virš Jesajo namų, atgaivinsiu atžalą iš Dovydo sėklos ir pasiųsiu angelą, kurį pavadinsiu savo sūnumi ir atiduosiu į jo rankas pasaulio galybę, kad jis vaikščiotų teisybės ir teisingumo keliais ir būtų malonus mano akims ir veidui...

ERODAS *(besikreipdamas į kitus):* Jis tiesą kalba, mokytojai? Yra tokie Amžinojo žodžiai?

HILLELIS: Taip yra pasakyta pranašo... Bet kas tau, Šemakja, suteikė teisę taip kalbėti? Juk nesi pranašas? Kodėl manai, kad šioji žvaigždė, panaši į tas, kurios jau ne kartą buvo nugąsdinusios mūsų tėvų ir protėvių širdis, yra toji, kuri turi pranešti išrinktiesiems, kad Žadėtojo dienos jau arti?

HANNAHAS: Viešpaties ir mūsų akių džiaugsme! Nedėk šio tamsaus nžsispyrėlio žodžių į savo širdį! Amžinasis kalba į mus per Raštą vaizdais, kuriuos šviesus protas turi aiškinti sau, o ne pažodžiui suprasti...

ŠEMAKJA *(ištiesęs dešiniąją į Hannahą):* Tepaverčia mėšlu tavo smegenis Rūstusis Dangaus Valdovas, tenudžiūsta ir iškrinta tavo liežuvis dėl kalbos, kuri veda iš kelio apie Raštą nenusimanančiuosius! Štai Rūsčiojo ranka jau pakibusi virš jūsų galvų, nešvarybių sandėliai!..

HILLELIS *(ramiai):* Klysti, Šemakja, manydamas, kad Amžinasis yra rūstus Valdovas. Amžinasis yra malonės šaltinis! Jis nori, kad kiekviena širdis nesibijotų, bet mylėtų Jį, kaip vaikas myli savo tėvą, kuris saugo jo gyvenimo kelius. Kam veltui mus baidai, Šemakja, ir keli melecho širdyje abejojimus?..

ERODAS: Jūs pasakėte, mokytojai, ir aš įsidėmėjau jūsų žodžius. Kalbėk, Šemakja, nes girdėjai, ką sako, kurie su tavimi nesutinka. Kuo paremsi savo žodžius, kad jais patikėčiau?

ŠEMAKJA: Ar manai, meleche, kad tavo darbai dar neišsėmė Amžinojo kantrybės, jei nori abejoti mano žodžiais? Amžinasis atmetė tave ir atstūmė tavo namus, ir esi kaip išdžiūvęs medis, vaisių teikti nebegalįs ir vien gehenos ugniai tetinkąs. Tau, meleche, Amžinasis pasiuntė ženklą, kad štai žadėtasis išrinktųjų tautos Išganytojas jau žengia, ir tavo galybės dienos yra suskaitytos...

SADUKIMAI: — Tikrai Amžinasis atėmė jam protą...
— Aptemdė galvą, ir ji nesusivokia, ką liežuvis sako...
— Pikta dvasia apsėdo jo sielą...
— Paliepk, meleche, išmesti jį už tavo namų angos...
— Kaip piktą šunį, pasiutimo nuodais užsinuodijusį...

ERODAS: Nutilkite, mokytojai. *(Į Šemakją).* Kur turi gimti tasai Žadėtasis, kurio jūs visi — aš tai žinau — laukiate? *(Šemakja tyli).* Ko tyli ir neatsakai, jei aš tave klausiu?

HANNAHAS *(krapštydamas dešiniosios pirštais pasmakrę, barzda apžėlusią):* Turėtų Betleheme gimti, nes ten buvo Jesajo, Dovydo tėvo, namai...

HILLELIS: Yra pasakyta: Tu, Betlehem, nors esi nežymus kitų miestų tarpe, bet iš tavo sūnų kils Išganytojas, kurį esu pažadėjęs...

ERODAS: Jūs jau pasakėte, mokytojai, ir aš jau žinau, ką turiu žinoti. Dabar eikite, ir Amžinojo ramybė tesie su jumis! O tu, Šemakja, užčiaupk savo burną, kad tavo liežuvis prabildamas nekalbėtų, ką mano tavo galva. Aš tau atleidžiu piktus tavo žodžius, bet negundyk manęs, kad panorėčiau išbandyti, ar tikrai Amžinojo ranka yra skydas, kuris tave saugo...

III

BALTAZARAS *(klūpodamas):* Tesurasim malonę mūsų viešpaties akyse!..

MELCHIORAS *(irgi klūpodamas):* Tesie tavo širdis mums palankumo kupina, viešpatie...

ERODAS *(sėdėdamas stoloje):* Kas esate, svetimšaliai? Iš kur ir kur keliaujate?

BALTAZARAS: Esu Babilono miesto pirklys, viešpatie. Baltazaras — mano vardas, kurį tėvai, man užgimus, parinko. O šis *(nurodydamas į šalia klūpojantį),* Melchioras vardu, yra mano kelionių draugas ir prekybos bendrininkas.

MELCHIORAS: Dabar keliaujame namo iš fenikų žemės; ten išmainėme mūsų prekes į tokias, kurių mūsų kraštas negamina, viešpatie.

BALTAZARAS: Esame nežymūs žmonės, ir mūsų prekės menkavertės. Nebūtume išdrįsę tavo akivaizdoje su jomis pasirodyti, mūsų sielų viešpatie, žmonių laimės šaltini, jei mums nebūtų buvę pranešta, kad tu pats panorėjai pamatyti jas...

MELCHIORAS: Nors nevertos, kad į jas pažvelgtų tavo akis.

ERODAS: Atsikelkite ir būkite mano svečiai...

Baltazaras ir Melchioras — abu atsistoja.

BALTAZARAS: Paliepk, viešpatie, įeiti mūsų vergams, kurie atgabeno prekes, tavo akims pasigėrėti skirtas.

ERODAS *(sargybos viršininkui):* Paliepk, Germane, teįeina vyrai, kurie atvilko šių pirklių prekes.

Sargybos viršininkas, stovėdamas prie angos, pakelia durų užuolaidą ir rankos judesiu duoda ženklą nešikams įeiti.

Šie įneša ritulius ir maišus su prekėmis, sudeda ant grindų ir, Baltazaro liepiami, išeina.

Baltazaras su Melchioru patys išvynioja gelumbių ir kitokių audinių ritimus, išima iš maišų dramblio kaulu, auksu ir sidabru papuoštas dėžutes su kvepalais, paauksintas amforas ir kitokius papuošalus...

BALTAZARAS: Tepažvelgia maloniai tavo akis į šiuos daiktus, kuriuos išdrįsom atgabenti kaipo dovaną tau, mūsų viešpatie.

MELCHIORAS: Menkos ir nevertingos dovanos valdovui, kurio nesuskaitomi turtai yra žinomi visam pasauliui. Bet jas tau parinko mūsų širdys, viešpatie, pagarbos ir dėkingumo kupinos.

Erodas atsikėlęs prieina pasižiūrėti. Kai kuriuos daiktus pasiima į rankas, gėrėdamasis jais.

BALTAZARAS *(rodydamas):* Štai čia šilko audiniai, prityrusių Sidono amatininkų austi; čia Tiro miesto gelumbės, dailiai purpuru dažytos; čia — Jaffos spalvotos drobės, auksu ir sidabru siuvinėtos. Čia štai mira, iš tolimos arabų žemės atgabenta, čia iš Ofiro krašto kvepalai, viešpatie ir valdove...

MELCHIORAS: Tepažvelgia į mus ir mūsų dovanas maloniai tavo akys...

ERODAS *(žiūrėdamas tiesiai į juos):* Už ką man yra dėkingos jūsų širdys, svetimšaliai? Kurią malonę esu jums suteikęs?

BALTAZARAS: Ar ne tu, mūsų viešpatie, padarei kelius per savo kraštą patogius ir saugius, jog kiekvienas, kuris jais keliauja, yra ramus dėl savo gyvybės ir turto ir laimina tavo dienas.

MELCHIORAS: Ar ne tavo ranka nematomai mus saugo nuo priespaudos ir išnaudojimo, kuriuos dažnai tenka svetimšaliui patirti kituose kraštuose?

BALTAZARAS: Laimingas kraštas, kurį valdo teisingumo ir teisėtumo šaltinis!..

MELCHIORAS: Laimingi šios šalies gyventojai, kad juos globoja tokia kilni valdovo širdis!

BALTAZARAS: Jie turi būti dėkingi Dangaus Galybėms, kurios lėmė jiems gyventi tavo didybės unksnėje!..

ERODAS *(ramiai jų išklausęs):* Tikrai laiminga šiandien mano širdis, svetimšaliai, kad iš jųsų lūpų susilaukiau dėkingumo žodžių, kuriuos veltui trokštu išgirsti iš tų, kurių saugumu ir gerove dieną ir naktį yra susirūpinusi mano siela.

BALTAZARAS: Negaliu net pamanyti, mano viešpatie, kad šio krašto gyventojai nebūtų tau dėkingi.

ERODAS *(atsisėdęs į stolą)*: Šio krašto, kuriuo Amžinasis lėmė man rūpintis, gyventojai yra nedėkingi ir nieku nepatenkinami žmonės. Kai kraštą ištiko badas, išeikvojau savo turtus, pardaviau sidabro indus ir aukso papuošalus, kad juos aprūpinčiau duona, — jie piktažodžiavo mano vardui, kad dėl mano, o ne jų kaltės baudė Amžinasis kraštą sausromis ir badu. Išdabinau miestus puikiais pastatais, bet jų nejautrių akių ir surambėjusių sielų jokis grožis nejaudina. Jie reikalauja, kad išgriaučiau, ką esu pastatęs, nes jų tėvai, skurde ir nešvarybėse gyvendami, tokių rūmų nesą pažinę, nei matę. Iš kalnų šaltinių pravedžiau į šį miestą švarų vandenį, bet jų tamsios galvos tuo nepatenkintos ir reikalauja, kad sunaikinčiau, ką esu jų naudai atlikęs. Jų tėvai tenkinosi nešvarybėmis užterštu Kedrono vandeniu, todėl ir jie nori tik tokiu vandeniu besitenkinti. Apvaliau kraštą ir kelius nuo plėšikaujančių gaujų, jie keikia mane ir pravardžiuoja kraugeriu... Tūkstančiams suteikiau darbo ir uždarbio, kad nebadautų jų šeimos, — jie nusiskundžia, kad tapo dėl duonos kąsnio mano vergais...

MELCHIORAS: Tikrai nedėkinga, tamsybių apsėsta tauta!..

ERODAS: Nedera valdovui svetimos šalies svečių akivaizdoje skųstis savo valdiniais, aš tai suprantu. Bet širdis, aitrumu pabrinkusi dėl jų nedėkingumo, negali susilaikyti, kad žodžiais neprabiltų...

BALTAZARAS: Viešpatie, minia niekados nėra dėkinga tam, kuris jai gera daro.

ERODAS: Kai dabar sužibo danguje nepaprasta žvaigždė, aš susirūpinau, o jie džiūgauja, sakydami, kad Amžinojo rūsti ranka jau pakibo virš mano galvos...

MELCHIORAS: Tenesijaudina tavo siela dėl šios žvaigždės, mano viešpatie! Ji nepranašauja nelaimių nei tau, nei mums, nei šio krašto, nei kitų kraštų gyventojams...

BALTAZARAS: Mano kelionių draugas — didelis dangaus paslapčių žinovas, ir jo žodžiais, viešpatie, gali pasitikėti.

ERODAS: Taip? *(Atidžiai į Melchiorą pažvelgęs)*. Visiems žinoma, kad jūs, Babilono išminčiai, iš senų laikų esate garsūs kaip prityrę dangaus paslapčių aiškintojai.

MELCHIORAS: Šios žvaigždės atsiradimas yra susijęs su likimu kūdikio, kurį gemant pakelėje užtikome...

BALTAZARAS: Keliaudami iš fenikų žemės, susitikome kalnuose su išbadėjusių ir nuskurdusių vargšų šeima, kurios pasigailėjome. Tai buvo kažkokis senas dailidė, netekęs darbo Sidono mieste. Jis keliavo namo...

MELCHIORAS: Jo žmoną ištiko gimdymo skausmai, ir ji laimingai pagimdė sūnų..

BALTAZARAS: Mano kelionių draugas susidomėjo kūdikiu, nes tuo akimirksniu, kai jis gimė, buvo pastebėta šioji tave sujaudinusi žvaigždė...

MELCHIORAS: Todėl ėmiau sekti ją ir kitų žvaigždžių kelius ir patyriau, kad keistas šiam kūdikiui lemtas likimas, kurį suprasti ir šiandien nesuvokia mano protas.

ERODAS: Negi dangus jaudinas dėl kažkokio dailidės vaiko gimimo?

MELCHIORAS: Kiekvienam žmogui dangus lemia likimą jo gimimo dienoje.

BALTAZARAS: Juokinga tiesiog, kad šis vargšas pasigyrė esąs iš senos melechų giminės, kuri seniai jau netekusi savo turtų ir galios.

ERODAS: Kur yra dabar tasai dailidė ir jo vaikas?

BALTAZARAS: Bijojo vieni likti kalnuose, ir todėl leidom jiems keliauti su mumis, kol pasieks žmonių apgyventas vietas.

MELCHIORAS: Jie liko Betleheme, kur yra jų namai...

ERODAS: Keistus dalykus man pasakojate, svetimšaliai. Manau, kad tuo vaiku reikėtų susidomėti, jei Dievo malone jis tapo paženklintas dar gimimo dienoje. *(Numauna nuo piršto žiedą).* Ačiū tau, senasis žmogau, už tavo dovanas. Štai tau mano dėkingumo ženklas. *(Atiduoda žiedą Baltazarui, kuris priėmęs pagauna melecho tunikos kraštą ir su pagarba ją pabučiuoja).*

BALTAZARAS *(atsiklaupęs ir su pagarba pabučiavęs tunikos kraštą):* Ačiū tau, kilniaširdi valdove. Telaimina tavo dienas Dangaus Galybės ir teprailgina tavo amžių!..

ERODAS *(numovęs nuo rankos apyrankę, tiesia jį Melchiorui):* O štai tau atminimui, dangaus paslapčių aiškintojau, kad nuraminai mano sielą.

MELCHIORAS *(atsiklaupęs priima dovaną):* O viešpatie mano!..

ERODAS *(sargybos viršininkui):* Klausyk mano žodžių, Germane, ir įsidėmėk juos: nuvesi šiuo garbingus svečius pas Ptolomėjų, mano iždininką, tesumokės jiems šių prekių kainą, kurią jie nurodys...

BALTAZARAS *(sudėjęs rankas):* Viešpatie, neskriausk mūsų sielų! Mes atnešėm jas tau kaip dovanas...

MELCHIORAS: Ko vertos, viešpatie, mūsų dovanos palyginus su malone, kurią mums suteikei!..

ERODAS: Aš jų vertę žinau, svetimšaliai, ir nenoriu jūsų skriausti. *(Sargybos viršininkui).* Paskui palydėsi juos, Germane, iki apsistojimo vietos. Prižiūrėsi, kad jų niekur neištiktų skriauda, nei mieste, nei kelionėje...

BALTAZARAS: Viešpatie, mūsų sielų džiaugsme, mūsų akių šviesa! Kuo nusipelnėm tavo akyse tokios malonės?..

ERODAS *(pakeldamas atsisveikinimui ranką):* Eikite ramybėje, mano svečiai, ir Amžinojo palaima telydi jus kelionėje. *(Pirkliai, iškėlę ištiestais*

delnais aukštyn dešiniąsias, išeina atatupsti. Juos paseka sargybos viršininkas išlydėdamas. Jiems išėjus, Erodas suploja delnais. Ostiarijui, kuris įėjo). Tuojau pašauksi Abimelechą.

OSTIARIJUS: Jis čia, viešpatie. Laukia prieangyje.

ERODAS: Teįeina nedelsdamas. *(Ostiarijus išeina ir įeina Abimelechas).* Klausyk, Abimelechai, ir dėk kiekvieną mano žodį į savo širdį. Tu paimsi ginkluotus vyrus ir tuojau vyksi su jais į Betlehemą...

ABIMELECHAS: Tavo žodžiai jau mano širdyje, viešpatie: aš paimsiu ginkluotus vyrus ir tuojau su jais vyksiu į Betlehemą...

ERODAS: Ten surasi seną dailidę, neseniai sugrįžusį iš Sidono miesto, jo žmoną ir naujagimį kūdikį.

ABIMELECHAS: Taip, mano širdies džiaugsme: ten surasiu seną dailidę, neseniai sugrįžusį iš Sidono miesto, jo žmoną ir naujagimį kūdikį...

ERODAS: Paimsi juos ir, ginkluotų kareivių lydimas, atgabensi čion, į mano namus.

ABIMELECHAS: Tu pasakei, viešpatie. Paimsiu juos ir, ginkluotų kareivių lydimas, atgabensiu čion, į tavo namų prieangį.

ERODAS: Eik ir skubiai, nei vieno akimirksnio nedelsdamas, vykdyk, ką paliepiau. Vargas tavo galvai, jei neatliksi, ką tau esu įsakęs...

E S Ē J Ų Š E I M O J E

I

Parvykęs iš Betlehemo, apsigyveno Juozapas, Jokūbo sūnus, su savo šeima Nazarete, savo tėvų namuose, ir gyveno ramiai.

Kada sukako aštuonios dienos nuo sūnaus gimimo valandos, atliko Juozapas visas apeigas, kurių reikalavo Rašto ir Toros įsakymai, apipiaustė ir pavadino kūdikį vardu Ješua.

Kai dvyliktosios dienos vakarą, uždaręs namų duris, buvo besirengiąs nakties atilsiui, vėl tapo jo siela išgąsdinta ir sudrumsta šeimos ramybė, nes išgirdo Juozapas už savo durų slenksčio didelį triukšmą ir bildesį.

Kažkas veržėsi į jo namus, ir Juozapas, sumišęs ir nusigandęs, nežinojo ir nenusivokė, kaip turi pasielgti.

Staiga išgirdo už durų balsą, vardu jį bešaukiantį, ir pažino, kad tai buvo Jokūbo iš Betlehemo, Mirjamos brolio, sūnaus balsas.

Jis šaukė, besibelsdamas į duris: „Atidarykite! Atidarykite! Juozapai, Jokūbo sūnau, atnešu tau skubią žinią, kurią turi tuojau išgirsti!"...

Kai Juozapas atidarė jam duris ir įsileido į vidų, tarė tasai, sunkiai kvėpuodamas, uždususiu balsu, kaip žmogus, kuris ilgai bėgo skubėdamas:

— Mano tėvas liepė man skubėti pas tave ir pasakyti tau šiuos žodžius: Juozapai, Jokūbo sūnau, pasiimk tuojau žmoną ir savo sūnų ir nedelsdamas bėk iš savo namų, nes baisi Idumiečio ranka pakibo virš jūsų galvų!..

Atgavęs kvapą, papasakojo Jokūbas, kad į Betlehemą atvyko melecho ginkluoti vyrai, kurie ieškojo Juozapo, jo žmonos ir sūnaus, kad juos visus nudėtų.

Jų nesuradę, prievartauja, skriausdami senus ir jaunus, vyrus, moteris ir mažuosius vaikus. Betleheme kilo skausmo dejavimai, ir nuskriaustieji dabar šaukiasi į dangų teisybės, kad Amžinasis pamatytų ir atlygintų piktadariams sulig jų darbais.

Girdėdamas tai, pasiėmė Juozapas savo žmoną ir kūdikį, pasodino juos ant asilo ir, saulės šviesos nelaukdamas, išskubėjo, palikdamas savo namus ir visa, kas juose buvo.

Skubėdamas keliavo be atilsio kiaurą naktį ir dieną, nukreipdamas savo žingsnius į Mizrajimo žemę, nes tikėjosi, kad ten nepasieks jo kieta Idumiečio ranka.

Keliavo nesustodamas, kol jo senos kojos pavargo ir toliau eiti nebegalėjo, ir alkanas asilas pailso

Skubiai išvykdamas nebuvo pasiėmęs nei ko valgyti, nei gerti, todėl išalko ir ištroško jis pats ir jo žmona, o priešakyje buvo plati tyruma, kurioje nei žolė, nei vaismedžiai neauga, ir jokis gyvas garas nebesilaiko. Nukreipė todėl Juozapas savo pėdas į šalį, į artimiausią vietą, kurioje žmonės gyvena, kad ten surastų maisto sau ir savo šeimai ir pašaro asilui.

Ir pateko Juozapas su šeima pas esėjus, kurie atokiai nuo žmonių gyveno tyrumos pakraštyje, kaip viena glaudi šeima, ir dirbo savo rankomis purią žemę, kurios vaisiais maitinosi.

Kai įėjo į jų gyvenamąją vietą, sutiko Juozapas jaunus ir senyvus vyrus su kastuvais ir kitais įrankiais, kuriais naudojasi žmogaus ranka lauko darbams.

Jų tarpe nesimatė nei moterų, nei pasenusių vyrų. Nesimatė nei jaučio, nei asilo, nei kito lauko darbams tinkamo gyvulio.

Visi jie buvo vienodai apsitaisę, jauni ir senyvi, baltos drobės ilgais drabužiais ir pasijuosę savo liemenis audeklo juostomis.

Kai Juozapas paklausė juos, ar galėtų čia surasti nakties atilsiui prieglaudą sau, savo šeimai ir asilui, tarė jam atsakydami:

— Eisime pas mūsų mokytoją ir valdovą. Jis parūpins jūsų nakvynei prieglaudą, kurios pageidauji.

Jie paėmė jo asilą už pavadžio ir nuvedė visus ten, kur buvo jų vyresnysis ir mokytojas.

Jį suradę, priėjo ir tarė jam:

— Mokytojau, štai šie keleiviai prašo naktigulto sau ir prieglaudos jų asilui.

— Teneatstumia jų mūsų širdys, nes aplankę keleiviai yra Amžinojo mums pasiųsti svečiai, — atsakė jiems mokytojas ir jų sielų vadovas. — Priimsime juos kaip brolius.

— Mokytojau ir mano gyvybės viešpatie, — tarė jam, žemai galvą nulenkdamas Juozapas. — Ačiū tau, kad pasigailėjai mūsų, nelaimingų keleivių.

— Amžinojo visų mūsų Tėvo širdis yra meilės kupina savo vaikams. Jis liepia mums pavalgydinti kiekvieną, kuris alkanas, pagirdyti, kuris

ištroškęs suteikti atilsio, kuris pavargęs, — tarė jisai, Juozapui atsakydamas.

— Džiaugiasi dėkinga tau mano išrdis, kad tavo akis, mokytojau, maloniai pažvelgė į mus, svetimus tau žmones.

— Esame visi vieno Tėvo, kuris yra danguje, vaikai. Todėl nekalbėk man, kad esi svetimas! Esi mano brolis! — tarė jam mokytojas. — Negi broliui atsakysi pagalbos, kada jis jos yra reikalingas, nepavalgydinsi, kai jis yra alkanas? Mūsų Tėvas seka iš dangaus, kaip mes elgiamės su savo broliais, ir stebi kiekvieną mūsų širdies judesį. Taigi Jam dėkok, ne man. kad elgiuosi, kaip Jis man paliepė elgtis, broli mano.

Veskite keleivį ir jo žmoną į namus, kuriuose patys valgome žemės vaisius, ir elkitės su jais, kaip su savo broliais ir Amžinojo pasiųstaisiais mums svečiais, — tarė jis savo draugams ir vienminčiams. — Aš eisiu ir patsai numatysiu jų nakvynei tinkamą vietą, kurioje ramiai galėtų atsilsėti jų kūnas ir nurimti siela...

Nusivedė mokytojo sekėjai Juozapą ir jo žmoną Mirjamą į erdvus namus, kur patys susirinkdavo valgyti ir pasilsėti, pasodino ant suolo ir, atnešę tyro vandens, numazgojo jiems kojas ir ištrynė sausomis palomis.

Dar davė jiems vandens nusiprausti veidui ir rankoms, baltos drobės rankšluoščius nusišluostyti. O kada visa tai buvo atlikta, patiesė ant grindų kilimą, pasodino ant jo savo svečius ir patiekė jiems valgius, kuriais paprastai ir patys vaišinosi.

Tai buvo sūris ir sviestas, avių pienas, duona, alyvų ir kitų medžių vaisiai, kuriems Amžinasis leido nokti žmonių naudai ir valgiui.

Juozapas ir Mirjama valgė pasigėrėdami ir gėrė pieną ir tyrą vandenį, ir viskas buvo jiems skanu, kadangi buvo alkani ir ištroškę.

Kai jiedu buvo bebaigią valgyti ir gerti, ir jų kūnas jau buvo sotus ir pasilsėję, atėjo pas juos mokytojas ir atsisėdo šalia Juozapo ir jo žmonos.

Paėmęs duoną, padažė ją į vandenį, apibarstė druska ir sulaužė į tris dalis. Vieną padavė Juozapui, kad valgytų, kitą Mirjamai, o trečią patsai valgė, su jais sėdėdamas.

O kai visi suvalgė palaiminimo duoną ir, pakėlę akis į dangų, padėkojo visų žemės gėrybių Tiekėjui, paklausė mokytojas savo svečius:

— Ar patenkinta jūsų siela, ar jau pasisotino jūsų kūnas skurdžiais mūsų valgiais?

Ir tarė jam Juozapas atsakydamas:

— Alkani buvome ir esame dabar sotūs, ištroškę buvome ir esame atsigėrę! Ačiū tau, mano viešpatie, kad mūsų neatstūmei varguose.

— Nevadink manęs viešpačiu, nes valgei, su manim pasidalijęs, palaiminimo duoną! Dabar esi man ir tiems, kurie čia su manim gyvena, arti-

mas ir brolis. Ką mes turim, ir tavo yra; ką mes valgom, ir tu valgysi, jei patiks tau... Kietu darbu gauname valgyti iš žemės vaisių...

— Mokytojau, — tarė jam Juozapas: — jūsų valgiai mums buvo skanūs ir gardūs, nes mes valgydavom savo namuose tik tai, ką uždirbdavo mano senos rankos, todėl nesame išlepinti. Būdavo dienų, kada mūsų gomurys užmiršdavo net duonos skonį...

— Kokio darbo yra pratusios tavo rankos, broli? Jos grubios, bet baltos, ne tokios, kaip mūsų, kurie žemės darbu gaunam sau duoną ir kitą maistą, kūnui reikalingą.

— Nuo jaunųjų dienų esu dailidė, kaip buvo ir mano tėvas. Gyvenau fenikų žemėje ilgus metus, bet mano pasenusios rankos ėmė to krašto žmonėms jau nepatikti. Grįžau tada į Nazaretą, į savo tėvų namus, ir maniau ramiai ten baigti savo dienas. Bet štai turėjau skubiai juos palikti, net nesuspėdamas pasiimti maisto sau ir asilui pašaro...

— Kas gi privertė tave, broli, bėgti iš namų? — susidomėjo mokytojas.

— Kieta Idumiečio ranka buvo pakibusi virš mūsų galvų, — tarė Juozapas atsakydamas. — Jo ginkluoti vyrai ieškojo manęs ir mano šeimos Betleheme, kuriame pakeliui buvau apsistojęs pas savo gimines.

— Kuo yra nusidėjusi nerami tavo siela melecho akyse, kad jis atkreipė dėmesį į tave ir tavo šeimą? — nusistebėjo senas mokytojas.

— Esu ramus ir senas žmogus, mokytojau, — tarė jam Juozapas. — Niekados nebuvau nusikaltęs savo artimui ir nežinau, kuo esu nusidėjęs Idumiečio akyse. Ir dienų nedaug praslinko nuo laiko, kai esu pargrįžęs į kraštą...

— Amžius ir tavo veidas man sako, kad tiesa yra tavo žodžiuose, ir jais neabejoja mano siela, — pagalvojęs ir atidžiai į Juozapo veidą pažvelgęs, tarė jam protingasis mokytojas.

— Tikėk manim, viešpatie mano, kad nei darbu nesu nusikaltęs, nei žodžiu nusidėjęs Dievui ir žmonėms, — tarė jam Juozapas, žilą galvą nuleidęs.

— Keisti būna supuolimai, dėl kurių tenka žmogui kentėti dėl už jo pečių pasislėpusio nusikaltėlio. O dar dažniau Amžinasis nelaimėmis bando tą, kurį pamyla dėl jo tiesaus kelio ir geros širdies, kad vėliau didesnis jam būtų atpildas už kančias ir vargus, kuriuos nekaltai teko patirti, — ramino jį mokytojas. — Ką gi dabar manai daryti ir kur pasidėti, nelaimingasis mano broli?

— Vyksiu į Mizrajimo žemę ir gyvensiu ten, kol nurims Idumiečio širdis, ir galėsiu vėl grįžti į Nazaretą, į tėvų namus.

— Ar turi tame krašte draugų ir pažįstamų, kad ten nutarei nukreipti savo pėdas?

— Ne, gerasis mokytojau, nei draugų, nei pažįstamų ten neturiu, o vykstu todėl, kad nepasiektų manęs Idumiečio ranka.

— Gaila man tavo senų dienų, tavo žmonos ir mažo kūdikio, — su užuojauta lingavo galva gyvenimo patyręs mokytojas. — Ką senas veiksi svetimam krašte, neturėdamas ten nei draugų, nei pažįstamų, kurie priglaustų ir vargo dieną tave paremtų? Palik pas mus ir gyvenk mūsų tarpe, kol praslinks pavojaus dienos, ir galėsi grįžti į savo tėvų namus. Tenesibaido tavo širdis melecho rankos! Vaikštąs teisingumo kelias yra mūsų Dangaus Tėvo globoje. Jis apsaugos tave ir tavo šeimą nuo pikto.

— Kaip išdrįsiu, mokytojau, valgyti duoną, kurią ne mano rankos uždirbo! — tarė jam atsakydamas Juozapas.

— Tavo rankos bus mums naudingos, ir tenesibaido tavo siela, kad veltui valgysi mūsų duoną, — nuramino jį kilnusis mokytojas.

Kai jie taip kalbėjo, Mirjama atidžiai klausė jų žodžių neprabildama. Dabar ji paėmė kūdikį, kurį devynis mėnesius išnešiojo po savo širdimi ir atidavė į rankas kilniaširdžiui šeimininkui, kad jį palaimintų ir paimtų į savo globą.

Paėmė mokytojas kūdikį ant savo rankų ir tarė laimindamas:

— Ačiū Tau, gerasis mūsų Tėve, kuris esi danguje, kad dar kartą leidai mano senoms akims pamatyti ir rankose laikyti nekaltą kūdikį! Kaip motina mano, taip aš tavo globai jį atiduodu, Tėve. Teauga, Tavo globojamas, ir tebūna jo širdis visuomet meilės kupina artimui ir broliui, tevaikšto visuomet Dievo ir žmonių meilės keliais!

Pajuto mano siela džiaugsmą, nes išgirdo, Tėve, Tavo balsą, kad taps jisai džiaugsmu visų žmonių, kurie yra saulės spindulių apšviečiami ir šildomi, ir per jį bus palaiminti tėvai, kurie jį pagimdė!..

Taręs tai ir palaiminęs kūdikį, atidavė jį motinai, kurios širdis dėl jo žodžių dideliu pasprogo džiaugsmu...

Ir pasiliko ten Juozapas su savo šeima ir gyveno, kol pasibaigė Idumiečio dienos ir užgeso jo akių šviesa...

II

Scharija, Eleazaro sūnus, buvo vardu tasai, kuris priglaudė Juozapą ir jo šeimą, suvalgęs su jais palaiminimo duoną.

Jisai buvo iš Levio, Jokūbo sūnaus, palikuonių, iš Aarono namų. Kai jam atėjo subrendimo dienos, ir tapo jisai suaugusiu vyru, tarnavo Amžinajam Jo Namuose Jeruzalėje, kaip ir kiti iš Aarono namų kilę vyrai.

Kai ateidavo jo eilė, tiekdavo visos išrinktosios tautos vardu deginamąsias aukas ir atlikdavo visas kitas Jo garbei Rašto ir Toros nustatytas apeigas.

Su dideliu susikaupimu atlikdavo Amžinojo akivaizdoje savo pareigas, nes jo siela buvo pamaldi, ir širdis Dievui meilės kupina.

Buvo jisai malonus Dievo ir žmonių akyse, nes vaikščiodavo tiesiais dorybės keliais, ir jo veidas buvo visuomet linksmas, ir širdis kiekvienam palanki.

Bet štai atėjo bandymo valanda, ir Amžinojo pirštas palietė jį ir jo šeimą. Neteko Scharija ben Eleazaras savo žmonos ir vaikų.

Užgeso jo namuose laimės židinys, ir šalta tuštuma juose apsigyveno ir pavydu prislėgė Scharijos širdį...

Kai pasibaigė jo laimės dienos, sielvarto pagautas apleido savo namus ir nuėjo į tyrumas, kuriose išbuvo daugel dienų ir nakčių, besiskųsdamas Amžinajam ir Jo balso tyrumų tyloje beklausydamas...

Grįžęs iš tyrumų, atėjo pas esėjus ir apsigyveno jų tarpe, ir gyveno ten, kaip jie gyvena, elgėsi, kaip jie elgiasi, ir dirbo savo rankom sunkius žemės darbus, kaip dirbdavo visi, kurie ten buvo.

Siela jo tapo rami ir veidas giedras, kaip šiltos vasaros tylus vakaras.

Besantykiaudamas skelbė naujiesiems savo draugams meilės žodžius ir rodydavo naujus gyvenimo kelius bei tikslus, kol pagaliau, dienoms sukakus, tapo jų sielų vadovu ir jų protų lavintoju.

Ir visi, kurie sekė jo žodžiais, buvo siela patenkinti ir laimingi, nes Amžinojo ramybė įsiviešpatavo, Dievo ir artimo meilė apsigyveno jų tarpe.

Šešias dienas kiekvienas dirbo savo darbą laukuose ir soduose, o šabatui atėjus susirinkdavo visi į vieną vietą ir po atviru dangumi maldomis ir giesmėmis garbindavo Amžinojo vardą...

Juozapas, Jokūbo sūnus, visuomet buvo su jais, nes jų tarpe rado ramybę savo senatvei, ir jo siela buvo patenkinta...

III

Kada šabato dieną susirinkusieji baigė maldomis ir giesmėmis garbinę Amžinąjį, tarė jiems mokytojas:

— Pagarbinom ir padėkojome mūsų Tėvui, kuris sukūrė pasaulį, kad jis gražus būtų ir jame džiaugsmas gyventų, davė šviesą mūsų akims ir sielą kūnui, kad džiaugtumės ir laimingi būtume, davė sveikatą, kad sau kasdieninę duoną savo rankomis pagamintume, davė galvai protą, kad Amžinąjį tėvą, kuris yra danguje, pažintume...

O dabar tepasisako, kuris turi pasisakyti, kuo nepatenkinta jo širdis, ir dėl ko nuliūdusi jo siela, abejojimų pagauta?..

Išėjo tada priešakin vienas iš brolių ir tarė, mokytojui nusilenkdamas:

— Esu nejaunas žmogus ir neseniai apsigyvenau jūsų tarpe. Mano širdis visuomet gyveno baimėje, todėl ir atėjau pas jus, mokytojau. Mano protas bukas ir atmintis trumpa, ir aš niekuomet negalėjau atsiminti, ką Rašto ir Toros mokytojai kalbėjo pradžioje, kai klausiau jų žodžių pabaigos. Todėl niekados nežinojau, kaip turiu elgtis ir gyventi, Amžinajam nenusidėdamas, ir baimėje gyvenau. Pamokyk mane trumpai, kad atmin-čiau, kaip turiu elgtis su žmonėmis, kokiu keliu turiu vaikščioti, kad būčiau teisus Amžinojo akyse, ir širdis mano liautųsi baimėje gyvenusi.

Ir tarė jam Scharija ben Eleazaras:

— Nedaryk kitam, ko nenori, kad kitas tau darytų, elkis su artimu ir broliu tavo, kaip norėtų tavo širdis, kad jie su tavim elgtųsi. Jei gyvensi, to prisilaikydamas, nenuklysi nuo teisingumo kelio ir būsi malonus Dievo ir tavo brolių akyse.

— Didi tavo išmintis, mokytojau, ir mano širdis tapo tau dėkingumo kupina, — tarė jis, nulenkdamas galvą, ir pasišalino.

Tada išėjo priešakin kitas ir tarė:

— Mokytojau, nerami tapo mano širdis! Štai artinasi Pesachas. Kiek-vienas dievobaimingas žydas, kurį sveikatoje laiko Amžinasis, rengiasi keliauti į Jeruzalę, kad ten, Amžinojo Namuose, sudėtų Jam aukas iš savo turtų ir uždarbių ir prašytų palaimos sau ir savo namams, sveikatos šeimai ir pasisekimo darbuose... Mokytojau, ar nenusidedam Amžinajam, kad užmiršome kelią į Jeruzalę, Jam neaukojam pagal išgalę iš mūsų turtų ir nesimeldžiam šventovėje, kurioje Jis įtaisė savo sostą? Ar nenukreips Am-žinasis nuo mūsų savo veido, kad negirdi ten mūsų balso?

Ir tarė jam Scharija, Eleazaro sūnus, atsakydamas:

— Kada buvo šventasis Miestas sunaikintas, ir Amžinojo Dievo Namai išgriauti, kur tada keliaudavo melstis ir aukas dėti Abraomo sūnūs?

Ar gal tada jie nesimeldė, nesiskundė Praamžiui savo vargais, tremties dienomis ašarų pakalnėje begyvendami? Ar gal Teisingasis nenorėjo išgirsti jų balso, kadangi ne Jeruzalėje, ne Jo Namuose meldėsi?

Ne, meldėsi ir šaukėsi pasigailėjimo ir pagalbos ne šventovėse, ne aikštėse, ne ant upių krantų susirinkę, bet kiekvienas savo širdyje, ir Gailestingasis išgirdo jų balsą, grąžino juos į tėvų kraštą, iš kurio buvo ištremti, o jų engėjai pranyko, kaip nakties migios, saulei patekėjus... Ir vardas jų išnyko iš žmonių atminties...

Amžinasis yra mūsų Tėvas, ir mes visi Jo vaikai. Negi gerasis Tėvas nuskiria vietą ir valandą, kurioje jis gali šauktis Jo pagalbos, kai ji yra reikalinga?

Ne, kiekvienoje vietoje, kiekvienu metu, dieną ir naktį, rytą ir vakarą, gali vaikas kreiptis į savo tėvą, kada tik atsiranda reikalas.

Ar ne Amžinasis pasakė: — Nereikia man jūsų atnašavimų nei deginamųjų aukų. Aš tik noriu, kad jūsų širdys būtų tyros, kaip giedros dienos dangus, ir meilė jose gyventų; kad mylėtumėt artimą ir savo brolį, kaip patys save, teisingumo keliais bevaikščiodami...

Ne Jeruzalėje, ne visų švenčiausioje, bet teisingojo širdyje Aš pastatysiu savo sostą!

Taip pasakė Amžinasis savo pranašo lūpomis, ir vargas tam, kuris savo darbais ir pasielgimais priverčia Amžinąjį apleisti jo širdį...

Apsiniauks jo gyvenimo dienos, giedros ramybės netekusios,..

— Mokytojau, — tarė jam kitas: — tu sakai, kad meilė turi gyventi mūsų širdyse. Ar ir edomitus, kurie skriaudžia mūsų kraštą, ir Mizrajimo sūnus, kurie tikrojo Dievo nepažįsta, ir visus tuos, kurie neapipiaustyti gyvena, turime mylėti?

— Ar edomitai ir Mizrajimo sūnūs ir kitų kraštų žmonės nėra Adomo ir Chavos palikuonys, iš jų sėklos atsiradę? Ar jie ne taip gimsta, kaip mes gimstam, ne taip miršta, kaip mes mirštam, nejaučia skausmo, kaip mes jį jaučiame, ir nebūna nelaimių ištikti, kaip ir mes visi? Ar ne Amžinojo rankoje yra jų likimas, kaip ir mūsų?

Kodėl didžiuojamės ir manome, kad esame už juos geresni ir Amžinajam artimesni, nors Dievo leidimu ne mes juos, bet jie yra mūsų kraštą pavergę...

Amžinasis nepasakė: — Mylėk žydą, niekink samarietį, nekęsk edomito ir kiekvieno, kuris yra neapipiaustytas jo kūdikystės dienomis. Bet Jis pasakė: — Mylėk artimą savo, kaip patsai save.

O aš jums dar sakau: nedarykit jam pikta, jei nenori, kad jis tau pikta darytų, elkis su juo visuomet taip, kaip norėtum, kad jis su tavim pasielgtų tavo vargo dienomis. Mylėk Dievą visa siela, kaip vaikui dera mylėti tėvą, melsk ir prašyk Jį kiekvienu metu ir kiekvienoje vietoje, kai tau yra

reikalas. Neužmiršk, kad visas pasaulis yra Jo šventovė, o tavo širdis, jei nesubiaurinai jos savo elgesiu, yra Jo sostas...

— Bet, mokytojau, kaip galiu laikyti neapipiaustytąjį ir savo artimu ir dargi mylėti jį, jei tikrojo Dievo jis nepažįsta, gerbia stabus ir piktąsias dvasias, kurios yra Amžinojo priešai? — suabejojo vienas iš tų, kurie klausė jo žodžių.

— Nėra kitų dievų, vien Amžinasis yra tikras Dievas! Jis sukūrė pasaulį, valdo dangų ir žemę ir kas yra danguje ir žemėje! Neapipiaustytieji dar nepažįsta Jo, kaip nepažįsta kūdikis savo tėvo ir motinos pirmomis gyvenimo dienomis. Bet ar todėl kūdikis yra mažiau tėvų mylimas, negu suaugę jų vaikai?..

Tikrai sakau jums, broliai: kiekvienas, kuris gimė ir gyvena, kaip mes gimėm ir gyvenam, yra mūsų artimas.

Kas jaučia skausmą, kaip mes jį jaučiame, kas patiria nelaimes ir vargus, kaip ir mes patiriam, yra mūsų artimas.

Kuris gali džiaugtis ir liūdėti, kaip mes džiaugiamės ir liūdim, yra mūsų artimas.

Visi mes: ir žydai, ir samariečiai, ir edomitai, ir kitų kraštų žmonės vienodai esame kilę iš Adomo sėklos, vienodai Amžinojo rankose yra visų mūsų likimas ir gyvenimo dienos.

Kas niekina kitą todėl, kad jis nežydas, niekina savo širdyje Tą, kuris leido ir nežydui gimti ir gyventi pasaulyje ir nustatė jo dienų skaičių...

Mylėkite savo artimą ir nepavydėkite jam nei laimės, nei džiaugsmo, nei pasisekimo jo darbuose, nes pavydas atima sielai ramybę. Pavyduolis netenka sapno ir džiaugsmo laimės, ir jo akims net giedras dangus atrodo apsiniaukęs.

Tikrai sakau jums: kas didžiuojasi, pažemins tą Amžinasis visų akyse. Kas nekenčia, patsai bus nekenčiamas. Kas niekina savo artimą, patsai bus paniekintas. Kuris prievartauja, patsai patirs prievartą, ir pajus jo siela prievartos ir pažeminimo skausmą.

Amžinasis Dievas yra meilė, ir tik artimui meilės kupina širdis yra Jo sostas.

— Viešpatie mano ir mokytojau, didi tiesa yra tavo žodžiuose, kurią seniai juto mano širdis, tik nemokėjau pareikšti jos žodžiais, — tarė Juozapas, Jokūbo sūnus, kai mokytojas nutilo, pabaigęs savo žodžius. — Bet ir mano širdis dažnai būna nerami dėl to, ką pastebi čia mano akys. Esu senas žmogus, jūsų tarpe svetimas, tik dėl tavo geros širdies suradęs čia prieglaudą. Leisk man, mokytojau, pasakyti, ką mano mano galva, ir teneužsigauni dėl mano žodžių!..

— Pareikštas tiesos žodis, nors jis man būtų ir kartus, kaip doro vyro papeikimas, negali užgauti širdies, kuri ieško tiesaus kelio gyvenimo vingiuose. Kalbėk drąsiai, broli, ir sakyk, dėl ko tapo nerami tavo siela?

— Visą amžių gerbiau šabato dieną ir prisilaikiau, ko reikalauja Raštas ir Tora. Bet štai čia yra, kurie tą dieną gamina sau valgius, kuria ugnį ir atlieka kitus darbus. Ar jie nenusideda Amžinojo akyse, o su jais ir mes, kurie jų nesudraudžiam, sudrausti galėdami?

— Šabatas yra tam, kad atsilsėtų mūsų kūnas nuo sunkių darbų, ir siela gautų malonumų, kurių trokšta. Bet ar šabato dieną neauga medžiai ir žolės, nenoksta vaisiai, kaip kiekvieną kitą dieną? Ar vėjai liaujasi pūtę ir debesis plukdę? Ar vanduo nebanguoja jūrose, neplaukia upėmis, kaip kiekvieną kitą dieną?..

Jei Amžinasis jų nevaržo ir leidžia veikti, kaip kiekvieną kitą dieną, kodėl turi varžyti žmogų, kuris yra Jo sielos numylėtinis? Ar šabato dieną kūnas nereikalingas valgio, kaip ir kiekvieną kitą dieną? Kas gi pagamins mums valgyti ir gerti šabato dieną, jei ne mūsų pačių rankos?

Tikrai sakau jums: nėra darbas Amžinojo draudžiamas, jei dirbama kūnui ir sielai patenkinti. Nėra darbas draudžiamas, jei jis kūno nevargina, o tik suteikia džiaugsmo ir malonumo, nes Amžinasis nustatė žmogui šabatą ne tam, kad suvaržytų jo žingsnius, bet kad atsilsėtų jo rankos, kai yra pavargusios, ir poilsiu pasidžiaugtų jo siela.

Todėl nusiramink, broli, — tarė jis Juozapui: — ir teišnyksta baimė iš tavo širdies, kad nusidėjai Amžinajam drauge su mumis.

Nieko neatsakė jam Juozapas, Jokūbo sūnus, tik nulenkęs galvą pasišalino, užleisdamas vietą kitam. Bet mokytojo žodžiai jo neįtikino ir neišsklaidė abejonių...

Kai Juozapas pasišalino, išėjo priešakin dar vienas ir tarė klausdamas:

— Mokytojau, iš mano tėvo namų buvo pas mane apsilankęs brolis. Jis sakė, kad į pasaulį jau yra atėjęs žadėtasis Amžinojo Dievo Mesijas, ir jo ženklas jau buvo pasirodęs danguje. Visi dabar tiki, kad jis išgelbėsiąs visus nuo galingųjų priespaudos ir kitų nelaimių, žmones slėgiančiųjų.

Kas jis yra, mokytojau? Ar vyras, išėjęs kaip visi, iš moters įsčios, ar iš Dangaus pasiųstas Dievo angelas?

Mokytojas nuleido galvą ir susimąstęs ilgai tylėjo. Pagaliau, pakėlęs akis, apžvelgė susirinkusiuosius ir pamatė, kad jie su didžiausiu susidomėjimu žiūri į jo veidą ir laukia išgirsti jo žodžių.

Ir tarė tada jiems mokytojas:

— Mesijas nebus žmogus, iš moters įsčios išėjęs. Jis nebus ir angelas, iš dangaus pasiųstasis...

— Mes nesuprantame, mokytojau, kas jis gali būti, jei ne žmogus, moters pagimdytas, nei iš dangaus pasiųstas angelas, — nusistebėję atsiliepė, kurie girdėjo jo žodžius.

— Kad tiksliau mane suprastute, gerai įsidėmėkite žodžius, kuriuos jums tarsiu per palyginimą, — atsakė jiems mokytojas.

— Mes jau sukaupėm savo atidžią, mokytojau, — tarė jam susidomėję broliai ir mokiniai.

— Įsivaizduokite laivą, kuris plaukia neramia jūra, ir jame keleivį...

— Įsivaizduojame, mokytojau...

— Kyla didelė audra jūroje, ir keleivis yra baimės pagautas dėl savo likimo. Ar įsivaizduojate, kas dedasi jo širdyje?..

— Jis visą laiką meldžiasi, kad Amžinasis nuramintų audrą ir pašalintų jo gyvybei pavojų. Meldžiasi nesiliaudamas ir tikisi...

— Įsivaizduojame, mokytojau...

— Bet audrų Valdovas neišgirsta jo maldos, laivas sudūžta ir paskęsta jūrų bedugnėje... Ar įsivaizduojate, kas atsitiko keleiviui?..

— Jis atsidūrė audringų jūrų bangose be vilties išsigelbėti, — atsakė jam klausą jo žodžių.

— Staiga jis pastebi bangose medžio kamieną ir nusitveria jo, o nusitvėręs pamato iš jo išaugusią žalią šaką su žaliais, dar nesuvytusiais lapais... Ar įsivaizduojate, kokia mintis žaibo greitumu sušvito jo galvoje?..

— Stengiamės įsivaizduoti, mokytojau...

— Jam sušvito mintis, kad kraštas netoli, — tarė vieni...

— Jam sušvito viltis, kad šis kamienas nešąs jo gyvybės išgelbėjimą, — tarė kiti...

— Šioji viltis ir yra jam žadėtasis Mesijas, — tarė jiems mokytojas.

— Kuris iš jūsų gali galvoti ir suprasti, ką pasakiau, teapsvarsto savo širdyje mano žodžius, teišsiaiškina sau ir paaiškina broliams...

ŽVEJŲ PASAULYJE

I

Giedra buvo ir Amžinojo Dievo ramybės palaiminta vasaros diena.

Kaitrios saulės spindulių užliūliuotas Genezareto ežeras snaudė savo krantuose, ir nei mažiausia bangelė nedrumstė ramaus jo miego.

Kaitros išvargintai žemei neteikė mažiausias debesėlis net greitai prabėgančios paunksnės.

Suleidę ežero gelmėsna savo tinklus ir bradinius, jauni žvejai grįžo į krantą ir, pasislėpę medžių unksnėje, valgiu ir atilsiu stiprino darbo ir kaitros nuvargintų kūnų jėgas.

Jie buvo iš artimųjų kaimų, vos pasiekę amžiaus, kuriame tėvų leidžiama savarankiškai, be vyresniųjų priežiūros, imtis sunkaus žvejo darbo su tinklais ir bradiniais.

Ir buvo jų vardai: Simonas, Jonos sūnus, Natanaelis iš Kanos, vyriausias jų tarpe amžiumi, Pilypas, Zabedėjaus sūnus, ir jaunesnysis jo brolis Jokūbas.

Juoda duona, svogūnu ir rūkyta žuvimi papusryčiavę ir pusryčius užgėrę iš netolimo šaltinio pasemtu vandenui, išsitiesė visi minkštoje pakrantės vejoje.

Jų aptingusios sielos ramiai gėrėjosi žydrųjų dangaus erdvių toliais, kurių nedrumstė, nevėsino mažiausi vėjo atodūsiai.

Ir taip besilsėdami ramiai šnekučiavo...

— Tu jau galutinai pas mus apsigyvenai, Simone, ir nemanai dar grįžti Kapernauman, kuriame tavo tėvai gyvena?

— Taip, nemanau, Jokūbe. Dabar aš jau jūsų esu. Kaip tu, Betsaidos žvejys.

— Kaimas mūsų mažutis, ir nedaug jame gyvena šeimų, — atsiliepė Pilypas. — Tikras užkampis Dievo pasaulyje. Nuobodus tavęs laukia pas mus gyvenimas, Simone.

— Ar čia ne tasai pats manęs laukia darbas, mielasis Pilype, kad turėčiau nuobodžiauti?..

— Kodėl, Simone, apleidai namus, kuriuose su tėvais gyvenai nuo gimimo dienos? — paklausė jį Natanaelis. — Ar nesi vienturtis jū sūnus, ir ne tu paveldėsi, kas jų yra?

— Iš Gazos miesto grįžo su visa šeima tikrasis tėvo brolis Samuelis. Ankšta dabar ten, gerasis Natanaeli, ir be manęs. Dargi tėvas nesugyvena ramiai su broliu. Man įkyrėjo nuolatinės jų rietenos ir barniai. Todėl nutariau išsikraustyti pas žmonos tėvus, kurie mane kvietė pas juos apsigyventi. Jie neturi sūnų, o vyresniosios dukterys jau seniai už vyrų ištekėjusios... Esu taikus ir mėgstu ramiai gyventi, drauguži! — baigė Simonas savo žodžius.

— Dievo pasaulis platus, erdvės ir duonos užtektų jame visiems, bet žmogaus akys nepasotinamos, ir jo siela nepažįsta ramybės! — tarė Natanaelis. — Štai brolis su tikru broliu nesutaria...

— Dėdė Samuelis nesilaiko Toros nuostatų kasdieniniame gyvenime, todėl ir nesantaika. Stabmeldžių, tikrojo Dievo negerbiančiųjų tarpe begyvendamas, atprato jisai nuo Amžinojo palaimintųjų papročių. O mano tėvas — juk tu, Natanaeli, jį gerai pažįsti — neiškenčia nesibaręs, kai jam kas nepatinka.

— Tikrai, pats esu pastebėjęs, kad rabis Samuelis, sėsdamas valgyti, nemazgoja rankų ir valgo nepadengta galva, — patvirtino Simono žodžius Jokūbas, Zabedėjaus sūnus.

— Ką veikė rabis Samuelis Gazoje ir kodėl turėjo grįžti su visa šeima Kapernauman?

— Jis buvo kurpius, mielasis Pilype, ir jam gerai sekdavosi Gazos mieste. Bet paskutiniais metais buvo sunku uždirbti duonos. Turėjo grįžti namo, nes ten badas grėsė jo šeimai.

— Taip, taip, — kalbėjo Pilypas. — Dabar žmonės visur nusiskundžia, kad sunkiau ir sunkiau gyventi...

— Tikrą tiesą sakai, bet nesiskųsime, mielasis Pilype, — pastebėjo Simonas, Jonos sūnus. — Amžinasis, matyti, dėl mūsų kaltės panoro, kad taip būtų...

— Kodėl turiu nesiskųsti, Simone, jei sunkiausia gyventi tam, kuris savo rankų darbu turi uždirbti kasdieninės duonos kąsnį, — tarė jam atsakydamas Pilypas, Zabedėjaus sūnus.

— Ir žuvys tiek atpigo, jog net jų gaudyti neapsimoka, — atsiduso Jokūbas, jaunesnysis Pilypo brolis. — Sunkios dabar mūsų dienos, kaip šlapia tinklų našta pavargusio žvejo pečiams.

— Mūsų tėvų tėvai lengviau gyvendavo. Jie geriau maitinosi ir lengviau gaudavo, kas jiems ir jų šeimoms buvo reikalinga.

— Taip, taip, mielasis Pilype, — atsiduso ir Simonas. — Mūsų kraštas tada buvo labiau pertekęs Dievo turtais, nes žmonės buvo teisingesni, ir Dievo baimė dar gyveno jų širdyse.

— Kalba, kad ir mūsų ežeras tuomet buvo daug žuvingesnis, — tarė Jokūbas, atsisėsdamas ir pažvelgdamas į pamigusio ežero erdvę.

— Dabar kiekvieną dieną ir kiekvienam žingsnyje kažkas vis reikalauja iš tavęs duoklės, — nusiskundė nekantrus Pilypas. — Reikalauja edomitų, reikalauja ir melecho muitininkai. Ką jie palieka, atiduok dar iš to dešimtą dalį parušimams ir šventikams. Ima, ką uždirbi, kiekvienas, kuris panori, ir tau beveik nieko nebelieka iš tavo dienos uždarbio...

— Ir dargi nesi, mielas drauguži, iš ryto tikras ramios dienos, kad iki vakaro nebūsi nuskriaustas, — pagaliau skundu prabilo ir Simono lūpos. — Nuolat dreba baimės apimta tavo širdis, kai pamatai svetimą, tau nepažįstamą žmogų...

— Tikrai atėjo nūnai sunkios dienos tiems, kurie turi tik dėl duonos kąsnio dirbti, — kalbėjo toliau Pilypas. — Viešpatie Dieve, kadagi susilauksime geresnių dienų?..

— Negi galima tikėtis gerų dienų, jei Amžinojo ramybė apleido pasaulį, ir prievarta tapo kasdieninė žmonių duona! — prabilo ir ramusis Natanaelis. — Plėšriuoju žiaurumu pasiuto žmonių sielos. Šiandien tik tiems gera gyventi, kurių krūtinėse šakalo širdys...

— Tėvų mūsų galingasis Dieve, nejaugi niekas nepasikeis pasaulyje į gera! — sušuko Jokūbas.

— Pasikeis, mielasis Jokūbe, viskas pasikeis į gera, kai susilauksime Žadėtojo! Žinau, tikiu, kad Jo viešpatavimo dienos jau arti...

Tokiais žodžiais stengėsi nuraminti savo draugus Simonas, Jonos sūnus, patsai giliai tikėdamas tais žodžiais, kuriais prabilo jo lūpos.

— Vakar pasakojo mūsų tėvas, grįžęs iš kelionės į Tiberiadą, kur buvo nuvežęs parduoti žuvis, kad Žadėtasis jau yra pasauliui pasireiškęs, — priminė Pilypas. — Jis esąs girdėjęs, nes žmonės apie tai garsiai kalba gatvėse ir aikštėse.

— Sako, tasai Žadėtasis jau Amžinojo vardu prabilo ir šaukia visus imtis ginklo kovai su išrinktosios tautos priešais, — atsiliepė ir Jokūbas. — Judėjoje daugel suaugusiųjų patikėję pasekė jo žodžiais...

— Kaip manote, ar galima šiais gandais tikėti? — klausdamas kreipėsi į draugus Pilypas.

— Jis pasivadino sužibusios Dovydo namų žvaigždės sūnumi.

— Tokių Dovydo ir jo žvaigždės sūnų, kurie skelbėsi Žadėtaisiais, yra daug buvusių. Iki šiol jų visų dienos užgesdavo ant kryžių...

— Tu visuomet netiki, Natanaeli! Sunku su tavim gyventi...

— Aš netikiu, Pilype, kuo nereikia tikėti. Elkis, kaip aš, ir rečiau nusivils tavo siela...

— Tasai tikras Žadėtasis, Pilype, kurio gimimo valandą Amžinasis atžymėjo stebuklais, yra dar kūdikis. Aš laukiu, laukiu ir tikiu, kad Jo garbės dienų susilauksiu, — su dideliu įsitikinimu kalbėjo Simonas. — Neabejoju, kad ir jūsų akys išvys Dievo žadėtąją laimės ir džiaugsmo dieną!..

— Liaukis, Simone, kalbėjęs apie dailidės sūnų, — tarė jam atsisėsdamas Natanaelis. — Negi galima ko gero susilaukti iš Nazareto?..

— Tu netiki, Natanaeli, o aš tikiu, nes savo akimi mačiau Amžinojo Dievo stebuklus ir savo ausimi girdėjau angelų balsus, — tarė Simonas, pažvelgdamas į dangų.

Natanaelis nieko neatsakė į jo žodžius. Atsisėdęs apsižvalgė aplinkui.

— Matau skydais, ietimis ir kalavijais ginkluotų vyrų būrį, — tarė jisai. — Štai jie žygiuoja keliu...

Dabar visi atsisėdę neramiais žvilgsniais dairėsi į kelią, kuris ėjo iš Kapernaumo. Juo tikrai dabar žygiavo ginkluotų vyrų nedidelis būrys.

— Jie čion kreipia savo žingsnius, — tarė vėl Natanaelis.

Neramumo pagautas, Jokūbas atsistojo ir, besikreipdamas į savo draugus, tarė:

— Tikrai, jie eina čionai. Geriau bus, jei pasitrauksime į savo valtis. Kas gali žinoti, kas jie ir ko čionai ateina?..

— Jokūbas tiesą sako. Tikrai, būsime saugesni, jei neatidėliodami sėsime į savo valtis ir toliau nusiirsime nuo kranto, — pritardamas jam, prabilo ir Simonas, skubiai pasikeldamas. — Skubėkime, draugužiai, kol jie dar nepriartėjo.

Vienas tik Natanaelis pasiliko sėdėti, kaip sėdėjęs, stebėdamas tuos, kurie artinosi.

— Matau tavo pusbrolį Andrių, Simone; jis ateina su tais vyrais ir štai iš tolo moja mums ranka.

Simonas, pridengęs delnu savo akis, ilgai žiūrėjo į žygiuojantį dabar tiesiai į ežero krantą ginkluotų vyrų būrį.

— Tiesą sakai, Natanaeli, ir tavo akys nesuklydo. Tikrai su jais eina ir Andrius. Jų tarpe matau dar ir kitus Kapernaumo žvejus...

— Vadinasi, iš jų nėra pavojaus, ir nieko pikto mums negresia, — tarė Natanaelis. — Galim čia ramiai ilsėtis, kol ateis metas traukti tinklus iš ežero.

Nusiramino žvejų širdys, ir jie vėl ramiai susėdo vejoje.

— Veltui nusigandome, — tarė Pilypas. — Gal išgirsime iš jų gerą naujieną, kurios trokšta mūsų visų širdys...

— Kokią naujieną tu nori išgirsti, mielasis Pilype? — paklausė Simonas.

— Gal jie vyksta pas Žadėtąjį, apie kurį vakar pasakojo mūsų tėvas, — tarė jam atsakydamas Pilypas.

— Tave labai domina tasai Žadėtasis, Pilype? — klausė jį Natanaelis. — Būk atsargus, ir tenepasiduoda tavo širdis tuščioms pagundoms...

— Kodėl neturiu juo domėtis, Natanaeli? Ar nesu žydas ir nelaukiu, kaip kiti laukia, Dievo Amžinojo viešpatystės žemėje ir išganymo nuo gyvenimo skurdo, vargo ir priespaudos?

— Kas šaukia į kovą su ginklu rankoje, neįgyvendins tasai Dievo viešpatystės, Pilype. Pralietas kraujas nežada laimės, kalavijas nepraskina kelio į amžiną džiaugsmą, tik vieną prievartą pakeičia kita, gal dar baisesne...

— Kalbi, Natanaeli, kaip rabis, o esi tik paprastas žvejys, kaip ir aš. Nedera tau taip kalbėti...

— Ne savo žodžiais tau sakau, Pilype, bet kuriuos esu girdėjęs iš išmintingo ir dievobaimingo mokytojo, rabio Joelio. Jaunas būdamas jis sėdėjo pas Hillelio kojas Jeruzalėje ir klausė švento vyro išminties žodžių...

— Nesiginčykite, mielasis Natanaeli, ir tu, drauguži Pilype, — ramino juos Simonas, Jonos sūnus. — Amžinasis kiekvienam jo gimimo dienoje davė širdį ir protą, kad jais besivadovautų, gyvenimo keliu eidamas...

II

Kada tų keleivių būrys priėjo, visai nurimo žvejų širdys, nes pamatė, kad atvyko jauni, jų amžiaus vyrai, kurių veidų dar nepuošė barzda. Tik vyriausiojo pažandėse buvo prasimušę garbiniuoti gyvaplaukiai...

Vieni iš jų buvo ginkluoti skydais ir kalavijais, kiti ietimis, kuriomis pasirėmę stovėjo dabar vienas šalia kito.

Jų tarpe buvo žvejų iš Kapernaumo ir aplinkinių kaimų. Jie dar nebuvo ginklais apsirūpinę.

Atėję sustojo ratu, o Andrius, Samuelio sūnus, pirmasis prabilo pasveikinimo žodžiais tardamas:

— Viešpaties ramybė tebūnie su jumis, broliai!

— Ir su jumis, kurie čion atėjote ir prabilote į mus Amžinojo vardu! — pasiskubino atsakyti Pilypas.

— Sėskite su mumis, ragaukite mūsų duonos ir druskos, jei jūsų širdys yra mums palankios ir pikta prieš mus nemano, — tarė jiems rimtasis Natanaelis.

Atvykusieji padėjo savo skydus ir ietis žemėn ir susėdo su žvejais minkštoje vietoje. Kiekvienas iš jų laužė duoną ir, padažę į druską, dalijosi ja su šeimininkais kaipo ženklu, kad nėra pikta sumaniusios jų širdys.

Taip pareiškę savo draugiškumo jausmus, būdami išalkę ir ištroškę, godžiai vaišinosi valgiu, kurį jiems patiekė žvejai, ir bevalgydami taip kalbėjosi:

— Štai šie vyrai neša jums gerą naujieną, kurios pasiilgę visi laukėme, — tarė Andrius, Samuelio sūnus, Kapernaumo žvejams: — Amžinojo Dievo malonė jau su mumis, ir jo žadėtosios mūsų garbės dienos jau prasidėjusios...

— Tesie Aukščiausiojo vardas amžių amžiais garbinamas! — nusidžiaugė svajingos sielos Pilypas. — Aš tikiu tavo žodžiais, Andriau, ir nebėra mano širdy abejonės, kad tikrai linksmą naujieną mums pranešė tavo lūpos.

— Iš kur sužinojai, Andriau, Samuelio sūnau, kad tos dienos jau yra prasidėjusios? — nepasitikėjimo šypsena sutiko jo žodžius Natanaelis. — Ar apie jas tau šie vyrai pasakė, ar Amžinojo angelas pakuždėjo ausin?

— Taip, man pasakė šie mano draugai, — nusigręžė į jį Andrius. — Savo žodžiais jie išsklaidys abejojimus, kurie veržiasi iš tavo lūpų, Natanaeli...

— Tavo draugai, Andriau? — klausė jį Simonas. — Aš stebiuosi! Juk neseniai čia gyveni ir, manau, su nieku susipažinti dar nespėjai. Ar gal šie jauni vyrai yra iš Gazos miesto, kuriame su tėvais nuo gimimo dienos gyvenai?

— Jie yra mano draugai Viešpatyje, — atsakė jam Andrius, Samuelio sūnus, rūsčiai, nes jo širdis pasipiktino Simono žodžiais. — Su jais tik šiandien esu susipažinęs, bet mano širdis jau spėjo pamilti juos ir patikėti žodžiais, kuriais į mane prabilo...

— Kuriais žodžiais ir kieno vardu tartais jie sužavėjo tavo sielą?

— Neklausk jo, Natanaeli! — atsiliepė Simonas. — Andrius, manau, net jų vardų nežino, nors savo draugais vadina.

Staigiu pasipiktinimu suplakė Andriaus širdis, ir neapykanta sužibo jo akys, kai išgirdo Simono žodžius. Kaip įgeltas pašoko iš vietos, kurioje sėdėjo, ir ištiesęs savo rankas, taip kalbėjo, jiems atsakydamas:

— Jūsų kalbos, Natanaeli, ir tu, Simone, kandžios, ir pikti liežuviai stengiasi piktai įgelti mano sielą. Sakote, kad nepažįstu ir nežinau, kas yra šie vyrai, atnešę gerą naujieną, kurią išgirsti bijo jūsų siela. Štai šis yra Jehuda, garsaus parušimo Natano iš Kerioto sūnus. Jo tėvas žymus mokytojas ir didelis Rašto ir Toros aiškintojas. Taip sako tie, kurie jį pažįsta. O šis, — rodė Andrius, Samuelio sūnus, ištiesta ranka į tą, kuris atrodė vyriausias amžiumi atvykusiųjų tarpe:— yra Barraba, Jonatano sūnus iš Betlehemo apylinkės kaimo. Jis yra visų sikarių vadas ir Amžinojo Dievo kerštinga rykštė visiems, kurie nusideda Jo įstatymams. Dievo meilė negęstamai liepsnoja jo širdyje...

Šaltu, ramiu žvilgsniu apmetė juos Natanaelis...

— Kuo įtikinsite mūsų širdis, Dievo keliautojai, kad jūsų skelbiama geroji naujiena nėra vien tik tuščias gandas, kokių anksčiau būdavo? — pratarė jis, į Andrių net nepažvelgdamas.

Barraba, Jonatano sūnus, rūsčiu žvilgsniu pažvelgė į jo veidą ir tarė, jam atsakydamas:

— Ar esi kurčias, kad nieko iki šiol negirdėjai apie Žadėtąjį, kuris Amžinojo vardu šaukia visus išrinktosios tautos sūnus susispiesti aplinkui jį, kaip spiečiasi bitės aplinkui bitiną, nes artėja mūsų išganymo dienos. Vargas tam, kuris nenori išgirsti jo balso ir skubėti į pagalbą! — sušuko Barraba, o į jo balsą atsiliepė tie, kurie su juo atėjo, sakydami:

— Jis neteks savo dalies išrinktųjų tarpe...

— Taps prakeiktas Amžinojo lūpomis...

— Ir paniekintas Žadėtojo akivaizdoje...

— Su šaknimis bus išrautas jis ir jo sėkla, kaip piktos žolės, Amžinojo vynuogyną beteršiančios! — tarė Barraba, į jų balsus atsiliepdamas. — Gehenos auka taps jo siela ir širdis, nes ten Dievo baimė negyvena.

— Ko gero susilauksite, žvejai, bežuvaudami? Skurdžių dienų iki mirties, — tarė Jehuda iš Kerioto. — Patariu jums: palikite jūsų tinklus ir valtis ir eikite su mumis. Jūsų žygis ras gausų atpildą auksu ir sidabru iš lobio, kurį Nenugalimasis suteiks Žadėtojo kalavijui.

Šiems Jehudos žodžiams pritardami, ėmė kalbėti su juo atvykusieji:

— Su kitais Izraelio sūnumis drauge viešpatausite stabmeldžių tautoms. Jo šventam veidui nusidėjusioms...

— Kai mūsų laimėjimo dienoje edomitai ir visi kiti neapipiaustytieji patirs Kerštingojo rūsčią ranką...

— Dangaus Galybių Viešpats su mumis, ir Jo ranka laimins mus pergalei...

— Laimės saulė patekės tada viršum Siono kalno, ir stabmeldžių kraštai išvys, kad Pergalės Viešpats su mumis...

— Į Dovydo sostą atsisės Žadėtasis, ir pasaulio valdovai būsią kaip dulkės jo kojų papėdėje...

— Teis tada nusikaltusius svetimuosius ir savuosius, jo balso sunkių kovų dienoje neišgirdusius...

— Apdovanos žemės turtais, auksu ir sidabru, nusipelniusius ir jo garbei pasiaukojusius, — pritarė balsu jiems Jehuda.

— Jūsų žožiai gilaus įsitikinimo kupini, nes jūsų visų širdys dar jaunos ir gyvenimo klastų nepatyrusios, — tarė jiems atsakydamas Natanaelis. — Barraba, Jonatano sūnau, kiek vasarų yra mačiusios tavo akys?

— Seniausio vyro amžius vien akimirksnis Amžinojo akyse, — niauriai žvelgdamas, tarė Barraba. — Amžinasis nežiūri į dienų skaičių, kai pašaukia išrinktuosius atlikti skirtų jiems darbų.

— Kas paseks mus ir eis, kur mes einam, pateks į išrinktųjų skaičių, ir jo senatvės dienos nebepatirs vargo, — tarė Jehuda.

— Esame prasti kaimo žmonės, nuo mažų dienų ramų žvejo darbą pripratę dirbti, — tarė Simonas, Jonos sūnus. — Mūsų širdys bailios, ir rankos nepratusios ginklą vartoti.

— Nenoriu likti paniekintųjų tarpe! . .

— Tylėk, Jokūbe. Gal ateis valanda, ir visi mes nepanorėsime likti paniekintųjų tarpe, — sudraudė Jokūbą Natanaelis ir sudraudęs kreipėsi į Barrabą: — Iš ko patyrei, kad tasai, kurį Žadėtuoju vadini, tikrai yra Žadėtasis? Kuriais ženklais ir stebuklais jis įtikino tavo sielą?

— Pikta dvasia sėja tavo lūpomis abejojimo žodžius, ir aš gailiuosi, kad su tavim dalijasi duona ir druska, — tarė, iš paniūrų žvelgdamas į Natanaelį. — Argi nebuvo davęs Dangaus Galybių Valdovas ženklo, kad Žadėtojo dienos prasideda?

— Ir tuo ženklu pažadino Galingasis išrinktosios tautos sūnų sielas išsilaisvinimo žygiams, — palaikė jį šiais žodžiais Jehuda.

— Esame prasti žvejai, dieną dirbame ežere, o naktį ilsimės nuvargę. Mūsų kaimas mažutis ir nuošaliai nuo viešojo kelio, — švelnino Natanaelio žodžius Simonas aiškindamasis. — Ką galime žinoti, kas dedasi pasaulyje?. .

— Todėl Rūstusis ir nukreipė mūsų žingsnius į jus, kad sužinotumėt, ką turite žinoti! — tarė jam atsakydamas Barraba.

— Nieko nesame girdėję ir savo akimis nesame matę jokio ženklo, — kalbėjo Natanaelis. — Todėl norime iš jūsų lūpų išgirsti. . .

— Erzini rūsčią mano sielą, žvejy, nepasitikėjimo pašaipą ji girdi tavo žodžiuose, — tarė jam Barraba, ir jo akys sužibo nekantrumo ir neapykantos ugnimi. — Ar esi pamiršęs anuo metu staiga sužibusią danguje žvaigždę, kuri nugąsdino savo pasirodymu mūsų engėjų širdis?. .

— Tikrai, tą žvaigždę jau spėjome pamiršti, nes jau metų metai praslinko, kai ji pranyko iš dangaus, — nepastebėdamas piktų Barrabos žvilgsnių, toliau kalbėjo Natanaelis. — Kodėl tik dabar suprato Žadėtuoju pasivadinęs, kad ji buvo jo pašaukimo ženklas?

— Pasninkais ir maldomis ruošėsi Žadėtasis savo žygiui, todėl ir pavėlavo jo žodis išrinktiesiems, — tarė jam atsakydamas Barraba. — Vargas tam, kuris netiki: jo vardas bus Amžinojo ranka išbrauktas iš gyvenimo knygų! . .

— Ne, mielieji nauji mūsų draugai, — įsikišo su savo žodžiais dabar ir Simonas, Jonos sūnus. — Ne dėl Žadėtuoju pasivadinusio buvo sužibusi toji žvaigždė!..

— Ar nemanai, žvejy, kad tu piktažodžiauji, — nusišypsojo pajuokiamai Jehuda, šiuos Simono žodžius išgirdęs. — Pasakyk, kas tave sugundė taip kalbėti?

— Todėl taip kalbu, kad mano siela neabejoja dėl žodžių, kuriuos pasakiau, — tarė jam atsakydamas Simonas. — Savo akimi esu matęs tą, dėl kurio gimimo buvo toji žvaigždė sušvitusi. Bet jis yra dar beveik kūdikis...

— Ar ne Dievo priešas yra tave sugundęs suteršti melu savo sielą? — klausė Barraba, dabar į jį nukreipęs rūstų savo žvilgsnį.

— Ir kelti ištikimųjų širdyse abejones... — pritarė jam žodžiu Jehuda. — Kuo paliudysi, žvejy, kad tiesą, o ne apgaulę kalbėjo tavo lūpos?..

Simonas sėdėdamas žemėje, surietęs savo kojas, apkabino jas rankomis.

— Paklausykite mano žodžių ir patys spręskite, ar tiesą pasakiau — ėmė pasakoti Simonas, akis į dangų įbedęs, kaip žmogus, kuris budėdamas sapnuoja. — Anuo metu mudu su tėvu bėgome iš Jeruzalės į Hebroną, bijodami grįžti namo tiesiu keliu, nes mūsų rankos buvo melechui nusidėjusios: gynėme, su kitais susidėję, Rašto ir Toros garbinguosius mokytojus ir kitus dievotus vyrus, kuriuos mušti ir žudyti paliepė melechas savo kareiviams... Daug tuo metu buvo pralieta kraujo Šventojo Miesto gatvėse ir aikštėse... Kad mudu, baimės pagauti, taip bėgome, netoli Betlehemo sutikome seną vyrą ir su juo keliavusią nėščią moterį... Jie ir jų asilas buvo labai pavargę...

— Ką bendro visa tai turi su tuo, ką esi anksčiau pasakęs apie sužibusią žvaigždę? — šypsojosi Jehuda. — Žvejy, matau, nori sumesti pėdas, kad nenusivoktume, kur yra melas, o kur tiesa tavo žodžiuose.

Simonas nekreipė dėmesio į jo žodžius, lyg jų negirdėdamas, ir pasakojo toliau, ir visi jau atidžiai ėmė klausyti jo žodžių.

— Ji tą naktį pagimdė kūdikį...

— Manau, kad tą naktį, kaip ir kiekvieną kitą, daugel nėščių moterų gimdė kūdikius, — vėl stengėsi sukliudyti jo kalbą Jehuda.

— Kodėl visa tai mums pasakoji?

— Palauk, mielasis Jehuda! Kai baigsiu pasakojęs, tada sužinosi, — pažvelgė dabar į jį Simonas. — Tuo akimirksniu, kai išgirdome gimusio kūdikio balsą, staiga išvydome sužibusią danguje žvaigždę, apie kurią kalbate, kad ji buvusi Amžinojo Dievo ženklas. Nespėjome išgąsčio nusikratyti, kai išgirdome Dievo angelus, dangaus erdvėse giedojusius ir garbinusius gimusį...

— Ir tu pats juos girdėjai? — įtariamai pažvelgė į jį Barraba.

— Kaip dabar girdžiu tavo žodžius. Ne vienas aš girdėjau, bet ir kalnų piemenys, pas kurių laužą visi mes buvome suradę nakčiai prieglaudą, ir kiti, kurie tuo metu ten buvo...

— Keistus dalykus sugalvojai žvejy, — vėl prabilo Jehuda. — Sunku patikėti tavo žodžiais. Štai, net tavo draugas su nepasitikėjimu iš jų šypsosi...

— Netrukdyk ir leisk jam kalbėti iki galo, Jehuda, — tarė Barraba, iš paniūrų pažvelgdamas į ramiai pasakojantį Simoną. — Tegaus atpildą Amžinojo akyse, jei melu nusideda jo siela.

— Nenusidėkite ir jūs Amžinojo akyse, melu įtardami vyrą, iš kurio lūpų iki šiol niekas dar nėra melo girdėjęs... — tarė jiems Natanaelis.

— Dar buvome dideliame išgąstyje ir sėdėjome, galvas prisidengę, kai pamatėme svetimųjų kraštų ginkluotus vyrus. Jie sustoję ėmė klausinėti mus, kur čia yra gimęs pasaulio valdovas, nes jo žvaigždė jau sužibusi... Jie norį pareikšti jam pagarbą...

— Tavo žodžiai, kaip tiesa, netelpa mano galvoje! — sušuko Jehuda. — Pasakyk pagalvojęs, kokiu būdu tie ginkluoti vyrai galėjo atsirasti ten ir kaip tik tuo metu, kada tasai stebuklingasis kūdikis gimė, o atsiradę atspėti, kad ten, o ne kitur, reikia jo ieškoti?..

— Ir aš nenumanau, gerasis Jehuda, — tarė Simonas. — Gal Dievo angelai juos įspėjo ir vedė jų žingsnius.

— Tavo draugas įspėjo mus, kad esi tiesus žmogus. Aš noriu tikėti, bet ką tu kalbi, atrodo kaip pasaka, — tarė Simonui Barraba. — Kas buvo tie ginkluoti vyrai ir iš kur jie buvo atkeliavę?..

— Manau, kad tai buvo tolimųjų kraštų galingi valdovai, nes juos lydėjo gausūs ginkluotų vyrų būriai. O turtai, kuriuos gabenosi, buvo nesuskaitomi...

— Ir tu patsai esi juos matęs?

— Mačiau juos, kaip dabar tave, Barraba, mato mano akys. Buvau arti, kai jie nuėję pagarbino naujagimį, sudėdami pas jo kojas didžiausias dovanas auksu, sidabru ir kitais brangiausiais daiktais. Atsiklaupę sveikino jį, kaip sveikina galingąjį valdovą, ir pranašavo, kad jis atgausiąs Dovydo sostą. Valstybė, kurią sukurs jo ranka, klestės ir gyvuos iki amžių pabaigos... Taip jie kalbėjo, ir jų žodžius girdėjo, visi tie, kurie ten buvo...

— Kaip visa tai nepanašu į tiesą! — neiškentė nesumurmėjęs Jehuda. — Mano blaivas protas tokių dalykų aprėpti ir jais patikėti negali.

— Kas netiki, tenetiki, bet visados šauksiu ir visiems kalbėsiu: Gimė mūsų Išganytojas, ir Jo garbės dienos jau arti!.. — su didžiausiu įsitikinimu kalbėjo, Jehudai atsakydamas, Simonas, ir jo akys suspindėjo laimės džiaugsmu.

— Gal iš tikrųjų viskas tik tavo sapnas buvo, Simone, — pastebėjo Andrius.

— Taip galėčiau pamanyti, jeigu ten nebūtų buvęs ir mano tėvas, kuris norėdamas galėtų mano žodžius patvirtinti. Jis buvo tuomet tiek nusigandęs tuo, ką matė ir girdėjo, jog nesulaukęs šviesos išvyko iš ten ir uždraudė man pasakoti apie tai...

— Bet tu, žvejy, dabar pasakoji mums, — nusišypsojo Jehuda iš Kerioto.

— Ir kitiems pasakojau, nes mano širdis negalėjo iškęsti nepasidalijusi džiaugsmu, kad Dievo žadėtoji laimės diena jau arti.

— Keista, kad apie tą stebuklingąjį kūdikį niekas nėra girdėjęs, — nesiliovė abejojęs Jehuda.

— Daugel buvo panašių gandų, mūsų krašte pasklidusių tuo metu, bet šiandien žmonės juos pamiršo, — tarė Kapernaumo žvejys Tomas, atvykęs čion su kitais, panorėjusiais eiti į pagalbą Žadėtajam.

— Pas mus, Judėjos žemėje, irgi kalbėjo tuo metu žmonės apie kažkokį stebuklingai gimusį kūdikį, — pritarė jo žodžiams kitas iš atkeliavusiųjų tarpo.

— Tu su jais nutarei eiti, Tomai? — paklausė jį Natanaelis. — Visuomet buvai atsargus...

— Nesinorėtų man likti paniekintųjų ir siela aptingusiųjų tarpe, — atsakė jam Tomas. — Aš sužinojau, kad tu čia esi. Pasiryšiu, kai išgirsiu, ką tu kalbi dėl šių Dievo dalykų...

Barraba, kuris tylėjo ir atsidėjęs klausė Simono pasakojimų, apžvelgė dabar visus, čia ratu susėdusius ir tarė:

— Sumišo mano protas ir nerami tapo mano siela dėl tavo žodžių, žvejy Simone. Gal žinai, kas yra to kūdikio tėvas ir motina, ir kur jie dabar gyvena?

— Dailidė Juozapas iš Nazareto — jo tėvas, o motina — Mirjama, Jokimo ir Onos iš Betlehemo duktė.

— Dailidės sūnus ir dargi iš Galilėjos — žadėtasis Išganytojas! Cha cha cha! — garsiai nusijuokė Jehuda. — Keistas tu žmogus, žvejy, su savo kalbomis! Kurį protėvių sostą galėtų paveldėti tokis tavo Žadėtasis? Ar tą, ant kurio tėvas jo ir protėviai valtims lentas drožinėjo? Negi tu toks tamsus žmogus ir apie Raštą nenusimanai, jog nežinai, kad Laukiamasis turi kilti iš melecho Dovydo palikuonių?

— Nesišaipyk, Jehuda, Natano sūnau! — iš paniūrų į jį pažvelgęs, lėtai žodžius ištardamas, prabilo vėl Barraba, Jonatano sūnus. — Aš pažinojau Jokimą iš Betlehemo: išdidus buvo savo turtais ir melecho namų kilmės. Jis nebūtų atidavęs savo dukters Juozapui iš Nazareto, jei ir šis nebūtų buvęs tikra Dovydo sėklos atžala.

— Visi čia žinom ir mūsų tėvai žinojo, kad Juozapas, Jokūbo sūnus, dailidė iš Nazareto, yra melecho Dovydo palikuonis, — tarė Tomas, žvejys iš Kapernaumo.

— Jo tėvai atsikraustė į Nazaretą iš Betlehemo, — pastebėjo ir Pilypas, Zabedėjaus sūnus. — Vėliau su savo žmona buvo išvykęs svetur lengvesnės duonos ieškoti...

— Keisti dalykai, kaip matau, dedasi pas jus, žvejai! — besišaipydamas stebėjosi Jehuda. — O dar sakoma, kad iš Galilėjos nieko gero nelauktina.

Nepasitenkinimo žvilgsniu pažvelgė į jį Barraba, neramiai apsidairė aplinkui ir abiem delnais perbraukė savo veidą, kaip daro žmogus, iš ilgo miego nubusdamas.

— Dabar imu tikėti tavo žodžiais, Betsaidos žvejy! — tarė jis Simonui. — Buvau Betleheme, kada ten atvyko Juozapas iš Nazareto, ir tikrai jį lydėjo ginkluotų vyrų gausus būrys. Aš jo nepažinojau, ir kas jis yra, nežinojau, tik girdėjau, kaip žmonės, tai matydami, stebėjosi ir kalbėjo: „Grįžo dailidė Juozapas iš Nazareto, kaip tikras melechas į savo sostinę, ginkluotų būrių lydimas“...

Tai taręs, atsistojo Barraba, paėmė nuo žemės savo ietį ir skydą.

— Ištroškusi tiesos mano siela! Vyksime, draugai, neatidėliodami į Nazaretą: noriu tą kūdikį ir jo tėvus savo akimi pamatyti...

— Jų dabar nėra Nazarete, ir kur dingo, niekas nežino, — tarė jam Matas, Kapernaumo žvejys.

— Aš irgi žinau, ir Simonas žino, kad jų nėra Nazarete, — pritarė jo žodžiams Andrius, Samuelio sūnus.

— Nėra, sakote? — nustebo Barraba. — Ir niekas jūsų nesistengė sužinoti, kas atsitiko ir kur dingo šioji šeima, Amžinojo pirštu paženklinta? Ar gal patys netikite žodžiais, kuriuos mums čia pasakojote?

— Stengiausi, labai stengiausi, nes pasiilgusios yra mano akys pamatyti tą, kuris yra mūsų išganymo viltis, — tarė jam atsakydamas Simonas. — Juozapas buvo parvykęs su šeima į Nazaretą ir ten gyveno savo tėvų namuose, kai melecho pasiųsti vyrai jų Betleheme ieškojo...

— Vėl nauja paslaptis mano protui, — garsiai sušuko Jehuda iš Kerioto. — Iš kur melechas galėjo žinoti apie šį kūdikį ir kodėl turėjo juo susidomėti?

— Nežinau, — ramiai atsakė Simonas: — bet dar neužmiršo tų skausmo dienų, kurie tada buvo nukentėję ir skriaudų patyrę iš melecho rankos.

Ir prabilo kiti, kurie šių kalbų klausė ir nebuvo užmiršę dar anų dienų:

— Buvo tada raudų ir dantų griežimo Betleheme ir visame krašte...

— Visi dar gerai pamena tas skausmo dienas, kai vaikus išplėšdavo iš motinos prieglobsčio...

— Ir niekas tada nežinojo, kodėl kenčia skriaudą maži ir suaugę...

— Tik vėliau buvo pasklidę gandai, kad kažkokio kūdikio ir jo tėvų ieškoję žiaurūs melecho budeliai,tepasiekia juos Amžinojo rūsti ranka!..

— Esu girdėjęs, kad melecho pasiųstieji buvo atvykę ir į Nazaretą, bet nei kūdikio, nei jo tėvų ten nesurado, nors iš vakaro visi kaimynai juos matė nakties atilsiui pasirengusius, — tarė Matas, Kapernaumo žvejys. — Kur jie dingo ir kokiu būdu išsigelbėjo, iki šiol niekas nežino. Namai jų ir dabar tušti.. .

— Angelai gelbėjo jį iš žiaurių melecho rankų, išvesdami iš namų pavojaus dienoje ir apgyvendinę, kur niekas jo surasti negali, — tarė įsitikinęs Simonas ir, įbedęs akis į dangų, toliau kalbėjo: — Auga dabar mūsų Išganytojas, Amžinojo Dievo angelų saugomas, o siela mano ilgisi dienos, kurioje akys turės išvysti Jo garbės ir galybės valandą!

Barraba, Jonatano sūnus, išleido iš rankų savo skydą, kuris skambėdamas nukrito pas jo kojas. Ietimi atsirėmęs, stovėjo dabar susimąstęs, kaip žmogus, kuris, kryžkelę priėjęs, nežino ir abejoja, kuriuo keliu turi eiti.

— Savo kalbomis pasėjai abejojimą mano sieloje, Betsaidos žvejy: geriau būčiau čion neužklydęs ir jų negirdėjęs! — tarė jisai, apmetęs niauriu žvilgsniu ratu susėdusius savo draugus, kurie, jo žodžių paklausę, buvo pasiryžę eiti, kur juos ves Barraba. — Buvo metas, kada mano širdis irgi troško, o trokšdama tikėjosi, kad mane Amžinasis pšauks savo tautos išgelbėjimo darbui... Tyruose ilgas dienas gyvenau, badu ir troškuliu marinau savo kūną pasninkaudamas... Dieną ir naktį ašarodamas šaukiau, kad prabiltų Amžinasis ir mano siela išgirstų Jo žodį. Bet neatsiliepė į mano šauksmą Dangaus Galybių Valdovas! Grįžau nusiminęs... Neišdrįsau kalbėti išrinktosios tautos sūnums vardu To, kuris neprabilo į mane, pasiimti darbą, kurio man nepavedė... Bet štai išgirdau ir nusidžiaugiau išgirdęs, kad yra geresnis ir vertingesnis už mane Amžinojo Dievo akyse, kuriam pavedė išgelbėjimo žygį... Nusidžiaugiau ir nebuvo pavydo mano širdyje... Nutariau nedelsdamas atsiliepti į jo žodį, Dangaus Galybių Valdovo vardu tariamą, ir raginti visus, kad, palikę tėvus ir motinas, brolius ir seseris, žmonas ir vaikus, skubėtų ten, iš kur pasigirdo Amžinojo balsas... Bet vargas jam, Praamžiaus vardu pasiskelbusiam išganytoju, jei jis tik klaidina išganymo pasiilgusias sielas.. Vargas betgi ir tau, Betsaidos žvejy, jei tavo žodžiai esą tušti, tik abejojimus kelią Dangaus stebuklų ištroškusiose sielose... Tepakimba tuomet ant tavo galvos baisi Rūsčiojo ranka!..

— Visa, ką pasakiau, yra tiesa, — tarė jam Simonas. — Savo amžiuje nesu nusidėjęs Teisingiausiojo akyse.

— Tu suabejojai savo žygiu, Barraba, Jonatano sūnau? — paklausė Jehuda, Natano sūnus, atsikeldamas.

— Nerami bus mano širdis, kol siela įsitikins, kad tikruoju Dievo keliu einame...

— Esu žemės sūnus, Barraba, ir mano akys į dangų nežiūri. Man vistiek, ar tasai, kuriam į pagalbą vykti esame pasiryžę, tikrai yra žadėtasis išrinktosios tautos išlaisvintojas, ar tik nerami siela, kaip tu ir aš ir mes visi. Man įkyrėjo tėvo namuose ištisas dienas sėdėti, akis įbedus į Rašto ir Toros ritulius, įgriso nuolat girdėti mokslo trokštančiųjų nesiliaujamą erzelį! Todėl apleidau namus, tave pasekdamas... Noriu linksmai ir laisvai pagyventi, kaip tie, kurie nieko nebijo, nes jų rankoje kalavijas. Kas atsitiks vėliau, man dabar nesvarbu. Ar laimės Žadėtuoju pasiskelbęs, ar pralaimės, bet pasistengsiu, kad aš nepralaimėčiau, ir mano senatvė nesigailėtų vėliau, kad veltui praėjo jaunystės dienos...

Jehuda pakėlė nuo žemės savo ginklus.

— Vykstu nesvyruodamas, eisiu vienas, jei niekas, žvejų žodžių paveiktas, nepanorės su manim keliauti, — tarė Jehuda ir, besikreipdamas į savo draugus, šiais prabilo žodžiais: — Kas nori pasekti mane, tenesėdi, atsikelia ir eina.

Niekas neatsiliepė į Jehudos žodžius ir iš vietos nepajudėjo, tik, įbedę akis, žiūrėjo į Barrabos veidą, kuris, abiem rankom ieties atsirėmęs, nejudėdamas stovėjo, lyg rišdamas sunkiai išsprendžiamą savo sielai klausimą...

— Aš einu su tavim, Jehuda, Natano sūnau! — atsiliepė atsikeldamas Andrius.

— Ką turiu pasakyti tavo tėvui, Andriau, kai paklaus mane? — prabilo į jį Simonas.

— Kad esu paklusnesnis Dangaus Viešpačiui, į jo balsą atsiliepdamas, — tarė, jam atsakydamas Andrius, Samuelio sūnus. — Kūdikis, apie kurį tu čia pasakojai, dar mažas vaikas, ir jo dienos neatėjo ir greitai neateis. Aš nenoriu laukti, kol pasens mano siela ir nusilps kūnas...

— Aš irgi einu su tavim, Andriau,— atsiliepė dabar ir Jokūbas, Zabedėjaus sūnus.

— Kieno rankos, Jokūbe, maitins tavo senus tėvus? — klausė Pilypas, jo vyresnysis brolis.

— Negi mano vieno pareiga jais rūpintis todėl, kad esu nevedęs. Juk yra dar jaunesnysis brolis Johananas...

— Liūdna šiandien mano siela, draugai ir broliai, nes bandymo ranka palietė ją Amžinasis, — pagaliau prabilo Barraba. — Bet nesustosime pakeliui ir eisime visi, kur ėjome, ir telaimina Amžinasis mūsų žingsnius... Bet mūsų keliai, Jehuda, čia skiriasi: tu eisi į kairę, aš į dešinę... Kol susitiksime Žadėtojo stovykloje...

Tai taręs, pakėlė nuo žemės savo skydą ir, užsimovęs jį ant kairiosios rankos, nusigręžęs nuėjo lėtu žingsniu, atgal nepažvelgdamas.

Pasikėlė ir visi kiti, pasiėmė savo ginklus ir, žodžio nepratardami, pasekė Barrabą, o su jais ir Jehuda, Natano sūnus...

O kai jie tolo, ilgai žiūrėjo įkandin Natanaelis...

— Neramu šiandien gyventi ramios sielos žmogui, — tarė jis savo draugams. — Gerasis tėvų mūsų Viešpatie, apsaugok mus, mūsų šeimas ir visą šalį nuo tavo vardu pasiskelbusių mūsų išlaisvintojais... Kad jų ranka, prievartauti pripratusi, nebūtų sunkesnė išrinktosios tautos vaikams, negu tų, prieš kuriuos pasiryžę pakelti ginklą...

TESI PALAIMINTA

Tyliai ir ramiai gyveno Scharijos ben Eleazaro mokiniai ir sekėjai. Jie nesidomėjo, kas dedasi pasaulyje, už jų laukų ir sodų ribų.

Jie tylėdami praeidavo šalia kiekvieno svetimo, jo neužkalbindami ir su juo nekalbėdami, jei nebuvo jam reikalingi. O kiekvienam, kuris jų pagalbos ieškodavo, ją suteikdavo ir padėdavo, kuo įmanydami, nei atsilyginimo reikalaudami, nei dėkingumo laukdami...

Ir vadino juos žmonės, kurie juos pažinojo ir su jais susitikdavo gyvenimo kelyje, tyliomis sielomis.

Viešpaties palaima ir ramybė viešpatavo aplinkui ir meilė jų tarpe, nes gyveno, kaip vienas antrą mylį broliai.

Ramiai plaukė jų gyvenimo dienos. Bet atėjo valanda, kurioje ir tyliųjų sielų ramybė buvo sudrumsta.

Tą dieną, kai, rytui išaušus, išėjo Scharija su savo mokiniais ir sekėjais į laukų darbus, palikdamas namie tuos, kurie turėjo gaminti laukuose, soduose ir daržuose dirbantiems valgį, ištiko juos skaudus Dievo rankos bandymas: atvyko gausus jaunųjų vyrų būrys.

Vieni iš jų ėjo pėsti, kiti sėdėjo ant asilų, o dar kiti jojo žirgais.

Visi jie buvo pasikabinę kalavijus prie šono, skydus užsimovę ant kairiosios rankos, o dešinėse laikė ilgas ietis.

Kai jie triukšmingai įžengė į ramiąją stovyklą, nusigando ten buvusieji ir dirbusieji, nes niekas iš jų nežinojo, kas yra tie, kurie atvyko pas juos su ginklais rankose.

Nusigando juos pamatę ir tie, kurie dirbo daržuose ir soduose. Vieni iš jų pasislėpė, kiti nuskubėjo į laukus pranešti mokytojui, kas atsitiko.

Atvykėliai apspito namus ir kitas tyliųjų sielų patalpas, o tasai, kuris buvo jų vadas, tarė maisto gamintojams:

— Esame išalkę ir ištroškę. Tuojau duokite mums valgyti ir gerti ir pašaro mūsų asilams ir žirgams!

Bet jo ginkluoti kariai, nelaukdami, kol geruoju bus patenkinti vado reikalavimai, išlaužė sandėlių ir kitų stovyklos patalpų duris, ėmė, kas jiems patiko, gėrė ir valgė, ką ten buvo suradę...

Ko suvalgyti ir paimti negalėjo, laužė, naikino ir kojomis trypė...

Kai jie, taip prievartaudami, gėrė ir valgė, grįžo iš lauko Scharija ben Eleazaras ir priėjęs paklausė juos:

— Kas esate ir kodėl prievartaujate, skriausdami ramius žmones, imdami, kas ne jums priklauso, ir naikindami, kas ne jūsų rankomis pagaminta?

Ir tarė jam tasai, kuris dėjosi esąs jų vadas:

— Esame Žadėtojo kariai. Apsiginklavę kalavijais ir ietimis, vykstame pas jį, atsiliepdami į jo balsą. Tavo vyrai, kurie tinkami ginklą vartoti, turės vykti drauge su mumis.

— Kalavijas, kuriuo ginkluota yra tavo ranka, Dievo bausmės, bet ne išganymo ženklas, — tarė jam atsakydamas mokytojas.

— Žadėtasis, atėjęs mūsų išgelbėti nuo edomitų priespaudos, žino Amžinojo kelius, ir jo žodis yra Dievo žodis, — atsakė tasai, kuris vadu dėjosi. — Vargas tam, kuris Žadėtojo žodžiams priešinasi! Jis Amžinajam priešinasi ir yra Belialio sūnus.

— Kuris sakosi esąs Žadėtasis ir šaukia jus sekti jį su ginklais rankose, nėra Dievo Žadėtasis, bet apgaulės sūnus, — tarė jam atsakydamas Scharija ben Eleazaras. — Kas prievartos ir kraujo kelią pasirinko, tasai ne laimę ir ne išganymą neša žmonėms, bet ašaras, gaisrų pašvaistes, sielvartą ir sielų nusiminimą. Tikrai sakau jums: ginklą pakėlęs nuo ginklo žūna.

— Kad tavo galva nebūtų žilo plauko papuošta ir kūnas nepalenktas į žemę ilgų metų naštos, šie tavo žodžiai būtų paskutinieji, kuriuos ištaria tavo lūpos, — tarė jam piktai ginkluotųjų vadas. — Kas niekina Išrinktąjį, kurį Amžinasis prieš amžius yra mūsų tėvams pažadėjęs, tasai yra Amžinojo Dievo priešas...

— Mirtis jam, Belialio sūnui! — sušuko, kurie aplinkui stovėjo ir girdėjo Scharijos žodžius

Bet nenusigando grasinimų jo širdis.

— Dėl laisvės kovoti esate pasirengę, o grasinate prievarta tiems, kurie nieku nėra nusikaltę, — tarė jiems Scharija, žilą galvą linguodamas. — Teatveria Amžinasis jūsų akis ir prablaivina jūsų protą, kad pamatytumėt ir suprastumėt savo klaidą! Ne į laimę, bet į pražūtį veda kelias, kurį pasirinkote, apgaulės sūnaus balso paklausę...

— Nutilk tu, senas šuo! — suriko įsižeidęs ginkluotųjų vadas. — Nedrįsk Dievo Išrinktąjį niekinti! Piktos dvasios yra apsėsta tavo siela!..

Vadui pritardami ir ginklais žvangindami, ėmė šaukti visi jo draugai:

— Mirties nusipelnė iš mūsų rankų Amžinojo priešas!..

— Jis ir jo mokiniai, Belialio sūnūs!..

— Jie šabato nesilaiko. Mirtis jiems visiems!..

— Jie laužo Rašto ir Toros nuostatus...

— Nudėkime juos visus ir pelenais paverskime prakeiktą jų lizdą!..

Scharija ben Eleazaras nenusigando jų žodžių ir nepasitraukė atgal nuo jų iečių ir kalavijų.

— Gyvenome čia iki šiol ramiai, neprievartaudami ir nieko neskriausdami, nei žmogaus, nei gyvulio, nei jokio gyvo garo, gyvenom pagal savo sąžinę ir išmanymą, ir Amžinasis laimino mūsų darbo vaisius, — ramiai tarė jiems mokytojas. — Eikite, iš kur atėję, prievartos sūnūs, ir palikite mus mūsų likimui...

— Eisime, bet išeidami paliksime čia tik pelenus! — tarė įnirtęs ginkluotųjų vadas. — Sunaikinsim Amžinojo akims nepakenčiamą jūsų lizdą!..

— Iššudysim visus iki vieno Belialio sūnus! — sušuko ginkluoti vyrai, ir nuogi kalavijai sušvito jų rankose.

Nusigando Scharijos, Eleazaro sūnaus, mokiniai ir sekėjai. Vieni iš jų pasitraukė ir pasislėpė už mokytojo pečių, kiti, bailesni, pasileido bėgti į laukus, gelbėdami savo gyvybę.

Mirjama, Juozapo žmona, paskutinį akimirksnį čion atskubėjusi, išėjo dabar priekin ir atsistojo tarp įnirtusių karių kalavijų ir Scharijos, jį savo kūnu pridengdama.

Mažasis sūnelis pečiais prisiglaudė prie motinos kojų, kryžium išskėtė rankutes, lyg norėdamas apsaugoti ją nuo ginkluotų žmonių prievartos.

— Kuris iš jūsų bus beširdis ir išdrįs pakelti savo ranką prieš mažą vaiką, moterį ir seną žmogų, ilgų metų amžiaus paženklintą? — tarė ji, pažvelgdama jiems į akis.

Sumišo visi, o jų vadas nuleido žemyn kalaviju ginkluotą ranką.

— Tavo akys žiba, kaip žvaigždės tamsią naktį, — tarė jisai. — Kodėl užtari šiuos, Dievo atstumtuosius?

— Pavojaus dienoje jis priglaudė mus, kaip tikrasis tėvas, ir jo mokiniai elgiasi su mumis, kaip tikri mylį broliai.

— Kas esi, Alma, ir kokiu būdu atsiradai čia, kur jokios kitos moters nematėme? — klausė ją ginkluotųjų vadas.

— Tai Mirjama, Juozapo, dailidės iš Nazareto, žmona, — pažino ją Jokūbas, Zabedėjaus sūnus.

Staiga nutilo pyktis vado širdyje, ir dingo sieloje susierzinimas, Scharijos žodžių pagimdytas.

— Nenuskriausime nei tavęs, nei tų, kuriuos užtari, Mirjama, Jokimo ir Onos iš Betlehemo duktė, — tarė jisai, galvą prieš ją nulenkdamas. — Nepaliesime, draugai, tėvų ir globėjų kūdikio, kurį gimimo dienoje paženklino Amžinojo pirštas...

Ir atslūgo visų širdyse neapykanta, ir užgeso piktos mintys. Jie nuleido savo ginklus žemyn, nusilenkdami prieš moterį, kurios anksčiau nebuvo matę, nes prisiminė, ką buvo girdėję iš Simono lūpų.

Ramūs nusigręžė dabar visi ir apleido šią vietą, nieko neliesdami ir nebeskriausdami.

Kai jie išėjo ir buvo jau toli, tarė jai Scharija ben Eleazaras, nulenkdamas savo žilą galvą:

— Tesi palaiminta, skriaudžiamųjų užtarytoja! Tesi palaiminta visų moterų tarpe, nes Viešpaties malonė su tavimi.

— Tesi palaiminta, gelbėjimo reikalingų motina, nes Amžinojo širdis tavo rankose!..

Taip kalbėjo tie, kurie ten buvo, ir kurie buvo pabėgę, bet dabar ramūs sugrįžo...

ŽEMĖS DULKĖS

I

Kada Barraba išsiskyrė su Jehuda iš Kerioto, kuris nuėjo į kairę, jisai pasuko į dešinę.

Jo siela buvo nerami ir abejonių kupina dėl žvejo Simono pasakojimų, kurių veltui stengėsi nusikratyti jo atmintis.

— Vargas man, jei paklydau ir suklaidinau tuos, kurie manim pasitikėjo, — krimtosi jisai, eidamas priešakyje vyrų, kurie sekė jo pėdomis.

Kai jis ėjo taip susirūpinęs, prisiartino ir šalia jo žingsniavo dabar draugai, kurių vienas buvo Jehuda iš Mahalos, kitas Juozapas, draugų tarpe Barraba* vadinamas, kadangi visiems buvo malonus ir kilnus savo elgesiu.

— Broli mūsų ir mokytojau, tu išsiskyrei su Jehuda iš Kerioto dėl jo šiurkščių žodžių, kurie tau nepatiko, ir mūsų būrys pasidarė negausingas, — tarė jam Barraba.

— Žadėtojo malonė priklausys nuo vyrų skaičiaus, su kuriais būsime pas jį atvykę, — pareiškė savo mintį Jehuda iš Mahalos, kuris vienas iš pirmųjų buvo išgirdęs Žadėtojo balsą.

— Iš akmenų negausime vyrų, — atsakė jam Barraba. — Kur juos surasime, jei visą dieną eidami pakelėje neužtikome nei kaimų, nei pavienių žmonių?..

— Nukreipkime į šalį mūsų žingsnius, ten kur gyvena dievobaimingi nazirai, — patarė Barraba.

— Paskelbsime jiems gerą naujieną, — jam pritardamas pareiškė Jehuda iš Mahalos. — Jų tarpe yra jaunų vyrų, kurie, ją išgirdę, galėtų prisidėti ir pagelbėti Žadėtajam jo darbuose.

— Maldomis ir pasninkais jie seniai stengiasi paruošti savo sielas Dievo viešpatystei, kurios laukia, — kalbėjo Barraba. — Nudžiuginsime jų širdis žinia, kad Amžinojo malonė jau prie angos.

* Kadangi yra du Barrabos, toliau dialoge susidaro kiek painiavos. *Red.*

— Nenukrypsime nuo tiesaus kelio, kuris veda mus pas Žadėtąjį, — tarė jiems atsakydamas Barraba. — Nesudrumsime šventųjų ramybės.

— Tikrai jie šventi vyrai, kaip tu pasakei, ir vaikšto tiesos ir teisybės keliais, — nesiliovė įkalbinėjęs Barraba. — Turėtume išgirsti jų žodžius — jie apšviestų mūsų protą, ir ramiau žengtume keliu, kuriuo einame.

Barraba prisiminė savo abejojimus ir prisiminęs suprato, kad ir jų širdys yra nerimo pagautos.

— Tesie, kaip jūs sakote, — tarė sutikdamas.

Ir nukreipė jie savo žingsnius į tyrumų pakraštį, kur nazirai, dieną ir naktį budėdami ir pasninkais kūnus savo bevargindami, atgailestavo žmonių nusižengimus Amžinojo Tiesai...

Kai Barraba ir jo draugai priartėjo prie vietos, kurioje nazirai buvo susitelkę, tyli baimė pagavo jų visų širdis, ir sielos tapo neramios.

— Ar nenusidėsime Amžinajam, drumsdami Jo šventųjų ramybę? — lyg visų mintis atspėdamas suabejojo Barraba.

— Negi dabar grįšime atgal, geros naujienos jiems nepaskelbę ir jų žodžių neišgirdę? — į jo žodžius atsiliepė Barraba.

— Jei Amžinasis įdėjo į mūsų širdis troškimą pamatyti teisinguosius, negi pasipriešinsim Jo sprendimui? — prisidėjo savo žodžiais ir Jehuda iš Mahalos.

— Tesie, kaip jūs sakote, — sutiko su jais Barraba.

Kai jie priėjo vietą, kur buvo susirinkę nazirai, buvo vakaras ir jų maldos valanda, bet apie tai atvykusieji nežinojo.

Prisiartinę pamatė nazirus dideliu ratu susėdusius aplinkui šaltinį, kuris tryško iš žemės ir srauniu upeliu veržėsi pakalnėn.

Vieni iš jų, iškėlę rankas į aukštį, tyliai meldėsi, žvelgdami į dangų, kiti, garsiai aimanuodami ir verkdami, mušdavo kaktomis žemę ir smėliu apibarstydavo savo galvas...

Visi jie buvo nuogi, tik strėnas kietais odos diržais pridengę. Jų barzdos ir plaukai buvo susivėlę, kūnai saulės spindulių nudeginti ir nešvarybėmis suskretę...

Jų plaukai seniai nebepažinojo nei žirklių, nei šukų, nei šepečio, ir gaivinamas vanduo nebuvo palietęs jų kūno.

Ilgai stovėjo šalia jų atvykusieji, nazirų maldų ir jų išvaizdos nustebinti.

— Kaip gali Amžinajam įtikti žmonės, kurie nepalaiko savo kūno švaros? — pasipiktino Barraba nesusilaikydamas, ir jo žodžiams niekas neprieštaravo.

Nei vienas iš nazirų tuo metu nepažvelgė į šalį, nesusidomėjo atvykusiaisiais, tik meldėsi, kaip buvo besimeldę...

— Viešpaties ramybė tesie su jumis, šventieji Dievo žmonės! — prabilo pagaliau į juos Barraba.

Bet niekas iš jų neatsiliepė į Dievo vardu tartus pasveikinimo žodžius.

— Vieną valandėlę liaukitės gailėjęsi nuodėmių ir paklausykite mūsų, kurie atnešėm jums gerą naujieną, — tarė į juos besikreipdamas Barraba. — Išgirdę ją dideliu džiaugsmu nusidžiaugsite savo širdyse...

— Išgirdę suprasite, kad maldos ir jūsų atgailos žodžiai tapo nebereikalingi, jūsų kūno kančios Amžinajam nemalonios, — prisidėjo savo žodžiais ir Jehuda iš Mahalos. — Dievo malonė jau sušvito virš mūsų ir jūsų galvų...

— Šiandien yra atėjusi džiaugsmo, ne liūdesio valanda, nes seniai Žadėtasis jau yra mūsų tarpe, — vėl tarė Barraba. — Išgirskite mus ir pasidžiaukite su mumis, dievobaimingieji žydai, Amžinojo džiaugsmu!..

Taip jie kalbėjo gundydami, bet vis dar niekas neatsiliepė į jų žodžius.

Ir tarė tada vienas iš tų, kurie buvo atėję čion su Barraba:

— Broliai, ar nenusidedam trukdydami savo žodžiais Dievo žmonėms melstis?

— Tiesą kalbi, — atsakė jam Barraba. — Tylėsime ir nekalbėsime, kol pabaigs jie savo maldas.

Ir taip stovėjo jie tada tylėdami, kol saulė nusileido už kalnų, ir sutemos ėmė gaubti slėnius...

Tada pasibaigė jų maldos. Sukilę sustojo visi glaudesniu ratu ir iškėlę aukštyn rankas, giedodami, ėmė melecho Dovydo žodžiais garbinti Visagalio vardą...

Baigę Amžinąjį giesme garbinę, išsiskirstė ir kiekvienas nuėjo savo keliu. Tik tasai, kuris buvo jų tarpe vyriausias, priėjo ir tarė, į atvykusiuosius besikreipdamas:

— Ko atvykote čion, žemės dulkės? Ko čia stovite, nusidėjimo sūnūs, ginklais barškindami? Kodėl gundote žodžiais sielas, kurios dangų pasirinko, o ne žemę, neteisybėje paskendusią? Ko jums prireikė čia?..

Ir tarė, jam atsakydami, Barraba ir tie, kurie su juo buvo:

— Nesame žemės dulkės ir nusidėjimo sūnūs!..

— Esame Amžinojo kariai, pasiryžę galvas dėti dėl mūsų tautos išganymo...

— Savo rankomis paremti melecho Dovydo sostą, kai į jį atsisės mūsų tėvams žadėtasis Išganytojas...

— Atėjome pranešti jums geros naujienos, kad Dievo Amžinojo viešpatystė ant slenksčio jau...

— Dievo viešpatystė mūsų viduje, žemės sūnau, — tarė jam naziras. — Ji mūsų sielose, mūsų širdyse... Tik dar nevisi ją suradome, nevisi esame nusikratę pasaulio tuštybių pagundos...

— Ne apie tai mums kalbi, Dievo išminčiau, — tarė jam Barraba. —

Išrinktųjų tauta nerimaudama laukė, kada Teisingiausias Žadėtojo rankomis išlaisvins ją iš netikinčiųjų priespaudos...

— Ir bus pažeminti visi mūsų engėjai... — atsiliepė Jehuda iš Mahalos, Barrabos žodžiams pritardamas.

— Ir visos pasaulio tautos nusilenks tam, kuris atsisės į Dovydo sostą, — jiems pritardamas prabilo ir Barraba.

— Kas mums, jei, su jumis susidėję, net visą pasaulį nukariautume, bet prarastume savo sielas ir netektume amžino gyvenimo danguje su Abraomu ir Dievo išrinktaisiais? — tarė jiems atsakydamas naziras.

— Tu netiki išganymo valanda? — klausė jį siela susierzinęs Barraba. — Netiki, kad Žadėtasis, kurio dienos jau atėjo, įkurdins Dievo viešpatystę žemėje?

— Ne vyro rankomis įkurdins Amžinasis savo viešpatystę — ramiai kalbėdamas tarė naziras: — bet savo dvasia, kuri įkvėps žmonėms meilę Dievui ir artimui, pažadins juos atsižadėti prievartos ir neteisybės. Dievui nereikalingi kalavijai ir ietys, tik gyvas žodis, kuris prabiltų į širdis. Bet mes to žodžio jums, prievartos sūnums, neturim.

— Tavo dalykas netikėti ir pasilikti laimėjimo dienoje atmestųjų tarpe, — tarė jam Jehuda iš Mahalos. — Esi senas, bet jūsų tarpe yra jaunų, kurių rankos Žadėtajam reikalingos. Leisk jiems eiti su mumis!..

— Mes nieko nekviečiam, kad pas mus ateitų ir gyventų su mumis, o kurie atėję nori mus palikti, jų nesulaikome. Žmogus yra laisvas savo žingsniuose ir tesirūpina patsai savo sielos išganymu. Bet vargas tam, kuris klaidindamas veda kitus iš tiesaus kelio! Neišvys jo akys Amžinojo šviesos ir turės gailėtis, kodėl dar motinos įsčioje nepasibaigė jo gyvenimo dienos!..

Taip kalbėjo senas naziras, galvą nuleidęs ir nepažvelgdamas į tuos, kurie priešais stovėjo, nesusivokdami ką atsakyti.

— Pasakiau, ką turėjau pasakyti, — toliau kalbėjo jiems naziras. — O dabar eikite, iš kur esate atėję, ir nedrumskite mūsų ramybės, jei nenorite, kad jumis nusiskųstume Amžinajam savo maldose.

Tai taręs, nusigręžė ir nuėjo, į šalį nepažvelgdamas.

Susijaudinę, sumišę ir nusivylę pasiliko stovėti vietoje Barraba ir kurie su juo buvo.

— Paliksime juos ramybėje ir eisime savo keliu, — pagaliau prabilo jis. — Jie nesidomi pasauliu, ir jų nejaudina išrinktųjų tautos skausmai...

Nusigręžė tada visi ir nužingsniavo atgal keliu, kuriuo buvo atėję, ir ėjo, kol juos užklupo gili naktis.

Eidami kalbėjosi:

— Nejaugi šie vyrai yra Dievo malonėje?.. Jų širdys kietos kaip akmuo, ir ausys kurčios žmonių balsui...

— Jie tik savo sielos išganymu tesirūpina, o kaip vargsta kiti, jie nesidomi...

— Jiems svetima užuojauta siela pavargusiam ir nusiminusiam...

— Negi jų nepasmerks Amžinasis teismo dienoje?..

— Nekaltinkime ir neteiskime, kad patys nebūtume kaltinami ir teisiami, — tarė Barraba, šiuos žodžius girdėdamas...

II

Antrą dieną, anksti atsikėlę, ėjo skubėdami, kol saulė pakilo aukštai, ir vidudienio kaitra pasidarė jiems nepakeliama.

Pasiekę unksnėtą vietą, užtiko vyrus, kurie ten ilsėjosi užkandžiaudami. Šalia gulėjo įrankiai, kuriais melecho įsakymu jie tiesė per kalnus ir slėnius naujus kelius ir lygino senuosius, kad jie būtų keliaujantiesiems patogūs.

— Broli ir mokytojau, dienos kaitra sunkiai mus vargina, — tarė Barraba. — Sustosime čia ir atsilsėsime unksnėje šalia šių vyrų...

— Ir drauge besilsėdami paskelbsime jiems gerą naujieną, kurios gal nėra dar girdėję, — prisidėjo prie jo žodžių ir Jehuda iš Mahalos. — Gal Amžinasis palaimins mūsų pastangas, ir susiras jųjų tarpe, kurie panorės prisidėti ir eiti su mumis.

— Tesie, kaip jūs sakote, — tarė Barraba ir, prisiartinęs prie vyrų, kurie ten ilsėjosi, pasveikino juos Amžinojo vardu.

Neramiai į juos pažvelgė anie, bet išgirdę Barrabos Dievo vardu pasveikinimo žodžius, suprato, kad ne svetimi, bet žydai šie ginkluoti vyrai, ir supratę nusiramino, pakvietė atsisėsti ir pasidalyti su jais duona ir druska.

Kada visi, drauge susėdę, suvalgė palaiminimo duoną ir druską, ėmė anie juos klausinėti.

— Ar esate melecho kariai?..

— Ne, — atsakė jiems Barraba. — Nesame melecho kariai...

— Tai kas esate ir kur einate ginkluoti?..

— Esame tie, kurie išgirdome Amžinojo balsą...

— Palikite jūsų įrankius ir darbą, kurį dirbate, ir eikite su mumis ten, kur seniai laukiamas Žadėtasis jus šaukia...

— O kas parūpins duonos mūsų šeimoms, jei mesime savo darbą?..

— Ne vien apie duoną turi galvoti doras žydas, bet ir apie tai, kad įtiktų Amžinajam...

— Ir būtų vertas išrinktųjų tautos sūnaus vardo...

— Pasiturį galvoja, kad Dievui įtiktų, o mes, vargšai, apie duonos kąsnį...

— Kurį Dievo žodį mums skelbiate ir ko iš mūsų norite?..

— Atnešam jums gerą naujieną, kad jau prasideda čia, žemėje, Amžinojo Dievo laimės viešpatystė...

— Ką žada vargo žmonėms toji Dievo viešpatystė...

— Kai Žadėtasis, kuris jau yra savo išrinktųjų tarpe, palauš mūsų engėjų sprandus, tapsime laisvi, ir nebus žemėje nei vieno vargstančio, nei skurstančio...

— Kiekvienas dosnus savo pažadais, kol nieko daugiau vargšui negali duoti...

— Jūsų drabužiai puošnūs, jūsų ginklai brangūs, esate turtingi ir gyvenate lengvai, neskursdami. Ko dar norite gauti iš gyvenimo?..

— Ko laukiate iš Žadėtojo? Ar dar didesnių turtų, ar didesnės galios sau, savo tėvams ir broliams?..

— Žadėtasis yra Amžinojo pasiųstas gelbėti visų žydų, pasiturinčių ir vargšų, sočių ir alkanų...

— Suteikti visiems laimės džiaugsmo ir nuo priespaudos ir išnaudojimo apginti...

— Ar nesisakė esą Dievo pasiųstieji, kurie gyveno kalnuose, kol juos išnaikino melecho ranka?..

— Jie irgi dėjosi esą mūsų gynėjai, bet, nusileidę iš kalnų, atimdavo paskutinį duonos kąsnį...

— Kietas buvo jų jungas. Jis privertė mus apleisti savo namus...

— Ir bėgti ten, kur jų rankos negalėjo mūsų pasiekti...

— Kas mums šiandien laiduos, kad tasai Žadėtasis ir jūs nebūsite, kaip anie, kurie mus skriaudė...

— Kad būsite mums dosnesni, negu tie, kurie ir dabar mūsų skriauda gyvena...

— Kaip šventikai, levitai ir mokytojai, kurie nesėja, nepiauna, tik į savo jaujas suima, kas kitų pasėta ir nupiauta...

— Žemės dulkės, kaip išdrįsta jūsų lūpos piktais žodžiais užgaulioti tuos, kurie išrinktųjų tautai atstovauja Amžinojo akivaizdoje — piktai sušuko Barraba. — Ar ne išminčiai ir parušimai moko jus ir jūsų vaikus Dievo žodžio?..

— Paklausk juos, kieno rankomis uždirbtą duoną jie valgo...

— Kai bado dienomis buvome alkani ir mūsų šeimos badavo, nei šventikai, nei išminčiai, nei mokytojai nesirūpino mums pagelbėti...

— Pasidalyti su mumis savo ištekliais...

— Dar reikalavo, kad, savo šeimas skriausdami, atiduotume dešimtinę iš to, ką turėjome...

— Tik melechas buvo susirūpinęs, kad badu nemirtume...

— Iš svetur gabeno maistą ir nemokamai dalijo duoną tiems, kurie jos neturėjo...

— Tesie prakeiktas jo vardas šiandien, visados ir per amžių amžius!..
— Tebūna išbrauktos jo dienos iš gyvenimo knygų...
— Teliepsnoja jo siela gehenos ugnyje iki amžių pabaigos!..
— Jūs niekinate jo vardą piktažodžiaudami, o mes jį gerbiame...
— Ir laiminam, nes jis tik vienas gelbėjo bado metu mūsų šeimas...
— Laiminam, nes ir dabar aprūpina mus darbu ir uždarbiu...
— Edomitų draugą ir išrinktųjų tautos priešą laiminate!..
— Amžinajam nusidedate, piktindami Jį savo žodžiais!..
— Ar ne Idumietis apdėjo mus nepakeliamais mokesčiais?..
— Nors pasakyta, kad vien Amžinajam privalo duoklę Abraomo palikuonys...
— Atiduodama melechui, kas melecho, ir Dievui, kas Dievo...
— Ir ramiai gyvenam, savo darbą atlikdami...

Taip jie kalbėjosi, piktais žodžiais vieni antriems prikaišiodami, ir jų akys žėrėjo vis didėjančia neapykanta.

Ir atsikėlė tie, kurie tiesė kelius melecho pavedami, pasiėmė savo įrankius ir atsisveikindami kalbėjo:

— Atsilsėję eisime į darbą, o jūs eikite savo keliu, ir ramybė telydi jūsų žingsnius...
— Nesiskirsime kaip priešai, nes drauge valgėm duoną ir druską...
— Jūsų ir mūsų skirtingi keliai, ir niekuomet jie nesutaps...
— Turtingas ir vargšas, sotus ir alkanas visuomet eina skirtingais keliais...
— Netikime ir nepatikėsime, kad iš jūsų tarpo kiltų Žadėtasis, kuris atneštų mums šviesesnių dienų viltį...

Taip kalbėdami jie nuėjo ir ėmėsi darbo, į pasilikusius Barrabą ir jo draugus nepažvelgdami ir jais daugiau nesidomėdami.

— Apnuoginsime mūsų kalavijus ir iššudysime šiuos žmones, Amžinajam piktažodžiaujančius! — kalbėjo pasipiktinę Žadėtojo sekėjai.

Girdėdamas šiuos žodžius, tylėjo Barraba, nes jo siela buvo sumišusi.

— Negi žydų krauju susitepsime, įžengdami į Amžinojo žadėtąją viešpatystę? — tarė į jų žodžius atsiliepdamas Jehuda iš Mahalos.

— Ne žydai jie, bet Dievo ir žmonių prakeikto Idumiečio vergai!..

— Teapnuogina pirmas prieš juos savo kalaviją, kuris jų kalboje neišgirdo ir tiesos žodžių, — tarė Barraba, liūdnu žvilgsniu apžvelgdamas savo draugus ir sekėjus.

Bet neatsirado, kuris pirmas būtų panorėjęs apnuoginti savo kalaviją. Visi atsikėlę stovėjo, galvas nuleidę ir nusivylimo pagauti.

— Tesie Amžinasis jiems teisėjas, jei yra Jam nusidėję šie žmonės, — tarė jiems Barraba. — Paliksime juos ramybėje ir eisime savo keliu, nors Amžinasis nepalaimino mūsų žingsnių pasisekimu...

ŽADĖTOJO KELIAI

I

Toli, kalnuose, pasislėpė Amžinojo įstatymų sargyboje budį vyrai.

Tarp uolų ir tarpeklių jie buvo nepasiekiami Idumiečio rankai. Amžinojo prakeikti edomitai nežinojo kelio į jų susibūrimo vietą.

Neabejojo dievoti sikariai, kad Dievui ištikima žydo širdis neišduos jų ir neparodys kelio Amžinojo priešams į jų prieglaudą.

Ramūs todėl buvo ir saugūs Dievo įstatymų globėjai, ir jų širdys baimės nežinojo.

Džiaugsmu sprogo šiandien jų sielos, nes jų tarpe turėjo šios dienos šviesoje apsireikšti tasai, kurį Amžinasis pavadino savo sūnumi ir pavedė jam savo išrinktosios tautos išlaisvinimo darbą iš edomitų vergijos ir Dievui nusidėjusio Idumiečio jungo.

Pamatys dabar ir supras visa išrinktoji tauta, kad Teisingiausiojo palaima pateisino jų darbus, nes ėjo jie tiesos keliu, naikindami kiekvieną, kuris nusidėdavo Amžinojo akyse, nutoldamas nuo Jo palaimintų įstatymų.

Šioji diena buvo jiems džiaugsmo diena, nes šiandien sušvis išrinktiesiems laimėjimo valanda.

Šiandien išnyks nusivylusių širdyse abejonės, šiandien nudžiugs nuliūdę ir laimės spindulį pamatys varguose paskendę...

Į savo tautą šiandien prabils jai Dievo išrinktasis Išganytojas!..

Štai kalnų slėnyje, stačios uolos papėdėje, siūbuoja tikinčiųjų minia ir nekantriai laukia pamatyti tą, kurį Dangaus Galybių Viešpats pavadino savo sūnumi ir panorėjo Senas dienomis ištesėti per jį, ką yra prieš amžius pažadėjęs pranašų lūpomis.

Čia stovi minioje gausiai susirinkę ginkluoti vyrai, kurie išgirdo Žadėtojo balsą ir atėjo pasiryžę aukoti savo gyvybę dėl tautos išganymo: susiglaudę vienan būrin, pasirėmę ietimis ir nuleidę skydus į žemę, niauriais

žvilgsniais žvalgėsi dabar aplinkui ir laukė, kadagi pašauks juos Išrinktasis į lemiamą kovą.

Susirinko čia iš visų kraštų, iš Judėjos ir Galilėjos, iš miestų ir kaimų, dievoti ir dievobaimingi vyrai, kurie troško pasidžiaugti Žadėtojo veidu ir iš jo lūpų išgirsti linksmą naujieną, kad Amžinojo malonės dienos jau priartėjusios...

Čia buvo tautos kunigaikščių, žemės galiūnų ir Dievo Namų saugotojų pasiųstieji išgirsti ir sužinoti tikslus ir siekimus to, kuris pasivadino Dovydo įpėdiniu ir išrinktosios tautos galybės atgaivintoju.

Atėjo čion ir Žadėtojo pašaukimu abejoją parušimai, Sinedriono išminčiai, Rašto ir Toros mokytojai, širdies gilumoje norį išsklaidyti savo abejones.

Čia vėl suėjo keliai Barrabos, Jonatano sūnaus, ir Jehudos iš Kerioto, kai jie susirado minioje vienas šalia antro.

— Manau, aprimo tavo siela, abejonių nusikračiusi, ir mūsų keliai suėjo, — tarė Jehuda su pašaipos šypsena.

— Mano siela nurims, kai suras tiesą, kurios ieško, bet dar nesurado, — atsakė Barraba.

Visi susirinkę nekantriai laukė, kadagi išeis į juos Žadėtasis ir prabils žodžiais Teisingiausiojo vardu.

Staiga plokščioje uolos viršūnėje iškilo puošnus vyrų būrys. Iš kur ir kaip jie ten atsirado, niekas nepastebėjo.

— Iš dangaus nusileido!.. Angelų sparnais nešami!..— sujudo minia, baimę pajutusi širdyse.

Vieni ten aukštai susitelkusių, ginkluotų auksu žėrinčiais šarvais ir kalavijais, sustojo priešakyje, veidais į minią atsigręžę, kiti susimetė į eilę aplinkui, kaip sargybą einą kareiviai.

Visų priešakin išėjo aukštaūgis lieknas jaunuolis, kuris nebuvo nei šarvais apsišarvavęs, nei kalaviju ginkluotas.

Ilgais, baltais, auksu siuvinėtais drabužiais apsitaisęs, jis buvo gražus, kaip Dievo angelas, iš dangaus į žemę nužengęs.

Ant galvos dėvėjo vainiką, kurį iškilmių dienomis dėvi galingi melechai, plačiųjų kraštų valdovai.

— Žadėtasis!.. Dievo Žadėtasis!.. — sušlamėjo šimtų šimtais balsų slėnys.

Minia sujudo, susiglaudė ir kiekvienas stengėsi arčiau prieiti, kad geriau išgirstų žodžius, kuriais į juos prabils Žadėtasis, ir aiškiau išvystų jo veidą.

Išėjęs į priekį, ištiesė rankas, laimindamas minią ir duodamas ženklą, kad ji nutiltų.

O kai visi nutilo ir tylėdami stovėjo, įbedę į jo veidą akis ir sustingę vietoje, prabilo Žadėtasis žodžiais:

— Jūs, kurie čion atvykote, išgirdę mano balsą, žinokite, kad esate Amžinojo Dievo išrinktieji!

Per jus ir jūsų pasiryžimo darbus tesės Galingasis, ką yra pažadėjęs mūsų tėvams ir protėviams savo pranašų lūpomis.

Sunkus laukia mus darbas kovoje su išrinktosios tautos priešais, bet tenenusimena jūsų širdys! Sakau jums Dangaus Galybių Viešpaties vardu: dar didesnis bus atpildas laimėjimo dienoje.

— Priešai galingi... — pasigirdo minioje nedrąsus balsas, kai Žadėtasis atsikvėpdamas susilaikė vieną akimirksnį.

— Ir jų daug... — suniurnėjo kitas, pirmajam pritardamas.

Išgirdęs šiuos žodžius, aštriu žvilgsniu apmetė Žadėtasis minią ir tarė susvyravusiems atsakydamas:

— Neabejokite mūsų laimėjimu sakydami, kad priešai galingi: laimėjimų Viešpats su mumis!

Dangaus Galybių Viešpats mūsų atrama, ir tenedrįsta jūsų lūpos tarti: žūsime priešų neįveikę...

Dar kartą, akimirksnį nutilęs, apmetė žvilgsniu Žadėtasis minią, bet nesusirado dabar, kas balsu suabejotų.

Ir tarė tada Dievo Žadėtasis:

— Klausykite mano žodžių, Dievo atrinktieji, ir dėkite juos į savo širdis: visa tauta tesusispiečia aplink mane, kaip susispiečia bitės aplink bitiną, kuris yra jų gyvybės šaltinis.

Amžinojo kovotojų eilės tesie gausingos, kaip žvaigždės danguje, kaip smėlys tyruose, kaip vandens lašai jūroje.

Ir tarė man Galybių Viešpats: į dvylika genčių padalijau savo išrinktąją tautą pagal jos protėvio Jokūbo sūnų skaičių. Ir tu, pagal genčių skaičių, parink dvylika tavo patikimųjų, kad jie keliautų per visus kraštus, per miestus ir kaimus, surinktų mano kovotojus ir jiems vadovautų...

Taigi klausyk manęs, Dievo išrinktoji tauta: štai siunčiu dvylika pasiuntinių, kurie kalbės į tave mano žodžiais ir rodys tau kelią, kuriuo eiti turi, Amžinojo sprendimus atlikdama.

Jums gi dvylikai, kuriuos Dievo piršto nurodomas išrinkau, ir jums, kurie čion atvykote, nes Dievo Dvasia palietė jūsų sielas, sakau: eikite į rytus ir vakarus, į pietus ir šiaurės šalis, skubėkite visur, kur tik Izraelio sūnūs gyvena...

Eikite ir skelbkite visiems, kad išsigelbėjimo diena jau atėjusi, ir melecho Dovydo palikuonis netrukus atsisės į protėvių sostą!..

Sužibės tada laimės šviesa išrinktųjų tautai, ir džiaugsmo diena sušvis virš Siono kalno!..

Eikite ir šaukite: teimasi ginklo kiekviena ranka, kuri ginklą pakelti sugeba!..

Teatsistoja Viešpaties kovotojų eilėse kiekvienas, kuris prisilaiko Toros ir Rašto!..

Eikite, sakau jums, atrinktieji, ir skelbkite visiems, kad Dangaus Galybių Viešpats su mumis, ir Jo pažadų tesėjimo diena jau prasidėjusi...

Kas nepatikėtų ar suabejotų žodžiais ir sakytų, kad melas išeina iš jūsų lūpų, tesie toji valanda paskutinė jo gyvenimo...

Kai jis tarė šiuos žodžius, pirmose eilėse stovėję išminčiai, Rašto ir Toros mokytojai, pakėlė savo balsą ir kalbėjo klausdami:

— Kas suteikė tau teisę tokius žodžius kalbėti?..

— Smerki, kurie abejoja. Kokiais ženklais gali įtikinti, kad neabejotų?.. —

— Jei esi tikrai Amžinojo pažadėtas Išganytojas, įtikink ženklu mūsų sielas, kad jos neabejotų ir patikėtų...

Ir tarė jiems Žadėtasis atsakydamas:

— Parašyta yra, išminčiai: negundysi Viešpaties Dievo tavo, stebuklų reikalaudamas!

Tik pasakysiu jūsų nepasitikėjimo kupinoms sieloms: girdžiu iš dangaus aukštybių balsą, kuris štai žada, kad laisvę grąžinsiu išrinktųjų tautai ir atsisėsiu į Dovydo sostą!..

Nenuramino šie Žadėtojo žodžiai išminčių, Rašto ir Toros mokytojų: prieštaraudami jam, kalbėjo minių akivaizdoje:

— Tu pasakei. Bet jei tikrai esi Amžinojo pašauktas, duok ženklą, kad juo esi!..

— Dešimčia stebuklų visų Izraelio ir Mizrajimo sūnų akivaizdoje įrodė Mošė, kad yra Amžinojo išrinktas tautai vadovauti...

— Žaibais ir griausmu iš Sinajaus kalno paliudijo Išmintingiausias, kad ne savo, bet Jo valią vykdo Mošė, Toros įstatymus skelbdamas...

— Šviesa apgaubė Galingasis Mošės veidą, jog į jį nedrįso pažvelgti mirtingojo akis!..

— Pasakyk, kas esi, kuris nenori ženklu paliudyti savo žodžių tiesos?..

Rūsčiu balsu tarė jiems atsakydamas Žadėtasis, ir jo balsas suaidėjo kaip griausmas.

— Kiekvienas, kuris turi atviras Dievo žodžiui ausis, girdėjo, kuris turi protą — suprato mane ir žino, kas esu.

Tik jūs, kurie giriatės esą išminties šaltinis, turėdami ausis negirdite, turėdami protą nesuprantate, nes kurčios jūsų širdys, ir Viešpaties malonė nesuranda kelio į jūsų sielas!..

Vargas jums, išminčiai, vargas jums, Rašto ir Toros mokytojai, nes išbrauktas bus iš gyvenimo knygos kiekvienas, kuris abejoja ir netiki manimi.

— Vargas jums, išminčiai ir mokytojai, kurie suklupote ant Dievo viešpatystės slenksčio, nepriimdami gerosios naujienos, kurią Amžinasis skelbia savo tautai mano lūpomis...

— Jūs nepateksite į išrinktųjų skaičių ir nesidžiaugsite džiaugsmo dienoje, nes ji bus jums nusiminimo ir sielvarto diena!..

Vargas jums, apakėliai, vargas jums, neregiai! Gehenos ugniai pasmerktos jūsų sielos: nepatirsite laimės žemėje ir neišvysite šviesos danguje, Belialio sūnūs!..

Ir tarė jam atsakydami, dievoti parušimai, Rašto ir Toros mokytojai:

— Esame Amžinojo draugai, ir Belialio dvasia nedrįsta ieškoti kelio į mūsų širdis.

— Kalbi grasindamas kaip pranašas, bet pranašas nesi...

— Nebjim Elijas dangaus ugnimi sunaikino Belialio sūnus, o tavo pikti žodžiai ir bergždi ir bejėgiai...

— Jei nesi pranašas, kas tada esi?..

— Esu daugiau negu pranašas, pabaltintieji antkapiai! — dideliu balsu sušuko Žadėtasis. — Esu tasai, kuris išrinktųjų tautai atidarys vartus į Dievo Amžinojo viešpatystę!..

Bet nenusiramino dievoti parušimai, Rašto ir Toros mokytojai, tik jam prieštaraudami kalbėjo:

— Daugel buvo mūsų tėvų ir mūsų dienomis, kurie sakėsi esą Amžinojo Žadėtieji ir skelbė išlaisvinimo valandą..

— Visi jie žuvo neatlikę, ką buvo Dievo vardu žadėję atlikti, nes Amžinasis nebuvo jų paskyręs tam darbui...

— Kas pasivadino Žadėtuoju, dar nėra Žadėtasis todėl, kad juo pasivadino...

— Taip, taip! Pasivadinęs Žadėtuoju dar nėra Žadėtasis: dangaus ženklais ir stebuklais turi įrodyti, kad Amžinojo dvasia yra su juo...

— Teisingiausiojo širdis nepalanki tiems, kurie veltui panaudoja šventąjį Jo vardą...

— Ir imasi atlikti darbą, kurio Senasis dienomis atlikti jiems nepavedė...

— Tie, kurie tiki manim ir klauso mano žodžių, pamatys danguje ženklus ir išvys žemėje stebuklus, kai ateis diena, — tarė Žadėtasis.

— Tada patikėsime, — tarė jam atsakydami išminčiai. — Bet dabar tikėti negalime...

— Ėjome čion, kad patikėtume, bet tu mūsų neįtikinai...

— Kur aklieji, kurie praregėjo, kurtieji, kurie išgirdo, ir nebyliai, kurie prabilo?..

— Nes pasakyta: jo dienomis aklieji praregės, kurtieji išgirs ir nebyliai prabils, garsiai Viešpatį Dievą garbindami...

Minia klausėsi šių kalbų ir nerimavo. Vienų širdyse jos sukeldavo abejonių, o kiti niurnėjimu ir grasinimu reiškė savo pasipiktinimą tais, kurie savo žodžiais trukdo Viešpaties darbą.

Paniuręs, galvą nuleidęs stovėjo minioje Barraba, Jonatano sūnus, nes jo širdyje nesisklaidė abejojimai, Genezareto žvejų sukelti.

— Vargas Žadėtuoju pasivadinusiam, jei Dievo nešaukiamas juo pasiskelbė, — galvojo jisai dabar. — Vargas ir mums, kurie jo žodžiais patikėjome, apgaulei pasidavę!..

Matydamas minios nerimą, rūsčiais žodžiais vėl prabilo Žadėtasis į tuos, kurie sėjo nepasitikėjimą:

— Ko atėjote čion, mokytojai ir išminčiai? Ar kad nepasitikėjimo sėklą sėtumėt širdyse, kurios tiki Dievo žodžiu, mano lūpomis skelbiamu? Ar norite sudrumsti sielos ramybę tų, kuriuos aplankė Amžinojo palaiminta malonė? Eikite iš čia, pasišalinkite iš išrinktųjų tarpo, kuriems dangaus Viešpats pavedė budėti Jo įstatymų sargyboje ir kovoti dėl Jo tautos laimės!..

Garsiais pasipiktinimo balsais suriko išminčiai, Rašto ir Toros mokytojai, šaukdami:

— Ne tau, bet mums pavedė visa Išmanantysis budėti Jo įstatymų sargyboje...

— Ir rūpintis išrinktosios tautos laime... ..

— Ar tik nėra tave apsėdusi piktoji dvasia...

— Kad drįsti niekinti mus, kurie esame Dievo išminties reiškėjai!..

Ir tarė jiems Žadėtasis, dideliu balsu šaukdamas:

— Sakau jums, abejojimo sūnūs: vargas jums, kurie išdrįsote Dievo išrinktajam atsistoti skersai kelio! Regiu — Teisingiausiojo rūstybės pirštas jau pakibo virš jūsų galvų. Žūsite savo namų nepasiekę!..

Ir tarė jam atsakydami, dievoti parušimai, Rašto ir Toros mokytojai:

— Kiekvieno žmogaus mirtis ir gyvybė Visagalio rankoje...

— Panorės Gyvybės Viešpats, kad mirtume, savo namų nepasiekę — mirsime...

— Nepanorės Teisybės Šaltinis išgirsti tavo piktų žodžių — sveiki grįšime į savo namus, kaip iš jų esame išėję...

— *Abejodami ėjome, bet troškome įsitikinti, kad esi tikrai Amžinojo* Žadėtasis...

— Bet neįtikinai mūsų...

— Neišsklaidei abejonių...

Šiuos jo žodžius girdėdamas, sušuko Išrinktasis:

— Vargas jums, apakėliai, vargas jums, neregiai! Veltui dedatės išminties šaltiniais!..

— Vargas jiems! — sušuko minioje tie, kurie dėl jų žodžių nesusvyravo...

— Tu esi Amžinojo Dievo Žadėtasis!..

— Mūsų išganymo šaltinis!..

— Gyvybės ir mirties valdovas!..

— Mūsų sielų viešpats, mūsų akių džiaugsmas!..

— Teužgęsta dienos šviesa, kurie tavim netiki!..

Kilo jų tarpe didelis triukšmas ir ginklų žvangėjimas, pasigirdo pikti grasinimo žodžiai tiems, kurie prieštaravo Žadėtajam.

Bet nenusigando išminčių, dievotų parušimų, Rašto ir Toros mokytojų širdys, ir jų sielos liko ramios.

Trūkčiodami pečiais ir galvomis linguodami, jie pasišalino iš vietos, kurioje stovėjo, ir pasitraukę atsistojo toliau, minios užpakalyje.

O kai jie ėjo, prasiskyrė nerami minia į šalis, leisdama jiems laisvai praeiti, ir nesusirado, kas būtų išdrįsęs juos užgauti veiksmu.

Kada jie pasišalino, vėl prabilo Žadėtasis ir tarė tiems, kurie nesuabejojo:

— Jūs, Amžinojo Dievo ir Dangaus Galybių Viešpaties išrinktieji mano draugai, klausykite ir įsidėmėkite savo širdyje žodžius, kuriuos jums tarsiu, nes tie žodžiai yra Galingiausiojo žodžiai, mano lūpomis jums tariami:

Eisite pavieni ir būriais per visą mūsų protėviams žadėtąjį kraštą, paruošdami laisvės dienoms ir apvalydami Viešpaties vynuogyną, ir tenežino jūsų širdis pasigailėjimo Amžinojo Dievo priešams!..

Tenesigaili jūsų rankos edomito ir samariečio ir kiekvieno kito, kuris negerbia tikrojo Dievo ir Jo įstatymų nesilaiko. Žudykite juos, kur tik užklupsite — kelyje, tyruose ir tarp kalnų...

Žudykite juos laukuose ir kaimuose, miestų gatvėse ir aikštėse...

Iš už kiekvieno medžio liemens, iš už kiekvieno akmens, iš už kiekvieno kampo pulkite juos ir žudykite!..

Žudykite dieną ir naktį, valgio ir atilsio ir kiekvienu kitu metu!..

Tepajunta Amžinojo priešai, kad rūsčiojo kerštо valanda jau atėjusi, ir tesužino, kad jokia žemės galybė nebegali jau apsaugoti jų gyvenimo dienų...

Tenenusigąsta jūsų širdys ir nesusvyruoja siela, kada kovoje su priešu grės ir jums netekti gyvybės pavojus: žuvę dėl Dievo reikalo, rasite atpildą danguje, ant Abraomo, Izaoko ir Jokūbo kelių...

Todėl, sutikę edomitus, pulkite juos ir tuomet, kai jūsų bus vienas prieš jų dešimtį ir šimtą...

Tebūnie prakeiktas, kuris susvyruotų tą valandą ir pasitrauktų! Jo varda bus išbrauktas iš dangaus gyvenimo knygų!..

Taręs tai, apmetė žvilgsniu Žadėtasis minią, kuri rami ir tyli stovėjo, susikaupusi ir akis įbedusi į jo veidą, klausė jo žodžių ir dėjosi į savo širdį.

Ir tarė tada, toliau kalbėdamas:

— Sutikę su edomitais besidraugaujantį žydą, tenepajunta jūsų širdys ir jam pasigailėjimo: nudėkite jį nesvyruodami!..

Pamatę Izraelio sūnų, edomitų papročių besilaikantį ir begyvenantį, kaip edomitai gyvena, tenesvyruoja jūsų rankos prieš jį ir jo namus!

Ugnimi ir kalaviju tebūnie sunaikintas kiekvienas namas, kiekvienas pastatas, stabais papuoštas, ir tie, kurie juose gyvena, kas jie bebūtų, žydai ar edomitai.

Ugnimi ir nusidėjėlių krauju tenusivalo ir nusiplauna mūsų šalis nuo biaurybių, ir tesužino Amžinojo priešai, kad atėjo jiems atpildo rūsčioji diena!

Sakau jums dar kartą, ištikimieji: tenesudreba jūsų rankos ir nenusigąsta jūsų širdys pavojaus dienoje. Mūsų laimėjimas Dangaus Galybių Viešpaties rankoje!..

Kas turi ausis, girdi mano žodžius; kieno siela kupina Dievo malonės, deda juos į savo širdį...

Taip kalbėjo Žadėtasis į minią, ir tokie buvo jo žodžiai. O kai jis kalbėjo, balsas jo aidėjo, kaip griausmas kalnų slėnyje.

Taręs paskutiniuosius žodžius, iškėlė Žadėtasis aukštyn savo rankas ir Amžinojo vardu palaimino ištikimųjų minią.

Ir sušuko vienu balsu jo žodžiais ir palaiminimu sujaudinti vyrai:

— Garbė Dievui aukštybėse!..

Dar nenurimo minia, kai į uolos papėdę prasiveržė tie, kuriuos buvo pasiuntę tautos galingieji ir Dievo Namų sargyboje budį šventikai.

Jie, baimės apimti ir visu kūnu drebėdami, taip prabilo į Žadėtąjį minios akivaizdoje:

— Tesurandame tavo akyse malonę, mūsų viešpatie!..

— Teneužsigauna tavo širdis žodžiais, kuriuos tarsime tau...

— Ne mūsų bus tie žodžiai, bet tų, kurie mus yra pas tave pasiuntę...

Taip kalbėdami jie veidmainiavo, nes jų sielos buvo baimės apimtos.

Rankas susidėjęs ant krūtinės, paklausė jų Žadėtasis rūsčiu balsu:

— Kas jus čion siuntė ir ko siuntėjai nori iš mano lūpų išgirsti? Kalbėkite neveidmainiaudami.

— Mus yra pasiuntę Sinedriono išminčiai ir Dievo Namų sargyboje budįs aukščiausias šventikas, — tarė jie atsakydami.

—Jie klausia, kas esi ir kieno galia drumsti išrinktosios tautos ramybę?..

Ir tarė jiems Žadėtasis dideliu balsu, kad visi išgirstų jo žodžius:

— Esu Teisingiausiojo rūstybės ranka tiems, kurie skriaudžia išrinktųjų tautos sūnus ir dukteris...

Esu Rašto ir Toros nesilaikantiems skaudi rykštė, kuria baudžia Rūstusis kiekvieną Jam nusidėjusį ir iš tiesaus kelio paklydusį...

Esu tas, kuriam Amžinasis pavedė Jo įstatymų sargyboje budėti ir saugoti šventąjį vynuogyną nuo piktažolių. Todėl rausiu su šaknimis, kas jį teršia ir biaurina...

Todėl tikrai sakau jums: vargas tam, kuris savo darbais nusideda Amžinojo Dievo akyse!..

Vargas jums, ir kurie dedatės tautos vadais, kad su edomitais besidraugaudami sekate jų papročiais ir gyvenate kaip stabmeldžiai ir biaurybėmis dabinate savo namus!..

Vargas jums, muitininkai, kurie tarnaujate edomitams ir Izraelio sūnų skriauda gyvenate!..

Išrinktųjų tautos laimėjimo diena bus jums Dievo rūstybės diena: išrauti būsite visi su šaknimis, sunaikinta bus jūsų sėkla ir įmesta į Amžinojo rūstybės ugnį!..

Tokie yra Dangaus Viešpaties žodžiai tiems, kurie jus pasiuntė: grįžkite ir praneškite, ką išgirdote.

Žinokite ir težino visi, kad greičiau dangus ir žemė susvyruos savo pamatuose, negu pakitės nors vienas žodis, kurį tariau jums Amžinojo Dievo vardu...

Bet Sinedriono ir tautos galingųjų pasiųstieji nepasišalino, tik susiglaudę kaip avys, pajutusios pavojų, drebančiais balsais toliau kalbėjo:

— Mes dar turim tarti tau žodžius, kuriuos tarti mums paliepė mūsų siuntėjai...

— Jie sako: kai buvome jauni, klausėmės Teodo iš Simlos žodžių...

— Jis kalbėjo Amžinojo Dievo vardu ir kurstė visus išrinktosios tautos sūnus stotį į kovą su edomitais...

— Dangaus Galybių Viešpaties vardu žadėjo pergalę ir visų edomitų pražūtį...

— Bet Dangaus Galybių Viešpats nelaimino žygių, ir kruvinos jo darbų pasekmės visų dar atmenamos...

— Neišgaravo dar žuvusiųjų kraujas, kuris buvo pralietas, ir nuskriaustųjų ašaros dar nespėjo veiduose išdžiūti...

— Savo žygiais nesutriuškino Teodas iš Simlos edomitų galios, tik padidino išrinktosios tautos vargus...

— Padėjo piktam Idumiečiui — tebūnie jo vardas visiems amžiams prakeiktas — uždėti ant mūsų sprando savo leteną, kuri yra sunkesnė už edomitų jungą...

— Ir kalbėjo žmonės: išganymą žadėjo mums Teodas iš Simlos, ir išganymo nesulaukėme...

— Kraujuose ir ašarose paplūdome ir varguose paskendome dėl jo. darbų...

— Pikta, matyti, dvasia buvo sugundžiusi jį Amžinojo vardu kalbėti žodžius, kuriuos su pasitikėjimu dėjome į savo širdis...

— Ar tik ir tu, Jehuda iš Galilėjos, nepasirinkai kelio, kuriuo žengė Teodas iš Simlos?..

— Mes tyrėm tavo kilmę ir žinom, kad nesi iš Jesės namų, iš kurių turi pašaukti Amžinasis Žadėtąjį...

Taip jie kalbėjo klausdami, ir Žadėtasis nesusirado, ką jiems atsakytų. Ištiesęs savo rankas, sušuko dideliu balsu:

— Tamsybių dvasia kalba jūsų lūpomis, šeolio pasiuntiniai! Sunki giltinės ranka teužgniaužia amžinai jūsų nasrus, melu patvinkusius!..

Ir kilo didelis minioje sumišimas. Sušvito Žadėtojui ištikimųjų kalavijai, mirtimi grėsdami Sinedriono pasiuntiniams. Bet Barraba ir kurie buvo su juo atvykę apsupo į pavojų patekusiuosius, nusistatę savo ginklais gelbėti jų gyvenimo dienas.

Tarė Barraba tiems, kurie plūsdami ir keikdami stengėsi prasiveržti pro jo žmones į Žadėtojo lūpomis pasmerktuosius:

— Nedera žydui užgauti veiksmu vyrus, kuriuos pasiuntė aukščiausias Dievo Namų šventikas, kalbąs su Amžinuoju akis į akį, veidas į veidą...

Sumišo Žadėtojo ištikimieji, išgirdę šiuos žodžius ir sumišę nebežinojo, kaip jie turi pasielgti.

Išėjo tada priešakin Jehuda iš Kerioto ir tarė, žemai nusilenkdamas prieš Žadėtojo veidą:

— Viešpatie ir mūsų sielų valdove! Leisk mums, tavo ištikimiesiems, išvyti iš mūsų tarpo piktažodžiautojus: tenebiaurina savo kojomis žemės, kurioje stovim tau atsidavę!

Kai Žadėtasis galvos linktelėjimu pritarė jo žodžiams, prasiskyrė minia ir ramiai praleido Sinedriono pasiuntinius.

Juos lydėjo Barraba su savo vyrais, o visų priešakyje ėjo Jehuda iš Kerioto.

O kai jie išėjo iš minios ir buvo nužengę tolėliau, ir Sinedriono pasiuntiniams jau nebegrėsė pavojus, tarė Jehuda, Natano sūnus:

— Eikite nesižvalgydami ir skubėkite pranešti tiems, kurie jus yra pasiuntę, ką esate matę ir girdėję, ir kad štai aš, Jehuda iš Kerioto, su savo draugais esame išgelbėję jūsų gyvenimo dienas.

— Telaimina Amžinojo malonė jūsų gyvenimo kelius! — atsakė jam Sinedriono pasiuntiniai ir atsisveikinę nuskubėjo savo keliu.

O kai jie atsitolino, tarė Jehuda iš Kerioto Barrabai ir tiems, kurie su jais buvo:

— Štai išgelbėjau tave nuo Žadėtojo rūstybės. Dabar skubėkime grįžti, draugai, kad nesuabejotų jis mūsų ištikimybe.

— Aš nebegrįšiu, — tarė, jam atsakydamas Barraba: — suabejojo mano siela, kad šis vyras tikrai yra Dievo išrinktasis.

— Kas man ir tau darbo, ar jis yra tikras išrinktasis ir Dievo žadėtasis? — tarė jam Jehuda.

— Netarnausiu vyrui, kuris eina apgaulės, o ne Dievo keliu! — nusiminimo kupinu balsu tarė Barraba: — Tiesos ieškojau ir jos nesuradau. Viešpatie, kadagi suras nusiraminimą mano širdis ir teisybės kelią mano siela?..

Ir nusigręžęs į tuos, kurie su juo buvo atvykę pas Žadėtąjį, tarė jiems Barraba:

— Kurie nesuabejojote, eikite atgal pas tą, kuris pasivadino Žadėtuoju. O kurie susvyravo, kaip aš susvyravau, grįžkite į savo namus ir, ginklus padėję, imkitės ramaus darbo, kurį dirba jūsų tėvai.

Vieni iš jų tylėjo, galvas nuleidę žemyn, kiti prabildami kalbėjo:

— Negalime grįžti namo, išėję tėvų neatsiklausę...

— Pašieptų mus giminės ir kaimynai...

— Tu nuolat svyruodamas tik veltui drumsti mūsų sielas...

— Nusidėjau jums ir Viešpačiui Dievui, mano broliai: jūsų žodžiai man jau pasakė, kurį kelią pasirenka jūsų širdys. Jūs eikite savo keliu, o aš savo... — tarė jiems Barraba.

— O kuris tavo kelias, jei atsižadi to, kurį buvo pasirinkusi tavo siela? — vėl paklausė jį Jehuda.

— Eisiu kūdikio ieškoti... To, apie kurį mums kalbėjo Kapernaumo žvejai...

— Eik, eik, — nusišypsojo Jehuda: — Aš parodysiu, kur jį galėsi surasti.

— Tu žinai, Jehuda, kur jis gyvena?

— Žinau ir esu jį matęs, — tarė su pašaipa Jehuda. — Eik pas paniekos vyrus, Dievo atstumtuosius esėjus: ten gyvena jis ir jo tėvai...

Uždengė Barraba delnais savo veidą ir susvyravo į šalis jo galva, kaip žmogaus, kurį ištiko smūgis.

— Vargas mano sielai! — sušuko jis ir, nusigręžęs nuo draugų, nuėjo savo keliu atgal, iš kur buvo atėjęs...

II

Čia vėl išsiskyrė Jehudos ir Barrabos keliai.

Jehuda su tais, kurie nepasidavė abejojimų gundomi, sugrįžo ten, kur vis dar kalbėjo į minią Žadėtasis.

Kai jie sugrįžę įsimaišė į minią, išgirdo šiuos Žadėtojo žodžius, kuriais jis stiprino ištikimųjų širdis, kad nebeabejotų ir nebesvyruotų:

— Raudojo mano širdis, kruvinomis ašaromis verkė mano akys, matydamos išrinktosios tautos pažeminimą ir sunkaus edomitų jungo slėgimą.

Dieną ir naktį šaukiausi Dangaus Galybių Viešpaties, kad pasigailėtų ir pagaliau pasiųstų dar mūsų tėvams žadėtąjį Išganytoją.

Maldomis ir pasninkais stengiausi priversti Amžinąjį išgirsti mano balsą, o išgirdus pažvelgti į vargus ir kančias, į paniekinimą ir skriaudas, kurias kenčia Izraelio vaikai...

Kada taip meldžiausi, verkdamas nakties tylumoje, staiga nusigando mano širdis, nes išvydau Dievo angelą, kuris man tarė:

— Tesi palaimintas Jehuda, Jesės sūnau!

Ir matydamas išgąstį mano veide, dar tarė man:

— Tenenusigąsta tavo širdis, kad išvydai Dievo angelą. Esu Dangaus Galybių Viešpaties pasiųstas pranešti, kad Jis išgirdo tavo balsą. Ir sako tau Dangaus Valdovas: — Kelkis ir eik iš savo namų! Eisi į tyrus ir ten maldomis ir pasninkais apvalysi savo sielą nuo nuodėmių, kurios ją apsėdo dar motinos įsčiose. Ir būsi tyruose, kol pašauksiu tave...

Ir tariau Dievo angelui, visu kūnu drebėdamas:

— Esu mano Viešpaties tarnas, ir tesie, kaip Jis paliepė...

Taręs tai, atsikėliau ir išėjau į tyrus, kur išbuvau keturias dešimtis dienų ir naktų.

Ten malda buvo man valgis ir ašaros — mano gėralas, ir kitokio maisto neparagavo mano lūpos ir nesimaitino mano kūnas.

Ne dėl savo nuodėmių raudojau dieną ir naktį, tik dėl Amžinojo Dievo įstatymų paniekinimo; ne savo nuodėmes apgailestaudamas meldžiausi Viešpačiui, tik už paklydusius išrinktosios tautos sūnus, kurie, nusigręžę nuo mūsų tėvų Viešpaties, apleido kelią, kuriuo turėjo vaikščioti, ir nuėjo Belialio šuntakiais, gyvendami, kaip gyvena netikėliai ir edomitai...

Kai sukako paskirtos man tyruose išbūti dienos, vėl išvydau priešais savo veidą Dievo angelą, kuris man tarė:

— Pakelk savo akis aukštyn ir pažvelk į dangų!

O kai pakėliau akis ir pažvelgiau į dangų, kaip buvo paliepęs angelas, staiga sužibo dangaus erdvėse žvaigždė, kurios dar niekuomet nebuvo mačiusios žmonių akys.

Ir buvo ji tokia šviesi, jog apgaubė jos spinduliai dangų pašvaiste, lyg būtų visas pasaulis gaisru suliepsnojęs...

Kas iš jūsų yra ją matęs, tepaliudija visų akivaizdoje, kad tiesa mano žodžiai.

Ir sušuko tuomet visa minia vienu balsu:

— Matėme! Matėme!.. Visi matėme...

Ir dar pasigirdo balsai, džiaugsmo kupini:

— Nusigandusios tuomet buvo mūsų sielos...

— Matėm, Dievo rūstybės tai buvo ženklas...

— Nelaimių laukėme, ir nelaimės mūsų neištiko...

— Nei karas nenusiaubė mūsų krašto...

— Nei sausra nenudžiovino mūsų pasėlių ir sodų...

— Ir maras neaplankė mūsų kaimų ir miestų...

Sumojo ranka Žadėtasis, kad nutiltų jų lūpos, o kai visi nutilo, kalbėjo toliau šiuos žodžius:

— Ir mano siela buvo tuo metu nusigandusi, ir todėl klausiau Dievo angelą, tardamas jam:

— Viešpatie, kuo esu nusidėjęs Amžinojo akyse, kad savo rūstybės ženklu grasina mano sielai?..

Ir tarė Viešpaties angelas, mane nuramindamas:

Tenenusigąsta tavo širdis: šiuo ženklu ženklina Dangaus ir Žemės Viešpats, kad esi Jo Išrinktasis.

Nedaug beliko dienų, kol ateis ta valanda, ir būsi pašauktas praskinti kelio amžinosios laimės Dievo viešpatystėn.

O dabar eik į Jordano upę ir jo versmėse nusiplauk nuo prakaito ir dulkių savo kūną, kad jis būtų švarus, kaip švari yra tavo siela Amžinojo akyse.

Taręs šiuos žodžius, pranyko iš mano akių Dangaus angelas, o aš atsistojau ir nuėjau į Jordano upę, kaip man buvo pasakyta.

Atėjęs nusiprausiau savo kojas ir veidą ir pasinėriau į Jordano vandens versmes.

Atsivėrė tada dangus, ir Amžinojo Dvasia, kaip baltas balandis, suplasnojo virš mano galvos...

Ir išgirdau iš Dangaus aukštybių balsą: — Tu esi mano mylimiausias, iš tūkstančio tūkstančių tave išrinkau ir savo sūnumi pavadinau ir per tave atliksiu, ką esu savo tautai pažadėjęs...

Kai Žadėtasis kalbėjo šiuos žodžius, susijaudinimu drebėjo balsas, ir ašaros riedėjo per jo veidus.

Su ašaromis akyse tyliai stovėjo visi, kurie klausė jo žodžių ir dėjo juos į savo širdis, dideliu džiaugsmu džiaugdamiesi...

Ir kalbėjo toliau Žadėtasis miniai:

— Apstojo tada mane Dievo angelai, pakėlė ant savo rankų ir nunešė ant aukšto kalno, iš kurio pamačiau visus žemės kraštus, visas pasaulio galybes...

Ir tarė man pirmasis angelas, įteikdamas į mano rankas kalaviją:

— Nusilenk Viešpačiui ir pagerbk pasaulio valdovą, ir visi kraštai, kuriuos dabar mato tavo akys, taps tavo kojų papėde, o jų valdovai klausys tavo žodžių kaip vergai ir ieškos malonės tavo akyse!

Ir tarė man kitas angelas, kuris buvo auksiniais drabužiais pasipuošęs:

— Nusilenk ir pagerbk Gėrybių Viešpatį, ir tau priklausys viso pasaulio turtai. Visų kraštų auksas ir sidabras suplauks į tavo rankas, šilkais ir spalvomis žėrinčiais akmenimis pasidabins išrinktosios tautos sūnūs ir dukterys, ir bus jie kaipo pasaulio galiūnai, visos žemės tautos pavydės jiems tavo malonės!..

— Garbė Aukštybių Viešpačiui! — sušuko susirinkusiųjų minia, šiuos Žadėtojo žodžius išgirdusi.

O kai ji nutilo, vėl kalbėjo Žadėtasis, į jos džiaugsmą atsiliepdamas:

— Garbė Aukštybių Viešpačiui, kad malonės žvilgsniu pažvelgė į savo tautą!..

— Garbė Aukštybių Viešpačiui, kad pažadu pažadėjo išaukštinti ją visų žemės tautų tarpe!..

Ir vėl sušuko minia dideliu balsu, nuo kurio sudrebėjo kalnai ir atgarsiu atsiliepė padangių erdvės:

— Garbė Dangaus Galybių Viešpačiui, kuris yra mūsų gelbėjimas ir tvirtybė!..

— Kas išdrįs prieš mus, jei Galybių Viešpats yra su mumis! — atsiliepė į minios džiaugsmą Žadėtasis. — Klausykite, mano broliai: ką pasakiau — pasakiau! Visa yra tiesa, nes Žadėtojo lūpos negali susitepti melu.

Tai taręs, iškėlė savo rankas ir palaimino jo vardu susirinkusiuosius.

Palaiminęs minią, Žadėtasis staiga pranyko iš josios akių, ir niekas nepamatė ir nepastebėjo, kaip ir kur yra dingęs...

III

Kai Žadėtasis staiga išnyko iš minios akių, ištiesė savo ranką vienas iš tų, kurie stovėjo šalia Žadėtojo ant uolos viršūnės ir tarė:

— Tie, kurie esate atėję išgirsti Amžinojo Dievo žodžio iš Žadėtojo lūpų, bet jis nesujaudino ir nepagimdė jūsų sielose pasiryžimo aukoti savo gyvybę tautos išganymo reikalui ir žengti keliu, kurį nurodys išrinktiesiems Žadėtojo ranka, išsiskirstykite ir eikite į savo namus!

O tie, kurių širdyse suliepsnojo Amžinojo malonės liepsna ir kurie išlaikė bandymą, pasilikite ir pasilikę susiskirstykite į dvylika būrių — išeis tada į jus Žadėtasis, ir sužinosite kelią, kuriuo eiti jums paskyrė Dangaus Galybių Viešpats!..

Ir neatsirado minioje, kurie būtų panorėję grįžti į savo tėvų namus, į darbą, kurį dirbti buvo pripratusios jų rankos.

Visi pasiliko ir pasilikę susiskirstė į dvylika būrių, kaip buvo įsakyta.

Jų tarpe buvo ir Jehuda, Natano iš Kerioto sūnus, kuris pagalvojęs tarė savo širdyje:

— Kas man darbo, tiesa ar melas yra žodžiuose to, kuris pasivadino Žadėtuoju! Audros trokšta nerami mano siela — audros ir gėrybių paragausiu, eidamas išvien su tais, kurie pasiryžo...

Kai visi, susiskirstę į dvylika būrių, ramiai laukė stovėdami, vėl išėjo į juos Žadėtasis ir tokiais prabilo žodžiais:

— Žemęs sūnūs yra akli ir kurti Amžinojo žodžiui, o širdys jų sukietėjusios...

Akli būdami, jie nemato kelio, kuriuo turi eiti, kad pasiektų palaimintą Dievo laimės viešpatystę...

Kurti būdami, jie negirdi žodžių, kuriais kalba į juos Amžinojo Dievo Dvasia mano lūpomis...

Man Pasaulių Viešpats atvėrė savo širdį, ir aš žinau kelią, kuris veda išrinktuosius į amžinosios laimės viešpatystę...

Todėl sakau jums: ugnimi ir kalaviju prievartausiu, kad visa eitų keliu, kurį nurodysiu, ir vargas tiems, kurie pasipriešins! Jie bus išbraukti iš gyvenimo knygų...

Štai skiriu jums dvylika išmintingųjų, kad vadovautų jums ir kelią rodytų...

Jiems jau yra žinomas teisingųjų kelias — klausykite jų, kaipo savo vadų ir mokytojų, ir domėkitės jų žodžiais, dėdami juos į savo širdis...

Ką jie sakys — gera yra, nes mano dvasia kalbės jų lūpomis...

Ką jie palieps, vykdykite neabejodami ir nesvyruodami, nes jie yra mano pasiuntiniai, kurie vykdys mano valią ir turi įgyvendinti pasaulyje tiesą, kurią aš žinau ir juos supažindinau su ja...

Klausykite dabar jūs, mano išrinktieji pasiuntiniai, kurių kiekvieną skiriu vadovauti šiems pasiryžusiems ir susiskirsčiusiems į dvylika būrių, kaip buvo dvylika išrinktųjų tautos genčių:

Eikite ir vykdykite mano valią prievartaudami, nes vartai į palaimintos amžinosios laimės viešpatystę tik prievarta atidaromi...

Būkite be pasigailėjimo priešams ir patys, į priešų rankas pakliuvę, pasigailėjimo iš jų nelaukite ir neimkite net siūlomi...

Kuris suabejos savųjų tarpe ar nusigąs, kad į priešų rankas gali pakliūti, tebus jūsų ranka išbrauktas iš gyvenimo knygos..

Dabar laiminu jus Amžinojo laiminimu. Eikite ir vykdykite jūsų siuntėjo valią, nes mano valia yra Amžinojo valia, mano žodžiai yra Amžinojo Viešpaties žodžiai...

Kaipo aš siunčiu jus, kad mano valią vykdytumėt, taip Amžinasis pasiuntė mane, kad Jo valią įkūnyčiau šioje žemėje...

Vargas tiems, kurie suabejos mano žodžiais, nes abejos jie Amžinojo žodžiais!..

Vargas tiems, kurie pasipriešins mano valiai, nes jie ne man, bet Dangaus Galybių Viešpačiui priešinsis...

Todėl sakau jums: būkite meilės kupini tiems, kurie paklausys jūsų, ir be pasigailėjimo visiems, kurie priešinsis...

Nusikaltusius man teiskite mano vardu, ir tebūna jūsų sprendimai skubūs ir pasigailėjimo nežiną...

Kuris iš jūsų girdėjote šiuos mano žodžius, teneužmiršta jų nei dieną, nei naktį. Kiekvienu metu, budėjimo ar atilsio valandą, vargo ar laimės dienoje, nugalėję kovoje ar pralaimėję, teatmena juos ir elgiasi, kaip įsakau...

Tik tas gaus laimėjimo dienoje atpildą, kuris pasiliks ištikimas iki galo, nesuabejos ir nepasvirs, iškrypdamas iš kelio, kurį nurodžiau...

Kas turi ausis, girdėjo mano žodžius, kas turi Dievo malone apšviestą širdį, tasai juos suprato...

Dabar eikite į rytus ir vakarus, į pietų ir šiaurės kraštus ir nenuilsdami vykdykite valią to, kuris jus siunčia, ir kalbėkite į draugus ir priešus žodžiais, kuriais aš į jus kalbėjau...

Kas man tarnaus, tasai tarnaus mano Siuntėjui. Kas man nusidės, tasai nusidės mano Siuntėjui. Tarnaudamas teatsižada tėvo ir motinos, brolio ir sesers, žmonos ir vaikų, ir savo valios teatsižada, pasitikėdamas vien manimi, kurį Dangaus Galybių Viešpats yra pasiuntęs...

Žinokite — ne taiką nešam pasauliui, bet kalavijo prievartą — tik juo prasiskinsime kelią ir pasieksime palaimintąją Amžinojo laimės viešpatystę, kuri prievarta bus įgyvendinta žemėje...

Kad ja džiaugtųsi išrinktųjų tautos sūnūs ir dukterys iki amžių amžiaus...

PASKUTINĖS LIŪTO DIENOS

I

Nedidelė menė, statulomis papuošta nišose. Dvejos durys, priešakyje ir priešais. Dešinėje nuo priešakinių durų—balto marmuro stalas. Šalia kėdės. Vergai tvarko tyliai kambarį.

EURIDAS *(įėjęs tikrina, ar viskas tvarkoje):* Greičiau, greičiau ir be triukšmo...

NIKALOJUS *(įėjęs pro užpakalines duris):* Jau tu čia, Euridai? Tokią ankstyvą valandą?

EURIDAS: Aš čia visuomet šiuo laiku. Negi žinau, kuriuo metu melechas panorės pradėti darbo dieną?

NIKALOJUS: Šiandien negreitai imsis darbo — kiaurą naktį nesudėjo akių, ir turėjau drauge su juo budėti. Užmigo tik aušrai sušvitus.

EURIDAS: Vėl skausmai jį buvo surėmę?

NIKALOJUS: Ne tiek jo kūnas kenčia, kiek siela...

EURIDAS *(tyliai):* Negi praeities darbai neduoda užmigti?..

NIKALOJUS: Ir praeities įvykiai ir dabarties rūpesčiai... Atleisk man, kilnusis Euridai, — turiu skubėti paruošti vaistų, kol melechas miega. *(Sumojęs pakelta ranka atsisveikinti išeina).*

EURIDAS: Gudrus vyras — nepasitiki net sienomis. *(Vergams).* Baigėte? Išsinešdinkite tyliai, kad net jūsų ausys nenugirstų jūsų žingsnių.

Tyliai, pirštų galais, vergai išeina. Vos jiems išėjus, priešakinių durų užuolaidą praskleidžia Abimelechas ir žvalgosi. Pastebėjęs tik vieną Euridą, įeina į kambarį.

ABIMELECHAS *(sustojęs pas duris, nulenkia galvą ir dešiniosios pirštais paliesdamas kaktą):* Tesie tau laimingos dienos — šioji ir kurios seks...

EURIDAS *(pakėlęs galvą, pamato Abimelechą):* Ach, tai tu čia, budrusis tvarkos žiūrėtojau. *(Linkteli galva ir sumoja pakelta aukštyn ranka).* Telydi laimė ir tavo dienas. Kokie reikalai atvedė tave čion, dienai dar neišaušus?

ABIMELECHAS *(rankas prispausdamas į krūtinę):* Melecho palieptas atėjau, garbingasis turtų saugotojau, melecho palieptas! Patsai žinai, kad jis visuomet su aušra pradeda savo darbo dieną, telaimina Amžinasis jo vardą.

EURIDAS: Šiandien teks tau laukti, gudrusis paslapčių sandėli. Melechas tik neseniai užmigo.

ABIMELECHAS *(žengęs kelis žingsnius į priekį):* Skausmai neleido jam užmigti? Tesaugo Amžinasis jo dienas! Ir reikėjo gi jam susirgti tokiu neramiu metu!

EURIDAS: O kada čia ramu, gudrybės šaltini? Tiesiog nustebintum mane pasakęs, kad jau tyla ir ramybė užviešpatavo šiame krašte.

ABIMELECHAS: Tiesą, tikrą tiesą pasakė tavo lūpos, protingasis Euridai. Žydai nerami tauta. Jie visuomet triukšmauja, nepatenkinti. Na, bet tai nebaisu, kol melechas sveikas ir jo siela budri. Jis moka juos numalšinti ir nutildyti. Kaip manai, melechas rimtai susirgo? Ilgai užsitęs jo liga?..

EURIDAS: Pasiklausk Nikalojaus — jis, o ne aš, gydo melechą.

ABIMELECHAS *(susirūpinęs, pakaušį kasydamas):* Manai, kad aš galėčiau jį paklausti? Man nebūtų pavojaus, jei melechas apie tai sužinotų?

EURIDAS: Esi ištikimiausias jo tarnas. Kas čia negero, kad domiesi savo valdovo sveikata? Mes irgi esame susirūpinę...

ABIMELECHAS: Jūs, graikai, visai kas kita. Melechas neįtars, kad laukiate jo mirties, kaip žydai. O aš? Nors netikras, bet visgi esu žydas, nes jų Dievą garbinu.

EURIDAS: Argi žydai jau taip laukia melecho mirties?

ABIMELECHAS *(iškėlęs abi rankas):* Oi, oi, jie visi trokšta! O jų dievoti parušimai ir mokytojai — tiesiog neduoda ramybės Amžinajam savo maldomis! Jie dieną ir naktį reikalauja, kad Galingasis sumažintų melecho dienų skaičių. Melechas tai žino, ir jo širdis seniai tapo žydams neapykantos kupina.

EURIDAS: Iš kur melechas tai žino?.. Kas gali drįsti jam tai pasakyti į akis?..

ABIMELECHAS: Iš kur žino? Jis viską žino. Ne tik ką žmonės kalba, jis žino, net ką jie mano...

EURIDAS: Ir tu jam praneši...

ABIMELECHAS: Na, ir aš pranešu, ką man paliepia sužinoti ir pranešti...

EURIDAS: Negerai, kad tokiomis žiniomis drumsti melecho sielos ramybę: jos dabar melechas labai reikalingas.

ABIMELECHAS: Kaip drįsčiau nepranešti, ką turiu pranešti? Aš tik vieną turiu galvą, ir jos netekti nenoriu. Tenetenka geriau mano priešai!.. *(Pridėjęs ranką prie ausies).* Šaa! Girdžiu melecho žingsnius! Tu sakei, kad turėsiu laukti.

EURIDAS: Tau pasivaidino. Melechas dar miega.

ABIMELECHAS: Nekalbėk. Jis atsikėlė, jis ateina. Iš tūkstančio aš išskirsiu jo žingsnius.

Abu nutyla, aiškiai pasigirsta žingsniai. Prasiskleidžia užpakalinių durų užuolaida, ir duryse atsistoja melechas. Jis apsitaisęs balta drobės tunika, ant rankos kabo mėlynos gelumbės apsiaustas.

Apžvelgęs kambarį, sunkiai vilkdamas kojas, eina ir atsisėda į kėdę.

Abimelechas ir Euridas sveikina melechą, kiekvienas savo papratimu: Abimelechas, žemai nusilenkdamas, paliečia abiejų rankų pirštais kaktą, lūpas ir prispaudžia sudėtais delnais abi rankas į krūtinę. Jis taip pasilieka stovėti, kol į jį prabyla melechas. Euridas pasveikina Erodą, nulenkdamas galvą ir pakeldamas aukštyn ištiestą dešinę.

ERODAS *(atsisėdęs ir padėjęs apsiaustą sau ant kelių):* Mielasis Euridai, apklostyk mano kojas.

EURIDAS *(padėdamas po melecho kojų papėdes ir apsiaustu apklostydamas jo kojas):* Kaip jaučiasi šiandien maloniausias mano viešpats?

ERODAS: Kantrybe stengiuosiu nugalėti savo negalavimą, ištikimasis mano Euridai. Noriu įrodyti romėnams, kad jie klysta.

EURIDAS: Kame, viešpatie?

ERODAS: Jie mano, kad tik sveikame kūne yra sveika siela. Nors sergu, bet mano siela sveika ir blaiva, kaip visados.

EURIDAS *(atsitiesdamas):* Romėnų patarlė, viešpatie, taikoma vien paprastiems mirtingiesiems, bet ne sielos galiūnams, kurių nepalaužia gyvenimo audros.

ERODAS: Ar ir mane priskiri prie jų? Nedera helenui pataikauti žodžiais, net ir man, melechui.

EURIDAS: Kalbu, ką manau nepataikaudamas. Negi mes, helenai, negerbiam savo didvyrių ir išminčių ir manom, kad jie buvo kaip visi kiti žmonės? Ar ne sakom, kad jie buvo dievų išrinktieji, ir jų sielos gausiai apdovanotos, ir todėl atliko jie didelius darbus, kurių atlikti paprasti žmonės neištesi? Ar visas tavo gyvenimas ir darbai, kuriuos atlikai ir atlieki, neparodo mums, kad ir tu priklausai tų galiūnų skaičiui.

ERODAS *(šypsodamasis):* •Pasiklausk žydų ir jų išminčių — ką jie tau apie tai pasakys?

EURIDAS: Jie trumparegiai neišmanėliai, viešpatie, nesugebą nei blaiviai galvoti, nei protingai kalbėti. Jų sielos apakusios, ir protas prietarais aptemdytas. Kiekvienas, kuris sveikai galvoja, yra kvailys jų akyse ir nusidėjėlis, jei nesielgia, kaip jie nori... Bet gal aš tave trukdau, viešpatie? Todėl leisk man atsisveikinti.

Melechas linktelia galva, ir Euridas, nusilenkęs ir su pakelta dešine, išeina atatupsčias.

ERODAS *(Abimelechui):* Eik arčiau ir kalbėk, ką turi kalbėti.

ABIMELECHAS *(priėjęs puola žemėn ir, gulėdamas ant pilvo, nori pabučiuoti melecho kojas):* Mano sielos viešpatie, mano gyvybės šaltini!..

ERODAS *(susiraukdamas):* Neliesk mano kojų, — man skauda. Kelkis ir kalbėk, ar atlikai, ką atlikti turėjai? Ar sužinojai, kas per vienas yra Žadėtuoju pasivadinęs?

ABIMELECHAS *(atsikėlęs ir sudėjęs rankas ant krūtinės):* Stengiausi, šviesybės šaltini, stengiausi!.. Ir mano vyrai stengėsi...

ERODAS: Ir ką?

ABIMELECHAS: Jis visuomet saugomas artimiausių ir ištikimiausių gerbėjų, kurie nieko arčiau neprileidžia. Patys tyli ir nieko nesako... O minia tiki, kad jis esąs iš dangaus nužengęs...

ERODAS: Nieko nesužinojai?

ABIMELECHAS: Dar nesužinojau, išminties kalne. Dar nesužinojau...

ERODAS: Kaip drįsai ateiti pas mane, nieko nesužinojęs?..

ABIMELECHAS *(puolęs ant kelių ir delnais uždengęs akis):* Tu paliepei, viešpatie!.. Paliepei šiandien ateiti ir pranešti tau, ką būsiu nugirdęs ar sužinojęs...

ERODAS *(patylėjęs):* Atsikelk ir nusiramink. Šiandien dar neištiks tavęs mano nemalonė, bet saugokis... *(Iš paniūrų į jį pažvelgdamas).* Ar nemanai, kad jis yra tasai, apie kurį man buvo kalbėję Babilono pirkliai savo metu? Atsimeni?

ABIMELECHAS *(pakėlęs galvą ir pažvelgdamas į melechą):* Atsimenu, galybės viešpatie, atsimenu. Kaip galiu pamiršti, jei dėl jo buvo mane ištikusi tavo nemalonė. *(Atsikeldamas).* Bet, viešpatie, tasai turėtų būti dar vaikas, o šis yra jau suaugęs vyras...

ERODAS: Esi jį matęs?

ABIMELECHAS: Mačiau pasaulio ramybe, mačiau, kaip dabar tave mato mano akys. Mačiau ir jo žodžius girdėjau.

ERRODAS: Kurie buvo jo žodžiai? Sakyk.

ABIMELECHAS *(vėl puldamas ant kelių):* Saldžiausias mano viešpatie, kantrybės pertekliau!..

ERODAS *(nekantriai):* Nepuldinėk nuolat ant kelių. Drąsiai kartok jo žodžius, mano širdis neužsigaus.

ABIMELECHAS: Jis tikras pamišėlis, viešpatie! Jis kalbėjo minioms tokius žodžius, kurių ir pakartoti protingas žmogus negali...

ERODAS: Noriu viską žinoti. Ką apie mane kalbėjo?

ABIMELECHAS: Kad jis atėjo išvaduoti žydų tautos nuo tavo priespaudos...

ERODAS *(šypsodamasis):* Nuo mano priespaudos? Nuo mano, kuris sutvarkiau šį kraštą, išaukštinau jį ir apsaugojau... Ką dar kalbėjo?

ABIMELECHAS: Kad tavo gyvenimo dienas jau yra suskaitęs Amžinasis, ir netrukus jis atsisėsiąs į tavo sostą...

ERODAS: Aš jam pagaminsiu kitonišką sostą...

ABIMELECHAS: Ir visi, kurie ten buvo, kaip pamišę, džiaugėsi, jo žodžius girdėdami...

ERODAS: Džiaugėsi, kad susilauks mano mirties? Manau, kad dar ilgai teks visiems laukti šio džiaugsmo progos. Ne vienas iš jų turės anksčiau nukeliauti į šeolio tamsybes... Ir tasai Žadėtasis... Taip, taip! Aš pasirūpinsiu, kad jis nesulauktų mano mirties.

ABIMELECHAS: Taip, išminties šaltini, jis nusikaltėlis, piktas nusikaltėlis! Visų pikčiausias, kurie tik buvo, ir jį skubiai turi pasiekti tavo galybės ranka.

ERODAS: Nedėkingi bukapročiai šitie žydai! Nesuprantu, kodėl Amžinasis iš visų pasaulio tautų pasirinko sau pačią kvailiausią! Nedėkingas darbas tokiai tautai viešpatauti.

ABIMELECHAS: Viešpatie, liaudis tave laimina, tik apakę parušimai ir mokytojai niekina tavo vardą.

ERODAS: O ką gi kalba tie parušimai apie šį žmogų? Ką mano Sinedriono išminčiai?

ABIMELECHAS: Jie tyli ir džiaugiasi...

ERODAS: Per anksti sumanė džiaugtis... Aš juos priversiu prabilti ir pasisakyti!.. *(Į kambarį įeina Nikalojus ir atsistoja pas duris. Į jį pažvelgdamas, kalba Abimelechui).* Dabar eik. Tuojau atsiųsi pas mane Jonataną... Ne, nereikia Jonatano. Jis žydas, juo nepasitikiu. Teateina Germanas, mano sargybos viršininkas...

ABIMELECHAS: Tavo žodžiai jau pasiekė mano širdį... *(Nusilenkęs išeina pro priešakines duris).*

ERODAS *(Nikalojui):* Žinau, atėjai manęs barti... Nežiūrėk taip piktai.

NIKALOJUS: Viešpatie, argi galima tiek save varginti? Juk ištisą naktį kankinaisi neužmigdamas! Vos spėjai akis sudėti ir vėl jau...

ERODAS: Nebark manęs, drauguži. Turiu skubiai suvaldyti neramumus, kad gaisras neišsiplėstų. Argi iki šiol nesupratai, ką reiškia tokiai tautai viešpatauti?

NIKALOJUS: Viešpatie mano, šiandien turi tik savo sveikata rūpintis, nieku kitu.

ERODAS: Prieik arčiau, štai čia, šalia manęs. *(Kai Nikalojus prieina ir atsistoja šalia, paimdamas jo ranką).* Klausyk, mielasis mano dienų saugotojau. Pasakyk man atvirai, visą tiesą, nieko nenuslėpdamas, ar tikrai mano liga nepagydoma, ir aš netrukus turėsiu atsisveikinti su šiuo pasauliu?..

NIKALOJUS: Ne liga tau pavojinga, bet tu patsai, meleche. Neklausai mano patarimų, nei dieną, nei naktį nenori atsilsėti. Kaip gali pagerėti tavo sveikata?..

ERODAS: Ar ne taip gyvenau nuo jaunųjų dienų?..

NIKALOJUS: Kaip gyvenai ir dirbai, jaunas ir sveikas būdamas, negali gyventi dabar, kai senatvė išsėmė tavo jėgas ir liga pakirto sveikatą. Atilsis tau būtinas, meleche, ir ilgas atilsis, jei nori greičiau pasveikti.

ERODAS: Kai pasibaigs mano dienos, ir amžinai užmigsiu, tada atsilsėsiu. Atsigaus ir lengviau atsidus ir visi, kuriuos varginau ir kurie mano mirties laukia...

NIKALOJUS: Teneišgirsta Dangaus Galybės tavo žodžių, meleche, nes jie neprotingi. Tu gyvensi ir ilgai dar gyvensi! Negalvok apie mirtį ir nesijaudink.

ERODAS: Kaip negalvosiu, jei nuolat girdžiu, kad visi trokšta mano mirties. Bet tu sakai, kad gyvensiu, ir aš noriu tikėti tavo žodžiais. Nemanyk, kad bijau mirti. Esu pavargęs ir jau iš gyvenimo nieko gero sau nelaukiu. Bet norėčiau gyventi, kad nusimintų, kurie nekantriai mano mirties laukia.

NIKALOJUS: Ir gyvensi, meleche...

ERODAS *(šypsodamasis):* Malonu apgauti priešų viltis ir nors tokiu būdu atkeršyti, jei negalima kitaip.

NIKALOJUS: Mes, helėnai, nemėgstam keršyti vien dėl keršto...

ERODAS: Žinau. Bet čia ne Helada. Čia gyvena žydai, kuriuos patsai jų Dievas moko kerštauti.

GERMANAS *(įėjęs atsistoja pas duris):* Įsakei man ateiti, meleche, ir aš atėjau.

ERODAS: Taip, įsakiau. Klausyk atidžiai mano žodžių, kary, ir juos įsidėmėk: paimsi savo graikus ir su jais vyksi kalnuosna. Vadovus, kurie rodys tau kelią, parūpins Abimelechas iš savo seklių tarpo. Paliepsi jam mano vardu. Kalnuose susispietė ginkluotų plėšikų gaujos. Tu juos sunai-

kinsi. Tik jų vadą palaikyk gyvą: jis turi mirti čia, mano akivaizdoje, mirti ant kryžiaus.

GERMANAS: Kiek turiu paimti kareivių, meleche?

ERODAS: Kiek gali daugiau. Tik neimk su savim nei vieno žydų kilmės. Įsidėmėk, ką tau pasakysiu: nepasitikėk žydu, kai ruošiesi kovai su kitu žydu, net jei jis būtų vienas antram didžiausiu priešu.

GERMANAS: Turėsiu omenyje tavo patarimą, meleche, ir esu tau dėkingas.

ERODAS: Tasai plėšikų vadas pasiskelbė žydų tautos išganytoju. Tu, svetimtautis, nesupranti, ką tai reiškia. Žydai — tamsūs užsispyrėliai, jie tiki kiekvienu melagiu, kuris juos apgaudinėja jų Dievo vardu.

GERMANAS: Būryje, kuriam vadovauju, nėra žydų, meleche, vien tik helenai.

ERODAS: Labai gerai. Žydas karys galėtų suabejoti, todėl šiam žygiui netinka. Dabar skubėk ir pranešk Abimelechui, ko iš tavęs pareikalavau.

GERMANAS: Atliksiu, ką paliepei. Nei aš, nei mano kareiviai neapvilsime tavo pasitikėjimo, meleche.

ERODAS: Baik sėkmingai ir greitai žygį, kurį tau pavedu. Svarbiausia, kad greitai. Dabar eik, ir telydi tave Olimpo dievai...

II

Sinedriono posėdis, kuriam vadovauja aukščiausias žydų šventikas Hannahas.

Nedidelė keturkampė menė, žemais skliautais ir mažučiais langais.

Priešakyje, ant paaukštinimo, aukščiausio šventiko sostas. Jame sėdi Hannahas.

Žemiau, ratu, Sinedriono dalyviams sėdynės. Dešinėje susispietę šventikai, sadukimai ir kiti Dievo namų pareigūnai. Kairėje — parušimai, Rašto ir Toros mokytojai ir kiti jiems palankūs išminčiai.

KAJAFA *(sėdėdamas pirmoje eilėje):* Pasakė Amžinasis: Budėkite dieną ir naktį, budėkite jūs, kuriems pavedžiau mano Namų sargybą...

SADUKIMAI: Ir pavedžiau išrinktųjų tautai vadovauti ir saugoti jos dienas, kad ramios ir laimingos būtų...

— Ir dar pasakė Praamžius: — Saugokitės tų, kurie piktam mano vardą naudoja...

— Ir dar yra pasakyta: kas audrą sėja, tasai kruviną suima derlių į tamsybių valdovo aruodus...

MATIJAS ben MARGALOTAS *(irgi sėdėdamas pirmoje eilėje parušimų tarpe):* Bet irgi pasakęs yra dangaus Viešpats: — Budėkite ir budėdami saugokitės, kad jūsų koja nepaslystų, gyvenimo keliu eidama.

PARUŠIMAI: — Ir nenuklystų į šuntakius, kuriais vaikšto edomitai ir kiti prakeikimo sūnūs.

— Ir dar pasakęs yra Teisingasis: — Kai pašlysite ir iš tiesos kelio iškrypsite, atstumsiu juos nuo savo veido ir vardą jūsų išbrauksiu iš savo širdies...

— Atiduosiu jus ir jūsų šeimas priešui į rankas, kad vergautumėt jam iki jūsų dienų pabaigos...

— O jūsų vieton pašauksiu vyrą, kuris vaikščios dorybės keliais...

— Ir pavadinsiu jį savo sūnumi ir garbės vainiku apvainikuosiu jo galvą...

HANNAHAS *(nusišypsojęs):* Neabejoju, mokytojai, kad jūs visi gerai žinote, ką yra pasakęs Amžinasis, bet aš nežinau, ką turiu atsakyti melechui į jo paklausimą.

ŠEMAKJA: Ko vėl nori iš mūsų klastos sūnus?

HANNAHAS: Melechas klausia, kas yra tasai vyras, kuris pasiskelbė Žadėtuoju? Ar jis tikrai yra Dievo Mesijas, kurio visi laukia? Ką manot apie šį vyrą, išminčiai?

JUOZAPAS iš ARIMATĖJOS: Ne, jis nėra Žadėtasis.

PARUŠIMAI: — Mes buvome pas jį nuvykę ir klausėme jo žodžių...

— Ir ženklo reikalavome, bet jis ženklo neparodė...

— Yra pasakyta, kad Žadėtojo dienomis aklieji praregės ir išvys dienos šviesą...

— Nebyliai prakalbės ir garsiai ims garbinti dangaus ir žemės Viešpatį...

— Raupsuotieji nusivalys savo raupsų, kurtieji išgirs...

— Taip yra nebjimų pasakyta...

— Amžinasis bylojo jų lūpomis...

— Žadėdamas savo tautai Išganytoją...

— Todėl ženklo reikalavome ir ženklo nebuvo...

— Nebuvo, nes Amžinojo malonė nėra su juo...

MATIJAS: Ženklo jums nebuvo, nes pasakyta yra: Negundysi Viešpaties Dievo tavo, stebuklų reikalaudamas. Abejodami atėjote ir todėl kaip akli neišvydote, kad jo širdis kupina meilės Dievui ir Torai, o siela neapykanta liepsnoja Amžinojo priešams ir tiems, kurie Torai nusideda.

JUOZAPAS: Taip, bet visgi jis nėra Žadėtasis.

NIKODEMAS: Vadinasi, pasiskelbęs Žadėtuoju apgaudinėja tuos, kurie tiki jo žodžiais.

PARUŠIMAI: — Ne, jis ne apgavikas, nes patsai tiki savo žodžiais...

— Jis tik paklydo manydamas, kad Amžinasis tikrai yra jį pašaukęs išlaisvinimo darbui...

— Suklydo tikėdamas, kad atėjo dienos, kurios dar nėra atėjusios...

KAJAFA: Kas suklydo, mokytojai, ir kitus klaidina, dargi Amžinojo vardu prisidengdamas, yra nusidėjėlis ir pasmerkimo nusipelnęs...

HILLELIS: Neteisk, Kajafa, vyro lengva širdimi, kad patsai nebūtum teisiamas.

SADUKIMAI: — Betgi jo žodžiai drumsčia krašto ramybę!..

— Jo darbai pavojingi tautai ir šventojo Namo saugumui...

— Jis gali sukelti gaisrą, kurio liepsnose ne vienas nekaltas nustos savo turtų ir gyvybės...

— Geriau pasmerkti šį vieną, negu jo sukeltoje audroje turėtų žūti šimtai ir tūkstančiai...

KAJAFA: Prisiminkime tuos, kurie anksčiau buvo pasiskelbę išganymo sūnumis ir išrinktųjų tautos išlaisvintojais.

SADUKIMAI: — Dėl jų darbų kraštas buvo paskendęs kraujuje ir ašarose...

— Patys žuvo ir tūkstančiai nekaltųjų su jais...

— Ir tapo edomitų jungas sunkesnis, negu buvo...

— Dėl jų kaltės atidavė mus Amžinasis Idumiečiui į rankas...

HANNAHAS: Šemakja, kodėl aš negirdžiu tavo išminties balso? Ką tu manai dėl šio vyro, mokytojau?

ŠEMAKJA: Nusidėjėlis yra, pasmerkimo vertas.

MATIJAS *(pašokęs):* Tu pasakei? Tu, mokytojau, pasmerkei šventą vyrą, kuris pasiryžęs išnaikinti biaurybių neteisybę tarp išrinktųjų!

ŠEMAKJA: Pasakyta yra: Neminėsi mano vardo veltui. Ir dar pasakyta yra: Tiesoje garbinsi Mane, melu lūpų nesutepdamas prieš veidą mano. Kas Amžinojo vardą panaudoja ir netiesą pridengia, nusikaltėlis yra, pasmerkimo vertas. Tokie yra mano žodžiai!

HANNAHAS: Vadinasi, turiu pranešti melechui, kad šis vyras yra piktam panaudojęs Viešpaties vardą, ir tepasielgia su juo melechas, kaip su tokiu, kuris melu nusidėjo Dievui ir išmintingųjų akyse.

MATIJAS *(į Hannahą):* Neišdrįsi pasmerkti vyro! Tu, kuris esi nusidėjęs Praamžiui, gyvendamas kaip edomitas! *(Į Šemakją).* Ir tu, mokytojau, pritari šiam žmogui *(rodo į Hannahą),* kuris yra dažnai nusidėjęs pataikavimu Idumiečiui, tesie prakeiktos jo dienos!

ŠEMAKJA: Ką esu pasakęs, pasakiau.

HANNAHAS *(ramiai):* Matijau ben Margalotai, ar patsai nesi pasmerkimo nusipelnęs savo žodžiais? Yra pasakyta: Neužgausi prieštaravimu

aukščiausiam Amžinojo tarnui ir nežeminsi to, kuris išrinktųjų tautai atstovauja prieš Mano veidą...

KAJAFA: Taip, jis nusidėjo Amžinajam, piktais žodžiais aukščiausiąjį šventiką užgaudamas...

NIKODEMAS: Vertas, kad jį prašalintume iš tarpo išmintingųjų...

JUOZAPAS: Turime pasmerkti, kas pasmerkimo nusipelnęs, aukščiausiam šventikui prieštaraudamas piktais žodžiais.

MATIJAS *(iškėlęs dešinę į aukštį):* Yra Teisusis danguje, ir nebijau jūsų pasmerkimo, veidmainystės kalnai!.. *(Šemakjai).* O tu, mokytojau, apvylei, skaudžiai apvylei mano sielą, pasmerkdamas teisingąjį. Negi manai, kad įtikai Amžinajam, šiems bailios sielos vyrams pataikaudamas?..

ŠEMAKJA: Man nedera klausyti tavo žodžių, Matijau ben Margalotai. Pasakyta yra: nesiginčysi su pusiausvyros netekusiu, nesitarsi su neprotingu... *(Atsikėlęs išeina).*

JUOZAPAS *(Šemakjai išėjus):* Matai, Matijau, net teisingasis Šemakja pasipiktino tavo žodžiais...

KAJAFA: Dėl tavo kaltės apleido posėdį išmintingasis.

MATIJAS: Nesidžiaukite, kad protingasis Šemakja klaidingu žodžiu prasitarė, jums pritardamas.

JUOZAPAS: Nesuklydo išmintingasis mokytojas, ir jo žodis buvo tiesus.

NIKODEMAS: Visi žinom, kad jo lūpos tik tiesą kalba, niekam nepataikaudamos.

SADUKIMAI: Šemakja ir dabar yra tiesos žodžiu prabilęs į mūsų širdis...

— Tik tu, Matijau, vienas vis dar suprasti negali...

— Aptemęs šiandien tavo protas, ir tu nemoki suprasti tiesos žodžių...

— Kurčia šiandien tavo siela protui...

— Ir širdis tavo nejautri Viešpaties tiesai...

— Išeik ir nusiramink, jei piktybės valdovas apsėdo tavo širdį...

MATIJAS: Ne tiesa šiandien jums rūpi, pabaltinti antkapiai! Nusigando jūsų širdys ir pabūgo bausmės iš teisingojo vyro rankos!.. Negi jūs, Torai nusidėjusieji, galite spręsti, kame yra Amžinojo tiesa? Negi jūs, nedorybės keliais vaikščioją, nusimanote, kuris yra Teisingojo kelias? Ir jūs išdrįsite pasmerkti!..

SADUKIMAI: — Sinedrionas turi atsakyti į melecho paklausimą...

— Turim atsakyti, ką žinom, kad yra tiesa...

— Melu negali susitepti Sinedrionas...

— Mūsų žodžiai turi būti tiesūs ir svarūs...

— Ir nuo suktybės vingių laisvi...

— Taip — taip arba: ne — ne — tokiais žodžiais turi kalbėti išmintingas...

— Juk tiesos ir teisybės sargyboje esame...

MATIJAS: Jūs — tiesos sargyboje?! Jūs, dvokią ištvirkimo šaltiniai...

SADUKIMAI *(susijaudinę, kai kurie net kumščiais grasindami)*:

— Šunie, nedrįsk užgaulioti Aarono sūnų!..

— Piktą melą išvėmė tavo snukis!..

— Esame Amžinojo Dievo tarnai...

— Šventojo Namo ramsčiai, Dievo garbės saugotojai esame...

— Tau nerūpi, kaip mums, Dievo Namų saugumas!..

— Kas stato jį į pavojų, nusidėjėlis yra...

— Ir tasai, kuris tokį palaiko, kaip tu, Matijau...

— Tai sakome tau, kuris apgaudinėtoją užtari...

— Sakome todėl, kad tiesą turime sakyti kiekvienam, kuris klysta...

— Kaip tu dabar klysti...

MATIJAS: Kur buvote, tiesos saugotojai ir jos skelbėjai, kai Idumietis prievarta versdavo išrinktųjų tautos jaunimą Amžinajam stabmeldiškais žaidimais nusidėti? Kur buvote, ko tylėjote, kai Idumietis, — tesie jo vardas prakeiktas amžių amžiams, — biaurino šventąjį Miestą Dievo akivaizdoje, teršdamas jį edomitų statulomis ir šventyklomis? Kas yra girdėjęs jūsų pasmerkimo balsą, kai jis dievotų ir dievobaimingųjų krauju apšlakstė aikštes ir gatves? Kas tada girdėjo jūsų balsą? Kodėl tylėjote, namuose pasislėpę? Idumiečiui nusidėti labiau bauginotės, negu amžinajam Dievui, kurio garbės saugotojais dabar dedatės, veidmainiai!.. *(Į parušimus)*. Jūs dievoti parušimai, Rašto ir Toros mokytojai, ko tylite dabar? Ar gal aš ne tiesą sakau?

PARUŠIMAI: — Tikrai daug tiesos yra jo žodžiuose...

— Bet ne mes esame kalti, kad Sinedrionas nedrįsdavo tarti melechui papeikimo žodžių...

— Ne, kalti mes, kad neprivertėm bailiųjų siela nusikratyti savo baimės...

— Užmiršęs buvo Sinedrionas Amžinojo įsakymus, bijodamas melechui nusidėti...

— Ir nusidėjome Amžinajam...

MATIJAS: O šiandien, mokytojai, ar nenusidedat Amžinajam, pakenkdami savo žodžiais vyrui, kuris yra pasiryžęs rauti piktažoles iš Dievo vynuogyno? Ar ne būsite todėl patys išrauti ir sudeginti Amžinojo rūstybės ugnyje?

PARUŠIMAI: — Tikrai nerami šiandien mano širdis, kad žodžiu esu pakenkęs vyrui, kurio širdis kupina meilės Dievui ir Jo Torai...

— Kad jis nėra Žadėtasis, mano širdis neabejoja, bet kad būtų nusidėjėlis, pasmerkimo vertas, netiki mano siela!

— Baisu nusidėti, pasmerkiant vyrą, kuris gal yra malonus Amžinajam...

HANNAHAS *(šypsodamasis):* Tai kągi, išminčiai, atsakysime melechui? Kad patys abejojame ir nežinome, kas yra tasai, kuris pasiskelbė Žadėtuoju. Taip turiu melechui pranešti, išminčiai?

HILLELIS *(tvirtai):* Negalima tokiu atsakymu pažeminti Sinedriono vardo melecho akyse.

SADUKIMAI: — Niekas juk neabejoja, kad jis nėra Žadėtasis...

— Net Matijas to netvirtina...

— Melu nusidėtume, taip atsakydami...

JEHUDA ben ZIPPORIS *(įėjęs susilaiko duryse ir iškėlęs rankas aukštyn, iškilmingai):* Džiaukitės visi, Izraelio sūnūs: žuvo išrinktųjų tautos pabaisa!

HANNAHAS: Ką reiškia tavo žodžiai, Jehuda ben Zippori?

JEHUDA: Išseko Amžinojo Dievo kantrybė, ir Jo rūsti ranka jau nubraukė Idumiečio dienų skaičių!

KAJAFA: Ar nesi, Jehuda, melagingų apgautas gandų?

NIKODEMAS: Ar vieną kartą buvo pasklidę panašūs gandai? Ir apsigavo, kurie jais patikėjo...

JEHUDA: Ar negirdite, kaip džiūgauja Izraelio sūnūs? Jie linksminasi, kad yra jiems atėjusi išlaisvinimo diena!..

MATIJAS: Pasidžiaukite, Sinedriono išminčiai, ir pagarbinkite Amžinąjį, kad šiandien panorėjo apsaugoti jūsų sielas nuo dar vieno nusidėjimo... *(Iškėlęs abi rankas, žvelgdamas į dangų, maldingai giedodamas).* Palaimintas dangaus Viešpats savo darbais: Jo kantrybės dienos nusidėjimui pasibaigė!..

Atėjo puikybės pažeminimo metas ir nusidėjimui rūsti atlyginimo valanda!..

Drebėkite nusiminę, kurie nedorybės keliu ėjote: štai amžinosios pražūties praraja jau yra atsivėrusi po jūsų kojomis!..

JEHUDA *(jį pasekdamas):* Džiaukimės ir Amžinajam Dievui garbę giedokime: pažvelgė Teisusis palankia akimi į teisingųjų širdis! Jo rūstybės pirštas jau sugriovė neteisingumo rūmus ir jų pamatus savo ranka išardys!..

Prašvito teisybės saulė ištikimiesiems: pasibaigė sunkios nusidėjėlių viešpatavimo dienos!..

PARUŠIMAI *(atsistoję ir juos pasekdami):* Garbinkime Dangaus Galybių Viešpatį: Jis pasigailėjo savo išrinktųjų tautos sūnų!.. Užgeso akys, kurios neteisybę sėjo: o siela nugrimzdo į šeolio tamsias bedugnes!..

Pabaigė Praamžius savo ranka žiaurumo skaudžias dienas: laimės ir džiaugsmo saulę įžiebė Amžinasis dėl Jo vardo nuskriaustiesiems!..

HANNAHAS *(šypsodamasis):* Palauktumėt dar džiaugtis, išminčiai, kad netektų džiaugsmo gailėtis, mokytojai: gandas gali pasirodyti netikras...

JUOZAPAS: Nedera išmintingiesiems džiaugtis, kol neįsitikinome, kad gandas yra tikras...

NIKODEMAS: Esame Amžinojo Dievo išrinktieji. Turime būti atsargūs savo veiksmuose.

MATIJAS *(paniekinamai pažvelgdamas):* Ar dar abejojate mūsų tėvų Dievo malone, Idumiečio gėdos ramsčiai? Vargas jums, nusidėjimo sūnūs!

JEHUDA: Sakau jums: dar nepatekės rytdienos saulė, kai bus sunaikintos Rūstųjį erzinančios biaurybės, ir šventas Amžinojo Miestas nusivalys nuo nusidėjimo pėdsakų...

MATIJAS: Bet vargas jums, kurie atsiliksite!..

JEHUDA: Vargas jums, kurie svyruojate ir abejojate: nesurasite pasiteisinimo rūstybės dienoje!..

HANNAHAS: Pikta dvasia apsėdo jūsų sielas! Ar esate užmiršę, kad dar yra romėnai, galį žiauria ranka užlieti kraujo gaisrą, kurį neprotingai norite sukelti.

JEHUDA: Galybių Viešpats su mumis! Jis apsaugos savo ištikimuosius ir skydu pridengs Jam atsidavusius.

MATIJAS: Tesie prakeiktas kiekvienas, kuris atsiliks nuo pasiryžusiųjų sunaikinti šventam Mieste visas Idumiečio biaurybes!

HANNAHAS: Draudžiu jums Amžinojo vardu dėtis su neišmintingaisiais, Sinedriono išminčiai!

MATIJAS: Neteisingojo žodžių neišgirsta Amžinojo ausis: nepaklausysime, nes esi pasmerktas.

JEHUDA: Eisime, dievobaimingieji, ir paliksime atmestųjų draugiją, kad su jais nebūtume pasmerkti teismo dienoje.

MATIJAS: Eisime, Amžinajam Dievui giedodami ir Jo vardą garbindami!..

Išeina abu, o juos paseka didesnė parušimų dalis, bet kai kurie tuojau sugrįžta ir atsisėda vietose; laikosi neramiai.

HANNAHAS *(nepasitenkinimo balsu):* Mirties nusipelnė, kurie taip kalba ir elgiasi. Kodėl tylėjote, mokytojai? *(Hilleliui).* Kodėl tu į juos neprabilai, išminčiau? Juk tavo žodis svarus.

HILLELIS: Veltui byloti į beprotybės pagautą sielą. *(Atsikeldamas).* Eisiu į savo kurpidę. Kai minia šėlsta, protingam žmogui geriau namie sėdėti, duris užsidarius.

HANNAHAS: Jei gandas pasirodys netikras, neišvengs bausmės bepročiai...

JUOZAPAS *(nerimaudamas):* Eik ir patikrink, kol yra laiko...

KAJAFA: Pranešk melechui, jei gyvas, kad nesame kalti dėl minios pasielgimo ir tų, kurie su ja susidėjo...

NIKODEMAS: Skubėk neatidėliodamas, kad nebūtume priskirti prie nusidėjėlių ir nenukentėtume patys ir mūsų šeimos.

HILLELIS: Girdite, kaip klykia minia? Protas man sako, kad turime tuojau išsiskirstyti, jei norime išvengti dar didesnių nemalonumų.

JUOZAPAS: Minia gali čion įsibrauti ir išniekinti mus...

III

Ankstyvas rytas. Vos patekėjusios saulės raudoni spinduliai nušviečia melecho darbo kambarį. Erodas, apraišiotomis kojomis, įsisupęs į šiltus drabužius, sėdi minkštoje su papėdėmis kėdėje, gulsčiai ištieses kojas.

NIKALOJUS iš DAMASKO *(įėjęs, nešinas po pažastimi dėžutėmis):* Kaip šiandien jaučiasi mano viešpats? Iš tavo veido matau, kad naktis praslinko ramiai.

ERODAS *(ilgu žvilgsniu į jį pažvelgdamas):* Mano veidas tave suklaidino, helene. Skausmai ir šiandien neleido man užmigti.

NIKALOJUS *(priėjęs arti):* Leisk man apžiūrėti tavo kojų žaizdas ir palengvinti tau raminamais vaistais.

ERODAS *(linkteli galva. Gydytojas atsiklaupia šalia kojų, padeda ant grindų su įvairiais tepalais dėžutes ir ima atraišioti melecho įvyniotas kojas):* Tavo vaistai nesumažina mano skausmų, gydytojau. Žydų Dievas yra galingesnis, helene, negu tavo mokslas.

NIKALOJUS *(nuraišiodamas melecho kojas):* Mirtingasis nebegali rungtyniauti su amžinaisiais dievais. *(Pažvelgęs į melecho veidą).* Bet kodėl manai, meleche, kad žydų Dievas yra man ir mano mokslui nedraugiškai nusiteikęs?

ERODAS: Ne tavo mokslui ir ne tau, bet man, kuris kenčiu. Jis klauso parušimų balso, kurie dieną ir naktį maldauja Jį, kad mane nubaustų.

NIKALOJUS: Dievai išmintingi ir protingi, meleche, — neprotingų maldų jie neišgirsta. Kuo yra nusipelnę, palyginus su tavim, tie parušimai jūsų Dievo akyse, kad Jis klausytų jų balso ir panorėtų tau kenkti? Helados ir Romos dievai su pavydu žiūri į didingus šventovės rūmus, kuriuos Jo garbei esi pastatęs.

ERODAS: Žydų Dievas pavydus ir nedėkingas, kaip ir visa Jo globojama tauta. Jis neatmena, ką gero esi Jam padaręs, bet neužmiršta, kuo esi nors pripuolamai nusižengęs Jo akyse. Tai kerštingas ir baisus Dievas! Jo širdis pasigailėjimo nepažįsta.

NIKALOJUS *(nuraišiojęs melecho sutinusias žaizdotas kojas, apžiūri švelniai, pirštų galais jas paliesdamas):* Gal jis nepatenkintas, meleche, kad tave gydo helenas, o ne žydas.

ERODAS: Žydu aš nepasitikiu ir pasitikėti negaliu. Žydų tarpe man draugiškai nusiteikusių aš neturiu. Visi jie mane laiko savo tautos priešu ir tik laukia, kada mirsiu...

OSTIARIJUS *(įėjęs, stovėdamas angoje ir žemai nusilenkęs):* Viešpatie, aukščiausias žydų šventikas laukia tavo prieangyje.

ERODAS *(nusistebėdamas):* Aukščiausias šventikas ir taip anksti?.. *(Krūpteli pėčiais).* Kokie svarbūs reikalai galėjo jį priversti keliauti nakties metu?

NIKALOJUS: Drįstu priminti tau, meleche, kad esi pažadėjęs šią dieną jokiais reikalais nesirūpinti ir ją praleisti ramybėje.

OSTIARIJUS: Aukščiausias šventikas jau seniai laukia. Jis atvyko dar saulei nepatekėjus, bet aš nedrįsau drumsti tavo ramaus miego.

ERODAS *(nusišypsojęs):* Mano ramaus miego... *(Į Nikalojų).* Tu nori, mano gerasis gydytojau, kad aš jo nepriimčiau ir su juo nesikalbėčiau?

NIKALOJUS *(nuvalydamas žaizdas):* Taip, viešpatie. Tavo kūnas ir siela reikalingi gilios ramybės.

ERODAS: Taip manai, helene? Bet žemės valdovas nėra savo atilsio viešpats. Ne tuomet ilsisi, kada nori, bet kada jo pareigos leidžia.

OSTIARIJUS: Aukščiausias šventikas sakėsi esąs labai susirūpinęs tavo sveikata, viešpatie, ir norėtų greičiau išvysti tavo veidą.

ERODAS: Atvesk jį čion, Klaudijau. Tepamato savo akimi, kaip mano sveikata atrodo.*(Ostiarijus, žemai nusilenkęs, išeina atatupsčias).* Tu esi nepatenkintas, mano nelaimingo kūno slaugytojau?

NIKALOJUS: Man skaudu, kad neklausai mano patarimų, meleche. Nesilaikai net duoto man pažado.

ERODAS: Aš mėgstu, helene, šį aukščiausią žydų Dievo šventiką. Tai gudrus ir protingas vyras. Gaila, kad nevisi žydai į jį panašūs. Pasikalbėjimas su juo gali labiau nuraminti mano sielą ir kūną, negu tavo vaistai. *(Nikalojus trukteli pečiais).* Netrūkčiok pečiais, helene. Aš sakau, ką pasakiau, ir žinau, ką esu pasakęs.

HANNAHAS *(įėjęs atsistoja angoje, nulenkdamas galvą; dešiniosios rankos pirštais paliesdamas savo kaktą, lūpas ir krūtinę).* Telaimina tavo dienas Amžinasis, meleche, ir tesuteikia tavo kūnui sveikatą ir sielai ramybę!

ERODAS *(nusigręždamas veidu į jį):* Kaip matai, garbingasis šventike, rūstusis Dievas nesiskubina grąžinti mano kūnui sveikatos, be kurios ir siela negali atgauti ramybės. *(Rodydamas pirštu į savo kojas).* Eik

arčiau, išminčiau, ir pasižiūrėk, kaip rūstus Dievo pirštas skaudžiai mane palietė. Tepasidžiaugia tavo siela, kad Praamžius tikrai yra išgirdęs dievotų maldas man nubausti.

HANNAHAS *(žengęs arčiau į menės vidurį):* Skaudžiais žodžiais užgauni mano širdį, kuri yra tau ištikima, meleche. Kasdien Amžinojo Namuose, dėdami atnašas ir degindami Jo garbei aukas, kurias gauname iš tavo malonės maldaujam aukščiausiąjį Sveikatos Šaltinį, kaip tau ją grąžintų ir padaugintų mūsų laimei tavo dienų skaičių.

ERODAS: Amžinasis klauso jūsų širdies balso, o ne žodžių, kuriuos veidmainiaudamos taria lūpos. Žinau žydų jausmus man, ir jų mintys man aiškios kaip diena. Žydai nebuvo ir nėra savo melecho draugai.

HANNAHAS *(nulenkdamas galvą ir prispaudęs delnais rankas į krūtinę):* Viešpatie mano ir mano širdies džiaugsmo šaltini, kodėl kartaus nepasitikėjimo kupini tavo žodžiai? Ar nestovėjo Sinedrionas visuomet šalia tavęs, palaikydamas tavo žingsnius ir sumanymus, kurie buvo visada krašto naudai ir išrinktųjų tautos gerovei? Sinedrionas manė ir mano, kad neveltui Amžinasis įdėjo į tavo rankas krašto vairą, kai jam grėsė pavojus. Tik tu vienas, viešpatie ir išminties šaltini, sugebėjai vairuoti mūsų krašto braškantį ir paskendimo pavojuj esantį laivą į taikos uostą! Ar ne tu grąžinai mums ramybę, kurios seniai buvome netekę? Kaip gali manyti, kad esame tau nedraugingi? Tiesa, buvo ir dabar yra Sinedriono tarpe nepatenkintų, bet kur jų nėra? Tai tamsūs ir neprotingi užsispyrėliai. Yra ir minioje nepatenkintų, kurie duodasi kurstomi. Bet, viešpatie, kada ir kuriame krašte visi buvo ir yra patenkinti? Kol pasaulyje daugiau alkanų, negu sočiųjų, visuomet bus nepatenkintų, neramių ir linkusių bruzdėti. Bet ne tu, meleche, ir ne aš nustatėme pasauliui santvarką, tik Amžinasis. Jis panorėjo, kad šalia protingųjų būtų ir kvaili, šalia gerųjų sėdėtų ir veiktų pikti ir nepadorūs, šalia turtingųjų ir pasiturinčių gyventų nuskurdę ir alkani...

NIKALOJUS *(baigdamas tvarstyti melecho kojas):* Visur, meleche, minia nerami, nes ji alkana. Sotus ieško ramybės, alkanas duonos ir maisto ir nusiramina, tik jį suradęs. Pasaulis tik tuomet bus ramus ir pastovi jame tvarka, kai visi bus sotūs...

ERODAS: Mano požemyje dabar sėdi, bausmės laukdami, jauni vyrai. Jie apiplėšė ramiai keliaujančius pirklius ir kai kuriuos iš jų nužudė. Tu, išminčiau, juos pažįsti ir žinai, kas jie yra. Bado ir nepritekliaus jie nėra patyrę nuo gimimo dienos — tėvai jų turtingi.

HANNAHAS: Jie nusikalto dėl savo jaunųjų dienų audringo neramumo...

ERODAS: Kalbi, kaip žmogus, kuris yra jų tėvams artimas. Mano teisingumas nesuranda jiems pateisinimo.

HANNAHAS *(nulenkdamas galvą):* Leisk man, išminties šaltini, tarti jiems pateisinti kelis žodžius... *(Matydamas, kad Erodas susiraukė).* Tik kelis žodžius, viešpatie...

ERODAS *(erzindamasis):* Aš tų tavo žodžių neklausysiu ir klausyti nenoriu. Yra pasakyta: akis už akį, dantis už dantį. Kas nužudė, patsai bus nužudytas.

HANNAHAS: Dėl mūsų visų ramybės tenebaudžia jų tavo ranka skaudžiai, kaip yra nusipelnę!..

ERODAS *(piktai):* Tu man grasini, šventike? Grasini, kad tapsite mano priešais? Pamėginkite!...

HANNAHAS *(žemai nulenkęs galvą ir prispausdamas rankų delnus į krūtinę).* Kaip drįstų mano galvoje kilti ir lūpos tavo akivaizdoje tarti grasinimo žodžius, maloniausias viešpatie? Ne tuos norėjau užtarti, kurie nusikalto tavo akyse, bet nelaiminguosius jų tėvus, kurie yra baimės pagauti, kad gali netekti tavo malonės...

NIKALOJUS *(baigęs tvarstyti ir rankiodamas dėžutes su vaistais):* Nesijaudink, mano viešpatie, nes tai gali pakenkti tavo sveikatai. Neužmiršk, kad ramybės ir atilsio esi reikalingas, meleche.

ERODAS *(šiurkščiai):* Nesirūpink mano atilsiu, helene. Esu dėkingas, kad stengiesi sumažinti mano skausmus. Dabar atlikai savo darbą ir gali eiti. *(Nikalojus, nusilenkęs melechui, išeina, nešinas po pažastimi dėžutėmis su vaistais. Jam išėjus, į Hannahą).* Sėsk čia, priešais, arčiau. *(Kai Hannahas atsisėdo).* Ką praneši apie vyrą, dėl kurio sutrukdžiau Sinedriono išminčius? Ko priėjo jūsų išmintis?

HANNAHAS: Tu nori žinoti, meleche, ką manome apie pasivadinusį Žadėtuoju?

ERODAS: Taip.

HANNAHAS: Jis yra ne Žadėtasis, bet apgaulės ir nusidėjimo sūnus. Taip mano Sinedrionas.

ERODAS: Ar nesuklydote, mokytojai, taip manydami? Gal tik norite mane nuraminti ir savo žodžiais įtikti mano sielai? Kalbėk atvirai tiesą?

HANNAHAS *(atsistodamas):* Kodėl abejoji dėl mano žodžių, meleche? Juk ir tavo išmintis jiems pritaria.

ERODAS: Mano išmintis gali apsirikti.

HANNAHAS *(stovėdamas):* Tavo išmintis, meleche, kaip gili jūra. Kas išdrįstų tarti, kad ji gali paklysti!..

ERODAS: Klydau, išminčiau, ir, matyti, dažnai klydau, Amžinajam nusidėdamas, jei mano dienų pabaigoje skaudžiai Jo pirštas mane palietė.

HANNAHAS *(atsisėsdamas):* Amžinasis dažnai skausmais ir nelaimėmis bando ištikimuosius. Prisimink, meleche, Hiobą, kuris buvo Amžinojo mylimas.

ERODAS: Aš ne Hiobas, kuris ramiai gyveno ir galėjo Dievui nenusidėti. Esu neramaus, neištikimo krašto valdovas ir dažnai buvau verčiamas eiti žiaurumo keliais.

HANNAHAS: Tavo keliai visados buvo teisingumo keliai. Tiesus ir doras vyras nėra patyręs iš tavo rankos skriaudos. Jis yra saugus tavo prieglobstyje, ir jo šeimos ramybė tavo rankos apsaugota.

ERODAS: Tu pasakei, išminčiau, ir tesie tavo žodžiai Amžinojo išgirsti. Todėl nenorėčiau Jam nusidėti ir dabar, nubausdamas vyrą, kuris sakosi esąs Dievo žmogus.

HANNAHAS: Piktai sumelavo, taip sakydamas! Apgaulės tėvas kalbėjo šio nusikaltėlio lūpomis.

ERODAS: Tu pasakei, išminčiau! Bet ar tavo žodžiams pritaria visas Sinedrionas?

HANNAHAS: Viešpatie, mano lūpomis tau kalba Sinedrionas, ir tu gali būti ramus dėl šio vyro: jis yra nusidėjėlis, pavojingas Dievo namų ir viso krašto ramybei. Todėl skubėjau tau apie tai pranešti.

ERODAS: Taip mano Sinedrionas, sakai? Visas Sinedrionas? Net parušimai, Rašto ir Toros mokytojai?

HANNAHAS: Esi girdėjęs, meleche, kas per vyras ir išminčius yra Šemakja? Tiesus ir didelio proto žmogus! Jo žodžiai dažnai būna šiurkštūs, nes jis neatsižvelgia į tą, kuriam juos sako. Jo sprendimai visuomet griežti... Bet jo žodis kaip grynas auksas...

ERODAS: Kodėl apie jį man kalbi?

HANNAHAS: Kai paklausiau jį Sinedrionui svarstant, kas yra Žadėtuoju pasivadinęs, atsakė nesvyruodamas: nusidėjėlis Amžinojo akyse ir apgaulės sūnus. O ką jis pasakė, tai jau pasakė, ir niekas iš mūsų nedrįsta kitaip manyti, nes Amžinasis gausiai jį apdovanojo išmintimi.

ERODAS *(nusišypsojęs):* Neužmiršau žodžių, kuriuos jūsų lūpos bylojo apie šį išminčių mano akivaizdoje. Jie buvo nepanašūs į šiuos, kuriuos dabar sakai.

HANNAHAS: Tai buvo seniai, viešpatie, ir mes buvome susijaudinę. Mes, žydai, esame nekantrūs, nemokame susilaikyti ir ramiai kalbėti neplūsdami, kai mums kuris iš mūsų prieštarauja. Todėl nelaikyk tų žodžių savo širdyje. Sakau tau, meleche: Amžinojo teisybei nenusikalsdamas, turi imtis žygių, kurių imtis tavo išmintis reikalauja, nes apgaudinėtojo darbai ir žodžiai pavojingi visiems, tau, viešpatie, ir mums, mūsų saugumui...

ERODAS *(kurį laiką tyli, lyg Hannaho žodžius apsvarstydamas):* Dar sugebėsiu sulaikyti gaisrą, kad neišsiplėstų ir apsaugoti jūsų ramybę, kai žinau, kad apgavikas, bet ne Amžinojo pasiųstasis, yra Žadėtuoju pasivadinęs.

HANNAHAS: Ne tu, bet mes būsime atsakingi už kraują, kuris bus pralietas dėl Dievo Namų saugumo ir krašto ramybės.

ERODAS: Nuraminai mano sielą, išminčiau, ir aš drąsiai žengsiu tavo patarimų keliu. *(Hannahas žemai nusilenkia melechui).* Dėl tavo protingos kalbos ir tu neliksi be mano malonės ženklo: nemirs, kuriuos užtarti norėjai, nors jie mirties nusipelnė.

HANNAHAS *(vėl žemai nusilenkia, prispaudęs dešinę į krūtinę):* Tesie palaiminta, malonus mano viešpatie, tavo gailestingumo kupina širdis! Teprailgina Amžinasis mūsų laimei tavo dienas!

Įeina Abimelechas ir įėjęs susilaiko pas slenkstį. Veidas jo susirūpinimo ir išgąsčio kupinas. Kurį laiką stovi, Erodo nepastebimas, lyg nedrįsdamas nutraukti jo pasikalbėjimą su vyriausiu šventiku.

ABIMELECHAS *(sudėjęs delnais abi rankas ant krūtinės ir giliai nusilenkdamas):* Mano akių šviesa, mano dienų saule! Atleisk savo vergui, kad jis išdrįsta sudrumsti tavo ramybės valandą! . .

ERODAS *(į jį pažvelgdamas):* Abimelechas nevargina mano sielos be svarbios priežasties. *(Abimelechas stovi, dar žemiau nulenkęs galvą).* Kokiomis žiniomis pradžiuginsi mano širdį?

ABIMELECHAS *(taip pat stovėdamas ir nepakeldamas akių):* Skaudu mano sielai, džiaugsmo šaltini, kad žinios, kurias išgirs tavo ausys, nenudžiugins tavo širdies. Tik... *(Susilaiko, pažvelgdamas į Hannahą, lyg norėdamas duoti melechui suprasti, kad nenorėtų kalbėti, čia esant vyriausiam šventikui).*

HANNAHAS: Viešpatie, netrukdysiu tavęs...

ERODAS: Kalbėk, Idumieti. Šiuo vyru aš pasitikiu.

ABIMELECHAS: Tavo žodis, aukso bokšte, jau pasiekė mano ausį. Jeruzalėje įvyko didelės riaušės, daug žalos padariusios.

ERODAS *(kilstelia, lyg norėdamas atsistoti ant kojų):* Riaušės, sakai? Dabar? Jeruzalėje? *(Į Hannahą):* Tu žinojai, šventike, apie riaušes, kai mane raminai? Žinojai ir nutylėjai?

HANNAHAS: Išvykdamas mačiau vien neramias minias. Skubėjau, meleche, tavęs įspėti.

ERODAS: Skubėjai įspėti ir neįspėjai?

HANNAHAS: Nesuskubau, meleche, į tavo žodžius atsakinėdamas.

ERODAS: Taip? *(Į Abimelechą):* Kalbėk tu, Idumieti, nieko nenuslėpdamas.

HANNAHAS: Tikėk mano siela, viešpatie, kad nesu kaltas dėl įvykių, kurie tave sujaudino...

ABIMELECHAS: Tepanori tavo ausys išgirsti apie tai iš lūpų Traciano, tavo Jeruzalės įgulos viršininko. Jis viską matė ir tiksliau atpasakos, gudrybės šaltini.

ERODAS: Kaip? Jis čia? Jis pabėgo iš Jeruzalės?

ABIMELECHAS: Riaušės numalšintos, išminties šuliny. Jis atskubėjo tau pranešti tai, kas ten įvyko.

ERODAS: Jei Jeruzalėje įvyko riaušės, jis yra kaltas, kad jos įvyko. Teateina ir pasiaiškina.

ABIMELECHAS: Tavo išmintis išspręs, kas kaltas, teisybės kalne. *(Atskleisdamas užuolaidą).* Narsusis Traciane, melechas leidžia tau išvysti šviesų jo veidą. Įeik ir papasakok, ką žinai.

ERODAS *(Tracianui vos įžengus):* Ar ne tau, kary, esu pavedęs saugoti miesto ramybę ir tvarką jame palaikyti? Kodėl leidai sąmyšiui pasireikšti? Pasiaiškink.

TRACIANAS *(atidavęs jam karišką pagarbą):* Sekti minių nuotaiką — ne mano, bet tavo seklių darbas, meleche. Atleisk mano šiurkščius žodžius. Esu karys ir sakysiu tiesą, kaip moku. Tavo sekliai visą laiką mane ramino...

ERODAS: Kryžiaus jie nusipelnė! Girdi, Abimelechai?

TRACIANAS: Jie nekalti dėl apsileidimo. Riaušės kilo staiga, netikėtai, kai pasklido gandai, kad tave, meleche, amžinieji dievai priėmė į savo tarpą. Minia triukšmaudama puolė tavo rūmus, palestrą, stadioną, teatrą ir daugelį kitų pastatų...

ERODAS: Apsidžiaugė niekšai, kad esu miręs! *(Stengiasi atsistoti).* Parodysiu jiems, kad dar esu gyvas! Parodysiu. *(Veidą iškreipia skausmas, jis krinta atgal į kėdę ir užmerkia akis).*

ABIMELECHAS *(su išgąsčiu):* Viešpatie, aš pašauksiu tavo gydytoją!.. *(Nelaukdamas atsakymo išskuba).*

TRACIANAS: Jau daugelis jų nukeliavo į hadą... *(Susilaiko kalbėjęs, pastebėdamas, kad melechas sėdi nejudėdamas, užmerktomis akimis).*

ERODAS *(atmerkęs akis):* Pasakok, kary. Aš klausau.

TRACIANAS: Kol spėjau pasiųsti kareivius į vietas, kur minia siautė, ji padarė daug žalos. Tavo rūmai, meleche, pasidarė netinkami gyventi.

ERODAS: Kodėl buvai neveiklus ir leidai miniai sunaikinti mano namus?..

TRACIANAS: Nekaltink manęs neveiklumu, meleche, kol neviską išgirdai... Kai išvykau skubiai minios malšinti, saugoti tvirtovei palikau tik nedidelį kareivių būrį. Staiga ją puolė gausios žydų eilės, norėdamos įsibrauti į vidų ir iššudyti visus, kurie priešinosi. Gavęs žinią, turėjau skubėti atgal tvirtovės gelbėti... Kol mes ten sunkiai kovojome, minia nekliudomai šėlte šėlo mieste.

ERODAS: Jie įsiveržė į tvirtovę? Jų rankose ji dabar? Atsakyk man ir greičiau.

TRACIANAS: O ne, meleche. Daug jų žuvo su ginklu rankose, o kurie nežuvo, buvo suimti ir uždaryti... Tik juos nuveikęs galėjau apie minią pagalvoti.

ERODAS *(patenkintas):* Aha! Jie dabar mano rankose. Gaus atpildą, kurio nusipelnė, skaudų atpildą! Kas jie, kary? Sakyk.

TRACIANAS: Neklausinėjau, meleche: laiko nebuvo ir ne mano tai reikalas. Bet manau, kad turtingųjų tėvų sūnūs tie narsūs vyrukai.

HANNAHAS: Iš ko sprendi, kary, taip kalbėdamas?

TRACIANAS: Iš brangių šarvų ir puikių ginklų, kuriuos kovoje vartojo.

ERODAS: Girdi, šventike. Tai draugai tų, kuriuos užtarinėjai mano akyse. Bet šiandien visi mano rankose, ir aš jau sužinosiu, ar vien tik jie, ar ir jų tėvai ir giminės yra nusikaltę...

HANNAHAS: Malonus viešpatie, neabejoju, kad tavo išmintis mokės atrinkti kaltuosius ir išskirti juos iš nekaltųjų tarpo.

ERODAS: Ką gi minia, kary? Pati išsisklaidė?

TRACIANAS: Ne, meleche. Turėjau ją malšinti su ginklu rankoje, nes ji buvo kurstoma įtakingų mokytojų, kurie jai vadovavo. Drįsau juos suimti, nors jie yra Sinedriono nariai.

ERODAS *(patenkintas):* Gerai pasielgei, kad juos suėmei, kary. Matau, kad tavimi ir tavo išmintimi galiu pasitikėti.

TRACIANAS: Didelė man garbė išgirsti iš melecho lūpų tokius pagyrimo žodžius!..

ERODAS: Girdi, Hannahai. Tvirtinai, kad visas Sinedrionas ištikimas, ir aš patikėjau. *(Tracianui).* Kuo jie vardu, kary?

HANNAHAS: Aš atspėsiu ir tau pasakysiu, meleche, jų vardus. Tai Matijas, Margaloto sūnus, ir Jehuda, Zipporio sūnus. Jie neramūs, maištingi vyrai ir seniai jau nusipelnė tavo bausmės. Stebisi mano protas, meleche, kad tavo budri akis nebuvo iki šiol atkreipusi į juos dėmesio.

ERODAS: Jie pasistengė patys atkreipti į save dėmesį. Kur juos padėjai, kary? Nepabėgs?

TRACIANAS: Nepabėgs, meleche. Jie pilies požemyje ir stipriai saugomi.

ERODAS: Gerai. Tepasėdi ten, kol aš sugalvosiu, kurio atpildo jie nusipelnė savo darbais. Manau, kad maištauti jiems nebeteks daugiau. O kiek iš viso yra suimtų, kary?

TRACIANAS: Daugiau negu keturi šimtai vyrų, o kiek žuvo, nežinau. Suimtųjų dalį uždarėme stadione, nes visi nesutilpo pilies požemiuose.

ERODAS: Visa, ką padarei, gerai padarei, kary. *(Dairydamasis).* Kur Abimelechas? Kodėl jo nematau? Juk jis čia buvo.

ABIMELECHAS *(įėjęs su Nikalojum):* Aš čia, mano širdies džiaugsme, aš čia! Buvau akimirksnį išėjęs pakviesti tavo gydytojo, kai man pasirodė, kad tavo sveikata pavojuje.

ERODAS: Veltui susirūpinai. Esu šiandien stiprus, kaip jaunystės dienomis, bent siela, jei ne kūnu. Tenemano niekas, kad kūno negalavimai gali nuslopinti mano sielą ir ją palaužti! *(Dairosi aplinkui).* Klausyk, Abimelechai: vyksi dabar su Tracianu į Jeruzalę ir viską ten ištirsi. Suimsi ir padėsi į kalėjimą, kurie nėra dar suimti, bet nusikalto. Mokytojus Matiją ir Jehudą atgabensi čion, prieš mano akis.

ABIMELECHAS *(nusilenkdamas):* Tavo žodžiai jau mano širdyje, gudrybės šaltini.

ERODAS: Pasakyk man, kary, ko laukia tavo širdis iš mano malonės?

TRACIANAS: Didžiausia man malonė — tai tavo pagyrimas, meleche. Daugiau man nieko nereikia.

ERODAS: Žydas man taip neatsakytų. Gerai, aš patsai pagalvosiu, kuo tau turiu atsilyginti, kary. Valdovai nemėgsta likti skolingi. Dabar eikite, ir tebūna jūsų veiksmai skubūs kaip mano nekantrumas.

Tracianas, atidavęs melechui karišką pagarbą, apsisuka ir išeina. Jį paseka atatupsčias, nusilenkdamas, Abimelechas.

HANNAHAS *(pasirengęs išeiti, laikydamas kairiosios rankos delną ant krūtinės, dešiniosios pirštais paliesdamas kaktą):* Telaimina Amžinasis tavo dienas, meleche. Teišsklaido tavo širdyje abejones mano tau ištikimumu!..

ERODAS: Tavo ištikimybe neabejoju, nes esi protingas. Esu, be to, dėkingas tau, Sinedriono išminčiau, kad savo žodžiais padrąsinai mano sielą. Kol mano akys džiaugsis dienos šviesa, jos nepamatys ant kitos krūtinės efodo, vien tik ant tavo.

HANNAHAS: Tebūna tau gausus malonėmis Dangaus Viešpats, kaip esi gausus savo tarnui. *(Sudėdamas rankas ant krūtinės ir nusilenkdamas).* Leisk dabar, mano viešpatie, nebevarginti tavęs. Mano širdis nerami dėl namų ir šeimos, kurią palikau Jeruzalėje.

ERODAS *(linktelėjęs galva):* Keliauk ramybėje, Dievo išminčiau, ir tesaugo Amžinasis tavo žingsnius kelionėje. *(Jį sulaikydamas).* Dar vieną žodį tarsiu tau ir tiems, kurie su tavimi vienodai galvoja: nesirūpinkite tuo apgaviku, kuris pasivadino Žadėtuoju. Kai žinau, kad jis nėra Dievo žmogus, dienos jo suskaitytos. Būkite ramūs, mokėsiu apsaugoti jūsų ramybę ir Dievo Namų saugumą.

HANNAHAS: Tavo malonė neturi ribų, mūsų ramybės skyde! Tesie Amžinojo palaima su tavimi, ir tesaugo Jisai išrinktųjų tautos gerovei tavo dienas! *(Žemai nusilenkia ir neskubėdamas išeina).*

NIKALOJUS *(kuris visą laiką stovėjo ramiai už melecho pečių, dabar išeidamas į priekį):* Nugąsdinęs buvo mane Abimelechas. ir aš pasiskubinau. Džiaugiuosi, kad nemalonios naujienos nepaveikė tavo sielos, meleche.

ERODAS *(linksmai):* Jos sustiprino mane ir pagydė labiau, negu tavo vaistai. Juntu, kad esu ištisais metais pajaunėjęs, mielas mano slaugytojau.

NIKALOJUS *(šypsodamasis):* Gerai, gerai, meleche, kad tavo siela atsigavo. Metas būtų ir kūną pastiprinti pusryčiais, kuriuos pagamino mano priežiūroje.

ERODAS: Liepk juos paduoti, helene, liepk greičiau paduoti. Juntu, kad esu alkanas.

Nikalojus išeina ir tuojau grįžta, tarnų lydimas, kurie neša pusryčius. Jis pastato šalia Erodo kėdės nedidelį stalą, ant kurio sustato auksiniuose induose valgius. Tarnai, atlikę darbą, išeina. Nikalojus atsisėda priešais, deda lėkštėn pirmiau sau, paskui melechui valgius ir patsai pirmas juos ragauja.

ERODAS *(valgydamas):* Skanu, kaip niekuomet dar nebuvo.

NIKALOJUS *(irgi valgydamas):* Skanu todėl, kad tavo širdis džiaugiasi...

ERODAS: Negali suprasti, helene, kiek turi laimės siela ir pagiežos kupina širdis džiaugsmo, kai juos patenkina kerštas!..

NIKALOJUS: Didžiausias priešui kerštas — atleisti, kai jis bausmės laukia.

ERODAS: Tu manai taip?

NIKALOJUS: Taip manau, taip pasielgčiau, jei būčiau valdovas. Tuo nuginkluočiau jo neapykantą ir pažeminčiau sielą...

ERODAS: Gal taip pasielgčiau, Helados valdovu būdamas, bet čia negaliu. Jūs, helenai, esate žmonės linksmi, ir jūsų siela visuomet giedra ir nemėgsta žiaurumų. Esu girdėjęs, kad tavo viengenčiai nesilanko romėnų cirkuose, kada ten kruvini žaidimai... Bet čia, šiame krašte, kitoki žmonės gyvena, nepanašūs į jus. Jie žiaurūs, kerštingi ir neapykantos kupini visam pasauliui. Jie nesuprastų tokio mano pasielgimo, bet pamanytų, kad jų bijau ir bijodamas atleidžiu. Jų protas siauras, dėkingumo nepažįstąs, ir tik žiaurumu juos galima suvaldyti... *(Atsidusdamas).* Ach, mielas helene! Sunku viešpatauti tautai, kurios nekenti ir vien tik panieką junti jai.

NIKALOJUS: Dar sunkiau su jais gyventi paprastam žmogui, kaip aš, kurį jie niekina, neapkenčia ir nelaiko protingu sutvėrimu, su kuriuo turėtų elgtis, kaip su žmogumi...

ERODAS: Tamsūs, todėl išdidūs, kerštingi, todėl žiaurūs, kvaili ir neapsišvietę, todėl išminčiais, vieninteliais išminčiais pasaulyje save laiko. Kas ne žydas, tas jiems ne žmogus... O juk svajojau apšviesti juos, kad pasaulio pažiba taptų... Bet ką padarysi su tamsia, atkaklia tauta, kuri įsivaizdavo esanti būsimoji pasaulio valdovė...

IV

Tame pačiame kambaryje. Melechas, mėlyna tunika apsitaisęs, sėdi kėdėje prie lango. Ant kelių guli užmestas raudonas viršutinis apsiaustas, kuriuo jis nuolat globsto savo kojas. Melechas žiūri pro langą.

ERODAS: Man neramu, helene. Nerami tapo mano siela, ir todėl tave pašaukiau. *(Į jį atkreipdamas veidą).* Tu daug nusimanai, helene, daugiau, negu aš, negu kuris kitas. Ko nesi pasiekęs protu, mokslu pasiekei.

NIKALOJUS *(stovėdamas šalia):* Didysis mūsų išminčius Sokratas, kurį vienintelį amžinieji dievai pavadino visų žmonių išmintingiausiu, kalbėdavo: — Vieną tik žinau, kad aš nieko nežinau.

ERODAS: Tikro išminčiaus žodžiai! Keisti vyrai jūsų išminčiai, helene. Žmonės kalba, kad jiems yra žinomos dangaus ir žemės paslaptys, ir jie tuo nesididžiuoja, nesigiria.

NIKALOJUS: Mūsų išminčiai tikrai stengiasi suprasti ir išaiškinti paslaptis, kurias nuo mirtingųjų proto panorėjo paslėpti Olimpo dievai, ir šiandien ne viena paslaptis jau yra mums aiški, bet žmogaus protas silpnas, kad viską galėtų sužinoti ir aprėpti.

ERODAS: Mūsų išminčiai taip nekalba. Jie sakosi viską žiną, ką Dievas žino, ir dar daugiau.

NIKALOJUS: Siauras ir bukas protas visados mano, kad jis viską žino, ir nepakenčia, kad tuo kas abejotų, meleche. Todėl jie ir kalba visuomet savo Dievo vardu, kaip spėjau pastebėti.

ERODAS: Jie mane erzina, helene, ir aš negaliu su jais kalbėti. Su tavim pasikalbu ir nusiraminu...

NIKALOJUS: Esu gydytojas, meleche. Ne tik tavo kūną, bet ir sielą turiu gydyti.

ERODAS *(kiek patylėjęs):* Pasakyk man, helene, kas tai yra žmogaus sapnas? Ar tikrai dievai siunčia jį gyviesiems perspėti?

NIKALOJUS: Manau, kad būna ir tokių sapnų. Bet amžinieji dievai mažai tesidomi žemės gyventojais, ir todėl tokie sapnai retai pasitaiko. Paprastai sapnas yra tik skaudus neramios sielos skausmų pėdsakas.

ERODAS: Taip manai? *(Nuleidęs galvą).* Gal ir tiesą sakai... *(Pakėlęs galvą).* Kaip nuo jų apsisaugoti? Kaip apsisaugoti, kad jie nekamuotų, helene?..

NIKALOJUS: Negalvoti apie juos ir stengtis greičiau užmiršti, kurie nemalonūs.

ERODAS: Lengvai tu kalbi taip, kad tavo siela rami. Negaliu užmiršti, kas nuolat gyvena mano širdyje.

NIKALOJUS: Reikia stengtis užmiršti, meleche.

ERODAS: Reikia stengtis, sakai? Negalima užmiršti, ko esi pasiilgęs. kad ir stengsiesi... Ar tu žinai, helene, kas yra ilgesys?

NIKALOJUS: Skaudus sielos džiaugsmas, meleche. Nelaimingas, kurio sielos ilgesys nelanko.

ERODAS: Gerai pasakei, helene. Yra sapnų, mano sapnų, kurių trokšta širdis, nors jie skaudūs mano sielai. *(Stengiasi atsikelti).* Padėk man atsistoti. Negaliu vietoje nusėdėti, kai apie tai prisimenu!..

NIKALOJUS *(palaikydamas už parankių):* Nesijaudink, meleche, dėl sapnų, kurie yra tik bejėgiai gyvenimo šešėliai.

ERODAS *(lėtai žingsniuodamas išilgai kambario, tyliai, lyg su savim kalbėdamas):* O Mirjama! Mirjama!.. Širdies mano džiaugsme!.. Tesie palaimintas tavo vardas, nors nuolat kankini mane... Kankini dėl kaltės, kurios nesiliauju atgailestavęs... Kankink, skaudžiai kankink mano sielą, kuri nusidėjo!.. Tik skausmuose suranda mano širdis atilsį... Mirjama! Mirjama!.. *(Priėjęs atsisėda kėdėn, atsiremia rankomis į kėdės parankę, akis užgniaužęs delnais, tyli kurį laiką. Paskui pažvelgęs į Nikalojų).* Klausyk, helene, man kiaurą naktį sapnavosi žmonės, kurie seniai yra mirę mano potvarkiu.

NIKALOJUS: Jų vėlės, matyti, dar nenusiramino ir savo skriaudos nepamiršo...

ERODAS: Jos man grasė kerštu ir keršyti žadėjo. Visą naktį dėl to kamavausi nubusdamas, ir dabar dar nerimstu.

NIKALOJUS: Mirusiųjų vėlės bejėgės, meleche, ir gyviesiems keršyti negali. Juk jos tik šešėliai. Protingai pasielgsi, apie tai negalvodamas visai.

ERODAS: Taip manai, helenų išminčiau?.. *(Atsigręždamas į jį).* Bet aš negaliu tavo žodžiais neabejoti. Štai jau ketvirta diena ėmė linkti į vakarą, kai Abimelechas išvyko su Tracianu į Jeruzalę, o aš vis dar negaunu žinių. Gal tasai Žadėtasis tikrai yra Dievo žmogus, ir aukščiausias šventikas mane apgavo, jį melagiu pavadindamas.

NIKALOJUS: Kokį tikslą turėtų, viešpatie, aukščiausias šventikas tave apgaudinėti?..

ERODAS: Kad pagreitintų savo Dievo kerštą, helene. Nei vieno žydo žodžiu negalima pasitikėti! *(Susirūpinęs).* Gal mano kariai jau sumušti,

sunaikinti, ir laimėtojas nužygiavo į Jeruzalę, o aš čia, ligos į kėdę prikaltas, negaliu judėti... Visi tokie nerangūs, neištikimi ar nesiskaito su mano nekantrumu... Ach, helene, helene, negali tu suprasti, kaip sunku viešpatauti tautai, kurios nekenti!..

NIKALOJUS: Taip, viešpatie. Man tai sunku suprasti. Aš savo tautą myliu, myliu labiau, negu save, negu savo gyvybę...

ERODAS: Aš irgi norėjau mylėti, troškau tik gero, bet pasirodė, kad čia gyvena tikri niekšai, nedėkingi, ir panieka kilo mano sieloje... Šiandien žydai viską daro, kad ji neišdiltų iš mano širdies, tik nuolat augtų...

NIKALOJUS: Kur ir kada susilaukė didvyris savo tautiečių dėkingumo, bent gyvas būdamas? Atleisk man, meleche, jei mano kalba tau nepatiks. Aš sau neleisčiau nekęsti tų, kuriems turėjau paaukoti visas savo gyvenimo jėgas. Aš priversčiau save juos pamilti, nors jie man ir būtų nedėkingi, nekęstų manęs...

OSTIARIJUS *(įėjęs, ant slenksčio stovėdamas):* Viešpatie, Germanas, tavo kareivių viršininkas, sugrįžo. Jis laukia prieangyje.

ERODAS *(staiga atsistodamas):* Sugrįžo! Vienas?.. Sumuštas?..

OSTIARIJUS *(su vos sulaikoma šypsena, linksmai):* Ne, viešpatie. Jis pargabeno vergų...

NIKALOJUS: Matai, meleche! Veltui buvai susirūpinęs dėl sapnų...

ERODAS *(Ostiarijui):* Teįeina! Greičiau teįeina!.. *(Atsisėsdamas, Nikalojui).* Tiesą buvai sakęs, helene! Mirusiųjų vėlės bejėgės, ir jų grasinimais neverta domėtis. *(Germanui, įėjusiam ir atidavusiam melechui pagarbą).* Nekantriai tavęs laukiau, kary! Sakyk, kuo pralinksminsi mano širdį?

GERMANAS: Atlikau, meleche, ką esi įsakęs, skubiau, negu tikėtis galėjau.

ERODAS *(nekantriai):* Na, pasakok.

GERMANAS: Dar pirmos dienos vakarą pasiekiau vietą, kur maištininkai buvo susispietę. Tik nedidelis jų būrys pasipriešino, kiti pabėgo, nakties tamsa pasinaudoję...

ERODAS: Kaip pasielgei su tais, kurie priešinosi?

GERMANAS: Visi žuvo, kurie nepabėgo, nes gynėsi narsiai. Tik vienas pateko į mano rankas gyvas.

ERODAS: Liepei jį nužudyti?..

GERMANAS: Ne, meleche. Iš jo sužinojau, kur pasislėpė kiti, į kalnus pabėgę.

ERODAS: A, niekšas! Sakai, iš jo sužinojai? Privertei jį?..

GERMANAS: Kai jam tavo vardu pažadėjau gyvybę ir laisvę, jis nuvedė mus į kalnus, kur kiti buvo pasislėpę...

ERODAS: Neapdairiai pasielgei, kary, žadėdamas mano vardu laisvę tam, kuris kryžiaus nusipelnė.

GERMANAS: Nebūčiau tada pasiekęs, ko pasiekiau, meleche: maištininkus sunaikinęs ir jų vadą pas tave atvedęs.

ERODAS: Galėjai jį kančiomis priversti...

GERMANAS: Esu karys, meleche, nepratęs kankinti nelaisvėn patekusį.

ERODAS: Ach taip? Buvau pamiršęs, kad esi ne žydas. Parodyk man tą vyrą, kuris išdavė savo draugus. Noriu jį pamatyti. Ar gal paleidai jį laisvą?

GERMANAS: Nedrįsau paleisti be tavo žinios. Jis čia, prie tavo namų angos. Bet, meleche, tu nepaniekinsi mano žodžio?

ERODAS: Niekas neturi tiesos, kary, klausti melecho, kaip jis pasielgs...

Germanas, ilgu žvilgsniu pažvelgęs į melechą, apsisuka ir išeina. Greitai grįžta su belaisviu, kurio rankos surištos. Belaisvis, atsiradęs melecho akivaizdoje, puola ant kelių.

GERMANAS: Štai vyras, kurį norėjai matyti, meleche.

ERODAS *(kurį laiką žiūri į belaisvį, tylėdamas)*: Kas esi ir kaip vadiniesi, niekše?

JEHUDA iš KERIOTO *(klūpaudamas)*: Esu Jehuda iš Kerioto, mano viešpatie.

ERODAS: Nedrįsk teršti mano vardo, savo viešpačiu vadindamas! Tu esi pasivadinęs Žadėtuoju?

JEHUDA: Ne. Man užteko sveiko proto nesiskelbti, kuo nesu.

ERODAS. Bet neužteko jo nesidėti su maištininkais?

JEHUDA: Kaip gali neatsiliepti žydas į Žadėtojo balsą, kai jis šaukia Amžinojo vardu?

ERODAS: Bet tu jį išdavei. Atidavei savo draugus į mano kareivių rankas. Išdavei žydus edomitams.

JEHUDA: Nieko panašaus, mano gyvybės šaltini. Aš tik gundžiau Aukščiausiąjį, kad pasisakytų, ar tasai, kuris pasivadino Žadėtuoju, tikrai yra Jo išrinktasis. Amžinasis nepasisakė, ir ne aš esu kaltas, kad visi likome apgauti.

ERODAS: Gudri ir sukta tavo kalba, žyde. Kalbėk aiškiau, kad suprasčiau tavo žodžius.

JEHUDA: Jis, tasai Žadėtasis, kalbėjo, kad Dangaus Galybės padės mums laimėti, ir todėl drąsiai stojome į kovą, bet pralaimėjome, ir aš patekau i tavo kareivių rankas. Tada pagalvojau: Dangaus Galybės nepadėjo mums, kadangi išrinktojo nebuvo su mumis. Pastatysiu jį pavojun, tada Dangaus Galybės turės jam padėti naują mūšį laimėti. Bet Dangus jam neatėjo į pagalbą, vadinasi, jis nėra Žadėtasis, ir melu nusikalto Amžinojo akyse.

ERODAS: Sukta tavo kalba, žyde, sunkiau apkaltina tave, negu darbai. Kryžiaus esi nusipelnęs mano akyse!

JEHUDA *(puldamas melechui į kojas):* Viešpatie, pasigailėk! .. Man pažadėjo, ir aš pasitikėjau...

ERODAS *(paspirdamas jį koja):* Traukis, šunie, neliesk mano kojų! .. Tau pažadėjo mano vardu gyvybę ir laisvę, todėl atleidžiu bausmę — eik laisvas. Bet saugokis antrą kartą patekti į mano rankas: būsiu tau negailestingas. *(Į kareivius, kurie Jehudą buvo atvedę).* Išmeskite niekšą ir už vartų išstumkite! Tuojau. *(Kareiviai pagriebia Jehudą ir, neleisdami jam atsikelti, velka pro duris. Erodas piktai šypsosi).* Atveskite aną, kuris buvo jų vadas. Tuojau! ..

GERMANAS: Tuojau pamatysi jį, meleche. *(Išeina).*

NIKALOJUS: Jei buvai šitam gailestingas, meleche, pasigailėk ir ano. Tuo nuginkluosi jo širdį...

ERODAS: Pasigailėti maištingo žydo, kuris troško mano mirties? Kuris niekino mane? Niekados! Jis piktam panaudotų mano gailestingumą.

GERMANAS *(sugrįžęs):* Štai jis, gaujų vadas, kurias sunaikinau tavo įsakymu. *(Sargyba įveda Žadėtąjį. Jo rankos surištos, ant kaklo užnerta virvė, kurios galą laiko vienas iš kareivių).* Klaupkis, nelaimingasis! Valdovo akivaizdoje stovi.

ŽADĖTASIS *(stovėdamas, išdidžiai):* Pasakyta yra: Tik Viešpačiui Dievui nusilenksi. Čia matau tik jo priešus.

ERODAS *(ilgai ir piktai žiūrėdamas į ramiai stovintį belaisvį):* Tu esi Žadėtasis?

ŽADĖTASIS: Tu pasakei.

ERODAS: Pasiskelbei melechu, išvaduotoju. Žadėjai nugalėti mane, mirti pasmerkei. Bet štai Amžinasis atidavė tave į mano rankas.

ŽADĖTASIS: Kad išbandytų tavo sielą, Idumieti, atidavė Amžinasis mane į tavo rankas.

ERODAS: Pamėgote bandymus, niekšai! Vienas savo Dievą mėgino bandyti, dabar kitas nori mane! ..

ŽADĖTASIS: Nusilenk ir pavadink mane savo viešpačiu. Tada surasi pasigailėjimą Amžinojo akyse.

ERODAS *(į Nikalojų):* Girdi, helene, ką jis sako? Kaip manai, ar vertas pasigailėjimo, kuris taip kalba? *(Į Germaną).* Ko nusipelnė šis niekšas savo žodžiais, kary?

GERMANAS: Mirties, meleche.

NIKALOJUS: Tai ne jis, bet neprotinga jaunystė kalba jo lūpomis! *(Belaisviui).* Pulk melechui į kojas ir prašyk pasigailėti! ..

ŽADĖTASIS: Mano gyvybė ir mirtis Amžinojo rankoje, ir tik Jam gali nusilenkti mano siela, edomite.

ERODAS *(šypsodamasis):* Tavo draugai sunaikino Jeruzalėje mano namus ir juose melecho sostą. Teks tau pasitenkinti paprasta kėde, Žadėtasis. *(Kareiviams).* Pasodinkite jį į kėdę. *(Kareiviai tempia jį į menės vidurį ir sodina į kėdę).* Melecho purpuru padenkite jo pečius. Štai! *(Meta jiems į rankas savo apsiaustą, kuriuo buvo pridengtos jo kojos. Kareiviai uždeda ant belaisvio pečių).* Dabar visi pulkite ant kelių ir pagerbkite jį, kaipo savo valdovą! *(Visi nustebę dairosi vienas į antrą, tik Germanas šypsosi).* Ką, nenorite pripažinti savo valdovu? *(Pagaliau visi prapliumpa juoku).* Matai, Žadėtasis, niekas čia nenori pripažinti tavęs savo melechu.

ŽADĖTASIS: Ateis valanda greičiau, negu manai, kurioje pasijuoks iš tavęs Amžinasis, kaip tu dabar pasityčiodamas pajuokei mane, Idumieti.

ERODAS: Bet tos valandos tu nebesulauksi. Gaila, kad čia nėra mano Abimelecho. Jis sugalvotų, kaip tu turi mirti, kad pajustum, jog miršti... Na, bet nelauksime... *(Kareiviams).* Išveskite jį, nuplakite ir į kryžių prikalkite...

V

Tame pačiam kambaryje. Erodas sėdi minkštoje kėdėje. Priešais susilenkęs, stovi Abimelechas. Erodo veidas išblyškęs. Kojos sudėtos ant papėdės — žemos kėdelės. Jos apraišiotos, patinusios.

ERODAS: Kuo pasiteisinsi, Abimelechai, kad lėtu darbu ilgai bandei mano kantrybę?

ABIMELECHAS *(puldamas ant kelių):* Atleisk savo vergui, kantrybės šaltini! Atidžiai tyriau dalykus, todėl mano darbas nusitęsė. Tyriau dieną ir naktį, kol susekiau šaltinį, iš kurio buvo išsiveržusios nusikaltimo versmės.

ERODAS: Atsikelk ir kalbėk. Tesie tavo žodžiai trumpi ir aiškūs.

ABIMELECHAS *(atsistojęs):* Sunkiai buvo bandoma mano siela, ir vis dar nerami mano širdis, kad nesurasiu pritarimo tavo akyse...

ERODAS: Abimelechai, tavo žodžiai vis dar bando mano kantrybę. Kas sukurstė minią man nusidėti?

ABIMELECHAS: Mano sielos džiaugsme, susekiau platų susitarimą kitą pasodinti į Dovydo sostą.

ERODAS: Ar tą jų Žadėtąjį? Nepasodins. Jis jau mirė ant kryžiaus, ir jo kūnas išmestas į nešvarybių duobę.

ABIMELECHAS: Ne apie jį galvoju, Libano kedre! Mano ranka neišdrįsta paliesti to, kurį turėjo paliesti...

ERODAS: Šunie, drįsti man pasakyti, kad laisvą palikai, kuris man labiausiai nusikalto. Ar manai, kad jis išgelbės tave iš mano rankų?

ABIMELECHAS *(puldamas ant kelių):* Tepasigaili tavo širdis mano sielos, neišsenkama malonių versme! Nedrįsau uždėti savo rankos ant tavo sūnaus Aristobulo...

ERODAS *(nustebintas):* Mano sūnaus?.. Aristobulas?.. Man nusikalto?..

ABIMELECHAS: Taip, mano akių šviesa! Dėl jo Jeruzalėje įvyko, kas įvyko.

ERODAS: Prakeiktas Makkabio kraujas! Nešliaužiok žemėje, atsikelk ir pasakok, kad man viskas būtų aišku. *(Abimelechas atsistoja).*

ABIMELECHAS: Mirjamos sūnūs labiausiai mėgiami šio krašto žmonių. Tik jaunųjų tarpe mylimesnis yra Aristobulas, kuris visiems maloniai šypsosi. Na, jie ir norėtų, kad jis atsisėstų į tavo sostą, bet spėja, kad ne jį paskirsi savo įpėdiniu.

ERODAS: Jie gerai spėja — nebus dalies nusikaltusiam paveldėjimo metu.

ABIMELECHAS: Teprailgina Amžinasis tavo gyvenimo dienų skaičių mūsų džiaugsmui!.. Kada kilo gandas, kad esi jau miręs, tie, kurie norėjo, kad jis, bet ne kitas, paveldėtų tavo galią, pasiryžo užimti pilį ir Dievo Namus su ginklu rankose ir paskelbti Aristobulą savo melechu...

ERODAS: Štai kas yra. Jie nusidžiaugė, kad jau esu miręs, ir todėl išdrįso.

ABIMELECHAS: Ar jie buvo nusidžiaugę ar nusiminę, nežinau, bet žinau, kad kiti žydai, o labiausiai parušimai nekantriai laukia tavo mirties, teužgęsta jų akys, tos valandos nesulaukusios!..

ERODAS *(tyli ilgai, lyg apgalvodamas išgirstas naujienas):* Kas yra, kurie išdrįso taip pasielgti?

ABIMELECHAS *(pateikdamas sąrašą, kurį laikė užkištą už juostos):* Čia, giedrumo džiaugsme, surašyti vardai visų, kuriuos suėmė tavo įgulos viršininkas ir kuriuos aš paliepiau suimti, nes patyriau, kad ir jie yra tau nusikaltę, kad ir nebuvo patekę į Traciano rankas, kaip sukilėliai... Keturi šimtai jaunų vyrų ir visi žymiausių šeimų vaikai... Turtingųjų tėvų...

ERODAS *(ilgai ir atidžiai skaito sąrašą):* Vieni jaunuoliai... O jų tėvai, Abimelechai? Jų tėvai?.. Kodėl suimtųjų tarpe nei vieno jų nematau?..

ABIMELECHAS: Ir kankinimais ir grasinimais ir geru žodžiu stengiausi išgauti tiesą iš tų, kuriuos kvočiau, bet nei vienas jų nepasakė, teisybės šaltini, kad jų tėvai būtų žinoję ir žinodami pritarę. Daug tėvų buvo atėję pas mane pareikšti tau ištikimybės apgailestaudami, kad jų vaikai nusikalto tavo akyse...

ERODAS: Netikiu jų žodžiais, nes jie apgaulingi, ir nepatariu tau jais tikėti, Abimelechai. Žydas pralaimėjęs lenkiasi kaip nendrė, ir minkštas kaip vilna, bet nesukalbamas ir akiplėša, kai pajunta savo galią.

ABIMELECHAS: Aš žinojau, kad tu, tiesos šaltini, vien tik tiesos reikalausi iš savo vergo. Todėl neišdrįsau elgtis, su tiesa prasilenkdamas.

ERODAS: Prakeikta liga, kuri pririšo mane į šią kėdę!.. Patsai aš visą tiesą sužinočiau, ir manęs gražiais žodžiais neapgautų...

ABIMELECHAS *(prispausdamas rankas į krūtinę ir nulenkdamas galvą):* Tavo išmintis gili kaip jūra, bet tavo vergas aklas ten, kur tavo akis visą tiesą mato, nes mano protas prieš tavo, kaip tamsi naktis prieš dieną. Aš, kaip aklas lengvatikis, patikėjau nuoširdumu tų, kurie apgailestavo savo vaikų neprotingus žingsnius ir su ašaromis prašė, kad bausdamas neužmirštum, teisingumo šaltini, jų tėvų ištikimybės tau, net sunkiausiomis tavo viešpatavimo dienomis...

ERODAS: Tavo kalba sukta ir paini. Juos užtari, Abimelechai?

ABIMELECHAS: Kaip išdrįsčiau tau nusidėti, nusikaltėlius užtardamas?

ERODAS *(pagalvojęs):* Ne, nebūsiu nuolaidus sprendimuose tiems, kurie su minia susidėję griovė ir naikino visa, ką esu padaręs ir norėjęs amžiams palikti, kad apie mane bylotų...

ABIMELECHAS: Viešpatie ir mano dienų džiaugsme! Kiek mano mažas protas sugebėjo patirti ir suprasti, šie jauni vyrai nedalyvavo minios nusižengimo veiksmuose. Jie tik norėjo atsiekti savo tikslą, manydami, kad esi miręs. Minią sukurstė ir ją vedė kiti, parušimai ir mokytojai, kurie visuomet buvo, yra ir bus tavo didžiausi priešai...

ERODAS *(įtariamai):* Ar tavo lūpos tiesą kalba, Abimelechai? *(Atidžiai į jį pažvelgdamas).* Ar nesi nukrypęs nuo tiesos kelio dėl dovanų, kurias gavai?.. A?.. *(Abimelechas sumišęs, galvą nuleidęs tyli).* Kalbėk, nieko nuo manęs neslėpdamas, ir vargas tavo galvai, jei sumeluosi.

ABIMELECHAS *(pakėlęs galvą ir ramiai pažvelgdamas į melechą):* Nubausk mane, viešpatie, jei tavo išmintis reikalauja. Bet dovanos, kurias tikrai priėmiau, nesumažino tau mano ištikimybės ir nepalenkė širdies tiems, kurie yra nusikaltę tavo akyse.

ERODAS *(ilgai tyli, į kėdės parankę pirštais barbindamas):* Kur buvo Aristobulas maišto dienoje? Jeruzalėje?

ABIMELECHAS: Ne, viešpatie, jo nebuvo tuo metu Jeruzalėje. Jis buvo čia, tavo namuose. Bet kas įvyko, su jo žinia ir pritarimu.

ERODAS *(ramiai):* Taip? Ar tau tai pasakė tie, kuriuos tardei, ar tavo protas taip spėja? Sakyk.

ABIMELECHAS: Ne, to man nepasakė, kuriuos tardžiau, tik mano protas taip spėja.

ERODAS: Ar nemanai, kad tavo protas gali apsirikti ir suklysti?

ABIMELECHAS: Jie grasino man kerštu, kai ateis jo viešpatavimo dienos...

ERODAS: Būk ramus dėl jų grasinimų. Jo dienos gali neateiti. Ir jis ir jie gali mirti, mano mirties nesulaukę... O kur dabar tie du parušimai, kuriuos buvo suėmęs Tracianas? Juk jie sukurstė miną prieš mane?..

ABIMELECHAS: Matijas ben Margalotas ir Jehuda ben Zipporis Sinedriono nariai? Jie grandinėmis sukaustyti, atgabenti čion ir į kalėjimą padėti, kaip esi paliepęs, galybės viešpatie.

ERODAS: Ryt, saulei patekėjus, pasibaigs jų gyvenimo dienos. Klausyk dabar mano žodžių, Abimelechai, ir juos įsidėmėk: parūpinsi parušimams laužą priešais mano namų langą, kad jų kančiomis pasidžiaugtų mano širdis...

ABIMELECHAS: Tavo žodžiai jau pasiekė mano širdį, mano viešpatie.

ERODAS: Paliepsi mano vardu Germanui, tepastato sargybą prie Aristobulo angos ir saugo, kad neišeitų, kol patsai jį pašauksiu.

ABIMELECHAS: Paliepsiu tavo vardu Germanui, tepastato sargybą ir saugo tavo sūnų Aristobulą, kad niekur neišeitų, kol jį pašauksi, malonių viešpatie.

ERODAS: Dabar eik ir tuojau atvesk čion parušimus Matiją ir Jehudą. Skubėk, kad tavo žingsniai būtų greiti, kaip mintis.

ABIMELECHAS: Skubu, mano sielos ramybe! Skubu ir telydi tavo malonės mano žingsnius. *(Nusilenkęs išeina atatupsčias).*

ERODAS *(vienas pasilikęs, kurį laiką sėdi, galvą nuleidęs. Pakėlęs galvą):* Visgi Tu, galingasis Siono kalno Dieve, esi man palankus, nes atidavei man į rankas visus mano priešus... Veltui skundėsi Tavimi mano siela...

NIKALOJUS *(įėjęs):* Atleisk man, meleche, bet atėjau priminti, kad jau metas valgiu pastiprinti tavo jėgas, o tu apie tai negalvoji...

ERODAS: Palauk su valgiu, mano slaugytojau. Noriu pirmiau pastiprinti savo sielą maistu, kurio tavo mokslas nepripažįsta ir tavo širdis nepritaria, kad juo maitintųsi mano siela.

NIKALOJUS: Nesuprantu tavo žodžių, meleche...

ERODAS: Luktelėk valandėlę ir suprasi... Štai girdžiu žingsnius, kurie atneša mano sielai maisto...

Įeina Abimelechas, kurį seka trys kareiviai. Jie atveda sukaustytus Matiją ben Margalotą ir Jehudą ben Zipporį. Jie laikosi išdidžiai, įvesti pas melechą, net nepažvelgia į jį, iškėlę galvas aukštyn.

ABIMELECHAS: Štai, viešpatie, išminčiai, kurie tau nusikalto, minias kurstydami...

ERODAS *(kareiviams):* Veskite juos arčiau. Teatsistoja menės viduryje, kad mano akys aiškiau pamatytų jų veidus. *(Kareiviai veda kalinius į kambario vidurį. Erodas ilgai žiūri į juos, akis įbedęs. Prabyla, lėtai tardamas žodžius).* Niekinote mano vardą minios akivaizdoje, kurstydami ją, ir štai minia apleido judu. Vieni esate čia, ir niekas dabar jūsų likimu nebesidomi... Niekas jūsų neužtars... Nei minia, nei Sinedrionas... *(Parušimai tyli, nieko neatsakydami, tik pasižiūri vienas į antrą ir krūptelia pečiais).* Iškeikėte mane Amžinojo vardu, bet štai Amžinasis atidavė judu į mano rankas, kad pasielgčiau su jumis, kaip panorės mano širdis. *(Susilaiko valandėlę, lyg laukdamas atsakymo iš kalinių, bet jie tyli, nieko nesakydami, tik vėl vienas į antrą pasižiūri ir krūptelia pečiais).* Dideliu džiaugsmu džiaugėtės, kad miriau, ir pasibaigė mano gyvenimo dienos... Ir kitus raginote džiaugtis... Bet štai matote savo akimis, kad esu gyvas... O judu mirsite ryt, mano mirties nesulaukę ir ja nepasidžiaugę...

MATIJAS: Dulkė esi Amžinojo akyse, prakeiktas pasipūtėli!..

JEHUDA: Nesididžiuok pasityčiodamas, šlykštybių inde! Ir tavo dienos visų džiaugsmui suskaitytos...

ERODAS: Kai pasibaigs mano gyvenimo dienos, judu nesidžiaugsite. Anksčiau mirsite kančiose, kad nesusirastų kiti, kurie panorėtų pasekti judu jūsų darbuose... Kūnai jūsų bus pavirtę į pelenus ir vėjo išpustyti... Ryt anksti, saulei nepatekėjus, lėta ugnimi sudegsite ant laužo...

MATIJAS: Tebūna tavo kūno ir sielos amžinoji duona šeolio ugnis!

JEHUDA: Degsi amžinai, nesudegdamas ir pelenais nepavirsdamas, išrinktųjų tautos pikta pabaisa!..

ERODAS: Išveskite juos! Tenebiaurina mano akių... *(Nikalojui).* Dabar gali liepti, kad man duotų valgyti...

VI

Toji pati menė. Melecho laukia Germanas ir Nikalojaus brolis Ptolomėjus iš Damasko, artimiausias Erodo patarėjas.

GERMANAS: Pirmą dar kartą tenka laukti melecho valandoje, kurią patsai paskyrė. Matyti, silpnėja ir kūnu ir siela.

PTOLOMĖJUS: Brolis sakė, kad melechas baisiai kankinasi. Triskart per naktį buvo pas jį šaukiamas...

GERMANAS: Taip skaudu jam? Manau, kad jis jau šiek tiek pasitaisė. Vakar visai gerai atrodė.

PTOLOMĖJUS: Ne tiek kūnu serga melechas, kiek siela. Vis gražioji Mirjama sapnuojasi. Užmiršti jos nebegali tiek metų.

GERMANAS: O patsai liepė ją nužudyti. Dedasi helenu, bet saviesiems žiaurus, kaip tikras žydas.

PTOLOMĖJUS: Tai ir yra jo nelaimė, kad siela jis helenas, o jausmais — žydas, kurių dargi nekenčia.

GERMANAS: O kas juos mėgsta? Aš irgi nekenčiu.

PTOLOMĖJUS: Tu jiems svetimas, Germane, o jis šio krašto valdovas. Nedera nekęsti tautos, kurią valdai!

GERMANAS: Turėtum su jais tiek reikalo, kiek aš, irgi imtum jų nekęsti. Kaip galima mėgti žmones, kurie patys visų nekenčia?

Įeina Abimelechas. Jis atsargiai įkiša pro užuolaidą galvą, apsidairo ir tik tada įeina.

ABIMELECHAS *(abiem žemai nusilenkdamas):* Melecho dar nėra? Melechas dar neatsikėlė?

GERMANAS *(į jį net nepažvelgdamas ir į jo pasveikinimą neatsakydamas):* Kaip matai...

PTOLOMĖJUS *(į pasveikinimą linktelia galva):* Būk atsargus šiandien su melechu, Abimelechai. Jis blogai miegojo ir atsikėlė, nelinksmai nusiteikęs.

ABIMELECHAS *(abi rankas delnais iki pečių pakėlęs ir galvą į šalį nukreipęs):* Jau nusimanau. Jei melechas pavėlavo išeiti valandą, kurią patsai paskyrė, tai jau aišku. Na, kai su melechu turi reikalo, visuomet tavo gyvybė kabo ant plauko...

PTOLOMĖJUS: Tau baisu, Abimelechai?

ABIMELECHAS: Jau apsipratau. Ne vieną kartą atrodė, kad jau jau baigsiu savo dienas ant kryžiaus! Bet štai vis dar esu gyvas...

GERMANAS: Anksčiau ar vėliau, vistiek kryžiaus neišvengsi.

ABIMELECHAS: Mūsų likimas Amžinojo rankoje. Ką jis nulėmė, žmogus neišvengsi... *(Tyliai).* Kaip manote, ar Amžinasis dar ilgam pratęs melecho dienas?

PTOLOMĖJUS: Pavojingas tavo smalsumas, Abimelechai. Kodėl šiandien klausi?

ABIMELECHAS: Kodėl klausiu, kada klausti tokių dalykų pavojinga? Na, aš žinau, ko klausiu. Juk turiu reikalo su kilniais svetimtaučiais... Oi-oi, kaip man rūpi melecho sveikata!

GERMANAS: Kodėl tik šiandien ji tau parūpo?

ABIMELECHAS: Tik šiandien? Man visuomet melecho sveikata rūpi. O kodėl?.. Manai, kad žydai mus paglostytų, jei melecho dienos pasibaigtų? Oi-oi!..

PTOLOMĖJUS: Nesu jiems pikto padaręs. Nei darbu, nei žodžiu nenusidėjau. Kodėl turiu nerimauti?

ABIMELECHAS: Jų akyse esi nusidėjęs jau tuo, kad esi nežydas.

GERMANAS: Negąsdink. Nebijom jų neapykantos.

ABIMELECHAS: Jūs — visai kas kita. Jūs esate kariai, turite ginklus... Ir romėnai jūsų draugai.

GERMANAS: Ar patys nesate ginkluoti?

ABIMELECHAS: Taip, bet kiek mūsų yra? Žiupsnelis, ir tas po visą kraštą išsklaidytas. Žydai mus pirmuosius sunaikintų, jei neapgintų romėnai ir jūs...

GERMANAS: Ginti jūsų ranka nepakiltų.

ABIMELECHAS: Štai štai ką tu kalbi kary! Jūs, kitataučiai, ir tai mūsų nekenčiate... O žydai?.. Oi-oi, į gabalus sudraskyti, lėtoje ugnyje sudeginti — būtų jiems didžiausias malonumas!.. *(Nusijuokdamas).* Na, bet kol kas ne jie mus, tik mes juos deginsime...

PTOLOMĖJUS: Tau negaila tų dviejų senių, Abimelechai?

ABIMELECHAS: Ką tu kalbi?.. Juk tai parušimai, visų pikčiausi žmonės! Supratimo neturi, kaip jie nekenčia visų, kas nežydas! Jie mano, kad jau nusideda, jei mūsų šešėlis užkrinta ant jo drabužių — taip jie mus niekina! Jau net žemė prakeikta jų akyse, kur mūsų pėda atsistojo! Oi-oi!..

GERMANAS *(juokdamasis):* Vadinasi, gali jausti saugiai: niekas nepanorės susitepti rankų tavo krauju.

ABIMELECHAS: Juokauji, kary. Čia kiekvienas žydas mano, kad nudėti Idumietį — didžiausias nuopelnas Amžinojo akyse... Ir ne tik Idumietį... Oi-oi, kad jie galėtų, visus sunaikintų!.. Visus nežydus: ir jus, graikus, ir romėnus. Išpiautų iki vieno... Tikėkite manimi, visi žydai tik neapykanta gyvena...

PTOLOMĖJUS: Niekus kalbi, Abimelechai. Baimė tau akis apdūmė. Ne visi žydai tokie, kaip tu juos vaizduoji.

ABIMELECHAS: Ne, ne visi. Kas sako, kad visi? Oi, yra sadukimai, turtingi, šviesūs žmonės, yra šventikai, pirkliai... Jie visi norėtų ramiai gyventi... *(Sugniaužęs rankas).* Bet parušimai ir jų mokiniai, sikariai!.. Oi-oi, juos visus reikėtų sudeginti ant vieno laužo, ir gaila, kad šiandien sudeginsim tik du... *(Pridėjęs ranką į ausį).* Bet šaa!.. Girdžiu melecho žingsnius!.. *(Išsiėmęs stabuką, pagarbiai jį bučiuodamas).* Telaiko mane Amžinasis ir mūsų tėvų dievai savo globoje!.. *(Slepia vėl po apsiaustu stabuką. Kiti du atsikelia).*

Įeina Erodas, atsirėmęs į Nikalojaus ranką. Eina lėtai, susiraukęs, niaurus ir atsisėda į kėdę. Jam praeinant visi nulenkia galvas. Kai melechas atsisėda, visi pasilieka stovėti, tik Abimelechas puola žemėn ir slenka, ant pilvo atsigulęs, į melechą, norėdamas apkabinti jo kojas.

ERODAS *(paliesdamas koja Abimelecho galvą):* Liaukis šliaužiojęs, žemės dumble! Negi negali laikytis, kaip laikosi šie kitataučiai?

Nikalojus pataiso melecho pečiams atsiremti minkštus pagalvėlius ir pastumia arčiau pakojas. Abimelechas pakyla nuo žemės.

ABIMELECHAS *(atsikeldamas):* Viešpatie mano, ryto šviesa!..

ERODAS: Tylėk, šliuže. Kalbėsi kai tave paklausiu. *(Dairosi aplinkui. Kurį laiką tyli, barbindamas pirštais į kėdės atramą. Abimelechui).* Laužas jau paruoštas?

ABIMELECHAS *(prispaudęs dešiniąją į krūtinę ir galvą nulenkęs):* Taip, mano viešpatie. Laužas jau sukrautas, ir nusidėjėliai pririšti į šulą laužo viduryje. Didžiausiame sielvarte laukia, kada prasidės kančios, kurios užgesins dienos šviesą jų akyse ir pavers pelenais jų kūnus.

ERODAS: Laukti bausmės sunkiau, negu bausmę kentėti. Telaukia ir kankinasi.

ABIMELECHAS: Susirinko didelės minios, viešpatie. Kerštu dega žydų širdys. Jie grūmoja tau ir mums visiems.

ERODAS: Nebaisu, tegrūmoja ir mato, kaip elgiuosi su tais, kurie man nusideda, kaip priešai.

ABIMELECHAS *(tyliau, lyg savo žodžių nusigąsdamas):* Įsiutusi minia gali mėginti prievarta išlaisvinti nusikaltėlius, viešpatie.

ERODAS: Ginklais išsklaidysite minią, baily! Ginklais. Girdi, Germane?

GERMANAS: Jei reikės beginklę minią pulti, paliepk idumiečiams, meleche. Mano žmonės tau samdėsi kareiviais.

ERODAS *(pažvelgia į jį piktu žvilgsniu, bet susilaiko):* Kur yra mano sūnus, Aristobulas?

GERMANAS: Savo bute uždarytas, kaip jį uždaryti liepei, meleche.

ERODAS: Ką jis ten daro?

GERMANAS: Kareiviai, kurie saugo, sakė, kad garsiai meldžiasi savo Dievui.

ERODAS: Meldžiasi, sakai? Maldauja Dievą, kad greičiau man mirtį pasiųstų... Eisi ir sustiprinsi sargybą aplinkui laužą, kad minia neišdrįstų. Praneši man, kaip ji laikysis. *(Kryptelėjęs galva Abimelecho link).* Jo žodžiais aš mažai pasitikiu. *(Germanas nulenkia prieš melechą galvą, apsisuka ir išeina).* Tu, Abimelechai, tuojau eisi ir paliepsi uždegti žibintus, kuriais turėsi padegti laužą, kai duosiu ženklą. Tuojau paliepsi uždegti žibintus! Tenugąsdina tas vaizdas minios širdį ir palaužia jos sielą. *(Pažvelgdamas į jį).* Eik ir daryk, ką paliepiau.

ABIMELECHAS: Tavo žodžiai jau pasiekė mano širdį, viešpatie mano. Bus viskas padaryta, kaip pageidauja tavo siela! *(Nusilenkęs išeina atatupsčias).*

ERODAS: Matai, protingasis Ptolomėjau, kas čia dedasi? Kai vykai į Romą, kraštas buvo ramus, bet štai sukilo prieš mane net tie, dėl kurių negalvojau, kad gali sukilti. Ir sūnus, tikrasis mano sūnus, susidėjo su priešais! ..

PTOLOMĖJUS: Netikiu tavo sūnaus kalte, meleche.

ERODAS: Netiki? O aš tikiu. Seniai esu pastebėjęs, kad jis nekenčia savo tėvo.

PTOLOMĖJUS: Tarp tėvo ir sūnaus nėra ir negali būti teisėjų. Jei manai, kad nusikalto, nubausk jį, bet kaipo tėvas, o ne melechas?

ERODAS *(iš paniūrų į jį pažvelgdamas):* Ar ne per daug atlaidus esi, tokį patarimą man duodamas?

PTOLOMĖJUS: Tik apie tavo naudą galvoju, meleche.

ERODAS: Kaip atleisiu jam, bausdamas tuos, kurie dėl jo buvo sukilę?..

PTOLEMĖJUS: Ir juos nubausk, kaip tėvas, nes jie nenusidėjo nei tau, nei tavo namams. Kuo jie nusikalto? Kad patikėjo klaidingu gandu ir patikėję panorėjo turėti savo melechu tavo jaunesnįjį sūnų? Argi jie būtų sukilę, jei būtų žinoję, kad gandas apie tavo mirtį klaidingas? Tik pagalvok, meleche, ir patsai nesurasi, kad jie yra nusikaltę tau.

ERODAS *(nuleidęs galvą, tyli susimąstęs):* Gal yra tiesos tavo žodžiuose, helene. *(Pakėlęs galvą ir pažvelgdamas į Ptolomėjų, barbina pirštais į kėdės parankę).* Bet mano siela nepriima šiandien tavo patarimų...

PTOLOMĖJUS: Viešpatie...

ERODAS *(susierzindamas):* Nekalbėk man daugiau. Eik ir atvesk čia Aristobulą! *(Stuksėdamas kumštimi į parankę).* Tik nekalbėk, kad galiu atleisti! .. Nei vieno žodžio... *(Ptolomėjus, sugniaužęs rankas, tylėdamas, nusilenkia ir išeina).*

NIKALOJUS *(jam išėjus):* Atleisk man, meleche, kad išdrįsiu tau pasakyti žodį, kuris tau gali labai nepatikti.

ERODAS *(kiek patylėjęs):* Kalbėk, helene. Esu pasiruošęs klausyti.

NIKALOJUS: Nesuprantu ir suprasti negaliu tavęs, viešpatie. Esi geras, švelnus ir malonus mums, helenams, nors esame tik dulkės...

ERODAS: Na, ir kas gi? Esi nepatenkintas?

NIKALOJUS: Su tavim galime atvirai kalbėti, ir tavo išdidi širdis neužsigauna, kai pasakome, kas tau nepatinka. Kiek čia esu, tavo rūmuose, nesi nuskriaudęs nei vieno savo vergo, kurių net romėnai nelaiko žmonėmis. Savo siela esi tikras helenas.

ERODAS: Mano nelaimė, kad siela esu helenas, o mane prievartauja ir verčia, kad elgčiausi, kaip žydas.

NIKALOJUS: Nesuprantu, kodėl, būdamas kitiems geras, esi žiaurus ir negailestingas šio krašto žmonėms?.. Kai girdžiu tavo sprendimus, stebiuosi...

ERODAS *(rymodamas ant kėdės parankės):* Buvo metas, kada svajojau, kad būsiu žydams tėvas ir geradarys, elgsiuosiu su jais, kaip su savo vaikais. Nenorėjau būti žiaurus, bet jie privertė mane... Maniau juos išaukštinti, padaryti pasaulio pažiba, bet jie nieku pavertė mano pastangas. Svajojau išdabinti Jeruzalę, kad ji būtų gražiausias pasaulio miestas, ir jo man pavydėtų net Romos valdovai, ir štai žydai privertė mane pabėgti ir apsigyventi tyruose... Matau dabar, kad man mirus žus, kas mano buvo padaryta, kad amžiams apie mane bylotų... *(Pažvelgęs į Nikalojų).* Dabar, helene, žinai, kodėl tapau jiems žiaurus.

NIKALOJUS *(susijaudinęs, sudėjęs maldingai rankas):* Mylimiausias mano meleche, parodyk nedėkingiesiems, kad esi kilnios širdies ir nori užmiršti jų nedėkingumą! Atleisk savo sūnui ir tiems, kurie dėl jo nusikalto, ir tave garbins kiekviena kilni širdis.

ERODAS: Paklausysiu tavęs, mano slaugytojau, ir pamėginsiu dovanoti bausmę, bet tesie tai paskutinis kartas.

NIKALOJUS: Atleisk drauge ir tiems seniams, kilnusis viešpatie, kuriuos pasmerkei mirti baisia mirtimi.

ERODAS: Ne, jiems nedovanosiu. Žinau, aš šiandien mirsiu ir nesulauksiu rytdienos. Jie džiaugėsi, kad miriau, ir todėl neturi sulaukti mano mirties, kad vėl džiaugtųsi. Jie šiandien mirs ir mirs, kaip esu nutaręs.

NIKALOJUS: Kodėl manai, viešpatie, kad šiandien mirsi? Ar jautiesi blogiau, negu kitomis dienomis?

ERODAS: Ne, gydytojau. Seniai nesijaučiau taip gerai, kaip šiandien. Mano siela kaip pajaunėjusi...

NIKALOJUS: Siela, meleche, nesensta...

ERODAS: Bet kai kūnas pasensta, siela ima jo nekęsti. Šiandien juntu, kaip siela nekenčia šio *(stuksėdamas pirštu galu sau į krūtinę)* kūno ir šlykštisi juo, kaip patekusi į sugriuvusį, žmonių apleistą laužą, gyventi jau netinkamą. Ji veržiasi jau iš jo... *(Abiem rankom stuksėdamas į krūtinę).* Ji nenori čia ilgiau pasilikti, helene.

NIKALOJUS: Nepasiduok tokioms mintims, meleche. Tavo kūnas beveik pasveiko, kojų žaizdos pagijo. Reikia tik, kad dabar ir tavo siela atgautų ramybę. Tavęs dar laukia ilgos gyvenimo dienos...

ERODAS *(apsidairęs, paslaptingai):* Ji, mano žmona, kurią mylėjau, kaip savo širdį, aplankė mane šią naktį. Ji pasakė man, kad šiandien ateis pas mane, ir mudu eisime pas Amžinąjį, kad jis išspręstų mūsų bylą...

NIKALOJUS: Sapnavai, apie ką nuolat galvoji. Netikėk sapnais, meleche, ir užmiršk skaudų įvykį, kuris seniai buvo sujaudinęs tavo sielą. Dėl savo sveikatos ir visų gerovės turi jį užmiršti.

ERODAS: Užmiršti?.. Aš negaliu ir nenoriu užmiršti!.. Girdi, aš nenoriu jos užmiršti! Nenoriu, kad nuvystų mano siela ir širdis išdžiūtų... Girdi?.. Jei šiandien paklausysiu tavęs, tai tik dėl jos... Atleisiu josios sūnui... Gal ir tiems, kurie turėjo sudegti, nors jie skaudžiai mane užgavo ir jiems neturėčiau atleisti... Bet vargas jiems, jei šį kartą privers mane žiauriai pasielgti!

Į menę įeina Aristobulas, Ptolomėjaus ir Abimelecho lydimas. Įėję susilaiko pas duris, išskyrus Ptolomėjų, kuris prieina arčiau.

PTOLOMĖJUS: Viešpatie, štai pakviečiau tavo sūnų, kaip liepei, kad jis ateitų pas tave. Leisk dabar mums išeiti. Manau, kad nedera pašaliniams klausyti tėvo pasikalbėjimo su savo sūnumi, kuriuo jis nepatenkintas.

ERODAS: Gali išeiti, kad nori. *(Ptolomėjus, nusilenkęs melechui, išeina. Abimelechui ir Nikalojui, kurie irgi nori pasekti Ptolomėjų).* Judu pasilikite. Būsite man reikalingi. *(Sūnui).* Ko stovi prie durų? Eik arčiau. *(Aristobulas eina ir susilaiko menės viduryje).* Žinai, kodėl turėjau su tavim taip pasielgti?..

ARISTOBULAS *(iš paniūrų į tėvą pažvelgdamas):* Nesu nusidėjęs, kuo mane kaltini. Mano gyslose teka išrinktosios iš išrinktųjų šeimos kraujas. Esu žydas, ne idumietis, ir negaliu nusikalsti nusikaltimu, kuriuo pasibiaurėtų kiekvienas išrinktosios tautos sūnus.

ERODAS: Esi ne žydas, bet mano sūnus. Pravardžiuodamas stengiesi mane užgauti. Užmiršai Amžinojo įsakymą: Gerbsi tėvą savo...

ARISTOBULAS: Ir motiną savo... Tu užmiršai baigti, nes paliepei mano motiną nužudyti jos žydėjimo dienomis.

ERODAS *(įrėmęs rankas į kėdės atramas, beveik atsistojęs):* Tu! Tu drįsti man į akis tai sakyti?..

ARISTOBULAS: Kas kitas išdrįs tau priminti jos skriaudą, jei ne aš, jos sūnus... Bet aš visgi negaliu pamiršti, kad esi mano tėvas.

ERODAS *(kritęs atgal į kėdę):* Kurio nekenti, kaip tik žydo širdis moka nekęsti.

ARISTOBULAS: Nenusidėjau tau, kaip tėvui, nei pagarba, nei paklusnumu.

ERODAS *(ištiesęs į jį ranką):* Žinau, tu lauki mano mirties! Bet veltui lauki — nepaveldėsi manęs, žyde! Taip, taip, žyde! Žydas esi ir šlykštus, kaip kiekvienas žydas...

ARISTOBULAS: Taip, esu žydas, išrinktosios tautos sūnus, kuriai visos kitos tautos turės nusilenkti jos viešpatavimo dienomis... Ne aš, bet ji laukia, nekantraudama laukia tavo mirties, nes esi jai žiaurus.

ERODAS: Nedėkingi, tamsūs ir šlykštūs žydai privertė mane elgtis su jais, kaip elgiuosi. Bet jie man svetimi, ko iš jų galiu laukti, jei tu, mano sūnus, meldiesi visą naktį, kad Galingasis sutrumpintų mano amžių, baigdamas mano gyvenimo dienų skaičių!..

ARISTOBULAS: Ne, to neprašiau Amžinąjį. Aš tik skundžiausi, kodėl Jis leido man gimti tavo sūnumi. Tau mirus turėsiu liūdėti, kai visa išrinktųjų tauta džiaugsis...

ERODAS: Nikalojau, Nikalojau, girdi, ką jis kalba?

NIKALOJUS: Girdžiu, meleche, ir man skaudu, kad jis kenkia sau neprotingais žodžiais...

ERODAS: O mėginai jį užtarti, pasigailėti prašei! Pats dabar girdi, kad pasigailėjimo nevertas. *(Į Aristobulą).* Klausyk tu, žyde! Niekas iš jūsų nesidžiaugs mano mirties dienoje... Aš priversiu visus liūdėti! Taip, taip, liūdėti!.. Nesišaipyk iš anksto, žyde... Turėsi liūdėti ne dėl manęs, bet dėl savo draugų... Abimelechai, mano ištikimas tarne, klausyk mano žodžių: tuojau vyksi į Jeruzalę ir būsi ten, kol išgirsi, kad mano gyvenimo dienos...

ABIMELECHAS *(ištiesęs į melechą rankas):* Viešpatie, mūsų visų ramybe, teprailgina Amžinasis...

ERODAS. Tylėk, verge, ir klausyk, ką sakau! Kai gausi žinią, kad miriau, tuojau padegsi visus rūmus, kur kalinami tie keturi šimtai, ar kiek jų ten yra, sukilimu man nusidėję... Sudeginsi juos visus!.. Iki vieno! Girdi, iki vieno... Su rūmais, su pastatais... Tesidžiaugia tada tie, kurie rengiasi džiaugtis!.. Ne, jie nebesidžiaugs...

ARISTOBULAS *(šypsodamasis):* Tavo galia, meleche, — nenoriu tave tėvu vadinti — pasibaigs su tavo dienomis. Ištikimasis tavo budelis neišdrįs, tau mirus, taip nusidėti.

ERODAS: Taip manai, žyde? Taip, taip, turi tiesą: Abimelechas gali tada neišdrįsti...

ABIMELECHAS: Viešpatie mano!..

ERODAS: Tylėk, verge!.. Taip, taip, yra pasakyta: gyvas šuo, net apšepęs iš skurdo, yra galingesnis už negyvą liūtą... Klausyk, Abimelechai. Vyksi tuojau ir įvykdysi, ką įsakiau. Nedelsdamas įvykdysi!

ABIMELECHAS: Jau vykstu, viešpatie! Greitai įsitikinsi, kad nesusvyravo mano širdis, tau ištikimybės kupina.

ERODAS: Palauk dar. *(Atsikeldamas).* Pirmiau eisi ir paliepsi padegti laužą...

NIKALOJUS: Viešpatie! Viešpatie...

ERODAS: Tylėk, helene! Daugiau nebeklausysiu tavo žodžių...

ARISTOBULAS *(žengdamas priekin):* Tu nesudeginsi ant laužo mokytojų, kuriuos visa tauta gerbia! Tu neleisi, meleche, kad sudegtų tavo įsakymu keturi šimtai jaunų vyrų! Tu neišdrįsi! Arba tave pasieks Teisingojo kerštinga ranka.

ERODAS: Aš neišdrįsiu? Ne, ne, išdrįsiu, ir tu patsai pamatysi, kad išdrįsiu. Aš jiems pažadėjau, kad nesulauks ir nepasidžiaugs mano mirties valanda. *(Atsisėsdamas).* Vesk ten, kur laužas degs ir šį *(rodo į Aristobulą)* žydą. Tepamato, kaip baisiai, kančiose miršta tie, kurie nusikalsta.

ARISTOBULAS *(gniaužđamaș rankas):* Gėda man, vargas man, kad esu tavo sūnus!..

ERODAS *(su pašaipa):* Mano sūnus?.. Ne, ne, tu nesi mano sūnus. Dabar aš tikrai imu tikėti, kad tavo motina buvo man nusidėjusi ir tave pradėjo iš žydo.

ARISTOBULAS *(sugniaužęs kumštis):* Neliesk mano motinos vardo!

ERODAS: Išvesk jį, Abimelechai, kad nenusidėtų man dar labiau ir nebūčiau priverstas pasiųsti jį ant laužo su tais, kuriuos gina.

ABIMELECHAS *(prieina ir paliečia Aristobulą už peties):* Einam! Girdėjai, ką paliepė melechas?

ARISTOBULAS *(atsigręždamas į jį):* Šalin, niekše! Neliesk manęs, šunie! *(Iš visų jėgų įspiria jį koja). Abimelechas nušlyja į sieną ir ten sudrimba vaitodamas).* Tu nesudeginsi garbingų mokytojų! Tu atšauksi savo sprendimą dėl tų, kuriuos rengiesi nužudyti Jeruzalėje! Tu nepadarysi to! *(Sudėjęs rankas ir ištiesęs jas į Erodą).* Aš tave maldauju, tėve!..

ERODAS: Dabar maldauji... Ir tėvu pavadinai... Girdi, helene? Dabar jis maldauja!.. *(Aristobului).* Ne, ką paliepiau — paliepiau. Tu patsai esi nusipelnęs, kad tave gyvą sudeginčiau ant laužo drauge su kitais. Bet dėl tavo motinos atleidžiu tau ir bausmę dovanoju... Girdi, gydytojau, aš jam atleidžiu, kaip esu pažadėjęs... *(Į Aristobulą).* Jų visų skaudi mirtis tebūna tau bausmė už tavo žodžius.

ARISTOBULAS *(sugniaužęs kumščius ir pakėlęs aukštyn rankas, grasindamas).* Tesie prakeiktas Amžinojo prakeikimu amžių amžiams! Tesie tavo vardas paniekos ir pasibiaurėjimo žodžiu!..

ERODAS *(Abimelechui):* Pašauk sargybą, teišveda jį. *(Abimelechas išsiskubina).* Aš nenoriu, kad veiksmu užgaudinėtum mano tarnus... Čia, prie lango stovėdamas, helene, pasidžiaugsiu kančiomis tų, kurie džiaugėsi dėl mano mirties... *(Į Aristobulą).* Ir į Jeruzalę nuvyksiu, sirgdamas, kad galėčiau pasidžiaugti tavo draugų mirtimi ir nusiminimu tų, kurie mano mirties laukia... Nekantraudami laukia, kaip sakei...

ARISTOBULAS: Nesidžiaugsi! Ši diena tesie tavo paskutinė diena!.. *(Puola Erodą ir, pavertęs jį į kėdę, ima smaugti už gerklės. Melecho gelbėti puola Nikalojus, bet neįstengia atitraukti Aristobulo).*

NIKALOJUS *(garsiai šaukdamas):* Gelbėkit! Gelbėkit! Melechą gelbėkit!

ABIMELECHAS *(įbėgęs, pamato, kas dedasi, pribėga prie durų ir jas atidaręs surinka).* Gelbėkite, melechą žudo!.. *(Puolasi padėti Nikalojui atitraukti įniršusį Aristobulą, bet sugeba tik nudraskyti nuo jo viršutinius drabužius).*

GERMANAS *(skubiai įėjęs ir pamatęs, kas dedasi, suima už pečių Aristobulą).* Liaukis, beproti! *(Aristobulas, neišleisdamas iš rankų tėvo gerklės, spiria jį koja. Germanas ištraukia kalaviją ir nuduria Aristobulą).*

Nudėtas Aristobulas nudrimba prie melecho kojų, kuris be žado, sąmonės netekęs, nejuda kėdėje su atlošta galva ir kraujo pritvinkusiu veidu.

NIKALOJUS *(stengdamasis pažadinti melechą, Germanui):* Ką tu padarei, ką tu padarei?..

ABIMELECHAS *(aplinkui tūpčiodamas, kaip pašautas):* Oi-oi-oi!.. Oi-oi-oi!..

GERMANAS *(ramiai, atitraukdamas lavoną į menės vidurį):* Žydą nudėjau...

ERODAS *(gydytojo pastangomis atgauna žadą, pasitaiso kėdėje, dairosi į čia esančius):* Kas čia atsitiko? *(Visi tyli, lyg sustingę).* Ko tylite? *(Paliesdamas rankomis kaklą).* Aha, prisimenu... Pasmaugti mane norėjo... Kur jis?.. *(Žvalgosi ir pastebėjęs gulintį žemėje sūnų).* Išgelbėjote mane... Matau, esate man ištikimi... Gal net perdaug ištikimi... Kas su juo? *(Atsistoja).*

GERMANAS: Turėjau nudėti...

ERODAS *(tik dabar pastebėjęs kraują ant grindų ir ant savo drabužių, sukniumba atgal į kėdę ir uždengia delnais savo veidą):* Išneškite jį! Greičiau išneškite...

Germanas pašaukia sargybą. Kareiviai jo įsakymu išneša dar kraujuojantį Aristobulo lavoną.

NIKALOJUS *(arčiau prieidamas):* Leisk man, viešpatie...

ERODAS: Palik mane ramybėje, helene... *(Atsidengęs veidą).* Ko dairotės šypsodami?.. Ne aš, bet jūs esate kalti dėl jo mirties... Išeikite! Visi išeikite... Aš noriu vienas likti... *(Nikalojus ir Germanas nusilenkę tyliai išeina. Juos paseka ir Abimelechas).* Kodėl laužas dar nedega, Abimelechai?

ABIMELECHAS: Tuojau, tuojau, mano jausmų šaltini! *(Išsiskubina).*

ERODAS *(ilgai sėdi, abiem rankom galvą parėmęs ir įbedęs akis į vieną tašką, kol pasigirsta pasipiktinimo ir neapykantos kupinas minios riksmas ir už lango sušvinta laužo pašvaistė):* Jie jau dega! *(Atsikeldamas).* Dega jau!.. *(Eina į langą).* Dega mano nedraugai, ir minia šėlsta, baimės pagauta... Tešėlsta... *(Priėjęs langą).* Bet kodėlgi aš džiaugsmo nejuntu?.. *(Lyg susimąstęs).* Aha, sūnus... Josios sūnus!.. *(Susiėmęs abiem rankom už galvos, balsiai).* Mirjama! Mirjama!.. Nesu kaltas dėl tavo sūnaus mirties!..

MIRJAMA *(staiga atsiradusi už jo pečių):* Aš atėjau, kaip žadėjau... *(Paliesdama jo petį).* Eisiva! Aukščiausias Teisėjas mūsų laukia.

ERODAS *(paliestas kruptelia visu kūnu ir atsigręžia. Pastebėjęs ją, su ištiestomis rankomis žengia).* Mirjama! Mirjama!.. Širdis mano... *(Pašlyja į sieną ir krinta negyvas).*

DIEVO RAMYBĖJE UŽGESO JO DIENOS

Ir atėjo metas, kad turėjo pasibaigti Scharijos ben Eleazaro gyvenimo dienų skaičius, kurį Amžinasis buvo jam nuskyręs.

Paskutinį kartą susirinko visi, kuriems jis buvo tėvas ir mokytojas, jų sielų gaivinanti saulė ir išminties šviesa.

Jų tarpe buvo ir Ješua, Juozapo sūnus, nors jam ėjo tik dvylikti metai nuo dienos, kada jis pirmą kartą buvo išvydęs saulės šviesą.

Jau keletą metų sėdėjo jisai pas Scharijos kojas, sėmė iš jo lūpų išminties žodžius, mokėsi skaityti ir suprasti Raštą ir pranašų kalbą.

Kiekvienam kalbėjo Scharija ben Eleazaras atsisveikindamas paguodos ir palaimos žodžius, ragindamas juos visus gyventi meilėje, kaip kad iki šiol yra gyvenę.

Kai atėjo Ješuos eilė atsisveikinti su mokytoju, uždėjo ant jo galvos Scharija savo rankas ir, laimindamas jį, tarė balsiai visiems susirinkusiems, kad girdėtų jo žodžius:

— Tesie palaimintas Amžinasis mūsų Tėvas, kad šioje valandoje Jis atvėrė mano akis ir apšvietė širdį, leisdamas man išvysti dabar, ko nebuvau matęs, ir suprasti, ko nebuvau supratęs.

Dideliu džiaugsmu pasidžiaukite su manim, draugai, nes mano akys jau mato žmonių išganymą ir šviesą, kuri turi apšviesti pasaulį, mums žinomą ir dar nežinomą, meilės šviesa ir sujungti visas tautas į vieną šeimą, kad visi žmonės taptų vieni antriesiems broliais.

Ir toliau kalbėjo susirinkusiems Scharija, laikydamas savo rankas ant Ješuos galvos:

— Štai Šis yra, kuris panaikins neapykantą žmonių tarpe ir vardan Tėvo, kuris yra danguje, mokys meilėje gyventi, suteiks gyvenimo džiaugsmą visiems, kurie nebus kurti, ir ramybės šviesą, kurie nebus akli...

Jis pasiims ant savo pečių vargų ir skausmų, visų žmonių nuodėmių naštą ir taps išpirkimo auka Viešpaties akyse.

Pasidžiaukime šiandien, broliai, dideliu džiaugsmu, nes matau laiminančią amžinojo Tėvo ranką virš mūsų ir visų geros širdies žmonių galvų. Žadėtosios vilties diena jau arti, nes užtekėjo Dievo palaimos saulė, mums visiems dar pranašų lūpomis pažadėta...

Kada atėjo eilė Juozapui ir Mirjamai atsisveikinti su juo, tarė jiems Scharija ben Eleazaras:

— Triskart esi palaimintas, Juozapai ben Jokūbai, nes amžinasis mūsų Tėvas lėmė tau ramybėje baigti savo dienas. O tu, Mirjama, prieik arčiau ir klausyk žodžių, kuriuos tau tarsiu: laiminama būsi visų lūpų, palaimintas bus tavo vardas dėl sūnaus tavo, bet ašaros užtemdys tavo akis, krauju pabrinks širdis ir skausmas sukaustys tavo sielą ir nepatirsi džiaugsmo pasaulyje, kad galėtum vėliau, garbės valandoje, atjausti kiekvieną vargą, kiekvieną skausmą, kuris šauksis tavo pagalbos, nes Amžinojo lemta tapti tau užtarimo motina...

Ir dar tarė Juozapui:

— Kai užmerksiu savo akis ir nueisiu pas Tėvą amžinajam poilsiui, pasiimsi savo šeimą ir grįši į tėvų namus, kaip trokšta tavo širdis, ir gyvensi ramybėje, nes jau mirė, kuris ieškojo tavo pražūties...

Atsisveikinęs su visais, kurie klausė jo žodžių ir sekė jo pėdomis gyvenimo keliu, ramiai užmerkė savo akis Scharija ben Eleazaras, ir jo siela apleido šį pasaulį...

* * *

II

Į RAMYBĖS UOSTĄ

I

Nuliūdo Barraba, Jonatano sūnus, kai pasiliko vienui vienas, draugų apleistas: nuliūdo todėl, kad abejojimu tik jo sielą bandė Dangaus Viešpats.

Pasijuto dabar vienišas šiame pasaulyje ir buvo kaip kryžkelėje bestovįs ir nebežinąs, kuriuo keliu eiti, o ką paklausti, kad nesuklystų ir neiškryptų iš tiesos kelio, nebeturįs.

Audra ėmė siausti jo širdyje ir galinga pagunda gaubti jo sielą, ragindama grįžti ten, kur grįžo su juo čion atkeliavę, ir nusilenkti pasiskelbusiam Dievo žadėtu išganytoju.

— Ar nebuvau nuo mažų dienų įpratęs klausyti ir tikėti žodžiais tų, kurie yra Dievo išminties kupini: Rašto ir Toros mokytojų, nes jie yra Teisingiausiojo kelių saugotojai?..

Kaip galiu grįžti ir visa širdimi tarnauti žemės sūnui, kurio išminties šaltiniai nepripažino, kad jis yra žadėtasis išganytojas?..

Ne, negrįšiu pas jį ir nenusidėsiu Tiesos Viešpačiui, tarnaudamas tam, kuris melu sutepė savo lūpas, Amžinojo vardą veltui panaudodamas...

Nusisegė Barraba, Jonatano sūnus, kalaviją nuo juosmens, nusimovė skydą nuo rankos ir padėjo šalia ieties prie kelio.

— Tepasinaudoja jais, kurie neabejoja, — tarė savo širdyje. — Atleisk man, Išminties Šaltini, jei ir dabar aš klystu, abejojimų kankinamas!..

Taip jis kalbėjo todėl, kad jo siela vis dar nebuvo aprimusi ir svyravimo atsipalaidavusi.

— Viešpatie, ar vis dar baudi mane, kad nepaklausiau išminties, kurią suteiki senatvei? Grąžink mano sielai ramybę!

Taip sudejavo Barrabos širdis, kai jis prisiminė savo seną tėvą ir jo žodžius, kuriais stengėsi sulaikyti sūnų nuo pavojingo kelio tautos bandymo dienomis.

Kalbėjo tada tėvas, kad ne audroje, ne ginklais žvangindama ateis į šį pasaulį amžinosios laimės Dievo viešpatija, bet taikioje ramybėje, kuri sielos nedrumsčia ir kasdieniniam darbui nekliudo.

Nepatikėjo tada jo žodžiais ir nusidėjo nepaklusnumu, tapęs sūnumi palaidūnu...

Taip galvodamas ir savo žingsnius atgailaudamas, nusigręžė Barraba, Jonatano sūnus, ir nuėjo keliu, kuriuo čion buvo atžygiavęs...

Eidamas bijojo atsigręžti ir atgal pažvelgti, kad vėl nesusvyruotų jo širdis ir nusiminimas nepagautų jo sielos.

Ilgai keliaudamas, pavargo ir išalko, nes nebuvo maisto pasigaminęs: čion keliaudamas, prievarta imdavo iš tų, kurie buvo silpni ir pasipriešinti nedrįsdavo.

Eidamas pamatė šalia kelio vyrus ir moteris, kurie prakaituodami pureno žemę, kad būtų jiems gausesnė vaisiais.

Prisiartinęs pasveikino juos Dievo ramybės žodžiais ir tarė:

— Esu alkanas pakeleivis ir ištroškęs. Suteikite man duonos gurinėlį ir vandens gurkšnelį. Amžinasis vaisių gausybe atlygins jums.

— Ar esi su Dievu susitaręs, kad Jo vardu žadi mums atlyginimą? — tarė su šypsena tasai, kuris buvo arčiausia. Patys esame alkani ir neturime, kuo tave pavaišintume.

— Atsilyginsiu jums darbu, žemę purenti padėdamas, — tarė jiems Barraba.

— Tavo drabužiai puošnūs, kaip turtingo, ir rankos tavo baltos. Jos darbo nepratusios, — atsakė jam kitas, ilgu žvilgsniu jį apžvelgęs. — Eik savo keliu, kur ėjęs.

— Esu alkanas, ištroškęs ir kūnu pavargęs...

— Kas mums darbo, kad esi alkanas, ištroškęs ir kūnu pavargęs? — tarė jam trečiasis. — Eik pas tuos, kurie turtingi, ir netrukdyk mums...

— Matai erdvus rūmus medžių pavėsyje? — tarė, kuris pirmasis buvo į jį prabilęs. — Tenai turtingasis gyvena. Jis priims tave, pavalgydins ir priglaus kaipo vieną savo draugų. Mums ten draudžiama įžengti.

— Neapykantoje gyvena šių žmonių sielos, ir veltui į juos bylosiu Amžinojo Dievo vardu: vistiek nesurasiu pas juos užuojautos ir paguodos, — tarė Barraba savo širdyje, nusigręžė ir nuėjo keliu.

— Nekaltinsiu jų savo širdyje ir nenusiskųsiu Teisingajam, nes kietas vargas užgrūdino jų širdis ir pavydas neapykanta pripildė, — galvojo artėdamas į medžių unksnėje stovėjusius namus.

Priėjęs įžengė į akmens tvora aptvertą kiemą: įžengęs susilaikė jo viduryje ir apsidairė aplinkui.

Apsidairęs išvydo vyrą, kuris tuo metu išėjo iš puošniai išdabintų durų. Jį lydėjo tarnai, pagarbiai už parankių palaikydami.

Jo plaukai buvo amžiaus pabaltinti, o senatvė gilia išmintimi padabino veidą.

Kai jis pamatė pakeleivį ir susilaikė ant laiptų, žemyn nenužengdamas, nusilenkė Barraba, Jonatano sūnus, jo senatvę pagerbdamas.

— Kas esi, kuris peržengei svetimą slenkstį, nekviečiamas ir nieko neatsiklausdamas? — nuo galvos iki kojų Barrabą apžvelgdamas, prabilo jisai. — Neatrodai man valkata, gyventi išmalda papratęs.

— Pavargęs ir ištroškęs keleivis esu, viešpatie mano, — tarė jam atsakydamas Barraba, Jonatano sūnus. — Gyvenimo keliu eidamas paklydau, ir todėl Amžinasis baudžia mane pažeminimu. Jo vardan prašau vandens gurkšnio ir mano kojoms atilsio valandėlės tavo alyvų unksnėje.

Nulipo nuo laiptų senasis viešpats, tarnų padedamas atsisėdo alyvų pavėsyje ir tarė Barrabai:

— Prisiartink dabar ir papasakok man, kas esi ir kokiu būdu paklydai, gyvenimo keliu eidamas?..

Prisiartino ir atsisėdo Barraba ant žemės pas jo kojas. Ilgai pasakojo, kas buvo su juo atsitikę nuo dienos, kada apleido tėvo namus, jo išminties žodžių nepaklausęs.

— Tesie tavo tėvo išmintis palaiminta ir palaiminta tavo širdis, kuri tave privertė grįžti į tiesos kelią, — tarė išklausęs jo žodžių senasis viešpats. — Pavydu pavydžiu tavo tėvui, nes Viešpaties globa laiko jį savo rankoje. Mano sūnus Jehosefas irgi nuklydo keliu, kuriuo buvai tu nuklydęs. Bet Amžinasis nenuramina nusiminusios mano širdies, sūnų man grąžindamas į Arimatėją, kuri išugdė jo dienas.

Ir paliepė savo tarnams atnešti vandens ir rankšluosčius, kad Barraba nusipraustų veidą ir kojas nusiplautų.

Kai buvo atlikta, kaip paliepė, įsakė pavalgydinti Barrabą ir patenkinti jo troškulį.

— Tepalaimina tavo senatvę ir širdį nuramina, viešpatie mano, pavargusių ir išalkusių Dangaus Globėjas už gerą širdį, — tarė jam, žemai nusilenkdamas Barraba.

Kai jį pavalgydino ir nuramino jo troškulį, tarnai nurodė Barrabai vietą, kurioje gali atsilsėti ir nakties miegu sustiprinti kūno jėgas tolimesnei kelionei į tėvo namus.

Kai ankstų rytą atsikėlęs norėjo Barraba apleisti namus, rado prie durų asilą, kelionei paruoštą, ir tarną, kuris jį laikė už pavadžių.

— Mūsų viešpats liepė paruošti tau asilą, kad tavo kelionė būtų lengvesnė, ir nepavargtų tavo kojos, — tarė jam tarnas. — Sakvose rasi maisto ir gėralo, kad neišalktum ir neištrokštum, kol pasieksi kelionės galą...

II

Ilgai keliavo Barraba, Jonatano sūnus, kol pasiekė tėvo namų slenkstį.

Keliavo per kaimus, kuriuose žmonės, prakaituodami ir sunkiai dūsaudami dirbo kasdieninį savo darbą, kad rytojaus dieną kūnai jų nebadautų.

Keliavo Barraba, Jonatano sūnus, per triukšmingus miestus, kurių gyventojai kažkur skubėjo, kažko ieškojo skubėdami, kažko siekė betriukšmaudami, besibardami ir besiginčydami...

Ir buvo jie kaip turšiančios skruzdėlės, vien savo skruzdėlynu susirūpinusios, kad jame užtektų maisto nūdienai ir rytojui...

— Kaip aš, neprotingas, galėjau manyti, kad jau Dievo viešpatijos dienos šiam kraštui, kai čia žmonės siela dar negyvena ir nieku daugiau nesirūpina, vien tik duona ir turtų padaugėjimu, — tarė Barraba savo širdyje, juos bestebėdamas. — Kam tokiems yra reikalinga amžinosios laimės Dievo viešpatija?..

Kai pagaliau jis pasiekė tėvo namus, neperžengė jų angos, tik prie slenksčio atsisėdo žemės dulkėsna ir apibarstė jomis savo galvą, kaip žmogus, kuris siela nusiminęs atgailauja savo Dievui ir žmonėms savo nusidėjimus.

Ir taip sėdėjo ten, nusižeminimo kupinas, kol jį pastebėjo ir pažino ištikimi tėvo tarnai.

Pastebėję ir pažinę, pranešė savo viešpačiui tardami:

— Viešpatie, štai sugrįžo tavo jaunesnysis sūnus, pavargęs ir nusiminęs. Gedulingas ir galvą žemėmis apibarstęs, sėdi dabar prie angos.

Išgirdęs tai, apsidžiaugė senas tėvas ir džiaugsmo kupinas skubėjo į prieangį sūnaus pasitikti.

Bet nepajudėjo iš vietos, neatsikėlė Barraba, tėvą pamatęs, tik pasiliko sėdėti paniekinimo vietoje ir sėdėdamas graudingai tarė:

— Tėve, nesu vertas, kad mane sutiktum kaip sūnų, nes kurčias buvau tavo išminties žodžiams ir jų nepaklausiau, slaptai iš namų pasišalindamas.

Liūdesio ir sielvarto kupina mano širdis, kad paklydau, savimi pasitikėdamas.

Tebūsiu dabar tik paklusnus tavo vergas, jei suteiksi pastogę ir prieglaudą mano nusiminimo dienoms.

Kalbėdamas tai, abiejų rankų saujomis pasisėmė žemės dulkių ir apibarstė savo galvą.

Žemyn nužengė senasis tėvas ir priėjęs pakėlė Barrabą iš paniekinimo vietos: pakėlęs apkabino ir priglaudė prie krūtinės tardamas:

— Nesi nusikaltęs nei Dievo, nei mano akyse, kad panorėjai žengti keliu, kuriuo vertė tave širdis. Senas trokšta ramybės, jauno širdis ieško

audros, ir aš labiau nusidėjau, to nesuprasdamas. Todėl tenurimsta tavo siela.

Taręs tai, taikos pabučiavimu nuramino jį, įsivedė į namus ir pasodino vietoje, kurioje sodindavo garbingiausius draugus, kai tie jį aplankydavo.

— Buvai žuvęs, ir mano širdis buvo apraudojusi tave, ir štai vėl suradau tave. Tesie Aukščiausiojo vardui garbė, kad jis sugrąžino mano širdies džiaugsmą į mano prieglobstį.

Girdėdamas šiuo žodžius, atsiklaupė Barraba ir su ašaromis apkabino tėvo kojas, nes susijaudinęs nesurado žodžių, kuriais būtų galėjęs pareikšti jam meilę ir dėkingumą.

— Eikite ir praneškite broliams ir seserims, kad sugrįžo, kurį buvome apraudoję savo širdyse, — tarė jis savo tarnams. — Teateina jie ir pasidžiaugia mano širdies džiaugsmu.

Atėjo Barrabos broliai ir seserys, susirinko namų ištikimi tarnai, ir visi sveikino, džiūgaudami ir meilės žodžius jam sakydami.

Kai išaušo kita diena, sukvietė senas tėvas savo draugus ir pažįstamus. O kai jie susirinko, tarė jiems:

— Dideliu džiaugsmu pradžiugino mane Amžinasis Džiaugsmo Šaltinis: sūnų, kurį maniau žuvusį, grąžino mano senoms dienoms. Džiaukitės su manim, kurie esate man siela palankūs! . .

— Garbė Dangaus Viešpačiui, kuris palankia akimi pažvelgė į tavo senų dienų skausmą! . .

— Ir dideliu džiaugsmu pradžiugino tavo namų sienas! . .

Taip jie sušuko visi, džiaugdamiesi, ir jų žodžiai buvo nuoširdūs, nes dėl savo geros širdies buvo jis visų mylimas ir gerbiamas.

Ir paliepė tarnams paruošti puotai skobnis ir vaišino visus, kurie buvo matę jo nusiminimą, kad dabar matytų jo džiaugsmą. . .

III

Ramiu gyvenimu gyveno Barraba tėvo namuose, ir jo dienos buvo giedros kaip dangus vasaros metu.

Bet atėjo dienos, kurios buvo sugriovusios jo sielos ramybę: pasklido baimę gimdą gandai, kad visur, kur tik gyvena išrinktosios tautos vaikai, jau bastosi Žadėtojo pasekėjų neramūs būriai.

Jie skelbė, kad štai jau artinasi laimės dienos: Žadėtasis įkurs ant žemės Amžinojo Dievo viešpatiją ir patsai atsisės į Dovydo sostą. . .

Nebūsią tomis dienomis nei nuskriaustųjų, nei pavargusių: visi besidžiaugsią amžinosios laimės džiaugsmu.

Tos žadėtosios laimės vardan prievartavo dabar, kankino ir žudė tuos, kuriuos įtarinėjo, kad jie netiki skelbiamais laimingų dienų pažadais...

Žudė vyrus ir moteris, pavienius žmones ir ištisas šeimas, ugnimi naikino turtus ir gyvenimui skirtus namus ir elgėsi kaip plėšrieji žvėrys, baisaus pasiutimo pagauti.

Ne džiaugsmo, bet skausmo ašaros ėmė riedėti iš nusiminusių žmonių akių, ir dejuodami šaukėsi į dangų pagalbos, kad Amžinasis apsaugotų jų dienas.

O kai dangus tylėjo ir skriaudžiamieji nesusilaukė pagalbos, pikta neapykanta gimė žmonių širdyse.

Ir buvo, kurie Amžinajam piktažodžiavo, nesibaimindami dar didesnės bausmės iš rūstingos Amžinojo rankos.

Suprato ir įsitikino dabar Barraba, kad pasiskelbęs žadėtu išganytoju nebuvo Žadėtasis ir nėjo jis ir tie, kurie jį pasekė, Dievo teisybės keliais.

Džiaugėsi Barraba, kad Amžinasis jį apsaugojo nuo suklydimo ir grąžino į išmintingo tėvo prieglobstį, bet širdis jo nebuvo rami.

Skaudus sielvartas pagavo jo sielą, kad leido draugams, kurie buvo juo pasitikėję, paklysti, palikdamas juos apgautųjų tarpe.

Sielvartaudamas nusiskundė tėvui, kad sąžinė kaip kirminas graužia jo širdį, nes yra nusidėjęs Dievui ir tiems, kuriuos patsai išvedė iš tiesaus kelio.

— Negalvok, sūnau, apie praeities klaidas, kurių atitaisyti nebegali, kad veltui nepavargtų siela, — kalbėjo tėvas ramindamas. — Nesi kaltas dėl jų likimo: kiekvienas, kuris Amžinąjį gerbia ir Jo įsakymų prisilaiko, gali pažinti Dievo priešą iš jo žodžių ir darbų, nors jis ir pasiskelbtų esąs žadėtu išganytoju.

Kas skelbia kerštą ir pasmerkimą išrinktosios tautos vaikams, nėra Amžinojo draugas, nes piktiesiems iš jų ir nusikaltusiems Jo akyse kerštą pasiliko sau ir pasmerks juos dar jų gyvenimo dienomis.

Taip kalbėjo išminties kupinas tėvas, bet jo žodžiai nepasiekė Barrabos širdies ir sielos nenuramino.

— Tėve, juk tie, kurie manim pasitikėjo, ieškojo tiesos, kaip ir aš jos ieškojau. Kuo jie nusidėjo Amžinojo akyse, kad vien mane išgelbėjo, o jiems leido paklysti, kad žūtų nusidėję?..

— Negundyk Teisingiausiojo rūstybės, reikalaudamas, kad pasiteisintų savo darbuose! — subarė jį tėvas ir toliau kalbėjo pamokydamas: — Ieškojai tiesos ir nesuradai. Sakau tau: nepasiduok pagundai, čia tiesos neieškok — ji dar ant žemės nėra nužengusi.

Neieškok ir teisybės: ji žmogaus pečiams dar nepakeliama. Kuris nori ją surasti, apsigauna ir nusivilia.

Žmogus trumpai gyvena, ir jo dienos greitai slenka: vertink kiekvieną gyvenimo akimirką, kad ją laimei panaudotum.

Niekados teneužmiršta tavo siela, kad laimei ir džiaugsmui, o ne kančiai ir nusivylimui leido Gyvybės Šaltinis tau ateiti į šį pasaulį: tesidžiaugia nuolat Jam dėkinga tavo širdis.

Nesirūpink dėl žmonių, kurių nesi sutikęs gyvenimo kelyje, ir nepasiduok, kad tavo sielą pagautų jiems užuojauta.

Todėl sakau tau: nesirūpink tolimais, kurie tau svetimi ir net nežinai, kad jie yra. Rūpinkis tais, kurie arti tavęs gyvena, ir juos nuolat mato tavo akys. Stenkis, kad jie būtų gyvenimu patenkinti: jų sielvartas ir nusiminimas gali sudrumsti tavo sielos ramybę.

Gyvenk taikoje su savo sąžine, kad tau netektų gyventi baimėje: nesurasi tada kelio į Dievo ramybės viešpatiją, kuri tik viena teikia laimės širdžiai ir sielai pasitenkinimo.

Bet laimės vergu tenebūsi, nes visuomet siela kentėsi, kad nesi tiek laimingas, kiek galėtum, kitą gyvenimo kelią pasirinkęs.

Neužmiršk, kad ne Amžinasis yra visų nelaimių priežastis, bet mes patys, kurie nesuvaldome savo širdies.

Mūsų protėvių tėvai dar prieš amžius susitarimu susitarė su Galingiausiuoju, kad Jis globos mūsų dienas ir teiks mums žemės gėrybių, kol garbinsim Jo vardą, pasilikdami ištikimi ir paklusnūs Jo įsakymams.

Kas nusideda ir nesilaiko tos mūsų tėvų su Amžinuoju sudarytos sutarties, tasai skursta ir vargsta: jo negloboja Gėrybių Viešpaties ranka, ir todėl tamsios jo gyvenimo dienos.

Todėl patsai nenusidėk Nekantriajam ir nesiliauk Jį garbinęs dieną ir naktį ir laikykis kiekvienos Jo įsakymų raidės, nes neteksi globos ir gėrybių, kuriomis buvo apdovanojęs, ir pavojaus valandoje nesaugos tavęs Jo ranka...

Taip kalbėjo ir mokė Barrabą tėvas, amžiumi prityręs, teisingųjų gyvenimo kelią praėjęs ir susilaukęs ramių senatvės dienų.

Jo klausydamas ir derindamas su jo žodžiais savo žingsnius, nepajuto Barraba, kaip apsnūdo siela ir tingi ramybė apgaubė širdį.

Ir buvo ramios ir laimingos jo gyvenimo dienos, kol Barraba laikėsi šių išminties žodžių ir ėjo keliu, kurį tėvas jam nurodė.

GYVENIMO SŪKURYJE

I

Kai Jehuda, Natano sūnus, kareivių apstumdomas buvo išmestas už vartų ir nutrenktas į vidurgatvį, dideliu džiaugsmu nusidžiaugė, kad laimingai išvengė mirties ir laisvę atgavo...

Nepajuto skaudaus pažeminimo džiaugsmu patvinusi siela, ir jam dabar atrodė, kad dangus tapo giedresnis, negu visados buvo.

To džiaugsmo kupinas manė, kad kiekviena širdis turi dabar džiaugtis, kaip kad jis džiaugiasi, ir saulė linksmiau šypsotis iš giedrų dangaus gelmių, nes jis, Jehuda, išgelbėjo gyvybę, kurią prarasti buvo pavojus.

Bet susirinkę ten, priešais melecho rūmus, suaugę vyrai ir moterys, matydami jį paniekintą ir į vidurgatvį nutrenktą, šaipėsi ir piktais žodžiais jį pravardžiavo.

O kai jis pasikėlė, susitvarkė, nukrėsdamas nuo drabužių dulkes, ir apsidairė, nei vienos užuojautos šypsenos žmonių lūpose nepamatė.

Kai ėjo gatve, palikdamas mačiusią jo pažeminimą vietą, maži vaikai ir paaugliai lydėjo jį, drapstė grumzliais ir purvu, kur jis buvo, ir svaidė akmenimis, vis taikydami į galvą.

— Argi ne dėl šių žmonių laimės buvau patekęs į mirties pavojų? — stebėjosi Jehuda iš Kerioto. — Kodėl gi dabar suaugę ir maži džiaugiasi mano pažeminimu, lyg būčiau jiems, ne melechui nusikaltęs?..

Jau antrą dieną buvo Jehuda nevalgęs, negėręs ir akių atilsiui nesumerkęs, todėl alkis, troškulys ir sunkus nuovargis kankino jo kūną ir sielą.

Nežinojo, kur prisiglaus ir pas ką suras užuojautą ir atilsiui vietą, nes Jerichone neturėjo, kas jį pažintų ir savo namuose priglaustų...

Slankiojo gatvėmis iki pavakarės, prieglaudos beieškodamas, bet visi pas kuriuos buvo besikreipiąs, nusigręždavo ir su piktais jį atstumdavo žodžiais nuo savo slenksčio.

Vakarui sutemus, apleido Jehuda Jerichono sienas ir iš miesto išėjo per pietų vartus.

Kai vartuose staptelėjęs pažvelgė į priekį, matė tik niaurią tuštumą ir vakaro prieblandoje nepastebėjo nuotolyje jokio gyvo garo.

Vos Jehuda išėjo už vartų, kai staiga, lyg jam kelią pastodamas, iškilo kryžius, ant kurio kabojo mirti kančiose pasmerktasis.

— Likimas mane perspėja, kad nežengčiau šiuo keliu, — toptelėjo mintis, ir jau norėjo Jehuda nukreipti pėdas atgal į miestą.

Bet šiuo akimirksniu širdį baimė pagavo jo sielą, kad žiaurusis melechas apsigalvojęs nepalieptų jį surasti ir į kryžių prikalti.

Ėmė skubėti keliu, kiek leido jam nusilpusios jėgos ir pavargusios kojos, kad nutoltų nuo vietos, kurioje vis dar grėsė gyvybei pavojus.

— Prabėgsiu šalia skubiai, į pasmerktąjį nepažvelgdamas, kad negimtų širdyje užuojautos ir pasigailėjimo, — pagalvojo skubėdamas. — Nes yra pasakyta: tesie prakeiktas, kuris ant kryžiaus pakimba, ir tasai, kuris pakibusio pasigaili...

Kai Jehuda skubėjo šalia to, kuris vienišas, Dievo ir žmonių apleistas, kankinosi mirties kančiomis, išgirdo žodžius, lyg juos kažkas būtų į ausį pakuždėjęs:

— Sustok ir pamatyk, kuris likimas tave laukė, jei Dievo malonė nebūtų gelbėjusi tavo sielos!..

Bailiu žvilgsniu pažvelgė Jehuda į nukryžiuotąjį, ir baisus pasibiaurėjimas supurtė visą jo kūną...

Nukryžiuotojo kūnas buvo rimbais sukapotas, kraujuose paplūdęs, galva ant krūtinės nusvirusi, ir iš plačiai prasižiojusios burnos kabojo iškištas, smogomis apaugęs liežuvis...

Rankos ir kojos prikaltos didelėmis vinimis; iš žaizdų sunkėsi sukrekę kraujo lašai...

Visas kūnas apsėstas didelių mėlynų musių ir kitų piktų vabzdžių, kurie jį gelte gėlė ir sunkdami jo krauju maitinosi...

Pasmerktasis buvo dar gyvas, sunkiai alsavo, ir jo išsikišę, ištempti šonkauliai lėtai judėjo...

Viena akimirka visa tai pamatė Jehuda ir pajuto kažką, kas nebuvo nei baimė, nei išgąstis, kai skaudžiu iešmu pervėrė jo smegenis mintis:

— Tu esi kaltas, kad jis kankinasi ant kryžiaus!..

Lyg stabo ištiktas stovėjo dabar Jehuda priešais kryžių, žingsnio priekin žengti nepajėgdamas...

Akyse sušmėkšojo aukšta uola, ant kurios briaunos, ištikimų draugų apsuptas, karališkais rūbais ir aukso vainiku pasipuošęs, išdidžiai skelbė Žvaigždės sūnus Dievo vardu žodžius minioms, jį pasekusioms ir juo patikėjusioms...

— Tu esi kaltas, kad jis pakibo ant kryžiaus! — vis slėgė, kaip sunkus akmuo, skaudi mintis Jehudos širdį. — Būsi prakeiktas amžinu prakeikimu, Dievo ir žmonių tavo išdavyste pasipiktinimu...

Pagaugomis pasidengė kūnas, pasišiaušė plaukai ant Jehudos galvos, ir širdis drebėjo krūtinėje kaip pagautas paukštis — juto, kad ji neatlaikys ir sprogs, jei nukryžiuotasis pakels akis ir pažvelgs į veidą...

Abiem suspaudęs galvą rankom, kaip daro baisios nelaimės ištiktasis nusiminimo valandoje, pasileido Jehuda bėgti toliau nuo šios prakeikimo ir gėdos vietos...

— Esi prakeiktas! — išgirdo bėgdamas ir nesuvokė, ar šie žodžiai išspruko iš nukryžiuotojo lūpų, ar juos pagimdė širdies skausmas.

Kai jis bėgo, paskutines jėgas prarasdamas, jį sekė besikartoją šie žodžiai, lyg juos būtų be paliovos byloję dangus ir žemė ir tyrų vėjai, kurie taršė plaukus ir piktai spiegė į ausis...

— Savo gyvybę turėjau gelbėti... — stengėsi Jehuda pateisinti save širdyje ir, vos kojas pavilkdamas, vis bėgo pirmyn, kol išsisėmė jėgos ir pavargo širdis — alpdamas krito pagaliau ant žemės ir pasiliko gulėti, kur krito, kaip negyvas...

II

Atgavo Jehuda iš Kerioto sąmonę, kai kitą dieną saulės spinduliai ėmė kaitinti jo galvą.

Atsisėdo ir apsidairė aplinkui — neprisiminė, kokiu būdu ir kodėl atsirado tyruose. Jautė tik badą ir troškulį, begalinį troškulį...

Atsistojęs žengė kelis žingsnius ir vėl staptelėjo ir vėl apsidairė...

Pažvelgė į vakarus — netoliese matė žaliuojančias pievas ir jose piemenų saugomas avių bandas.

Pažvelgė į rytus ir — šiurpuliai sukrėtė jo kūną: staiga iškilo kaip šmėkla kryžius. Jis artėjo ir artėdamas augo, dangaus akiračio pusę padengdamas.

Prisiminė Jehuda, ką vakar buvo matęs ir iškentėjęs. Prisiminęs leidosi bėgti priešinga kryptimi, ten kur žaliavo pakalnės...

Bėgo, svirduliuodamas į šalis ir sunkiai suvaldydamas savo žingsnius. Jam vaidenosi, kad štai štai, dundėdamas, jau paveja jį baisusis kryžius...

Bėgdamas baidėsi atsigręžti ir tik murmėjo: — Nebijau tavęs — tu man nieko nepadarysi — tavo rankos ir kojos vinimis prikaltos...

— Tesi prakeiktas, kad atidavei mane melecho kareiviams! — suaidėjo balsas, kurį Jehuda išgirdęs pažino, — tai buvo balsas, kurį girdėjo, uolos papėdėje, kur stovėdamas klausė Žvaigždės sūnaus žodžių...

— Ne aš, bet Amžinasis atidavė tave melechui į rankas. Kodėl man prikaišioji, persekiodamas? — teisinosi Jehuda.

— Neminėk Dievo vardo! Tuo nepateisinsi darbo, kurį atliko tavo baili siela, — girdėjo Jehuda visai arti už pečių. — Atsigręžk ir pažvelk į mano kančias tu, kuris mane išdavei...

— Atstok ir palik mane ramybėje! Turėjau savo gyvybę gelbėti! — sušuko Jehuda. — Tu patsai kaltas, tu mane apvylei!.. Aš juk tada tikėjau, kad esi tikrai Dievo pasiųstasis ir Jis gelbės tave pavojaus valandoje!.. Kodėl tavęs negelbėjo?..

Taip jis ginčijosi sieloje patsai su savimi, su savo neramia sąžine, bet manė, kad su Žvaigždės sūnumi, kurio kryžius dundėdamas sekė jo pėdomis ir vis artėjo...

Lyg kas kūju ėmė daužyti jo galvą, smilkiniai tvaksėjo, lyg sprogti turėjo, ir augo baimė, kad baisi šmėkla gali jį, pavargusį, pavyti ir pasmaugti...

Bėgdamas nesidairė į šalis ir nematė, kur bėga, baimės vejamas...

Kai bėgdamas suklupo ir suklupęs stengėsi atsikelti ir ant kojų atsistoti, vėl pavirto kniūpsčias ir jau atsistoti nemėgino.

— Pavys dabar mane, užguls ir pasmaugs... — nusigando Jehuda ir ėmė visu kūnu drebėti...

— Jis nori mane pasmaugti! Gelbėkite, gelbėkite!.. — šaukė pagalbos Jehuda, pagalbos nesitikėdamas ir jos iš niekur nelaukdamas.

Bet arti buvę piemenys išgirdo jo šauksmą ir atskubėjo pasitikti ir nuo pavojaus gelbėti. Atskubėję nieko nematę, tik Jehudą kniūpsčiai begulintį ir veidą į žemę priglaudusį...

— Kodėl šaukiesi pagalbos ir kas tave persekiojo? — klausinėjo nustebę.

Išgirdęs žmonių balsus, pakėlė Jehuda apsvaigusią galvą ir besidairydamas klausė:

— Ar jau nėra jo čia?.. — Jis jau dingo, jūsų pabūgęs?..

Ir kalbėjo jį apstoję piemenys klausinėdami:

— Kas tave persekiojo?..

— Mes nieko nematėm ir nematom čia...

— Kas esi, iš kur čia atsiradai?..

— Esu Kainas, savo brolius pražudęs! — staiga iš jo lūpų išspruko žodžiai, kurių tarti nei nemanė. — Bet neatstumkite manęs! Duokite vandens gurkšnį ir duonos nors trupinį — esu ištroškęs ir alkanas...

Ir stebėjosi piemenys, jo žodžius išgirdę:

— Keistas vyras ir keisti jo žodžiai!..

— Kalba, kaip proto netekęs...

— O gal tikrai alkanas ir ištroškęs...

— Jis piktų dvasių apsėstas, — tarė vienas jų. — Argi nematote?..

Nusigando piemenys ir pasileido bėgti, o kai Jehuda, ant kojų atsistojęs, norėjo juos pasekti, ėmė svaidyti akmenimis, kad nesiartintų.

— Teesate prakeikti, kad atstūmėt žmogų, kurį troškulys kamuoja, ir kankina badas... Esate man piktesni, negu žvėrys laukiniai...

III

Žmonių atstumtas, apsistojo Jehuda kalnų pašlaitėje. Buvo nusilpęs, išvargęs ir todėl ištisas dienas gulėdavo krūmų paunksnėje, tik pavakarėmis atsikeldamas atsigerti ir maisto nusilpusiam kūnui surasti.

Vandenį gerdavo iš užtikto pripuolamai šaltinio, maitindavosi laukiniais vaisiais, uogomis ir sultingomis šaknimis, kai tokias surasdavo...

Ilgai nerimo jo siela. Nuolat jį lankydavo dieną baisios šmėklos, drumsdamos ramybę.

Sunkios buvo dienos, bet dar baisesnės vienumoje naktys, kurių metu jį kamavo slėgią sapnai...

Slinko dienos ir nerimo Jehudos siela, pranyko šmėklos ir nakties varginą sapnai, ir pajuto, kad sustiprėjo kūnas ir kraujas gyslose ėmė smarkiau plakti.

Ir tarė tada savo širdyje: — Daugel yra vietos tėvo namuose. Kodėl gyvenu čia vienišas, kaip laukinis žvėris? Negi yra tėvas, kuris nepagailėtų vaiko, kurį yra pagimdęs ir kūdikystės dienomis globojęs?..

Eisiu ir parėjęs apkabinsiu jo kojas ir tarsiu: — Tėve, atleisk man, kad nusidėjau tau nepaklusnumu, apleidau namus, tavo valios neatsiklausęs. Buvau jaunas ir gyvenimo nepatyręs, gyslose virė karštas kraujas ir siela buvo nerami, audros ištroškusi. Daug vargo esu pakėlęs ir nelaimių patyręs — priglausk po savo pastoge sūnų paklydėlį, kad atsigautų siela...

Nusileido Jehuda į lygumas ir keliavo į Keriotą, skubėdamas pasiekti namus, kuriuose jo akys pirmą kartą išvydo dienos šviesą ir kur brendo jo siela...

Ėjo keliaudamas ne viešu keliu, bet pašaliniais takais, vengdamas kaimų ir kitų gyvenamųjų vietų, kad nepamatytų ir pamatę nepažintų žmonės, kuriuos Žadėtuoju pasiskelbusio vardu prievartaudavo ir skriausdavo, kai jie suabejodavo laimės dienų artėjimu...

Baidėsi patekti į melecho kareivių rankas, kurie būriais, po visą kraštą išsisklaidę, gaudė Žadėtojo pasekėjus, kad jie nedrumstų krašto ramybės...

Bet labiausiai vengė susitikti akis į akį su buvusiais draugais ir bendraminčiais kovoje už gerą Žadėtojo naujieną, nes manė, kad jau visi yra sužinoję, kokiu būdu Jehuda gelbėjo savo dienas...

Keliaudamas slapstėsi dienos metu ten, kur pasislėpti galėjo, kad žmonių akys jo nepastebėtų...

Keliavo tik naktimis, alkanas ir išvargęs. Keliavo skubėdamas į Keriotą, kad surastų tėvo namuose vargų pabaigą ir paguodą nusivylimuose...

Ėjo alkanas ir nuskuręs kaip tikras valkata; ėjo nuošaliais takais nakties metu, atsargiai kaip laukinis žvėris, kuris vengia žmonių, jais nepasitikėdamas ir iš jų gero sau nelaukdamas...

Kadangi kūnas reikalavo maisto, ir jo nebuvo, įsivogdavo Jehuda naktimis į svetimus sodus, įsibraudavo į daržus, kad jų vaisiais numarintų badą ir sustiprintų kelionei jėgas.

Ir atsitiko, kad nakties tamsoje pateko į prinokusių vaisių sodą, kuris buvo Barrabos tėvo sodas, bet Jehuda apie tai negalvojo...

Kai jis jau manė pasivaišinsiąs sultingais vaisiais, sučiupo jį budrūs sargai, surišo rankas ir kojas ir laikė surištą, iki išaušo diena.

Dienos šviesai išaušus, nuvedė jį į namus, kuriuose gyveno sodo šeimininkas, ir tarė:

— Viešpatie, štai valkata, kurį pagavome tavo sodo vaisius bevagiantį. Tark žodį, kaip tavo siela pageidauja, kad su juo pasielgtume?

— Ar nepasakyta yra Danaus Viegšpaties: nevok svetimo ir neimk, kas ne tavo yra, — rūsčiai pažvelgė į Jehudą didelių turtų viešpats. — Kuris nusižengia Praamžiaus įsakymams, yra nusipelnęs, kad būtų akmenimis nudėtas.

— Alkanas esu, mano gyvybės viešpatie, — tarė pasiteisindamas Jehuda: — Todėl nusidėjau tavo akyse...

— Senas esu ir nenoriu į savo dienų pabaigą susitepti pralietu žydo krauju. Neliepsiu, kad su tavim pasielgtų mano tarnai, kaip esi nusipelnęs, — tarė senas sodo savininkas, akimirką pagalvojęs. — Esi, kaip matau, valkata, Dievo ir žmonių atmata, todėl pasielgsiu su tavim, kaip doras žydas turi pasielgti su tuo, kuris Amžinojo įsakymų nepaiso.

Kai jis kalbėjo šiuos rūsčius žodžius, išėjo Barraba ir, stovėdamas prieangio duryse, ramiai klausė tėvo žodžių, kuriais paliepė nubausti Jehudą.

— Viešpatie, nesu valkata, bet nelaimingasis tavo sūnaus draugas, į vargą patekęs! — sušuko Jehuda. — Barraba, pasakyk tėvui, kas esu, kad jo širdis taptų man atlaidi!..

Bet Barraba, nors buvo pažinęs Jehudą, krūptelėjo pečiais ir tarė:

— Nepažįstu tavęs ir nežinau, kas esi.

Taręs šiuos žodžius, nusigręžė ir nuėjo į namų vidų, nes buvo jam gėda prisipažinti tarnų akivaizdoje, kad šį nuskurusį vyrą pažinojo ir su juo draugavo.

— Kadangi sumelavai ir išdrįsai mano akivaizdoje pažeminti sūnaus gerą vardą, dvigubai tiek gausi, kiek esu savo širdyje žadėjęs.

Ir paliepė sargams smarkiai nuplakti Jehudą ir nuplaktą lazdomis išguiti už kiemo vartų.

Kai sargai plakė Jehudą ir iš jo tyčiojosi, Barraba visa tai matė, bet neprašė tėvo sumažinti smūgių skaičių ir nei vienu žodžiu mušamo neužtarė.

— Jis skriaudė ir niekino kitus, — tepatiria dabar iš mano tėvo tarnų rankų patsai panieką ir skriaudą...

Kai skaudžiai sumuštas, išniekintas ir iš kiemo vartų išstumtas, atsigręžė Jehuda, kumščius sugniaužęs, prakeikė namus, kuriuose ištiko jį skriauda, ir žmones, kurie juose gyveno.

— Teatsižadės tavęs draugai ir giminės sunkioje tau valandoje, kaip tu manęs atsižadėjai, išsigindamas, kad pažįsti mane, bejausmis kietasprandžio tėvo sūnau! Tebūsi amžinai žmogžudžio vardu vadinamas ir teniekins tave visi amžiai, kaip aš buvau čia paniekintas! O tu, išdidusis turtuoli, tesusilauksi dienos, kada prarasi viską, kuo didžiuojiesi, ir benamiu baigsi amžių svetimoje pastogėje!..

IV

Pagaliau pasiekė Jehuda Keriotą, kuriame gyveno išmintingasis jo tėvas, visų gerbiamas uolus Rašto ir Toros mokytojas.

Kai Jehuda ėjo gatve, tie, kurie jį sutikdavo ir sutikę pažindavo, nukreipdavo į šalį savo veidus ir į Dievo ramybės žodžiais pasveikinimą neatsakydavo — dėjosi, kad jo nepažįsta ir pasveikinimo žodžių negirdi...

Kai jis pasiekė namus, kuriuose buvo gimęs ir augęs, ir peržengė jų slenkstį, nesutiko tėvas jo iškėstom rankom ir džiaugsmo kupinu veidu, kaip Jehuda tikėjosi, kad bus sutiktas, bet su žvilgsniu, kuriuo sutinka rūstus teisėjas nusidėjėlį...

Nusiminė Jehudos siela, nuliūdo širdis, kai pamatė rūstų tėvo veidą, ir neišdrįso arčiau prieiti ir apkabinti jo kojas, tik, žemai galvą nulenkdamas, tarė:

— Tėve, priimk savo paklydusį sūnų, kuris Dievo piršto paliestas turėjo daug vargo patirti, kol pasiekė tavo namus. Priimk ir paguosk mane pavargusį!..

Nepagiedrėjo tėvo rūstus veidas, nesušvelnėjo žvilgsnis, rankų neištiesė, kad sūnų apkabintų ir į krūtinę priglaustų, ir paguodos jam tarti dar netarė.

— Priimk ir suteik prieglaudą, kad pasibaigtų tavo pastogėje mano nelaimių dienos, — maldavo Jehuda. — Juk tavo kraujas tvaksi mano gyslose, juk tu esi mane pagimdęs gyvenimui ir globojęs mano brendimo dienas!..

Ir tarė tada tėvas, išmintingasis parušimas, saugojęs Amžinojo įstatymus labiau, negu savo gyvybę ir turtus, kurie teikė jam ir jo šeimai gerovę kaipo Dievo palaimos ženklą:

— Pasakyta yra: — Tesie prakeiktas, kuris pakimba ant kryžiaus, ir amžinoje gėdoje tegyvena tie, kurie dalyvavo jo darbuose.

Buvai mano sūnus, bet dabar esi gėdos sūnus, ir nėra tau vietos mano namuose — nenoriu nusidėti Amžinajam, su tavim bendraudamas, ir melechui, tau prieglaudą suteikdamas, kad nepakibtų ant šių namų kerštinga ranka ir netaptume nelaimingi, kurie nesame nusidėję...

Todėl sakau tau: eik ir nebegrįžk į namus, kuriuose buvai dienos šviesą išvydęs. Užmiršk juos, kaip aš užmiršau, kad sūnų turėjau!..

Kai Jehuda vis dar kalbėjo atgailos žodžius, tarė jam tėvas: — Ką pasakiau, nepakeisiu. Veltui kalbi — nepalenksi širdies, kuri dėl tavo kaltės turėjo daug baimės ir gėdos patirti.

Jis pašaukė tarnus, liepė aprengti sūnų naujais drabužiais, kad eidamas gatve neatrodytų kaip valkata, ir žmonės iš jo nesityčiotų. Liepė pabalnoti asilą ir pakrauti ant jo nugaros maisto atsargos ir išlydėti Jehudą už vartų...

V

Saulė slinko žemyn ir artinosi vakaras, kai Jehuda, tarnų sekamas, turėjo apleisti tėvo namus.

— Tiek naktų miegojęs tyruose, svajojau šią naktį ramiai atsilsėti artimųjų tarpe, bet tėvas atstūmė mane ir atsižadėjo, todėl nevertas, kad mano lūpos jį tėvu vadintų.

Žinosiu, kad neturiu tėvo. Bet kur dingo broliai ir seserys, kad nesutiko manęs ir gero žodžio netarė?

Broliai ir seserys, kurie mane matyti nepanorėjo, nėra mano broliai ir seserys, nes jų širdyse broliškai meilei vietos nesusirado.

Žinosiu dabar, kad esu vienišas ir be pastogės, kurioje pavargęs galėčiau galvą priglausti...

Taip galvojo nusiminęs Jehuda ir asilu vedinas žingsniavo gatve, vengdamas į žmones pažvelgti, nes jo širdyje augo neapykanta ir nusivylimas.

Kai pasiekė pakraštį, kurio lūšnose skurdžiai gyveno likimo nuskriaustieji, atsigręžė ir pažvelgė į miestą, kurį pasiekti tiek skubėjo ir kurį dabar turi apleisti, siela neatsigavęs.

— Ar nesu pas kurpiaus Matijo duris, kuriam laimės dienomis buvau geras. Tepriglaudžia mane nors vienai nakčiai savo namuose, — pagalvojo Jehuda ir ėmė belstis ir beldėsi nesiliaudamas, kol išėjo nustebęs lūšnos šeimininkas.

— Ko žiūri į mane nustebusiom akimis, gerasis Matijau, — užkalbino Jehuda. — Argi nepažinai, kas esu?

— Pažinti pažinau — esi gerasis Jehuda, pagarbiojo Natano sūnus, telaimina Amžinasis jūsų dienas, — atsakė jam Matijas. — Kuris reikalas atvedė tave pas mano duris?

— Suteik man, gerasis Matijau, vienai nakčiai prieglaudą savo namuose, — tarė Jehuda. — Esu pavargęs ir pasiilgęs pastogės...

— Kodėl prašai pas mane naktigulto, kai tavo tėvo namai arti? — nusistebėjo Matijas. — Ten turėsi patogų atilsį, kurio mano namuose nesurasi. Jie skurdūs ir ankšti.

— Aš netekau tėvo malonės, gerasis Matijau, — prisipažino Jehuda. — Kai šiandien grįžau iš kelionės, jis atstūmė mane ir pasakė, kad nedrįsčiau peržengti jo slenkstį...

— Jei tėvas nepriėmė tavęs, kaip galiu įsileisti aš, neužgaudamas dievobaimingo Natano, kurį gerbia mano siela? — tarė Matijas, tarpduryje stovėdamas ir į vidų Jehudos nekviesdamas.

Nieko jam neatsakė Jehuda, tik nusigręžė ir nuėjo savo keliu. Kai jis išėjo iš miesto, atsisėdo ant akmens šalia kelio ir, parėmęs galvą rankomis, paskendo sielvarte: nenusivokė, kur turi eiti, kuriuo keliu keliauti ir kaip tvarkyti savo dienas, visų apleistas...

— Kodėl bandai mano sielą, Rūstusis Dangaus Viešpatie, ir persekioji mane dieną ir naktį, laukuose ir miestuose kaip priešą, kurį sunaikinti nutarei?

Ar ne dėl Tavo vardo garbės kovojau drauge su tais, kurie, kaip ir aš, buvome pažadais pasitikėję? Kodėl apvylei mus ir atidavei Idumiečiui į rankas, kad žūtume, o kurie nežuvome, būtume atstumti ir Tavo vardan žmonių paniekinti?

— Ar ne dėl išrinktosios Dievo tautos sūnų laimės buvome mirti pasiryžę, kurie ėjome, pasivadinusio Žadėtuoju balso klausydami? Kodėl gi šiandien atstūmė mus nedėkingi? Ar kad nelaimėjome, priešą nugalėję? Ar todėl, kad jie tik jėgai lenkiasi ir tik laimėjimo prievartą laiko pagarboje?..

Taip kalbėjo Jehuda savo širdyje. Atsistojęs atsigręžė veidu į miestą ir, ištiesęs ranką, tarė: — Tesie tavo vardas amžinos gėdos vardu!..

VI

Ilgai bastėsi Jehuda, kaip benamis tremtinys, pastogės ir duonos ieškodamas, bet niekur jų surasti nesurado savame krašte...

Keliavo iš vietos į vietą, kuriose tik gyveno jo šeimos giminės ar draugai, bet niekas įsileisti jo į savo namus neįsileisdavo.

— Tavo tėvas turtingas, ir jo namai kupini gėrybių. Grįžk pas jį, surasi ten pastogę ir ko tik pageidaus tavo siela...

— Nenorime užgauti pagarbųjį Nataną, priglausdami pas save jo sūnų, kuris nenori grįžti pas tėvą...

Taip kalbėjo vieni — giminės ir draugai. O kiti, pas kuriuos besikreipė, sakydavo:

— Patys apsidirbame su savo darbais, ir tavo rankų pagalba mums nereikalinga...

— Kaip galiu priimti tave, kad dirbtum mano namuose, kaip samdinys, jei žinau, kad esi kilnios šeimos vyras...

Taip jam sakydavo visi, ir niekas nenorėjo priimti į savo namus. Jehuda gi nedrįsdavo prisipažinti, kad tėvas yra jo atsižadėjęs ir uždraudęs peržengti slenkstį, už kurio jis gyveno...

— Keliausiu į Galilėjos kraštą, — nutarė pagaliau Jehuda savo širdyje: — Ten niekas nežino, kas esu, ir žmonės palankesnę turi nelaimingiesiems širdį...

VII

— Ko nori iš manęs, į mano kiemą užėjęs ir pas angą atsistojęs? — klausinėjo praeivį Arimatėjos senas viešpats. — Ar išmaldos prašai? Tokiems, kurie gali užsidirbti duonos savo rankomis, išmaldos neduodu, — tarė, apžvelgdamas pakeleivį nuo galvos iki kojų.

— Viešpatie, neprašau ir dar niekuomet nesu išmaldos prašęs, — tarė, pagarbiai galvą nulenkdamas pakeleivis. — Esu benamis ir niekur nesurandu darbo savo rankoms. Daugel yra tavo namuose tarnų! Priimk mane, kad jiems padėčiau...

— Nesamdau ir į savo namus neimu žmonių, kurių nepažįstu ir nežinau, kas jie yra, — tarė pagarbusis viešpats. — Tavo veidas negimdo mano sieloje pasitikėjimo.

— Nesu kaltas, viešpatie, kad Amžinasis apdovanojo mane išvaizda, kuri negimdo pasitikėjimo tavo akyse, — tarė jam atsakydamas pakeleivis. — Tikėk mano žodžiais, viešpatie: nesu niekam pikto padaręs, nors patsai daug kartų buvau žmonių skriaudžiamas...

— Nenoriu tikėti tavo žodžiais, — tarė Arimatėjos viešpats. — Bet nebus tau darbo mano namuose ir vietos mano pastogėje...

Kai jie taip kalbėjosi, iš namų išėjo jaunas vyras, kuris, pamatęs pakeleivį, garsiai sušuko:

— Jehuda, Natano sūnau! Ar tikrai tave dabar mato mano akys?

Jis skubėdamas nusileido laiptais žemyn, pribėgo Jehudą, abiem rankom jį apkabino ir pabučiavo į vieną veidą ir į kitą.

Pažino Jehuda jauną vyrą, kurį vadino Juozapu iš Arimatėjos, ir visi gėrėjosi jo linksmu veidu ir linksma nuotaika.

— Nesutiktų manęs, kaip sutikо, jei žinotų, ką aš žinau, — pagalvojo ir sunkūs prisiminimai juodu debesiu apniaukė jo sielą.

— Sūnau, tu šį pakeleivį pažįsti? — nusistebėjo senas tėvas. — Sutikai jį kaip seną draugą, kurio pasiilgai.

— Taip, gerasis tėve! Jis buvo man draugiškas. Tai Jehuda, pagarbiojo Natano iš Kerioto sūnus. Nusidžiaugiau pamatęs, nes visi manėme, kad yra žuvęs, — tarė sūnus, didelio džiaugsmo pagautas.

Jis laikė Jehudą už rankos ir akimi glamonėjo jį kaip brolį, kurio sutikti jau nebesitikėjo.

— Kodėl negrįžti pas tėvą, bet ieškai vietos svetimuose namuose ir dar samdiniu? — klausė pagarbusis Jehudą.

— Aš jau nebeturiu tėvo, — panėrė į žemę akis Jehuda.

— Kaip? — nusistebėjo pagarbusis. — Ar garsusis Natanas yra miręs? Ir aš apie tai nežinojau...

— Tik man yra miręs, viešpatie. Dėl melecho baimės atsižadėjo manęs, uždrausdamas vadinti jį tėvu.

— Nekalbėk piktai apie tą, kuris yra tave pagimdęs, — subarė jį pagarbusis. — Pažįstu Nataną iš Kerioto ir numanau, kad tik Dievo, bet ne žmonių baimė gyvena jo širdyje...

— Tu pasakei, viešpatie, ir tikra tiesa prabilo tavo lūpomis, — pagarbiai nusilenkdamas tarė Jehuda, jam atsakydamas. — Bet jis uždraudė man lankyti namus, kuriuose esu gimęs ir augęs... Dėl rūsčių tėvo žodžių tapau benamis ir turiu bastytis po pasaulį, duonos ir pastogės pas svetimus maldaudamas.

— Matyti, esi sunkiai nusikaltęs tėvo akyse, kaip sūnus palaidūnas, — tarė valandėlę pagalvojęs pagarbusis. — Negalėsi pasilikti mano namuose...

— Tėve, nesmerk žodžiais to, kuris aukojo savo gyvybę, kad gelbėtų kitus ir mane, tavo sūnų! — sušuko Juozapas. — Maldauju tave!..

— Negaliu, sūnau. Palikdamas jį savo namuose, pasmerkčiau jo tėvo pasielgimą, — atsakė pagarbusis sūnui ir, besikreipdamas į Jehudą, tarė:

— Gali pasilikti mano namuose šiandien ir ryt dieną iki vakaro kaipo sūnaus svečias.

— Ačiū tau, garbingasis viešpatie, už gerą žodį. Bet nenoriu apsunkinti tavo sąžinės jausmu, kad esi priglaudęs dienai nusikaltusį tėvui sūnų palaidūną, — tarė Jehuda, pagarbiai nusilenkdamas.

— Pasakiau, ką esu pasakęs, o tu pasielgsi, kaip patsai išmanai, — tarė pagarbusis ir nusigręžęs nuėjo į namų vidų.

— Mielasis Jehuda, teneužsigauna tavo širdis dėl tėvo žodžių, — kalbėjo Juozapas, tėvui nuėjus, spaudė delnais Jehudos delnus, juos glamonėdamas ir užuojautos kupinu žvilgsniu žiūrėjo į akis. — Mano tėvas geras, labai geras, ir jo širdis visiems palanki...

— Kam Dievas yra palankus, tam palankūs ir žmonės, gerasis Juozape, — tarė Jehuda, draugiškai paspaudęs Juozapo delnus. — Bet aš nesuradau malonės Amžinojo akyse...

— Aš palenksiu tėvo širdį, kad galėtum pasilikti mūsų namuose, kiek panorėsi...

— Neabejoju, kad tėvas palenktų ausį tavo žodžiams, bet nedera geram sūnui prievartauti kilnią tėvo širdį.

— Neišeisi šiandien iš mūsų namų. Neišleisiu tavęs, kol man papasakosi, kaip išgelbėjo Amžinasis tavo sielą iš edomitų rankų, — kalbėjo Juozapas, meiliai pažvelgdamas į Jehudos akis ir švelniai spausdamas jo delnus, kuriuos savo rankose vis dar laikė. — Juk buvai jų suimtas? Ar ne tiesa? Buvo, kurie kalbėjo, kad matė tave žuvusį...

— Nežadink savo žodžiais baisių prisiminimų, kurie dar ir šiandien siaubu slegia mano širdį, — šiurkščiai tarė Jehuda, atitraukdamas savo delnus iš Juozapo rankų. — Tepasitenkina tavo smalsumas tuo, kad tavo akys *mato mane gyvą*.

— Pavydžiu tau, mielasis Jehuda, nes Dangaus Viešpaties malonė yra su tavimi, — pastebėjo Juozapas. — Matyti, esi skirtas svarbiems Amžinojo tikslams atsiekti, jei stebuklingu būdu gelbėjo tave pavojaus valandoje.

— Jei Rūstusis tikrai būtų mane numatęs kuriems savo tikslams, manau, nei aš, nei žmonės tuo nepasidžiaugtume, — piktai nusišypsojo Jehuda. — Sakai: *Dievo malonė su manim*. Aš nepajutau dar, kad ji lydėtų mano žingsnius. Aš tik patyriau, kad Amžinasis manęs nemėgsta, kaip nemėgsta ir tie, kurie Jį gerbia.

— Neprasitark Viešpačiui piktu žodžiu, kad bando tave, — tarė Juozapas. — Geriau pasakyk man, jei žinai, kas atsitiko su Žvaigždės sūnumi. Visokių čia buvo gandų...

— Kodėl priminei man, nelaimingasis, ką užmiršti trokšta mano siela! Trokšta ir negali, — sušuko Jehuda, lyg įgeltas. Juozapas pamatė, kaip staiga pakito Jehudos veidas. Pamatė ir nusigando...

Siela sumišo Juozapas, pamatęs kad skaudus sielvartas staiga iškreipė Jehudos veidą ir sudrebino visą jo kūną.

— Mačiau jį mirštantį kančiose... Ant kryžiaus mirštantį, vienišą... Ir dabar jį matau... — niūriu balsu ėmė lėtai kalbėti Jehuda, nusigręžęs veidu nuo Juozapo, ir kalbėdamas visu kūnu drebėjo, lyg drugio krečiamas. — Man sunku būtų ilgeliau su tavim pasilikti... Sunku ir skaudu... Tu man priminei baisias valandas, kurios nusiminimu sukaustė mano sielą... Nieko negalėčiau tau papasakoti, kad ir pasilikčiau... Išnyko žodžiai, kuriais galėčiau...

Staiga atsigręžė Jehuda ir tarė, rankas atstatęs, lyg jomis norėtų nusikratyti, atstumti Juozopą tolėliau nuo savęs: — Sakau tau: neįkalbinėk, kad pasilikčiau, Juozape iš Arimatėjos, kuris buvai man geras, kaip dar niekas nebuvo. Leisk man eiti toliau, kad nusiraminčiau!..

— Matau, kad savo žodžiais suskaudinau tavo sielą, mielasis Jehuda. Esu nevertas, kad ilgėliau su manim pasiliktum, — nuliūdusia siela prabilo Juozapas. — Leisk man nors sušelpti tave kelionei...

— Nieko nesu reikalingas, gerasis Juozape. O ko reikalingas, negali man duoti...

— Nenusimink dėl Viešpaties skaudžių bandymų! — tarė jam susijaudinęs Juozapas. — Išvysi dar šviesesnes dienas, ir Viešpaties malonė atlygins tavo vargus. Esi man kaip brolis, su kuriuo turiu skirtis — leisk man apkabinti tave ir pabučiuoti... Tu nejunti, kokiu skausmu sukaustė mano sielą tavo žodžiai!..

Tai taręs apkabino ir pabučiavo Jehudą. Pabučiavęs nusigręžė, pabūgdamas, kad jo akys neprabiltų ašaromis.

— Kam ėmė nesisekti nuo ryto, nesiseks iki vakaro. Kas paslydo ant bedugnės prarajos krašto, turi į prarają nuriedėti, — tarė Jehuda atsisveikinimui. — Ačiū tau, mielasis Juozape, kad sutikai mane geriau, negu kiti... Geriau negu tikras tėvas ir broliai...

Taręs tai, nusigręžė ir, Juozapo žvilgsnio lydimas, nuėjo į vartus. už kurių stovėjo pririštas jo asilas...

VIII

Buvo kaitrios dienos džiugus rytas. Kai saulė pakilo aukštai, kaitindama žemę, Jehuda, Natano sūnus, pasiekė vietą, kurioje nutarė atsilsėti, nes tvankus oras ėmė varginti kūną, ir prakaitas siurbė gyvybės jėgas.

Pasiekęs šulinį kelio pašalėje, unksnėtais plačiašakiais medžiais apaugusį, paleido asilą laisvai, kad sultingos žolės papešiotų, nuėmęs nuo nugaros sakvas su valgiu.

— Atsilsėsiu čia ir medžių unksnėje palauksiu, kol atvės saulės įkaitintas dangus, — tarė Jehuda savo širdyje ir, atrišęs sakvas, ėmė ir patsai užkandžiauti.

Prastas valgis nuvargintam ilgos nakties kelionės atrodė skanus. Giedra diena ir vėsus paunksnis maloniu džiaugsmu nuteikė sielą ir saldus tingumas ėmė iš lėto gaubti jo kūną.

Pajuto dabar tik, kad yra pavargęs ir poilsio reikalingas. Viešpatavo aplinkui rami tyluma ir jokis balsas nedrumstė ramumo, lyg visas pasaulis būtų pamigęs, kaitros užliūliuotas.

— Gražus ir malonus Galilėjos kraštas, ir veltui jį niekina išdidūs Izraelio sūnūs, — galvojo minkštoje išsitiesęs vejoje. — Gera būtų čia apsigyventi, pastovų suradus rankoms uždarbį ir kūnui maistą.

Jau buvo pasidavęs saldžiam snūduliui, bet jį nublaškė kilęs troškulys, kurio patenkinti negalėjo: šulinys buvo gilus, vanduo jame ranka nepasiekiamas, kuo pasisemti, jis neturėjo.

— Lauksiu, kol ateis kas vandens, — atsisėdęs pagalvojo. — Gal pagirdys mane ir mano asilą.

Neteko Jehudai ilgai laukti ir kankintis — pamatė, kad iš kaimo ateina ąsočiu ant galvos nešina jauna moteris, nes jos žingsniai buvo lengvi, tiesūs.

Priėjus ir vos pažvelgus į Jehudą, pastatė ąsotį ant briaunos ir, parišus jį atsinešta virve, nuleido į šulinį.

Ji buvo grakšti ir liekna, kaip Libano kalnų gazelė, ir jauna, kaip rytinė aušra, kuri, kasdien patekėdama, džiugina žmonių širdis ir palengvina miegu nusikratyti blakstienoms.

Staiga pajuto Jehuda, Natano sūnus, skaudų ilgesį savo širdyje, kad nei viena jauna mergelė siela nėra maloniai į jį pažvelgusi ir meiliu šypsniu jam nusišypsojusi.

Skaudžiai panoro dabar ją užkalbinti, kad išgirstų iš jos lūpų nors vieną gerą ir palankų sau žodelį, kurio niekados dar nesusilaukė išgirsti iš žmonių lūpų.

— Skaisti mergele, — tarė atsistodamas: — Pasigailėk manęs keleivio ir duok man atsigerti iš tavo ąsočio!

Ištraukusi pilną vandens ąsotį, pastatė jį ant šulinio briaunos ir tarė nusišypsodama: — Gerk, keleivi, nuramink savo troškulį — man negaila vandens.

Jehuda ilgai gėrė, pakreipęs ąsotį, ir gerdamas galvojo: — Dažnai žmogus atranda laimę, kur jos neieško ir nesitiki surasti. Gal ir man Amžinasis lėmė čia ramų ir laimingą gyvenimą, kurio esu ištroškęs.

— Ačiū tau, merguže, — tarė atsigėręs. — Kaip tavo vardas?

— Kam tau prireikė mano vardo, pakeleivi?

— Kad žinočiau, kokiu vardu tave pavadinti, tau dėkodamas. Esi graži kaip pavasario rytas, kaip pražydusi gėlė! — tarė jai Jehuda ir patsai nusistebėjo, iš kur jam atsirado žodžių.

— Argi aš jau tokia graži? — nusišypsojo. — Aš visai nežinojau, kad esu graži. Ačiū tau, keleivi, kad man pasakei.

— *Tavo vanduo buvo man skanus, kaip tavo saldžios lūpos...*

— Iš kur žinai, kad mano lūpos saldžios? Negi jų skonį esi ragavęs? — nusigręžė į Jehudą, pasirėmus ąsočiu, kurį pasistačiusi buvo ant šulinio briaunos.

— Man dar neteko mergelės lūpų liesti, — atsiduso Jehuda. — Tavo lūpos, kaip nusirpusios vynuogės, kurias nuskinti kiekvienam norėtųsi...

— Mano lūpos nusirpusios, tik ne tau, keleivi, — nusišypsojo nusigręždama. — Jų tu nenuskinsi...

— Žinau: Amžinasis nelėmė man gyventi šalia tavęs ir kasdien tavo grožiu džiaugtis...

Matydamas, kad ji rengiasi jau eiti, tarė Jehuda: — Pagirdei mane, skaisčioji. Gal pagirdysi ir mano asilą, kuris irgi yra ištroškęs.

Jis taip kalbėjo ne todėl, kad širdis asilo gailėjosi, bet kad ilgėliau gėrėtųsi jo akys jaunos mergelės veidu, kuris patiko.

— Pagirdysiu jį su didesniu malonumu, negu tave, — tarė ji pašaipiai ir išpylė iš ąsočio visą vandenį į šalia šulinio iš akmens iškaltą lovį.

— Kodėl taip kalbi, rytinės aušros sesuo, — klausė Jehuda, jos žodžiais nepatenkintas. — Kuo neįtikau tau?..

— Todėl, kad jis už tave gražesnis, kumpanosi keleivi, — pašiepė jį mergina, nuleisdama ąsotį į šulinį.

— Ačiū tau už gerą žodį! — tarė jos žodžių užgautas Jehuda, paliesdamas pirštų galais savo nosį. — Telemia tau Amžinasis gauti tokį protingą ir gražų vyrą, kaip mano asilas.

— Piktas gi tu esi, keleivi, — tarė ji atsilenkdama, kai ištraukė ąsotį su vandeniu iš šulinio. — Neveltui esi rudarausvis. Visi rudarausviai pikti...

— Negi esu tau pikta padaręs, kad apie mane taip manai, — tarė jai atsakydamas Jehuda. — Nesu čia niekam pikto padaręs ir tau nusidėjęs.

— Nekalbėk, aš tave pažinau. Tu buvai su tais, kurie ėjo per mūsų kraštą į Judėją kažko gelbėti. Elgėtės kaip plėšikai, žmonių nesigailėdami ir juos skriausdami.

— Argi ir tave tada nuskriaudėm? — nusišypsojo Jehuda.

— Taip, nuskriaudėte! Pagavote ir papiovėte mano mielą baltą ožkutę, kurią aš labai mylėjau. Kaip aš tada jus visus keikiau!

— Matyti, tavo žodžiai pasiekė Dievo ausį, — tarė Jehuda. — Bet apsirinki: aš nebuvau su tais, apie kuriuos kalbi.

— Neapgausi manęs, paneigdamas. Kas vieną kartą pamatė, visur tave atpažins — esi lyg Dievo piršto paženklintas, — tarė, šalia šulinio stovėdama ir atsirėmusi ranka į asotį. — Aš nepikta, bet patirtos skriaudos neužmiršiu.

Tarusi šiuos žodžius, padėjo ąsotį ant galvos ir nuėjo skubiais žingsniais, iš kur buvo atėjusi, grakšti ir liekna kaip jauna Libano kalnų palmė.

Jehuda, Natano sūnus, girdydamas savo asilą, sekė ją akimi, ir širdis jo liūdesiu pabrinko.

— Geri darbai tyliai priešakyje bėga, ir jų niekas nemato. Pikti gi pėdomis seka lodami, kad juos visi pastebėtų. Pareis ir praneš, kad matė čia mane, kuris su ne vienu piktai yra pasielgęs, — pagalvojo Jehuda ir pagalvojęs nusigando.

Skubėdamas užrišo sakvas ir sudėjo ant asilo nugaros. Nors saulė dar bėrė karštus spindulius, žemę kaitindama, ir paunksnė vilojo ilgėliau pasilikti, Jehuda neatidėliodamas pasiskubino nutolti nuo vietos, kuri jo sielai gero nežadėjo.

IX

— Kodėl nusigando mano širdis merginos žodžių? — ramino kitos dienos ankstų rytą savo širdį Jehuda, pasiekęs Genezareto ežero pakrantes, kurios jį sužavėjo, gimdydamos norą čia amžinai pasilikti. — Ne visi, manau, yra pasipiktinę mūsų ano meto darbais kaip toji mergaitė, mylimo avinėlio netekusi. Buvo, kurie džiaugėsi, gerą naujieną išgirdę...

Keliaudamas ežero pakraščiu, pamatė žvejį, kuris nuvilkdavo nuo gegių tinklus ir juos kraudavo į valtį.

— Prieisiu ir užkalbinsiu šį jauną vyrą, — tarė savo širdyje Jehuda, Natano sūnus. — Gal čia, šioje Dievo palaimintoje vietoje, atokiai nuo gyvenamų namų, surasiu rankom ramų darbą ir sielai nusiraminimą ir atilsį...

Priėjęs pasveikino žvejį Jehuda Amžinojo vardu, palinkėdamas jo sielai ramybės ir darbui pasisekimo.

Žvejys, atsigręžęs veidu, maloniai nusišypsojo, jam atsakydamas ir Jehudos sielai irgi Dievo ramybės palinkėdamas.

— Iš kur ir kur šį ankstų rytą keliauji, gerasis žmogau? — paklausė jisai, savo darbą baigęs ir rankas nusiplaudamas.

— Keliauju be tikslo ir nežinau, kur apsistosiu, — tarė jam Jehuda. — Keliauju rankom darbo ieškodamas, kad kūnas bado nepatirtų...

— Būk man malonus ir pasidalyk su manim mano kukliais pusryčiais! Manau, dėl ankstyvo meto nesi dar pusryčiavęs, — tarė jam žvejys, arčiau prieidamas ir šypsodamasis, kaip šypsosi žmogus, seną draugą netikėtai sutikęs.

Jehuda pažino žvejį ir prisiminė, kur jį buvo sutikęs, bet nutylėjo, pasiūlymą jo priimdamas, nes po nakties kelionės jautėsi išalkęs.

Besivaišindami džiovintomis žuvimis, daržų vaisiais, ožkų sūriu, duona ir druska, ramiai šnekučiavo. Jehuda pasakojo žvejui apie save ir savo nuotykius, čia juos pramanydamas, ir stengėsi savo žodžiais sukelti užuojautą žvejo širdyje.

— Pasilik su manim kaip bendras mano darbui padėti. Jis nesunkus ir nepainus ir jo greitai pramoksi, — tarė Jehudai draugiškai jam nusiteikęs žvejys. — Pasidalysiu, tavęs nenuskriausdamas, kuo Amžinasis palaimins mūsų pastangas. Manau, tu, kaip ir aš, alkanas nebūsi.

Nespėjo dar atsakyti sutikimu į žvejo pasiūlymą, kai pas ežerą atėjo kitas žvejys. Priėjęs ir Amžinojo palaimos žodžiais su pirmuoju žveju pasisveikinęs ir pamatęs Jehudą, sušuko susiraukęs:

— Simone, Jonos sūnau, iš kur ir kokiu būdu atsirado pas tave šis vyras?..

— Jis darbo ieško, gerasis Natanaeli, ir aš jį pakviečiau kaip bendrą,— tarė jam atsakydamas Simonas. — Teatsigauna pavargęs mūsų tarpe.

— Esi neatodairus, Simone, vyras, ir patsai nežinai, ką priimi bendru į mūsų, žvejų, tarpą, — tarė nepatenkintu balsu Natanaelis. — Aš pažinau tave — tu buvai su tais, kurie ėjo į pagalbą Žvaigždės sūnumi pasivadinusiam, — tarė, į Jehudą besikreipdamas.

— Taip, tu atspėjai, — tarė Jehuda, Natano sūnus. — Tikrai, aš buvau su tais, kurie skubėjo pas Žvaigždės sūnų padėti Amžinojo geriesiems tikslams atsiekti...

— Piktos širdies žmonių Amžinasis nenaudoja savo tikslams atsiekti, — tarė Natanaelis nusigręždamas.

— Negi manai, kad visi, kurie pasitikėjome Žvaigždės sūnaus pažadais ir skubėjome pas jį, buvome pikti žmonės? — užsigavo Jehuda.

— Iš to, kaip apie tave ir tuos, kurie su tavim buvo, žmonės kalbėjo, negaliu manyti, kad esate geri žmonės, — tarė Natanaelis ir nuėjo prie savo tinklų, kurie gretimai dar ant gegių kabojo.

— Iš ko sprendi, taip mus visus pasmerkdamas? — klausė, jam įkandin kalbėdamas Jehuda.

— Iš jūsų darbų, — atsakė jam Natanaelis, ties savo tinklais sustojęs. — Mano tau patarimas: nepasilik ilgėliau Galilėjoje, kur yra jūsų rankomis nuskriaustų.

— Ar nesi suklydęs, taip manydamas, gerasis Natanaeli, — tarė Simonas. — Mūsų krašto žmonės atlaidūs. Jei kurie buvo nuskriausti, jau spėjo užmiršti savo skriaudas.

— Simone, patsai esi geras žmonėms ir atlaidus kaip mažas vaikas, todėl taip galvoji, — tarė Natanaelis, nuimdinėdamas nuo gegių tinklus, žvejybai besiruošdamas. — Mūsų krašto žmonės tokie, kaip visur: jie neatmena, kurie yra jiems gera padarę, bet nuskriausti savo skriaudų neužmiršta.

— Manai, kad čia man gresia pavojus, ir patari tuojau palikti šį gerą vyrą, kuris pasigailėjo manęs ir man prieglaudą ir darbą pažadėjo? — niūriai pažvelgė Jehuda į Natanaelį ir pajuto, kad staiga kyla jo širdyje neapykanta šiam atvykusiam žvejui.

— Bent šiuo metu, kol po visą kraštą pasklidę melecho kareiviai gaudo tavo draugus, — patarė Natanaelis, nuo savo darbo akių nenukreipdamas.

— Sakei man, kad neturi, kur galvą priglausti, ir esi vienišas, — ramino jį Simonas užjausdamas. — Dabar matau, kad, taip sakydamas, tiesą kalbėjai. Kur eisi, kur pasidėsi? Pasilik pas mane ir nekreipk dėmesio į tai, ką Natanaelis sako. Niekas čia nepamanys tave skriausti ir nenuskriaus.

— Patys nenuskriaus, nes čia gyvena bailūs ir neryžtingi, — priešta-ravo Simonui Natanaelis, savo darbo nenutraukdamas. — Bet pranešti praneš, kad esi vienas tų, kurie su ginklu rankoje buvo sukilę prieš melecho valdžią. Pamatysi, ar Simonas tada galės tave gelbėti...

— Natanaelio kalba visuomet rūsti, bet jo širdis kaip balandėlio minkšta ir atlaidi. Todėl į jo žodžius nekreipk rimto dėmesio — tarė Simonas Jehudai, jį nuramindamas. — Tu juk negalėtum įduoti ir aš negalėčiau — kodėl manai, kad kiti piktesnės širdies, negu mudu? — kreipėsi Simonas į Natanaelį.

— Aš neįduosiu ir neturiu reikalo, Simone, — nenukentėjau nuo jo rankos ir nuo rankų tų, kurie buvo su juo. Tokių, kaip aš, jis gali nebijoti, — tarė Simonui atsakydamas. — Aš sakau tau į akis, ką apie tave manau, — kreipėsi į Jehudą. — Baidykis tų, kurie nieko nesako. Tie patylomis pikta daro, kada gali.

— Taip, taip, tu tiesą sakai, Natanaeli, — lyg nusidžiaugęs kartojo Simonas. — Sakoma: nebijok šuns, kuris garsiai loja, bet to, kuris patylomis kanda. Tebūsi ramus, — kalbėjo į Jehudą besikreipdamas: — Aš

tave priglausiu savo namuose ir sakysiu visiems, kad esi mano draugas. Juk nesumeluosiu, taip sakydamas, nes tikrai tapsi man draugas. Ar ne tiesą sakau? Ne visi turi tokią žvalgią akį, kaip Natanaelis, kuris iš pirmo žvilgsnio tave pažino ir prisiminė. Aš gi nepažinau ir neprisiminiau. Kodėl kiti turi būti pastabesni, negu aš?

— Esu siela ir kūnu pavargęs ir noriu atilsio. Pasiliksiu ir būsiu su tavim, kol patsai pasakysi, gerasis Simone, kad išeičiau, — tarė Jehuda nesvyruodamas.

— Gerai, labai gerai, kad pasiryžai, Natanaelio žodžių nenusigandęs, — nusidžiaugė Simonas. — Pasiskubinsim dabar padirbėti, kol dienos kaitra privers mus atilsio ieškoti...

Pralinksmėjusiu veidu ir patenkinta širdimi ėmė dabar Simonas, Jehudos padedamas, skubiai ruoštis plaukti į ežero tylią erdvę.

Kai jiedu jau turėjo išplaukti, atėjo pas ežerą Baruchas iš Kanos, senas ir prityręs kurpius, skaitlingos šeimos tėvas.

— Atėjau, Natanaeli, tau priminti, kad esi man pažadėjęs šabatui žuvų, — tarė jis, atidžiai pažvelgdamas į Simoną ir jo bendrą. — Mano rankos neturi šiandien darbo, todėl leisk man padėti tau, mielasis kaimyne.

— Savo pažado nesu užmiršęs, Baruche, Abraomo sūnau, — tarė Natanaelis, paskutinį savo tinklą suvyniodamas. — Turėsi šabatui žuvų, jei mano tinklus palaimins Amžinasis Gėrybių Teikėjas.

— Jei to, ką tau žada Natanaelis, neužtektų, aš pridėsiu pagal išgales, kad tavo skaitlinga šeima nebadautų šabato dieną, gerasis Baruche, Abraomo sūnau, — tarė Simonas, jų žodžius nugirdęs. — Matai, šiandien ir aš turiu bendrą, kuris panoro būti žveju ir man padėti, kaip tu Natanaeliui.

— Kieno rankos prievarta ir artimo skriauda nusidėjusios Amžinojo akyse, negi gali tapti geru ramaus darbo bendru? — tarė Baruchas, Abraomo sūnus, niauriu žvilgsniu pažvelgdamas į Jehudą.

— Kodėl taip kalbi, gerasis Baruche? — nusigando Simonas. — Iš ko spėji, kad mano draugas artimo skriauda nusidėjo Amžinojo akyse?

— Aš pažinau šį svetimšalį, kurį vadini savo draugu, — tarė kurpius Baruchas. — Tu viliojai ir beveik prievarta išsivedei iš namų mano sūnų, ir aš iki šiol nežinau, kas su juo atsitiko, — tarė jis į Jehudą besikreipdamas. — Nežinau ir teirautis bijau...

— Gaila man tavo sūnaus, kurio dabar neprisimenu, ir tavęs gaila, jei ištiko jį nelaimė, — atkreipė į Baruchą savo veidą Jehuda. — Aš gero tau ir tavo šeimai linkėjau, tavo sūnų viliodamas, — norėjau, kad ir tu savo dalį turėtum Amžinojo Dangaus Viešpaties karalijoje, kurios priartėjimu tuomet tikėjau...

Taip sakydamas Jehuda tikrai dabar manė, kad jis tiesą kalba ir nėra melo jo žodžiuose.

— Tikiu, kad man pikto nelinkėjai ir norėjai tik gero, kaip sakai, — tarė kurpius iš Kanos. — Bet man dėl to nelengviau. Gaila sūnaus, kurio likimo nežinau...

— Kuo nusiskundi, gerasis Baruche, — tarė Simonas, kuris jau gailėjosi, kad neatsargiais žodžiais prakalbino seną kurpių. — Juk Amžinasis gausiai tave apdovanojo vaikais. Turi dar, kas paguostų tavo senatvę...

— Žmogus turi dešimt pirštų, bet kiekvienas jų vienodai skauda, kai jį sužeidi, — tarė Baruchas, Simonui atsakydamas. Ir vienodai nenorėčiau nors vieno jų netekti. Negi manai, gerasis Simone, kad man sūnaus mažiau gaila, negu mano piršto?

— Taigi, taigi, gerasis Baruche, — kalbėjo Simonas, nenusivokdamas, ką sako. — Aš irgi turiu sūnų, dar tik vieną turiu ir jauną žmoną turiu. Jiedu man brangesni negu mano gyvybė...

— Tai kodėl nori, kad tu ir tavo šeima gyventų nuolatinės grėsmės pavojuje! — sušuko Baruchas. — Paklausyk manęs seno, ateivi! — kreipėsi Baruchas į Jehudą: — Visi žinome, kad Simono širdis gera ir gailestingumo kupina. Ji gailisi net vabalo nuskriausti. Tu pasigailėk jo ir keliauk sveikas ten, kur nesi dar buvęs ir kur niekas pažinti tavęs nepažins. Nei jis, nei tu, čia pasilikęs, neturėsite ramybės, ir kiekviena diena bus jums sunki, kaip nelaimės nujautimas...

— Nekalbėk taip, senas žmogau, — pasipiktino Simonas Barucho žodžiais. — Kas gali atstumti artimą, kai jis yra pavojuje, ir nepriglausti, kuris prieglaudos neturi, — susijaudino Simonas.

— Amžinasis jį paženklino veidu, kurį kiekvienas, kartą jį matęs, prisimena, ir tu, Simone, nenuslėpsi, kad žmonės nepažintų, kas jis yra, ir pasipiktinę neįduotų tavęs...

— O tu, senasis žmogau, mūsų neįduosi?.. — su pikta šypsena klausė Jehuda Baruchą, jo kalbą nutraukdamas:

— Aš? Ne, aš neįduosiu, — ramiu balsu atsakė jam Baruchas. — Esu senas ir Dievo bijau. Noriu, kad nenusidėčiau nei Jam, nei artimui savo...

— O jei nebijotum? — piktai šypsojosi Jehuda.

— Bijau žemės galingųjų ir nenoriu su jais reikalų turėti, — tarė Baruchas. — Tave įskųsdamas, negi tuo išgelbėčiau savo sūnų? Tik priminčiau, kad ir aš esu nusikaltęs — tėvas juk atsako už savo vaikų darbus...

— Aš pritariu tavo žodžiams, senasis Baruche, — įsikišo Natanaelis, kuris, baigęs pakrauti savo tinklus į valtį, arčiau priėjo. — Suku gyventi, kai žmogus nesaugus dėl rytdienos... Kam reikia gundyti nuskriaustą artimą, kad jis Dievui nusidėtų ir nusidėjęs prarastų sielos ramybę ir gyvenimo džiaugsmą...

X

— Prakeikė mane dar motinos įsčioje Dangaus Galybių Viešpats, ir todėl vargas seka mano pėdomis ir nepasisekimas. Amžinojo rūstaus pirš-to esu paženklintas...

Taip galvojo Jehuda iš Kerioto, ir jo siela vis labiau apsigaubdavo nusivylimu.

— Eisiu į stabų garbintojų kraštą, jei nesurandu vietos savo krašte. Eisiu pas svetimus, jei savieji mane atstumia. Eisiu ten, kur dar nemynė žemės mano kojos, niekas manęs nepažįsta ir nežino apie nelaimingai praslinkusias man dienas...

Ir nukreipė Jehuda iš Kerioto savo žingsnius kalnų link, kurie skyrė tėvų žemę nuo stabmeldžių apgyventų kraštų, kurių nepažinojo ir kur niekados nėra buvęs.

Keliavo neramus, su prislėgta širdimi kaip tas, kuris apleisdamas gim-tąjį kraštą nebesitiki sugrįžti ir vėl pamatyti vietas, kurios džiugino jo kūdikystės dienas...

— Kodėl esi nerami, mano siela? Ar kad apleisti turi kraštą, kuriame nepalieki nei draugų, nei artimųjų? — raminosi Jehuda, niaurus keliau-damas. — Palieku žmones, kurie man buvo savi ir artimi, bet tapo dabar svetimi ir nepalankūs. Tebūsiu ir aš dabar svetimas visiems...

Keliaudamas naktimis ir dienomis ir atokiose vietose besiilsėdamas, kad nesusitiktų su žmonėmis ir nepatirtų iš jų lūpų naujų priekaištų ir ne-apykantos, pasiekė pagaliau kalnų aukštumas.

Sustojęs pakalnėje, atsigręžė ir pagiežos kupinu balsu tarė: — Tesi pra-keikta šalis, kurioje nesusirado man vietos, nors joje gimiau, ir tesie pra-keikti ir žmonės, kurie mane atstūmė...

Piktai atsisveikinęs su gimtuoju savo kraštu, keliavo dabar uoluotu tarpukalniu, iš šalių krūmais apaugusiu, kuriuo siauras ir tiesus ėjo per kalnus takas į svetimus kraštus, į stabmeldžių žemę.

Kai ėjo tuo taku, apsupo jį ginkluoti vyrai ir sulaikė klausinėdami:

— Kas esi ir kodėl atsiradai čia, toli nuo vietų, kuriose žmonės gy-vena?..

— Ar nesi vienas tų, kuriuos edomitai siunčia, kad susektų, kur esame apsigyvenę?..

— Ir tokiu būdu atiduotų mus į jų rankas...

Suprato dabar Jehuda, Natano sūnus, kad teko jam susitikti su tais, kurių labiausiai norėjo išvengti, ir jo širdis iš baimės sudrebėjo kaip vėjo judinamas lapas.

— Esu vienas tų, kurie nori kalnuose pasislėpti, nes ten, kur žmonės gyvena, nebeliko man vietos, — tarė Jehuda.

— Kuo įtikinsi mus, kad tavo žodžiai nėra apgaulingi? ..

— Ir širdis neslepia piktų sumanymų mūsų atžvilgiu?..

Taip kalbėjo, Jehudos žodžiais nepasitikėdami.

— Veskite mane pas tą, kuris yra jūsų vadas: aš jam pasakysiu, kas esu, — tarė jiems Jehuda iš Kerioto, nors širdis jo dar labiau drebėjo iš baimės.

Pasitarę apsupo jį ginkluoti vyrai ir nusivedė kalnų gilumon, pas tą, kuris buvo jų vadas.

Pamatęs jį, gilioje kalno kiaurumoje pas laužą besėdintį, pažino Jehuda savo kelių draugą Jehudą iš Hamalos ir prisiminė, kad jų širdys niekuomet nebuvo palankios viena antrai.

Todėl nusiminęs stovėjo, į jo rankas dabar patekęs ir savo likimą bekeikdamas.

Bet kada Jehuda iš Hamalos pažvelgė į jį ir pažvelgęs pažino, skubėdamas pasikėlė, priėjo, apkabino ir meilės pabučiavimu pasveikino tardamas: — Tebūsi palaimintas Amžinojo palaima, Jehuda, Natano sūnau! Džiaugsmu džiaugiasi mano širdis, matydama gyvą tave, apie kurį buvome manę, kad esi žuvęs.

Pasodino jis Jehudą iš Kerioto šalia ir pasidalino su juo palaiminimo duona, kad draugai būtų ir vienas prieš antrą pikto nemanytų.

O kai suvalgė palaiminimo duoną, vienas antrą klausinėjo, vienas antram pasakojo apie vargus ir nuotykius, apie nusivylimus ir skausmus, žlugimo dienomis patirtus.

Bet tiesos nepasakė ir nuslėpė Jehuda iš Kerioto, kokiu būdu buvo išgelbėjęs gyvybę ir pasprukęs iš žiauraus Idumiečio rankų.

— Būk atviras su manim, kaip su broliu, ir atidenk man savo širdį, Jehuda, Natano sūnau, — tarė Jehuda iš Hamalos. — Abejojimų kupina šiandien mano siela! Gal tavo išmintis nušvies mano protą, kad surasčiau tikrą kelią, Dievui nenusidėdamas.

— Neranda buka mano išmintis tikrų patarimo tau žodžių, kad jie nuraminimu prabiltų į tavo širdį. Nusivylusi siela nežino, kurį kelią turėtų tau nurodyti, — tarė jam atsakydamas Jehuda iš Kerioto.

— Aš nesiliausiu, broli mano, kovojęs dėl Amžinojo Dievo tiesos ir Jo viešpatijos ant žemės, — tarė jam Jehuda iš Hamalos. — Tikiuosi, kad mudu eisime vienu keliu, Dangaus Viešpaties globa pasitikėdami...

— Aš nesidėsiu su tavimi, jei šiuo keliu manai eiti, — tarė jam atsakydamas Jehuda iš Kerioto. — Ir Dangaus Viešpaties globa pasitikėti nenoriu.

— Jehuda, Natano sūnau! — sušuko nustebintas Jehuda iš Hamalos. — Tu nepasitiki Dangaus Galybių Viešpaties globa?..

— Netikiu, nes mačiau, kas atsitiko su tais, kurie Jo globa pasitikėjo...

— Vieni žuvo, kiti nukentėjo, nes buvome apakinti apgaulės sūnaus, pasiėmusio darbą, kuriam nebuvo Amžinojo pašauktas, — tarė nuliūdęs ir atgailos kupinu balsu Jehuda iš Hamalos .

— Ar manai, kad mudu esame pašaukti tam darbui, kurį numato tavo siela, ir Amžinasis privalės mumis rūpintis labiau, negu tuo, kuris net dangaus ženklais buvo įtikinamas?

— Jis melui panaudojo Amžinojo vardą, kad mus įtikintų, ir todėl nubaudė jį Teisingasis Idumiečio ranka, — atsakydamas tarė Jehuda iš Hamalos. — Pasakyta yra: nenaudosi mano vardo veltui...

— O kieno vardu eisi tu pas žmones, kad jie patikėtų tavimi? — nusišaipė į jo žodžius Jehuda iš Kerioto. — Ar susitarimu esi susitaręs su Praamžiumi, ir Jis pažadėjo globoti ir saugoti tave pavojaus valandoje ir pasisekimu palaiminti tavo žingsnius?..

Jehuda iš Hamalos nutylėjo, į jo žodžius neatsakydamas.

— Aš štai ką pasakysiu tau, Jehuda Irmejacho sūnau: dangus tuščias, ir žmogus yra paliktas vienas sau. Nėra, kas rūpintųsi juo ir globotų jo žingsnius. Todėl nesižvalgyk veltui į dangų...

— Jehuda, Natano sūnau, tavo lūpos piktažodžiauja! — subarė jį Jehuda iš Hamalos pasipiktinęs. — Tu netiki, kad Dievas yra?

— Kad jis yra, tikiu, — ramiai atsakė jam Jehuda iš Kerioto. — Bet kas man iš to, kad Jis yra, jei manimi, mano likimu visai nesirūpina. Ką manimi? Aš tik maža dulkė, kirminas, vertas, kad jį koja sutryptų! Bet Jisai nieku nesirūpina ir nesidomi, kas dedasi ant žemės paviršiaus...

— Neburnok Viešpačiui, kad neišgirstų piktų tavo žodžių, — tarė Jehuda iš Hamalos, draugiškai delnu pridengdamas jo lūpas. — Tavo kalba neprotinga...

— Aš nekalbu tuščių žodžių, Jehuda, Irmejacho sūnau. Kalbu, ką esu apgalvojęs, apsvarstęs, mirties pavojuje būdamas, žmonių skriaudžiamas ir niekinamas, — atsakė Jehuda iš Kerioto, jo ranką nuo lūpų nušalindamas. — Kalbu, ką išgyveno mano siela pralaimėjimų dienomis... Žinai, žemės valdovai skelbia žmonėms savo įstatymus ir baudžia kiekvieną, kuris tiems įstatymams nusikalsta, juos peržengdamas...

— Nevisuomet, nes dažnai nesužino, kurie nusikalsta, — tarė atsakydamas Jehuda iš Hamalos.

— Taip, taip, tiesą sakai, Jehuda, Irmejacho sūnau, ir aš tau neprieštarauju. Tikrai, jie nevisuomet sužino, nes yra tik žmonės ir tik tada sužino, kai praneša patikėtiniai, įstatymų sargyboje pastatyti...

— Vienas tik Amžinasis yra visa žinąs ir visa matąs! — giliu įsitikinimu pareiškė Jehuda iš Hamalos.

— Taip, taip, tikra tiesa prabilo tavo lūpos. Tik Amžinasis viską žino, viską mato. Mūsų išminčiai moko, kad jis net mūsų mintis išskaito, ir

nieko žmogus nuslėpti negali. Bet pasakyk man, Jehuda, Irmejacho sūnau, kodėl gi nebaudžia Galingasis tų, kurie nusideda Jo įstatymams, kaip kad baudžia žemės valdovai? Kodėl laimėje gyvena ir pagarboje, kurie juos mindo ir kitų skriauda gyvena jų sielos?

— Jis yra gailestingumo kupinas ir nenori skriausti net nusidėjėlių. Negreitai išsisemia Jo kantrybė, — tarė jam atsakydamas Jehuda iš Hamalos. — Ar nėra pasakęs Gailestingasis pranašo lūpomis: nenoriu nusidėjėlio mirties, tik kad gyventų ir gyvendamas atsiverstų...

— O Jam negaila tų, kuriuos nusidėjėliai skriaudžia, išnaudoja ir niekina? Negaila tų, kurie bado marinami, varguose paskendę, kalinami ir žudomi, niekuo nenusidėję Teisingojo akyse? Kodėl Galingasis nesielgia šiuo atveju, kaip elgiasi žemės valdovai? Atbulai, Jis laimina gobšių grobikų ir prievarta nusikaltusių gyvenimo dienas, nes jiems jos linksmos ir perteklių kupinos...

Giliai susimąstė Jehuda iš Hamalos, šiuos žodžius išgirdęs, ir tylėjo, galvą nuleidęs.

— Čia Amžinojo paslaptis, — tarė pagaliau. — Ją atspėti žmogaus protas nesugeba...

— Visi mato, kad taip yra, o tu sakai: paslaptis, — piktai šypsodamasis atsiliepė į jo žodžius Jehuda iš Kerioto.

— Nekalbėk, kad laimingi, kurie Dievui ir žmogui nusideda, — tyliu balsu ir lėtais žodžiais, kalbėjo Jehuda iš Hamalos. Tik Dievo tiesoje gyvenį junta džiaugsmą, tik teisybės keliais vaikštą patenkinti savo dienomis...

— Kalbi, kaip senas rabis, kuris jau tik svetimu protu gyvena, savo nebetekęs, — šiurkščiai nutraukė jo minties siūlą Jehuda iš Kerioto. — Kas yra tiesa? Ar ją suradai beieškodamas? Ir kam ji man reikalinga, jei nepasotina, kai esu alkanas, ir nepridengia mano kūno, kai esu skarmaluose... Kas yra teisybė, ir kam ji čia, ant žemės, reikalinga? Aš nežinau, o jei tu žinai, pasakyk ir pamokyk mane... Aš tik vieną esu patyręs, kad visi, kurie prievarta ir svetimu vargu gyvena, mano, kad jie turi teisę taip gyventi, ir kurie paneigtų jų teisę, teisybei nusidėtų...

— Nepiktažodžiauk Viešpačiui Dievui, kurį gerbti nesiliovė mano siela, — tarė jam atsakydamas Jehuda iš Hamalos. — Tikiu, kad Amžinojo įstatymams nusižengimo kelias niekam dar nesuteikė nei laimės nei džiaugsmo, todėl tavo žodžių nepakenčia mano širdis.

— Laimę ir gyvenimo džiaugsmą teikia tik turtas, o kokiu būdu jis įgytas, niekam nesvarbu, — atsakė jam Jehuda iš Kerioto. — Niekas turtingo neklausia, kaip jis pralobo ir tapo turtingas, tik su pagarba lenkia galvą prieš jo turtus.

Sakau tau, Jehuda, Irmejacho sūnau: gyvenk, kaip žvėrys gyvena, kurie tiesos neieško, tik maisto, teisybės nepažįsta ir pasigailėjimo nejunta, kai alkani, ir tavo dienos bus laimingos.

Nepasiduok apgaunamas išminčių ir mokytojų, kurie Dievo vardu skelbia tiesą kitiems, bet patys jos nesilaiko ir pamiršta ją, dar savo pamokymų nepabaigę.

— Mano sąžinė neleidžia man pritarti tavo žodžiams, — tarė jam nusiminimo kupinas Jehuda iš Hamalos. — Ji kaip kirminas graužtų mano širdį ir neleistų man būti, kuo norėčiau būti, tavo žodžių paklausęs. Tu mane gundai velnio, o aš noriu Teisybės Viešpaties keliu eiti...

TĖVIŠKĖS PADANGĖJE

I

— Grįžk neatidėliodamas į savo tėvų namus, nes mirė, kurie mirties ieškojo! — buvo Juozapui mirštančio mokytojo žodis.

Nors širdis jį viliojo, ir siela buvo tėvų namų pasiilgusi, bet dieną iš dienos atidėliodavo Juozapas kelionę...

Nes buvo jisai ilgų amžiaus metų išvargintas, siela trokšte troško ramybės, o kūnas atilsio, ir todėl baidėsi Juozapas ilgos kelionės vargų...

Baidėsi keliauti į gyvenimą, kurį turėjo pradėti iš naujo kaip jaunatvės dienomis, nors kūno jėgos jau buvo metų palaužtos.

Bet visgi atėjo pagaliau diena, kai Juozapas, saulei nusileidus ir tvankui atvėsus, atsisveikino, su kuriais tiek metų gyveno taikioje ramybėje, pasodino savo žmoną ir sūnų ant asilo ir leidosi kelionėn į tėvų kraštą...

Asilas lėtai žingsniavo akmenuotu keliu, o Juozapas ėjo šalia, lazda pasiramstydamas.

Siela jo tapo dabar rami, kad pagaliau pasiryžo atlikti kelionę, kurios atidėliojimas slėgė jo širdį.

O kai žemę apgaubė nakties tamsa, ir danguje sušvito skaidriosios žvaigždės, pagavo jį džiaugsmas, kad štai pasibaigė ištrėmimo dienos, ir netrukus pasieks tėvų pastogę...

Džiaugsmas su kiekvienu žingsniu vis augo ir didėjo, gimdydamas pasiilgimą krašto, kuriame jo akys buvo pirmą kartą išvydusios dienos šviesą...

Niekados dar neatrodė Juozapui tėviškė tokia brangi širdžiai ir sielą viliojantí kaip dabar, šios nakties tylumoje...

Ir pagailo jam, kad tiek ilgų metų teko gyventi svetur, kur nesurado nei laimės, nei savo sielai ramybės...

— Suteik man, mano dienų Viešpatie, malonę, kad jau nebetektų apleisti tėvų krašto, ir kai ateis mano paskutinioji diena, kad gimtojoj že-

mėje galėčiau surasti atilsį savo kūnui šalia tėvų ir protėvių, — ėmė melstis Juozapo lūpos.

Ir pasivaideno jam, kad per tylias lygumas praskrido švelnusis vėjelio atodūsis, ir nakties tyloje pasiekė jo ausį raminimo žodžiai:

— Niekados daugiau nebeapleisi tėvų pastogės, iki pašauksiu tave...

— Amžinasis pažadu prabilo į mano širdį! — nudžiugo dabar Juozapas.

Atrodė jam šiuo akimirksniu, kad dangus laime spindi, ir žvaigždės maloniai šypsosi, sveikindamos jį, kad jau greitai pasibaigs bastymosi dienos.

Didžiai nudžiugo jo širdis, ir sielą pagavo linksmi praeities atsiminimai. Slinko prieš akis tolimos vaikystės dienos, nerūpestingumu laimingos, tėvo ir motinos prieglobstyje...

Prisiminė tėvą ir motiną. Ir štai pajuto Juozapo siela, kad jie abu dabar žingsniuoja šalia jo, pasakoja, kuždėdami jam į ausis, savo vargus ir džiaugsmus, pasakoja apie jo jaunystės dienas, apie savo liūdesį ir nusiminimą, kai jis pirmą kartą apleido jų namus, neramios sielos gujamas svetur ieškoti sau laimės, ir paliko juos vienišus ir nelaimingus...

Vaizdas po vaizdo atgijo jo sieloje iš praeities gyvenimo, nuo kūdikystės dienų iki šios kelionės nakties tyloje...

Ir su kiekvienu vaizdu nyko jo širdyje džiaugsmas ir ėmė augti vis neramesnis, vis labiau geliantis skausmas. Štai jau baigiasi gyvenimo dienos, nepastebimai greitai praslinko jaunystė, sunkioje už kasdieninės duonos kąsnį kovoje praėjo rimtumo amžius, ir jau artinasi mirties valanda, o jis vis dar nebuvo patyręs gyvenimo džiaugsmo, nebuvo užtikęs nei vieno krislo laimės...

Gal todėl, kad apleido tėviškę, gal todėl, kad paliko vienišus tėvus, rūpesčiuose paskendusius, gal todėl, kad tik sau ieškojo laimės ten, kur surasti nesurado...

Ir surasti negalėjo, nes nesuprato savimi pasitikinti jaunystė, kad gyvenimo džiaugsmas ir sielą tenkinanti laimė tik tėvų pastogėje gyvena...

Taip beprisimindamas praeities dienas, pajuto Juozapas tokį liūdesio skausmą, jog skundu sudejavo jo širdis:

— Viešpatie, kuo nusidėjo tavo akyse mano siela, kad privertei mane visą amžių gyventi svetimųjų tarpe?.. Nelinksmos ten buvo mano gyvenimo dienos.

Pažvelgė Juozapas į dangų, lyg iš ten atsakymo laukdamas. Bet naktis buvo tyli, ir žvaigždės ramiai spindėjo dangaus erdvių giedrumoje.

Mirjama, sėdėdama ant asilo, snūduriavo.

Tik retkarčiais, nubudusi, apklostydavo prieglobstyje esantį sūnelį, stipriau jį priglausdavo prie krūtinės ir vėl užsnūsdavo.

Juozapas žingsniavo šalia, ilga lazda pasiramstydamas...

Kada liūdesys taip skaudžiai sugniaužė širdį, jog baimė jį apėmė vieną nakties tyloje, jis tarė:

— Mirjama, tu mane girdi? Niekados dar nėra buvusi tokia liūdna mano širdis kaip dabar...

Mirjama atvėrė akis, jo žodžių pažadinta, ir pažvelgė į Juozapą mieguistu žvilgsniu...

— Pasiilgo mano siela tėvų. Jie šaukia mane pas save, — kalbėjo Juozapas. — Kai sugrįšiu, neilgai džiaugsiuosi gyvenimu, atsigulsiu greitai šalia jų amžinam atilsiui...

— Kodėl gąsdini tokiais žodžiais mano širdį, Juozape? — tarė jam Mirjama, stipriau priglausdama sūnelį prie krūtinės...

II

Tris dienas ir naktis praleido Juozapas kelionėje. Dieną ilsėjosi unksnės pavėsyje. Vakare, dienos kaitrai ataušus, iškeliaudavo ir keliaudavo ištisą naktį ir rytą, kol pavargdavo jo kojos ir sau atilsio pareikalaudavo.

Ketvirtos dienos rytą, saulei dar nepatekėjus, išvydo Juozapas tolumoje Nazaretą, į kurį keliavo.

Nusidžiaugė, kad pagaliau pasiekė vietą, į kurią keliavo, tik pajuto neramumą ir susirūpino, ar suras savo namus ir juose įrankius, kuriais dar jo tėvų tėvai uždirbdavo sau duoną.

Ką turės daryti ir kur prisiglausti, jei išgriauti namai ir išgrobstyta visa, kas juose buvo?

Kuo uždirbs duoną sau ir savo šeimai?..

Tokios neramios mintys ėmė kankinti jo sielą.

Kai tiek priartėjo, jog galima buvo jau išskirti kiekvieną trobesį, tarė Juozapas savo žmonai:

— Liaukis snūduriavusi, Mirjama. Štai pasiekėm Nazaretą, ir pasibaigs tuojau mūsų kelionės vargai.

Prablaivėjusiom akim apsižvalgė Mirjama aplinkui ir pamatė tekančios saulės spinduliuose Nazaretą.

Pralinksmėjo Mirjamos širdis, kaip visa nubudusi dabar gamta, ir dėkingumo džiaugsmas pagavo josios sielą.

— Tesie garbė Amžinajam, kad apsaugojo mus kelionėje ir leido laimingai pasiekti namus, — tarė ji, pakeldama akis į dangų.

— Ar tik surasime namų nors sienas, — tarė nerimo pagautas Juozapas. — Tiek metų praslinko nuo nakties, kurioje buvome priversti juos staiga apleisti, niekam nepavedę globoti.

— Jau dvylikti metai sūneliui, o jam nebuvo mėnesio, kai bėgdami palikome namus, — tarė, į jo žodžius atsiliepdama Mirjama. — Daugel kas turėjo čia pasikeisti per tiek metų. Bet tenurimsta tavo širdis, mielasis Juozape: Amžinasis, kurio ranka išsaugojo mūsų dienas, globos mus ir toliau, mūsų neapleisdamas.

— Tesie palaimintas Jo vardas, kad leido man vėl grįžti į tėvų kraštą, — tarė Juozapas. —Kokia laimė mano sielai, kad seni mano kaulai galės atsigulti atilsiui šalia tėvų ir protėvių, kai pasibaigs gyvenimo dienos...

— Kodėl panorėjai vėl sužeisti tokiais žodžiais mano širdį, kai jau esame savo namų prieangyje, ir vien tik džiaugtis turėtume, — tarė Mirjama. — Ar užmiršti, kad esu silpna ir neprityrusi, o sūnelis dar silpnas ir mažas. Kas globotų mūsų dienas, brangusis Juozape, jei tavęs netektume...

— Amžinasis, kuris iki šiol globojo, — tarė jai atsakydamas Juozapas.

Su pirmaisiais patekėjusios saulės spinduliais pasiekė jie Nazaretą, įžengdami į jo sienas.

Ir pastebėjo dabar Juozapas, kad niekas čia nepasikeitė, kiek galėjo pamatyti jo akis. Nazaretas ir dabar pasiliko tokis pats, kokis buvo dar jo kūdikystės dienomis. Tie patys medžiai šildėsi dabar saulės spinduliuose, kaip ir tuomet, tos pačios lūšnos, iš netašytų pilkų uolos gabalų sukrautos.

Kai jie įžengė į Nazaretą, visi jo gyventojai dar buvo paskendę saldžiuose ryto sapnuose, ir niekas nepastebėjo, kai Juozapas su šeima pasiekė savo namų slenkstį.

Juozapas pirmas priėjo ir atidarė nei užraktu neužrakintas, nei šovyne neužsklęstas duris.

Su baime ir neramia širdimi pažvelgė į vidų, bet pamatė, kad ten buvo viskas tvarkoje, kaip išvykimo dienoje paliko.

Nei vienas daiktas nebuvo svetimos rankos paliestas. Tik sienos ir grindys ir visi daiktai buvo storu dulkių sluoksniu padengti.

— Amžinojo Dievo angelas turėjo saugoti mūsų kampus, jei per tiek metų liko žmogaus rankų nepaliesti nei namai, nei įrankiai, nei kiti daiktai, kuriuos čia esame palikę be priežiūros ir nieko juos globoti nepaprašę! — sušuko Juozapas, besikreipdamas į Mirjamą.

Jis atsiklaupė ir pagarbiai pabučiavo slenkstį, kurį per tiek metų mindė tėvai ir jų tėvų tėvai, dėkodamas ir garbindamas Amžinąjį, kad laikė jį, jo šeimą ir tėvų namus savo globoje.

— Nebebadausime, Mirjama! — tarė džiaugsmo kupinu balsu Juozapas atsikeldamas. — Visi mano įrankiai išliko sveiki, ir aš vėl galėsiu savo rankomis užsidirbti, ką valgyti ir kuo pridengti mūsų kūnus.

Taręs tai, įžengė į vidų ir atsklendė iš nutašytų lentų langų uždangas, kuriomis nakčiai juos užsklęsdavo.

Mirjama pažadino sūnelį, į josios krūtinę prisiglaudusį ir vis dar ramiai bemiegantį.

— Pabusk, vaikeli, — tarė, savo švelnia ranka jo galvelę glostydama: — Jau esame namie! Padėk man nulipti nuo asilo.

Kai sūnus nubudęs nusileido ant žemės, atsirėmusi į jo petį nusėdo ir Mirjama. Įėjusi į vidų, skubiai ėmė valyti ir tvarkyti, o jai uoliai padėjo tylusis josios sūnus.

Kai namas buvo aptvarkytas, Juozapas sunešė į vidų mantą, kurią buvo parsigabenęs su savim, ir nuėjo ieškoti prieglaudos asilui.

Sugrįžęs dar kartą padėkojo malda Amžinajam, kad tiek laiko globojo Visagalis jo šeimą ir be priežiūros paliktą namą.

— Klausyk, Mirjama, — tarė jis baigęs maldą: — Tenesužino niekas, kur gyvenome šiuos ilgus metus ir kas buvo mums suteikęs pastogę, maistą ir globą.

— Kodėl turime nuslėpti gerųjų žmonių vardą, kurie buvo mums vieni kaip tėvai, kiti kaip broliai? — nusistebėjo Mirjama.

— Todėl, kad čia gyvena neprotingi žmonės, ir širdys jų kietos, — tarė Juozapas. — Nusigręžtų nuo mūsų visi kaimynai ir pasmerktų mus, sakydami, kad esame sunkiai Amžinajam nusidėję ir susitepę, gyvendami su Dievo atstumtaisiais ir žmonių paniekintaisiais, — tarė jai atsakydamas Juozapas. — Jei sužinotų artimi ir tolimi, kad pas esėjus visą laiką esame gyvenę ir jų duoną valgę, turėtume vėl apleisti šį kraštą ir savo namus, nes nepanorėtų nei vienas čia gyvenąs santykiauti su mumis, o Rašto ir Toros mokytojai išskirtų mus iš tikinčiųjų bendruomenės. Atstumtų mus tada visi, ir nebegaučiau darbo šiame krašte...

III

Kai saulė pakilo aukštyn, nubudo Nazareto gyventojai.

Greitai pastebėjo kaimynai ir arčiau gyveną žmonės, kad Juozapo namai jau nebebuvo tušti.

Smalsaudami ėmė rinktis vyrai ir moterys, senyvi ir jaunesnieji prie jo namų angos.

Matydamas tai, Juozapas išėjo į juos ir pasveikino susirinkusius Dievo žodžiu: — Ramybė Viešpaties tesie su jumis...

— Tesuranda tavo siela malonę Viešpaties akyse, — tarė jam atsakydami.

Pažino Juozapą visi ir apsupę ėmė klausinėti domėdamiesi:

— Kur gyvenai šiuos ilgus metus, staiga iš namų pasišalinęs? — klausė jį vienas. — Ar ne Mizrajimo žemė maitino savo vaisiais tave ir tavo šeimą?..

— Taip, taip, tu atspėjai, — atsakė jam sumišęs Juozapas. — Egipto žemėje buvome suradę sau prieglaudą ir uždarbį...

— Iš kur buvai anomis dienomis sužinojęs, kad tau ir tavo šeimai grėsė pavojus iš melecho rankos? — teiravosi kitas. — Ar ne Dievo angelas tave buvo įspėjęs?..

— Taip, taip, tu tiesą pasakei, — dar labiau sumišdamas kalbėjo Juozapas. — Dievo angelas per sapną mane buvo įspėjęs, kad skubiai pasišalinčiau iš savo namų, ir aš pasišalinau...

— Kuo užsitarnavai tokią Amžinojo malonę Jo akyse, jog net savo angelą pasiuntė Dangaus Viešpats tave įspėti? — teiravosi kiti .

— Nieku nesu nusipelnęs Dievo akyse, gerieji žmonės, ir nežinau, kodėl Amžinasis panorėjo gelbėti mano dienas, — kalbėjo jiems atsakydamas Juozapas.

— Kaip galėjai surasti per tyrus kelią ir atlikti kelionę, nepasiruošęs ir maisto nepasigaminęs iš anksto? — stebėjosi dar kitas. — Ar Dievo angelas tau kelią rodė ir Jo gausybės ranka tave maitino?

— Tikrai, tikrai, — kartojo Juozapas atsakydamas. — Tikrai sakau jums: Dievo angelas vedė mus ir Amžinojo ranka mus maitino.

— Kuo buvai melechui nusidėjęs, kad jo pasiųsti kareiviai čia tavęs ieškojo?..

— Ne vienas mūsų tuomet buvome patyrę iš jų rankos skriaudą...

— Ir vis dėl tavo priežasties, Juozape, Jokūbo sūnau!..

— Nebuvau niekados melechui nei veiksmu nusidėjęs, nei piktu žodžiu prasitaręs žmonių akivaizdoje, — ėmė aiškintis nusigandęs dėl šių kalbų Juozapas. — Iki šiol negaliu atspėti, iš kur galėjo melechas sužinoti ir patirti apie mane, žmogų seną ir nieku savo amžiuje nepasižymėjusį...

Taip klausinėjo čia susirinkę, ir Juozapas atsakinėjo, vien jų žodžiams pritardamas. Bet jo širdis vis labiau buvo nerami, kad lūpos melu nusidėdavo...

— Gal dėl stebuklų, kurie dėjosi danguje ir ant žemės tavo sūnaus gimimo valandoje, kaip ėjo gandai, buvo susidomėjęs tavimi melechas, — tarė tasai, kuris pirmasis ėmė klausinėti Juozapą. — Mes pykome dėl skriaudų, kurios dėl tavęs buvo mus ištikusios, bet dabar nepykstame, nes patyrėm, kad Amžinasis yra su tavimi.

— Viešpaties ramybė tegyvena tavo širdyje, Juozape, Jokūbo sūnau, — kalbėjo kiti, jo širdį nuramindami.

— Kur yra tavo sūnus, dėl kurio buvo nusigandęs melechas?

— Pašauk jį čion, tepamatysime, — smalsavo visi.

Girdėdamas šiuos žodžius, Juozapas išvedė už rankos savo sūnų ir pastatė jį susirinkusiųjų viduryje.

Ėmė jį dabar klausinėti, bet Ješua, jų tarpe stovėdamas, tylėjo, galvą nuleidęs, nieko jiems nesakydamas...

Kai patenkino savo smalsumą, išsiskirstė visi, ir kiekvienas nuėjo į darbą, kuris tą dieną jo laukė.

Eidami kalbėjosi, stebėdamiesi ir galvomis linguodami...

— Nieku nepasižymi Juozapo sūnus...

— Jis tokis pats, kaip ir kiti vaikai...

— Mūsų vaikai daug protingesni. Jis juk nesugebėjo mūsų klausinėjamas atsakyti ir tylėjo, kaip nebylys...

— Ar silpno proto vaikas, kuris nesupranta, ką jam kitas sako...

— Ar tik nebus suklaidinę mus gandai, kuriuos esame girdėję...

IV

Tą pačią dieną, kai saulė jau buvo palinkusi į vakarus, atėjo pas Juozapą ten gyvenęs muitininkas ir tarė:

— Dvylika metų tavęs nebuvo namie ir tu nemokėjai mokesčių melechui, ir aš visgi neuždėjau savo rankos nei ant tavo namų, nei ant kito tavo turto. Atsilyginк dabar, ką esi skolingas.

— Aš nieko neturiu, kuo galėčiau tau atsilyginti, viešpatie, — tarė jam susirūpinęs Juozapas. — Būk ir toliau kantrus, kaip buvai iki šiol, palauk dar truputėlį, kol mano rankos suras uždarbį.

— Gerai, aš būsiu dar truputėlį kantrus, — tarė pagalvojęs muitininkas. — Aš palauksiu, bet tu neužmiršk, kad esi man daug skolingas, ir tavo skolos ilgai laukiu.

Taip taręs pasišalino, iš Juozapo namų išeidamas.

Saulei nusileidus, tą pačią dieną atėjo pas Juozapą maldos namų viršininkas, Rašto ir Toros mokytojas.

Peržengęs slenkstį, jis tarė:

— Ramybė šiam namui ir tiems, kurie jame gyvena.

— Ir tavo sielai, mokytojau, — tarė jam atsakydamas Juozapas, pagarbiai atsikeldamas.

— Esu girdėjęs, kad suradai malonę Amžinojo akyse, kuris apsaugojo tave pavojaus dienomis, — tarė mokytojas, žengdamas į vidų.

— Dėkingumo kupina mano siela Viešpačiui iki paskutinės gyvenimo valandos!..

— Teikis atsilyginti Amžinajam už globą ne tuščiais žodžiais, bet darbais, — tarė Rašto ir Toros mokytojas. — Begyvendamas Mizrajimo žemėje ar atiduodavai Viešpačiui dešimtinę iš savo uždarbio?

Juozapas, šiuos žodžius išgirdęs, tylėjo nuleidęs galvą, nieko neatsakydamas, nes jo siela biaurėjosi melu.

— Iš tavo akių matau, kad esu atspėjęs tavo nusikaltimą: nesi sumokėjęs Amžinojo Dievo Namams, kas jiems priklauso, — tarė rūsčiu balsu mokytojas. — Taigi atsilygink atiduodamas, ko per dvylika metų neatidavei, tarp neapipiaustytųjų begyvendamas. Ir mūsų maldos namui esi skolingas, Juozape, Jokūbo sūnau!

— Mokytojau, aš nieko neturiu dabar, tik štai šitas senas rankas, kuriomis tikiuosi uždirbti kasdieninės duonos kąsnelį sau ir savo šeimai, kad badu nenumirtume, — kalbėjo sielvarto ir gilaus nusiminimo pagautas Juozapas. — Kaip dabar nieko neturiu, taip ir visus dvylika metų nieko neturėjau, dirbdamas tik už pastogę ir maistą man ir mano šeimai.

— Matau, kad esi nukrypęs nuo tiesaus kelio, kurio turi laikytis kiekvienas tikrąjį Dievą gerbiąs. Tu nori išsisukinėti nuo savo pareigos, ir tavo kalba piktažodžiauja Dangaus Viešpačiui! — rūsčiai subarė jį Dievo išminties mokytojas. — Neužmiršk, Juozape, Jokūbo sūnau, kad Amžinojo kantrybė gali pasibaigti, ir Jo ranka liautis tave globojusi.

Dar labiau nusiminė Juozapas, šiuos rūsčius žodžius girdėdamas, ir nusiminęs tarė:

— Būk man atlaidus, Amžinojo išminties mokytojau! Viską atiduosiu, ką esu skolingas ir Dievui ir žmonėms. Tesuranda tik darbo mano rankos.

— Būsiu atlaidus ir kantriai palūkėsiu, — tarė jam kilnusis mokytojas. — Tik neužmiršk, ką esi pažadėjęs. Jei nebūsi atidus Dievui ir neatsilyginsi, ką esi skolingas Dievo Amžinojo šventiems Namams ir mūsų maldos namui, būsi mano lūpų išskirtas iš tikinčiųjų ir Tikrąjį Dievą gerbiančiųjų tarpo.

Tai taręs nusigręžė mokytojas, manąs jau išeiti iš Juozapo namų, bet susilaikęs atsigręžė vėl į seną nusiminusį dailidę ir paklausė:

— Juozape, Jokūbo sūnau, rodos, turi paaugusį sūnų?

— Dvylikti metai pasibaigė, mokytojau, kai jis yra išvydęs dienos šviesą.

— Ar mokė jį kas Rašto ir Toros?

— Tesurasiu malonę tavo akyse, mokytojau, — tarė jam atsakydamas Juozapas. — Jis, kaip ir kiti tos vietovės žmonių vaikai, sėmė Rašto ir Toros išmintį iš mokytojo Scharijos lūpų. Nors mano sūnui tik dvylika metų, bet jis jau viską išmoko, kas prasto dailidės sūnui tinka mokėti, kad jis galėtų vaikščioti dorybės keliais nepaklysdamas.

— Amžinasis ir jo angelai nesiliaudami dieną ir naktį mokosi Toros ir vis nesuranda, kad jau pakanka mokytis. O tu sakai, kad tavo sūnus viską jau žino, nors jis tik dvylikos metų. Negudri tavo kalba, Juozape, Jokūbo sūnau, ir pasmerkimo verta, — tarė mokytojas. — Atvesk sūnų rytojaus dieną pas mane į bethamidrašą, kad patirčiau, ar jo protas nėra nukrypęs nuo Toros išminties, ir jis tikrai nusimanąs apie kelius, kurių Išmintingiausias paliepė laikytis kiekvienam išrinktosios tautos sūnui...

Tai taręs, apleido rūstusis mokytojas Juozapo namus.

O kai jis išėjo, ir jo žingsnių nebuvo girdėti, Juozapas, skaudaus nusiminimo pagautas, tarė:

— Vargas mums, Mirjama! Sielvarto ir nusiminimo kupina šiandien mano siela. Su džiaugsmu skubėjau į tėvų namus, į kraštą, kur buvau gimęs ir praleidęs jaunystės laimingas dienas. Maniau, kad ir dabar čia surasiu ramybę ir atilsį savo senatvei, bet matau, kad tik vargas ir neišbrendamas skurdas mūsų laukia, nes ką uždirbsiu, svetimiesiems turėsiu atiduoti. Vargas mums, Mirjama!..

— Nenusimink, Juozape, mano dienų globėjau, — tarė jam nuraminimo žodžius Mirjama. — Dangaus Viešpats, kuris gelbėjo mus sunkiomis gyvenimo dienomis, neapleis mūsų ir toliau. Jo globa pasitikėkime, ir Jis apsaugos mūsų ramybę.

— Taip, taip, Mirjama, — tarė Juozapas. — Tu tiesą sakai. Bet girdėjai, ką mokytojas pasakė? Kad Dievo globa, kaip ir Jo kantrybė, turi ribas. Negi pasiųs Amžinasis angelą, kad palenktų mums žmonių širdis, ir jie nebereikalautų, ką esame skolingi?..

— Nedera tau nusiminti ir suabejoti Dievo malone, brangusis Juozape! Tenenusimena tavo siela: štai suradau nepaliestas dovanas, kurias gavome mano kančių dienoje. Jų užteks patenkinti šių žmonių gobšumui...

V

Praslinko dar keletas dienų, ir visi Nazareto gyventojai, patenkinę savo smalsumą, liovėsi domėtis dailide Juozapu ir jo šeima...

Didžiai džiaugėsi Juozapas tą dieną, kad surado pirmą savo rankom darbą ir uždarbį savo šeimai.

Malda padėkojo Amžinajam ir ėmė uoliai dirbti, o mažasis jo sūnus jam padėdavo su tokiu sumanumu ir nusimanymu, lyg būtų seniai išmokęs tėvo amato.

— Tepasiūgės tik, ir sustiprės jo kūnas, suras atilsį mano senos rankos! — galvojo Juozapas pasižiūrėdamas į sūnų ir džiaugdamasis dėkojo Amžinajam Malonių Šaltiniui...

Ir pasiekė gandai Kapernaumą ir jame apsigyvenusį žvejį Simoną, Jonos sūnų, kad į Nazaretą jau yra sugrįžęs dailidė Juozapas su savo šeima.

Seniai jau pasiilgusi buvo Simono širdis pamatyti tą, kurio gimimo valandoje buvo pastebėjęs tiek daug stebuklų danguje ir ant žemės, jog siela tapo įsitikinusi, kad į pasaulį pagaliau atėjo Žadėtasis.

Jis dabar atrinko ir sukrovė ant savo asilo nugaros iš savo turto, ką turėjo geriausio...

Maisto, jo paties rankom pagaminto, drabužių ir audeklo, sumegztų ir jo darbščios žmonos suaustų...

Buvo to gero tiek, jog nesutilpo viskas ant jo asilo nugaros, ir todėl susirūpino Simonas...

Kada jis buvo taip susirūpinęs, atvyko, ant asilo sėdėdamas, jo brolis *Andrius, Samuelio sūnus.*

Jis paklausė Simoną:

— Kodėl sukrovei ant asilo nugaros šiuos daiktus? Ar kad juos iškeistai į šekelius nusipirkti, ko nepadaro tavo ir tavo žmonos rankos?

— Ne, — tarė jam atsakydamas Simonas. — Aš tik paruošiau duoklę tam, kuris atėjo į šį pasaulį mus išgelbėti.

— Nebesuranda dabar tokie žodžiai kelio į mano sielą, Simone, nes savo akimi mačiau žuvimą to, kuris skelbėsi esąs išganytojas.

— Nepaklausei tuomet mano žodžių, Andriau, ir buvai paklydęs, kaip ir visi, kurie patikėjo nepašauktojo kalbomis.

— Kaip galiu dabar patikėti tavo žodžiais, Simone, kad pašauktasis yra tasai, kuris turi dailidę savo tėvu?..

— Jo tėvas, Andriau, yra Amžinojo Dievo Dvasia, kuri apsigyveno jo sieloje. Eiva su manim, ir tu pamatysi, kad yra tiesa mano žodžiuose.

— Nuo tų dienų liūdna dar mano širdis, ir nusivylimo vis dar kupina siela, — tarė jam Andrius. — Lydėsiu tave tik todėl, kad mane prašai.

— Padėk man pakrauti ant tavo asilo nugaros turtą, kuriuo nutariau apdovanoti mano sielos džiaugsmą, mano širdies viltį...

Kai jiedu pasiekė Nazaretą, surado Juozapą ir jo sūnų prie namų slenksčio dirbančius dailidės darbą.

Nedrąsiai prisiartino broliai, asilais vedini, nes baimė buvo pagavusi jų širdis, nors patys nežinojo kodėl.

— Viešpaties palaima tau, Juozape, Jokūbo sūnau, ir visam tavo namui, — tarė Simonas, rankas ant krūtinės sudėdamas ir galvą nulenkdamas.

— Viešpaties ramybė tepaliečia jūsų sielas, jaunieji vyrai, — nenutraukdamas darbo ir smalsiai į juodu pažvelgdamas, tarė atsakydamas Juozapas.

Jis manė, kad šiuodu atvykusiu suteikti jam naujo darbo ir todėl palaimino savo širdyje Amžinąjį, kad atvedė jų pėdas į jo namus.

— Reb Juozape, tu manęs neprisimeni? Esu Simonas, žvejo Jonos sūnus, — tarė jam Simonas. — Girdėjau, kad jaunystės dienomis draugavai su mano tėvu.

Juozapas atidėjo į šalį darbo įrankius ir, atidžiai į jį pažvelgęs, tarė:

— Taip, taip. Tikrai esi labai panašus į tų dienų Joną, kada jis buvo dar jaunas.

— O štai čia mano pusbrolis Andrius. Mudu atvykome tave ir tavo šeimą aplankyti, — kalbėjo drąsiau dabar Simonas. — Aš buvau su tavimi valandoje, kurioje žmona pagimdė tau sūnų. — Aš tada mačiau stebuklus danguje ir ant žemės...

Girdėdamas šiuos žodžius, sumišo Juozapas ir nežinojo, kas jam atsakyti.

— Tai buvo sunkios mums valandos, — tarė pagaliau. — Buvau didžiai susirūpinęs ir dėl susirūpinimo jokių stebuklų tuomet nebuvau pastebėjęs.

— Argi tuomet nebuvai girdėjęs Dievo angelų balsų, kurie žadėjo pasauliui išganymą ir ramybę gero nusiteikimo žmonėms?

— Buvau tuo metu su gimdytoja ir girdėjau tik josios skausmo dejavimus, — teisinosi Juozapas. — Todėl jokių angelų balsų nesu girdėjęs...

Ješua, Juozapo sūnus, ramiai klausė jų žodžių, savo darbo nenutraukdamas...

— Kada pasaulio galiūnai, tolimųjų kraštų valdovai, garbindami teikė tavo sūnui dovanas, aš tuomet nieko neturėjau, kas mano būtų. Dabar aš noriu apdovanoti jį iš savo turto, ką turiu geriausio. Andriau, — kreikėsi Simonas į savo visą laiką tylėjusį pusbrolį: — Pagelbėk man nuimti nuo asilų dovanas, kurias esame atgabenę.

Tai taręs, nelaukdamas, ką Juozapas atsakys, ėmė brolio Andriaus padedamas kraustyti nuo asilų nugaros, ką buvo atgabenęs.

Juozapas, viską prisiminęs, pajuto nerimą savo širdyje. Jis bijojo, kad žmonės neimtų vėl kalbėti apie atsitikimus, dėl kurių norėtų, kad juos visi užmirštų ir neprisimintų, ir jis nebūtų priverstas bėgti iš tėvų krašto...

Gi tuo laiku Simonas su Andrium sunešė ir sudėjo dovanas pas Ješuos kojas, kuris, ramiai į Simoną pažvelgęs, atsisėdo ant čia pat stovėjusio suolelio.

Simonas atsiklaupė, apkabino jo kojas, veidu į jas prisiglaudęs, ir tarė:

— Viešpatie, siela mano pasiilgo tavęs. Aš tikiu ir visados tikėsiu, kad esi tasai, kurio visų širdys laukia, ir ateis diena, kada Amžinojo galybė pasireikš tavo darbuose!..

Ješua, nieko nesakydamas, sudėjo rankas ant jo galvos, švelniai plaukus paliesdamas.

Ir pajuto tada Simonas nepaprastą džiaugsmą savo širdyje, lyg dangaus laimės spinduliai būtų apgaubę jo sielą.

Ir dar tvirčiau prisiglaudęs į jo kojas, tarė jaudindamasis:

— Esi dar mažas, Viešpatie! Tavo kūno jėgos dar nesustiprėjo darbui, dėl kurio esi atėjęs į šį pasaulį. Bet aš tikiu, kad tavo garbės dienos sušvis! Aš jų lauksiu, kantriai lauksiu, Viešpatie mano, viltis mano! . .

— Prašau tave, Simone, Jonos sūnau, nedrumsk jo sielos žodžiais, kurių širdis suprasti negali, — tarė nerimaudamas Juozapas. — Ješua gabus vaikinas. Jis bus geras dailidė, gabesnis darbui, negu jo tėvas. . .

Tuo metu Mirjama, Ješuos motina, gamino valgį savo šeimai ir girdėjo visus žodžius, kuriuos kalbėjo Simonas, ir džiaugsmas pagavo josios širdį.

Žengė ji dabar į priekį, kad pamatytų tą, kuris buvo josios skausmų liudytoju, bet kurio veido prisiminti negalėjo.

— Viešpaties ramybė tesie su tavim, Simone, — tarė ji, savo namų slenkstį peržengdama.

— Būk palaiminta visų moterų tarpe tu, kuri viena radai malonę Amžinojo akyse! — tarė Simonas atsikeldamas.

Sudėjęs rankas ant krūtinės, žemai nusilenkė Simonas, ją sveikindamas.

Matydamas tai ir girdėdamas Simono žodžius, stebėjosi Andrius galvodamas:

— Elgiasi ir kalba Simonas, kaip pranašas, savo žodžiais neabejodamas. Negi Amžinojo dvasia apsigyveno jo širdyje, ir jis permato ateitį, kurios atspėti žmogaus mintis negali?. .

Keista jam buvo, kad ir jo širdį pagavo Simono kalba, kuria dabar ėmė tikėti jo sudrumstas protas. . .

— Matai, mieloji Mirjama, — tarė į ją besikreipdamas Juozapas: — Buvome susirūpinę, kuo misime ir kuo padoriau pridengsime mūsų kūnus Pesacho*) akivaizdoje. Bet štai, dosnūs žmonės aprūpino mus gėrybėmis.

Taip prabilo Juozapas, kadangi norėjo kita linkme nukreipti kalbas, kurios vis labiau drumstė jo sielos ramumą ir vis didesnę kėlė baimę širdyje. . .

— Mano tėvas turi avių bandas ir jų tarpe daug ėriukų prieauglio, — tarė Andrius. — Aš atgabensiu tau, Juozape, Jokūbo sūnau, baltą avinėlį, kurį patsai parinksiu. Tesutiksite Pesachą, kaip dievotiems žydams dera.

*) Čia ir toliau autorius vartojo graikišką žodį Pascha, kuris redakcijos ištaisytas hebraiškuoju, vartojamu pirmojoje veikalo dalyje.

— Šventame Mieste norėtume šiemet sutikti Pesachą, — tarė jam Juozapas. — Tiek metų besibastydami svetimuose kraštuose, pasiilgome Dievo Namų...

— Telaimina Amžinasis tavo nusiteikimą, Juozape, Jokūbo sūnau, — pritarė žodžiais Simonas. — Bet kaip atliksite tolimą kelią, nuo sugrįžimo vargų dar neatsilsėję?..

— Turiu asilą, kuris palengvins mums kelią, — pasigyrė Juozapas.

— Tebūnie asilas, kurį turi, tavo kojom atilsiu kelionėje, — tarė Simonas. — Amžinasis laimina mane, ir pasisekimas visuomet lydi mano darbą. Pridėsiu todėl prie dovanų dar savo asilą, kad tavo sūnus ir jo motina nepavargtų kelyje...

VI

Aną dieną atėjo Juozapo sūnūs, kuriuos jam buvo savo metu pagimdžiusi pirmoji žmona Salomė, Malko ir Saros duktė.

Ir tarė jie, peržengę tėvo namų slenkstį:

— Tėve, esi, kaip girdėjome, grįžęs iš Mizrajimo žemės, iš miesto On, kuriame auksu yra grįstos gatvės, ir visi, kurie iš ten grįžta, daugel turtų parsigabena.

— Sušelpk šiandien mus ir mūsų šeimas iš gausaus uždarbio...

— Esu senas ir nepajėgiu sunkaus darbo, — tarė jiems Juozapas, — Ką galėjo uždirbti svetimam krašte jėgų nebetekusios rankos?

— Gal ir taip, bet girdėjome, kad esi gausiai atsilyginęs su maldos namų prižiūrėtoju...

— Ir muitininkas giria tave, kad esi sumokėjęs mokesčius, kuriuos jam buvai skolingas...

— Kaip būtum galėjęs atiduoti visas duokles, jei tavo rankos nieko ten nebūtų uždirbusios, kaip tu sakai?..

— Ar jūsų aš neišmokiau savo metu amato, kad galėtumėt pelnyti duonos sau ir savo šeimoms? — paklausė jų Juozapas.

— Taip, išmokei mus amato, bet Amžinasis nelaimina mūsų rankų, ir jos dažnai neturi darbo...

— Mes ir mūsų šeimos skurstame, ir mūsų vaikai dažnai būna alkani...

— Pasigailėk jų, gerasis tėve...

Taip kalbėjo dabar Juozapui sūnūs, kuriuos jam buvo pagimdžiusi Salomė, jo pirmoji žmona.

— Ar nesu atidavęs iš savo turtų dalies, kuri jums priklausė, kad šiandien atėjote pas mane reikalaudami? — nepasitenkinimo balsu vėl klausė Juozapas savo sūnus.

— Taip, esi atidavęs ir mes buvome patenkinti tavo dosnumu...

— Bet vėliau per tave mes ir mūsų šeimos turėjo skaudžiai nukentėti...

— Tu buvai nusidėjęs melecho akyse, o mes turėjome dėl to kentėti...

— Nusidėjėlio vaikais palaikė mus žmonės, ir niekas nenorėjo suteikti mums darbo...

— Atlyginк dabar iš savo turtų mūsų skriaudas...

— Aš nieko neturiu, kuo galėčiau jums atlyginti, — nusiminė Juozapas.

— Tu sakai: nieko neturiu. Bet tavo pašiūrėje matome du bestovinčiu asilu, kurie tavo darbui nereikalingi...

— Štai tavo namų kampai apkrauti gėrybėmis, kurių tik dalis sumažintų mūsų skurdą...

— Ir nuteiktų mūsų širdis palaimintoje linksmybėje sutikti Pesacho dienas...

— Bet tu esi, tėve, šykštus ir nebenori mums pagelbėti...

— Tavo širdis neatjaučia mūsų skurdo...

— Jei tuščiomis rankomis leisi mums išeiti iš tavo namų, apskųsime tave viešai, visos bendruomenės akivaizdoje maldos namuose...

Įsižeidė Juozapo širdis dėl sūnų kalbos ir dėl to, kad jie nepatikėjo žodžiais, kuriuos jiems pasakė:

Rūsčiai norėjo į juos prabilti, sudrausdamas, bet pažvelgė į jį tylusis Ješua, o Mirjama, jo motina, tarė:

— Atiduokime, ką turime, mielasis Juozape, tiems, kurie prašo.

Staiga suminkštėjo Juozapo širdis, ir pagailo jam vyrų, kuriems buvo tėvas.

— Tai ne mano sukrauti turtai, bet gerų žmonių dovanos, kuriomis sušelpė mūsų vargą, — tarė jiems Juozapas pasiaiškindamas.

— Nesibaidyk, mielasis Juozape, — ramino jį Mirjama. — Mūsų Tėvas danguje pasirūpins, kad mums nepritrūktų kasdieninės duonos.

— Paimkite abu asilu, kuriuodu matėte pašiūrėje, ir sukraukite ant jų, kas jums patinka ir ko panorės jūsų pavydžios akys iš daiktų, kurie čia yra, — tarė Juozapas savo sūnums, ir jie buvo patenkinti jo žodžiais.

Kai jie išvyko, nusigabendami asilus ir gėrybes, kurias pasiėmė iš tėvo namų, tarė Juozapas, sunkiai atsidusdamas:

— Nesuranda mano siela ramybės tėvų namuose...

AMŽINOJO DIDYBĖS SOSTO PAPĖDĖJE

I

Atėjo pagaliau palaiminta diena, kada Juozapas, pasiėmęs žmoną ir sūnų, leidosi pėsti kelionėn į šventąjį Miestą, kurį Amžinasis pasirinko savo didybės sostui.

Juozapas jau buvo senas amžiumi ir ilgų metų vargo palaužtas, todėl kelionė jo kojoms buvo sunki, bet jis džiaugėsi savo širdyje, kad šį kartą vargsta dėl Viešpaties garbės.

Džiaugėsi, kad išvys Dievo didybės Namus, kurių tiek metų nebuvo matęs, ir Viešpaties sosto papėdėje padėkos, kad jį globojo Amžinojo ranka ir leido susilaukti žilo plauko ir gilios senatvės.

Iš visų Galilėjos miestų ir kaimų keliavo dabar į būrius susijungusios tikinčiųjų minios, nes Erodui mirus pavienių žmonių kelionė vėl tapo nesaugi.

Visam krašte, kalnuose ir lygumose, siautė ginkluotų būriai, kurie Dievo įstatymų ir tautos laisvės apsaugojimo vardan dažniau skriaudė nekaltus, negu Amžinajam ir tautai nusidėjusius.

Žodžiais jie skelbė žmonėms Amžinojo laimės ir džiaugsmo artėjančią karaliją, bet jos vardan žudė pavienius žmones ir ištisas šeimas.

Pasiskubino todėl Juozapas su savo šeima prisiglausti prie kitų, kad būtų sielai linksmiau keliauti ir gyvybei saugiau.

Tos iškeliavimo dienos priešpietyje juos pavijo ir prisijungė senas Kapernaumo žvejys Jona.

Su juo keliavo sūnus Simonas ir jo pusbrolis Andrius, kuris dabar vyko padėkoti, kad jo gyvybę apsaugojo Viešpats pavojaus dienomis, kada daugel jo draugų buvo žuvę iš edomitų rankos.

Kada Simonas pamatė seną Juozapą, jo žmoną ir sūnų keliaujančius pėsčiomis, nustebo ir nustebęs paklausė:

— Kodėl pėsti keliaujate, nesibijodami pavargti? Juk turėjote nuosavą asilą ir tą kitą, kurį esu padovanojęs?

— Likimas ir artimųjų akys lėmė, kad netekčiau nuosavo asilo ir to, kurį esi man padovanojęs, gerasis Simone, — atsakė jam Juozapas, galvą nuleidęs. — Todėl pėsti turime šiandien keliauti.

Nusėdo tada Simonas ir pasodino ant savo asilo Mirjamą, Juozapo žmoną, ir jo sūnų Ješuą.

Nuėmė nuo Juozapo pečių maišą su maistu ir pakabino jį asilui ant nugaros.

Patsai ėjo šalia jų pėsčias, visą kelią jais besirūpindamas kaip tikras ir ištikimas draugas.

Jona, matydamas tai, buvo nepatenkintas ir prikaišiojo sūnui, kad jis labiau rūpinasi svetimaisiais, negu savo tėvo senatve.

— Tėve, argi esi pamiršęs stebuklus, kuriais Amžinais pažymėjo Juozapo sūnaus gimimo valandą?

Ar ne jį vėliau apsaugojo, angelą pasiųsdamas, kai baisi seno melecho ranka grasė jam mirties pavojumi?

Argi mes galime atspėti, kuriems darbams yra paskyręs Dangaus Galybių Valdovas šį vaiką, ir kodėl jo dienas globoja Amžinojo Dievo ranka?

Nedrausk todėl patarnauti jam, kad tu ir aš įgytume malonę Amžinojo akyse...

Taip kalbėjo besiteisindamas Simonas žvejys savo tėvui Jonai.

— Nekalbėk man niekų, — niurnėdamas atsakė jam Jona. — Negi maža yra Judėjoje garbingų šeimų, kad Amžinasis pasirinktų savo tikslams paprasto dailidės iš Galilėjos sūnų...

Bet Simonas nedėjo dabon jo žodžių, nes siela buvo kupina gilaus nujautimo, kad tylusis Juozapo sūnus tikrai yra tasai, kurio visi laukia, kaip išganytojo.

Kai jis pažvelgdavo į Ješuą, pajusdavo kiekvieną kartą, kad vis didesnė meilė augdavo sieloje ir džiaugsmu suliepsnodavo širdis.

— Palaimintos mano dienos, kad matau tave ir tikiu tavimi! — galvojo Simonas, į Ješuą pažvelgdamas. — Palaiminti tėvas ir motina, kurie pagimdė tave pasauliui.

Kiti gi, kurie drauge keliavo, nekreipė dėmesio į Juozapą ir jo šeimą ir nesirūpino jais, stebėjosi Simono elgesiu, klausdami, ar ši šeima yra jo giminės, kad tiek jais rūpinasi.

— Visi esame giminės, turėdami vieną tėvą Abraomą. Ar nesame jo sėklos vaikai? — aiškinosi jiems atsakydamas Simonas, nedrįsdamas dalintis savo viltimis ir įsitikinimu...

Kad nenusidėtų Amžinajam, keleiviai į šventąjį Miestą vengė krašto, kuriame gyveno atskalūnai, paklydimo vaikai samariečiai, ir todėl ėjo aplinkiniais keliais, kurie ilgino jų kelionės dienas.

Keliaudavo nuo ankstyvo rytmečio iki vidudienio, kada saulės kaitra priversdavo ieškoti atilsiui paunksnės.

Ten atsilsėję ir maistu pasistiprinę, kai saulė palinkdavo žemyn, atsikeldavo ir vėl keliaudavo iki gilaus vakaro...

II

Buvo paskutinis kelionės vakaras, nes dievobaimingi keleiviai tikėjosi, kitai dienai dar nesutemus, pasiekti šventąjį Miestą.

Jonos ir Juozapo šeimos susėdo drauge, bendru maistu stiprino kelionėje pavargusius kūnus ir džiaugėsi, kad rytojaus vakarą jau ilsėsis Amžinojo prieglobstyje.

Kai senesnieji kalbėjosi, jauni jų bendrakeleiviai tylėdami klausė jų žodžių, nes taip liepė jiems elgtis vyresniųjų amžiumi akivaizdoje seni papratimai.

Tuo metu priėjo vyras, kurio nepažinojo, ir keistai besielgdamas kreipėsi į Ješuą, šiuos žodžius tardamas:

— Esi ne į žmonių vaiką, bet į dangaus angelą grožiu panašus. Kurie čia laimingi tavo tėvas ir motina?

Ješua nieko neatsakė jam žodžiu, tik galvos linktelėjimu nurodė į Juozapą ir jo žmoną Mirjamą.

— Esi dar mažas ir protu nesubrendęs, todėl nesupranti, kokia galybe apdovanojo tave likimas, — kalbėjo dar keistasis vyras.

— Tikrai, Amžinasis gražiu sūnumi apdovanojo tavo senatvės dienas, Juozape, — pažvelgė į Ješuą ir lyg tik dabar tai pastebėjęs tarė ir žvejys Jona.

— Grožis yra didelė žmogui Amžinojo dovana, kuri teikia pasisekimą ir atidaro duris į laimę, kurios kiti pasiekti negali, — kalbėjo nustebinęs savo žodžiais ir pasielgimu keistuolis. — Tesie palaiminti tėvas ir motina laime, kuri jūsų sūnaus laukia.

— Ačiū tau, gerasis žmogau, už širdingus tavo žodžius, — tarė Juozapas, kurio širdis tapo nepažįstamajam palanki dėl jo žodžių.

— Esu čia vienišas ir visiems svetimas, be draugų ir pažįstamų. Leiskite atsisėsti su jumis, nes mano širdis sako, kad esate geri žmonės.

— Jei tavo širdis mums palanki, sėsk greta su manim, keleivi, ir tepasidalinsime palaiminimo duona, — tarė švelnusis Juozapas, pasitraukdamas, kad atsirastų vieta keleiviui atsisėsti.

Paėmė Juozapas duonos riekę, druska ją apibarstė ir perlaužė į dvi dalis; vieną atidavė svečiui, kad valgytų, o kitą patsai valgė.

Tai buvo Jehuda iš Kerioto, bet amžius pakeitė jo veidą, ir nei vienas jį matęs dabar jo nepažino.

Ir jis nepažino tų, kuriuos turėjo pažinti, nes vargas ir sunkios svetimoje šalyje gyvenimo dienos užuomarša padengė praeities atsiminimus.

Nepasitenkinimo žvilgsniu pažvelgė įtarusis Jona į tą, kurį Juozapas dabar priėmė į savo tarpą, palaiminimo duona su juo pasidalindamas.

— Kai doras žydas keliauja į šventąjį Miestą Pesacho dienų ten sutikti, nevyksta ten be kaimynų ir draugų, — sumurmėjo jisai, įtariamai pažvelgdamas. — Kaip gali žmogus gyventi ir neturėti draugų?..

— Kai man sekėsi ir gyvenau savo krašte, turėjau jų daugel, bet nepasisekimo dienose nebeliko nei vieno, — tarė jam atsakydamas Jehuda.

— Vadinasi, esi čion atkeliavęs iš netikinčiųjų krašto, ir todėl iš tavo pažįstamų neatvyko drauge su tavim sutikti Pesacho dienos Amžinojo namų papėdėje?

— Esi tiesą atspėjęs, gerasis žmogau, — tarė anasis Jonai atsakydamas. — Tikrai, iš stabmeldžių krašto atvykau, nes mano siela skaudžiai pasiilgo gimtinės, iš kurios turėjau bėgti, gyvybę gelbėdamas.

— Dabar prisiminiau ir pažinau tave, — tarė jam Andrius. — Esi Jehuda iš Kerioto, vienas tų, kurie pirmieji stojo į kovą pasiskelbusio Žadėtuoju eilėse. Anuo metu visi manėm, kad esi žuvęs susirėmime su melecho kariais, ir tavo mirtį apgailestavome.

— Nors amžius pakeitė tavo veidą ir gyvenimas svetur — išvaizdą, bet ir aš dabar prisiminiau ir pažinau tave, — tarė ir Simonas, Jonos sūnus. — Buvai anomis dienomis atvykęs su kitais pas Genezareto ežerą ir sugundęs mūsų draugus pasekti tavo pėdomis.

— Taip, esu Jehuda iš Kerioto, — tarė, ramiu žvilgsniu pažvelgdamas į Simoną. — Patikėjau anuomet, kad jau yra atėjusi išganymo diena. Patikėjau, kad skaudžiai nusivilčiau...

— Amžinojo rūsti ranka teisingai nubaudė tuos, kurie panaudojo kitų apgaulei Jo vardą, — rūsčiai tarė Jona. — Nusidėjai Amžinajam, patsai apgaulei pasidavęs ir kitus sugundęs.

— Negi esu kaltas, kad Amžinojo pažadais buvau patikėjęs? — tarė jam atsakydamas Jehuda.

— Manau, kad kiekvienas eina gyvenimo keliu, kurį Dangaus Viešpats jo sielos bandymui yra paskyręs, — tarė švelnusis Juozapas, kurio siela nemėgo kitus kaltinti. — Užmirškime, kas buvo skaudaus, ir pasidžiaukime Amžinojo malone, kad leidžia mums pasiekti Jo didybės sostą...

— Esi skolingas Viešpačiui, kad Jo ranka tave gelbėjo paklydimo dienomis, ir nežuvai su kitais, — nesiliovė uolusis Jona. — Pagerbk Amžinąjį malda, atvykęs į Dievo Namus, ir aukomis atsilyginк, ką esi jam skolingas.

Neatsiliepė tuojau Jehuda į Jonos žodžius, tik galvą nuleidęs žemyn, ilgai tylėjo, su savo siela besitardamas, kuriais žodžiais prabilti.

Kai jis vėl pakėlė galvą ir pažvelgė į tuos, kurių tarpe sėdėjo, karti šypsena buvo iškreipusi jo lūpas.

— Manau, kad nieko nesu Amžinajam skolingas, ir už ką jam turėčiau dėkoti, nežinau, — tarė dabar Jehuda. — Dėl to, kad Jo pažadais buvau patikėjęs, turėjau mirties pavojų išgyventi ir vargą kenčiau, o skurdo dienomis nejutau Jo globojančios rankos.

— Velnias apsėdo sielą ir tavo lūpomis dabar prabilo, nelaimingasis! — pasipiktino Jona. — Saugokis, kad piktoji dvasia nepražudytų tavo sielos ir kūno! . .

— Kodėl turėtų velnias kenkti mano sielai ir kūnui? Ar esu jį nuskriaudęs, dangų iš jo atėmęs? — lėtai, lyg pats su savim kalbėdamas, tęsė Jehuda. — Silpna ir baili žmogaus siela dažnai kaltina piktą dvasią savo nelaimėse todėl, kad bijo tiesai pažvelgti į akis. Ar nėra Amžinasis pasakęs pranašų lūpomis: — Aš esu gero pikto šaltinis! Taigi, gerasis žmogau, — tarė jis, pažvelgdamas į Joną: — Kai tave ištinka nelaimė ar skaudus nepasisekimas, ne velnią kaltink, bet klausk Amžinąjį, už ką tave baudžia Jo rūsti ranka?. .

Sumišo ir nusigando visi, kurie klausė, nes panašių žodžių neteko jiems girdėti: žmogaus lūpos nedrįsdavo taip prasitarti, net nusiminimo valandoje.

Todėl baimė apėmė jų širdis, kad nebūtų Teisingiausiojo nubausti, priėmę į savo tarpą žmogų, kurio lūpos Jam piktažodžiauja.

Sumišę tylėjo, ir net neramusis Jona nesurado žodžių, kuriais būtų sudraudęs Dievui piktažodžiaujantį.

— Manau, Amžinasis dažnai tiria net kilniausius kančiomis ir nepasisekimais, kad išbandytų jų sielų pastovumą, — pagaliau prabilo taikusis Juozapas. — Kai žmogus išlaiko bandymą, šimteriopai būna Teisingiausiojo atlyginamas.

— Amžinasis nesidomi žmonių likimu. Kiekvienas patsai tesirūpina, kad jam būtų gera, iš dangaus pagalbos nelaukdamas, — tarė jam atsakydamas Jehuda.

— Piktažodžiauji, Amžinojo *globa abejodamas*, — pasipiktino jo žodžiais uolusis Jona. — Saugokis Dievo rūstybės piršto, kad tavęs neištiktų didesnės nelaimės negu tos, kurias esi patyręs.

— Nėra žmogaus sielai didesnės nelaimės, kaip suabejoti Amžinojo *teisingumu*, — tarė Jehuda. — Ilgai kankinosi *mano siela*, kol nutariau vykti į šventąjį Miestą ir Amžinojo sosto papėdėje paklausti Jį šiais žodžiais: — Mano dienų Viešpatie, jei esi teisus ir teisingas, rūpinies pasauliu ir tais, kurie jame gyvena, kodėl neteisingumas, prievarta ir prie-

spauda viešpatauja ant žemės visur, net ir Tavo išrinktosios tautos sūnų tarpe? Kodėl tavo parinktieji melechai Dovydas ir Saliamonas, kuriuos tu pašaukei Tavo tautai viešpatauti, nieko nepakeitė savo viešpatavimo dienomis? Ar ne liko toji pati neteisybės ir priespaudos santvarka, jų dienoms pasibaigus, kuri buvo ir anksčiau, negu jiems buvai suteikęs galią? Aš nesuprantu, Viešpatie, — taip aš kalbėsiu Jo akivaizdoje — kodėl esi davęs pasauliui tvarką, neteisingumu pagrįstą? Ar tu myli tik tuos, kurie gali kitus skriausti, o skriaudžiamųjų Tau visai negaila? Atsakyk, Viešpatie, išsklaidyk mano abejones, arba aš patikėsiu, kad Tu nesi žmonių draugas?..

Taip kalbėjo Jehuda ir kalbėdamas susijaudino širdimi. Ašaromis patvino jo akys, ir todėl šie jo žodžiai surado atgarsį sielose tų, kurie jų klausė, ir ėmė ten kelti abejones.

Atidžiai klausė jo ir Ješua, Juozapo tylusis sūnus. Todėl Mirjama, jo motina, priglaudė jį prie krūtinės ir skara apgaubė jo galvą, tardama:

— Paslėpsiu tavo galvelę, kad neklausytum baisių kalbų ir tuo Amžinajam nenusidėtum...

— Nesi žydas, kuris taip kalbi, — rūsčiai prabilo smarkusis Jona. — Stabmeldžių žemėje begyvendamas, prisigėrei svetimo raugo ir dabar piktažodžiauji Amžinajam!..

— Kas yra žmogus, žemės dulkė, kad drįstų klausti Visagalį dėl jo darbų? — švelniu balsu atsiliepė ir Juozapas. — Esame paprasti žmonės ir tikime, kaip tikėti moko Raštas ir Tora.

— Dangaus Galybių Viešpats globoja savo tautą, kad saugūs būtų jos keliai, — niršo Jona, žvairuodamas į Jehudą.

— Ir aš taip maniau, gerasis žmogau, — tarė jam atsakydamas Jehuda. — Bet jei mūsų Dievas yra visagalis, jei jis pasirinko sau žydų tautą ir paėmė ją savo globon, kodėl edomitai, o ne mes esame pasaulio viešpačiai? Ar ne mūsų tėvai ir protėviai nuolatos maldavo Dangaus Viešpatį, kaip ir mes maldaujam, kad apsaugotų mus nuo pažeminimo ir paniekos?..

— Gal todėl, kad mūsų tėvai nuolatos nusidėdavo, kaip ir mes šiandien nusidedam Sandorai, kuria eame susirišę su Dangaus Galybių Viešpačiu, — kalbėjo Juozapas. — Jei tokios mintys kyla tavo širdyje, jaunas žmogau, ar ne geriau būtų paslėpti jas sielos gilumoje...

— Sunku paslėpti nuo kitų, kas tau skauda. Kai mano siela patvinko abejonėmis, kilo man nesuvaldomas noras pasidalinti skausmu su tais, kurie mane suprastų. Bet aš gyvenau tarp svetimųjų, ir jų tarpe nebuvo tokių, kurie būtų galėję mane suprasti...

Taip kalbėjo susijaudinęs Jehuda, ir jo balsas drebėjo kaip vėjo draskomas lapas.

— Tavo kalbos nepasiekia mūsų proto. Tavo žodžiai tik sumišimą ir baimę gimdo mūsų širdyse, — tarė jam atsakydamas ramusis Juozapas.

— Kodėl bijome savo žodžių ir nedrįstame kaip vergai prabilti Viešpaties akivaizdoje, kas glūdi mūsų širdies gilumoje! .. — sušuko Jehuda. — Kodėl stabmeldžiai, kurių tarpe gyvenau, nebijo abejoti ir ieško tiesos ten, kur ją surasti tikisi! ..

— Ne žydas yra tasai, kuris abejoja Amžinojo tiesa, — piktai suniurnėjo Jona. — Ko atvykai čion, jei netiki, ką sako Raštas ir Tora?

— Liaukis Amžinąjį žodžiais rūstinęs, kad man netektų pasigailėti, kodėl laužiau su tavimi palaiminimo duoną, — maldavo jį ramios sielos Juozapas. — Geriau pasimelsk Amžinajam, kad Jo ramybė aplankytų tavo sielą...

III

Kai ėmė artėti kelionės pabaiga, vis dažniau ir dažniau pakelyje sutikdavo keleiviai žmonių, dideliais glėbiais palmės šakų ir šakelių apsikrovusių. Kiekvienas jų girdavo savo palmes ir siūlydavo nusipirkti jų pas jį, o ne pas kitą.

Visi, kurie keliavo į šventąjį Miestą, derėdavosi su jais ir pirkdavo, kol pagaliau kiekvienas apsirūpindavo jomis pagal išgales.

Tik vienas Juozapas, būdamas neturtingas, nei pats jomis neapsirūpino, nei savo šeimos neaprūpino, todėl liūdesiu apsiniaukė jo veidas.

Ir paklausė tada Simonas Juozapą, kuo yra susirūpinusi jo širdis ir nuliūdusi siela?..

— Nepasirūpinau išteklių ir nežinau šiandien, ar užteks man Pesachui avinėliui nusipirkti, — tarė jam atsakydamas Juozapas. — Todėl nedrįstu nusipirkti nei sau nei savo šeimai palmių, kad vaizdžiau galėtume pareikšti džiaugsmą, į šventąjį Miestą įžengdami.

— Amžinasis laimino mano darbą, ir todėl nejuntu šiandien nepritekliaus. Leisk man aprūpinti tave ir tavo šeimą palmėmis, kad ir jūs galėtumėt pareikšti savo džiaugsmą, kaip kad jį pareikš kiti.

— Kuo esu nusipelnęs tavo akyse, gerasis Simone, kad rūpinies ir globoji mane, kaip nesirūpintų ir neglobotų tikrasis sūnus, — tarė jam susijaudinęs Juozapas.

Ir tapo jis ir jo šeima aprūpinti palmėmis, kaip buvo apsirūpinę visi kiti, su jais keliavę...

Kai ištolo pamatė keleiviai šventąjį Miestą ir virš jo Amžinojo didybės Namus, sustojo gretomis, ėjo džiūgaudami ir giedojo šventas giesmes, Dievą garbindami ir palmėmis mosuodami.

Juozapas ir jo šeima žingsniavo šalia kitų, giesmėmis garbino Amžinąjį ir palmėmis mosavo.

Ir taip džiūgaudami ir palmėmis mosuodami ėjo visi iki miesto vartų, ir jų širdys brendo džiaugsmu, kad pasiekė Amžinojo galybės sosto papėdę.

Kurie turėjo ten giminių ar draugų ir tikėjosi gauti pas juos pastogę, įžengė nesustodami į miestą, nesiliaudami džiūgavę ir Amžinąjį garbinę.

Kurie gi neturėjo šventame Mieste nei artimų, nei draugų ir nesitikėjo surasti nakčiai prieglaudą, apsistojo Ben-Hinono slėnyje Akros kalno papėdėje, greta šventojo Miesto sienų.

Jų tarpe buvo Juozapas su savo šeima, neramios širdies smarkusis Jona su savo sūnumi Simonu ir daugel kitų, kurie atvyko iš tolimos Galilėjos.

Patiesę maldai skirtus kilimus ir ant jų basom kojom stovėdami, veidu atsigręžę į Dievo didybės sostą, ilgai dar maldomis garbino Amžinąjį, kad leido jiems laimingai baigti kelionę.

Visų labiausiai džiaugėsi Juozapas, kad, jo dienų skaičiui besibaigiant, leido Amžinasis pasiekti jam Viešpaties didybės Namus ir jų papėdėje malda padėkoti už viską, ką buvo iš Dievo malonės patyręs ilgo gyvenimo kelionėje.

Pasimeldę ir Amžinąjį pagarbinę, vakarui dar nesutemus susėdo, kelionės išvarginti, pasistiprinti maistu, kurį su savimi buvo atsinešę.

Drauge su Juozapu ir jo šeima atsisėdo žvejys Jona ir jo sūnus Simonas, kuris nesiliovė ir dabar rūpintis Ješua ir jo tėvais, jiems patarnaudamas.

Su jais buvo ir Andrius, Samuelio sūnus, kuris iš Simono lūpų buvo girdėjęs apie keistus įvykius Ješuos gimimo dienoje.

Prisiminęs abejojo ir abejodamas kalbėjo savo širdyje: — Argi klysta išmintingesni už mane ir Simoną žmonės, sakydami: negi galima ko gero susilaukti iš Nazareto?..

Nejaugi šis tylusis dailidės sūnus yra tasai, kurį Amžinasis pasirinko savo pažadams įgyvendinti pasaulyje?..

Taip jis abejojo, bet abejodamas prisiminė, kad senas melechas anomis dienomis ieškojo Juozapo ir jo šeimos, kad suimtų, tik jie tapo išgelbėti, Viešpaties angelui perspėjus...

— Ar ne todėl buvo gudrusis melechas susirūpinęs ir panorėjęs suimti, kad žinojo, kas pakirs jo šeimos galybę, atsisėsdamas į Dovydo sostą kaipo paveldėtojas ir išrinktųjų tautos išvaduotojas?..

Kai jis svyruodamas taip kankinosi širdies gilumoje, visi kiti, susėdę ir valgydami, kalbėjosi apie Viešpaties Dievo Namų didybę, apie Amžinojo pažadus ir savo viltis susilaukti laimingųjų Pažadėto dienų, kada Izraelio vaikai iškils visoms pasaulio tautoms viešpatauti.

— Kodėl gi Amžinasis atidėlioja Pažadėto dienas, jei žydų tauta tvirtai šiandien laikosi Sandoros, kurią Jisai yra sudaręs su mūsų tėvais, — tarė nusiskųsdamas Jona ir sunkiai atsiduso. — Gyvenimo našta vis sunkiau ir sunkiau slegia mūsų pečius...

— Nesiskųsk, tėve, — tarė jam Simonas. — Žadėtosios dienos jau prie slenksčio, ir mano siela tiki, kad jų greitai susilauksime.

— Argi vėjas dar neišblaškė tavo kvailų minčių, — rūsčiai jį subarė tėvas, pažvelgdamas į Ješują.

— Kodėl bari mano pusbrolį, tėve, — tarė, užtardamas Simoną, Andrius, Samuelio sūnus. — Ar ne visi mes laukiam išvadavimo dienų ir tikimės, kad jų susilauksime. Skriauda už skriaudą atsilyginsime tada su tais, kurie išrinktųjų tautą paniekino.

— Manau, kad Pažadėto dienomis nebebus nei nuskriaustų nei skriaudėjų, — tarė Juozapas, kurio širdis neapkentė prievartos ir neteisybės. — Supras tada kiekvienas, kad visi žmonės yra vieno protėvio Adomo sėkla ir todėl broliai...

— Ne broliai mums edomitai, ne broliai Mizrajimo sūnūs ir kiti neapipiaustyti! — sušuko Jona, Juozapo žodžiais pasipiktinęs. — Tikrasis žydas, savo Dievui ir Jo Torai ištikimas, niekados netaps broliu tų, kurie yra Amžinojo priešai ir Jo išrinktųjų skriaudėjai! Dantis už dantį, akis už akį!..

Juozapo širdis nekentė ginčų, ir todėl nutilo, nieko neatsakydamas. Tik savo sieloje pagalvojo, kad negalės nebūti žmogus žmogui žvėrimi ir nenaudoti prieš savo brolį prievartos, kol visi galvos, kaip dabar Jona galvoja. Nebebus pasaulyje teisybės ir nesiliaus priespauda jame viešpatavusi...

IV

Kai visi sumigę ilsėjosi, Juozapą buvo pagavęs skaudus sielvartas, ir nuovargis ilgai nepajėgė išsklaidyti jo susirūpinimo.

Jo siela buvo susirūpinusi, ar atleis jam Teisingasis, kad buvo prisiglaudęs pas Dievo ir žmonių paniekintus esėjus, ilgus metus su jais be gyvendamas dalinosi duona ir druska.

— Viešpatie, atleisk man, jei buvau suklydęs, manydamas anuo metu, kad tai Tavo ranka buvo mane nuvedusi pas tuos, kurie suteikė prieglaudą ir buvo man kaip broliai, — atsiduso nusiminęs.

Ir dar sielvartavo, ar nėra Amžinajam nusidėjęs, neapdairiai priėmęs ir palaiminimo duona pasidalinęs su žmogumi, kuris Dievo vardui piktažodžiavo, Jo globa ir teisingumu nepasitikėdamas.

— Viešpatie, jis sakėsi esąs vienišas, ir man pagailo, nes prisiminiau, kaip sunku buvo mano sielai, kai ji pasijusdavo vieniša žmonių tarpe, — teisinosi Viešpaties akyse Juozapas. — Atleisk, kad mano pavargusi širdis neatsispiria užuojautai tiems, kurie skundžiasi esą nelaimingi.

Sielojos dar, kad neužteks šekelių nusipirkti avinėliui Pesacho vakarui sutikti Amžinojo Namų prieglobstyje.

— Viešpatie, suteik mano sielai ramybę, jei pajuoks mane tie, kuriems nieko nestinga, kai aš nesugebėsiu įgyti savo šeimai Pesacho avinėlio.

Dar nerimavo, kur praleis šabato vakarą su šeima, ar suras pastogę, kad už skobnių gulėdami, o ne ant žemės susėdę, valgytų Pesacho valgius.

Kai visi šie rūpesčiai nuvargino jo sielą, giliai atsiduso Juozapas ir siduseęs tarė savo širdyje:

— Mano dienų Viešpatie, tikiu, kad Tavo dešinė neapleis manęs šiandien, kaip neapleisdavo iki šiol sunkiomis gyvenimo dienomis. Tesie, kaip Tu nori, kad būtų!..

Ankstų rytą, kai visi dar miegojo saldžiu miegu, pabudo Juozapas. Pabudęs atsikėlė patsai ir sūnų pažadino.

Atsikėlęs pasimeldė, kaip reikalauja Rašto ir Toros nuostatai. Pasimeldęs paėmė sūnų už rankos ir nuėjo Aukščiausiojo Namų aplankyti ir netrukdomas padėkoti Jam už visas malones, kurias buvo patyręs ilgo gyvenimo kelionėje.

Kai pasiekė didingus Amžinojo Rūmus, kurių tiek metų nebuvo matęs, nusidžiaugė sužavėta širdimi ir nusidžiaugęs tarė:

— Viešpatie, kupina dėkingumo Tau mano širdis, kad dar leidai man pamatyti Tavo didybės sostą ir juo pasigėrėti!..

Juntu, Viešpatie, kad neišvysiu daugiau Tavo didybės, nes mano kūno jėgos ir gyvenimo dienų skaičius baigia išsisemti...

Stovėdamas plačių laiptų papėdėje, ilgai dar gėrėjosi Juozapas Dievo Namais ir vis dar nedrįso žengti aukštyn...

Nors buvo ankstyvas metas ir nebuvo atėjusi atnašavimo Amžinajam valanda, Juozapas matė čia skaitlingą žmonių minią.

Vieni žengė laiptais aukštyn skubėdami, kiti lėtai nusileisdavo žemyn, Viešpatį Dievą jau pagerbę Jo sosto papėdėje.

Dar kartą nusilenkė Juozapas, Amžinojo Namus pagerbdamas, ir nusilenkęs mušėsi į krūtinę kalbėdamas:

— Gerasis Viešpatie, pasigailėk manęs ir atleisk, kuo esu nusikaltęs Tau ir artimui savo.

Pasigailėk manęs, Viešpatie, ir globok, kaip mane esi globojęs, mano šeimą, kad ramiai galėčiau skirtis su šiuo pasauliu, kai ateis jau netolimos mirties valanda.

Saugok, gerasis Viešpatie, kad netektų jiems apleisti kraštо, kur gimė ir augo, ir pasijusti vienišais, be paguodos, tarp svetimųjų ir nedraugingai nusiteikusių...

Tenepatiria mano žmonos ir sūnaus širdys nusivylimų, ir neapykanta teneranda vietos jų sielose, o vien meilė Tau, Viešpatie, ten begyvenantiems ir kraštui, kuris maitino mūsų tėvus ir mus tebemaitina...

Aš neprašau, Viešpatie, kad prailgintum mano dienas: mano kūnas pavargo ir atilsio ilgisi...

Taip pasimeldęs pažvelgė į sūnų, kuris stovėjo šalia jo, ramus ir tylus, kaip visuomet. Pažvelgęs tarė jam:

— Pasimelsk Dangaus Viešpačiui ir prašyk iš Jo malonės, ko pageidauja tavo širdis: pasimelsk pirmiau, negu įžengsime į Jo didybės Namus.

— Ar ne meilės kupina mūsų Tėvo, kuris yra danguje, širdis? — tarė jam atsakydamas Ješua. — Ar tėvas, mylįs savo vaikus, nežino be prašymo, ko kiekvienas jų yra reikalingas. Netrukdysiu savo Tėvo, kuris jau yra paskyręs man kelią ir žino, kas reikalinga, kad tuo keliu eičiau.

Didžiai buvo nustebintas Juozapas, išgirdęs šiuos sūnaus žodžius, nes iki šiol nebuvo nieko panašaus girdėjęs iš jo lūpų.

Prisiminė slapstymosi dienas ir prisiminęs nusigando kad sūnus taip neprasitartų kitų akivaizdoje, ir tie nesužinotų, kur buvo praleidęs metus, nuo melecho besislapstydamas.

— Nekalbėk taip, mielas vaikeli, kad tavęs neišgirstų tie, su kuriais dabar esame, ir išgirdę nepasmerktų.

Jie mano, kad Amžinasis nėra mūsų Tėvas, bet rūstusis Viešpats, kuris neatleidžia žmogui nusikaltimo: iki ketvirtos kartos baudžia vaikus už tėvų kaltes Jo atžvilgiu.

Jei norime taikoje gyventi, su kuriais bendraujame, turim galvoti, kaip jie galvoja, ir tikėti, kaip jie tiki: kitaip paskelbs jie mus neišmanėliais ir Amžinojo Dievo priešais.

Taip mokė Juozapas sūnų, gero jam norėdamas.

— Argi tam įdiegė Amžinasis Tėvas savo meilę mūsų širdyse, kad ją slėptume ir neliudytume visų akivaizdoje? — ramiai tarė jam klausdamas sūnus.

— Esi dar mažas, vaikeli, gyvenimo nepatyręs, todėl tavo protas nenuvokia, kaip sunku, kada nuo tavęs visi nusigręžia pasmerkdami.

Įsidėmėk, sūneli, seno tėvo žodžius, nes jis yra daug patyręs ilgoje gyvenimo kelionėje, ir patikėk jais, kad laimingos būtų tavo dienos.

Taręs tai, nuvalė dulkes nuo savo basų kojų ir, sūnų laikydamas už rankos, ėmė kopti plačiais laiptais aukštyn...

V

Kai įžengė į pirmą Dievo Namų prieangį, kuris buvo Stabmeldžių kiemu vadinamas, buvo nusigandęs triukšmo ir netvarkos, ten viešpatavusių. Ir buvo tasai kiemas kaip triukšminga prekyvietė, nešvarumų priteršta: garduose bliovė alkani avinėliai, mykė apšepę teliai, o pintinėse ir narvuose ulbavo neramūs balandžiai ir gageno žąsys...

Pirkliai garsiai šaukė, kiekvienas besigirdamas, kad pas jį pirkti gyvūnėliai būsią Amžinajam malonesnė auka, negu pas kitus įsigyti.

Besigirdami bardavosi ir piktąis vienas kitą pravardžiuodavo žodžiais, o derėdamiesi su tais, kurie buvo atėję čion, brangiai užprašydavo ir Dievo vardu prisiekinėdavo, kad pigiau niekas negali nusileisti.

— Nejaugi čia Dievo Namų prieangis, o ne prekyvietė, kurioje nepadorūs pirkliai šeimininkauja? — pagalvojo senas Juozapas ir nusigando savo minčių.

Kai jis, sielos pasipiktinimo vis dar nenusikratydamas, stebėjosi tuo, ką matė jo akys ir ausys girdėjo, stumdė jį praeiviai ir stumdydami piktai šaipėsi, kad trukdo, kelią pastojęs, jiems priekin prasistumti.

Stovėjo Juozapas, siela sumišęs, ir stumdomas dairėsi, kur turi nukreipti savo žingsnius. Priėjo tada senyvas pagarbios išvaizdos vyras ir, ilgą savo barzdą glostydamas, tarė jam su draugiška veido išraiška, petį paliesdamas:

— Matau, senas žmogau, kad tu nori iškeisti savo auksą į šekelius. Eiva, aš tau iškeisiu, sumokėdamas už jį brangiau, negu kas kitas galėtų.

— Viešpatie mano, esu senas neturtingas kaimo dailidė, — tarė jam Juozapas. — Jau daug metų praslinko nuo tos dienos, kada mano pirštai paskutinį kartą lytėjo auksą!..

— Matyti, dažnai nusidedi Amžinajam, todėl nelaimina Jis tavo gyvenimo dienų, — tarė jam pagarbus išvaizda vyras; taręs nusigręžė ir nuėjo kitiems siūlyti savo patarnavimą.

Nespėjo dar šis pasišalinti, kai kitas rimtos išvaizdos vyras sugriebė Juozapą už drabužių ir, tempdamas į šalį, tarė:

— Matau, esi dievotas vyras ir pasirengęs esi sutikti Pesachą, kaip dievobaimingam žydui dera. Tik pas mane galėsi pasirinkti tinkamą tavo šeimos narių skaičiui avinėlį.

— Neklausyk ir nesidėk su juo, — prikibo dar kitas, tempdamas Juozapą pas save. — Mano avinėliai visi pirmagimiai. Žinok, žmogau, kad tik tokie yra malonūs Amžinojo akims.

— Neklausyk šio pagyrų puodo, — kalbėjo Juozapui pirmasis, neišleisdamas jo drabužių iš rankų. — Jis su paleistuve gyvena, ir jos nešvarios rankos tuos avinėlius maitino.

— Ar tu nutilsi pagaliau šmeižęs, šlykštybių maiše, — puolė priešą užgautasis, išleisdamas iš savo rankų Juozapo drabužius. — Juk čia visi žino, kad tavo pardavinėjami avinėliai tamsią naktį iš svetimų vogti gardų.

— Užčiaupk savo nešvarumais dvokiantį snukį, tikinčiųjų apgavike! — garsiai suriko, priešo žodžiais užgautas ir iš pykčio nebesitverdamas.

Ir susikibo jiedu, vienas antrą piktais žodžiais beplūsdami. Jie grūmėsi stumdydamiesi ir vienas antram spiaudė į veidą ir barzdas...

Susirinkusi aplinkui minia erzino juodu, juokėsi ir linksminosi, pamiršusi, kad čia Amžinojo Dievo Namų prieangis.

— Tėve, einam iš čia, — tarė Juozapui sūnus, jo ranką paliesdamas. Ir Juozapas, kai niekas jau nebuvo į jo drabužius įsikibęs, nusiskubino į Tikinčiųjų kiemą.

Čia surado Juozapas dar skaitlingesnę tikinčiųjų minią, kuri pagarbiai Amžinojo akivaizdoje besilaikė.

Vieni, maldos drabužiais apsitaisę ir Toros ženklais pasirišę kaktas ir nunuogintas rankas, garsiai garbino šventais žodžiais Viešpatį Dievą, į šalis visų kūnu belinguodami.

Kiti susikaupę stovėjo, galvas nuleidę ir meldėsi, į krūtinę mušdamiesi. Į jų tarpą atsistojo ir Juozapas. Galvą nuleidęs, jis mušėsi į krūtinę ir meldėsi Viešpačiui, dėkodamas už patirtas malones.

Tarp besimeldžiančiųjų vaikštinėjo levitai, ilgais baltos drobės rūbais apsitaisę ir šilko juostomis pasijuosę...

Jie vaikštinėjo, dėžėmis iš palmės lapų dailiai nupintomis nešini, ir bevaikščiodami garsiai šaukė:

— Aukokite, nesigailėdami aukokite iš savo turtų ir uždarbių Amžinojo Dievo Namų garbei palaikyti! ..

— Aukokite nešykštaudami: Amžinasis pasisekimu jūsų sumanymuose šimteriopai atsilygins už suteiktą auką...

Taip šaukdami prieidavo kiekvieną besimeldžiantį ir kiekvienam pakišdavo savo dėžes, į kurias bėrė sidabrinius šekelius arba varinių skatikų saujas.

Kai atėjo Juozapo eilė, jis padėjo du skatiku, nes daugiau negalėjo, baimindamasis, kad jų pritrūks jam Pesacho avinėliui nusipirkti.

— Esi senas amžiumi, ir Dangaus Viešpats gali greitai pašaukti tave, — tarė, su panieka pažvelgdamas į jo auką levitas. — Ką atsakysi Viešpačiui, kai Jis paklaus, kodėl šykšti buvo tavo ranka Jo garbės Namui?..

— Duodu, kiek išgaliu, mano viešpatie, — tarė jam atsakydamas sumišęs Juozapas. — Tiek teturiu, kiek mano rankos uždirba: jos jau senos, ir žmonės nebepasitiki jomis, todėl dažnai neturiu darbo.

— Matyti, dažnai nusidedi Sandoros įstatymams, kad Amžinasis skurdui yra paskyręs tavo dienas, — tarė jam levitas, nusigręžė ir nuėjo kitų raginti šaukdamas:

— Aukokite, gausiai aukokite Amžinojo garbei palaikyti!..

Giliai atjautė Juozapo siela pažeminimo žodžius, kuriuos tarė levitas visų akivaizdoje, ir atjautęs nusiminė, kad dėl skurdo tapo paniekintas jo žilas plaukas...

Jis nedrįso pakelti akių, tik mušėsi į krūtinę, apgailestaudamas, kad skurdo priverstas šykščiai atsilyginti su Viešpačiu negausia auka.

— Nenusimink, tėve, dėl levito žodžių, — išgirdo Juozapas sūnaus balsą. — Klysta manydamas, kad turtais ir pasisekimais yra saikuojama Dangaus Tėvo malonė.

Ir prisiminė Juozapas žodžius, kuriuos savo metu buvo girdėjęs iš Dievo išminties kupinų Scharijos lūpų:

— Palaiminti, kurie turtų netrokšta ir jų neieško, pasitenkindami vien duona kasdienine: Amžinojo ramybė viešpatauja jų širdyse.

Prisiminęs aprimo Juozapas ir pagerbė Viešpatį savo širdyje.

Išėjo tuo metu į minią šventais drabužiais apsitaisęs šventikas, kurio buvo eilė tą dieną atnašauti Viešpaties akivaizdoje.

Jį sekė levitai, rašymui prietaisus pasigaminę ir sidabriniais padėklais nešini.

Atsistojo šventikas visų priešakyje ir prabilo į susirinkusius šiais žodžiais:

— Klausykite mano balso, Dievo išrinktosios tautos sūnūs: artinasi atnašavimo valanda, kurios metu Amžinasis gausia ranka paberia malonių.

Norįs gauti iš Jo gausybės žemės gėrybių, kurių neturi, bet turėti trokšta, teprisiartina!

Štai čia stovį už mano pečių levitai šventais surašys žodžiais, kuriais bylojo į Dangaus Viešpatį mūsų protėviai Abraomas ir Izaokas ir Jokūbas, ko kiekvieno siela sau pageidauja gauti iš Amžinojo gausybių.

Atnašavimo metu padėsiu jūsų pageidavimus aukuro papėdėje, ir Amžinasis pasiųs angelą, kuris išskaitys ir praneš Gausingiausiajam į ausį.

Ir Gėrybių Viešpats prielankia akimi pažvelgs į kiekvieną, kuris nesigailėjo aukoti Jo nesiliaujamai garbei palaikyti...

Ėjo tada visi skubėdami, ir levitai surašydavo, ko pageidauja sau jie iš Gausybių Viešpaties, ir dėdavo ant padėklų sidabrinius šekelius Amžinojo nepaliaujamai garbei palaikyti.

Juozapas, priešakyje stovėdamas, nedrįso nei pajudėti nei iš vietos pasišalinti: nusiminęs buvo, kad negali Viešpaties garbei paaukoti.

Atkreipė pagaliau į jį savo dėmesį šventikas ir tarė jam priekaišto žodį klausdamas:

— Kodėl, senas žmogau, nesielgi, kaip kad kiti elgiasi? Ar nėra, ko pageidautų tavo siela, kad stovi ir neskubi panaudoti progos didesnei Amžinojo Dievo malonei įsigyti?..

— Senas esu, mano viešpatie, — tarė jam atsakydamas Juozapas. — Ko gi pageidauti galėtų mano siela šiame pasaulyje?

— Ko tada atėjai į Dievo Namus atnašavimo valandą, jei nieko nepageidauji nei sau, nei savo namams iš Amžinojo gausybių aruodo?

— Padėkoti Dienų Teikėjui, kad leido man susilaukti gilios senatvės...

— Dėk sidabrinį šekelį Amžinojo garbei, ir aš surašysiu šventais žodžiais tavo padėką, — tarė levitas, jo kalbą girdėjęs. — Angelas išskaitys ir praneš tavo dėkingumo žodžius, ir Amžinasis dar prailgins tavo dienų skaičių.

— Viešpatie, aš neturiu sidabrinio šekelio, kurį galėčiau Viešpaties garbei paaukoti, — susikrimtęs prisipažino Juozapas.

— Ko esi vertas Amžinojo Dievo akyse, jei neturi net vieno šekelio jo garbei, — pasipiktino šventikas, kuris jo žodžius išgirdo. — Matyti, nedorybės keliais vaikščioji, jei Amžinasis nelaimina tavęs ir skurde slenka tavo dienos...

— Tėve, eisime iš čia, ir tenenusimena tavo širdis, — išgirdo Juozapas sūnaus balsą, sunkiai atsiduso ir nusigręžęs nuėjo į Stabmeldžių kiemą.

Ten derėjosi ir susiderėti negalėjo dėl avinėlio, nes pritrūko skatikų, kuriuos buvo tam reikalui sutaupęs.

Nusiminimas ir sielvartas buvo tada pagavęs jo širdį, kad tiek smūgių ir pažeminimų turėjo šiandien patirti jo siela Viešpaties akivaizdoje.

— Neradau malonės Amžinojo akyse, todėl nepasisekimai seka mano pėdomis, — nusiskundė jisai savo širdies gilumoje.

— Nenusimink, tėve, — vėl nuramino jį sūnus. — Amžinasis danguje mūsų Tėvas aprūpins mus, kuo patys apsirūpinti nesugebam...

VI

Kai Juozapas ir jo sūnus nusileido laiptais į aikštę, pastebėjo laiptų papėdėje bestovintį Jehudą iš Kerioto.

Šalimi norėjo praeiti Juozapas, jo neužkalbindamas, nes pajuto širdyje nepalankumą jo atžvilgiu.

Bet Jehuda jį pastebėjo ir pirmas užkalbino žodžiais, kurie nugąsdino bailią Juozapo širdį:

— Kodėl susirūpinęs tavo veidas, senasis žmogau, ir nusiminusi siela? Ar Dievo nesuradai šioje puikioje maldykloje, ir niekas neišgirdo ten tavo balso?..

Juozapas neramiu žvilgsniu pažvelgė į jį ir apsidairė aplinkui: pabūgo, kad šialia stovį žmonės neišgirstų šių ir panašiai piktų Jehudos žodžių...

— Viešpatie, mano tėvų Dieve, kam bandai mano sielą, — atsiduso jisai: — Kodėl vėl pastojo man kelią šis baisusis vyras?..

— Ir aš buvau, kaip tu, ten nuvykęs, bet Dievo nesuradau, — garsiai kalbėjo Jehuda, į šalia stovinčius neatsižvelgdamas. — Tik pamačiau žemės sūnus, kurie Jo vardu prekiauja. Dabar nežinau, kur turėčiau nukreipti savo žingsnius, kad Jį surasčiau...

— Dievą kiekvienas turim ieškoti savo širdyje: ieškok ten ir surasi, — tarė visuomet tylusis Ješua, savo žodžiais dabar nustebindamas tėvą ir Jehudą.

— Esi dar mažas patarimus duoti, — pažvelgdamas į Ješuą, nusišaipė maištingasis Jehuda. — Tavo siela, gyvenimo nepatyrusi, nepažįsta dar apgaulės ir nusivylimo...

— Vaiko lūpomis dažnai Amžinojo išmintis prabilsta, — tarė tyliu balsu Juozapas. — Tikrai ieškok Dievo savo širdyje ir ten Jį surasi.

— Mano širdyje? — šaipėsi Jehuda. — Mano širdyje tik žiauri neapykanta tiems, kurie, mane nuskriaudę, ramiai sau ir sočiai šiandien gyvena, kai aš neturiu, kur galvą priglausčiau.

— Ir mano gyvenimo kelias nebuvo visados sklandus: buvau ir nekaltai persekiojamas ir žmonių skriaudžiamas, badą ir alkį teko patirti, bet pavydo ir neapykantos žmonėms nejuto mano širdis, — ramino jį Juozapas. — Pasitikėk Dangaus Viešpačiu, ir Jis atlygins tavo skriaudas...

— Esu žemės sūnus ir apie dangų negalvoju, tik apie duoną kasdieninę, kurią iš manęs pagriebė kiti, ir to aš neužmiršiu ir neatleisiu, nei žmonėms nei Dievui... — tarė jam atsakydamas Jehuda. — Dažnai užmirštu ir neatsimenu, ką esu gero patyręs, bet skriaudos mano širdis niekados neužmiršta ir užmiršti negali...

— Matau, esi nusiminęs, kad tavo gyvenimo dienos nepastovios, — tarė jį atjausdamas Juozapas. — Ateik į Nazaretą, ir aš parūpinsiu uždarbio tavo rankom. Turėsi ten duonos kasdieninės ir tavo siela suras ramybę, o širdis atilsį...

— Veltui manai, seni, kad tik dėl duonos nerami mano siela, — nusišaipė vėl Jehuda. — Keršto ir teisybės ji trokšta sau ir tiems, kurie, kaip aš, žmonių ir likimo skriaudžiami.

— Kerštą palik Viešpačiui, o teisybės šiandien dar neieškok čia, nes ji dar sėdi pas Viešpatį ant jo kelių ir nužengs į žemę tik Pažadėtojo dienomis, kurių bent aš gal nesulauksiu...

— Esi bailios širdies žmogus, ir todėl mums nepakeliui gyvenimo rungtynėse, — piktai tarė Jehuda. — O tu, Almos Mirjamos sūnau, jei tikrai tavo gimimo dieną Amžinasis paženklino, kaip anuo metu pasakojo žvejai, nepasiduok tėvo kalboms ir eidamas savo keliu, kai ateis tavo dienos, neužmiršk, kad žmogus nemoka nusilenkti tiesos žodžiui, bet tik prievartai.

Tai taręs, nusigręžė ir nuėjo savo keliu. O Juozapas, žiūrėdamas įkandin, atsiduso ir tarė:

— Nelaimingas vyras. Viešpatie, suteik ramybę jo sielai. Saugokis, sūneli, tenesueina niekados jūsų keliai ir teišvengsi pagundos, kurią gimdo jo žodžiai vargšo sieloje...

Taręs tai, skubėdamas apleido aikštę, grįždamas į apsistojimo vietą. Pakeliui sutiko Simoną, kuris buvo po pažastimi dviem avinėliais nešinas.

— Štai nusipirkau du avinėlius: vieną sau, o kitą tau, mielasis Juozape, kad sutiktum Pesachą, kaip kiekvienas sutinka, kuris Amžinąjį gerbia, — tarė Simonas. — Prašau tave, neatstumk ir priimk iš mano rankos šią dovaną, kaipo pagarbos ženklą tau ir tavo šeimai...

Ir dar pasakė Simonas, kad yra suradęs šventojo Miesto sienose ramią pastogę, kur jie visi galėsią sutikti šabato vakarą ir suvalgyti Pesacho avinėlį.

— Simone, Simone, kuo atsilyginsiu tau, kad globoji mane ir mano šeimą, — tai girdėdamas, tarė susijaudinęs Juozapas. — Kuo nusipelniau malonės tavo akyse?..

— Kas esu, gerasis Juozape, kad nesirūpinčiau šeima, kurią Amžinasis paženklino savo malonės pirštu, — atsakydamas tarė jam Simonas ir, padėjęs ant žemės avinėlius, atsiklaupė ir apkabino Juozapo kojas kalbėmas: — Aš tikiu ir tikėti nesiliausiu, kad tavo sūnus yra Angelas, pasiųstas iš Dangaus aukštybių mūsų išganymui...

— Nekalbėk mažo vaiko akivaizdoje tokių žodžių, gerasis Simone, kad nesusigundytų jo siela ir protas nebūtų puikybės pagautas, — tarė jam sumišęs Juozapas. — Nesielk taip, reikšdamas man pagarbą, kurios nesu nusipelnęs, kad žmonės neatkreiptų dėmesio ir nepasijuoktų iš mūsų...

Mažasis Ješua, žodžio netardamas, priėjo ir padėjo abi savo rankas Simonui ant galvos, lyg jį palaimindamas.

Didelį džiaugsmą staiga pajuto Simono širdis, ir jis sušuko, žmonių minios nepaisydamas:

— Viešpatie, viešpatie! Neužmiršk manęs, kai ateis tavo dienos! Leisk man tada sekti tave ir tarnauti tau, o jei reikės, ir mirti dėl tavęs!..

Taip kalbėdamas, pagavo abi Ješuos rankas ir glaudė jas prie savo krūtinės, o tasai, nieko netardamas, maloniai šypsojosi...

PAŠAUKIMO VALANDA

I

Su skaidria širdimi visi, kurie buvo iš Galilėjos atvykę, rengėsi dabar, Pesacho dienoms pasibaigus, grįžti į savo namus ir šeimas savo.

Sužavėtos buvo jų širdys ir linksmybės kupinos sielos, nes matė Viešpaties garbės didybę ir užmiršę buvo kasdieninius savo rūpesčius ir vargus.

Nors, rengdamiesi anksti išvykti, norėjo atsilsėti ir ramiu miegu sukaupti jėgas rytdienos kelionei, bet išdidžios puikybės pagauti ilgai negalėjo nurimti ir svajojo apie didingos ateities dienas, kurios Amžinojo buvo pažadėtos Izraelio sūnums.

Ir džiaugdamiesi kalbėjo, kad jau yra pribrendusios Dievo malonės dienos ir kalbėdami džiaugėsi, kad Amžinojo žadėtoji laimė nukris, kaip nunokęs vaisius.

Tos laimės ir Izraelio sūnų didybės dienos prasidėsiančios, Žadėtajam į žemę nužengus.

Nebūsią tada išrinktosios tautos sūnų tarpe nei nuskriausto, nei alkano, nei pavargusio — visi būsią kaip vieno tėvo vaikai.

Pasibaigsiančios pažeminimo dienos, ir Dangaus Galybių Viešpats atsilygins su visais, kurie nusikalto, Jo pamiltos tautos vaikus beskriausdami, pagal savo širdies norą: — akis už akį, dantis už dantį, skriauda už skriaudą, priespauda už priespaudą...

Taip džiaugdamiesi, kalbėjosi tie, kurie buvo atkeliavę iš tolimos Galilėjos ir dabar susibūrę, kad rytdienai išaušus keliautų namo.

Tik Juozapas, jų tarpe būdamas, tylėjo, žodžio nepratardamas: jo širdis buvo meilės kupina ir todėl nepritarė kerštingiems žodžiams, kurie buvo visų lūpose.

— Kodėl tu, Juozapai, Helio sūnau, tyli ir nesidžiaugi, kai mes visi džiaugiamės — klausė jį žvejys Jona. — Ar tavo širdis netiki Amžinojo pažadais, ir jos nedžiugina didingos Izraelio galybės dienos.

— Aš džiaugiuosi širdyje ir tikiu, gerasis Jona, tik manau, kad mano dienų skaičius jau baigiasi, — tarė jam Juozapas. — Visą gyvenimą laukiau tų stebuklingų valandų ir nesulaukdamas pavargau. Šiandien mano širdis tik ramybės, o siela atilsio trokšta...

— Esu tavo amžiaus, ir man gal nedaug beliko dienų, — tarė Jona. — Jei tu neišvysi tų dienų, tai pasidžiauk, kad jas išvys tavo sūnus.

II

Visų labiausiai buvo sužavėtas Ješua, Juozapo sūnus, kuris pirmą kartą aplankė šventąjį Miestą ir pamatė didingus Viešpaties garbės Namus...

Jis nuošaliai sėdėjo su savo motina, ją klausinėdamas ir iš jos lūpų išmintį besisemdamas.

Labiausiai jį domino Žadėtasis, kurio vardas buvo dabar visų lūpose ir kurio visi nekantriai laukė ir tikėjosi greit susilaukti palaimintų jo dienų.

Pasakojo jam motina apie šių dienų išrinktosios tautos vargus, apie galingųjų priespaudas, apie laimę ir gyvenimo išteklius, kuriuos atneš pavargusiems ir nuskurdusiems Žadėtojo dienos.

Ješua atidžiai klausė ir josios žodžius dėjo savo širdin.

— Kas bus, iš kur atsiras ir iš ko pažinsime, kad jis yra Žadėtasis? — paklausė Ješua.

— Jis bus, kaip tu ir tavo tėvas iš Dovydo namų, o pažinsime jį iš darbų ir iš to, kad Amžinojo malonė lydės jo žingsnius nuo gimimo dienos...

Ir susigundė motinos širdis pasidalyti su juo savo svajonių sapnais ir širdies viltimi, kuri ruseno nuo sūnaus gimimo valandos negesdama...

Tyliai, kad neišgirstų svetima ausis, pasakojo apie nuostabius dalykus, kurie dėjosi jo gimimo valandoje: apie žvaigždę, staiga tuomet danguje sužibusią, apie galingus žemės valdovus, kurie ginkluotų būrių lydimi iš tolimųjų atkeliavo kraštų jį, mažą kūdikėlį, pasveikinti ir pasveikino, kaip būsimąjį valdovą...

Pasakojo apie gausias ir brangias dovanas, kurias tie keisti galiūnai sudėjo prie jos kojų, kaipo būsimajam savo Viešpačiui duoklę.

Pasakojo dar, kaip senas, piktas melechas, išgirdęs apie ženklus danguje ir nuostabius šiuos dalykus, kėsinosi suimti ir nužudyti jį ir jo tėvus, bet Amžinasis pasiuntęs savo angelą, kuris perspėjo ir nulydėjo juos į

saugią vietą, kurioje ramiai gyveno, iki pasibaigė žiauraus melecho dienos...

Kalbėjo apie keistus pranašavimo žodžius, kuriuos mirdamas tarė dievotasis ir Dievo malonės kupinas Scharija, kada atsisveikindamas laimino jį gyvenimui...

Niekas į tuos žodžius tada nebuvo atkreipęs dėmesio, tik motinos širdin jie giliai įstrigo ir ten išliko iki šios dienos...

— Melsdavau, sūneli, Amžinąjį rytą ir vakarą, nakties ir dienos metu, nesiliaudama, kad Jo malonė visuomet lydėtų tavo žingsnius ir per tave, ne per ką kitą, įvyktų visa, ką yra Dangaus Galybių Viešpats pažadėjęs mūsų tėvams ir protėviams...

Ir štai čia, Amžinojo galybės Namų angoje, išgirdo mane Viešpats, nes išvydau jo angelą, kuris tarė man:

— Tesi palaiminta visų motinų tarpe ir palaimintas tasai, kurį esi pagimdžiusi: Viešpaties malonė yra su jumis...

Taip ji kalbėjo, pasakodama, ką pati žinojo ir iš kitų buvo girdėjusi, o sužavėtas Ješua klausė ir dėjo visus jo žodžius į savo širdį...

Kai motina baigė pasakojusi, atidengdama jam savo širdies paslaptis, ilgai dar sėdėjo Ješua, jos žodžių užburtas...

Kai visi liovėsi šnekučiavę ir saldžiu sumigo miegu, Ješua, surėmęs alkūnę į kelius ir delnais pasmakrę parėmęs, galvojo svajodamas...

O kai pagaliau tėvo paragintas atsigulė ir sumerkė savo akis, Dievo angelai apspito jį ir pakėlę nunešė ir pastatė aukšto, šviesa žėrinčio sosto papėdėje.

Iš dešinės ir kairės supo sostą dangaus Galybės, kurių rankos ugningais kalavijais buvo ginkluotos.

Nors Ješua nedrįso akių pakelti ir pažvelgti į sostą, bet širdimi juto, kad ten sėdįs Amžinasis.

— Ar išgalėsi savo pečiais pakelti žemės vargus, kuriais ji vargsta, ir kaltes, kuriomis ji man nusikalsta? — išgirdo jis balsą.

Ir buvo tasai balsas toks tylus ir švelnus, jog nenusivokė Ješua, ar yra jį išgirdęs ausimi, ar širdimi pajutęs...

— Išgalėsiu Viešpatie, — prabilo jo širdis, ir staigiai prislėgė ją tokis skausmas, lyg ten būtų susisukusios sau lizdą visos žemės nelaimės, visi vargai, kurie pasaulį kankina...

Skausmo nepakeldamas, sudribo Ješua, kaip sudrimba tasai, kuris kūnu ir siela nusilpsta.

Kada taip sudribęs gulėjo, veidą į žemę priglaudęs, išgirdo jo širdis švelnų, kaip vasaros vėjelio atodūsis, ir ramumo kupiną balsą:

— Nesielvartauk! Mano malonė nepaliks tavęs vieno, nes esi mylimiausias sūnus, kurį sau pasirinkau.

Kai šio balso buvo nuramintas, pakėlė galvą, kad pažvelgtų į soste Sėdintį, nieko nebepamatė: nei sosto, nei dangaus Galybių, kurios jį supo.

Tik pamatė palaimintą Scharifą, kuris savo rankų delnais palietė jo galvą, kaip tuomet, kada mirdamas jį laimino.

— Išgink savo širdies mintis, kurios ten vieši, — tarė jam dabar Scharija. — Amžinasis yra meilės Dievas ir parinko tave, kad meilės žodžiu užkariautum jam pasaulį...

Su atbudusio ilgesio ašaromis norėtų Ješua apkabinti mylimo mokytojo kojas, bet negali pajudėti, ištiesti rankų, kad jas pasiektų...

O kai jis pasistengė nusikratyti bejėgiškumo, kuris buvo sukaustęs jo kūną, pajudėjo ir — nubudo.

Mieguistomis, ašarų dar kupinomis akimis apsidairė aplinkui ir apsidairęs pamatė, kad visi miega ramiu miegu.

Sapno sužavėtas, pasijuto, kaip dangaus laimę praradęs: ilgesys ir skaudus nuliūdimas pagavo Ješuos širdį, kad tasai sapnas taip staiga pranyko.

To liūdesio pagautas, nepajėgė nurimti vietoje, atsikėlė ir tyliais žingsniais ėjo pro miego apniktus tėvą ir motiną ir tuos, su kuriais rytdieną turėjo drauge keliauti į Galilėją...

Nenusivokdamas ir nieko negalvodamas, lyg angelo rankos vedamas, žingsniavo tolyn, kol pamatė Amžinojo garbės Namus, kurie patraukliai spindėjo mėnulio šviesoje.

Kai juos pasiekė, nukreipęs ten savo žingsnius, pamatė, kad tušti buvo Dievo Namai ir vartai į juos uždaryti.

Užlipęs laiptais, atsisėdo pas vartus ir prisiglaudė veidu į šaltą vartų varį ir taip prisiglaudęs sėdėjo.

Jau buvo saldus snūdulys bemarinąs jo kūną, kai išgirdo balsą, kuris paragindamas tarė:

— Pasibelsk, ir vartai bus tau atidaryti...

Išgirdęs šį balsą, atsistojo ir, kai išsitiesęs abiejų rankų kumščiais pasibeldė į vartus, jie plačiai atsivėrė.

Įžengęs į vidų, praėjo Stabmeldžių ir Tikinčiųjų kiemus ir pasiekė šventą atnašavimo vietą, kurios slenkstį drįsdavo peržengti tik Aarono palikuonys, kai turėjo Viešpačiui atnašauti...

Susilaikė Ješua ties šventovės slenksčiu, nedrįsdamas jį peržengti.

— Nesvyruok peržengti, jei esi Viešpaties išrinktasis...

Įžengęs ten, atsirado prie visų švenčiausios angos, už kurios jau buvo Amžinojo sostas...

Kai jis taip stovėjo prie angos, ir jau baimė buvo beapimanti jo širdį, išgirdo vėl balsą, kuris tarė:

— Drįsk ir įženk į vidų!..

To balso padrąsintas, praskleidė Ješua užuolaidą ir, uždengęs veidą apsiaustu, žengė per slenkstį, kurį drįsdavo peržengti tik aukščiausias Amžinojo šventikas.

Įžengęs į vidų, puolė ant klūpsčių, ir jo lūpos suvirpėjo malda:

— Viešpatie ir Tėve, prabilk į mano širdį, kad išgirsčiau, kuriam darbui esi atsiuntęs mane į šį pasaulį?...

Bet nieko neišgirdo Ješuos širdis, ir nepajuto siela, kad į ją būtų prabilęs Viešpaties balsas.

Sukniubo tada, puldamas veidu į žemę, ir nusiskundė, pasijutęs vienišas ir apleistas:

— Kada išgirsiu Tavo balsą, Viešpatie ir Tėve, jei ne čia, kur yra Tavo sostas?..

— Atidenk veidą ir apsidairyk, — prabilo tas patsai balsas, kurio raginamas buvo čion įžengęs.

Drebančia ranka atidengė Ješua veidą ir klūpaudamas apsidairė: nieko nepamatė ir nepajuto — šventovė buvo tuščia, ir joje viešpatavo nykí tyluma.

Pravirko tada gailiomis ašaromis Ješua, kad apvilta buvo jo širdis, ir Amžinojo Namai buvo tušti...

— Neverk, kad šie Namai tušti, — ramino jį balsas. — Žmonių rankomis sukurtuose pastatuose Dievas negyvena; visas pasaulis yra Jo šventovė.

— Kodėl tada tavo ranka atvedė mane čion? — paklausė, manydamas, kad angelo balsas į jį byloja.

— Kad pamatytum ir įsitikintum, jog čia Dievo nėra, ir šie Namai yra tušti...

Atsigręžė atgal Ješua, nes jam pasivaideno, kad tasai, kuris kalba į jo sielą ir savo žodžiais drąsina širdį, stovįs dabar už pečių.

Atsigręžęs vėl pamatė Schariją ir suprato, kad jo ranka yra čion atvedusi ir žodžiai drąsinę Ješuos širdį.

Nusidžiaugė dabar kaip anuomet Ješua, mokytoją išvydęs, nes jo siela buvo sielvarto ir nusiminimo pagauta.

— Kurgi tada surasiu Viešpatį, kad išgirsčiau Jo balsą ir sužinočiau, kodėl stebuklais paženklino mano gimimo valandą?—klausė jį nusiminęs.

— Savo širdyje ieškok ir ten Jį surasi ir Jo balsą šigirsi, — tarė mokytojas. — Argi ne tau kalbėjau anomis dienomis, kad žmogaus širdis yra Viešpaties sostas.

Ir lyg žadindamas šiurkščiai palietė jo petį, tardamas:

— Kelkis, čia ne vieta tau gulėti...

Buvo sunki mokytojo ranka, ir skaudus jo delno palietimas. Nustebęs Ješua atvėrė savo akis ir pamatė, kad jį žadina šventųjų Namų sargas, kuris, atėjęs vartų atidaryti, rado jį ten bemiegantį...

Kietos rankos staiga šiurkščiai pažadintas ir sapno migloms dar neišsiblaškius, nenusivokė Ješua, kur esąs ir ką jam sakė rūstusis sargas.

Kai stiprios rankos pakeltas atsistojo ant kojų ir pažvelgė į dangų, prisiminė, kad šį ankstų rytą tėvas ir motina ir visi, kurie čion buvo atkeliavę iš Galilėjos, turėjo išvykti namo.

Prisiminęs nusigando ir nusigandęs nusileido laiptais ir bėgo ten, kur jie buvo apsinakvoję, bet grįžtančių namo keleivių minios jau buvo užplūdusios siauras šventojo Miesto gatves ir trukdė jo žingsnius...

Kai pagaliau pasiekė nakvynės vietą, nebesurado ten nei tėvo, nei motinos, nei tų, su kuriais turėjo keliauti.

Veltui klausinėjo praeivių, kuriuo keliu turi eiti, kad pavytų savo tėvą ir motiną, niekas to kelio jam nurodyti negalėjo.

Nuliūdo tada vaiko siela, ir nebuvo, kas jį nuramintų, nelaimėje paguostų ir benamį priglaustų...

III

Ilga juosta išsitiesė minios keleivių, kurie būriais grįžo iš Jeruzalės į tolimą Galilėją.

Keliavo dabar kitu keliu, artimesniu, per samariečių kraštą, ir keliavo linksmi, kaip žmonės, kurie atliko švenčiausią pareigą, pagerbdami Viešpatį Jo sosto papėdėje.

Drauge su kitais keliavo Juozapas su žmona ir žvejys Jona su Simonu ir Andriumi, ir kiti iš gretimųjų Nazaretui kaimų ir kaimelių...

Visų jų širdys buvo linksmos ir džiaugsmo kupinos, o sielos ramios ir giedros, kaip pavasario pavakarės dangus.

Vidudienio metu, kai keleiviai susėdo trumpam atilsiui, priėjo Simonas ir tarė klausdamas:

— Kur yra jūsų sūnus, kad nematau jo su jumis nuo paties ryto?

— Nesirūpink, gerasis Simone, — tarė jam atsakydamas Juozapas. — Ješua protingas vaikas, ir nieko nemalonaus su juo atsitikti negali.

— Niekur nesu jo matęs nuo vakar dienos vakaro... — rūpinosi Simonas nerimaudamas.

— Matyti, susidėjo su jaunesniaisiais, kurie pralenkė mus ir nuėjo toliau, — ramino jį Juozapas. — Su jais linksmiau jaunam vaikui keliauti. Surasim jį ten, kur sustosime nakvynei...

Simonas nemėgino prieštarauti Juozapui, manydamas, kad yra tiesos jo žodžiuose, bet susirūpinimas nedingo iš širdies.

Kai atėjo gilus vakaras, ir visi keleiviai pasirengė nakties atilsiui, priėjo prie Juozapo ir jo žmonos Simonas ir tarė jiems, jų ramybę sudrumsdamas:

— Klausykite, apėjau visus, kurie su mumis keliauja į Galilėjos kraštą, ir jūsų sūnaus nesuradau. Veltui klausinėjau senus ir jaunus, ir niekas man nepasakė, kad būtų jį matę keliaujantį...

Susirūpino tada Juozapas ir Mirjama ir ėjo drauge su Simonu, sūnaus ieškodami ir visų klausinėdami, bet niekas jiems apie dingusį nieko nepasakė.

Gailiai tad raudojo Mirjama, kaltindama save ir vyrą, kodėl nelaikė sūnaus prie šono ir nesirūpino visą dieną, kad jo nėra su tėvais.

Ir Juozapas buvo susirūpinęs ir nusiminęs, negalėdamas atspėti, kur dingo sūnus, ir kas su juo atsitiko.

Ar jis atsiliko dar Jeruzalėje ir, kelio nežinodamas, neramiai laukia užeigos namuose, kuriuose su tėvais buvo praleidęs Pesacho dienas, kol sugrįš tėvas ir motina jį pasiimti.

Ar gal, suradęs kitus iš Galilėjos žmonių būrius, kurie vėliau iš Jeruzalės iškeliavo, susidėjo su jais ir dabar skuba pasivyti tėvus ar vienas pasiekti namus.

Nutarė tėvas ir motina, nakties poilsio atsisakydami, tuojau grįžti atgalios į Jeruzalę, besitikėdami ar pakeliui sūnų sutikti ar jį Jeruzalėje, užeigos namuose, surasti.

Su jais pasiryžo vykti ir Simonas, Jonos sūnus, nors tėvas ir draugai norėjo jį sulaikyti atkalbinėdami.

— Kas tau darbo, kad dailidė Juozapas ir jo žmona prarado sūnų, jo neprižiūrėdami, — kalbėjo Simonui. — Turi skubėti namo, kur tave laukia dienos darbas, kuris maitina tavo šeimą...

Simonas nepaklausė protingų kalbų ir, palikęs tėvą ir kelionės draugus, grįžo į Jeruzalę, lydėdamas nusiminusį Juozapą ir beraudančią Mirjamą...

Pakeliui guodė juos ir ramino, Dangaus Viešpaties ranką, kuri iki šiol visuomet buvo juos globojusi, primindamas.

Veltui klausinėjo tuos, kuriuos sutikdavo nakties metu: pyko iš miego pažadinti ir piktais juos lydėjo žodžiais, apie paklydusį vaiką nieko nežinodami.

Pasiekę Jeruzalę, nusiskubino į užeigos namus, bet ten sūnaus nesurado, ir niekas jiems nepasakė, kad būtų jį matę, tėvams išvykus.

Klausinėjo tada visų, kurie gyveno užeigos namų kaimynystėje, ar nėra jie matę atsilikusio ir dėl atsilikimo nusiminusio jų sūnaus...

— Aš jį pamenu, — tarė vienas jų, senyvas ir rimtos išvaizdos vyras. — Pamenu todėl, kad jis buvo gražus kaip Dievo angelas, iš dangaus nusileidęs. Jo išvaizda buvau nustebintas ir grožiu sužavėtas... Turėjai saugoti jį labiau, negu kitos motinos saugo savo vaikus, — kalbėjo jis, į Mirjamą besikreipdamas. — Yra čia daugel piktų žmonių, kurie vagia tokius, kaip tavo sūnus, ir išniekinę juos, brangiai parduoda turtingiesiems ištvirkėliams išdykavimui...

— Argi galima, kad tokie dalykai dėtųsi Amžinojo akivaizdoje! — sušuko Simonas.

— Piktiesiems darbams, kurie mažus žmones skriaudžia, Amžinasis kantrus, — tarė tasai, kuris liūdesiu pripildė širdis savo žodžiais. — Kantresnis, negu žmogaus protas gali suprasti.

— Nesitikėjome, gerasis žmogau, kad mus ištiks skriauda mieste, kurį Amžinasis sau pasirinko, — tarė jam Juozapas. — Mano širdis vis dar pasitiki Dievo globa, ir nenustojau vilties, kad sūnų surasime.

— Tik žemės galinguosius laiko Amžinasis savo globoje, o tokie, kaip mes, turime patys rūpintis, kad nebūtume nuskriausti, ir mūsų šeimos būtų apsaugotos. Man gaila tavęs, jauna motina, — tarė tasai, kuris su jais kalbėjo. — Manau, kad nebesurasi sūnaus ir jo nebepamatysi.

Baisus skausmas pervėrė motinos širdį, kai ji išgirdo šiuos žodžius: neužteko sielai jėgų pakelti smūgį ir todėl krito ji ant žemės apalpusi ir gulėjo kaip negyva, nugąsdindama Juozapą ir Simoną.

O kai jų pastangomis atgavo sąmonę, nenorėjo atsikelti, tik ant žemės sėdėdama, bėrė saujomis pasisemdama žemės dulkes sau ant galvos, sūnų apraudodama ir raminama nurimti nenorėdama... .

Matydami tai, aplinkiniai vyrai ir moterys apsupo juos, klausinėdami, kas atsitiko ir kodėl verkia sielvartaudama šioji moteris?

Sužinoję lingavo galvomis, užuojautą jai reikšdami...

O kai Mirjama nusiraminti nenusiramindama vis gailiau ir gailiau verkė, sūnų apraudodama, tarė tada jai Simonas, Jonos sūnus:

— Klausyk, mano Viešpaties motina: negi leis Amžinasis žūti tam, kurį pasirinko ir atžymėjo stebuklais jo gimimo valandą.

Nuramink savo širdį, kad Amžinasis nesupyktų, kodėl nepasitiki Jo globa! Kelkis, eisime ir ieškosime, kol surasime.

Juozapas, girdėdamas Simono žodžius, lingavo galvą, jiems pritardamas, nors nenusivokė, kur jie dar turėtų sūnaus ieškoti.

— Kurgi dar eisime, jei apvaikščiojome vietas, kuriose tikėjomės jį surasti? — klausė nelaimingoji motina ašarodama.

— Amžinasis visuomet globojo tave ir tavo šeimą, — tarė Simonas, jai atsakydamas. — Eisime į Amžinojo Dievo Namus: ten sužinosim, kur turim tavo sūnaus ieškoti, kad jį surastume...

IV

Buvo ankstyvas Viešpaties rytas. Jo Namuose Tikinčiųjų kiemas, kur paprastomis dienomis susirinkdavo išminčiai ir mokytojai su savo mokiniais Dievo žodį aiškinti, buvo dar tuščias, nes dar neatėjusi buvo valanda, kurioje jie rinkdavosi.

Tik nesubrendęs jaunuolis, išvaizda dar vaikas, sėdėjo vienišas, prisiglaudės prie sienos, alkūnes į kelius atrėmęs ir rankų kumščiais pasmakrę parėmęs.

Jis buvo gražus, kaip pražydusi saulei tekant gėlė, šviesiaplaukis ir sėdėjo dabar nepasijudindamas, lyg gilaus susikaupimo pagautas.

Kai jis taip sėdėjo vienišas, įžengė ten ir šalia praėjo kitas, po pažastimi Rašto rituliais nešinas.

Jis buvo beveik tokio amžiaus, kaip tasai, kuris sėdėjo pasienyje, tik buvo juodbrūvis, tamsiais garbiniuotais plaukais, maža juoda kepuraite pridengtais viršugalvyje.

Jis prasiskubino ir praeidamas vos pažvelgė į vienišai besėdintį berniuką, bet praėjęs staptelėjo, sulaikydamas savo žingsnius, ir atsigręžęs atidžiai į jį pasižiūrėjo.

Grįžęs atgal, ratu apėjo aplinkui pažvelgdamas ir, pagaliau atsistojęs priešais, prabilo klausdamas:

— Aš tavęs anksčiau nesu čia matęs. Gal būsi vienas naujų rabio Joelio mokinių?

— Ne, aš nesu rabio Joelio mokinys, — atsakė jam užklaustasis, nepasijudindamas ir į klausinėjantį nepažvelgdamas.

— Tai gal manai tapti kurio kito išminčiaus mokiniu? — vis klausinėjo besidomėdamas. — Vėliau pasigailėsi, nes išmintingesnio už rabį Joelį pasaulyje nebėra...

— Ne, aš čion neatėjau, kad tapčiau kurio išminčiaus mokiniu...

— Jei neatėjai, kad taptum vieno kurio garsiųjų mokytojų mokiniu, tai ko čion atėjai tokiu ankstyvu metu, kai kiti dar čia nesilanko?..

— Tėvas, kuris yra danguje, pasiuntė mane čion, — tarė atsakydamas pirmasis ir ramiai pažvelgė jam į akis.

— Tavo tėvas yra miręs? Tu esi našlaitis? — klausinėjo toliau antrasis, ir gili užuojauta suskambėjo jo žodžiuose. — Tavo tėvas, matyti, buvo geras žmogus ir padorus žydas, jei manai, kad jis yra danguje ir ten sėdi ant Abraomo kelių...

— Tėvas, apie kurį tau sakau, yra nemirštamas, amžinasis, — tarė klausinėjamas, pažvelgdamas aukštyn į dangų, kuris giedrai mėlynavo virš Tikinčiųjų kiemo.

Nutilo antrasis ir tylėdamas stovėjo ir galvojo, ką reiškia tarti jo naujo pažįstamo žodžiai.

— Keista tavo kalba, ir aš jos nesuprantu, — pagaliau tarė jisai. — Amžinasis yra tik Dievas ir Jo angelai...

— Dievas ir yra visų mūsų gerasis Tėvas, — atsakė jam pirmasis giedru žvilgsniu į jį pažvelgdamas.

— Tu klysti, — paneigė, galvą kraipydamas, antrasis. — Danguje yra rūstusis mūsų Viešpats, kuris niekam neatleidžia, kas yra Jam nusikaltęs. Taip sako Raštas ir Tora.

— O aš tau sakau, ir tu mano žodžiais tikėk, kad Jis yra ne viešpats, bet gerasis Tėvas, kuris rūpinasi ir myli mus, kaip savo vaikus, — tvirtino pirmasis.

— Keisti tavo žodžiai, ir panašių aš nesu dar girdėjęs, — susirūpino antrasis. — Kas tau visa tai yra pasakęs? Kuris Dievo išminčius yra tave taip mokęs?..

— Dangiškasis Tėvas tokiais žodžiais byloja į mano širdį, o kaip Jo balsą išgirsti ir suprasti, mokė mane dievotasis išminčius Scharija.

— Kur jis yra, pasakyk man. Aš prašysiu motinos, kad ir mane leistų klausyti jo išminties žodžių...

— Jis jau pas Viešpatį, ir tu jo išminties žodžių išgirsti negali.

Vėl susirūpino tasai, kuris klausinėdamas teiravosi, ir susirūpinęs tylėjo, išgirstus žodžius apgalvodamas.

— Esi tokis jaunas, už mane jaunesnis, ir jau dangus su tavim kalbasi — stebėjosi pagaliau. — Kokis esi laimingas, kad turėjai mokytoją, kuris tave išmokė dangaus balsą suprasti...

— Įsiklausyk atidžiai, ir tavo siela išgirs, kad ir su tavim dangus kalbasi, — ramino jį naujasis draugas.

Tasai vėl susimąstė ir tylėjo galvodamas.

— Yra tiesos tavo žodžiuose, ir ją imu dabar suprasti, — patylėjęs atsiliepė. — Šiandien tikrai kažkokis balsas mane pažadino, ir aš nubudau anksčiau, negu visados. Mano siela buvo nerami, lyg ją kažkas ragino eiti, ir štai aš atėjau čion... Na, dabar suprantu, kad dangaus angelas buvo mane pažadinęs, nes esu Viešpaties piršto paženklintas dar prasidėjimo valandoje...

— Kodėl manai, kad esi Viešpaties piršto paženklintas? — atidžiai į jį pažvelgė pirmasis.

— Aš tau papasakosiu, kodėl...

Ir jis atsisėdo ant grindų ten, kur buvo stovėjęs, kojas pasirangęs.

— Mano tėvas ir motina buvo labai seni, kai aš gimiau...

— Ir mano tėvas buvo labai senas, kai aš gimiau...

— Taip, aš tikiu... Bet mano prasidėjimo ir gimimo valandas lydėjo nuostabūs dangaus ženklai. Apie tai man pasakojo motina ir giminės, kurie mano tėvą gerai pažinojo...

— Tavo tėvas yra jau miręs?

— Taip, jis šiandien pas Viešpatį. Jis buvo Viešpaties tarnas, dievobaimingas šventikas, ir jį nužudė seno melecho budeliai Amžinojo akivaizdoje, ir todėl Kerštingasis nubaudė jį nepagydoma liga, ir supuvo gyvas dar būdamas piktasis Idumietis... Tokia buvo jam skirta Amžinojo bausmė...

— Kuo tavo tėvas buvo melechui nusikaltęs?

— Nedrįsk manyti, kad mano tėvas galėjo nusikalsti! Jis buvo visų doriausias vyras, žmonių gerbiamas ir Amžinojo mylimas. Jis žuvo, kad mane išgelbėtų iš pikto melecho rankų...

— O kuo tu buvai jam nusidėjęs?

— Tuo, kad buvau Viešpaties piršto atženklintas... Mano tėvas Zacharijas ir motina Elizabeta ilgai gyveno ir begyvendami paseno, vaikų nesusilaukę, nors dažnai maldavo Viešpatį. Vieną dieną, kai mano tėvas Viešpačiui atnašavo, jam apsireiškė Dievo angelas, kuris, atsistojęs aukuro dešinėje, tarė: — Nenusigąsk, Zacharijau, kad išvydai angelą. Amžinasis pasiuntė mane, kad tau praneščiau gerą naujieną. Gailestingasis išgirdo tavo maldas, ir štai gims tau sūnus, kurį pavadinsi Johananu, nes jis būsiąs didis Viešpaties akyse... Bet mano tėvas suabejojo angelo žodžiais, ir todėl Amžinasis atėmė jam žadą, ir jis tapo nebylys. Ir buvo nebylys devynis mėnesius ir septynias dienas iki mano apipiaustymo valandos...

— Jei tavo tėvas buvo nebylys, iš kur tu visa tai sužinojai, ką man dabar pasakoji?..

— Kai atėjo mano apipiaustymo diena, susirinko visi giminės, draugai ir pažįstami ir jų visų akivaizdoje sugrąžino Gailestingasis mano tėvui žadą, ir tada visų susirinkusiųjų nusistebėjimui jis papasakojo, ką dabar aš tau pasakoju...

— Johananai, Zacharijo sūnau, tikrai tu esi Amžinojo piršto atženklintas!..

— Giminės ir pažįstami ne slėpė, ką buvo matę savo akimis ir girdėję savo ausimis, bet pasakojo visiems apie Viešpaties malonę, kuri buvo ištikusi mūsų šeimą... Gandai apie tuos nuostabius įvykius plačiai buvo pasklidę, ir žmonės iš visur ateidavo pamatyti tą, kuris turėjo būti didis Dievo akyse... Ar mano tėvas baiminosi, kad tie gandai gali pasiekti pavydaus melecho ausis, ar gal Dievo angelo perspėtas išsiuntė mane su motina į kalnus, kur mes radome prieglaudą pas žmones, kurie vadino save išrinktųjų brolių draugija...

— Ir aš turėjau su savo tėvu ir motina slapstytis, kad mūsų nepasiektų melecho ranka, — tarė jam tasai, kuris atidžiai klausė Johanano žodžių. — Gyvenome pasislėpę, iki baigėsi melecho dienos.

— Įtarusis melechas pagaliau sužinojo apie nuostabius dalykus, kurie atsitiko su mano tėvu, ir pasiuntė savo kareivius, kad mus nužudytų, — pasakojo naujam savo draugui Johananas, Zacharijo sūnus. — Bet jie surado namus tuščius, nes tėvas pabėgo ir pasislėpė Dievo Namuose, savo gyvybę gelbėdamas. Bet pasiųsti budeliai ten jį surado ir nukovė, nors jis rankomis laikėsi Išganymo rago, kuris turėjo jį saugoti...

Kai jiedu taip kalbėjosi, ėmė rinktis ir kiti išminčių mokiniai. Vieni jų praeidavo skubėdami ir nekreipdavo dėmesio į pasienyje besėdinčius jaunuolius, kiti stapteldavo, paklausydavo minutėlę ir vėl nueidavo savo keliu...

— Tai kas manai, tu esi? — klausė Johananą naujas pažįstamas, susidomėjęs jo žodžiais.

— Mano motina mano ir aš maniau, ar tik nebūsiu Amžinojo Žadėtasis, — tarė Johananas. — Bet dabar ėmiau abejoti.

— Kodėl suabejojo tavo siela? — klausė jį jaunesnysis. — Nereikia abejoti sūnui savo motinos žodžiais.

— Yra juk pasakyta, kad Žadėtasis būsiąs kilęs iš didžiojo mūsų melecho Dovydo palikuonių. Aš gi esu iš Aarono namų, ir mano tėvas buvo šventikas, — liūdesio kupinu balsu tarė Johananas. — Manęs niekas nemokė vartoti ginklą ir dabar nemoko...

— Kodėl reikia, kad tave mokytų ginklą vartoti? — paklausė jį naujasis draugas, kuris sėdėjo ir su juo kalbėjosi, akių nepakeldamas ir į nieką nepažvelgdamas.

Tuo metu, kai jis klausinėjo Johananą, priėjo rimtos išvaizdos rabis ir, atsistojęs už Johanano pečių, tylėdamas klausė jaunuolių kalbos.

— Juk Žadėtasis turėsiąs ginklu sutriuškinti piktų edomitų galybę, kad Amžinojo vardas įsigalėtų pasaulyje, ir jame viešpatautų išrinktųjų tauta, — kalbėjo Johananas, nepastebėdamas, kad jų kalbą atidžiai seka už jo pečių stovįs išminčius.

— Mano mokytojas, kuris buvo visų žmonių išmintingiausias, kalbėjo tiems, kurie klausė jo žodžių, kad Amžinojo Dievo laimės viešpatija bus įkurdinta ant žemės ne kalavijo prievarta, bet ugningu meilės žodžiu, kuris pavergs žmonių širdis...

— Jis taip kalbėjo?.. Ir tu taip manai?.. — nudžiugusiu balsu klausė Johananas, Zacharijo sūnus. — Vadinasi, aš neturėsiu panaudoti ginklo, bet tik skelbti žmonėms meilės žodį, jei Amžinasis tikrai mane parinko, kad būčiau jo Žadėtasis... Bet gal aš esu kitam darbui pašauktas?..

— Daug yra pašauktųjų, bet maža išrinktųjų, nors Amžinojo vynuogynas yra platus ir daug rankų reikalingas... Taip kalbėjo mano mokytojas. Ir dar jis kalbėjo, kad kiekvienas turi norėti būti vien tuo, kuo Amžinasis nori, kad būtum... Tada tik prabils Jis į mūsų širdis... Kas gali šiandien atspėti, kuo būsi tu ir aš... Ir man motina pasakojo, kad nuostabūs ženklai dėjosi danguje ir ant žemės mano gimimo valandoje, o tėvas man sakė, kad esu nuskurdusi melecho Dovydo sėklos atžala...

— Dabar aš suprantu, kodėl tu sugundei mano sielą, sakydamas, kad meilės žodžiu turės įkurdinti Žadėtasis Dievo viešpatiją ant žemės... Tu pasakei ir aš patikėjęs buvau tavo žodžiais...

— Ir gerai padarei, kad patikėjai. Tikėk, kaip esi patikėjęs, ir Amžinojo malonė lydės tavo žingsnius...

— Bet gi mano motina ir visi, kurie laukia Žadėtojo dienų, kalba, kad Žadėtasis, pirmiau, negu atsisės į Dovydo sostą, turės kalaviju sutriuškinti neapipiaustytųjų galybę, o tu kalbi, kad jis nugalėsiąs pasaulį meilės žodžiu. Kaip gali žydas mylėti edomitą, o edomitas žydą!..

— Amžinasis yra visų žmonių tėvas — ir žydų ir edomitų...

— Tu taip kalbi apie Dangaus Viešpatį? Nei Raštas nei Tora nesako apie Jį, ką tu sakai. Argi nebijai Jo bausmės, taip kalbėdamas.

— Ne aš, bet tu nusidedi Amžinajam, Jo meile žmonėms abejodamas.

— Kalbi kaip rabis ir savo keistais žodžiais vis labiau gundai mano sielą... Ką pasakytų rabis Joelis, jei girdėtų tavo žodžius.

— Aš juos girdžiu, Johananai, — atsiliepė tasai, kuris stovėjo už jo pečių.

Staiga išgirdęs mokytojo balsą, pašoko iš vietos Johananas. Atsistojo ir jo draugas ir pagarbiai nulenkė savo galvą...

Rabis Joelis priėjo arčiau to, su kuriuo Johananas kalbėjosi, ir, padėjęs jam savo ranką ant galvos, tarė klausdamas:

— Iš kur esi mažasis rabi? Kas yra tavo tėvas ir motina, kuri tave pagimdė?..

— Esu Ješua iš Nazareto, kuris yra Galilėjoje. O mano tėvas dailidė Juozapas...

— Iš Galilėjos?.. O dar kalba, kad iš Galilėjos nieko gero negalima laukti... Palaimintas esi, mažasis rabi, nes tavo širdyje tikrai Dievas gyvena...

Taip kalbėjo išminčius Joelis, Rašto ir Toros mokytojas, ir jo žodžiai priminė Ješuai sapną. Jis atidžiai pažvelgė senam mokytojui į akis ir paklausė:

— Tu taip manai, rabi?..

— Kiekvieno išmintingo ir doro žmogaus širdis yra Amžinojo sostas, — tarė jam Joelis atsakydamas. — Klausykis visuomet, ką tau kalba širdis, ir nepaklysi, gyvenimo keliu eidamas...

Kai jie taip stovėdami kalbėjosi, atėjo Juozapas ir Mirjama, Simono lydimi.

Pamačiusi sūnų, dideliu balsu suriko motina ir pribėgusi apkabino jį už kaklo ir bučiavo, džiaugsmo ašaras liedama...

— Sūneli, sūneli, kodėl su mumis taip pasielgei, — kalbėjo ji, sūnų glamonėdama. — Štai aš ir tavo tėvas, sielvartaudami ir ašarose paskendę jau kiaurą dieną tavęs ieškome...

— Ko nusiminę buvote, — atsakė sūnus. — Argi nežinojote, kur turite manęs ieškoti?..

JEHUDA IŠ HAMALOS

I

Išrinktosios tautos sūnums atėjo dar sunkesnės dienos, negu jos buvo melecho Erodo laikais.

Ar jie buvo savo darbais nusidėję Amžinajam, ar gal Jis panoro dar bandyti jų ištikimybę ir todėl atidavė juos į rankas edomitų...

Jie galutinai pavergė kraštą, kurį Dangaus Galybių Viešpats atidavė žydams, kad amžinai jų tėvynė būtų ir jame laisvai gyventų.

Romos galingasis viešpats paskyrė išrinktųjų tautai valdovus iš svetimųjų tarpo, kad jie valdytų kraštą ir jo gyventojus.

Bet jie valdė, kaip valdo alkani vilkai be piemens apsaugos paliktas lauke aveles.

Dideliais mokesčiais ir sunkiais muitais apkrovė jie kiekvieną Romos valdovo naudai ir dar trigubai tiek ėmė savo prabangai ir ištvirkimui.

Ir kalbėdavo vieni: — Žydai neturi kito valdovo, vien tik Dangaus Galybių Viešpatį: todėl nemokėsime muitų ir duoklės neduosime svetimiesiems...

— Vien tik Viešpaties garbei ir Jo didybės Namui palaikyti privalome duoklę, — sakydavo kiti.

Ir kilo visam krašte didelis sumišimas ir neramumai; jie beldėsi į Sinedriono duris, versdami tautos galinguosius, Dievo Amžinojo Namų saugotojus ir dievotus parušimus tarti tautai išminties žodį.

Susirinko tada posėdžiauti Sinedriono nariai, kad surastų tuos išminties žodžius tautai ir tautai patartų, kaip ji šiuo atveju turi elgtis, Amžinajam nenusidėdama ir Romos valdovo neužgaudama...

Bet pakrikusios buvo jų mintys ir, ilgai besiginčydami, nesurado kelio, kurį turėjo tautai nurodyti, kad juo eitų...

— Nemokėsime muitų stabmeldžių viešpačiams ir duoklės neduosime,— kalbėjo dievoti parušimai ir Rašto bei Toros mokytojai. — Tik Amžinojo didybės Šventovei ir Jo ten garbei palaikyti privalo žydai duoklę.

— Nusilenkime Cezariui, kuris Amžinojo sprendimu tapo viso pasaulio ir mūsų valdovu ir viešpačiu, — kalbėjo, juos ramindami, Dievo Namų tarnai ir Jo garbės saugotojai...

— Vien tik Dangaus Galybių Viešpats yra mūsų valdovas, kitų neturime ir turėti neprivalom, — atsakydavo jiems mokytojai ir tautos išminčiai...

— Ar melecho Erodo dienomis nebuvome sunkia duokle apdėti? — prieštaraudami klausė jų tautos galingieji. — Atiduokime Dievui, kas yra Dievo, ir Cezariui, kas yra Cezario, kad ramiai galėtume gyventi, ir mūsų šeimos ramybėje džiaugtis savo dienomis.

— Senas melechas —tesie jo vardas visiems amžiams prakeiktas — iš tautos surinktą duoklę naudojo Viešpaties Šventovei puošti ir Jo garbei palaikyti...

Taip jie besiginčijo ir, nieko nenutardami, išsiskirstė, dar didesnį sumišimą žmonių širdyse pasėdami.

— Kas mokės muitus ir teiks stabmeldžiams duoklę, skaudžiai įžeis Dangaus Galybių Viešpatį, — skelbė aikštėse ir maldos namuose dievoti parušimai ir Rašto bei Toros mokytojai.

— Tik Viešpaties didybės Šventovei privalo duoklę Izraelio sūnūs! — kartojo po visą kraštą pasklidę jų mokiniai ir pasekėjai. — Mirtis tiems, kurie nusikalsta Viešpaties Sandorai, stabmeldžių valdovą savo viešpačiu pripažindami!..

Taip jie kalbėjo, ir minios atidengė jų žodžiams savo ausis ir dėjo juos į savo širdis, nes tie žodžiai buvo malonūs ir Amžinojo Dievo vardu skelbiami.

Veltui į tautos protą bylojo šventikai, stovį Amžinojo Šventovės sargyboje, ir turtingieji, bijoję dėl savo turtų, kad nesipriešintų Dangaus Viešpaties sprendimui, kuriuo jis atidavė pasaulio galią į Romos valdovo rankas, ir todėl duotų duoklę, kurios reikalauja...

Bet jų žodžiams kurčios buvo minios ir jiems paniekos kupinos, kodėl šaukia stabmeldžių prievartai pasiduoti, Amžinojo Sandorai nusikalsdami...

Muitininkus, kurie duoklės rinkti atvykdavo, išvydavo iš savo namų, niekindami ir pragaro sūnumis juos pravardžiuodami, o įsikarščiavę jaunuoliai purvu ir akmenimis juos apmėtydavo...

Tada pasiuntė edomitai kitus muitininkus, iš netikinčiųjų ir Amžinojo negerbiančiųjų tarpo, ir juos lydėjo ginkluoti kareivių būriai...

Tie muitininkai buvo žiaurūs kaip tyrų šakalai. Iš tų, kurie negalėjo duoklės sumokėti, jie paimdavo ožkas ir asilus, jaučius ir karves, ir kitus gyvulius, kuriais šeimos maitinosi ir kurie darbui buvo reikalingi...

O kurie neturėjo nei ožkos, nei jaučio, nei kito gyvulio, pagrobdavo jų vaikus ir žmonas, kad parduotų miestų aikštėse kaipo vergus.

Kurie gi priešinosi jų prievartai, vietoje nudėdavo arba pančiais surakinę atiduodavo į beširdžių teisėjų rankas kaipo maištininkus, maištu nusikaltusius.

Kilo visam krašte sumišimas ir nuskriaustųjų dejavimai, ir nebuvo, kas juos apgintų, o nelaimėn patekusiems pagelbėtų...

Daugel žmonių palikdavo savo namus ir daržus savo ir bėgdavo su šeimomis į kalnus pasislėpti, kad išvengtų prievartos, gyvybę ir laisvę išsaugotų.

Žemės turtuoliai ir tautos galingieji išpirkdavo į vergijos pavojų patekusius, bet pasilaikydavo juos pas save kaipo vergus, kol ateis didieji išlaisvinimo metai.

Tuo jie sukeldavo savųjų tarpe dar didesnę neapykantą, negu buvo edomitams ir muitininkams...

Nusivylimas ir pagieža apsigyveno žmonių tarpe, jų širdis užnuodydama, ir nebuvo, kas juos pagydytų...

II

Nuo dienos, kada pasiskelbęs Žadėtuoju pakibo ant kryžiaus, o jo draugai ir pasekėjai vieni buvo kalaviju nudėti, kiti išsisklaidė, savo gyvybę gelbėdami, pagieža apsigyveno Jehudos iš Hamalos širdyje ir nusivylimas.

Nusigręžė visi nuo tų, kurie nelaimės dienomis išvengė mirties, ir niekas nenorėjo suteikti jiems prieglaudos ir pasigailėti, apsaugodami jų gyvybę.

Vieni taip elgėsi todėl, kad tautos vadovai ir josios mokytojai pasmerkė nelaiminguosius, kaip Amžinajam nusidėjusius; kiti gi atstumdavo juos nuo savo namų angos, Erodo kerštingos rankos bijodami.

Pasislėpė tada Jehuda iš Hamalos su artimaisiais savo draugais kalnuose ir gyveno ten, kaip Dievo pasmerkti ir žmonių atstumti.

Ir buvo tada jo širdis kupina pagiežos žmonėms ir nepasitikėjimo Amžinojo pažadais ir Jo teisingumu.

— Ar jau, Senasis dienomis, Tavo ranka nevaldo pasaulio, ir Tu nesirūpini likimu tų, kurie Tavimi ir Tavo globa pasitiki? — piktažodžiavo jo širdis. — Kodėl tada reikalauji, kad Tave žemės sūnūs gerbtų ir aukomis garbintų Tavo vardą?

— Maniau, kad žydas žydui yra brolis, ir todėl kiekvienas pasigailės nelaimėn patekusio, bet tokių neatsirado.

— Jie pasirodė esą vilkai, ir jų širdyse pasigailėjimas negyvena nelaimingiesiems ir likimo nuskriaustiesiems.

— Todėl būsiu jiems vilkas, kaip jie yra vilkai mums, kurie ne dėl savo kaltės ir ne sau naudos ieškodami patekome į vargą ir turime šiandien slapstytis kalnuose su laukiniais žvėrimis...

Pagieža ir žmonių neapykanta gyvendamas, skriaudė Jehuda ir tie, kurie su juo buvo, kiekvieną, į jų rankas pakliuvusį.

Kalnuose besislapstydami, prievarta imdavo, kas jiems buvo reikalinga, atimdami iš turtingųjų turtus ir avių bandas pagrobdami.

Bet slinko dienos, ir nurimo Jehudos širdyje pagieža, ir ėmė jis savo darbų gailėtis ir atjausti nelaiminguosius dėl galingųjų prievartos ir neteisybių .

Gyveno tada ramiai kalnuose kaipo bandų piemenys, nieko neskriausdami ir net sušelpdami, kurie sušelpimo buvo reikalingi...

Aprimo Jehudos širdis ir liovėsi Amžinajam piktažodžiavusi, prikaišiodama Jam pasaulio neteisingumą, kaip kad anksčiau skųsdavosi.

Bet dabar, kai kalnus pasiekė gandai apie naujus išrinktosios tautos nelaimingųjų sūnų vargus, jų aimanos sukrėtė Jehudos sielą ir pažadino neramią jo širdį.

— Krauju ir ašaromis vėl pabrinko žemė, o galingųjų širdys neteisybe, — tarė sau Jehuda iš Hamalos. — Negi galiu ramiai gyventi, kai nelaimingieji pagalbos šaukiasi ir jos nesusilaukia.

Vėlų vakarą, kai jo draugai sugulę sumigo, pasišalino Jehuda į nuošalią vietą, kad ten niekas jam netrukdytų ir negirdėtų žodžių, kuriais turės prabilti į Amžinojo širdį...

Ten atsiklaupęs, taip meldėsi Jehuda, Dievo palaimos naujam savo žygiui bemaldaudamas:

— Viešpatie, kur dingo Tavo teisingumas, kad leidi skriausti silpnuosius, ir Tavo ranka skriaudžiamųjų neužtaria?

— Kodėl apleido Tavo malonė išrinktąją tautą, kad josios mokytojai ir Tavo įstatymų aiškintojai nueitų neteisybės keliais?..

— Žmogus žmogui juk turėtų būti brolis, o kodėl jis tapo vilkas ir dar aršesnis, negu vilkas, savo artimui?..

— Skauda šiandien mano širdis dėl prievartos ir neteisėtumo, kurie įsigalėjo Tavo pasaulyje!..

— Užmiršk, Viešpatie, kuo esu Tau nusikaltęs, įkvėpk dabar mano širdį, kad sužinočiau ir suprasčiau, kaip turiu elgtis, su piktais kovodamas ir skriaudžiamuosius užstodamas, kad jie nepavargtų ir nesukluptų, Tavo teisingumu suabejoję, kaip kad mano siela buvo suabejojusi nelaimės valandoje...

— Prabilk, Viešpatie, į mano širdį, palaimink mano protą, kad nesuklupčiau, vardan Tavo teisybės gyvenimo kelius belygindamas...

— Palaimink, Viešpatie, mano sielą, kad ji vėl nenusiviltų!..

Taip meldėsi Jehuda iš Mahalos visą naktį, iki aušra patekėjo, laukdamas, kad Amžinojo dvasia prabils į jo širdį, bet dangus tylėjo...

Dangus tylėjo, ir Jehuda nesusilaukė Amžinojo malonės, bet jo siela dar nenusivylė...

Kai atėjo antra naktis, vėl atsiskyrė Jehuda nuo savo draugų, ir kai jie sumigę ilsėjosi, jis, nuošaliai nuėjęs ir atsiklaupęs, vėl meldėsi Amžinajam, kad į jo širdį prabiltų, maldaudamas:

— Aš nesuprantu Tavo kelių, Viešpatie, ir nežinau, kodėl leidai, kad pasaulį valdytų stabų garbintojai, kurie Tavęs Viešpačiu ir Dievu nepripažįsta ir Tavo vardo negarbina?

— Ar jie Tau malonesni, negu mes — tos tautos sūnūs, kurią patsai pasirinkai ir ją globoti pažadėjai?

— Kodėl atidavei išrinktosios tautos sūnus į stabmeldžių rankas, kad jiems vergautume paniekinami?

— Kur Tu esi, kad apleidai pasaulį ir nesirūpini daugiau Tau ištikima tauta, kodėl baudi nepasisekimais tuos, kurie nori kovoti Tavo teisybės vardan?

— Tu tyli ir neatsakai man, nes esu tik kirminas Tavo akyse, ir dargi nusidėjęs...

— Viešpatie, aš ilgai kaupiau neapykantą žmogui savo širdyje, betgi pasigailėjau ir neapykantą jau užmiršau.

— Jei esi kupinas neapykantos man, atsimink, Viešpatie, kad aš nieko sau nereikalauju ir neieškau ir ne dėl savo nepasisekimų pasipiktinau Tavo pasaulyje nustatyta tvarka...

— Aš neteisingai buvau žmonių smerkiamas ir skriaudžiamas, ir todėl pagieža buvo apsigyvenusi mano širdyje. Bet aš atleidau jiems, nors jie neprašė, kad atleisčiau.

— Kodėl gi Tu nenori atleisti man, kai aš maldauju, ir nenori prabilti į mano širdį, kai aš prašau, kad prabiltum...

Taip jis meldėsi visą naktį, iki aušra patekėjo, bet nejuto savo širdyje, kad Amžinasis būtų atkreipęs į jį savo malonės žvilgsnį...

Visą dieną Jehuda iš Hamalos nerimavo, nes jo siela buvo abejojimų kupina.

Kai atėjo naktis, Jehuda vėl kalbėjosi su Viešpačiu, bet ir šį kartą dangus neprabilo, ir todėl nusivylimo kupina šiais nusiskundė žodžiais jo audringa siela:

— Jei Tu tyli ir neatsakai man, aš nenaudosiu Tavo vardo ir eisiu

keliu, kurį pasirinkau, be Tavo palaimos, kol nugalėsiu žemėje pikta arba žūsiu...

— Jei nesurandu teisybės Tavo akyse aš, kuris nieko sau neprašau, kaip gali ją surasti skriaudžiamieji, kurie vien savo skriaudomis Tau skundžiasi?

— Tu jų skundų neišgirsti, bet juos išgirdo mano siela, ir todėl stengiuosi atlikti savo vardu, ko Tu nepanorėjai ir šiandien nenori atlikti, nors vadiniesi Teisinguoju!..

— Jei tu, Viešpatie, leidai įsigalėti pasaulyje neteisybei, smurtui ir prievartai, aš kovosiu, kol nugalėsiu arba žūsiu.

— Jei turėsiu žūti, tai žūdamas sušuksiu, kad pasaulis mane išgirstų, kad Tu nesi teisybės Dievas, ir Tave džiugina vien žmonių kančios.

Vos išaušo ryto aušra, Jehuda pažadino iš miego savo draugus ir tarė jiems:

— Kelkitės! Nedelsime toliau ir eisime lyginti gyvenimo kelių, kad jie nebūtų vieniems erškėčiais kloti, kitiems gi gėlėmis barstyti!..

Bet mieguisti draugai nesuprato jo žodžių, nes jų sąmonė seniai jau buvo atbukusi, o siela paskendusi kasdieninės duonos susirūpinimuose, ir todėl ėmė klausinėti, ką reiškia jo kalba?..

— Žydas žydui yra brolis, nes visi esame iš Abraomo sėklos kilę, — tarė jiems Jehuda: — Todėl neturėtų būti mūsų tarpe nuskurdusių, alkanų ir pavargusių, kol yra, kurie turi daugiau, negu jie reikalingi...

— Niekas nenori dalintis Dievo palaima su tais, kurių Amžinasis nelaimina, — atsiliepė vienas tų, kurie jo klausė.

— Taip, turtingieji pamiršo, kad jie turi dalintis turtais, kuriais juos laimino Amžinasis, su tais, kurie nieko neturi, nes jų širdyse artimo meilė nebegyvena, gobšumas užvaldė jų sielas, ir turtas tapo jų viešpačiu, — tarė Jehuda. — Turim priminti turtingiesiems jų pareigas skurstančiųjų brolių atžvilgiu.

— Ar turim, pavieniui išsiskirstę, eiti ir skelbti jiems tavo žodžius? — ėmė jį klausinėti draugai.

— Jie neįsileis mūsų į savo namus!..

— O kurie įsileistų ir klausytų, argi mūsų prasti žodžiai įtikintų juos ir paveiktų jų širdis...

— Ar gali gyvas žodis paveikti širdis, kurios kaip išdžiūvusi dirva geros sėklos negaivina? — tarė jiems Jehuda. — Turime priversti juos pasidalinti pertekliais su broliais, kuriems net kasdieninės duonos trūksta...

— Kieno vardu mums kalbi? — nesiliovė klausinėję. — Ar tau buvo Dievo žodis, tave paraginęs?..

— Ne, man nebuvo Dievo žodžio, ir nelaukiau, kad būtų. Ką jums dabar kalbu, savo vardu sakau, — tarė jiems Jehuda. — Mano širdis suabejojo žemės tiesa ir Amžinojo globa žmogui...

Apsupo ratu Jehudą iš Hamalos draugai, su kuriais iki šiol dalindavosi laime ir nelaime, vargais ir džiaugsmais nuo dienos, kada tapo žmonių atstumti, kaip Amžinajam nusidėję...

— Ar vėl turime atiduoti savo gyvybes pavojui dėl žmonių, kurie dėkingumo nepažįsta?..

— Kai buvome persekiojami, niekas nepanorėjo priglausti mūsų savo namuose...

— Kai buvome alkani ir ištroškę, niekas vandens gurkšniu, nei duonos guriniu nepalaikė mūsų...

— Giminės ir artimi atsižadėjo, ir tapome nevaisingi, kaip padžiūvę vaismedžiai...

— O juk nelaimėn buvom patekę, ne sau, bet kitiems laimės besiekdami, Amžinojo pažadais patikėję...

— Patikėjome, kad Žadėtasis jau nužengęs, ir atėjo žadėtosios laimės dienos...

Taip kalbėjo draugai, bet Jehudos širdis dėl jų žodžių nesusvyravo ir nusiteikimas nepakitėjo.

— Ką esu pasakęs, pasakiau! Taip man pataria mano siela, — apsižvelgdamas aplinkui, tarė Jehuda iš Hamalos savo draugams. — Kuriems nepatinka mano žodžiai, ir jų širdys nepritaria, tepasilieka kalnuose ir ramiai gyvena, kaip kad iki šiol gyveno. Kurie gi paseks mane, tenegalvoja apie žmonių dėkingumą, nes Amžinasis neapdovanojo sielų dėkingumo jausmu, bet pasėjo ten pavydo sėklą ir neapykantą...

Žmogus žmogui turėtų būti brolis ir draugas, bet ne vilkas...

Girdėdami šiuos Jehudos žodžius, vieni nusisuko, nuėję atsigulė ir atsigulę miegojo, iki saulė patekėjo; kiti gi tarė Jehudai:

— Amžinasis palaimino tave šviesesniu protu, ir tu buvai mums iki šiol, kaip vyresnysis brolis ir mokytojas.

— Neapleidai mūsų sunkiąją valandą ir stengeisi palengvinti mums ištrėmimo naštą...

— Neapleisime dabar tavęs ir nepaliksime vieno nusivylimui, ir telaimina Gėrybių Viešpats tavo sumanymus...

— Pasiimkite tada kalavijus ir kitus pabūklus į rankas, kurios jau buvo nuo jų atpratę, — nusidžiaugė Jehuda. — Eisime, draugai ir broliai mano, gelbėti, kurie mūsų pagalbos reikalingi...

— Kada melas pavirto žemėje tiesa, apgaulės žodžiai — teisybe, o skriauda ir prievarta — teisingumu, žinokite, kad atėjo mūsų valanda, nes Amžinojo akis nebemato ir Jo ausis nebegirdi...

— Lyginsim kelius, kad Dievu pasitikėję nepavargtų kelyje ir nesuabejotų...

III

Kai sugrįžo Jehuda, Natano sūnus, į Kerioto miestą, į namus, kuriuose buvo gimęs ir augęs, nesurado gyvų nei tėvo, nei motinos.

Juose dabar gyveno broliai su savo šeimomis, bet neapsidžiaugė jį pamatę, neištiesė rankų ir nepasisveikino su juo kaip su broilu, kurio ilgai nebuvo matę.

Susirūpinę ir su neapykanta į jį žvairuodami, tarė jam, šiuos žodžius kalbėdami:

— Mūsų tėvas ir motina mirė siela nusiminę dėl tavęs, kad į šuntakius nuklydai, doros kelio atsižadėjęs...

— Tėvas mirdamas neatleido tau nepaklusnumo nuodėmės, todėl nėra tau jo palikime dalios...

— Ir vietos namuose, kuriuose gyvenam...

— Ar nesu gimęs šiuose namuose, kaip ir jūs? Ar nesu čia sėdėjęs ant motinos kelių? — tarė Jehuda, jiems atsakydamas. — Kodėl šiandien norite uždaryti man šių namų duris, kad nesurasčiau čia prieglaudos galvai ir atilsio mano pavargusiai sielai?..

— Nesilygink su mumis, kuriuos tėvas palaimino, kaip vienintelius jo palikimo paveldėtojus...

— Esi palaidūnas, kurį tėvas savo ranka atkirto nuo mūsų giminės kamieno: esi todėl mums svetimas ir grįžk, iš kur esi atėjęs...

— Jei prievarta brausies į mūsų namus, turėsime viešai apskųsti tave bendruomenei kaipo tautos atskalūną, tikro tėvo pasmerktą...

— Ir dar atiduosime tave į teismo rankas, kaipo maištu krašto vyriausybei nusikaltusį...

Taip kalbėjo broliai, grasydami ir į namus jo neįsileisdami, nes jiems buvo gaila atiduoti dalį, kurią jau laikė savąja.

— Nepaveiksiu jų sąžinės, jei dėl turto tikro išsižada brolio ir dargi graso atiduoti į rankas edomitų, — tarė Jehuda savo širdyje. — Dabar patyriau, kad žmogaus gobšumas nugali meilę broliui ir artimui savo.

Taip pagalvojęs, nusikratė Jehuda, Natano sūnus, dulkes nuo savo padų, nusigręžė ir nuėjo šalin, atgal nepažvelgdamas.

— Eisiu dabar pas tuos, kurie jaunystės dienomis buvo man draugai. Gal surasiu pas juos mano skriaudai užuojautą ir vargui paguodą...

Bet ir buvę draugai nusigręžė nuo jo: vieni dėjosi jį užmiršę ir prisiminti negalį; kiti gi sakė, kad jų šeimos didelės ir namai ankšti, todėl priglausti jo negalį...

Taip jie elgėsi ir kalbėjo todėl, kad nereikėtų sušelpti ir padėti jam iš savo turtų pertekliaus...

Nusiminė siela Jehuda, Natano sūnus, ir, apleisdamas Kerioto miestą, tarė savo širdies gilumoje:

— Ko skubėjau čion iš krašto, kuriame buvau pakankamą suradęs duonos kąsnį?..

Skubėjau, nes buvo pasiilgusi mano siela vietų, kuriomis džiaugėsi akys, kada širdis buvo jauna, ir visi man atrodė draugais...

Grįžau todėl, kad ten buvau vienišas svetimųjų tarpe, ir todėl duona atrodė karti, kraštas nejaukus, o žmonės šalti ir nedraugiški svetimšaliui...

Grįžau, nes tikėjausi, kad broliai ir giminės nusidžiaugs, manęs sulaukę, o jaunųjų dienų draugai atvers man savo širdis, ir jų tarpe nusiraminsiu ir praeities vargus užmiršiu...

Bet štai broliai atsižadėjo manęs dėl turto, kurį tėvas paliko, o draugai nukreipė savo veidus, kad nereikėtų paremti manęs nepasisekimo dienomis...

Nebetikėsiu draugiškumo jausmais, nes įsitikinau, kad draugas ištikimas, kol ne tu, bet jis iš tavęs tikisi naudos...

Nesutiko manęs tėviškė, kaip sutinka motina sūnų, bet sutiko kaip pamotė, kuri nemėgsta, kad posūnis lankytųsi namuose, kurie kadaise jo buvo...

Nesuradau čia pastogės, kuri būtų priglaudusi mane, nesuradau draugų, kurie būtų atidengę man savo širdis ir sutikę mane kaip draugą...

Pasijutau čia, gimtame krašte, kaip svetimšalis, kurio visi nemėgsta, negerbia, dargi neapkenčia, kodėl valgo ne savo krašto duoną...

Nepasigailėjo manęs nei tėvas, nei broliai, nei tie, apie kuriuos maniau esą mano draugai; tenuvysta mano širdis ir suakmenėja, jei aš kada pasigailėčiau vieno jų...

Esu čia, kaip užguitas vilkas, todėl nuo šios dienos aš būsiu, kaip vilkas visiems, kuriuos sutiksiu savo kelyje...

Dievas nepažvelgė į mane malonia akimi ir neišlygino, kaip kitiems, man kelio — nenepažins mano lūpos žodžių, kuriais reiškiama Jam pagarba...

Dabar skubiai keliausiu ten, kur manęs niekas nepažįsta ir nežino, kas esu, pasirinkęs tremtinio likimą, ir tesie prakeikti, kuriuos čia palieku...

Juk jei čia ilgėliau pasilikčiau, ar neatiduotų manęs į muitininkų rankas, apskundę, kad nesu sumokėjęs duoklės, kurią sumokėti turėčiau...

Niekas nepasirūpintų tada mano likimu, o tie, kurie apvylė mano sielą ir nuskriaudė mane, nusidžiaugtų, kad manęs nemato, ir todėl greičiau nurimtų jų sąžinė dėl skriaudos mano...

Taip kalbėjo savo širdyje Jehuda iš Kerioto, susikrovė maisto ant asilo nugaros, kuriuo apsirūpino ilgai kelionei, ir leidosi į svetimus kraštus...

Keliavo į Rytus, į Babilono žemę, nes girdėjęs buvo, kad ten gyvena Izraelio sūnūs, kurie irgi mito svetimo krašto duona, nesuradę jos savo tėvų žemėje...

Nors jo širdis buvo dar pabrinkusi neapykanta, bet siela viliojo viltimi, kad surasiąs ten, ko nesurado čia, tėvų žemėje: draugus ir užuojautą.

Nes nėra sunkesnės sielai naštos, kaip vienišumo jausmas: turi žmogus turėti, kam galėtų pasiskųsti nepasisekimo dienomis...

Nėra skaudesnio likimo, kaip likimas to, kuris niekur nesuranda užuojautos: turi žmogus turėti, kas jį užjaustų ir kas paguostų jį, kai siela dėl nepasisekimų ir gyvenimo nelaimių palūžta...

Kai jis keliavo, netikėtai užklupo jį kareivių būrio lydimas muitininkas. Jis varė gyvulių bandą ir vedė su savimi surakintas moteris ir vaikus, kurių tėvai ir vyrai buvo pasislėpę ir duoklės nesumokėję.

Sulaikė jį muitininkas ir sulaikęs ėmė klausinėti:

— Kas esi, iš kur ir kur keliauji, ir ar esi atsilyginęs Cezariui duoklę?..

— Atkeliavau čion iš svetimų kraštų ir esu pasiryžęs, kaip matai, grįžti, iš kur esu atkeliavęs, — kalbėjo jam atsakydamas Jehuda.

— Įrodyk, kad esi sumokėjęs duoklę, kurią privalai sumokėti, ir galėsi laisvai keliauti, kur keliauti esi pasiryžęs...

— Aš neturiu čia nei žemės, nei namų, nei jaučio, nei asilo, nei kito turto, iš kurių turėčiau mokėti Cezariui duoklę, — tarė jam Jehuda. — Leisk man keliauti, kur manau apsigyventi, ir ten atsilyginsiu, ką esu Cezariui skolingas...

— Matau, esi valkata ir tinginys, nusipelnęs, kad būtum parduotas mugėje kaipo vergas, — tarė muitininkas ir atėmė iš jo asilą, o patį surakino grandine su tais, kuriuos buvo anksčiau suėmęs, kaipo duoklės nesumokėjusius...

— Tesie prakeikta tavo širdis, ir šeolio ugnis temaitina tavo sielą, — tarė nusiminęs Jehuda iš Kerioto...

IV

Kai Jehuda iš Hamalos nusileido su savo pasekėjais į lygumą, sutiko gausų žmonių būrį; jie visi skubėjo kalnų link.

Moterys vedė už rankų vaikus, o kūdikius nešė ant pečių; vyrai gi ėjo ryšulių prislėgti ir priešakyje varė gyvulių bandas.

Pamatę Jehudą ir jo ginkluotus palydus, susilaikė vietoje, išgąsčio kupinomis akimis į juos pažvelgdami; moterys gi pradėjo garsiai verkti, o vaikai klykti.

— Kodėl skubate į kalnus, kur tik klajokliai piemenys su savo bandomis gyvena? — paklausė Jehuda, nuraminti juos norėdamas.

— Ar nesi muitininkas ir šie ginkluoti vyrai — tavo palydai? — atsakė jam bėgliai klausdami.

— Nesu muitininkas, — ramino juos Jehuda. — Esame pasiryžę gelbėti išrinktosios tautos sūnus nuo muitininkų priespaudos, ir todėl esame apsišarvavę ginklais.

— Mes bėgam iš namų, kad prievartos išvengtume; jie jau atvyko į Hagarą, kuri yra artimiausia mūsų kaimui...

— Kai išgirdome, skubiai apleidome namus, kad kalnuose pasislėptume.

— Bėgame todėl, kad vieni mūsų neišgali duoklės sumokėti; kiti gi, kad bijome Amžinajam nusidėti...

— Bijome dievotų šomerių; jie graso mirtimi kiekvienam, kuris edomitams nusilenkęs duoklę atiduotų...

— Jie garsina, kad prakeiktas, kuris nusidės Dangaus Galybių Viešpačiui, duokle stabmeldžius pagerbdamas...

— Nes tik Amžinajam ir Jo Šventovei Jeruzalėje privalo žydas duoklę.

Taip kalbėjo bėgliai, ir jų kalbų išklausęs, tarė jiems Jehuda:

— Tie, kurie pasitiki mumis ir mūsų kalavijais, tegrįžta namo; kurie gi dėl baimės yra siela neramūs, teeina, kur ėję, tiesiu keliu į kalnus. Ten surasite mūsų draugus, kurie priglaus jus ir pavalgydins, kad jūsų išgąsties dienos nebūtų alkanos.

— Teatlygina Amžinasis tavo gerą širdį turtų prieaugliu, kad tau senatvė būtų rami, — laimino jį seniausias amžiumi. — Bet kaip surasime kalnuose tavo draugus? O jei surasime, ar patikės, kad tavo patarimu prašome saugios prieglaudos ir maisto?..

— Duosiu jums palydą, kurio žodžiais patikės mūsų draugai, — pažadėjo Jehuda. — Bet vienas jūsų teeina su mumis ir rodo kelią ten, kur dabar siaučia Belzebubo pasiuntiniai.

Išgirdę jo žodžius, išėjo priekin keli jauni vyrai ir tarė Jehudai:

— Nesame apsunkinti šeimomis; eisime su tavim, nes pasilikti norime tavo draugais ir klausyti tavęs, jei mūsų neatstumsi...

V

Kaime, kurio gyventojus gelbėti atvyko Jehuda, surado tik senus ir paliegusius vyrus ir moteris.

Sužinojęs, kad muitininkai šiuo metu dar Hagaroje, tarė Jehuda savo draugams:

— Turime skubėti ten, kad apsaugotume neturtingųjų laisvę ir pasiturinčiųjų brolių turtą...

— Ten gyveną neverti pagalbos, — tarė išėjęs priekin žilabarzdis rabis, Rašto ir Toros mokytojas. — Jie nesilaiko šabato, nelanko Dievo Namų Jeruzalėje, Pesacho metu neatnašauja ten Amžinajam, kaip dera kiekvienam, kuris laikosi Rašto ir Toros įsakymų.

— Bet jie žydai, vadinasi mūsų broliai ir artimi, kuriuos gelbėti turime, kai juos nelaimė ištinka, — tarė jam atsakydamas Jehuda.

— Ne artimi ir ne broliai, bet atskalūnai, pikti nusidėjėliai, Belialio sūnūs, — piktai sušuko senis rabis. — Jie bendrauja su stabmeldžiais, su jais geria iš vienos taurės ir valgo iš vieno indo! . .

— Ar jie, rabi, kitų skriauda gyvena, su stabų garbintojais susidėję? — susirūpino Jehuda.

— Jie skriaudžia Dangaus Viešpatį! Šie atskalūnai drįsta vadintis Dievo sūnumis! — smarkavo, vis labiau įniršdamas, senas rabis ir, iškėlęs į dangų abi rankas, šaukė pasmerktiesiems bausmės: — Tesunaikina juos Dievo rūstybės ranka, tetampa nevaisingomis jų žmonos ir dukterys, ir jų sėkla teišnyksta amžinai iš žemės paviršiaus! . .

Taip grūmojo senas Rašto ir Toros mokytojas. Kiti gi, girdėdami rūsčius rabio žodžius, tyliais, nedrąsiais balsais kalbėjo Jehudai tardami:

— Rabis Irmejachas niekados nepatyrė nepritekliaus ir nematė alkanos savo šeimos. Todėl tiek piktai kalba apie žmones, jų nepažindamas. . .

— Nežinau, kuo jie nusideda ir kaip garbina Amžinąjį, bet žinau, kad yra ramūs žmonės ir gyvena kaip amatininkai savo rankų darbu. . .

— Jų širdys nėra užkietėjusios žmogaus vargui. Apsilankęs pas juos alkanas neišeina nepasotintas, nuogas nepridengtas. . .

— Tesie prakeiktas, kuris ieško pagalbos pas pasmerktuosius, — girdėdamas jų kalbas, pasipiktino senas rabis. — Jis bus pasmerktas su jais Amžinojo rūstybės teismo dienoje.

— Smerkti palikime Amžinajam, kad neapsiriktume ir nepasmerktume nekalto, — tarė Jehuda. — Neužmirškime, kad jie yra žydai. . .

— Ne žydas, kuris nesilaiko Rašto ir Toros, — tvirtu balsu atsakė rabis. — Amžinos gehenos yra nusipelnę! Vargas mums! Žydai pamiršo Amžinojo įstatymus, atskalūnais tapo, ir todėl vėl atidavė Teisingasis mus į stabų garbintojų vergiją. . .

— Kiekvienas turi savo protą ir eina savo keliu. Aš einu, kur turiu eiti, — pasiryžo Jehuda.

— Mano kalba iš Dievo širdies į tavo ausį. Vargas tau, jei tavo širdis pasipriešina, atkakliam užsispyrimui atsidavus, — sudraudė jį senasis dievotas rabis.

— Turiu tuos, kurie save vadina Dievo sūnumis savo akimi pamatyti, savo ausimi išgirsti.

VI

Kai Jehuda su savo vyrais pasiekė Hagaros kaimą, visi jie buvo nustebinti, kad ten viešpatavo nesudrumsčiama ramybė.

Gatvėje, medžių unksnėje, žaidė vaikai, pas kiekvienų namų slenkstį seni ir jauni dirbo savo amato darbą.

Nei triukšmo, nei garsių kalbų nebuvo girdėti, nes visi dirbo tylėdami ir susikaupę.

Nei vienas iš jų neatkreipė dėmesio į Jehudą ir jo ginkluotus palydus ir neatsitraukė nuo darbo, kad pasiteirautų, kas jie yra ir ko čion atvyko.

— Negi čia dar nebūtų apsilankę muitininkai, kad niekur nesigirdi prievartos dejavimų? — stebėjosi ateiviai.

Kai jie pasiekė aikštę viduryje kaimo ir susėdo medžio paunksnėje, Jehuda, palikęs draugus ilsėtis, priėjo vieną tų, kurie dirbo prie savo namų slenksčio, apavą gamindami.

Amžinojo vardą pagarbinęs, paklausė, kur yra kaimo vyresnysis?

— Rubenai, padėk darbą į šalį ir nuvesk šį vyrą pas mokytoją, nes turi pas jį reikalą, — tarė vyresnysis savo padėjėjui.

Tasai, žodžio netardamas, atidėjo į šalį apavą ir įrankius ir atsistojęs tarė Jehudai:

— Eiva, Dievo žmogau, aš parodysiu tau, kur gyvena kaimo vyresnysis ir mokytojas.

Taręs žengė pirmyn, o Jehuda sekė jį, vos suskubdamas.

— Štai mūsų mokytojas! — pirštu parodė Jehudai seną žmogų Rubenas ir, taręs tai, nusigręžė ir nuskubėjo atgal.

Kai Jehuda priėjęs pasveikino šį vyrą Dievo žodžiais, jis liovėsi dirbęs ir atsikėlė iš užustaklių, kuriomis audeklą audė.

Matydamas Jehudą ginkluotą ir pastebėjęs atokiai jo vyrus besėdinčius, paklausė:

— Ar esi muitininkas? Duoklę Cezariui esame sumokėję, ir tau nėra čia kas veikti.

— Nesu muitininkas, — tarė jam Jehuda: — Esame tie, kurie skubėjome jus apginti nuo muitininkų prievartos.

— Gero nelaimi, kas nuo prievartos ginasi prievarta, — tarė jam atsakydamas kaimo vyresnysis. — Veltui skubėjote: mus saugo ir gina Dangiškojo Tėvo ranka ir Jo Pirmagimio Sūnaus užtarimas. Esame ramūs amatininkai ir, kad ramiai gyventume, atiduodame Cezariui, kas yra Cezario...

— Žydas neprivalo duoklės stabmeldžių valdovams, vien tik Viešpaties Šventovei! — tarė Jehuda, nedraugišku žvilgsniu į jį pažvelgdamas. — Ar ne taip moko mus Amžinojo išminčiai?

— Mes ir šventikams atiduodame neprieštaraudami duokles, kuriomis jie mus apkrauna, — nusišypsojo senas kaimo vyresnysis, ir šypsena jo buvo giedra kaip vasaros vakaro dangus, ir toji šypsena dar labiau erzino Jehudą ir gimdė jo širdyje nepalankumo jausmą, kurio diegus buvo pasodinę seno rabio pikti žodžiai.

— Tavo kalba pasiekė mano ausį kaip piktažodžiavimas, — pasipiktino Jehuda. — Ne šventikams duoda žydas duoklę, bet amžinajam pasaulio Viešpačiui, Jo garbės nesiliaujamais atnašavimais palaikymui!..

— Tikėk manim, Dievo žmogau, kad Dangaus Viešpačiui, kuris kiekvieno gailisi sutvėrimo, nėra reikalingos ir malonios kruvinos aukos. Jos reikalingos tik šventikams, kad iš jų sočiai gyventų, — tarė jam atsakydamas kaimo vyresnysis. — Ne aukų Dangiškasis Tėvas iš mūsų reikalauja, tik kad padoriai gyventume, mylėtume Jį iš visos širdies, o savo artimą, kaip patys save, atsižadėdami jo naudai, kas nėra mums būtina šiandien, ir nesirūpindami, ką ryt valgysim ar kuo pridengsime savo kūnus, nes tuo rūpinasi Tasai, kuris stebi mūsų elgesį. Tikėk mano žodžiais, kad Dievas nieko daugiau iš mūsų nereikalauja...

Matydamas, kad Jehuda piktai suraukė savo kaktą, ir manydamas, kad jis yra pasipiktinęs, tarė jam švelniu balsu:

— Gal mano žodžiai tau nepatinka, kaip svetimi ir neįprasti tavo ausims, atleisk man: mano lūpos nemoka veidmainiauti, ir kalbu tau, ką manau, kad tiesa...

Jehuda klausė jo susiraukęs ir galvą nuleidęs žemyn; nežinojo ir nenusivokė, ką turi atsakyti į kaimo vyresniojo žodžius.

— Matau, kad esate geresni, negu esu apie jus girdėjęs, — tarė pagaliau, galvą pakėlęs ir į vyresniojo veidą pažvelgęs. — Todėl manau, kad neatsisakysite alkanus vyrus pavalgydinti...

— Neatstumiam artimo, kai jis prašo valgyti, neatstumsime ir jūsų. Amžinasis dešimteriopai grąžina už gera, kurį žmogus suteikia savo broliui.

— Teks jums pasitenkinti tik Amžinojo atlyginimu, nes patys neturime, kuo atsilygintume su jumis, — su pašaipa kalbėjo Jehuda.

— Mūsų pranašai ir mokytojai sako: kiekvienam, kuris prašo, turėdamas duok, grąžinti nereikalaudamas. Juk Amžinasis todėl davė tau daugiau, negu esi reikalingas, kad pasidalintum su neturinčiu...

— Kalbėjo man žmonės, kad jūsų tarpe gyvena stabmeldžiai, su kuriais bendraujate, vieną valgį ir iš vienų indų valdgydami. Mes nenorim, kad valgiai, kuriuos mums patieksite, būtų subiaurinti nešvariomis stabmeldžių rankomis! — pareikalavo Jehuda.

— Dangiškajam Tėvui nebėra nei žydo, nei heleno. Visi yra jo vaikai, jei eina teisingu amžino gyvenimo keliu. Pavaišinsim jus valgiais, kuriais patys maitinamės...

Juo švelnesniais žodžiais ir švelnesniu balsu kalbėjo kaimo vyresnysis, juo didesnis kilo Jehudos sieloje piktas noras jam prieštarauti.

— Dar kartą prašau tave, senasis žmogau, kad tasai maistas nebūtų paliestas stabmeldžių rankos, nors jie ir eina amžino gyvenimo keliu, kaip tu sakai, — su nepasitenkinimo pašaipa kalbėjo Jehuda. — Nenorime nusidėti rūsčiam Dangaus Viešpačiui ir, nešvariu valgiu susitepę, pelnyti Jo bausmę...

— Ne tai yra nešvaru, ką dedame į burną, bet kas išeina iš burnos, jei Dievo Tėvo malonė negyvena mūsų širdyse, — pastebėjo vyresnysis. — Bet kaip keistai tu manai apie Viešpatį Dievą! Jis nėra rūstusis valdovas, jis yra gerasis mūsų Tėvas, ir meilės kupina Jo širdis...

— Anksčiau esu girdėjęs iš žmonių, o dabar iš tavo lūpų girdžiu, kad esate išdidūs, vadindami Dangaus Viešpatį Tėvu, o save Jo sūnumis.

— Todėl, kad Amžinasis nėra rūstus valdovas, kaip tu manai, bet gerasis Tėvas. Nesame jo vergai, bet vaikai, kurie Jį mylim, kaip rūpestingiausią Tėvą, — kalba jam kaimo vyresnysis aiškindamas, kaip aiškina mokytojas negabiam mokiniui. — Vergo sieloje kilnios mintys negyvena, ir jo širdis meilės nepažįsta. Vien kerštinga baimė ją yra apsėdusi. Kai pajusi, kad nesi Dievo vergas, kad Amžinasis nėra tau rūstus valdovas, bet gerasis tėvas, neteksi tada baimės, nes kuris myli savo tėvą, tasai jo nebijo... Ir mirtis tada negąsdins ir džiaugsiesi mirties valandoje, kad pasimatyti su geruoju Tėvu akis į akį, veidas į veidą ir atsirasti Jo prieglobstyje, kaipo sugrįžęs iš ilgos ir vargingos kelionės į Tėvo namus...

Taip jam kalbėjo kaimo vyresnysis pamokydamas, ir Jehuda klausė jo žodžių, vis į gilesnį sumišimą savo siela begrimzdamas, nes iki šiol nieko panašaus nėra girdėjęs ir galvojęs...

— Tavo žodžiai yra įdomūs, bet ar jų dera, Amžinajam nenusidėjus, klausyti tiems, kurie tiki ir mano, kaip tėvai tikėjo ir Rašto ir Toros išminčiai moko tikėti, — pagaliau jam tarė Jehuda, abejodamas, ar yra protingai besielgiąs, nepalankiai nusiteikdamas šių žmonių atžvilgiu tik todėl, kad ramybė viešpatauja ir giedra jų tarpe. — Kalbėjo Rašto ir Toros mokytojas, kad eseate atskalūnai ir todėl piktesni, negu stabų garbintojai...

— Dievo Dvasios įkvėptieji ir Pirmagimio Jo Sūnaus mums pasiųstieji mokytojai ir pranašai liepia mylėti net ir tuos, kurie mūsų neapkenčia, geru atsilyginti su tais, kurie skriaudžia, ir tik gera kalbėti apie tuos, kurie mus šmeižia, kad nebūtume panašūs į stabmeldžius, kurie geri tik tiems, kas yra geras... Todėl nekalbėsime apie išminčiaus žodžius, kuriais norėjo tave nuteikti, kol tau paaiškės, kas esame... Dabar leisk man

eiti ir pasirūpinti tavo alkanais vyrais, kad jie nenusiviltų mūsų svetingumu...

O jei Dangiškasis Tėvas sužadins tavo smalsumą, ir tu panorėsi sužinoti tiesą, kurią mes žinome, nieko nenuslėpsiu... Tiesa mums yra apreikšta, kad per mus ją sužinotų, kurie sužinoti nori...

VII

Sunešė moterys, vyresniojo paliepiamos, kilimus ir paklojo medžių paunksnėje.

Kitos gi atėjo vandens ąsočiais nešinos, kad keleiviai nusipraustų apdulkėjusius veidus ir rankas ir atgaivintų kelionės pavargintas kojas. O dar kitos sunešė valgius ir gėrimus ir sudėjo ant kilimų.

Kai viskas buvo paruošta ir svečiai, atsigaivinę ir atsivėsinę šaltinio vandeniu, susėdo kilimų pakraščiais, su jais atsisėdo ir kaimo vyresnysis, kad juos ragintų ir savo žodžiais jų sielas linksmintų...

Jis sulaužė su kiekvienu duoną, pasidalino druska ir atgėrė iš vienos taurės vyno; paskui valgė ir gėrė kaip su draugais ir broliais; o dar kitos moterys stovėjo už jų pečių su patiekalais ir ąsočiais, valgių ir gėrimų kupinais, kad jais pakeistų ištuštintus...

Susižavėjo Jehuda ir jo vyrai, kad šie iki šiol nepažįstami žmonės sutiko ir vaišina juos kaip brolius ir artimiausius gimines, kai jie atsilanko paviešnagėti.

— Tesi palaimintas tu ir tavo bendraminčiai, kad mums, svetimiesiems, nepasigailėjote nei skanių valgių, nei gardžių gėrimų, — dėkojo vyrai. — Tikrai matome, kad jūsų širdys yra artimo meilės kupinos.

— Ne mus laiminkite, bet Dangiškąjį Tėvą, kuris laimina mūsų rankų darbą, kad visuomet galėtume pasidalinti savo ištekliais su tais, kurie yra jų reikalingi. Dalintis su artimu ir broliu juk kiekvieno yra pareiga.

— Tavo žodžiai įdrąsino mane, gerasis viešpatie, — tarė vienas lygumų vyrų, kurie pakeliui buvo prisijungę. — Esate amatininkai ir gaminate, kas žmonėms yra reikalinga. Ar galėčiau gauti pas jus kalaviją, kad būčiau apsiginklavęs kaip mano draugai?

— Broli mano, mes ginklų negaminame ir kalavijų nekalame, — tarė jam švelniai kaimo vyresnysis. — Ginklas — prievartos ženklas, o mūsų Tėvas, kuris yra danguje, prievartos nepakenčia ir nenori, kad žmogus ją vartotų prieš savo brolį.

— Matai, švelnusis viešpatie, kaip mes esame apsirengę, — tarė kitas. — Kalnuose vaikštom pusnuogiai, vien tik strėnas avių kailiais pridengę...

— Mums gėda prieš lygumų vyrus ir moteris, bet kitos aprangos neturime...

— Kai mūsų vadovas ir mokytojas pakvietė, kad pasektume jį ir gelbėtume prievarta skriaudžiamuosius, pasekėme kaip buvome. Nenepasipiktina mumis tavo akys...

Taip jie kalbėjo, nes jutosi nepatogiai prieš šio kaimo vyrus ir moteris, bet ne todėl, kad prašytų juos sušelpti tinkamais drabužiais.

— Matau, kad esate apsirengę, kaip nedera šio krašto vyrams, — tarė vyresnysis. — Hanna ir tu Chava, eikite pas drabužių gamintojus, teatneša jie šiems vyrams tinkamus, — kreipėsi jis į moteris, kurios patarnavo vaišinimo metu.

— Bet malonusis viešpatie, mes nebeturime kuo atsilyginti! — sušuko jie, šiuos žodžius girdėdami.

— Amžinasis visų mūsų Tėvas danguje dešimteriopai atlygins, kad drabužiais sušelpėm, kurie jų yra reikalingi.

— Ačiū tau, gerasis viešpatie, ir tesie palaiminta tavo širdis, — tarė jie vienu balsu.

— Tesie palaimintas mūsų Tėvas danguje, kuris paliepė mums mylėti kiekvieną žmogų kaip savo paties sielą, — tarė jiems atsakydamas dievotasis šeimininkas.

Kai buvo atnešti drabužiai ir kiekvienas jų reikalingas pasirinko sau tinkamus, atsistojo jisai, atsistojęs sudėjo rankas ir galvą nuleidęs malda padėkojo Viešpačiui Dievui visų vardu už duoną kasdieninę...

— Nežinau, ar Amžinojo ranka rodo jums kelią ir nedrįstu jums patarti, — baigęs melstis dar tarė kaimo vyresnysis: — Bet prašau, atsilsėkite medžių paunksnėje, kol pavakarė atvėsins žemę, ir mes parūpinsime maisto, kurį galėsite pasiimti tolimesnei kelionei...

VIII

Kai visi Jehudos iš Hamalos vyrai pavalgę saldžiai sumigo medžių paunksnėje, jį apsėdo neramios mintys.

Visa, ką čia Jehuda buvo matęs ir patyręs, išsklaidė jo pasitikėjimą savimi, savo protu ir sudrumstė sielos ramybę...

— Nusivylusi buvo mano siela ir piktažodžiavimu nusidėjau Amžinojo akyse, kerštо kupina buvo mano širdis dėl žmonių nedėkingumo, ir piktu darbu esu nusikaltęs.

— Štai suradau žmogų, kurio veidas blaivus, kaip ryto dangus, ir siela rami, kaip vasaros vakaras, ir širdis nepažįsta nei neapykantos, nei nusivylimo.

— Pasakyta yra: belskis, ir bus tau atidaryta, ieškok ir surasi; beldžiausi į dangų, bet mano beldimosi Dievo ausis neišgirdo.

— Ar ne todėl Amžinasis nukreipė čion mano kelius, kad ieškočiau tiesos pas tuos, kurie ją žino, o aš nežinau, nors troškau žinoti.

— Eisiu pas šį žilą išminčių ir belsiuosi į jo širdį ir protą, kad man išminties vartus atidarytų ir paaiškintų, kur galiu surasti tikrą kelią, kurio iki šiol nesu dar suradęs...

Taip kalbėjo sielos gilumoje Jehuda iš Hamalos ir kupinas pasiryžimo atsikėlė ir nuėjo į namus, kuriuose buvo anksčiau sutikęs kaimo vyresnįjį.

Surado jį vėl už staklių besėdintį ir audeklą beaudžiantį...

Priėjęs atsisėdo pas jo kojas, kaip sėsdavo mokiniai, kada norėdavo išgirsti iš mokytojo lūpų Dievo tiesos žodį.

Pastebėjęs tai, atidėjo kaimo vyresnysis darbą į šalį ir atkreipė savo veidą į Jehudą klausdamas:

— Ko nori išgirsti iš mano lūpų, sūnau, ir kurios neramios mintys atvedė tave prie mano kojų?

— Gal būsiu nevertas tavo akyse, kad atsakytum į mano klausimus, mokytojau, — tarė Jehuda, į jo veidą pažvelgdamas.

— Nevadink manęs mokytoju, nes esu tik senas amžiumi, — tarė jis Jehudai. — Dievo dvasia neįgalino manęs skelbti jo tiesą kitiems.

— Tavo žodžiai sužadino mano sielą, ir aš suabejojau keliais, kuriais vaikštau, ir tiesa, kuria besivaduoju. Atidenk man savo širdį, prašau tave, gerasis mokytojau, ir nurodyk tiesos kelią, kurio ieškau ir surasti negaliu, apšviesk mano protą, kad suprasčiau, ko dar nesuprantu!..

— Mes, sūnau mano, neatstumiam, kuris klausia į amžiną gyvenimą kelio, — ramino jį vyresnysis. — Visas dangus džiaugiasi kai paklydęs pastebi, kad yra paklydęs. Kaip galime nesidžiaugti ir mes ir nuslėpti tiesą, kurią mums apreiškė mūsų Dangaus Tėvo Dvasia!

Tikrai sakau tau, sūnau mano, kad blogai pasielgčiau, jei nuslėpčiau amžinosios tiesos šviesą nuo brolio, kuris ieško jos...

— Amžinasis yra pasakęs mūsų tėvams, kada jie buvo tyruose: Aš esu Viešpats ir Dievas tavo! Jis nepasivadino išrinktosios tautos tėvu.

— Argi ne Dievas yra mūsų gyvybės šaltinis, ar Jis nesirūpina mumis, kaip rūpinasi tie, kurie pagimdę yra mūsų kūną? Jei juos vadiname tėvu, kaip galime nevadinti savo tėvu Viešpaties, kuris yra mūsų sielą pagimdęs! Sakau tau, mano sūnau, kad kiekvienas, kurio širdyje apsigyveno Dievo Amžinojo Dvasia ir padėjo mums nugalėti kūno aistras ir gyvenimo pagundas, yra Dievo sūnus.

— Kovosiu su tavim, kaip kovojo mūsų protėvis Jokūbas su Dievo angelu, ir prieštarausiu tau, kol įtikinsi mane savo žodžiais, kad esi tiesus ir teisybės kupina tavo kalba. Amžinasis uždraudė mums bendrauti su stab-

meldžiais, valgyti su jais ir gerti iš vieno indo. Jūs gi su jais bendraujate, vadindami dargi savo broliais. Rašto ir Toros žinovai, išrinktosios tautos sūnų mokytojai, kalba, kad iki ketvirtosios eilės užsitraukia Dievo Amžinojo rūstybę, kas nesilaiko Jo įstatymų, Jam nusidėdamas. Jūs nelankote Dievo Namų, neatnašaujate Jam...

Taip apie jus kalba šio krašto žmonės, dievoti rabiai ir Amžinojo įstatymų mokytojai...

— Nedėk į širdį jų žodžių ir neklausyk, ką jie sako. Dangiškojo Tėvo širdis kupina meilės, o jie veidmainiaudami skelbia Jo vardu neapykantą. Apgaudinėdami kitus, jie apgauna ir savo sielą, — atsakė jam vyresnysis ir, tęsdamas savo žodžius, taip jam kalbėjo toliau: — Jei tu nori eiti išganymo keliu, kurį nurodė mums Pirmagimis Viešpaties Sūnus, sėdįs Jo dešinėje, privalai labiausiai mylėti Viešpatį, davusį tau gyvybę, ir kiekvieną artimą, vistiek, žydą ar helėną ar edomitą, mylėti, kaip patsai save. Todėl neskriausk artimo, nes jis yra tavo brolis, nei žodžiu, nei darbu, nes Dangiškasis Tėvas nepakenčia skriaudos ir prievartos.

Jei tavo paklydęs brolis skriaudžia tave, atleisk jam ir melskis už jį, kad praregėtų ir suprastų, jog einąs pikto keliu, kuris veda į mirtį be prisikėlimo iš mirusių vilties.

Kuris būtų tavo nuopelnas Tėvo akyse ir tavo sielai nauda, jei mylėtum tik tuos, kurie tave myli? Argi nesielgia taip ir veidmainiai, einą amžinos mirties keliu.

Stenkis mylėti, kurie tavęs neapkenčia, ir neturėsi priešų, nes jie taps tavo draugais, kai geriau tave pažins ir pažinę gailėsis, kad skriaudė tave.

Nenaudok prievartos prieš prievartą, kad apsigintum nuo skriaudos. Tikrai sakau tau, jei kuris tau suduos per dešinį veidą, atkreipk jam dar kairįjį, kad išlietų visą savo pykčio tulžį ir nusiramintų, o nusiraminęs susigėdintų savo pasielgimo, kuriuo yra tave nuskriaudęs.

Būk geras, mano sūnau, visiems, jei nori, kad Dangiškasis Tėvas tau būtų geras ir visuomet malonia akim į tave žiūrėtų. Kas prašo tavo marškinių, duok jam ir apsiaustą neprašomas; kas prašo, kad jį palydėtum varsnas, lydėk jį dešimt ir dvidešimt varsnų, kol pagaliau pasakys: — Ačiū tau, prieteliau! Toliau eisiu vienas. — Jeigu tavo artimas prašo paskolinti dešimt šekelių, paskolint jam visą talentą ir nereikalauk,, kad grąžintų, jei patsai savo noru tau skolos negrąžina — reikalaudamas vistiek skolos neatgausi, tik aršų priešą įsigysi.

Aplamai nebūk šykštus ir dalinkis su neturtingu broliu tuo, kas tau šiandien nebūtina, nes Viešpats todėl davė tau daugiau, negu esi reikalingas, kad sušelptum savo atsarga, kuris nūnai pašalpos reikalingas. Neužmiršk, kad vargstančio ir skurstančio malda yra galinga Viešpaties

akyse, ir jo nusiskundimas ar padėkos žodžiai visuomet pasiekia Dangiškojo Tėvo ausį...

Jei šiuo keliu eisi, tavo pasielgimas, mano sūnau, bus maloniausias Viešpačiui atnašavimas, ir kitų aukų Jo garbei Jis iš tavęs nepareikalaus.

— Tavo žodžiai išmintingi, bet seniai mano girdėti, — tarė jam Jehuda. — Taip kalba ir kiti mokytojai, bet jų žodžių niekas nepaiso...

— Todėl, kad jie kalba kaip veidmainiai, — tarė jam atsakydamas kaimo vyresnysis. — Nebūk į juos panašus, ir tenesiskiria tavo žodžiai su darbais tavo, ir paseks tada tave kiti, kurie stengiasi Amžinajam įtikti. Jie gi skelbia artimo meilę, bet myli tik patys save; jie šaukia Dievą mylėti ir Jo įstatymus saugoti, bet patys jų nesilaiko, atidavę savo sielą gobšumui.

Jie, veidmainiai, sako, kad turtas ir prabanga yra Dievo malonės ženklas, ir todėl stengiasi juos krauti. Nebūk į juos panašus ir nemanyk, kad turtas yra Amžinojo palaima, kaip kad jie kalba. Sakau tau, mano sūnau, kad turtas visuomet įgyjamas apgaule, neteisingais darbais ir silpnesniųjų brolių išnaudojimu. Tik tasai yra teisingas Dievo akyse, kuris rankų darbu ir prakaituodamas pelno sau duoną kasdieninę...

Sakau tau, mano sūnau, nepageidauk turtų, nes kur tavo turtai, ten ir tavo širdis. Kas turto trokšta, tasai, jo pasiekęs, atiduoda jam savo širdį ir sielą — ten jau nebėra vietos Dievo ir artimo meilei, ir todėl tasai nepamatys Dievo veido ir nebus Jo sūnumi pavadintas ir neprisikels iš mirusiųjų prisikėlimo dienoje, kai į žemę nužengs Pirmagimis Dievo Sūnus amžinosios džiaugsmo ir laimės viešpatijos įkurdinti...

Veidmainiai sako, kad palaimintas, kuris savo sodų pavėsyje gali ramybėje džiaugtis savo turtais, dėl rytdienos nesirūpindamas. O aš sakau tau, mano sūnau, klysta jie patys, turtų siekdami, ir savo žodžiais kitus į amžinos tamsybės prarają vesdami. Žemės turtai pagimdo žmogaus širdyje gobšų šykštumą. Žemės turtų gobšaus širdyje neapsigyvena Viešpaties Dvasia, bet ten susuka sau lizdą tamsybių dvasia, prievartos ir skriaudos dvasia ir paverčia to žmogaus širdį savo šventykla — ir nebėra tam žmogui ramybės, o paskutinė gyvenimo valanda bus sielvarto ir nusiminimo valanda, nes tada supras, kad jo laukia amžina mirtis.

Maldauk, mano sūnau, Viešpatį, kad Jo Dvasia greičiau aplankytų tavo širdį, ir ji netaptų tamsybių dvasios lizdas: neišvysi tuomet amžinos laimės valandos, kurią pasauliui atneš iš dangaus nužengęs Pirmagimis Amžinojo Sūnus...

— Tu kalbi apie Pažadėto laimės dienas ir manai, kad dabar gyveną žmonės gali jų susilaukti? — paklausė Jehuda.

— Daugel yra dienų priešakyje pas Viešpatį! — tarė kaimo vyresnysis. — Kas atspės, kurioje iš jų pasiųs Amžinasis savo Pirmagimį Sūnų ant žemės?

— Kaip saulės karštų spindulių įkaitinta žemės laukia lietaus, kaip medžių pageltę lapai ir pievų pavytusios gėlės laukia rasos, taip mano širdis laukė tų dienų, — nusiskundė Jehuda. — Bet nebetikiu šiandien, kad jas išvystų mano akys ir jomis pasidžiaugtų siela.

— Nenusimink, mano sūnau. Gal jau jis yra nužengęs ir tik laukia pasireiškimo skirtos valandos. Todėl visi, kurie juo tikim, turime budėti.

— Buvo diena, kada tikėjau pranašų žodžiais ir Amžinojo pažadais. Nedvejodamas atsiliepiau į pasiskelbusio Dievo Žadėtoju balsą, ir pasekiau jį. Nelaimino Amžinasis mūsų žygių, ir nusivylusi mano siela piktažodžiavo Dangaus Galybių Viešpačiui, ir Jo veidas nusigręžė nuo manęs ir tų, kurie manim pasitikėję buvo...

Atgailaudamas, su ašaromis akyse, pasakojo Jehuda iš Hamalos apie rūsčius žodžius, kuriais piktažodžiavo Viešpačiui, apie žiaurius darbus, kuriais keršyti keršijo žmonėms dėl jų nedėkingumo...

— Neatleis man Dangaus Viešpats mano nusikaltimų ir tapsiu šeolio auka! — sušuko baigdamas nusiminimo kupinu balsu.

— Kuris tėvas neatleidžia kaltės savo vaikui, kai jis apgailestauja, — ramino jį kaimo vyresnysis. — Jei taip eilgiasi žemiškas tėvas, argi kitaip gali pasielgti dangiškasis, kuris džiaugiasi kiekvienu savo sūnumi, kuris grįžta pas Jį.

— Tu sakai, nes tavo širdis pasigailėjimo kupina, — tarė jam Jehuda, — Bet kiti mokytojai, kurie semia žodžius iš Amžinojo išminties, argi neskelbia, kad Rūstusis be pasigailėjimo baudžia, kurie Jam yra nusidėję! Kuo paremsi savo užuojautos kalbą, mokytojau?

— Sakau tau: nevadink manęs mokytoju, nes esu tik paprastas amatininkas, pelnąs kasdieninės duonos kąsnį savo rankų darbu, dėl amžiaus ir gyvenimo patyrimo brolių išrinktas tvarkyti šios mažosios bendruomenės reikalus ir pridaboti, kad nepaklystume iš tiesos kelio, — tarė jam kaimo vyresnysis. — Mūsų mokytojas yra Pirmagimis Amžinojo Sūnus, neišsenkamas meilės šaltinis. Jis moko mus ir kelią į amžiną išganymą rodo per savo pranašus ir pasiuntinius. Jie nenuilstamai keliauja iš vieno krašto į kitą, neapleisdami nei vieno žemės kampelio, kur tik yra tikinčiųjų, kuriuos jie tvirtina Dievo tiesoje, Dievo žodį skelbdami...

— Ar jie nėra, kaip tasai, kuris mus suviliojo, Dievo vardu pasiskelbdamas Žadintoju? Iš ko pažįstate, kad jie yra Dievo parinktieji, o ne apgaulės sūnūs? — suabejojo Jehuda.

— Iš jų darbų, mano sūnau. Dangaus Viešpaties ir Jo Pirmagimio Sūnaus pašauktasis darbuotis Viešpaties vynuogyne nenuilstamai vykdo Jų valią, nieko sau nereikalaudamas iš Dievo sūnų. O kuris pareikalautų ir norėtų gyventi pagarbioje prabangoje, nekaip jo broliai Viešpatyje gyvena, tasai nėra pašauktasis, Amžinojo Dvasia nėra palietusi jo širdies

ir Viešpaties malonė nėra su juo. Nors jis stebuklus darytų, Viešpaties vardu prisidengdamas, netikėk juo nei jo žodžiais, nes jis tikrai yra apgaulės sūnus, ir amžina mirtis jo laukia.

Savanaudžiai nėra Amžinojo tarnai... Mes neturtingi ir gyvenam neturtingai, bet esame turtingi malda ir meile mūsų Tėvui, kuris yra danguje. Amžinojo keliai dažnai ir mums nesuprantami, bet Jo meile žmogui neabejojame ir turime ja tikėti, jei norime, kad būtume išganyti.

— Žinok, mano sūnau, kad kantrybė yra išminties motina. Be jos tavo protas pasiliks bukas, ir siela miglose paskendusi. Nekantraudamas dėl laimės dienos, kurią atneš Pirmagimis Amžinojo Sūnus pasauliui, Dangiškajam Tėvui nusidėsi ir pateksi į piktos pagundos sąstus.

Nenustok vilties, sūnau mano, niekados. Viltis teikia gyvenimui džiaugsmą ir sunkioje valandoje ramina žmogaus sielą. Kas netenka vilties, nuvysta jo širdis, ir siela liudesiu apsiniaukia...

Mūsų brolija plati kaip žemės paviršius, ir sena kaip Dievo pasaulis, nes Pirmagimis Amžinojo sūnus rūpinosi ir rūpinasi visais žmonėmis, neišskiriant nei žydo, nei heleno, nei edomito, nei kitų tautų sūnų, nes visi yra Jo broliai, jei tik ieško jie tiesos ir teisybės, myli Dangiškąjį Tėvą ir artimą savo. Sakau tau, sūnau mano, neatstums Jis ir tavęs, kuris nusidėjai dėl artimo meilės ir nūnai apgailestauji, kad nusidėjai. Tikėk, kad ir tavo sielą aplankys Amžinojo Dvasia, ir tavo širdis suras nusiraminimą.

— Kas esu, kad mano išganymu susirūpintų Amžinasis, kai Jis nesirūpina šimtais ir tūkstančiais kitų, kurie nebuvo Jam nusidėję!.. sušuko Jehuda iš Hamalos.

— Tenesirūpina kitais tavo siela, tesirūpina kiekvienas savo išganymu, o apie visus rūpinasi tik mūsų Tėvas, kuris yra danguje. Ko jis neatveda į tiesos kelią, tasai dar, matyti, nevertas išganymo Amžinojo akyse. Dievo keliai, kuriais veda pasaulį į pavienius žmones, mums dar nesuprantami, bet turime, mano sūnau, tikėti ir laukti kantriai, jei norime pasiekti išganymo.

Budėk, kad laiku atidarytum savo širdį, kai į ją pasibels Amžinojo Dvasia.

— Iš ko sužinosiu, kad Dievo Dvasia jau beldžiasi į mano širdį? — nepasitikėjimo šypsena palydėjo Jehuda savo žodžius.

— Kada pajusi, kad tau negaila turto, kurį turi, ir jį laisva valia atiduodi broliui, kuris jo reikalingesnis, žinok, kad Viešpaties pirštas jau beldžiasi į tavo širdį.

Kai liausies rūpintis, ką rytdieną valgysi ir kuo pridengsi savo kūną, žinok, kad mūsų Tėvas danguje jau atkreipė į tave akį ir rūpinasi, kad rytdieną turėtum, kas būtina tavo sielai ir kūnui.

Pažvelk į Dievo paukštelius. Jie nesėja, nepiauna ir į kluonus nerenka, ir visuomet linksmi džiaugiasi savo dienomis, nes Dangaus Viešpats rūpinasi jais.

Būk kaip *jie* nerūpestingas ir Viešpaties globa pasitikįs, ir bus linksmos ir laimingos tavo dienos, o rankas tavo Amžinasis aprūpins darbu, kad mistum savo duona, kitų neišnaudodamas.

Kai visa tai pajusi savo širdyje, ateik pas mus, ir su džiaugsmu priimsime tave, kaip savo brolį. Ar nesidžiaugia geras piemuo, kai suranda paklydusią tyruose avelę, kuriai grėsė mirties pavojus iš žiauriųjų ir plėšriųjų laukinių žvėrių. Taip džiaugiasi ir mūsų Tėvas danguje, kai paklydusi siela suranda kelią į Jo tėvišką širdį. Su Juo džiaugiamės ir visi mes, kaip tėvą mylintieji vaikai.

Tik neatidėliok, sūnau mano, tos valandos! Mes nežinome, kada Pirmagimis Dievo Sūnus nužengs nuo savo sosto, kuris yra Dangaus Viešpaties sosto dešinėje, ir nusileis į šį neteisybėse paskendusį pasaulį, kad nuvalytų jį nuo pikto ir tų, kurie pikta sėja, ir sukurtų čia naują, amžinos laimės ir džiaugsmo teisingųjų pasaulį...

Mes *nežinome nei dienos nei valandos*, todėl turime budėti dieną ir naktį, kad toji išganymo valanda neužkluptų mūsų nepasiruošusių ir nuodėmėse paskendusių...

Telaimina tave ir visus, kurie tiesos trokšta, Dangiškojo mūsų Tėvo ranka ir erškėčiais klotu keliu veda mus visus į amžinojo gyvenimo džiaugsmą...

Taip kalbėjo Jehudai iš Hamalos išmintingasis Dievo sūnų vyresnysis, bet Jehudos sielos jo žodžiai dar nepagavo ir jo abejonių nenuramino: dar jam nebuvo atėjusi išganymo valanda.

IX

Kai Jehuda iš Hamalos sugrįžo pas savo draugus, kurie sumigę ilsėjosi, atsisėdo šalia jų ir ilgai svarstė savo širdyje žodžius, kuriuos buvo išgirdęs iš šio kaimo vyresniojo lūpų.

— Gera yra rūpintis savo sielos išganymu ir ramiai laukti Dievo viešpatavimo valandų, kurios prasidės, kai Žadėtasis nužengs į žemę, — galvojo dabar Jehuda. — Bet ar neprivalu teisingos sielos vyrui dar daugiau rūpintis tais savo broliais, kurie priespaudoje vargsta be išsivadavimo vilties?

— Ar dera teisingosios širdies vyrui džiaugtis savo ramybe ir pasauliu, kai mato, kad ten neteisybė yra įsiviešpatavusi?..

— Ar nėra šitie žmonės veidmainiai, patenkinti, kad gyvena savo rankų darbu, nieko neskriausdami ir neišnaudodami, nors aplinkui mato skriaudą ir išnaudojimą?..

— Ar yra teisinga Amžinojo akyse rūpintis tik savo sielos išganymu ir nesirūpinti tais, kurie tamsybėje gyvena, džiaugsmo ir laimės nepatirdami?..

— Nepritaria mano siela šio išminčio žodžiams ir nepakeliui man su tais, kurie tik tuomet užjaučia vargą, kai jį mato savo akimis, bet negalvoja apie tuos, kurie toli, ir jų vargo pamatyti negali...

— Eisiu keliu, kuriuo eiti pasirinkau, ir kovosiu dėl teisybės. Jei tikrai prievarta gimdo prievartą, nenaudosiu jos, kur galėsiu geru žodžiu paveikti neteisingųjų širdis, kad jie geru noru pasidalintų su broliais savo ištekliais...

— Jei Tu, Viešpatie, esi teisingas, ir Tau rūpi visi žmonės, kaip tėvui rūpi visi jo vaikai, Tu pasisekimu turėsi palaiminti mano žingsnius...

Taip pagalvojęs, pažadino savo draugus, kad keliautų ten, kur nelaimingieji laukia jų pagalbos.

— Paslėpkite savo kalavijus! Tenepamano žmogaus sūnūs, kad esame prievartos mėgėjai, — tarė Jehuda, kai jie išėjo iš kaimo. — Veiksime turtingųjų širdis geru žodžiu. Bet vargas tiems, kurių žodis nepaveiks! Jie privers mus sudrumsti jų ramybę.

Eidami pasiekė kaimą, kurį, matyti, neseniai palietė Amžinojo pirštas. Senyvi vyrai, susirinkę aikštėje, aimanavo, o pagyvenusios moterys klykė gatvėje nusiminimo balsais.

— Ko aimanuojate sielvartaudami ir kuo nusiskundžia jūsų žmonos, savo keiksmais dangaus ramybę sudrumsdamos? — klausė Jehuda iš Hamalos. — Ar muitininkai yra nuskriaudę jūsų vaikus dėl nesumokėtų edomitams mokesčių?

— Taip, ištiko mus nelaimė iš edomitų rankos, — tarė, jam atsakydami, apspitę jį iš visų pusių senyvi vyrai.

— Anksčiau buvo čion atvykę ginkluoti dievotų parušimų mokiniai ir pasekėjai. Jie Amžinojo vardu draudė mokėti duoklę, kurios edomitai dabar reikalauja...

— Jie liepė paslėpti nuo edomitų akių mūsų turtus ir gyvulius...

— Žadėjo apginti mus nuo muitininkų prievartos, bet pasislėpė ir apleido mus pavojaus valandoje...

— Kai mūsų vyrai nuginė toli laukuosna savo bandas, atėjo muitininkai. Nesuradę pas mus nieko, suėmė mūsų dukras ir vaikus ir nusivedė su savimi...

— Išeidami grasino, kad parduosią juos kaipo vergus, jei neišpirksime, laiku muitą sumokėdami...

— Neprotingai pasielgėte, neprotingų patarimų paklausę, — tarė jiems Jehuda. — Praradote ramų gyvenimą, kuris yra Dievo palaima.

— Kaip galėjome kitaip pasielgti, jei mums grasino savo ginklais ir Amžinojo prakeikimu...

— Ar nėra pasakyta: atiduok Viešpačiui, ką privalai, ir melechui, kas yra melecho, — tarė Jehuda. — Romos valdovas yra visų melechų melechas.

— Patys dabar matome, kad neišmintingai pasielgėme... — tarė jam atsakydami.

— Pasakyta yra: kas klauso neišmintingųjų patarimo, į pražūtį eina, — tarė Jehuda, nuraminimo žodžiu jų nepaguosdamas.

— Jei esi išmintingas, patark, ką turime dabar daryti, kad išgelbėtume į vergijos pavojų patekusius?

— Pasiųskite, kad sugrįžtų, kurie pasislėpė, ir atsilyginkite su muitininkais.

— Nežinome, kur jie yra, — tarė jam nusiminę vietos gyventojai. — Kol jie sužinos ir sužinoję sugrįš, mūsų vaikai gali jau atsidurti vergų mugėje...

— Nurodykite, kuria kryptimi nuėjo muitininkai. Mes juos pavysime ir sulaikysime, kol sugrįš į savo namus, kurie turi sugrįžti ir sumokėti muitą...

X

Skubėdamas paskui muitininkus, pasiekė Jehuda iš Hamalos puošnų dvarą, kuriame gyveno su savo išmintingu ir geraširdžiu tėvu Barraba, Jonatano sūnus.

Jehuda pamatė erdvame kieme vaikų ir jaunų moterų būrį, kurie garsiais balsais maldavo, kad išeitų patsai namų viešpats ir tartų jiems malonės žodį...

Jehuda paliko savo draugus prie vartų, o patsai įsimaišė į minios tarpą, norėdamas sužinoti, kas jie yra ir ko čia verkdami triukšmauja.

Ir sužinojo, kad visas vaikų ir moterų būrys yra muitininkų pagrobtas ir šio dvaro šeimininkui parduotas...

— Ko triukšmaujate, neprotingi sutvėrimai? — tarė tuo metu išėjęs Jonatanas, Irmejacho sūnus, šių namų savininkas, ir prieangyje atsistojęs, Puošnia lazda pasirėmęs ir glostydamas savo žilą bardą, kalbėjo toliau:

— Turėtumėt džiaugtis, kad nepateksite į vergų mugę ir vergais nekeliausite į svetimus stabmeldžių kraštus.

— Tesie tavo vardas palaimintas, gerasis viešpatie, ir teatlygina tau Amžinasis, tavo dienas prailgindamas! — tarė žemai nusilenkdama jauna moteris. — Leisk dabar man vykti namo, kur manęs laukia mažas kūdikis. Matai, kaip pabrinkusios yra mano krūtys, o ten, namie, kūdikis alkanas verkia, ir nėra, kas juo pasirūpintų...

— Dievas pasirūpins, — tarė nesusijaudinęs jos žodžiais pagarbusis.

— Ir mane leisk į šeimą, nes ten liko maži vaikai be priežiūros ir globos, — maldavo kita. — Sugrįš mano vyras iš kalnų, ir mes atsilyginsim, ką esame skolingi...

— Kai atsilyginsi, ką esu sumokėjęs, tave išpirkdamas, galėsi grįžti namo pas savo vyrą ir šeimą, — tarė į ją pažvelgdamas pagarbusis viešpats. — O kurie neatsilygins pinigu, turės darbu atsilyginti... Pasakyta yra: kiekviena skola yra atlyginama skolininkui...

— Tu, mano viešpatie, garbingai pasielgei, kaip geram ir doram žydui pasielgti dera, — tarė Jehuda iš Hamalos, išėjęs priešakin, o draugai jo sugužėjo arčiau, kad išgirstų jo žodžius. — Leisk dabar juos namo, atsiskaitymo nelaukdamas, kad ten laimintų tavo vardą, ir Amžinasis suteiks tau atpildą iš savo gausybių. Vargšų malda yra galinga Viešpaties akyse! — tarė, Dievo sūnų žodžius prisimindamas...

— Kas esi ir tie, kurie tavo užpakalyje? Aš jūsų nesu matęs išpirkimo valandoje, — tarė Jonatanas, Irmejacho sūnus, gausių turtų valdovas, nepasitenkinimo žvilgsniu pažvelgdamas.

— Esame keleiviai, kilnusis viešpatie, — tarė Jehuda, pagarbiai galvą nulenkdamas. — Amžinasis atvedė mus čion, kad pasidžiaugtume tavo kilniosios širdies darbais, ir tikime, kad pasigailėsi šių nelaimėn patekusių...

— Jaunas esi, įsibrovėli, mane seną mokyti, kaip turiu elgtis. Ne tam Gaususis laimino už mano pamaldumą turtais, kad turėčiau jais pasidalyti su žmonėmis, kurie dėl savo ar savo tėvų kaltės neteko Gausybių Viešpaties malonės...

— Kilnusis viešpatie, juk visi esame Abraomo sūnūs, išrinktosios tautos vaikai, vadinasi, broliai. Argi nedera broliui brolio pasigailėti? Ar ne todėl Gaususis laimino tave ištekliais, kad galėtum paremti pagalbos reikalingus?..

Taip kalbėjo Jehuda, Dievo sūnų žodžius prisimindamas. Bet jais įgėlė seno vyro širdį, ir jis, stuktelėjęs lazda į prieangio grindis, piktai sušuko:

— Išeik iš mano namų, į kuriuos sauvališkai įsibrovei! Išeik, nes pikta dvasia kalba tavo lūpomis! Išeik tuojau ir negundyk nelaimingųjų, kalbindamas juos nusidėti Dievui ir Jo įstatymams!...

— Išeisiu, gerasis viešpatie, ir tavo kiemą apleisiu, bet tik drauge su tais, kurie dabar laukia malonės iš tavo lūpų.

— Kas tau suteikė teisę prieštaravimu piktažodžiauti mano amžiui? Ar tik nesi paniekos vertas valkata ir piktas Dievo rūstybės gundytojas?

— Esu nelaimingųjų brolis ir jų užtarėjas. Negaliu palikti šių, kol jie nusiminę, — ramiai kalbėjo Jehuda, augantį krūtinėj įnirtimą sulaikydamas. — Būk palankus, viešpatie, mums ir leisk nelaimingiesiems ramiai grįžti namo, atsilyginimo nelaukdamas!..

Nepatiko jo žodžiai turtingajam viešpačiui. Su panieka pažvelgęs į Jehudą ir nieko į jo kalbą neatsakydamas, paliepė savo tarnams:

— Išmeskite jį už vartų ir su juo atvykusius valkatas lazdomis išvarykite iš kiemo.

— Apnuoginkite savo kalavijus, — paliepė Jehuda dabar savo draugams. — Vargas tam, kuris drįs pavartoti prievartą! O jūs, kuriuos šis pagarbusis panoro palikti savo vergais, eikite ramiai namo...

Rūstaus viešpačio vergai neišdrįso pulti kalavijais ginkluotų, o tie, kuriems grėsė vergijos dienos, dideliu nusidžiaugė džiaugsmu, Dangaus Viešpatį laimindami, kad lemtingą valandą pasiuntė išganymą...

— Teisingojo Dievo vardu draudžiu jums, kuriuos esu išvadavęs iš muitininko rankų, paklusti šio plėšiko žodžiams! — suriko rūstusis viešpats, visu kūnu drebėdamas.

— Nekalbėk į juos Dievo vardu, nes Jo Dvasia tavo širdyje nebegyvena, — tarė jam griežtu balsu Jehuda. — Vargas jums, turtuoliai ir žemės galiūnai, jei dėl jūsų surambėjimo visi alkani ir skriaudžiamieji suabejos Amžinojo teisingumu ir santvarka, kurią Jo vardu įgyvendinote ir palaikote! Vargas jums, turtuoliai ir veidmainiai, nes tos dienos bus jums rūstybės dienos, ir Amžinojo vardu jau nebegalėsite prisidengti ir pateisinti save!..

— Klausykite jūs, nedėkingieji, kuriuos išgelbėjau iš vergo likimo! — šaukė rūsčiai senas turtuolis, rankas ištiesdamas į tuos, kurie skubėdami gūžėjo dabar per vartus. — Nubaus jus ir jūsų vaikus iki ketvirtos eilės rūsti Teisingojo ranka, kurie paklausys šio plėšikų vado piktažodžiavimo Dievo teisingumui žodžių!..

— Nesijaudink, senas žmogau, — ramiu balsu tarė Jehuda seniui, matydamas, kad jo *žodžių minia neišgirsta*. — Tavo piktas šauksmas nesuranda kelio į jų širdis...

— Tesie prakeikti tėvas ir motina, kurie tave pagimdė! — šaukė, kumščiu grasindamas. — Neišvengsi Dievo bausmės, kaip neišvengsi ir žmonių teisingumo rankos!..

— Apakėlis esi, neapykanta gyvenąs, ir nesupranti, kad išbadėję vargšai duonos kasdieninės reikalingi ir gero užuojautos žodžio, o jūs maitinate juos nuolatiniais Dievo bausmės grasinimais! Esate išdžiūvusi dirva, kuri sveikos sėklos — meilės ir užuojautos žodžių — nebepriima ir dėl

surambėjimo priimti negali!.. Vargas jums, tariamieji tautos vadai, kad esate akli ir neišgalite pastebėti audros, kuri kyla pavydu gyvenančių širdyse!..

Taip kalbėjo Jehuda iš Hamalos. Atsigręžęs į seno viešpačio vergus, kurie atokiau stovėjo, dar lazdų iš rankų neišleisdami, tarė jiems:

— Žmogus žmogui turi būti brolis, ir nedera, kad vienas vergautų kitam. Jūs, kurie savo prakaitu krovėte turtus šiam rūsčiam, pasigailėjimo nepažįstančiam, esate laisvi ir galite eiti, kur jus širdis traukia...

Išgirdę tai, jaunesnieji vergai, metė ant žemės lazdas, kuriomis savo viešpaties paliepimu buvo apsirūpinę, ir džiūgaudami nusiskubino į namus, kad pasiimtų, ką manė, kad jų yra.

Kiti gi, pagyvenę, stovėjo susirūpinę ir abejodami, kaip turi pasielgti, kad neužtrauktų bausmės sau ir savo šeimoms, kurias turėjo...

Matydamas tai, ištiesė senas viešpats abi rankas, kaip daro tasai, kuris nori prakeikti jam nusidėjusius...

— Tesi prakeiktas Amžinojo prakeikimu, kuris laužai Jo nuostatus ir drįsti drumsti krašto ramybę! Tesie prakeikti, kurie seka tavo pėdomis! Tesie prakeikti, kurie paklausys tavo žodžių!.. Tesie prakeikti ir jūsų vaikai ir vaikų vaikai iki ketvirtos eilės...

— Tark žodį, ir mes jį nudėsime kalaviju, — tarė Jehudai draugai.

— Tenutils jo nasrai ir nesišauks Dievo bausmės...

— Nesusitepsime žydo krauju, — tarė Jehuda, draugams atsakydamas.

— O tau, senas žmogau, pasakysiu: vargas tau, tavo šeimai ir namams, jei man iš šios vietos išvykus, drįsi nuskriausti nors vieną tų, kuriuos išvadavau iš tavo rankų...

Kai jis taip kalbėjo, atsivėrė durys ir išėjo į prieangį Barraba, Jonatano sūnus. Pažvelgęs į Jehudą, pažino jį ir pažinęs tarė:

— Nuo kurios dienos Jehuda iš Hamalos tapo plėšikas ir plėšikų vadas? Ar šiuo keliu manai priartinti Žadėtojo dienas, ar patsai juo pasiskelbęs esi? Ar, užgauliodamas žilą plauką, manai tapti garbingesnis savo gaujos akyse...

— Ar ne tu esi Barraba, kuris buvai pasiryžęs atiduoti savo gyvybę dėl teisingųjų dienų įgyvendinimo žemėje ir kaip bailus niekšas apleidai draugus pavojaus dienomis?..

— Neužmiršk, Jehuda, likimo, kurio susilaukia nepašauktieji, bandą iškreipti Amžinojo nužymėtus kelius!..

Tai taręs, paėmė savo tėvą už rankos ir nusivedė į namų vidų, duris užtrenkdamas...

XI

Kai Jehuda iš Hamalos apleido didiko namus, kuriuose atliko pirmą nuskriaustiesiems pagalbos žingsnį, pajuto, kad jo siela yra nepasitenkinimo prislėgta.

— Kas atsitiko, Jehuda, kad iškrypai iš kelio, kurį buvai pasirinkęs? Nusileidai iš kalnų ginti Abraomo sūnus nuo muitininkų, o štai ranka tavo pakilo ne prieš juos...

— Kalbėjai žodžius, kurių kalbėti nemanei, atlikai darbą, apie kurį nebuvo galvojęs, nuskriaudei vyrą, kurio skriausti nei žodžiu nei darbu nebuvai anksčiau pasiryžęs...

— Ar ne piktoji dvasia yra sugundžiusi tavo sielą, kad taptų ji tautos išrinktųjų ir Amžinojo malone išaukštintųjų priešu?..

Taip galvojo Jehuda, nepatenkintas savo pirmuoju žingsniu...

— Ne, aš nebuvau piktos dvasios sugundytas. Ji sėja neapykantą, o aš noriu, kad augtų žmonių širdyse ir žydėtų meilė ir užuojauta...

— Ar ne todėl Viešpats nukreipė mano žygio pradžioje žingsnius pas tuos, kurie vadina save Dievo sūnumis ir gyvena kaip broliai, kad iš jų sužinočiau tikrą ir Amžinojo laiminamąjį kelią...

Taip pamanęs, nusidžiaugė Jehuda ir nusiramino. Ir nusiraminęs tarė savo draugams:

— Viešpats su mumis! Buvo man Dievo žodis, kad artimo meilę skelbtume tiems, kurie jos neturi...

— Rabi, mes sekėme tave, kad gintume nuo edomitų ir jų pakalikų savo brolius. Bet tu šiandien nuskriaudei pagarbų vyrą...

— Ir mano širdis buvo nepatenkinta, kol išgirdau Dievo žodį. Dabar neabejoju ir jūs neabejokite. O kurie abejoja, tegrįžta į kalnus, savo sielos neprievartaudami. Tik neabejojąs dėl kelio, kurį pagaliau man nurodė Amžinasis, tepasilieka su manim...

XII

Ėjo Jehuda iš Hamalos su savo draugais ir pasekėjais skersai ir išilgai žydų krašto, lygindamas gyvenimo kelius, kad jie nebūtų persunkūs, kuriems likimas pašykštėjo laimės ir gerovės, kovodamas su neteisybe ir prievarta pagrįsta santvarka.

Jis laisvindavo tuos, kuriems vergauti teko dėl nesumokėtų Cezariui mokesčių ar dėl ankstyvesnio įsiskolinimo sakydamas:

— Žydas žydui yra brolis, o brolis neturi broliui vergauti. Kurie skursta, tesušelpia juos turtingesnieji...

O kurie turtingieji buvo šykštūs artimui ir nenorėjo geruoju dalintis savo pertekliais, prievarta iš jų atimdavo, kad sušelptų, kurie šalpos buvo reikalingi.

— Ar ne todėl Amžinasis Gausybių Viešpats palaimino tave turtais, kad jais pasidalintum su gyvenimo išvargintais, — kalbėjo jis turtuoliams.

Ir atsilankė pas jį šomerių pasiųstieji, kurie paklausė jį tardami:

— Rašto ir Toros žinovai ir Dievo išmintimi apdovanoti *moko mus*, kad žydui nedera mokėti duoklę stabmeldžiams. Kodėl elgiesi kaip edomitų draugas ir savo žodžiais klaidini išrinktosios tautos sūnus? . .

— Atsakykite man, ar yra tų mokytojų ir Dievo išmintimi palaimintųjų tarpe, kurie nėra sumokėję Cezariui duoklės ir patekę į vergijos pavojų? Jei jie patys nesilaiko savo žodžių, kodėl prievartaujate kitus, kad jie jų laikytųsi?. .

— Jie žino, ką daro ir kuri yra Dievo valia, — tarė jam atsakydami šomerių pasiųstieji. — Jie yra Amžinojo pastatyti, kad mokytų kitus, bet ne patys būtų mokomi, kad teistų Amžinajam ir Jo įstatymams nusikaltusius, bet ne patys būtų teisiami. Kas esi, kuris Dievo išminčiams drįsti pasmerkimo žodžius tarti? . .

— Nesmerkiu jų, kadangi man buvo žodis, kad didžiausia Amžinojo Dievo malonė, kuria žmogų apdovanoja, yra *ramios gyvenimo* dienos, — tarė jiems Jehuda. — Viešpaties ramybės Dvasia teaplanko ir jūsų širdis ir telydi jus iki mirties. Neklausykite tų, kurie patys besislapstydami gundo kitus priešintis. Teatiduoda kiekvienas Cezariui, kas Cezariui priklauso, kad gyventų ramybėje, kaip atiduodate, ką privalote Viešpačiui ir Jo Šventovei, kurioje Amžinojo garbė palaikoma. . .

— Tavęs laukia pasmerkimas ir bausmė, kadangi priešinies patsai ir kitus ragini priešintis mokytojų žodžiams, — tarė jie grasydami.

— Tenesiskiria mokytojų žodžiai nuo jų darbų, tada ir aš ir mes visi jų žodžiais patikėsime, — tarė jiems Jehuda. — O dabar eikite ir praneškite jus pasiuntusiems, kad prieš jų prievartą aš panaudosiu prievartą, ir vargas tiems, kurie viena skelbia, kitaip patys elgiasi. Nepavadinsiu tokių Dievo išminties reiškėjais, nes Amžinojo kelias yra tik vienas tiesos kelias, kuriuo turi eiti visi. O kas juo neina, tenesivadina mokytoju ir Amžinojo išminties aiškintoju. . .

XIII

Diena iš dienos didėjo Jehudos iš Hamalos pasekėjų skaičius, ir niekas iš krašto galingųjų nedrįsdavo pasipriešinti.

Kai jis apkeliavo visą žydų kraštą, padalino savo pasekėjus į keturis būrius ir padalinęs tarė:

— Eisite į rytus ir vakarus, į pietus ir šiaurės kraštus, kaip mano pasiuntiniai, ir skelbsite viesiems žodžius, kuriuos aš skelbiau, ir veiksite kaip aš veikiau, lygindami gyvenimo kelius ir priversdami žmones gyventi, kaip gyvena broliai, besidalindami vargais ir džiaugsmu.

Tenebūna žydų tarpe nelaimingųjų ir badaujančiųjų, kol yra, kurie turi daugiau, negu jiems šiandien reikalinga.

Išsiskirstę keliavo Jehudos iš Hamalos pasiuntiniai, nešdami džiaugsmą ir pasitenkinimą vieniems ir piktą susirūpinimą kitiems, kurie Amžinojo vardu buvo prievartaujami.

Didesnei Dievo vardo paniekai susirado didelis vyrų skaičius, kurie, nebūdami pašaukti, susibūrė būriais ir susibūrę keliavo skersai ir išilgai žydų krašto, kartodami Jehudos žodžius ir pasisakydami esą jo mokiniai...

Kilo tada didelis sumišimas turtingųjų tarpe, nes jų turtai ir gyvybė tapo nesaugūs ir gyvenimo dienos baisiai neramios.

Kurie ateidavo Jehudos vardu lyginti gyvenimo kelių, apgrobdavo turtingųjų namus, laisvindavo vergus skelbdami, kad žmogus žmogui yra brolis, ir todėl niekas negali pavergti brolio, o kurie pavergia, yra teisingumo ir artimo meilės priešai.

Turto, kurį prievarta paimdavo iš turtingųjų, dalį padalindavo tarp šalpos reikalingųjų, o didesnę pasilikdavo patys sau.

Ir visa tai darydavo Jehudos iš Hamalos vardu, kaip jo pasiųstieji ir įgalinti tokiu būdu žydų bendruomenę tvarkyti...

O kur dar nepasiekdavo Jehuda, jo tikrieji ir tariamieji pasiuntiniai, ten patys vietos pavargėliai išvarydavo turtinguosius iš namų ir jų turtus pasisavindavo ir pasidalindavo.

Kurie turtingųjų mėgino priešintis, sunkiai juos ir jų šeimas nuskriausdavo, kalbėdami:

— Tenebūna, kad vieni prabangoje gyventų, o kiti nieko neturėtų! Visi esame broliai, vieno tėvo Abraomo sūnūs, ir turime viską lygiomis dalintis. O kurie nenori, jie nėra žydai, bet edomitų pakalikai ir išrinktosios tautos priešai.

— Gana jie lėbavo, kada mes vargome! Tebūna dabar jie, kokie mes buvome.

Ir taip Dievo sūnų sėkla, pasėta Jehudos širdyje, išaugo ir išbujojo ir davė piktus vaisius, kuriais džiaugėsi amžinas žmonių sielų Gundytojas, įkurdindamas žydų žemėje Amžinojo Dievo vardu prievartos viešpatavimą...

XIV

Bėgo iš kaimų ir miestelių turtingieji ir dievoti mokytojai, skubiai apleisdami savo namus ir turtą palikdami, nusigandę dėl savo ir savo šeimų saugumo.

Bėgo visi nelaimės paliestieji į Jeruzalę, kur Amžinojo Šventovės prieglobstyje tikėjosi surasti prieglaudą, saugumą ir šauktis pagalbos, kurių buvo pareiga krašto tvarką apsaugoti.

Pas savuosius ten jie surasdavo užuojautą, bet pagalbos nesurasdavo. Todėl jie būriais susirinkdavo pas Romos prokonsulo namų vartus, reikalaudami ir garsiai šaukdami, kad prokonsulas išeitų ir jų išklausytų.

Bet Romos prokonsulas nekreipė dėmesio, neišeidavo ir jųjų skundų klausyti nenorėdavo.

O kai jie dažniau ir vis didesniu skaičium susirinkdavo ir vis garsiau šaukdavo, pasiuntė kareivius, kurie, lazdomis ir kalavijais juos mušdami ir daugel jų sužeisdami, išsklaidė, kad nedrįstų daugiau drumsti jo ramybės.

Taip pasielgė Romos prokonsulas, kadangi neapkentė žydų dėl jų išdidaus užsispyrimo ir paniekos visiems, kurie nėra žydai. Dabar buvo patenkintas, kad tariamieji didžiūnai ir tautos vadovai tapo savųjų prispausti ir išniekinti...

XV

Didžiai susirūpino Sinedriono nariai ir nusiminė dėl įvykių, kurie dėjosi žydų žemėje.

Kadangi Romos prokonsulas nesiėmė žingsnių Dievo įsakymams nusikaltusius sudrausti, parinko Sinedrionas iš savo tarpo garbingiausius ir mokslu žymiausius, kurie turėjo nueiti pas jį ir Cezario vardu pareikalauti, kad krašto tvarka būtų atkurta, garbingųjų turtas ir ramybė apsaugoti, Jehuda iš Hamalos ir jo pasekėjai suimti ir kaip plėšikai nubausti.

Sinedriono išrinktieji atėjo pas prokonsulo namų angą ir reikalavo, kad prokonsulas išeitų ir su jais kalbėtųsi.

Bet Romos prokonsulas atsakė jiems, kad neišeisiąs ir nesikalbėsiąs, nes jokių reikalų su jais neturįs.

O jei jie turi pas jį reikalą, teateina į sėdiją ir kalbasi, savo prašymus išdėstydami...

Taip jis atsakė Sinedriono pasiuntiniams, nes jų nemėgo dėl neramaus, amžinai viskuo nepatenkinto būdo, dėl išdidumo ir papročių, kurie jam atrodė, kaip tamsaus ir atkaklaus savo tamsumoje proto vaisiai...

Nors Sinedriono išrinktiesiems nemalonu buvo peržengti slenkstį namų, kurie buvo stabais padabinti, bet, keikdami ir prokonsulą šėtono sūnumi pravardžiuodami, turėjo įžengti į namų vidų.

— Ko norite iš manęs, kokios malonės atėjote prašyti? — klausė jų prokonsulas, šiais pašaipos žodžiais užgaudamas ir pažemindamas jų puikybę.

— Neatėjome prašyti tavo malonės, bet pareikalauti Cezario vardu, kad atstatytum tuojau pasvirusią krašto tvarką, suimtum Jehudą iš Hamalos ir atiduotum jį į mūsų rankas, nes yra nusidėjęs Amžinojo Dievo įsakymams, — atsakė jam išdidžiai Sinedriono pasiųstieji.

— Aš nesikišu ir nesidomiu jūsų tikybos reikalais ir nesusipratimais, o jūsų Dievo įsakymų nežinau, — tarė jiems prokonsulas. — Jei tasai vyras yra jūsų Dievui nusikaltęs, suimkite jį patys ir nubauskite pagal savo papročius.

— Sinedrionas neturi teisės bausti mirtimi, o jis ir jo bendrai, svetimą turtą grobdami ir tautos garbinguosius prievartaudami, nusipelnę yra mirties, — tarė jam pasiųstieji.

— Pastatykite jį mano akivaizdoje, ir aš išklausysiu jūsų kaltinimų. Jei jis bus tikrai pagal Romos įstatymus mirties nusipelnęs, bus mirtimi nubaustas, — pažadėjo prokonsulas.

— Argi nežinai, kad tasai nusikaltėlis Jehuda iš Hamalos ir jo skaitlingi pasekėjai yra ginkluoti plėšikai ir tik tu gali juos suimti, — tarė jam atsakydami Sinedriono pasiuntiniai. — Jie grobia ramių ir Cezariui ištikimųjų turtus, netvarką kelia ir sumišimą visame krašte. Argi nesi Cezario pastatytas palaikyti krašto santvarką ir apsaugoti tautos garbingųjų ramybę?..

— Tasai Jehuda, kuriuo nusiskundžiate, nemaištauja prieš Cezarį. Jis nepuola muitininkų, kaip juos puldavo jūsų globojami ir laiminami šomeriai. Ar ne jo, kurį vadinate maištininku, dėka šiandien liaudis ramiai moka Cezariui mokesčius nesipriešindama?

Kodėl tada turėčiau jį persekoti, jei jis prieš Cezarį nemaištauja ir kitų maištauti neragina?..

— Turėsime tave apskųsti Cezariui, kad palaikai plėšikus ir juos globoji, — pagrasino jam įniršę dėl jo žodžių išdidūs Sinedriono pasiųstieji.

— Dieviškasis Cezaris neatkreips dėmesio į jūsų skundus, nes seniai yra patyręs, kad esate neramūs, įkyrūs ir priekabūs, — pašiepė juos prokonsulas. — Perdažnai jį varginote savo nepamatuotais skundais...

— Tai tokie yra tavo žodžiai, kuriuos turim pranešti Sinedrionui?

— Tokie yra mano žodžiai, kuriuos jums pasakiau, — tarė jiems prokonsulas. — Jei tasai vyras tikrai nusikalto jūsų Dievui ir Jo įsakymams, patys su juo susitvarkykite. Juk turite ginkluotą jūsų Dievo Šventovės

sargybą, panaudokite ją, o mane palikite ramybėje. Tasai vyras skelbia, kaip man pranešta, kad jis Dievo valią vykdo ir pagal Jo įsakymus elgiasi, jūs gi sakote, kad jis yra jūsų Dievui sunkiai nusikaltęs... Aš čia nieko nesuprantu ir todėl nemanau į jūsų ir jūsų Dievo reikalus kištis ir nesikišiu. Jei kitaip pasielgčiau, nepagirtų manęs Cezaris...

— Tai paskutinieji tavo žodžiai Sinedrionui? — dar kartą paklausė pasiųstieji.

— Ką esu pasakęs — pasakiau! — tarė Romos prokonsulas ir atsikėlė iš sėdijos, tuo pažymėdamas, kad su jais kalbėti ir jų skundų klausyti daugiau nebenorįs...

Matydami tai ir jo pasielgimą suprasdami, Sinedriono pasiųstieji nusigręžė ir apleido prokonsulo sėdiją, jam nenusilenkę ir atsisveikinimo pagarbių žodžių netardami...

BARRABA, JONATANO SŪNUS, ŽMONIŲ ŽUDYTOJU PRAMINTAS

I

Susirinkę Sinedriono išminčiai ilgai ir piktai ginčijosi, kuriuo būdu grąžinti sudrumstą krašto ramybę.

Romos prokonsulas atsisakė ja rūpintis, besigėrėdamas, kad savųjų tapo pažeminti tie, kuriuos Amžinasis yra paskyręs savo tautai vadovauti.

Ilgai besiginčydami, nutarė pagaliau Sinedriono išminčiai prakeikti Jehudą iš Hamalos, kaipo Deivui nusikaltusį ir Jo amžinus įstatymus sulaužiusį.

Prakeikti ir tuos, kurie klauso jo žodžių ir jais pasekdami eina Dievo priešų keliais ir atgailos dėl savo piktų darbų nedaro.

Ir tuos, kurie ėmė iš jų rankų svetimą turtą, skriaudos keliu įgytą; kurie pritardami suteiks jiems prieglaudą ir pastogę ir dalinsis su jais duona ir druska.

Prakeikti ne tik juos, bet ir jų šeimas, jų ainius ir palikuonis iki ketvirtos kartos ir išskirti iš tikinčiųjų bendruomenės...

Tiems gi, kurie apleis prievartos ir nedorybės kelius, apgailestaudami dėl savo piktų darbų, atlygins padarytas artimui skriaudas ir grįš į savo kasdieninį darbą, žadėjo Dangaus ir Žemės Viešpaties vardu pasigailėjimą ir nusikaltimų atleidimą...

Sinedriono išminčiai, raštu surašę išrinktosios tautos priešų iškeikimą, įdavė Amžinojo Dievo namų pasiuntiniams ir pranešėjams, kad jie apeitų visą kraštą, kiekvienoje vietoje ir maldos namuose garsintų savo lūpomis.

Ir tie keliaudami garsino jį namuose, į kuriuos užeidavo, miesto aikštėse, kur apsistodavo, ir kiekvienuose maldos namuose, kuriuos aplankydavo.

Kai išgirdo Amžinojo grėsmės žodžius tie, kurie tarėsi Jehudos iš Hamalos esą draugai ir pasekėjai, daug piktųjų darbų jo vardu atlikę, nusi-

gando siela ir nusigandę išsiskirstė, vieni grįždami namo, kiti pasislėpdami kalnuose ir nusistatę laukti ten, kol bus užmiršti jų žiaurūs darbai.

Tie gi, kurie buvo artimiausi Jehudos iš Hamalos draugai ir visur jį lydėdavo ir jo žodžiais tikėdavo, susvyravo nusigandę.

Vieni apleido jį patylomis, kiti gi atilsio valandą tarė jam, rausdami ir savo žodžių besigėdindami:

— Mes negalim ilgiau su tavim pasilikti, tave lydėdami ir tavo valią vykdydami, nes esi Amžinojo vardu iškeiktas ir iš žydų bendruomenės išskirtas.

— Kodėl nusigandote ir siela palūžote? — klausė Jehuda. — Ar turtingųjų melas tapo jums tiesa todėl, kad jis skelbiamas Amžinojo vardu? Sakau jums: netikėkit veidmainių žodžiais.

— Mes nenusigandom. Tik nenorime, kad nukentėtų mūsų tėvai, mūsų šeimos, mūsų vaikai ir vaikų vaikai...

— Sunku tam, kurio sielą ima slėgti netikrumas, — tarė Jehuda. — Kurie suabejojote manim ir mano darbu, eikite sau, kol nepalūžo jūsų sielos. Daugel dalykų žmogus nesupranta tik todėl, kad apie juos negalvoja ir neranda nei laiko nei noro galvoti. Veltui kalbėčiau į jūsų protą...

— Mes negalvodami ir nesvyruodami pasekėm tave, kol tikėjome, kad esi Dievo pašauktas lyginti gyvenimo kelius pavargusiųjų kojoms, — tarė jam atsakydami. — Bet štai Amžinasis prabilo, ir supratome, kad buvom suklydę...

— Žmogus retai sutinka kitą, jam reikalingą ir jo darbą supratusį, — tarė Jehuda. — Maniau, kad esu palaimintas, surasdamas tiek pritarimo jūsų širdyse. Dabar matau, kad esate šiukšlės, po mano kojom pasipainiojusios.

Taip piktai kalbėjo nusivylęs, o tie, kurie buvo jo draugai ir vienminčiai, stovėjo tylėdami ir galvas nuleidę.

— Ar esu jus kada apgavęs nuo pirmųjų mūsų bendravimo dienų, kad patikėjote ne man, bet tiems, kurie pripratę melui išnaudoti Dangaus Viešpaties vardą?...

Bet tylėjo visi, kuriems buvo skirti jo žodžiai. Tylėdami nusigręžė ir vienas po kito nuėjo savo keliais, palikdami Jehudą vienišą ir bejėgį...

— Suklydau tikėdamas, kad gausu yra gerų žmonių, — galvojo Jehuda. — Jų nedaug, o protingų ir šviesaus proto dar mažiau, nes tarpe tų, kurie buvo mano draugai ir pasekėjai, neatsirado nei vieno...

II

Apleistas draugų ir priešų keikiamas atvyko Jehuda iš Hamalos į Mefišo kaimą, kurio gyventojus savo laiku buvo išgelbėjęs iš muitininkų rankos.

Buvo alkanas ir pavargęs. Tikėjosi čia surasiąs prieglaudą atilsiui, nes dar manė, kad dėkingumas gyvena žmonių širdyse.

Atėjo šabato rytą, kada pamaldieji renkasi į maldos namus, ir atsisėdo ant slenksčio, tuo pažymėdamas, kad išvargęs keleivis yra reikalingas atilsio ir maisto kūno badui nuraminti.

Kurie jį pirmieji pamatė ir pažino, sumišę pranešė maldos namų viršininkui sakydami:

— Štai iškeiktasis sėdi ant maldos namų slenksčio! Patark, kaip turim su juo pasielgti?

— Dievo prakeiktasis yra Jo akyse biauresnis, negu edomitas ar kitas stabų garbintojas — jis neturi pasilikti mūsų tarpe, jei nenorime užtraukti Amžinojo rūstybės ir Viešpaties galingųjų bausmės.

Visi pritarė jo žodžiams, ir nei vienas tų, kurie ten buvo, nepriminė ir neprasitarė, kad prieglaudos ieškąs yra išgelbėjęs jų žmonas ir vaikus iš vergijos pavojaus.

Tada maldos namų viršininkas, išėjęs į priekį, tarė Jehudai: — Atsikelk ir eik iš čia, kad nebiaurintum Dievo malone palaimintos vietos, nes esi Amžinojo rūstybės pirštu paliestas.

— Ar ne jūsų žmonas ir vaikus buvau išgelbėjęs iš vergijos pavojaus, kada jūs buvote patys pasislėpę nuo muitininkų apleisdami šeimas? — klausė Jehuda iš Hamalos, jam atsakydamas. — Ar tik tiek turiu surasti dėkingumo jūsų širdyse?

— Bijodami Amžinajam nusidėti, turėtume tave sulaikyti ir atiduoti į rankas tiems, kurie tavęs ieško, — tarė jam maldos namų viršininkas. — Nepadarysime to, jei atsikėlęs tuojau apleisi šią vietą ir iš mūsų kaimo išeisi.

— Kieno vardu kalbi? — klausia Jehuda: — Savo, ar visų čia susirinkusių?

— Sakau tau šiuos žodžius visos bendruomenės vardu, — atsakė jam maldos namų viršininkas, o visi, kurie ten buvo, savo tylėjimu jam pritarė.

— Ar esu kurį jūsų nuskriaudęs, kad pasmerkėt mane alkiui ir troškuliui?

— Ne mes tave pasmerkėm, bet tie, kuriems Amžinasis suteikė galią Jo vardu smerkti. Pamaldi širdis neturi gailėtis Dievo pasmerktojo, — tarė jam maldos namų viršininkas. — Todėl sakau tau: kelkis ir eik iš čia, kol mūsų širdyse dar neišblėso dėkingumo jausmas.

— Kiek dažnai žmonės pridengia savo niekšybę Dievo vardu, — tarė atsikeldamas Jehuda. — Tolygiu matu teatmatuoja Teisingasis jums iš savo malonių ir atlygina pagal jūsų geros širdies pasielgimą su pavargusiu keleiviu.

Atsikėlęs nusikratė Jehuda iš Hamalos dulkes nuo savo kojų ir apsiausto ir apleido maldos namus ir kaimą, kuriame užuojautos ir dėkingumo nesurado.

Ėjo dabar alkanas ir ištroškęs, mito tik laukiniais vaisiais, kuriuos susirasdavo pakeliui. Pirmoms žvaigždėms sužibėjus, pasiekė kitą kaimą, kuriame pasisekimo metu gelbėjo vyrus ir moteris, senus ir vaikus nuo skurdo ir galingųjų priespaudos.

Įžengęs į kaimą, pasibeldė į pirmųjų namų duris ir jam atidarė pagarbaus amžiaus vyras, kuris jį pamatęs pažino ir pažinęs tarė, į vidų jo neįsileisdamas:

— Nedrįstu tavęs savo namuose priglausti, kaip norėtų mano širdis, nes bijau nusidėti Viešpačiui, tave pasmerkusiam, ir Jo galingiesiems, tave paskelbusiems išrinktosios tautos priešu.

Taręs šiuos žodžius, uždarė duris ir iš vidaus jas užsklendė, palikdamas Jehudą stovėti prie slenksčio.

— Kaip maža pasaulyje žmonių, kurių širdyse artimo meilė ir pavargusiam užuojauta gyvena, — galvojo Jehuda, nuo durų pasišalindamas. — Apie tai sužinojau ir patyriau tik nepasisekimo valandoje. Maniau, kad žmogus žmogui yra brolis, bet pasirodo, kad šakalo siela jame gyvena.

Staptelėjęs nuėjo toliau ir į kitas duris belstis nebesibeldė.

Toli už kaimo, kalnų papėdėje, pamatė bemirgančią nakties tamsoje ugnelę ir ten nukreipė savo žingsnius. Priartėjęs pastebėjo ten vyrą šalia besėdintį.

— Eisiu ir atsisėsiu pas ugniavietę, kaipo svečias, ieškąs prieglaudos ir atilsio. Jei ten ilsisi piemuo, avių bandą beganąs, gal pas jį gausiu duonos kąsnį ir gurkšnį vandens.

Prisiartinęs pamatė prie ugnies senyvą vyrą, kuris valgiu stiprino savo jėgas. Jehuda pasveikino jį Dievo vardu ir, atsisėdęs šalia ugniavietės, tarė:

— Matau pas tave duonos ir vandens atsargą. Pasidalyk su savo artimu, kuris yra alkanas, ištroškęs ir pavargęs.

— Pasidalysiu, jei nesi vienas tų nusikaltėlių, apie kuriuos esu girdėjęs maldos namuose, — tarė jis, pakeleivį apžvelgdamas.

— Taip, esu vienas tų, kurie, nieko sau nesiekdami, gelbėjo pavargusius nuo skurdo ir dalinosi su jais paskutiniu duonos trupiniu.

— Taip, jūs duodavote iš pagrobto svetimo turto varguoliui trupinius, o sau pasilikdavote rieškučias, — pašaipiai atsiliepė į Jehudos žodžius senyvas vyras.

— Nemanyk taip apie mane, — tarė jam Jehuda. — Matai, aš nieko nesinešu su savim ir nieko neturiu. Net maisto negaliu sau įsigyti ir todėl esu alkanas.

— Vargšas tavo tėvas ir motina tavo! Jie turės atsakyti prieš Dievą už tavo paklydimą ir darbus, — tarė užjausdamas senyvas vyras. — O gal tu esi patsai Jehuda iš Hamalos, kuris tiek žmonių išvedė iš tiesaus Viešpaties kelio? — įtartinai pažvelgė į svečią senyvas vyras.

— Taip, aš esu Jehuda iš Hamalos.

— *Teprasiveria praraja po tavo kojom, Dievo ir žmonių prakeiktasis!* — sušuko senyvas vyras. — Tepavirsta akmenimis duona tavo rankose!..

— Kodėl sutinki mane piktais žodžiais, — liūdnu žvilgsniu pažvelgė į jį Jehuda. — Ar esu tave ar tavo artimus nuskriaudęs?..

— Tu suklaidinai mano sūnų, kuris tave pasekęs iki šiol nesugrįžo, Dievo malone pasinaudojęs...

— Nepažįstu tavo sūnaus, — tarė ramiai Jehuda. — Kaip galėjau suklaidinti vyrą, kurio nesu nei matęs, nei su juo kalbėjęs?..

— Tavo darbai jį suklaidino, ir dabar aš dieną ir naktį drebu iš baimės, kad atvyks dievoti sikariai, atims iš manęs, ką turiu, ir patį nudės kalaviju, kaip pasmerktąjį dėl sūnaus nusikaltimų... Per tave šiandien esu kaip bevaisis medis, Dievo rūstybės liepsnose degti pasmerktas...

— Ar neklysti, žmogau, mane pakaltindamas, kad išauginai nepaklusnų sau sūnų...

— Aš žinau, ką sakau, ir manęs nesuklaidinsi apgaulingais žodžiais, — piktai sušuko. — Sakau tau, atsikelk ir eik, iš kur atėjęs, arba pašauksiu šunis, kurie saugo netoliese mano bandą, ir užpiudysiu, kad tave jie sudraskytų kaip piktą žvėrį...

— Neprotingas niekuomet nesužino, kad jis neprotingas, ir veltui stengtis paveikti jo protą, — pagalvojo Jehuda atsikeldamas. — Mažo proto žmogus nemano, kad jis gali klysti...

Taip pagalvojęs atsikėlė ir nuėjo savo keliu, o bandos piemuo, pagriebęs akmenį, sviedė jam įkandin...

III

Išsigandę sujudusių minių, bėgo tautos pagarbieji, apleisdami savo turtingus ūkius, unksnėtas sodybas ir puošnius namus.

Skubėjo pasiekti Jeruzalę, kur tikėjosi surasią saugią prieglaudą Amžinojo Namų prieglobstyje.

Bėgo, palikę savo turtus, nes juos buvo pagavusi baimė Amžinojo įsakymus pamiršusios minios ir josios pavydo pagimdytos prievartos.

Bėgo su neapykanta širdyse ir karštu kerštu troškimu tiems, kurie ramius iki šiol ir paklusnius kaimiečius sukėlė ir nuteikė prieš Amžinojo malone palaimintus turtais ir ramiu be rūpesčių gyvenimu.

Bėgdami dejavo ir šaukėsi Viešpaties teisingumo ir pagalbos, sakydami:

— Kada gi Tu, Viešpatie, atsiųsi Žadėtąjį, kuris kraštui grąžintų ramybę ir Tavo palaimintą santvarką atkurtų?..

Kai visi bėgo, neatsiliko ir Barraba su savo senu tėvu, skaudžiai nusiminusiu dėl žmonių nedėkingumo, kuriems jis buvo geras ir paslankus padėti nelaimėse bei jų varguose...

Dar skaudžiau sielvartas pagavo jo sielą, kad senatvėje turėjo palikti pastogę, kurioje jisai pats, tėvai ir protėviai ramiai iki šiol gyveno savo dienas, rūpesčių ir audrų nepatyrę...

O kai pasiekė gandai, kad jaukūs jo namai tapo minios išniekinti, nepakėlė sielvarto senas Jonatanas ir atsigulė į mirties patalą...

Kai Barraba, palaidojęs tėvą, atliko gedulo dienas, jo širdis suliepsnojo dar didesne kerštu aistra, bet jis buvo bailus ir neryžtingas ir nenusimanė, kaip atsilyginti už skriaudas, bausmės nenusipelnius.

Todėl nuėjo pas Hannahą, kuris tuo metu dar buvo aukščiausias Viešpaties šventikas ir išrinktosios tautos likimo vairininkas.

— Viešpatie, — tarė jis aukščiausiajam Amžinojo šventikui: — Mano pagarbusis tėvas apleido šį pasaulį, palikdamas man pareigą atkeršyti tiems, kurie sudrumstė jo paskutiniųjų dienų ramybę...

— Tenutildo tavo sielos skausmą Amžinasis Ramybės Teikėjas, — tarė jam užuojautos žodį aukščiausias šventikas. — Praeitis neatitaisoma ir nepakeičiama. Nuramink, pagarbusis Jonatano sūnau, savo širdį, nes sielotis dėl praeities, kad ir skaudžiausios, neprotinga. Dar neprotingiau kerštauti dėl to, kas jau įvyko ir atitaisyti negalima.

— Viešpatie mano, betgi yra parašyta: akis už akį, dantis už dantį! — tarė dar labiau susijaudinęs Barraba. — Palaimink mane vadovauti vyrams, kurie turės atkurti kraštui ramybę ir santvarką ir nubausti Amžinojo įsakymams nusikaltusius.

— Argi esi užmiršęs, ką pasakė Dangaus Viešpats nabio Irmejacho lūpom: — Nenoriu nusikaltėlio mirties, bet kad atsiverstų, apgailestautų savo kaltę ir gyventų, — tarė jam aukščiausias šventikas. — Kam keršysi? Juk ne tie kalti, kurie proto neturėdami pasidavė suklaidinami, bet kurie juos sukurstė nusikalsti. Jehudą iš Hamalos jau palietė rūsti Teisingiausiojo ranka...

— Bet liko gi man, viešpatie, pareiga atsilyginti už smūgius, kurie nuvedė į kapą mano tėvą! — nenusileido susijaudinęs ir rūstybės pagautas Barraba.

— Nesijaudink, pagarbusis Jonatano sūnau, ir kerštą palik Viešpaties

Dievo rankai, — ramino jo sielą aukščiausias šventikas. — Pasakyta yra Viešpaties: — Paliesiu ganytoją ir išsisklaidys jo bandos! Štai neramus maištininkas ir Amžinojo santvarkos ardytojas yra jau visų apleistas. Kurie klausė ir sekė jį, apgailestaudami nusikaltimus, grįžo į savo kasdieninį darbą, ir Viešpaties ramybė viešpatauja mūsų krašte. Aš nenoriu, kad tu, savo kerštingos širdies patariamas, vėl ją sutryptum, nieku pavertęs Amžinojo vardu pažadėtą nuodėmių atleidimą.

— O kas ir kada, mano viešpatie, atlygins skriaudas, kurių dienas Amžinasis buvo palaiminęs gerove? Jie šiandien nebeturi net duonos kasdieninės ir nuosavo kampo, kuriame galėtų priglausti pavargusias galvas! — sušuko Barraba. — Nenuramino, viešpatie, tavo žodžiai mano sielos ir širdies mano jie nepasiekė .

— Jei pagarbieji nuskriausti, matyti, Amžinasis bandė jų ištvermę ir Galingojo apvaizda pasitikėjimą. Prisimink, pagarbiojo Jonatano sūnau, kaip Teisingasis bandė dievoto Hiobo ištikimybę ir kaip vėliau atlygino skriaudas, kurias tasai teisingasis vyras buvo patyręs, — kalbėjo, Barrabos prieštaravimu neužsigaudamas aukščiausias Viešpaties šventikas. — Kiekvienas, nenorįs Amžinajam nusidėti, turi paklusti vyrui, kuriam Jis pavedė savo tautai vadovauti.

— Kartūs man, viešpatie, tavo žodžiai ir nusivylimą gimdo mano širdyje, — nusiskundė Barraba.

— Kartūs žodžiai, nes ir tiesa yra karti tam, kuris pasiruošęs netiesos keliu žengti, — atsakė jam aukščiausias šventikas. — Sakau tau — grįžk namo ir ramiai tvarkyk savo dienas, ir Viešpaties Dievo palaima grąžins šimteriopai, ko esi netekęs, ir Jo malonė atlygins skriaudas... Tokie yra mano žodžiai tavo protui ir neprieštarauk Dievo valiai, kurią tau paskelbiau.

Žemai nusilenkė Barraba aukščiausiam Amžinojo šventikui, suprasdamas, kad tasai nebesiteiks ilgiau su juo kalbėti. Nulenkė galvą, jį pagerbdamas, bet savo širdies nepalaužė nusilenkti, ir siela pasiliko užkietėjusi ir keršto ištroškusi, kaip kad buvo...

IV

— Ar ne šis pagarbusis vyras buvo mano tėvo draugas? — galvojo Barraba, apleisdamas aukščiausio šventiko rūmus. — Kodėl jisai neužjaučia manęs dėl nelaimių, kurios mane ištiko? Jo užuojauta dėl draugo mirties buvo šalta, o jo kalbos pasiekė mano ausį, kaip kartūs pasityčiojimo žodžiai. Ar jį gyvenimas išmokė iš visko tyčiotis, ar gal jau Dievo žodžiai nebeteko jam galios?..

Ir dar galvojo neryžtingasis, toliau eidamas: — Nenukentėję ir skriaudų nepatyrę nesirūpina tuo, kad Amžinojo įsakymai sutrypti, nes jie pageidauja tik ramaus ir patogaus gyvenimo sau ir savo šeimoms. Bet yra gi mokytojų, Rašto ir Toros aiškintojų, išmintimi Dievo apdovanotų! Gal gi pas juos išgirsiu žodžius, kurie sustiprins mano sielą pasiryžti žygiui, kuriam dar nedrįstu...

Nukrypo dabar Barrabos mintys pas garsųjį Rašto ir Toros mokytoją Baruchą, Izaoko sūnų, kurio protu ir išmintimi gėrėjosi visi ir didžiavosi.

Anuo metu jis buvo mėgiamiausias mokinys ir pasekėjas didžiojo Šemakjos, kuris dabar, ant Abraomo kelių sėdėdamas, džiaugėsi dangaus gėrybėmis.

Jei Šemakjos išmintis buvo kaip saulė, tai Barucho kaip vakarinė žvaigždė, kuri saugo nuo paklydimų ir rodo tiesų kelią ir jūromis beplaukiantiems, ir nuogais tyrumynais bekeliaujantiems.

Atvyko neryžtingasis Barraba su savo abejonėmis ir svyravimais į maldos namus, kuriuose aiškino protingasis Baruchas savo mokiniams ir tiems, kurie norėjo iš jo žodžių semti išminties, Rašto ir Toros gelmių paslaptis.

Atėjęs atsisėdo pas jo kojas kaipo tasai, kuris nori išsiaiškinti, kas jam neaišku, pas gudrybės šaltinį.

Kai baigė sėjęs Amžinos Tiesos sėklą ir atleido atilsiui savo mokinius ir pasekėjus,atkreipė tada didysis išminčius dėmesį į Barrabą klausdamas:

— Mano klausytojų ir mokinių tarpe nesu tavęs matęs anksčiau. Kas esi ir ką nori sužinoti?

— Esu pagarbiojo Jonatano sūnus, kuris mirė nusiminęs svetimoje pastogėje. Noriu pasisemti tiesos iš tavo lūpų, išminties šaltini, ir išsklaidyti savo abejones dėl gyvenimo žygio, kurį siela nori pasirinkti.

— Ko nori tavo protas iš mano išminties, nerangusis pagarbiojo tėvo sūnau?

— Mokytojau, tu žinai, kas dėjosi mūsų tėvams pažadėtoje žemėje...

— Žinau, — tarė išmintingasis Baruchas. — Belialio sugundyti pamynė kojomis Amžinojo įsakymus, tegyvena amžinoje tamsybėje jų sielos šeolio prarajoje.

— Mano tėvas ir aš buvome nusikaltėlių minios nuskriausti, iš namų išguiti, — nusiskundė Barraba. — O kas atsitiko su Dievo palaima — mūsų be apsaugos paliktu turtu, nežinau.

— Protingas nesisieloja dėl žemės turtų ir jais nesirūpina, — tarė išmintingasis mokytojas. — Vien tik dėl Dievo Amžinojo garbės ir pagarbos Jo įstatymams turi sielotis vyro širdis.

— Esu skaudžiai nuskriaustas, mokytojau, ir tėvą praradau. Todėl siela mano šiandien nerami, ir protas sumišęs neranda teisingo kelio, —

tarė jam Barraba. — Ar aš nenusidėsiu Viešpačiui, keršto siekdamas?..

— Nenusidėsi, nes pasakyta yra: dantis už dantį, akis už akį, — tarė mokytojas. — Jei tave kuris nekaltai nuskriaudė, atsilygink su juo dviguba skriauda.

— Bet jie yra mūsų artimi, Abraomo sūnūs!..

— Kuris laužo Amžinojo įsakymus, bausmės vertas, kuris griauna Dievo santvarką — mirties nusipelnęs yra, — tarė išminčius ir tiesos mokytojas. — Kas ne su mumis, tasai prieš mus, kas ne su Dievu, tasai prieš Dievą, ir nėra jam pasigailėjimo Amžinojo akyse.

— Amžinojo aukščiausias šventikas nepalaimino mano sielos troškimų. Jis paliepė Dievui kerštą pavesti ir nedrumsti ramybės tų, kurie man ir Dievo įsakymams nusikalto, — nusiskundė Barraba. — Tokie man buvo jo žodžiai...

— Jis tik kasdieninio gyvenimo šiukšlė. Jam nerūpi Dievo teisingumas ir todėl šeolio negęstamai liepsnai skirta jo siela, — tarė amžino teisėtumo sargyboje budįs išminčius. — Neklausyk jo žodžių, nes jie prieštarauja Viešpaties teisingumui. Protingas vyras privalo klausyti tik tokios valdžios, kuri elgiasi pagal Amžinojo įstatymus. Sakau tau: — eik ir pasielk, kaip tavo teisėtumo ištroškusi širdis pataria.

— Ką aš padarysiu vienas, jei manęs neremia ginkluotais vyrais aukščiausias šventikas, mano žygiui nepritardamas.

— Žmogus retai sutinka kitą, kuris jam reikalingas. Bet kas ieško — atranda. Ieškok talkininkų, kaip tu, nuskriaustųjų tarpe ir surasi jų.

— Tesie palaimintas Aukščiausiojo vardas, kad jis nukreipė mano žingsnius pas išminties šaltinį! — sušuko garsiai nusidžiaugęs Barraba. — Rabi, tu laimini mano pasiryžimą?..

— Ne aš, bet Amžinasis Teisingumo Šaltinis tepalaimina tavo žingsnius, ir tesie tavo ranka be pasigailėjimo Amžinojo įstatymams nusikaltusiems. Tokie yra tau mano žodžiai...

V

Krito rūstūs išmintingojo Barucho žodžiai į pagiežos pagautą Barrabos sielą ir, suradę ten tinkamą dirvą, davė vaisių.

Susirado Barraba ištikimų draugų, kuriuos sutelkė į ginkluotų vyrų būrį, ir pasiryžo su jais atkurti pažeistą Viešpaties teisingumą.

Visų jų sielos buvo vieno jausmo pagautos: atsilyginti su Dievo įsakymams nusižengusia minia pagal dėsnį— dantis už dantį, akis už akį, kaip Rašte ir Toroje yra pasakyta.

Visų jų širdys degė nekantrumu, todėl skubiai leidosi į žygį, su amžiaus patyrimu turtingais tėvais nepasitarę, kad tie savo žodžiais jų nesutrukdytų.

Pirmiausia atvyko skubėdamas Barraba į savo tėvų namus ir surado juos minios išniekintus ir turtą išgrobstytą.

Išnykę buvo gyvulių bandos, ir piemenys dingę; ir tarnai ir vergai, kurių globai buvo palikti namai, jų nesaugojo ir dingo...

Unksnėti medžiai buvo aplaužyti ir ilgiems metams netiko vaisių duoti.

Pasiutimu pasiuto Barrabos širdis, kai pamatė, kad žuvo viskas, kuo Amžinojo palaima buvo jo tėvus apdovanojusi.

— Yra dar Viešpats Dievas danguje, kuris laimina pagarbiuosius savo malone! — sušuko jisai, piktos pagiežos pagautas. — Jis mūsų pagalba nusikaltusiems nubausti ir Jo teisingumą apsaugoti!..

— Eisime į kaimus ir neturtėlių lūšnas ir ten vykdysime Dievo bausmę, — tarė jam draugai, kurių širdys irgi pagieža buvo pabrinkusios.

Kai jie pasiekė artimiausią kaimą, atsisėdo Barraba ant maldos namų slenksčio, nes ten buvo paunksnė, ir paliepė savo bendrams apeiti gyventojų namus ir, kuriuose suras svetimą turtą, atvesti pas jį nusikaltusius.

Kai jie apėjo visus namus ir surado nusikaltusius, atvedė juos pas Barrabą tardami:

— Šie visi vyrai, kuriuos čia matai, yra svetimo turto pasisavinimu nusikaltę Viešpaties akyse.

— Kuo esi Aukščiausiajam nusidėjęs? — klausė Barraba tą, kuris arčiausia jo akių buvo pastatytas.

O kai tasai tylėjo iš baimės ir dėl gėdos, kurią pajuto savo širdyje, tarė tasai, kuris jį sulaikė ir čion atvedė:

— Šis yra pagrobęs asilą, kuris tavo tėvui priklausė.

— Pasakyta yra: nepageidausi nei jaučio, nei asilo, nei kito turto, kuris priklauso tavo artimui, ir nepavydėsi jam, — kalbėjo Barraba, įbedęs į nusikaltusį piktą savo žvilgsnį. — Kodėl pasisavinai, kas ne tavo yra? Ar tavo pavydi akis tave sugundė?

— Žmonės, apie kuriuos maniau, kad yra Amžinojo, mūsų skurdo pasigailėjusio, pasiųsti, suklaidino mano protą, ir todėl susigundė mano akys palaidu asilu, kurio niekas nesaugojo, o kuris man ir mano šeimai buvo būtinas, bet įsigyti negalėjau, — prabilo nelaimingasis, visu kūnu drebėdamas.

— Yra pasakyta: jei tavo akis gundo tave nusidėti, išdurk ją, kad negundytų — geriau yra akies netekti, negu Teisingiausiajam nusidėti, — tarė piktai besišypsodamas Barraba. — Išdurkite jam dešinę akį, kad nebevestų į pagundą, — paliepė savo bendrams, ir tie atliko, kaip buvo įsakyta.

Raudodamas ėjo namo nubaustasis, keikdamas savo gimimo dieną, nes keikti nedrįso jų akivaizdoje tų, kurie su juo žiauriai pasielgė.

— O tu kuo esi nusikaltęs Amžinojo teisingumui ir artimui savo? — klausė Barraba kitą, kurį pastatė jo akivaizdoje.

Tasai, matydamas, kaip žiauriai pasielgė Barraba su jo kaimynu, nusigandęs tylėjo, nesurasdamas pasiteisinimui žodžių.

— Pas jį suradome avis ir jaučius, kuriuos pasisavino sumišimo dienomis, — paaiškino tie, kurie jį suėmę atvedė čion. — Taip mums sakė jo kaimynai.

— Nukirskite jam dešinę, nes ji nusikalto, svetimą turtą pagriebdama, — nusprendė Barraba.

— Viešpatie, — ėmė maldauti nuteistasis, puldamas ant kelių: — Turiu mažus vaikus! Kas maitins juos, kai aš, dešiniosios netekęs, negalėsiu parūpinti jiems duonos kasdieninės! Pasigailėk mūsų...

— Amžinojo rūstybė baudžia nusikaltusį ir jo palikuonis iki ketvirtos kartos, — tarė pagiežos kupinu balsu Barraba. — Težinos tavo vaikai, kad už tėvo nusikaltimą jie kenčia alkį ir badą...

— Pasigailėk jo, viešpatie! — ėmė graudžiai raudoti visi, kurie buvo čion atvesti kaip Dievo įsakymams nusikaltę. — Pasigailėk jo ir mūsų visų pasigailėk! Atlyginsim tavo skriaudas dvigubai.

— Šiandien atėjo jums Dievo rūstybės diena, — tarė jiems Barraba. — Nėra pasigailėjimo, kuris Amžinojo teisingumui nusikalto. Nukirskite jam dešinę ranką! — paliepė savo bendrams, ir tie atliko, kas jiems buvo įsakyta.

Pasibaisėjimo balsais sukliko čion atgabentieji ir suklikę staiga prasiveržė pro juos saugojusių ginkluotų vyrų eiles ir leidosi bėgti į laukus, kad tuo išvengtų siaubaus likimo, kurį jiems gamino Barrabos pagieža.

Kai nustebę bendrai nežinojo ką daryti, paliepė jiems Barraba sakydamas: — Vykitės pabėgusius! Kurį pavysite, kalaviju nudėkite, nes kiekvienas jų yra Amžinojo priešas.

Toli vijosi Barraba ir jo bendrai tuos, kurie pasiryžo pasprukti iš jo rankų; kuriuos pavydavo, kalaviju tuos nudėdavo. Grįžę atgal į kaimą, sunaikino Dievo įsakymams nusidėjusių turtą ir jų namus sudegino.

— Taip baudžia Amžinasis pamynusius Jo įsakymus ir teisingumui nusikaltusius! —tarė Barraba, savo pagiežą pateisindamas.

— Tu jau patenkinai savo širdį, — tarė jam draugai. — Dabar pagelbėk mums, kad ir mes tolygiai atsilygintum su nuskriaudusiais mus ir mūsų tėvus.

— Ne už mūsų skriaudas turim bausti ir bausime, bet už Viešpaties pažeminimą, kurio įsakymus yra sulaužę, — tarė Barraba veidmainiaudamas.

Ir ėjo jisai su savo gauja per Judėjos ir Galilėjos kaimus, palikdamas visur nusiminimą ir skausmo ašaras.

Taip jie keršijo, Dievo vardą panaudodami, ir jų pasekėjų skaičius nuolat didėjo, nes visusr su jais dėjosi dievoti parušimų mokiniai ir nuskriaustieji pagarbiųjų sūnūs.

Žiaurus buvo Barraba savo darbuose, kaip žiaurus būna neryžtingas, kada pasiryžta, ir bailusis, kada pavojus negresia jo gyvybei.

Bėgo iš kaimų žmonės, kalti ir nekalti, kai išgirsdavo, kad Barraba jau arti su savo gauja; bėgdavo su šeimomis, palikdami savo turtą sunaikinimui.

Ir tapo jo vardas žmonių lūpose kaip vardas baisaus plėšiko ir žiauraus žmogžudžio, ir šaukėsi visi galingojo Dangaus Viešpaties melsdamiesi:

— Teateina, Viešpatie, Tavo Žadėtasis ir įkuria žemėje Tavo viešpatiją, kurioje nebebus nei skurdo, nei vargo, nei galingųjų priespaudos!

Taip šaukėsi žmonės Amžinojo pagalbos, bet jų balsai nepasiekdavo dangaus vartų, tik pasiekė Romos prokonsulo ausį.

VI

Buvo vėlyva popietė. Saulė slinko žemyn, ir oras ėmė atvėsti, kai senas dailidė Juozapas, kuris ilsėjosi paunksnėje, prabudo.

Pabudęs atsikėlė, malda padėkojo Amžinajam Atilsio Teikėjui ir, nusiprausęs rankas, ėmė žadinti sūnų kalbėdamas:

— Kelkis, sūneli! Oras jau atvėso, turim paskubėti baigti darbą, kurį gerasis reb Jochimas yra užsakęs ir kurį esu jam pažadėjęs baigti, artimiausio šabato išvakarėms dar neužėjus.

Ješua, Juozapo sūnus, tėvo žodžių pažadintas, skubiai atsikėlė ir nuėjo, tėvą pasekdamas,nusiprausti rankų ir sukaitusio veido.

Taip pasiruošę, ėmėsi darbo, kurį abu buvo dirbusiu nuo ankstyvo ryto iki vidudienio, kada saulės kaitra verčia kiekvieną ieškoti vėsios paunksnės atilsiui.

Senas Juozapas mėgo įvairinti darbo valandas, pasakodamas sūnui apie savo gyvenimo nuotykius, apie tolimus kraštus, kuriuos teko matyti, ir apie žmones, su kuriais teko susitikti ir su jais gyventi.

Jo kalba, vienodu balsu sakoma, čiurleno kaip šaltinio srovės vienodas niurnėjimas, kai smėliuotu taku veržiasi žemyn per akmenis ir mažus akmenėlius.

Ješua ramiai klausė tėvo pasakojimų, kuriuos nevieną kartą jau buvo girdėjęs, ir beklausydamas šypsojosi šypsena, kuri visuomet džiugino Juozapo širdį.

Ir dar ėmė Juozapas pasakoti apie dievotą reb Jochimą, suteikusį jam uždarbį, kuris ilgoms dienoms aprūpina šeimą ir pašalina sunkaus nepritekliaus pavojų.

Kalbėjo apie tai, kaip Amžinasis yra reb Jochimui palankus už gerą širdį ir diena iš dienos didino jo turtus.

Pasakojo Juozapas, ir jo žodžiuose nebuvo pavydo dėl Dangaus Viešpaties malonių, kurios atitenka kitiems.

Ir dabar jo žodžiai buvo ramūs, švelnūs ir be pavydo, vienodu balsu tariami, kaip karoliai, įgudusia ranka ant siūlo neriami.

Ješua ir dabar, kaip visuomet, ramiai klausė, laikas nuo laiko į tėvą pažvelgdamas ir jam nusišypsodamas.

Kai jiedu taip dirbo, atvyko, greta asilo lėtai eidamas, žvejys Simonas, Jonos sūnus, kuris dažnai lankydavo šiuos namus ir dovanomis džiugindavo seno dailidės širdį.

Sustabdęs asilą, nukėlė nuo jo nugaros sunkią venturę ir, padėjęs ją šalia slenksčio, tarė:

— Tesie palaimintos tavo ir tavo šeimos dienos Viešpaties malone, Juozape, Jokūbo sūnau.

— Tesie palaimintos ir tavo dienos, Simone, Jonos sūnau, — tarė jam atsakydamas Juozapas, darbo nenutraukdamas ir įrankių į šalį neatidėdamas. — Tavo širdis visuomet mums palanki kaip tikro draugo širdis. Kuris reikalas atvedė tave prie mano namų slenksčio?

— Dangaus Viešpats gausiai laimino mano tinklus, kad pasidalyčiau su tavim ir tavo šeima lobiu, kuriuo apdovanojo mane mūsų jūrių vandenys.

Tai sakydamas, atvežė Simonas venturę, sidabru spindėjusių žuvų kupiną.

Juozapas atidėjo darbą į šalį, sunėręs rankas ant krūtinės, gėrėjosi sužavėtas Simono dovana.

— Mirjama, Mirjama, eik čion ir pasigėrėk gausia dovana, kurią parūpino mums Dangaus Viešpats, kad šabato dieną sutiktume su džiaugsmu, — šaukė Juozapas žmoną. — Kuo atsilyginsiu tau, gerasis Simone, už tavo palankią man ir mano šeimai širdį, kuri neužmiršta seno dailidės skurdo, — tarė jis Simonui susijaudinęs.

— Nesijaudink, pagarbusis Juozape, Jokūbo sūnau, kuo atsilyginsi. Kai ateis dienos to, kurį esi pagimdęs, ir bus išganyti visi Izraelio sūnūs, būsiu atlygintas tada su kaupu Dangaus Viešpaties malone, — tarė irgi susijaudinęs savo žodžiais Simonas.

Tuo metu, kai Simonas kalbėjo šiuos žodžius, iš namų išėjo Mirjama, juos girdėjo ir savo širdin dėjosi.

— Ach, gerasis Simone, prašau tave, nekalbėk žodžių, kurie, manau, nėra malonūs Viešpaties ausims, — jaudinosi Juozapas, kaip jaudinosi

kiekvieną kartą, kada panašią kalbą girdėdavo iš Simono lūpų. — Mano mažasis Ješua bus geras dailidė kaip jo tėvas. Ar ne tiesą sakau, sūneli? — kreipėsi į sūnų, meilės žvilgsniu į jį pažvelgdamas.

Ješua pasižiūrėjo į tėvą ir tylia šypsena jam nusišypsojo kaip visuomet, nuo darbo rankų neatitraukdamas.

— Aš sakau, kuo tikiu ir tikėti nesiliausiu, nes mano akys matė įvykius, kurie dėjosi tavo sūnaus gimimo dienoje, — tarė jam atsakydamas Simonas žvejys. — Ir širdis man sako, kad aš ne veltui tikiu. Amžinojo Dvasia globoja tavo sūnaus sielą...

— Simone, Simone, Amžinojo Dvasia kalba tavo lūpomis, — tarė Mirjama, namų duryse stovėdama. — Dievo angelas yra man per sapną pareiškęs, kad aš būsiu visų motinų palaiminta, ir išgarsintas bus mano vardas. Kuo aš, silpna moteris, galėčiau išgarsėti, jei ne sūnelio darbais...

— Mirjama, negundyk savo sielos tuščiais sapnais, tavo svajonių pagimdytais, — tarė Juozapas. — Kas esame, kad Amžinasis atkreiptų į mus dėmesį? Nesvajok apie stebuklus, kurie mūsų laikais nesikartoja.

— Kas tiki ir laukia iš Dievo stebuklų, tasai jų susilaukia, pagarbusis Juozape, — tarė Simonas. — Aš ir tavo žmona, geroji Mirjama, tikime ir laukiame, todėl susilauksime.

— Yra pasakyta, nes taip kalba išminčiai, Dievo šviesa apšviesti: — negundysi Viešpaties, stebuklų iš jo reikalaudamas...

— Prisimink dienas, kuriomis pagimdžiau sūnų, — tarė Mirjama, į Ješuą pažvelgdama. — Kodėl nori, gerasis Juozape, kad aš užmirščiau jas?

— Neleisk puikybei apsigyventi širdyje, mieloji Mirjama, mano senatvės rūpintojėle, — paimk geriau žuvį, kuria mus apdovanojo gerasis Simonas, ir pasistenk, kad skaniu valgiu pasigėrėtume šabato vakarą.

— Užteks jų ir šabato ir šios dienos vakarui, pagarbusis Juozape, — tarė linksmai Simonas. — Tepasidžiaugia tavo siela dar šį vakarą Dievo dovana.

— Padėk man, sūneli, — tarė Mirjama. — Pati viena nesugebu pakelti venturės.

Žvejys Simonas, žodžio netardamas, pakėlė venturę ir nunešė į vidų, o Mirjama, jį pasekdama, kalbėjo:

— Kokis esi geras mums, Simone, Jonos sūnau!..

— Saulė slenka žemyn ir vakaras artėja, — tarė Juozapas, kai Simonas ir Mirjama išnyko duryse. — Pasiskubinkime, sūneli, kad reb Jochimas nepakaltintų mus tinginiavimu.

Sūnus vėl pažvelgė į tėvą ir nusišypsojo. Nieko tiek nemėgo senas Juozapas, kaip šią sūnaus tylią šypseną! Jam atrodydavo, kad ji ramina sielą ir gimdo jo rankų stiprumą.

— Tesie palaimintas Amžinojo vardas, kad suteikė man senatvės dienoms tokį tylų ir paklusnų sūnų, — galvojo Juozaps. — Tebūna jo dienos kaip ši vasaros diena, giedra ir rami! Tesaugo Amžinasis jo žingsnius, kad nepaklystų, kai pasiliks vienas be mano globos, ir eitų keliu, kuriuo eiti paskyrei jam, Viešpatie, gimimo dienoje, — atsiduso Juozapas.

Bedirbdami pastebėjo keleivį, kuris lėtais žingsniais priėjo ir, jų Dievo žodžiais nepasveikinęs, atsisėdo ant slenksčio tardamas:

— Ar neatstumsite, geri žmonės, pavargusio, kuris reikalingas valgio ir prieglaudos?

— Viešpatie, — tarė Juozapas, atitraukdamas rankas nuo darbo ir atsigręždamas veidu į keleivį: — Ar ne žydai esame, kad drįstume atstumti nuo slenksčio pavargusį! Būk svečias mano namuose, ir telaimina Amžinasis tavo dienas mano pastogėje!

— Neskubėk, gerasis žmogau, laiminti, kol nesužinojai, kas esu, — tarė keleivis, ant slenksčio sėdėdamas.

— Nežinau ir man nesvarbu, kas esi, — tarė Juozapas, patenkintas, kad yra žmogus, su kuriuo gali pasikalbėti. — Kiekvienas, kuris prieglaudos prašo, yra svečias mano namuose; kiekvienas pavargęs ir nuilsęs yra mano brolis, su kuriuo turiu pasidalinti duona ir druska. Ar ne taip liepia žydui elgtis Gėrybių Viešpats?

— Taip, žmogus žmogui turėtų būti brolis, bet iki šiol vienas antram yra tik vilkas, — tarė keleivis, pasmakrę rankom parėmęs. — Esu vienas tų, kurių veiksmus šventikai ir žemės galingieji pasmerkė Amžinojo vardu. Ar ir dabar neatstumsi manęs nuo slenksčio?

— Jie yra tik žmonės ir gali paklysti kaip kiekvienas žmogus, — tarė švelnusis Juozapas, vėl imdamas į rankas darbo įrankius. — Tesie tavo širdis giedra, kaip dangus virš tavo galvos — nesu teisėjas nei tau, nei kitiems. Jei atėjai į mano namus, matyti, yra Amžinojo noras, kad mano svečias būtum...

Ješua tyliu žingsniu nuėjo į namų vidų ir tuojau grįžo, rankšluosčiu ir vandens ąsočiu nešinas.

— Atvėsink veidą ir pavargusias kojas, gerasis žmogau, ir būk mano namams palankus, — paragino svečią Juozapas ir malonės žvilgsniu pažvelgė į sūnų, kuris neliepiamas atspėjo tėvo mintį.

Kada keleivis atsistojęs ir į šalį nuo slenksčio nužengęs, Ješuos padedamas, šaltu vandeniu vėsino sukaitusį veidą, iš namų išėjo Simonas, Mirjamos lydimas.

— Matai, Mirjama, Dievas mums pasiuntė svečią, ir kad turėtume kuo jį pavaišinti, davė ir maisto per geraširdžio Simono rankas.

Nors Simonas nebuvo pastabus, bet pažvelgęs į keleivį, pagalvojo:

— Ar neapsirinku, manydamas, kad šio vyro veidas buvo mano matytas? Kas jis yra, neklausinėsiu, jei Viešpats įkvėpė man šiandien norą pasidalyti lobiu su Juozapo šeima, kad turėtų kuo šį žmogų pavaišinti.

— Gerasis Simonas tikrai pasirūpino, kad ir svečiui užtektų iš to, ką gavome, — palankiai pažvelgė Mirjama į keleivį, pavargusiam užuojautos šypsena nusišypsojusi.

Kuklusis Simonas, sumišęs dėl pagyrimo žodžių, palinkėjo Juozapui ramaus atilsio po dienos darbo ir išsiskubino namo.

— Matai, gerasis keleivi, kaip Viešpaties ranka mus visus globoja! — tarė Juozapas. — Jis atvedė tave į mano skurdžius namus, bet parūpino maisto, kuriuo su tavimi pasidalysime. Mirjama, — kreipėsi į žmoną: — Svečias mūsų išalkęs ir atilsio reikalingas. Neužtruk su valgiu...

— Neužtruksiu, gerasis Juozape, neužtruksiu. Matau, kad ir tu ir svečias — abu esate išalkusiu, — pažadėjo Mirjama, į namus įžengdama.

Keleivis atsisėdo ant suolo, pasienyje įtaisyto, pasilenkė kūnu ir, rankom pasmakrę parėmęs, tarė, lėtai žodžius sakydamas:

— Gerasis žmogau, aš tau sakau ir tu žinok, kad Dievas nesirūpina tuo, kas dedasi ant žemės paviršiaus. Nei tavimi, nei manimi niekas nesidomi danguje...

— Būk man geras ir nekalbėk tokių žodžių, kol esi mano namuose, — nusigando Juozapas ir nusigandęs liovėsi dirbęs. — Aš gerbiu Amžinąjį, Jo globa visuomet pasitikėdavau ir dabar pasitikiu...

— Jei mano žodžiai tau nemalonūs, atleisk man — aš tylėsiu ir nekalbėsiu. Nedera prieštarauti žmogui, kuris sutiko priglausti mane savo namuose.

— Atleisk ir tu man, jei mano kalba tave užgavo, — atlyžo Juozapas. — Aš bijau žodžių, kurie Dangaus Viešpačiui būtų nemalonūs. Kai mano siela pavargsta, aš malda Jam nusiskundžiu, ir visuomet mano širdį nuramina Ramybės Teikėjas...

Ješua, sugrįžęs, vienas ėmėsi darbo ir bedirbdamas atidžiai klausė tėvo su keleiviu pasikalbėjimo.

— Nusivylusi šiandien yra mano širdis, ir nėra maldos mano lūpose, — tarė keleivis, į tolumą akis įbedęs.

— Nereikia nusivilti, keleivi, tik todėl, kad nepasiseka kartais, — tarė Juozapas, šalia ant suolelio atsisėsdamas ir jo sielą paguodos žodžiu ramindamas. — Žmogus nesupranta ir suprasti negali, kuriais keliais Dangaus Viešpats jį veda į laimę.

— Visa atidaviau artimui — ir sielą ir turtą, ir ramų gyvenimą tėvų namuose paaukojau, ir štai šiandien to artimo ujamas neturiu, kur galvą priglausčiau ir atilsį surasčiau...

— Matau, keleivi, kad esi skaudžiai žmonių apviltas, — užjautė jį geraširdis Juozapas, Jokūbo sūnus. — Žmonės nepastovūs savo jausmuose. Tokia jų prigimtis...

— Tavo žodžiai nesuranda kelio į mano protą ir širdį, gerasis žmogau, ir surasti negali, kai vakarykščiai draugai, kurių siela pasitikėdavau labiau negu savąja, tapo šiandien priešais ir dedasi su tais, kurie mano gyvybės ieško.

— Žmogaus siela visuomet priešingumų kupina, ir šiandien ji nežino, ko rytoj panorės, gerasis mano svečias. Tokią jau pagimdė ją Amžinasis, be kurio valios nieko neįvyksta pasaulyje, — švelniai paliesdamas jo petį, tarė Juozapas, Jokūbo sūnus. — Bet nesisielok, keleivi, ir nusiramink. Vienam Dangaus Viešpats suteikia šio pasaulio gėrybes, ir jo žingsnius lydi pasisekimas, kitą Amžinasis veda vargo ir nepasisekimo keliu, kad vėliau jam atlygintų dangaus gėrybėmis ir suteiktų amžiną atilsį ant Abraomo kelių...

— Žmogus nėra amžino gyvenimo vertas ir nežinotų, ką su juo daryti, — tarė keleivis, niauriu žvilgsniu į Juozapą pažvelgdamas. — Jam duotos trumpos dienos ir kelias nurodytas aiškus: Būkite ramūs, kaip ramus dangus virš jūsų galvų, gyvenkite kaip broliai, vienas antrą mylėdami, kad būtumėt laimingi ir džiaugsmo kupini! Bet žmonės tapo ne broliai, tik vilkai, ir dar piktesni vienas antram, negu vilkas vilkui būna. Žinau, pasakysi, gerasis senas žmogau, yra Dievo Amžinojo valia, kad jie tokie būtų...

— Kartūs tavo žodžiai, ir žmogaus lūpom jie nedera, — tarė atsikeldamas didžiai susijaudinęs Juozapas.

Tuo metu Simonas, Jonos sūnus, skubiai grįžo atgal į Juozapo namus. Jis buvo susijaudinęs, nusigandęs ir uždusęs, kaip žmogus, kuris skubėjo.

— Kas atsitiko? — klausė pastabus Juozapas neramiu balsu. — Ar nelaimė yra tave ištikusi pakeliui.

— Į jūsų miestelį įsibrovė iš Judėjos ginkluotų vyrų būrys. Jie skriaudžia vyrus ir moteris.

— Ko jiems čia prireikė? — susirūpino senas dailidė. — Amžinasis Viešpatie Dieve, kada gi pagaliau susilauksime dienų, kuriomis ramiai galėsime gyventi. Skriaudžia šiandien taikų žmogų visi — savi ir svetimi...

— Ieško Jehudos iš Hamalos, krėsdami kiekvieną namą. Bekrėsdami ima, kas jiems patinka, —tarė Simonas. — Mačiau tavo namuose šį keleivį ir pamaniau, ar negresia jam pavojus ir tavo šeimai nemalonumai? Todėl skubėjau...

— Taip, aš esu Jehuda iš Hamalos, kurio ieško, — tarė keleivis, pakildamas. — Gerasis Viešpats pašykštėjo man ramaus atilsio tavo namuose, gerasis dailide.

Nusigando senas Juozapas, šiuos žodžius išgirdęs, suplojo rankom per strėnas ir tarė susirūpinęs:

— Kur aš tave paslėpsiu, kad nesurastų! Ach, Viešpatie mano, kada gi įsigalės žmonių širdyse artimo meilė ir ramybė šiame pasaulyje!

— Nesisielok, senas žmogau: jie nesuras manęs tavo namuose. Išeisiu anksčiau, negu čion atvyks, kurie ieško mano gyvybės.

Taręs tai, pasirengė Jehuda iš Hamalos tuojau išeiti iš namų, kurie pastogę ir atilsį buvo jam, pavargusiam, žadėję...

— Pasilik, kur esi, ir įsitikink, kad Amžinasis mūsų Tėvas danguje rūpinasi kiekvienu savo vaiku, pavojun patekusiu, — tarė iki šiol tylėjęs Juozapo sūnus. — Ne tau šiandien gresia pavojus, bet tiems, kurie ieško tavęs...

Taręs tai, Ješua, Juozapo sūnus, ramiu žvilgsniu pažvelgė į susirūpinusius, ir tie pajuto, kad ramybė grįžo į jų širdis.

— Patikėk šiais žodžiais! — sušuko Simonas žvejys. — Dievas kalba jo lūpomis!..

— Tikrai, kur eisi, nelaimingasis: sučiups tave atviram lauke, — pasigailėjo siela nurimęs Juozapas dailidė. — Eiva, aš surasiu saugų kampelį, kur pasislėpsi nuo priešų.

— Dabar aš prisiminiau, kas esi, — kreipėsi Jehuda iš Hamalos į Simoną. — Esi vienas žvejų nuo Genezareto ežero. Ar ne čia yra tasai vaikas, apie kurį anuo metu mums pasakojai?

— Taip, taip, šis yra, apie kurio gimimo valandas anuo metu pasakojau! — džiaugėsi Simonas. — Aš tikiu, kad jis išgelbės šiandien tavo dienas...

VII

Nebuvo dailidės namuose vietos, kuri būtų apsaugojusi Jehudą iš Hamalos, bet tasai ir nenorėjo saugotis.

Kai Juozapas pasiūlė pasislėpti už suverstų kampe senų ir jau nebetinkančių darbui įrankių, tarė Jehuda sakydamas:

— Nesislėpsiu nuo priešų kaip baili moteris. Jei man lemta šiandien čia žūti, žūsiu kaip vyras, kuris mirti nebijo.

Taręs tai, atsisėdo ant suolo, kuris buvo pasienyje, tarp durų ir lango, ir pasiliko ten sėdėti.

— Aš čia pasiliksiu ir sėdėsiu, iki pavojus privers mane atsikelti, — tarė Jehuda. — Vargas tam, kuris pirmas sudrums mano ramybę!..

— Vargas mano sielai, kad neapdairiai pasielgiau, sulaikydamas, kai jis norėjo apleisti mano namus! — galvojo susirūpinęs Juozapas ir nenu-

manydamas, kaip galėtų paveikti Jehudą, kad būtų atsargesnis ir palenktų savo puikybę protui. — Viešpatie, gelbėk mano šeimą nuo pavojaus!

Mirjama, kuri čia triūsė, vakarienę gamindama, tarė Juozapui, jo susirūpinimą atjausdama:

— Gyvenimas ir mirtis Dangaus Galybių Viešpaties rankoje. Pasitikėkime Juo, kad būtume išgelbėti.

— Taip, taip, — pakartojo ir Juozapas: — Gyvenimas ir mirtis Viešpaties rankoje...

Taręs tai grįžo į darbą ir tylėdamas dirbo jį atidžiai, lyg niekas jam nebūtų daugiau rūpėję, vien tik greičiau jį baigti. Bet jo rankos vis dar drebėjo iš susijaudinimo ir baimės, kurią veltui stengėsi nugalėti seno dailidės širdis.

Žvejys Simonas, irgi neramumo pagautas, sėdėjo tylus ir nerado žodžių Juozapą prakalbinti. Sėdėdamas galvojo:

— Ar man negeriau būtų atsikelti dabar ir vykti namo, kol dar čion neatvyko pikti sikariai?.. Kodėl turiu nekaltai nukentėti?.. Ar kad pasigailėjau Dievui nusikaltusio ir Juozapo šeimos, juos perspėdamas?..

Kai jis taip galvojo, baimė augo Simono širdyje, bet vis dėlto nesiryžo atsikelti ir tarti Juozapui atsisveikinimo žodžių.

Tik vienas Ješua, Juozapo sūnus, buvo nesusirūpinęs ir ramus kaip visuomet. Matydamas tėvą baimės pagautą ir siela sumišusį Simoną, tarė į juos ramiom akim pažvelgdamas:

— Teišnyksta baimė iš jūsų širdžių. Dangaus Galybių Viešpats su mumis.

— Jis kalba, kaip tasai, kuris turi galią taip kalbėti, — pagalvojo Simonas žvejys ir pagalvojęs susigėdino, kad baimė buvo pagavusi jo širdį.

— Kodėl nusigandau, bailus? Juk esu tarpe tų, kuriuos Amžinojo Dievo malonė globoja! — nuramino šiais žodžiais savo sielą Simonas žvejys.

Tuo tarpu ėjo keliu ginkluotų vyrų nedidelis būrys; vienas ėjo priešakyje kitų ir su juo Nazareto maldos namų šamesas.

Šameso lydimi jie tiesiai ėjo į dailidės kiemą; Juozapas dar atidžiau ir dar su didesniu atsidėjimu dirbo savo darbą, dėdamasis, kad nemato ir nesidomi tais, kurie artinosi.

— Tai šis vyras, apie kurį tau sakė žmonės, kad jo namuose yra matę nusikaltėlį, kurio tu ieškai,— garsiai kalbėjo šamesas, į Juozapą nurodydamas.

Juozapas dėjosi negirdįs šameso žodžių ir su dar didesniu susikaupimu dirbo savo darbą, net į sūnų nepažvelgdamas.

— Ar tik nebus šis vyras žiaurusis Barraba, žmonių žudytoju vadina-

mas, — pakuždomis kalbėjo Juozapui Simonas žvejys. Jis jau gailėjosi, kodėl neišvyko iš čia, kaip buvo norėjęs.

Juozapas nuojauta jau buvo atspėjęs, kad artėjęs vyras yra Barraba, apie kurio žiaurumą gandai buvo pasiekę net ramų Galilėjos kraštą. Jis su išgąsčiu pažvelgė į sūnų, ką darydavo visuomet, kai būdavo susijaudinęs ir neramus.

Ramia šypsena atsakė sūnus į tėvo žvilgsnį, ir staiga pajuto Juozapas, kad baimė atslūgo širdyje ir jo siela nurimo.

— Tu esi dailidė Juozapas, Jokūbo sūnus? —klausė Barraba, piktu įtarimo žvilgsniu apžvelgdamas visus čia esamus.

Jis buvo dabar tikras, kad Jehuda neišspruks šiandien iš jo rankų, ir širdis iš anksto sprogo džiaugsmu, kad pasotins pagaliau savo kerštingos sielos alkį.

Išgirdęs jo žodžius, Juozapas atidėjo darbo įrankius į šalį ir, sudėjęs rankas ant krūtinės, pažvelgė į Barrabos akis ramiu savo žvilgsniu.

— Taip, esu dailidė, — tarė jisai. — Dailidė buvo mano tėvas, dailidė bus ir mano sūnus, kuris jau šiandien sugeba greičiau ir geriau atlikti kiekvieną darbą, negu senos jo tėvo ir pavargusios rankos.

Žvilgterėjęs į Ješuą ir susitikęs su jo žvilgsniu, tarė savo širdyje sužavėtas Barraba: — Kokis gražus jaunuolis šis dailidės sūnus! Norėčiau, kad mano sūnus, jei Amžinasis lėmė man jį turėti, būtų panašus į jį...

Nuolat ir nuolat pažvelgdavo Barraba į Ješuos veidą, susitikdamas su jo giliu, kaip ramios dangaus mėlynos erdvės, žvilgsniu, kuris gundydavo sielą ramybe ir vėsindavo karštus kerštingos širdies jausmus.

— Kas yra šis vyras, kuris sėdėdamas laiko asilo pavadžias rankoje, kaip pasiruošęs, bet nesuspėjęs pasprukti? — šiurkščiu balsu klausė Barraba, įtariamai į Simoną pažvelgdamas. — Jo veidas kažkur yra mano matytas, — pagalvojo, dar kartą pasižiūrėdamas į Simoną.

— Tai žvejys Simonas, Jonos sūnus, iš Kapernaumo, mano viešpatie, — tarė Juozapas. — Jis kartais pasigaili seno dailidės ir pasidalina lobiu, kurį Amžinasis pasiunčia jo tinklams. Šiandien kaip tik, mano laimei, Gausybių Teikėjas palaimino jo tinklus.

Šiuos žodžius išgirdęs, prisiminė dabar Barraba, kur jis buvo matęs Simoną žvejį: pas Genezareto ežerą, kai jis pasakojo apie nuostabius apsireiškimus gimimo metu kūdikio, kurį skelbė būsimu Išganytoju, Amžinojo pažadėtu žydų tautai...

— Ar ne apie šį dailidės sūnų kalbėjo tada žvejys, — pamanė Barraba ir atidžiai pažvelgė į Ješuą. Jo žvilgsnis susitiko su Ješuos žvilgsniu, kuris jam nusišypsojo šypsena, kokia šypsosi tik draugas draugui...

Pajuto Barraba, kad atslūgsta širdis ir giedrėja siela; žiaurūs kerštingi jausmai ėmė blėsti ir nykti kaip rytinė migla saulei patekėjus.

Vos trumpa praslinko valandėlė, kai susigėdijo Barraba dėl savo nuotaikos, kuri bandė apgaubti jo sielą.

— Kaip lengvabūdė moteris susižavėjau šio vaikino nevyrišku grožiu, — vėl pyko savimi nepatenkintas Barraba. — Kas jis, kad jaudintų mano sielą? Paprastas dailidės vaikas, kuriam likimas lėmė gimti ir mirti dailide: — Negi gali kas gero ateiti iš Galilėjos...

Veltui stengėsi Barraba atgauti žiaurų pasitenkinimą bausti kiekvieną, kuris veiksmu ar prieštaravimu buvo nusidėjęs jo akyse — išnyko ir nebegrįžo pikti jausmai.

— Tavo namas prie viešo kelio, ir kiemas, kuriame dirbi, neatitvertas. Turėjai matyti vyrą, kurio ieškome, — tarė Barraba Juozapui. — Vargas tau ir tavo šeimai, jei sumeluosi.

Nors tarė tai rūsčiu balsu, bet rūstumo nebuvo Barrabos širdyje...

— Keliu nuolatos eina žmonės, viešpatie mano, — tarė jam atsakydamas Juozapas ir nusistebėjo, kad Barrabos žodžiai nepagimdė baimės jo širdyje. — Bet mano akys nesidomi keleiviais — jos atkreiptos tik į darbą, kurį mano rankos dirba.

— Klausyk, dailide Juozapai, Jokūbo sūnau! Ar nesame anuo metu, kai tu sugrįžai nežinia iš kur, nukentėję, kada melecho kareiviai ieškojo tavęs ir tavo šeimos!.. Nežinom, kuo buvai nusidėjęs, nes išvykai ir tavęs nesurado, o mes turėjom nukentėti!.. Ar dabar vėl turime nukentėti dėl tavo užsispyrimo?.. Sakyk, kur esi paslėpęs vyrą, kurį matė tavo kieme? — dideliu balsu šaukė šamesas. — Liepk apieškoti jo namus ir surasi, kurio ieškai, — kreipėsi jis į Barrabą.

— Kodėl, persekiodamas brolius, susitepei vyrų krauju ir moterų ašaromis? — staiga prabilo ramiu balsu Ješua. — Ar Amžinasis Tėvas angelo lūpomis paragino tave bausti Jo vaikus?..

Nusigando dabar Juozapas, sumišo gerasis Simonas, išgirdę drąsius žodžius, kurių nelaukė iš nuolat tylaus Ješuos lūpų. Mirjama, stovėdama duryse, buvo pasiryžusi kūnu pridengti sūnų, jei pamatytų, kad jam gresia mirties pavojus iš žiaurios Barrabos rankos.

Sumišęs tapo ir Barraba. Nesigriebė, kaip buvo įpratęs, kalavijo juo *numalšinti* užgavusį jį žodžiu.

— Kas tave įgalino klausti mane? — pašaipa padengdamas sielos sumišimą, tarė Barraba. — Per drąsiai kalbi, dailidės sūnau...

— Mano drąsa iš Dangiškojo Tėvo širdies, — tarė jaunasis Ješua, tyliai nusišypsojęs Barrabai. — Kas pagimdė tavo piktus troškulius?..

— Kurie nusikalto man ir mano draugams, — niūriai pažvelgdamas į Ješuą, tarė Barraba. — Akis už akį, dantis už dantį...

— Tu nekeršysi ir nelaikysi neapykantos savo širdyje tavo broliui, kalbėjo Dangiškasis Tėvas. Ir dar Jis pasakė: netrokštu nusikaltėlio mirties,

bet kad gyventų ir atgailautų, — kalbėjo Ješua tyliu balsu, nuolat pažvelgdamas į Barrabą, ramiai besišypsąs. — Būk atlaidus, kad ir tau būtų atlaidus Dangiškasis Tėvas...

— Atželdink pirmiau sau barzdą, tada davinėsi patarimus suaugusiems, kurie panorės jų klausyti, — pašiepė jį Barraba, nepatenkintas savimi, kodėl leidžiasi į kalbas su jaunuoliu.

— Ko tu klausai, Barraba, šio pakvaišusio! — tarė vienas jo palydų, ištraukdamas kalaviją iš makštų. — Aš jį tuoj nutildysiu!..

Bet Barraba pamojo jam, kad įdėtų kalaviją atgal į makštis, ir pagalvojo: — Neskriausiu neprityrusio jaunuolio tik dėl to, kad jo širdis gera ir kalba drąsi...

Jehuda iš Hamalos, šias kalbas girdėdamas, tarė savo širdyje: — Kodėl į pavojų dedu šio nekalto jaunikio gyvybę ir leidžiu, kad jis bandytų Barrabos kantrybę? Nudės jį Barraba dėl jo drąsių žodžių! Ar jo mirtimi atsilyginsiu su jautriais žmonėmis, kurie manęs pasigailėjo? Jei esu Amžinojo pasmerktas žūti, žūsiu dabar, kad išgelbėčiau nekaltus...

Taip pagalvojęs, atsikėlė ir išėjo iš Juozapo namų. Atsistojęs ant slenksčio, tarė:

— Štai aš čia esu, Barraba. Palik ramybėje šiuos gerus žmones...

Barraba nesigriebė kalavijo, pamatęs vyrą, kuriam kerštu taip ilgai degė jo širdis, ir nedavė ženklo palydams, kad jį pultų su ginklu rankose.

Kai jis sumišęs stovėjo, žodžio dar netardamas, tik iš paniūrų į priešą pažvelgdamas, atbėgo jo draugai, uždusę skubėdami, ir iš tolo dar šaukdami:

— Gelbėkis, Barraba! Staiga atsiradę čia edomitų kariai žudo mūsų žmones!..

DIEVO SŪNŲ TARPE

I

Suėmęs Jehudą iš Kerioto, muitininkas atidavė jį į vergų pirklio rankas. Daug teko Jehudai patirti, ko dar nebuvo patyręs. Kentėjo badą ir troškulį, buvo niekinamas ir mušamas.

Vergų pirklys elgėsi su juo, kaip beširdis ir piktas žmogus elgiasi su svetimu gyvuliu, kai šis patenka jam į rankas.

Bet vargas ir smūgiai nepalaužė Jehudos sielos, tik pagieža ir neapykanta brinko širdyje, ir pikti pašaipos žodžiai nuolatos veržėsi iš jo lūpų.

Kaip nepaklusnus ir neramus vergas buvo Jehuda grandimis surakintas ir taip varinėjamas iš vienos vergų mugės į kitą, kol pateko į Mizrajimo žemę, į Aleksandrijos miestą.

Kai jis ten buvo išstatytas miesto aikštėje su kitais parduoti skirtais vergais, atėjo ten pagarbios išvaizdos vyras, pasižvalgęs tarė Jehudai klausdamas: — Esi žydas?

— Esu žydas mano nelaimei, — atsiliepė į jo žodžius Jehuda šiurkščiu balsu, į užkalbinusį net nepažvelgdamas.

— Kodėl taip kalbi, sakydamas, kad esi žydas tavo nelaimei? — susidomėjo pagarbusis.

— Visi vargai ir nelaimės ištiko mane todėl, kad esu žydas, — tarė Jehuda ir pikta pašaipa iškreipė jo lūpas.

— Džiaugtis turi ir didžiuotis tavo siela, kad pažįsti tikrąjį Dievą, kuris yra visų mūsų gerasis Tėvas, — tarė jam tasai, kuris juo susidomėjęs buvo.

— Jei pasakytum, kad Jis yra mano piktas patėvis, gal neprieštaraučiau, — išsišiepė Jehuda. — Bet kad tėvas?.. — truktelėjo pečiais, abejonę reikšdamas.

— Nepiktažodžiauk, nelaimingasis, Viešpačiui Dievui! — sudraudė jį

tasai, kuris su juo kalbėjo. — Dangiškasis Tėvas vienodai myli visus savo vaikus, kuriems skyrė vaikščioti žemės keliais.

— Gera meilė... Dėl šios meilės visko netekau, ką žmogus brangina, ir tapau vergu, kuriuo prekiauja šis neapipiaustytas stabmeldys ir elgiasi su manim kaip su gyvuliu.

— Dažnai Dangiškasis Tėvas bando ištikimybę tų, kuriuos myli, — giedra šypsena nusišypsojo pagarbusis.

— Tokios meilės nesuprantu ir nepripažįstu, — tarė jam atsakydamas Jehuda. — Norėčiau, kad Jis mane mažiau mylėtų ir mažiau bandytų. Įdomu, kaip tasai gerasis Tėvas turėtų pasielgti, jei neapkęstų manęs...

— Tavo kūnas pavargęs šiandien ir siela nusivylimu serga, todėl taip kalbi, — tarė keistas nepažįstamasis. — Dėkinga širdimi priimk, ką tau Dangiškojo Tėvo lėmė ranka.

— Lengva tau patarimus man davinėti, kai esi laisvas, turtingas ir sotus, — piktai nusišaipė į jo žodžius Jehuda. — Bet ką tu sakytum, mano vietoje atsiradęs?..

Tuo metu, kai jiedu taip kalbėjosi, priėjo vergų pirklys, kuriam šis nepažįstamas tarė: — Aš perku šį vergą.

— Gerai darai, šį pasirinkdamas, — pagyrė pirklys. — Jis stiprus ir sunkiausiam darbui tinka. Bet tau jį parduosiu pigiau, negu kurį kitą, kadangi jis žydas. Be to, jis nėra gražios išvaizdos ir nemanau, kad jo veidas patiktų kilniam žmogui...

— Kiek už jį nori? — paklausė pirklį.

— Netinka derėtis dėl perkamo vergo jo ir kitų vergų akivaizdoje, jei dėl jų nesivaržoma, — tarė pirklys. — Tikiuosi, kad susiderėsiva, nuėjusiu nuošaliau.

Kai jie sugrįžo, jau susiderėję, tarė pirklys: — Tu man sumokėjai už vergą ir pigiai esi sumokėjęs. Todėl turi dar atlyginti man už grandines, kurios jį varžo ir daro paklusnų.

— Nuimk nuo jo kojų ir rankų grandines ir pasilik jas sau. Man jos nereikalingos, — tarė pirkliui atsakydamas naujasis Jehudos savininkas ir jo likimo sprendėjas.

— Nebijai, kad jis gali pabėgti? — kalbėjo pirklys, nuimdamas grandines. — Nepasakysiu, kad šis vergas, kurį pirkai, būtų gero būdo ir paklusnus. Jei nebūčiau vengęs sau nuostolių, seniai būčiau liepęs išrauti liežuvį dėl jo piktų burnojimų. Patariu elgtis su juo, kiek galima žiauriau ir nevengti geru rimbu dažniau jam įkrėsti...

— Žinau, kaip tinka elgtis su nepaklusniu vergu, — nusijuokė nupirkęs Jehudą kaipo vergą.

— Jei taip su juo elgsiesi, kaip patariu, pamatysi, kad gavai gerą vergą — sveiką, stiprų ir sunkiausiems darbams tinkamą.

Tai taręs pirklys, gero palinkėjęs, pasišalino. Jehuda nenusidžiaugė, vergu patekęs į nežinomas rankas, ir todėl su pikta veido išraiška tarė:

— Jei manai, kad žiauriai besielgdamas palenksi mane ir palauši mano sielą, geriau pareikalauk atgal savo pinigų, kuriuos sumokėjęs esi: iš manęs gero vergo neturėsi.

— Kodėl taip manai? — linksmu žvilgsniu pažvelgdamas į Jehudą, tarė naujasis jo savininkas.

— Kas nėra vergu gimęs, nepriversi to tikru vergu tapti, — tarė piktai Jehuda. — Siela esu laisvas ir nepalaužiamas.

— Gerai, kad esi tokis, — surimtėjo vyras. — Mes gyvename iš savo rankų darbo, ir mūsų tarpe nebėra vergų. Gyvensi pas mus kaip brolis, ir su tavimi elgsimės kaip broliai su broliu.

— Netikiu, kad žmogus žmogui būtų brolis, — nusišaipė Jehuda. — Net tikri broliai esti vienas antram vilkai, net piktesni, negu vilkas vilkui.

— Todėl, kad jie Dievo nemyli, — tarė jam atsakydamas išpirkęs Jehudą iš vergijos. — Kurie nemyli Dievo Tėvo, tie nemyli ir mylėti negali artimo savo.

Taip jiedu šnekučiavo, prasistumdami aikštėje per minią.

— Tavo žodžiai man neaiškūs, ir aš nesuprantu, ką tu jais nori pasakyti, tariamasis mano šeimininke? Ar kad aš nesu vergas, nes tu nori man laisvę grąžinti?

Jehuda, palietęs petį to, kurį laikė dabar savo likimo viešpačiu, įtartinai pažvelgė į veidą.

— Aš vergų neturiu, patsai savo rankomis uždirbu sau duonos kasdieninės, — atsakė jam tasai irgi sustojęs.

— Jei nesu tau reikalingas kaip vergas, kodėl pirkai mane? — klausė Jehuda.

— Taip man paliepė Dieviškoji Dvasia. Vergų aš neturiu, ir jie man nereikalingi — patsai savo rankomis uždirbu sau duonos kasdieninės. Ir tu dabar nesi vergas, bet mano brolis ir laisvas, kaip aš esu laisvas.

— Vadinasi, galiu eiti, kur noriu, o ne ten, kur mane vedi, — vis dar nerimo Jehuda.

— Esi laisvas ir gali eiti, kur nori, — pažvelgė į Jehudą, žingsnio nesulaikydamas, jo geradarys. — Tik nepatariu tau kaipo broliui, kurio gailiuosi ir kurį užjaučiu, išsiskirti šiuo metu su manim. Pikto alkis nepasotinamas žmonių širdyse, ir tau vienišam žmonių tarpe būtų pavojingiau negu tarp alkanų vilkų.

— Ar esi buvęs vergu ir gyvenęs beteisio vergo gyvenimą? — pasiteiravo Jehuda.

— Nesu buvęs vergu nei žmonių, nei savo aistrų, kurios sielai pavojingesnės, negu pikti silpnųjų engėjai.

— Todėl nesupranti ir suprasti negali, ką reiškia vergu tapusiam, bet juo negimusiam, laisvę atgauti, eiti, kur nori, ir elgtis, kaip tau patinka, nieko nebijant, — tarė Jehuda.

— Kur eisi, pavargęs ir kampo prisiglausti neturėdamas? — užuojautos kupinu balsu tarė tasai, kurio nuoširdumu Jehuda vis dar abejojo. — Paukščiai turi lizdus, žvėrys — olas, kur gali pasislėpti pavojaus valandoje ir pavargę atsilsėti. O tu kur pasidėsi? Ant tavo rankų ir kojų grandinių žymės, ant tavo pečių skirto parduoti vergo juodi skarmalai. Kaip apsisaugosi piktų žmonių, kurie panorės palaikyti tave pabėgusiu vergu ir vėl užnerti kilpą ant tavo kaklo?..

— Tiesą sakai, — susijaudino Jehuda. — Tikrai, vėl galiu pakliūti... Einu su tavim, kur mane bevesi.

— Vesiu pas brolius. Pagyvensi su mumis ramiai, kol tavo siela atgaus pasitikėjimą Dangiškojo visų mūsų Tėvo globa. Išmoksi, jei nemoki, amato, kuris laiduos tavo gyvenimo laisvę ir duoną kasdieninę. Eisi tada, kur panorėsi, jei tau nepatiks gyventi ir dirbti su mumis. Mes nieko nevaržom ir prievartos nenaudojam prieš artimą...

— Kalbi kaip draugas, ir aš turiu tavimi pasitikėti, — tarė Jehuda. — Kaip turiu tave vadinti, mano geradary, ir kas tie tavo geri broliai, kurių vardu žadi man ramų gyvenimą jūsų tarpe?..

— Mano vardas Simonidas, gali mane taip vadinti. Mano broliai — Dangiškojo Tėvo vaikai, Dangaus sūnūs. Ir tu juo tapsi, jei tavo siela panorės Dieviškąją Dvasią priimti į savo širdį.

— Gerai, vesk mane, Simonidai, kur manai vesti, kad gyvenčiau, kur tu gyveni, — tarė Jehuda. — Bet pasakyk man, ko atėjai į vergų mugę, jei tau ir tavo broliams nereikėjo įsigyti vergo?

— Sakiau tau, kad Dangiškasis Tėvas paliepė mano sielai eiti ir išvaduoti tave, kurio bandymo dienos jau pasibaigusios, — tarė jam atsakydamas gerasis Simonidas.

— Matau, esi geruose santykiuose su Dangiškuoju Tėvu, kuris man nebuvo palankus iki šiai dienai, — nusišypsojo Jehuda. — Bet ką aš dirbsiu tavo namuose? Aš nieko nemoku ir jokio amato nesimokiau. Nesitikėk, kad aš būsiu geras darbininkas.

— Eiva broli, laiko negaišdami, — tarė vėl jam Simonidas. — Atidėk visus rūpesčius rytdienai, šiandien nieko negalvodamas — sakau tau: už tave galvoja ir tavimi rūpinasi Dangiškasis mūsų Tėvas. Žinok, kad be Jo žmogus neturi kito globėjo šiame pasaulyje, todėl kiekvienas turime Jo globa pasitikėti...

— Gerai, einu nesvyruodamas ir negalvodamas, kad tu nori nuvesti mane ramiu būdu, kur geru noru aš neičiau, — tarė Jehuda, bet nei vienu žingsniu pirmyn nežengdamas.

— Suprantu tavo nusiteikimą: atėjai iš pasaulio, kuriame artimo meilė yra tik apgaulės žodis ir brolis negali pasitikėti broliu, — tarė jam atsakydamas tasai, kuris Simonidu pasivadino. — Bet Dievo sūnų tarpe apgaulė negyvena.

— Gerai, eiva, — tarė Jehuda, žengdamas kelis žingsnius priekin ir vėl sustodamas. — Bet aš esu alkanas! .. Argi nematai, kad aš vos ant kojų pastoviu...

II

Išėjęs iš tavernos, kurioje numarino alkį, slinko dabar Jehuda su savo išlaisvintoju siauromis miesto gatvėmis, minios tirštai užtvindytomis.

Jie turėjo nuolat lėtinti savo žingsnius, dažnai net visai sustoti dėl didelio praeivių susigrūdimo.

Jehuda su pagieža ir neapykanta žvelgė į besistūmusius minioje vyrus ir moteris; iš visos širdies linkėjo, kad kiekvieną jų ištiktų tokia nelaimė, kuri skaudžiausiai paliestų sielą, atimtų ramybę ir gyvenimo džiaugsmą.

Net tasai, kuris jį išgelbėjo iš vergijos ir laisvę grąžinti žadėjo, tapo dabar jo sielai sunkus pakęsti; kilo vos suvaldomas noras pasislėpti ir dingti šioje minioje iš jo akių.

— Ką darytum, jei aš dabar pasislėpčiau nuo tavęs minioje? — pašaipiai klausė Jehuda.

— Vis dar netiki mano žodžiais, kad esi laisvas ir gali eiti, kur tau patinka, — tarė Simonidas, draugiška šypsena nusišypsojęs.

— Patyrimas mane skaudžiai mokė netikėti net geriausio žmogaus pažadais, — tarė Jehuda.

— Dar valandėlė — pamatysi ir patirsi, ar apgaudinėju tave, — tarė jam atsakydamas gerasis Simonidas.

Taip bekalbėdami, iš lėto stūmėsi per minią, kol priėjo siaurą skersgatvį, į kurį pasukę lyg kitam atsirado pasaulyje: buvo čia tylu, ramu ir akmens plytomis grįsta gatvė švariai nušluota.

— Čia gyvena mūsų bendruomenės broliai, — paaiškino Simonidas Jehudai. — Ir tu čia gyvensi, jei panorėsi su mumis pasilikti.

— Ką turėsiu daryti ten, kur mane vedi? — teiravosi vis dar nenusiraminęs Jehuda.

— Vedu tave ramybės uostan, kuriame neberūpės tau, ką valgysi, kuo apsirengsi ir kur nakties atilsiui galvą priglausi, — ramino jį Simonidas, sustojęs ties durimis namų, į kuriuos turėjo įžengti.

— Kas per namai, į kuriuos žengiame, — vis klausinėjo Jehuda. — Jie nepanašūs į tuos, kuriuose žmonės gyvena.

— Vieni iš Dangaus sūnų namų, kuriuose jie uždirba sau duonos kasdieninės.

Taręs šiuos žodžius, Simonidas atidarė duris ir tiesiog iš gatvės įžengė į erdvą menę, kurios visi pasieniai buvo apstatyti staklėmis ir už jų sėdį vyrai ir moterys audė įvairiaspalvius audinius.

Priešakyje už ilgo stalo, audinių ritimais apkrauto, sėdėjo senyvas vyras, kurio ilgi plaukai buvo tik skruostuose pražilę.

— Štai naujas pašauktasis į Dievo vynuogyną, — tarė Jehudą čion atvedęs vyras, besikreipdamas į prie stalo sėdėjusį. — Būk kantrus ir atlaidus jam, nes buvo sunkiai bandomas, ir jo nusivylusi širdis dar kupina artimui neapykantos ir kartumo. Paimk jį savo globon...

— Ramybė Viešpaties tegyvena jo širdyje ir Šventoji Dvasia teaplanko sielą, — tarė tasai, atidėdamas darbą į šalį ir atidžiai pažvelgdamas į Jehudą. — Mylėsime jį kaip brolį ir kaip broliu rūpinsimės.

— Bijau, kad apsirinki mano atžvilgiu, — tarė Jehuda Simonidui. — Neapkenčiu ir kerštu trokštu tik tiems, kurie mane skriaudė...

— Atleisti reikia, viską atleisti, jei nori, kad tau Amžinasis Tėvas atleistų, — subarė jį Simonidas. — Atleisti ir užmiršti turi pikta, kurį padarė artimas.

— Užmiršti ir atleisti? Kodėl užmiršti ir atleisti, jei yra pasakyta: dantis už dantį, akis už akį? — nusistebėdamas prieštaravo Jehuda. — Kodėl turiu būti atlaidesnis, negu Amžinasis, kuris jokio nusikaltimo neatleidžia...

— Klysti, taip manydamas, ir piktažodžiauji Dangiškajam Tėvui, sakydamas, kad jis nėra atlaidus, — tarė ramiu balsu Simonidas. — Dievo Tėvo širdis atlaidi ir kupina meilės savo vaikams...

Tai taręs, palaimos žodžiu atsisveikino ir išėjo, palikdamas Jehudą, kuris nežinojo dabar, kaip elgtis ir ką kalbėti šiems jo sielai svetimiems.

— Sėsk, mano broli: esi pavargęs, kaip matau, — tarė tasai, kurio globai Jehuda buvo paliktas. — Aš tuoj būsiu laisvas ir pasirūpinsiu tavimi.

Jehudai atrodė, kad naujo globėjo balsas nepatenkinimo kupinas buvo, ir žvilgsnis, kuriuo į jį pažvelgė, nepalankus.

— Kas yra tasai, kuris pavedė mane tavo globai? — atsirėmęs rankom skobnių briaunos, nesėsdamas klausė Jehuda.

— Kleronomas, jei panorai žinoti, — atsakė tasai, akių nuo darbo neatitraukdamas ir į Jehudą nepažvelgdamas. — Vienas vyresniųjų mūsų brolių, kurį vadiname episkopu, mūsų Dangiškojo Tėvo valios vykdytoju.

— O kas tu esi? Darbo prižiūrėtojas? — nesiliovė klausinėjęs Jehuda.

— Esu presbiteris, Dangiškojo Tėvo šviesos skelbėjas.

— Vadinasi, esi mokytojas, parušimas. Aš irgi esu kilęs iš parušimų šeimos, — lyg ir pasididžiuodamas tarė jam Jehuda. — Tasai kleronomas yra tavo vyresnysis, jei gali tau įsakinėti?

— Visi esame lygūs Dievo Tėvo akyse, ir kiekvienas mūsų atlieka darbą, kurį Jis pavedė, į mūsų jėgas atsižvelgdamas.

— O kas būsiu aš jūsų tarpe? Vergas? Darbo bitelė, kuri turės kitiems krauti medų? — piktai nusišaipė Jehuda.

Presbiteris atidėjo į šalį savo darbą ir, malonesniu žvilgsniu pažvelgęs, tarė Jehudai:

— Mūsų tarpe nėra vergų. Esi mūsų brolis, kaip kiekvienas, kuris gyvena su mumis. Esi dabar dar tik pašauktasis, o kai tavo protą apšvies Dangiškojo Tėvo amžinoji šviesa ir krikšto vanduo nuvalys tavo sielą, tapsi vienas išrinktųjų amžinam gyvenimui šventųjų bendruomenėje.

— Tai gražūs žodžiai, nevisai suprantami mano protu. Bet pasakyk man aiškiai, į kurį darbą mane pasiųsi? — nesiliovė Jehuda.

— Negalvok dabar apie darbą. Esi išvargęs, sulysęs ir silpnas. Turi pirmiau atgauti jėgas ir atsilsėti, — kalbėjo presbiteris ramiu balsu, kuriuo mokytojai pripratę kalbėti su neišmintingais mokiniais. — Mes visi dirbame ir tau parūpinsim darbo, tavo sielai malonaus ir rankoms įprasto...

Kai jie taip kalbėjosi, į menę atėjo jauna moteris, baltais drabužiais apsitaisiusi. Juodi plaukai buvo parišti mėlynu kaspinu.

— Mane atsiuntė čion brolis Simonidas, — tarė ji, Viešpaties vardą pagarbinusi ir sieloms ramybės visiems palinkėjusi. — Kuris čia yra mano pagalbos reikalingas?

— Štai šis, Dangiškojo Tėvo mums atsiųstasis brolis, kaip matai, yra reikalingas tavo globos, sesuo Teofile, — tarė presbiteris atsikeldamas.

— Vargšelis! Kaip jis baisiai atrodo, — pasigailėjimo kupinu žvilgsniu į Jehudą pažvelgdama, tarė Teofilė. — Nelengvas, matyti, buvo tavo gyvenimo kelias!

Jehuda nieko nesakydamas, niūriu žvilgsniu pažvelgė į juodu, vis dar netikėdamas, kad nėra jų apgaudinėjamas: nepasitikėjimo vis dar buvo kupina jo siela.

— Nuvesk jį pirtin, teišsimaudo gerai ir nuvalo savo kūną, o sielą nuvalyti palikime Dangiškojo Tėvo malonei, — kalbėjo Teofilei presbiteris. — Aprenk jį drabužiais, kad atrodytų, kaip mes visi atrodom, tenesijaučia svetimas ir pažemintas mūsų tarpe.

Jehuda klausė jo žodžių ir klausydamas galvojo: — Kas aš jiems, kad rūpintųsi manimi? Kokie jų tikslai mano atžvilgiu?

Taip galvojo todėl, kad vis dar nepasitikėjo šių žmonių gerais norais jo atžvilgiu...

— Gerai, — tarė Teofilė presbiteriui: — Pasirūpinsiu, kad naujai mums pasiųstasis brolis būtų patenkintas. Kaip turiu tave vadinti? — kreipėsi į Jehudą.

— Kai buvau laisvas, pažįstami vadino mane Jehuda, — tarė jai atsakydamas Jehuda.

— Ir dabar esi laisvas, — tarė presbiteris. — Neminėk, kas buvo, tik stenkis, kad išliktum amžinai Dievo Tėvo malonėje...

III

— Čia gyvena broliai, kurie neturi šeimų. Čia tavo patalas ir tavo patalpa dienos ir nakties atilsiui. Kur šiandien valgei, ten valgysi drauge su visais broliais, kurie yra viengungiai, ir nėra, kas jiems atskirai valgį pagamintų... Dabar atsilsėk čia po vargo dienų, ir Viešpaties ramybė tesie su tavim.

Taip kalbėjo Teofilė, atvedusi Jehudą į patalpą, kurioje jis turėjo gyventi.

— Tu mane aprengei, pavalgydinai ir elgiesi kaip sesuo, — tarė Jehuda dairydamasis. — Esu laimingas, tikrai laimingas, kad galėsiu ramiai atsilsėti pastogėje ir pasijusti esąs žmogus, kaip kad visi kiti. Kodėl man tokia gera? Juk aš tau svetimas ir net nežinai, kas esu, — kalbėjo, dėkingumo žvilgsniu į ją pažvelgdamas.

— Man pavedė globoti tave, todėl esi dabar man visų artimiausias, — tarė jam atsakydama Teofilė.

— O, kad tu man visam gyvenimui pasiliktum artimiausia, — tarė Jehuda, moters šiltos užuojautos pasiilgęs.

Ji nusišypsojo jam užuojautos šypsena ir, nieko daugiau nesakydama, buvo pasirengusi išeiti.

— Pabūk su manim dar valandėlę. Aš vis dar jaučiuosi labai vienišas, — tarė Jehuda, kurio širdis buvo pasiilgusi šilumos ir draugiškumo.

— Čia nebesijausi vienišas, nes gyvensi brolių tarpe, — tarė Teofilė susilaikydama.

— Kokių brolių? — nusišaipė Jehuda. — Man nelemta turėti brolių, ir aš jų nenoriu. Brolius ir draugus turi tik laimėje gyveną.

— Visi, kurie mūsų bendruomenėje gyvena, yra kaip tikri broliai, ir turim vieni antrus mylėti kaip brolius, — tarė Teofilė. — Taip paliepė Laukiamasis, kuris sėdi Dangiškojo mūsų Tėvo dešinėje ir iš ten stebi mūsų žingsnius ir darbus.

— Nenoriu šiandien galvoti apie laukiamuosius išganytojus, — paniuro Jehuda. — Tu neįsivaizduoji, kiek man teko pakelti gyvenimo smū-

gių tik dėl to, kad vienu jų patikėjau... Esu siela pavargęs ir kūnu, ir nenoriu apie nieką galvoti, vien apie atilsį...

— Dangaus Viešpačiui todėl pagailo tavęs, ir Jis atvedė į ramybės uostą, — tarė jį ramindama Teofilė. — Pamatysi, kaip gera gyventi Dievo Tėvo globoje.

— Jei tu kalbi apie Amžinąjį, Jis man buvo visuomet nepalankus ir rūstus, — nusiskundė Jehuda. — Nežinau, kuo esu Jam nusidėjęs?..

— Nekalbėk tokių žodžių, broli, — nusigando Teofilė. — Dievas yra begaliniai geras savo vaikams. Todėl visuomet kreipiamės pas Jį, kaip pas tikrąjį mūsų Tėvą mūsų rūpesčiuose.

— Gal Jis tikrai yra jums kaip tėvas, bet aš nepatyriau, kad Jis būtų buvęs man geras. Jei jūs esate Jo vaikai, tai aš, matyti, būsiu jūsų tarpe Jo nemėgiamas posūnis.

— Tavo siela kartumo prisigėrusi bandymo dienomis! — sušuko pasipiktinusi. — Užmiršk apie jas ir būk dėkingas Pasaulio Viešpačiui, kad tave parinko amžinam gyvenimui...

— Danguje, ant Abraomo kelių, — nusišypsojo Jehuda. — Tik nenumanau, kaip ten sutilpsime visi, kurie tikimės dangun patekti...

— Ne danguje, bet čia, ant žemės, sakau tau...

— Nieko amžino ant žemės nėra, geroji sesuo, jei leisi man taip tave vadinti.

— Taip kalbi, nes nežinai, ką mes žinome, — tarė gilaus įsitikinimo balsu Teofilė. — Bet ateis laikas, kada ir tu sužinosi ir sužinojęs patikėsi, kaip mes tikime.

— Gal tu man, geroji Teofile, dabar atskleisi šią paslaptį, kurią tik jūs žinote, — šypsojosi Jehuda. — Manau, tuo nenusidėsi gerajam Tėvui, kuris yra danguje.

— Mūsų mokytojai sako, kad Laukiamasis, kuris dabar sėdi Dievo Tėvo dešinėje, nužengs į žemę ir įkurdins čia savo viešpatiją. Tada bus nugalėta mirtis ir niekas nebemirs iš gyvųjų, o kuris bus Dievo sūnų miręs, prisikels iš mirusiųjų amžinam gyvenimui. Tada tėvai susitiks su vaikais, ir visas pasaulis taps kaip viena šeima. Nesupras tada žmonės, kaip galima nemylėti kito, kuris Dievuje gyvena!.. Kaip norėčiau sulaukti tos valandos, — atsiduso Teofilė: — Bet sako, dar nėra išsipildę visi ženklai.. .

— Gerai būtų, kad mirties netektų patirti, nori tu pasakyti, — nusišypsojo Jehuda. — Kol jauna ir gyvenimo jėgų kupina, nemalonu galvoti, kad teks anksčiau ar vėliau mirti.. .

— Jaunas apie tai negalvoja, apie mirtį galvoja tik senas, — tarė Teofilė. — Bet mūsų tarpe ir senieji mirti nebijo, nes visiems yra amžinas gyvenimas pažadėtas... Tu šypsais, tu netiki mano žodžiais, — pasipik-

tino geroji Teofilė. — Kai Šventoji Dvasia apšvies tavo sielą, ir tu tada patikėsi, kuo mes visi tikime.

— Tikiu, tikiu tavo žodžiais ir noriu tikėti, — tikrino Jehuda. — Tik pasakyk, iš kur sužinojai, ką man kalbi apie amžiną gyvenimą Laukiamojo laikais?

— Taip moko mus Šventosios Dvasios įkvėptieji pranašai ir Laukiamojo apaštalai, — tarė Teofilė. — Jie ramina mus, kada esame nusiminę, moko, kada nenusimanome, kas gera, kas bloga, ir nurodo mums tikrą kelią, kada suklystame... Jie yra Viešpaties šventieji, kurie, trokšdami sau ir savo broliams Dangiškojo Tėvo palaimos ir amžino gyvenimo Pirmagimio Dievo Sūnaus viešpatavimo dienomis, ragina mus nenuilstamai tobulinti savo širdį...

— Bet kodėl aš trukdau tavo atilsį, kalbėdama, ką tau kalbės tam darbui pašauktieji? — susigavo Teofilė.

— Kalbėk ir dar kalbėk man, nes tavo žodžiai džiugina mano sielą, kuri ramybės nepažįsta. Ji vertė mane keliauti, lyg aš būčiau ieškojęs ko surasti negaliu, — tarė Jehuda. — Kas tu esi? Maloni su manim, kaip gali būti maloni tik žydaitė, ir graži kaip antroji Rachilė...

— Didžiuojamės, kad esame tos tautos vaikai, kurie tik vieni tikrąjį Dievą išpažįsta, — tarė su pasidžiavimu Teofilė. — Tu irgi esi žydas?..

— Taip, ir aš esu žydas, — tarė Jehuda jai atsakydamas. — Taigi kalbėkime kalba, kurią žydai vartoja savo tėvynėje.

— Aš čia gimiau ir augau ir kitos kalbos nemoku, vien tik tą, kuria čia visi kalba, — tarė Teofilė. — Mūsų mokytojai sako, kad kiekviena kalba galima reikšti meilę Dievui Tėvui ir artimui savo...

Kai ji išėjo, ir Jehuda pasiliko vienas, ilgai galvojo, apie ją svajodamas. Pagaliau tarė savo širdyje: — Kad tokia pamiltų mane ir taptų mano gyvenimo draugė, atgaučiau ramybę ir atleisčiau Dievui ir žmonėms, kuo jie yra man nusikaltę...

IV

Jau keletas dienų praslinko, o Jehuda vis dar nebuvo pakviestas į darbą su kitais bendruomenės nariais: vienas pasilikdavo namie sėdėti, kai visi kiti išeidavo į darbą.

Jis jau atsilsėjo, ir kūnas atgavo jėgas, bet siela buvo nepatenkinta — juto, kad ir čia, tų tarpe, kurie vienas kitą vadino broliu, yra vienišas...

Visi, su kuriais jis dabar gyveno, buvo draugiški, bet jų draugiškumas nesušildė Jehudos sielos, nenuramino širdies sielvarto: niekas juo nesidomėjo, niekas šiltesniu žodžiu neužkalbino.

— Eisiu iš čia ir paliksiu ramybėje šiuos gerus vyrus, kuriuos turėčiau mylėti, o mylėti negaliu: jų šalti žvilgsniai erzina mano neapykantą.

Kai jis taip sielojosi, ramybės netekdamas, staiga buvo pakviestas pas bendruomenės vyresnįjį, kurį visi Dievo sūnūs vadindavo savo sielų vadovu ir visos jų eklezijos viršininku — episkopu.

Neramia širdimi ėjo pas jį Jehuda, bet atvykęs pamatė ir pažino savo geradarį, kuris jį anuo metu išvadavo iš vergijos.

— Sūnau mano, — klausė episkopas: — Ar jau atgavo tavo kūnas jėgas ir siela tavo nusiraminusi?..

Jehuda tylėjo, nežinodamas, . ką turi atsakyti ir kaip išaiškinti savo nusiteikimą.

— Tik rami širdis galės suprasti, ką tau kalbėsiu. Todėl vėl klausiu, ar tavo siela jau yra nusiraminusi?..

— Tiek, kiek gali nusiraminti vyras, kuris iki šiol ramybės nebuvo patyręs, — tarė jam atsakydamas Jehuda.

— Sūnau mano, Amžinasis Dievas įkvėpė mano sielą gelbėti tave iš vergijos, kurion buvai patekęs, visų mūsų Tėvo bandomas. Šventoji Dvasia, kuri vienam soste su Dievu Tėvu sėdi ir Jo Pirmagimiu Sūnumi, įkvėpė mano širdį, kad esi dideliam Viešpaties darbui atlikti skiriamas, kuriam turi paruošti savo širdį, nuolat besitobulindamas, — tarė jam episkopas.

— Mano širdis, garbingasis mokytojau, yra baili ir niekšybės niekšybių kupina, — tarė nusižemindamas Jehuda. — Esu niekšas, visų niekšų niekšiausias. Kaip gali Amžinasis pasirinkti mane kilnų darbą atlikti, kai jūsų tarpe yra tiek kilnių ir dorų vyrų?..

— Dievo Tėvo keliai, kuriais veda savo išrinktąjį, žmogaus proto neatspėjami, sūnau mano, — tarė jam ramiu balsu episkopas.

— Ėjau gėdos keliu, ir šiandien patsai savęs turiu gėdytis ir visų turėčiau gėdytis, jei šie geri žmonės, kurių tarpe gyvenu, sužinotų, kas esu...

— Mes nesmerkiam, kas atgailą daro dėl savo darbų. Ir tavęs niekas mūsų tarpe nepasmerks, kad buvai paklydęs, — ramino jo protą ir širdį pagarbusis mokytojas.

— Geriau, jei niekas nesužinos čia, kas esu. Todėl paliepk man, mokytojau, apleisti šią ramybės vietą, kad nesukelčiau pasipiktinimo.

— Šventoji Dvasia atvedė tave pas mus todėl, kad tau skirta tapti vienu išrinktųjų. Jei esi nusižengęs, apgailestauk, nuoširdžiai apgailestauk, sūnau mano, ir mūsų Dangiškojo Tėvo geroji širdis tau atleis. Tada atgailaudamas už savo nuodėmes, krikšto vandeniu laukiamojo Išganytojo vardan nuplausi savo kūną ir išeisi iš vandens naujam gyvenimui Dieviškosios Dvasios atžymėtas. Tikėk mano žodžiais, kad būsi tikru Amžinojo mūsų Tėvo sūnumi, amžinajam džiaugsmui ir laimei paskirtu.

Taip kalbėjo Dievo sūnų episkopas ir jo ramūs žodžiai, su giliu įsitikinimu tartì, ėmė veiktì Jehudos širdį, sukeldami susijaudinimą.

— Tu gelbėjai mane iš vergijos, nieko iš manęs nereikalaudamas, nes tavo širdis gera ir žmogaus vargui jautri, — kalbėjo dabar Jehuda susijaudinęs. — Aš tikiu ir noriu tikėti, kad mane ramini ir teiki patarimus, vien tik gero pageidaudamas. Aš norėčiau, kad būtų, kaip tu sakai, bet neturiu vilties, kad Amžinasis pavadintų mane savo sūnumi...

— Viltis, sūnau mano, — gyvenimo džiaugsmas, viltis — nepasisekimuose paguoda ir stiprybė nelaimėse, — tarė episkopas ir priėjęs padėjo savo rankas ant Jehudos pečių. — Kai žmogus netenka vilties, nuvysta jo širdis, nusiminimo ir sielvarto pagauta, ir siela paskęsta liūdesio miglose. Saulėtos dienos tampa jam tamsios, kaip naktis, ir tada pikta Gundytojo dvasia lengvai suranda kelią į širdį ir gundo jį žodžiais: — Papiktažodžiauk Viešpačiui, kuris yra tavo nelaimių ir nepasisekimų priežastis.

Sūnau mano, sakau tau, saugok savo sielą, kad jos niekuomet neapleistų viltis. Sunkiomis gyvenimo valandomis nuolat prisimink, kad tave globoja Pirmagimis Dievo Sūnus, kuris sėdi Tėvo dešinėje ir yra visų mūsų užtarytojas. Teapsaugo tave nuo nusivylimo ir sunkaus sielvarto šventa Dieviškoji Dvasia!..

Tokia kalba neįprasta buvo Jehudos ausim, ir žodžiai nesuprantami protui, todėl klausdamas tarė:

— Tavo žodžiai, mokytojau, tamsūs man ir nesuprantami. Ar kalbi apie Mesiją, kurio žydai laukia kaip Išganytojo. Mano gyvenimo vargai prasidėjo, kai buvau patikėjęs vyru, kuris pasivadino Amžinojo Dievo Mesiju.

— Jų daug buvo, apgaulės sūnų, tamsybių Dvasios sugundytų! Kurie neturi savo širdyje meilės Dievui Tėvui ir artimui savo, o vien tik puikybę, lengvai tampa amžinojo Gundytojo auka, — kalbėjo mokytojas atsisėsdamas. — Sėsk, sūnau mano, — tenepavargsta tavo kojos — ir klausyk, ką tau sakysiu. Mano žodžiais turi tu tikėti. Jis, Pirmagimis Dievo Sūnus, gyvena danguje ir gyveno anksčiau, negu pasaulis užgimė, negu gyvenimas atsirado ir saulė ėmė šviesti. Jis visų angelų aukščiausias. Jis jų vadas ir visos dangaus Galybės Jam yra paklusnios. Jis Dievo Tėvo mylimiausias Sūnus ir mėgiamiausias patarėjas, su kuriuo Jis tarėsi, kai sumanė pasaulį sukurti, ir tarsis, kai panorės šį pasaulį, šiandien blogybėse paskendusį, gelbėti... Tu klausai manęs?

— Klausau, mokytojau, ir tavo žodžius dedu į savo širdį, — tarė Jehuda. — Jie man nauji ir anksčiau negirdėti.

— Kada Jis, Pirmagimis Dievo Tėvo Sūnus, nužengs į žemę, kokiu būdu ir kuriais keliais suteiks amžiną laimę gyviesiems ir mirusiems,

kurie tada prisikels naujam gyvenimui su gyvaisiais, mes nežinome. Nežinome nei dienos Jo atėjimo, nei valandos, bet tikime, kad toji valanda artėja, valanda amžinosios laimės ir džiaugsmo tiems, kurie Juo tiki ir tikėdami vaikšto dorybės keliais. Bet tiems, kurie Jo nepažįsta, nei jaučia savo širdyse Dievui ir artimui meilės, kurie nedorybių kupini ir prievarta bei kitų išnaudojimu gyvena, — tiems toji valanda bus baisi — amžinos mirties valanda.

Ar tiki tuo, ką aš sakau tau?

— Nedera prieštaravimu užgauti vyrą, kuris man vien gero nori, — pagalvojo Jehuda ir pagalvojęs tarė: — Noriu tikėti, mokytojau. Tikiu, kad tavo lūpos melo, o širdis klastos nepažįsta. — Tik aš tiek kartų buvau apviltas, kuo tikėjau, jog mano siela yra jau įpratusi abejoti. . .

— Matau, kad svyruoji priimti tiesą iš mano lūpų ir svyruosi, kol tavo protą apšvies Šventoji Dieviška Dvasia, kuri vienam sėdi soste su Dievu Tėvu ir Jo Pirmagimiu Sūnumi. Dieviškoji Dvasia, iš dangaus nusileidus, apgaubia žmogaus sielą savo šiluma ir šviesa, apvalo jo silpną ir nusidėti linkusią širdį, moko atskirti gerą nuo pikto ir surasti tikrą kelią į amžiną gyvenimą su atrinktaisiais.

Mes, tikintieji Dievo sūnūs, Dieviškosios Dvasios apšviesti, sudarome čia, ant žemės, šventųjų ir Dangiškojo Tėvo atrinktųjų susibūrimą — ekleziją. Mes neklausiam, kurie pas mus ateina, kas esi, laisvas ar vergas, žydas ar kitatautis, nes visi, kurie ateina, Šventosios Dvasios įkvėpti ateina.

— Aš neatėjau patsai, bet mane atvedei čion, mokytojau, iš vergijos išpirkęs ir laisvę man sugrąžinęs, — tarė Jehuda.

— Dieviškoji Dvasia, kuri tavo išganymu rūpinasi, įkvėpė mane taip pasielgti, — tarė episkopas. — Kaip išrinktasis ir į Dievo vynuogyną pašauktasis turi tikėti Dievu Tėvu, kuris yra sukūręs dangų ir žemę; turi tikėti Jo Pirmagimiu Sūnumi, kuris nužengęs čion įkurdins amžiną Dievo karaliją; turi tikėti Dieviškąja Dvasia, kuri globoja mūsų sielas, kad gyvi susilauktume amžino gyvenimo, o kurie mirę, iš mirusiųjų prisikėlimo.

Ar tiki, sūnau mano, žodžiais, kuriuos tau kalbu?

— Mano siela baili ir pagundoms neatspari, mokytojau, — tarė Jehuda. — Mano viltys apgaudavo mane, mano norai ir troškimai pasirodydavo tušti, mano pažadai neįvykdomi. Bijau, kad apvilsiu ir Dievą ir tave, kurio žodžiais pasekti trokštu visa širdimi.

— Siek tobulinti savo sielą ir apvalyti širdį, kiek gali, o ko neišgalėsi, atleis tau gerasis mūsų Tėvas, kuris yra danguje, ir išties tau pagalbos ranką Pirmagimis, kuris matys tavo pastangas. Jis juk yra mūsų sielų saugotojas, mūsų visų, Jo veido pasiilgusių, ganytojas, gerasis ganytojas. Visi esame jo avelės, kurias saugo, kad nepaklystume ir nepatektume tamsybių Valdovui. Jis džiaugiasi, kad Jo avelių skaičius didėja, ir liūdi,

kai nors viena jų paklysta. Dievas myli mus visus, kaip savo vaikus, ir mes turim Jį mylėti, kaip tėvą, o artimą savo, kaip brolį...

— O kas yra tasai artimas, kurį privalau mylėti, — nusišypsojo Jehuda. — Žmonės, kurie vienuose su manim namuose gyvena? Ar gal visi, kurie šiai bendruomenei priklauso?..

— Klysti, sūnau mano, taip manydamas, — tarė jį pamokydamas episkopas. — Kiekvienas žmogus, kuris yra sutvertas Dievo pavidalu, artimas mūsų, kad ir stabų garbintojas, tikrojo Dievo nepažįstąs. Turime mylėti visų labiausiai Dievą Tėvą, Jo Pirmagimį Sūnų ir Šventąją Dvasią, turime mylėti iš visos savo širdies, nes jie rūpinasi mūsų dienomis. O artimą turim mylėti, kaip patys save. Sakau tau, turime mylėti net tuos, kurie mūsų neapkenčia, ir meile atsilyginti jiems už neapykantą. Turime gera daryti ir tiems, kurie mus skriaudžia ir pikto nori, ir tik gera kalbėti apie tuos, kurie šmeižia ir apkalba mus...

Taip moko mus Šventosios Dvasios įkvėptieji Pirmagimio Sūnaus pasiuntiniai ir Amžinojo pranašai...

— Sunkią naštą, mokytojau, užvėlė Amžinasis ant jūsų pečių. Bijau, kad aš tokios naštos pavilkti neišgalėsiu, — tarė Jehuda, lėtai žodžius tardamas. — Jungas ne pagal mano pečius.

— Dangiškojo Tėvo jungas lengvas ir Jo įsakymų našta žmogaus jėgoms pakeliama, — tarė episkopas. — Jei paslysi, daryk atgailą. Amžinojo ausis palanki atgailaujančiam ir Jo malonė visuomet lydi, kuris pažangos siekia, savo sielą atgaila tobulindamas...

— Mano gyvenimo kelias verčia mane manyti, kad Amžinasis nebuvo linkęs į mane pažvelgti malonia akimi, — tarė Jehuda. — Kodėl šiandien turėtų Jis tapti man geras ir globoti mane?

— Viena yra nuodėmė, sunkiausia Dievo Tėvo akyse nuodėmė — netikėti Jo gerumu ir atlaidumu. Tesisaugo tavo siela abejojimų ir tiki, kad Dievas yra gerasis jos Tėvas, — tarė mokytojas, nuoširdumo kupinu žvilgsniu į Jehudą pažvelgdamas. — Antroji, nemažesnė nuodėmė, kurios kiekvienas, nenorįs amžinos mirties patirti, turi vengti — tai nusidėti Dieviškajai Dvasiai nepaklusnumu eiti doros keliu ir amžino gyvenimo siekti. Negundyk, sūnau mano, Dangiškojo Tėvo nepasitikėjimu.

— Aš savimi, savo siela nepasitikiu, mokytojau, — tarė vis labiau besijaudinęs Jehuda. — Iki šiol ji nebuvo linkusi Amžinojo globa pasitikėti, o iš artimo vien tik pikta esu patyręs...

— Nesmerk artimo, kad patsai nebūtum smerkiamas, sūnau mano. Ir savo sielos nežemink, kad nebūtum patsai Dangiškojo Tėvo pažemintas. Amžinasis nemėgsta, kad brolis smerktų brolį, bet dar labiau nemėgsta, kad žmogus patsai žemintų savo sielą ir netikėtų josios išganymu, — tarė episkopas ir atsikėlęs vėl priėjo Jehudą ir, vėl uždėjęs ranką ant jo peties,

kalbėjo: — Laimingas esi, nes bandymu išbandė tave Amžinasis ir surado, kad esi tinkamas tapti Jo sūnumi ir amžino gyvenimo su išrinktaisiais vertas... Nepasiduok, sūnau mano, piktos dvasios gundymams. Neprisileisk, kad tamsybių Valdovas užviešpatautų tavo širdį ir užgniaužtų gerus pradus, kuriuos Dvasios Šventos vedamas stengiausi pasėti. Tesie tavo širdis gera dirva Dievo sėklai augti!

O dabar tesie Viešpaties ramybė su tavim ir tesuranda tavo širdis gyvenimo džiaugsmą.

Taręs tai, pabučiavo Jehudą į veidą ir palaimino jį Dangaus Viešpaties vardu.

Išeidamas dar tarė: — Pasakiau tau, ką pasakyti turėjau, kad nusiramintų tavo siela. Viso kito pamokys tave presbiteris, kurio globai tave pavedžiau...

V

Jau trys dienos buvo praslinkusios nuo valandos, kada Jehudos sielą buvo nuraminęs gerasis episkopas, Dievo sūnų bendruomenės vadovas ir jų sielų geras ganytojas.

Jis dar nebuvo kviečiamas į darbą su kitais broliais, nes jo veidas dar neatrodė, kaip atsilsėjusio vyro veidas.

Bet Jehuda nuobodžiavo ir laukė dienos, kada ims gyventi, kaip visi čia gyvena, ir darbas išblaškys jo mintis ir nepasitenkinimą savimi ir žmonėmis.

Draugų neįsigijo ir niekas nesirūpino ir neieškojo progos suartėti su juo: buvo kaip svetimas Dievo sūnų tarpe, su kuriais vienose gyveno patalpose.

Jo pavargusi siela nejautė niekam jų nei palinkimo nei neapykantos, ir nei su vienu nebuvo artimesnis: šaltos jam buvo brolių širdys.

Vakaro metu, kai darbas pasibaigdavo, ir Dievo sūnūs ilsėjosi savo šeimų židiniuose, Jehuda labiau negu kitu metu jautėsi nelaimingas ir vienišas.

Tik geroji sesuo Teofilė, kasdien jį aplankydama, geru žodžiu ir malonia šypsena pralinksmindavo jį, gerai nuteikdama jo sielą ir širdį.

Jehuda visai negalvojo, kodėl kiekvieną dieną laukia jos nekantraudamas ir kodėl prašvinta jam diena, kai su ja pasikalba.

Laukė jis ir šiandien, rymodamas savo kambaryje, ir nekantriai laukdamas išgirsti jos lengvus kaip šešėlis žingsnius.

— Štai atnešu tau gryno lino chitoną, kurį pagamino broliai, kad juo vilkėtum iškilmių dieną, — tarė Teofilė, įžengdama į kambarį.

— Apie kurias iškilmes man sakai, geroji sesuo? — pasiteiravo Jehuda atsistodamas.

— Argi nežinai? Šiomis dienomis žada mūsų brolį aplankyti vienas iš dvylikos Laukiamojo pasiuntinių. Ta proga siunčia tau broliai iš baltos ėriuko vilnos nuaustą apsiaustą, kad patsai jame atrodytum kaip nekaltas avinėlis...

Taip sakydama maloniai nusišypsojo, kaip gali šypsotis tik sesuo, kuri džiaugiasi suteikus broliui brangias dovanas.

Toji šypsena kaip giedros saulės spindulys nuskaidrino rūkais apsiniaukusią Jehudos sielą: suprato dabar, kodėl buvo nuliūdęs ir kodėl jo širdis jautėsi vieniša — moters ilgėjosi šypsnio, kuris laimę žada.

— Aš — nekaltas avinėlis?.. — linksmai nusiteikė Jehuda. — Tesie palaimintos tavo lūpos, kurios tarė man šiuos žodžius...

— Ar netiesą pasakiau? Ar per krikštą nuodėmių nusivalęs netapsi Dievo sūnumi ir nesidžiaugsi, kad būsi palaimintųjų tarpe?

— Mano sielos nelanko džiaugsmas, — tarė Jehuda. — Esu čia, jūsų tarpe, vienas ir mano širdis dar nepatyrė draugiškumo džiaugsmo. Kai visi kiti linksmi, mano siela būna dar liūdnesnė, ir dar labiau pasijuntu esąs vienišas ir nelaimingas.

— Argi nesuradai mūsų tarpe tokių, kuriuos verta pamilti ir kurie gali tapti tavo draugais, — kalbėjo Teofilė, vis dar stovėdama ir laikydama ant kairiosios rankos permestus drabužius, kuriuos atnešė jam kaipo Dievo sūnų dovaną.

— Nesuradau tokių, kurie mane būtų pamilę ir tapę mano draugais ar bent man draugišką žodį tarę.

— Gaila man, kad vis dar jautiesi vienišas, — kalbėjo jam geroji Teofilė. — Mes norime, kad tu būtum laimingas, kaip mes visi esame laimingi ir patenkinti Dievo Tėvo malone.

— Jei tau manęs tikrai gaila, pamilk mane! — netikėtai paspruko jam žodžiai, kurių patsai nusigando ir nusigandęs kalbėjo toliau tyliu balsu: — Aš dar nesu patyręs moters meilės, nors mano širdis trokšta mylėti.

— Aš myliu tave, kaip sesuo turi mylėti brolį, kuris yra pavestas jos globai, — tarė Teofilė, nė kiek nesumišusi dėl jo žodžių.

— Kaip sesuo? — pakartojo lyg klausdamas jos žodžius ir nusijuokė. — Mano tikros seserys nei kalbėti nei matyti nenorėjo manęs, kai aš buvau nelaimingas, paniekintas ir net tikro tėvo atstumtas. Ne, aš nepasitikiu šiandien nei seserimis nei broliais ir tokios meilės nesu reikalingas. Pamilk mane, kaip moteris gali pamilti vyrą. Iš visos širdies pamilk!

Įsidrąsinęs taip kalbėjo dabar Jehuda, o Teofilė, sumišusi nesurado žodžių, kuriais turėtų jam atsakyti, jo sielos neužgaudama. Pagaliau tarė:

— Moters širdyje meilę vyrui pagimdo Dievas Tėvas, kad abu laimingu būtų. Jis pasirūpins, kad ir tu surastum laimę ir meilę moters širdyje, kuri tau bus skirta. Man gaila tavęs...

— Nei viena moteris dar nepažvelgė į mane maloniu žvilgsniu. Jei esi gera, ir tau tikrai gaila manęs, kaip sakai, pamilk mane, pamilk, lyg būtum paties Dievo skirta, ir aš tada būsiu visiems geras ir neabejosiu, kad ir kiti žmonės yra geri, ir kad Dievas tikrai rūpinasi manim, — karštai įtikinėjo Jehuda. — Juk kai žmogus yra laimingas, jis nori, kad ir visi būtų laimingi, o kai vienišas ir nelaimingas, tada visiems pavydi ir pavydėdamas ima visų neapkęsti...

— Matau, kad Dieviškoji Dvasia dar nėra apšvietusi tavo proto, broli, — kalbėjo Teofilė, vis labiau sumišdama ir nusiminusi. — Melsk, kad dangiška šviesa paliestų tavo širdį ir protą...

— Mano protą užtektinai apšvietė gyvenimo nuotykiai ir kartūs patyrimai, — pažvelgdamas į ją iš paniūrų, tarė Jehuda. — Jokie tavo žodžiai neprilygs tiesos, kurios mokė mane gyvenimas.

— Nesitikėjau išgirsti iš tavo lūpų tokių kalbų, — tarė nusiminusi Teofilė. — Ko gi išmokė tave gyvenimas, broli?

— Kad kiekvienas žmogus yra žiaurios niekšybės padaras, kurio sielą Amžinasis išvėmė nepasitenkinimo metu, — piktu balsu akis į žemę įbedęs, kalbėjo Jehuda.

— Nekalbėk taip apie žmogų, kuris yra tavo brolis, kad Dievas Tėvas nepasipiktintų tavimi, — tarė Teofilė, jo žodžių nusigandusi. — Dievas yra amžinos meilės neišsenkamas šaltinis ir nori, kad iš to šaltinio gertume vien tik meilę artimui savo.

— Pamilk mane, ir aš patikėsiu, kad Dievas tikrai yra meilės šaltinis, iš kurio ir aš galėsiu patenkinti savo troškulį...

— Tokie žodžiai tavo lūpose yra nusikaltimas Dievo Tėvo akyse, — pasipiktino Teofilė. — Meilė vyrui moters širdyje Dievo malonės dovana. Ji ten gimsta, kada Dangiškasis Tėvas panori...

— Vadinasi, Jis nenori, kad mane kuri pamiltų! — sušuko Jehuda ir ėmė žingsniuoti plačiais žingsniais išilgai kambario ir žingsniuodamas kalbėjo: — Kodėl turiu Dievą mylėti, kaip visi jūs įkalbinėjate, jei Jis manęs nemyli? Kodėl turiu mylėti aš tuos, kurie manęs nemyli ir mylėti nenori... Net tu, kuri nuo pirmos dienos, kai tave esu pamatęs, tapai artima mano sielai. Mano širdis visuomet džiaugėsi, kai aš apie tave galvojau, — tarė Jehuda, ties ja sulaikęs savo žingsnius.

— Mes visi mylim tave ir norim mylėti, kaip Pirmagimis Dievo Sūnus liepia mylėti savo brolius ir seseris, — tarė jam Teofilė tyliu balsu, akis nuleidus ir į jį nepažvelgdama. Jai buvo gaila dabar Jehudos, bet širdis nesurado žodžių, kuriais būtų galėjusi nuraminti jo sielą.

— Jūsų vyresnysis, kurį vadinate episkopu, stengėsi atkurti mano širdyje pasitikėjimą žmogumi kaip broliu. Argi tu nori nieku paversti jo pastangas, kad vėl imčiau visų neapkęsti, Dievo ir žmonių, o labiausiai savęs, — susijaudinęs kalbėjo Jehuda. — Tave pamilau, nes buvai man pavargusiam gera ir pasigailėjimo kupina. Tu paveikei mano širdį ne tiek patraukliu savo veidu, kiek užuojautos kupinu žvilgsniu ir geru žodžiu... Aš žinau, kad mano veidas nepatinka, kas jį mato, mano siela tamsi kaip tamsybių naktis, bet tu savo meile galėtum paveikti mano sielą, kad ji tikrai taptų verta vadintis Dievo sūnaus siela. Aš nemoku gražių žodžių kalbėti, bet tu pamilk mane be jų...

— Ne apie tokią meilę aš kalbėjau...

— O aš kalbu apie tokią ir noriu, kad tu mane pamiltum, — sušuko Jehuda. — Dar šiandien pamiltum ir aš dar šiandien būčiau laimingas ir niekam nepavydėčiau!.. O gal jau esi kitą pamilusi?.. — įtaringu žvilgsniu pažvelgė Jehuda jai į akis.

— Taip, tu atspėjai, — tarė ir laimės džiaugsmu sužibo jos akys. — Yra, kurį myli mano širdis. Mudu laukiava, kada atvykęs Pirmagimio pasiuntinys su palaiminimu sujungs mūsų rankas, kaip Dievas Tėvas jau sujungė meile mūsų širdis...

— Tesusilaužo kojas tasai pasiuntinys ir niekuomet nepasiekia šios vietos! — nusikeikė Jehuda.

Teofilė padėjo atneštas brolių dovanas ant stalo ir lėtu žingsniu, galvą nuleidusi, išėjo, nei žodžio daugiau netardama.

Jehuda sukniubo ant stalo ir pajuto tokį skausmą, kurio nebuvo patyręs didžiausių nelaimių dienomis.

Norėjosi verkti, bet ašarų nebuvo, tik širdį prislėgė kaip sunki uola beviltiškas nusivylimas...

* * *

III

FRAGMENTAI

JEHUDA IŠ HAMALOS

Kažkas juodu šešėliu atsistojo duryse, bet Ješua*) nuo darbo neatsitraukė ir ton šalin nepažvelgė.

Duryse stovėjo Juozapas*).

— Mūsų kaimynus ištiko didelė nelaimė.

Ješua tylėjo ir nieko neatsakė. Juozapui kažkodėl visuomet buvo nejauku ir neramu kalbėti su sūnumi, ir jis to vengė, bet šiandien, kada šalimi praslinko didelė nelaimė, kurios jis laukė kaip neišvengtino pikto, džiaugsmas pagavo jo širdį ir veržėsi oran. Nors matė, kad edomitai kaip avinėliai praėjo pro kaimą, nieko neskriausdami, vis dėlto bijojo grįžti namo ir nutarė nueiti į sūnų ir su juo pasidalinti savo džiaugsmu.

— Per jų kaimą ėjo edomitų kareiviai. Jie sumušė vyrus, išniekino moteris, kurios pasislėpti nesuspėjo, ištrėkė gyvulius ir daugel sodų vaisių sunaikino.

— Aš žinau...— neatsitraukdamas nuo darbo, prabilo Ješua.

— Jehudos iš Hamalos vis ieškojo. Gal čia jį ar kurį kitą Dievo vyrų pamatysi, perspėk, kad piktųjų edomitų rankon nepatektų.

— Jehuda kovos ir karo vyras. Jeruzalės*) kraštą jis pasirinko savo darbų vieta.

— Jei čia jo edomitai ieško, Jehuda turi būti čia kur arti.

— Dievo keliais žmogus turi eiti, ir priešas tuomet jam negali būti baisus.

— Žmonės kalba, kad edomitai yra kalaviju pamušę tuos, kur su juo buvo, ir dabar seka šventąjį vyrą, kurį Dievo ranka yra išgelbėjusi.

— Kalaviju kovojantis nuo kalavijo turi žūti...

— Kuomet gi pagaliau Amžinasis išgelbės mus iš skriaudėjų rankos!

---

*) Šiame 1926 m. išspausdintame fragmente Krėvė rašė: Jehošua, Jehosepas, Jerušhaleimas. Red.

— Kai pajusime širdyse Dievo meilę ir imsim gera daryti tiems, kurie mus skriaudžia...

— E, tu vėl savo kalbas imi kalbėti... — nekantriai nutraukė Juozapas ir nusigręžė. Apsidairęs aplinkui, pamatė, kad visur ramu. Sodžiuje buvo tylu, ten ir šen žmonės ėmėsi savo kasdieninio darbo.

Juozapas įsidrąsino ir nuėjo namo.

Ješua pasiliko vienas. Baigęs savo darbą, jis ranka nušluostė prakaituotą veidą ir atsisėdo ant slenksčio. Priešais buvo ežeras, kurio nejudantį, lyg sidabro nulietą, paviršių auksino nusileidžiančios saulės spinduliai. Jis vėl išgirdo tą balsą, kuris nuolat jam drumsdavo ramybę. Galvoje kilo klausimų, kuriems atsakymo vis dar nerasdavo jo širdis.

Ilgai sėdėjo Ješua, parėmęs pasmakrę rankom ir giliai susimąstęs. Jis net nepastebėjo, kai prisiartino nuvargęs keleivis ir sunkiai atsisėdo ant akmens, kuris gulėjo šalia pat augančio alyvų krūmo.

— Nepajėgiu toliau eiti, pasimušusios kojos nebeneša manęs, — prabilo jisai ir pažvelgė į Ješuą. — Tepraryja žemė prakeikimo sūnus, teužkanda ji vergavimo vaikais, kurie tiek sudūlėjo, jog nebenori laisvi būti.

Ir pamatęs besiartinančią mergelę, kuri nešė ant peties ąsotį su vandenim, ėmė garsiai ją šaukti:

— Moteriške, kelionė mane ištroškino. Leisk man atsigerti vandens iš tavo ąsočio.

Mergelė priėjus sustojo ties juo, nuėmė nuo peties ąsotį ir pastatė priešais keleivį.

— Gerk, viešpatie, ir nutildyk savo troškulį. Vanduo geras ir šaltas. Aš jį sėmiau šaltiny, kur ten, pakalnėj, verčiasi iš žemės gelmių. Vanduo jame tyras kaip ašara.

Keleivis nutvėrė ąsotį abiem rankom ir uvėriai ėmė gerti. Paskui, atstatęs ąsotį, įpylė vandens delnuosna ir suvilgė savo smilkinius.

— Nusiprausk, viešpatie, savo nukaitusį veidą ir nuplauk kelionės nuvargintas kojas. Aš dar atnešiu vandens.

— Galilėjos duktė, kuo tu vardu? — paklausė į ją pažvelgęs keleivis.

— Mirjama*), viešpatie, pavadino mane tėvai.

— Mirjama, teatlygina tavo gerą širdį Visažinantis.

Atstatęs ąsotį šalin ir trumpai pažvelgęs į Ješuą, paklausė Mirjamos:

— Moteriške, ar tu nežinai žmogaus, kuris galėtų man pagelbėti?

— Aš nieko nežinau, viešpatie, nes esu dar tik mergaitė. Bet štai čia sėdi mano brolis. Jis tau pasakys visa, ką tu nori žinoti. Ješua, — nusikreipė ji į brolį: — Štai nuvargęs keleivis nori kažką sužinoti. Ar tu negirdi?

---

*) Krėvė čia vartoja nekaitomą vardo formą: Mirjam. Red.

Ješua pakėlė galvą, pažvelgė į ją, paskui į keleivį ir atsistojo.

— Įeik, viešpatie, slėties vidun. Ten rasi vėsų atilsį, duonos, druskos ir svogūnų. Daugiau mes nieko neturim.

Ir nusigręžęs į Mirjamą, liepė jai skubėti namo.

— Pasakyk tėvui, kad atėjo tasai, kurio jisai laukė.

— Sakai, atėjo tasai, kurio jis laukė. Argi tu žinai, kas aš esu?

— Garsusis soferimas ir didis Dievo vyras — Jehuda iš Hamalos.

Išgirdusi tai, Mirjama paliko savo ąsotį ir bėgte nubėgo kaiman.

— Iš kur tu žinai, kad aš esu Jehuda iš Hamalos? Ar buvai mane anksčiau matęs?

— Neseniai praėjo ginkluoti edomitų kareiviai, kurie sunkiai nuskriaudė žmones. Jehudos iš Hamalos ieškojo jie.

— Edomitai praėjo, sakai? — neramiu balsu užklausė Jehuda ir atsistojo: — Matyti, Dievas nukreipė nuo manęs savo veidą ir atidavė mane priešų rankosna.

Neramiai apsižvalgęs, nuėjo slėtin ir atsisėdo ant stuburio šalia dailidės darbo stalo. Sugniaužė veidą delnuosna ir atrėmė alkūnėm į stalą, kaip kad atsiremia nusiminimo ar skausmo pagautas žmogus.

— Nesielvartauk, rabi, ir nenusimink siela. Jei gerasis Dievas rūpinasi mažais paukšteliais ir teikia gyvybę lauko gėlėms, nejaugi apleis sunkią valandą tave, kur daugel gero norėjai savo broliams.

— Aš nedaug reikalavau iš Dievo. Aš iš Jo pareikalavau, ką kiekvienas žmogus turi teisę reikalauti. Aš norėjau, kad tie, kur nuskriausti ir nuvargę, surastų teisybę Jo akyse, jei nesuranda paguodos ir užuojautos pas tuos, kuriems leista yra tvarkyti ir valdyti pasaulis. O kai aš pamačiau, kad nėra pas šio pasaulio galiūnus silpniems ir nelaimingiems teisybės, tariau savo širdy: tesie Galybių Dievas teisėjas tarp manęs ir tų, kur pikta daro ir nustoti nebenori.

Savo žodžių suerzintas, drožė kumščiu stalan ir garsiu balsu, lyg norėdamas, kad jis dangų pasiektų, sušuko:

— Bet apleido mane Teisingasis, kad visas pasaulis sužinotų, jog nėra teisybės nei danguje.

— Rabi...

— Neteisingieji paveldėjo Dievo pasaulį, ir teisingiesiems nebeliko jame vietos...

Jehuda atsikėlė ir ėmė žingsniuoti skersai ir išilgai slėties; ir žingsniavo dideliais žingsniais, kaip žmogus, didžiai susijaudinęs; juo toliau, žingsniai buvo vis ramesni ir lėtesni. Pagaliau atsisėdo senoj vietoj ir vėl parėmė rankom galvą:

— Viešpatie, Viešpatie, nejaugi aš turiu Tavimi nusivilti, kad esi Teisingasis! Ar gal Tavęs visai nebėra, kad leidai pasauliui virsti, kuo jis yra.

— Viešpatie...

— Kam vadini mane viešpačiu. Esu žydas kaip tu, ir visus mus Dievas sutvėrė, kad lygūs ir broliai būtume, o ne viešpačiai ir vergai. Tik vienas Dievas yra mūsų visų viešpats.

— Aš manau, kad Jis gerasis tėvas, kur myli mus visus, kaipo savo vaikus, — nedrąsiai atsakė Ješua.

Jehuda atidžiai į jį žvilgterėjo, ir nusistebėjimo mintis sušvito jo akyse.

— Kas tau tai pasakė? — paklausė šiurkščiai.

— Mano širdis. Saulė ir dangus ir visa, kas pasaulį gaivina ir gimdo džiaugsmą, man kalba, kad ji nepaklydo.

— Kuris soferimas mokė tave Toros ir Rašto?

— Aš dar buvau visai mažas, kai čia mirė tasai, kurį žmonės soferimu vadino, ir kito nebebuvo. Raštą skaityti išmokė mane gaccanas, ir kito mokytojo aš neturėjau.

Jehuda pražingsniavo du tris kartus išilgai slėties, atsisėdo ant slenksčio ir pažvelgė į ežerą.

— Dievo pasaulis gražus, ir žmonės jame turėtų būti broliai.

Ješua išėjo iš slėties, atsiduso visa krūtine ir apsidairė. Tikrai, Dievo pasaulis buvo gražus ir ramus. Ežeras miegojo, saulės spinduliuose paskendęs, ir niekas nedrumstė jo ramios tylos. Tik iš artimo kaimo plaukė neaiškūs gyvenimo atbalsiai, bet tokie švelnūs, jog visai nedrumstė žavinčios sielą vakaro tylumos.

Iš sodžiaus ėjo į slėtį senių būrelis. Juozapas, eidamas priešaky, apie kažką karštai kalbėjo su Kifu, senu žveju; jie abu plačiai mostagavo rankom.

Už kokio šimto žingsnių jie susilaikė ir ėmė tartis. Ješua suprato, kad jie nedrįsta prisiartinti ir kitą siunčia pirma eiti.

Jehuda, įpėręs savo žvilgsnį ežero tolumon ir susimąstęs, sėdėjo ant slenksčio.

— Dievo pasaulis gražus, ir žmonės jame turi būti broliai, — pakartojo jisai: — Bet jie skriaudžia vienas kitą, ir ašarų kloniu pavertė žemę, kuri jų laimei buvo sutverta.

— Rabi, štai ateina žmonės, kurie šiame kaime gyvena. Jie visi žvejai.

Jehuda pakėlė galvą, pažvelgė į žvejus, paskui į Ješuą.

— Ko jie čia nori?

— Jie nori išgirsti tavo žodį.

— Kai aš šaukiaus visų, kad ateitų ir suteiktų man pagalbą, mano žodžio niekas neišgirdo, net tokie kaip tu, kur lengvai galėtai ginklą vartoti. Aš likau vienas su maža kuopele tų, kur su manim buvo, ir žiauriai edomitų prievarta mus nugalėjo. Kokį dabar aš galiu žodį pasakyti žmonėms?

— Rabi, šio krašto žmonės yra bailūs ir minkštos širdies. Jų rankos tik prie irklų ir tinklų pripratusios. Jie baidosi nuskriausti artimą net tuomet, kai jis pikta jiems daro.

— Baidosi nuskriausti artimą, tu sakai?

Jehuda staiga atsikėlė ir ėmė vėl žingsniuoti ten ir atgal. Ješuai pasivaideno, kad kažkokis plėšrus paukštis praskrido, kad dangus turi apsiniaukti...

— Ar tie, kur žuvo, nuskriaustus ir skriaudžiamus begindami, ne artimi jiems buvo? Ar gal edomitai — jų artimi ir broliai, kad jų rankosna išdavė apgynėjus, už jų laisvę ir laimę kovojusius?

Ir sustojęs ties Ješua, pakėlė abi rankas aukštyn ir suško rūsčiu balsu, nuo kurio Ješuai pasibaugėjo.

— Viešpatie, Galybių Dieve, neužmiršk Tavo vardan pralieto kraujo! Tesie Tavo kerštas tiems, jų vaikams ir vaikų vaikams, per kuriuos jis buvo pralietas!.. Neužmiršk, Viešpatie, jei Tau rūpi teisybė!..

Ješua nusigando. Jam pasivaideno, kad prakeikimas krito ir ant jo galvos.

— Rabi, — prabilo jis drebančiu balsu: — Ar edomitai ne Adomo sūnūs, ar jie ne vien tiek dienų gyvena, kiek jiems Amžinasis paskyrė? Neapykantos darbu ir kerštо kupina širdimi argi galima pikta nugalėti?.. Tik artimo meilė išlauš dantis prievartai ir ištrauks iš galingojo rankos kalaviją...

Jehuda piktai pažvelgė į Ješuą ir nusigręžė.

— Akis už akį, dantis už dantį.

Ir žengęs šalin, atsisėdo ant akmens.

— Mylėk artimą savo, kaip patsai save, ir nedaryk jam, ko nenori, kad tau kitas darytų .

— Ne artimi tie, kurie yra Belialio sūnūs. Jie pasiutę ir apjakę šunes, tikrojo Dievo nežinantieji.

— Pasigailėk nuklydusio, nes jis Dievo rūstybės rankoje yra.

Jehuda nieko neatsakė. Sėdėjo ir tylėjo, o jo veidas dabar buvo kaip veidas žmogaus, labai nuvargusio. Jis sėdėjo, nuleidęs galvą ir užmerkęs akis. Jo veide tik ką buvusios neapykantos nebuvo matyti.

Ješua dirstelėjo į susirinkusius žmones. Jie stovėjo toj pačioje vietoje ir vis dar karštai kalbėjosi.

Ješua norėjo atkreipti į juos Jehudos dėmesį, bet kai jis pažvelgė į nuvargusį jo veidą, neišdrįso. Jame pastebėjo, o gal tik savo jautria siela atjautė sielvartą ir nusiminimą. Jam pagailo šito pirmą kartą pamatyto žmogaus. Bet Jehuda staiga pakėlė galvą, atvėrė akis ir ėmė tyliu balsu kalbėti. Ir juo toliau kalbėjo, juo labiau stiprėjo balsas, kol užsibaigė prakeikimu.

— Dievo pasaulis gražus, ir žmonės jame turi būti broliai... Bet dega mano širdy neapykantos gaisras tiems, kur tik žmonių skriauda gyvena. Žodis, kad ir tikriausios tiesos jis būtų kupinas, kad ir iš Dievo lūpų būtų išėjęs, to gaisro neužgesins, nenuramins mano sielos, kerštо ištroškusios...

Tesie prakeikti visi, kurie prievartai nesipriešina... Dantis už dantį, akis už akį ir gyvenimas už gyvenimą!..

Ješua vėl dirstelėjo į žmones. Jie stovėjo ten pat, ir jis matė, kad jie nori prieiti ir nedrįsta.

— Rabi, štai žmonės susirinkę laukia. Jie nedrįsta prisiartinti, kol tu jiems paliepsi.

Jehuda dirstelėjo į juos.

— Teprisiartina žemės sūnūs.

Ješua davė ranka ženklą, ir žmonės priėjo račiau. Jie buvo, kaip nugąsdintų avių banda, ėjo vienas už antro slapstydamiesi ir priėję kurį laiką niekas jų nedrįso kalbėti, kol Jehuda metė į juos žvilgsnį ir pratarė:

— Kalbėkit.

Priešakin išėjo Juozapas ir Kifas. Už jų pečių atsistojo Hananas ir Sinajimas. Tai buvo seniausi žmonės; išskyrus Juozapą, visi žvejai, apdegusiais raukšlėtais veidais.

Visi jie žemai nusilenkė, pridėję dešiniąją ranką į krūtinę, ir pirmas prabilo Juozapas.

— Būk palaimintas, viešpatie, mūsų šalin atvykęs.

— Ne Dievo palaima mane čion atvedė. Bet tegyvena Dievo laimė jūsų butuose.

O kai susirinkę tylėjo ir nežinojo, kas toliau sakyti, šiurkščiu, nekantriu balsu paklausė jų Jehuda:

— Ko jūs iš manęs norite?

— Mes atėjome nusilenkti tau ir pasveikinti tave, mūsų sodžiun atvykusį, — prabilo dabar Kifas: — Nes girdėjome, kad tu esi didysai Dievo vyras.

— Amžinasis pagamino mums didelę garbę, atkreipdamas tavo žingsnius mūsų kaiman.

— Dabar pavydės mums visi mūsų kaimynai, kad mūsų tarpe buvo tasai, kurio bijojo pikti ir kurį visi geri žmonės gerbia.

— Tesi dar vieną kartą palaimintas, viešpatie.

— Tesie tavo atvykimo diena mūsų laimės diena...

— Palaimintos mūsų akys, kurios tave pamatė...

— Tesie palaiminta toji valanda, kurioje tu sumanei pakreipti savo pėdas mūsų kaiman...

Taip kalbėjo dabar visi įsidrąsinę ir žemai lenkė senas galvas prieš sėdintį Jehudą, ant kurio lūpų švysterėjo [...]ki šypsena.

— Negarbinkit manęs, iki žemės nusilenkdami, nes yra pasakyta: vieną Viešpatį Dievą tegarbinsi ir Jam vienam nusilenkdamas tetarnausi.

Juozapas atsidėjęs klausė Jehudos žodžių ir, lyg jam pritardamas, lingavo savo žila galva, o Kifas, neigiamai krypterėjęs, taip atsiliepė:

— Mes, viešpatie, tamsūs ir maži žmonės; mus gali nuskriausti kiekvienas, kas panori. Kokiu būdu mes, vargšai bebūdami, išdrįsime negerbti tų, kur daugel gali.

— Taip kalba vergas ir turi kalbėti. Bet Dievas leido žmones, kad jie lygūs būtų, kaipo vieno tėvo sūnūs, kad nebūtų jų tarpe nei turtingų, nei elgetų, nei viešpačių, nei vergų. Kas kitaip mano ir kalba, nusideda Teisingiausiajam, ir tesie jo vardas paniekinimo vardas, — rūsčiu balsu baigė Jehuda.

Kifas vėl neigiamai pakraipė galvą ir, nors jį stengėsi sulaikyti kaimynai, trukteliodami už marškinių, šitaip atsakė:

— Tu pasakei, viešpatie, ir gryna tiesa tavo žodžiuose. Bet argi nepersekioja, mirties tavo ieškodami, šio pasaulio galingieji? O juk tu ir tie, kur su tavimi buvo, galingas turėjote rankas, dargi kalavijais apginkluotas, ir širdis, drąsos kupinas.

Dar Kifas nebuvo baigęs kalbėti, kai iš jų tarpo išėjo priešakin senas žvejys Hananas. Jis buvo žilas, ir metai kupron surangė jo pečius. Galva jo į šalis lingavo, kai jis, lazda atsirėmęs, ėmė skųstis.

— Viešpatie, edomitai, tavęs beieškodami, su pabūklais ir kalavijais atvyko mūsų kaiman. Štai jis netoli, iš čia jį gali pamatyti kiekvienas, kurio akys dar šviesios. Jie, viešpatie, ištrėkė mūsų gyvulius, sunaikino sodų vaisius ir visa pagrobė, ką geresnio suradę mūsų namuose.

— Mūsų moterys ir mergos išbėgiojo ir pasislėpė laukuose, kur ir dabar dar slapstosi. Bet kurios nesuskubo, tapo gėdos motinomis... Gėdos motinomis tapo, viešpatie...— gailiai su ašaromis nusiskundė jaunesnis jo kaimynas Sinajimas.

— Mus Amžinasis gelbėjo, tesie palaimintas Jo šventas vardas. Edomitai praėjo pro mūsų kaimą ramūs kaip avinėliai ir skriaudos nepadarė, — pasigyrė Juozapas, ir pasitenkinimas skambėjo jo žodžiuose.

— Mes atnešėm tau, viešpatie, rūbus, kad tu, jais apsivilkęs, būtai kaipo vienas mūsų, — prabilo užpakaly stovėdamas Zabedėjus. Išėjęs priekin, jis prisiartino ir padėjo pas Jehudos kojas baltus švarius marškinius, kokiais buvo apsivilkę visi žvejai, ir juodą čekmarą. — Nesidrovėk, viešpatie, jais apsivilkti. Jie dar nelytėjo žmogaus kūno.

— Jais apsitaisiusio tavęs niekas tų, kur anksčiau buvo matę, nepažins.

— Mes tave nusivešim ežeran, kol aprims ir iš mūsų krašto išeis tie, kur tau pikto ieško.

— Ramiai gyvensi mūsų tarpe, kol tavo priešai nurims ir nustos tavęs ieškoję.

— Kaip aš galiu pasilikti jūsų tarpe, mano draugai, jei per mane jau ištiko jus nelaimė ir ryt gali ištikti dar didesnė.

— Edomitai jau praėjo...

— Praėjo, bet, manęs nesuradę, dar gali grįžti...

Žmonės stovėjo ir nežinojo, kas atsakyti. Nusiminimas ir baimė suraukė jų veidus.

— Teskriaudžia, teplėšia mūsų turtą, — lyg džiaugdamasis prabilo Kifas ir apsidairė aplinkui, kitų sau pritarimo ieškodamas: — Mes prie to pripratę, viešpatie. Mūsų tarpe neatsiras tokių, kur dėl Dievo vyro pasigailėtų prarasti savo turtą. Kad tik tu būtai laimingas ir ramus, mūsų tarpe begyvendamas.

— Niekuomet neištarė mano lūpos, nepamanė mano širdis, nei tų, kur su manim buvo: išsigelbėkim ir, ramiai begyvendami, džiaukimės savo laimingu būviu, skriaudoms ir vargui palikę tuos, kur apsiginti ir atsispirti nebegali.

Tenesie to, ką jūs kalbate.

— Ir apleidęs mus, negelbėsi mūsų: niekur tavęs nesuradę, sugrįš edomitai ir nepatikės mūsų žodžiais, kad tavęs nebėra mūsų tarpe.

— Ir mūsų kaimynai papeiks mus ir pasakys: nedori žmonės, nemokėjote Dievo vyro nei apsaugoti, nei paslėpti. Mūsų vardas taps pasityčiojimo vardu visam kraštui.

— O jeigu tu žūtai, tavo priešų rankosna patekęs, ar nebūtų tavo kraujas ant mūsų ir vaikų mūsų.

— Jei norite, kad aš jūsų paklausytau ir jūsų tarpe pasiliktau, būkite žmonės ir Dievo sūnūs, kuriuos Jisai leido ir leido pasaulin gyventi, kad laisvi būtų. Imkite visi, kas turite jėgų, kalavijus rankosna, ir skaudžiai atkeršysim tiems, kur prievartą vartoja ir svetima skriauda gyvena. Akis už akį, dantis už dantį...

— Viešpatie, niekas mūsų neturi kalavijo, — nusigandusiu balsu, galvą nuleidęs, atsakė Juozapas .

Visi kurį laiką tylėjo ir nežinojo, kas pasakyti.

Jehuda sėdėjo, rankas ant kelių susidėjęs, ir dairėsi į juos iš paniūrų, gailiai šypsodamasis.

Pirmasai prabilo nejaunas amžium, bet karštas siela, žvejys Kifas.

— Rankos mūsų tik prie darbo pripratę. Vartoti kalaviją ir žaizdas daryti kitiems mes nemokame.

— Mes bijom pralieti kraują, jei jis būtų net pikčiausias mūsų priešas.

— Mes turime žmonas ir vaikus, kuriuos maitinam mūsų rankų darbo vaisiais. Jei mes tavo žodžiais pasektume, apleistos mūsų šeimynos skurstų ir badautų .

— Jei mes, pikta padarę edomitams, kurie čia yra, ir nugalėtume juos, ateitų kiti jų gausingesni būriai, ugnimi sunaikintų mūsų kaimus, kalaviju pamuštų mūsų šeimynas, ir nebūtų, kas apgintų jas.

Taip kalbėjo įsidrąsinę kaimiečiai, nes jiems atrodė, kad tiesa yra jų žodžiuose.

Jehuda atsistojo ir ėmė ten ir atgal vaikščioti. Jo žingsnis buvo skubus. Kai jis pažvelgdavo į stovinčius, jie pasitraukdavo atgal ir kits už kito stengdavosi pasislėpti: jo akių žvilgsnis juos baidė ir badė jų širdis.

Galvą nuleidęs žemyn ir rankas susidėjęs ant krūtinės, jis ėmė kalbėti, ir juo toliau kalbėjo, juo labiau tryško neapykanta ir panieka iš kiekvieno žodžio.

— Atėjo į mane pirkliai, muitininkai ir kiti šio pasaulio turtuoliai ir tarė man: — Jehuda, tu nebrangini savo gyvenimo ir nieko nebrangini, nes nebeturi, kas tavo būtų. O mes branginam viso krašto ramybę, gyvenimą branginam ir buitį savo branginam, nes turime namus, turime šeimynas ir turtus, kurių mes galime netekti, kai karo gaisras apsiaus mūsų kraštą. Eik iš mūsų šalies tyruosna arba būk ramus.

Ir aš tuomet atsakiau jiems: — Žemės vaisiai vien tiems priklauso, kurie savo rankom sėja ir piauna, ir žemės turi būti tų, kur savo rankom dirba. Svetimą esate pasisavinę ir laikote, kas ne jūsų yra. Todėl nieko nenustosite, netekę namų jūsų ir turtų jūsų. Aš karo gaisrą sukūriau tam, kad apgintau tuos, kuriuos jūs skriaudžiat ir visi skriaudžia.

Ir atsakė jie man: — Tu kalbi, kaip tasai, kur nori žmonių priešas būti, nes grasai sunaikinti visa, kas žmogui brangu ir malonu. Jei nepaklausysi žodžių, kuriuos tau sakome, tavo vardas liks prakeikimo ženklu vaikams mūsų ir anūkams mūsų .

Ir aš tariau jiems: — Tesie prakeiktas, kas daugel turi, nes per jį prievarta apsigyveno, priespauda įsiviešpatavo ir vargas įsigalėjo pasauly. Tesie prakeiktas, kas savo rankų darbu negyvena ir juo nemaitina savo šeimynos, nes jo apakusios akys nemato pikta, kurį gimdo, apkurtusios ausys neišgirsta vargstančiųjų dejavimo. Teesate prakeikti jūs visi, jūsų broliai, jūsų seserys, jūsų žmonos ir vaikai ir vaikų vaikai, nes jūs esate vargo ir neteisybės šaltinis! . .

Tai prabilęs nutilo ir pažvelgė į susirinkusius, o tie stovėjo nusigandę ir nežinojo, kas jiems daryti.

— Kam tu mums šitą pasakoji, viešpatie? — nusiskundė Juozapas ir nusiminęs apsidairė. — Ar gal tuo tu ir mus prakeikti nori?

— Aš pasakiau, kad suprastut ir sužinotut, ką turit žinoti. . .

— Nekliudyk mokytojui kalbėti, — sulaikė jį Johananas. —Panašūs žodžiai seniai žmonių širdyse gyvena, tik mūsų lūpos jų pratarti iki šiol neišdrįso.

— Atėjo paskui į mane šventikai ir garsieji savo dievotumu parušimai ir tarė: — Jehuda, keldamas maištą, ar tu pagalvojai, kad mes galime Dievo Gyvojo Gabijos netekti. O juk ji yra mūsų tautos siela, josios sielos gyvybė.

Ir atsakiau aš jiems: — Dievo Gyvojo Gabija yra širdis kiekvieno teisingo žmogaus, kuris neskriaudžia ir myli artimą savo ir geidžia jam, ko patsai sau nori. Tik tiems yra reikalinga kita gabija, kurių širdyse Dievas nebegyvena. Karstai pabaltinti! Ne gabijos, iš kietų akmenų žmonių rankom sukurtos, jūs bijote netekti, bet sankrovos, kuri jus peni. Keturiose sienose norite uždaryti Neapimąmąjį. Ar ne dėl to, kad Teisingiausias nepamatytų jūsų piktų darbų? Teesat prakeikti, nes kruvinu žmonių prakaitu minta jūsų kūnas ir jūsų šeimos kūnai! Ne dėl jūsų aš gyvenu, ne jūsų labą turiu galvoj, besirengdamas kovon, kurion teveda mane Galybių Dievas ir teikia jėgos mano rankai!

Grasydami ir keikdami nuėjo jie. Ir prisiartino tada išmintingieji soferimai ir taip į mane prabilo: — Jehuda, tu piktažodžiauji Amžinajam, kuris davė savo tautai Gabiją, Torą ir Raštą ir paliepė tėvų keliais vaikščioti. Kuris nebrangina Dievo Gabijos, negerbia Toros ir netiki Raštu, išrinktosios tautos ne sūnus tasai, ir Galingasis nukreips nuo jo savo veidą, kad sielvarte ir nusiminime žūtų jo dienos.

Ir atsakiau aš jiems šiais žodžiais: — Kaip yra vienas Dievas, viena yra teisybė ir viena Tora, kuria gyvena visa gamta nuo pirmosios savo dienos. Paukščiai ir žvėrys, medžiai ir žolės gyvena, kaip Išmintingiausias gyventi jiems paliepė. Tyrų šakalai neslepia nuo kitų, kurie alksta, lobio, kai savo badą numarina, nes Dievas jų širdysna įdėjo savo Torą. Ir žmogaus širdyje yra įrašyta Dievo ranka Tora: mylėk savo artimą ir elkis su juo taip, kaip tu nori, kad su tavim kiti elgtųsi. Tai vienintelė tikra Dievo Amžinojo Tora, o visa kita, kas tik vargina žmonių gyvenimą ir slegia jųjų sielą — jūsų pramanyta. Teesate ir jūs prakeikti, nes per jus žuvo narsi tautos siela!

Ir nuėjo jie, keikdami ir niekindami mane.

O dabar atėjote jūs, dėl kurių aš gyvenimo nepasigailėjau nei savo, nei draugų, ir kalbate man žodžius, kuriuos ir anie kalbėjo. Todėl aš pasakysiu jums: Visagalis Dievas leido žmogų, kad jis būtų laisvas, o ne kaip jaučias ar asilas vilktų jungą ir atidavinėtų savo darbo vaisius tiems, kur nei sėja, nei piauna, nei kitą naudingą darbą dirba. Bet jūs ne Dievo sūnūs esate, tik vergai, ir aš nenoriu jūsų tarpe gyventi kaipo vergas.

Kad jau nuleido rankas, mirties prislėgti, tie, kurie dėl laisvės gyveno, kad jau užsimerkė akys, kurios tik laisvą pasaulį matyti norėjo, nebenoriu ir aš gyventi.

Eikit savo keliu, geri žmonės, ir palikite mane likimui! Aš atliksiu paskutinę savo pareigą, kad nebenuskriaustų ir nebevargintų dėl manęs kitų tie, kur skriausti pripratę! . .

Piktai pažvelgė Jehuda, šiuos žodžius kalbėdamas, ir paskui rūsčiu balsu suriko taip, jog net nusigando klausantieji jo ir ėmė trauktis atgal ir kits už kito slėptis.

— Eikit šalin ir nebiaurinkit mano akių! Prie savo jungo eikite ir nebesidomėkite manim! . .

Kiek patylėjęs, užbaigė ramiai:

— Eikite į savo šeimynas. . .

Šiuos žodžius prabilęs, atsistojo ir nuėjo slėties vidun.

Susirinkusieji pastovėjo, kai kurie sunkiai atsiduso ir nusigręžę nukreipė savo žingsnius į kaimą.

Ėjo sunkiais žingsniais, lyg pajutę, kad vargas juos dar sunkiau prislėgė, kad likimas iš jų nūnai skaudžiai pasityčiojo.

Ėjo kiekvienas sau ir kiekvienas sau galvojo. . .

Ješua, kur buvo slėties viduj ir girdėjo Jehudos žodžius, prabilo į jį:

— Mokytojau, ar ne veltui skaudžiu žodžiu nuskriaudei gerus žmones?

— Aš gyvenimą savo ir tų, kur man buvo brangūs draugai, aukojau, kad šie Dievo sūnūs liktų ir būtų žmogaus vardo verti, bet niekas jų nebenori to. Liūdna todėl ir graudu mano sielai, kad veltui buvo auka, kurią aš jiems aukojau.

— Negalima reikalauti iš erškėčių krūmo, kad jis vynuoges nokintų. Negalima reikalauti ir iš žmogaus daugiau, negu jis išgali. Kitaip patrūkti gali jo siela, sielvarte ir nusiminime amžinai žūti.

— Težūna, jei neišgali savo laisvės apginti. Dievas suteikė žmogui protą, kad žinotų, kas jam gera, kas pikta. Dievas davė jam rankas ir jėgą, kad galėtų apsiginti nuo tų, kurie gyvuliu jį nori paversti ir išnaudoti. Prievarta už prievartą, mirtis už mirtį, dantis už dantį, akis už akį — štai ko aš reikalauju iš jų!

— Tavo, rabi, geri norai sunkesni žmonėms, nekaip piktų edomitų darbai. Ugnimi niekas gaisro negesina, vien tik vandenimi. Tik artimo meilė nugalės prievartą pasauly, mokytojau.

— Aš nebe mokytojas, nes nebėra tų, kurie mano žodžių klauso ir deda juos savo širdin.

Prabilęs tai, paėmė savo lazdą ir išėjo laukan.

Išėjęs nuėjo savo keliu, ir Ješua daugiau nebematė jo. . .

M O K Y T O J A I

Buvo diena, didelė diena, linksmybės diena Joelio mokiniams ir pasekėjams, diena, kurioje baigė įrašyti Agados velenan paskutinį mokytojo žodį.

Ir todėl susirinko jie visi mokytojo namuose, ir kiekvienas jų atnešė jam dovanų pagal savo turtus.

Ir linksminosi nūnai visi mokytojo namuose, kaip dera linksmintis aukštos išminties vyrams. Ir linksmindamiesi džiaugėsi savo mokytojo džiaugsmu, kalbėjo apie jo aukštą mokslą ir garbino jo gudrybės kupiną protą.

Bet liūdnas sėdėjo jų tarpe mokytojas, ir nebuvo džiaugsmo jo akyse.

Pastebėjęs tai Elielis, vienas artimiausių jo mokinių ir draugų, atsisėdo pas mokytojo kojas ir taip prabilo:

— Mokytojau! Mūsų ranka tu nūnai įrašei Agados velenan paskutinį žodį, ir mes visi, kurie tave gerbiam ir semiam iš tavo išminties šaltinio, susirinkome tavo namuose, kad pasidžiaugtume drauge su tavim. Argi tu nesi kalbėjęs, kad šioji diena bus laimingiausioji visų tavo gyvenimo dienų? Kodėl dabar nuliūdęs tavo veidas, ir nėra linksmybės tavo širdy?

Liūdnai į jį pažvelgė išminties kupinas mokytojas ir taip jam atsakė:

— Žmogaus mintis — tai saulė, kuri gaivina ir linksmina jo sielą. Apsiniaukė ji nūnai, ir nuliūdo mano širdis, kad ji neteko jau žodžių savo draugams.

Išgirdę, kad mokytojas ėmė kalbėti, nutilo visi susirinkusieji, apleido savo vietas ir atsisėdo pas mokytojo kojas, kad išgirstų išminties žodžius, kuriuos pratars tasai, kur yra saulė jų sielos ir širdies jų linksmybė.

O kai mokytojas tylėjo ir nieko nesakė, užklausė jį Jišai, kurs buvo girdėjęs, ką mokytojas pasakė Elieliui:

— Tavo mokslas ir išmintis, kaip nepasiekiamos gilumos jūros. Kas gali pamanyti, kad tu jau nerasi žodžių mums, kurie tavo draugai esame?

— Draugai mano esate ne tik jūs, kurie klausote žodžių, iš mano lūpų plaukiančių, bet ir tie, kuriems aš kalbėsiu per raštų velenus. Kitu gyvenimu aš gyvenau, su kitų amžių žmonėmis aš kalbėjau, su jumis kalbėdamas ir Dievo išminties žodį aiškindamas. Didžios minios manęs klausė. Jų buvo, kiek jūrose bangų, kiek tyruose smėlio, kurį pamynė mūsų tėvų koja, kai jie keliavo iš kentėjimo žemės pažadėton šalin. Mano akys jas matė, mano ausis girdėdavo jų niurnantį balsą, kada jos man pritardavo ir kai prieštaraudavo mano žodžiams.

Iki šios dienos aš vis kalnan dar lipau, mano draugai, o dabar pakalnėn nusileidžiu, skrisdamas tona šalin, kur mrtis, kur amžina nebūtis tylumą apgyvendino.

Ir atsakė jam Samuelis*) prieštaraudamas:

— Kas yra kūno mirtis tau, kuris rasi poilsį ant Abraomo kelių! Kas dievobaimingai pragyveno savo amžių šiame pasauly, tam nebaisi žemės mirtis, nes ten jis suras amžiną gyvenimą su Dievo išrinktaisiais.

— Tu nesupratai mano žodžių, Samueli. Kiek yra žmonių pasauly, kiek jų buvo ir kiek dar bus? Daugiau, negu smėlio tyruose, daugiau, negu jūroje lašų. Bet kiekvienas miręs daugiau nebegrįš šin pasaulin, nebepasakys, ko nepasakė, o pasakyti galėjo, nebeatliks, ką atlikti turėjo...

Kas yra žmogus? Jis gali pasakyti, kas yra debesis, kas yra saulė, kurie paskirti žvaigždei keliai, kad jais vaikščiotų; bet nė vienas nepasakė ir nepasakys, kas yra žmogus ir jojo buitis. Lašas panašus į lašą, jis nūnai krito gailia rasa kaip ir vakar, o rytoj gali kristi lietumi. Bet mes daugiau nebebūsim, nebegyvensim, šį pasaulį vieną kartą apleidę. Aš jau stoviu gyvenimo sienoje ir kalbu jums, mano draugai: tebūna Amžinojo sumanymai palaiminti, bet gaila man šio pasaulio, ir aš nežinau, nesuprantu, kam reikia man skirtis su draugais, kuriuos aš myliu...

Baisiai nusiminė visi, kurie šiuos žodžius išgirdo, nes pamanė, kad mokytojas pamatė Dievo angelą akis į akį, veidas į veidą... Kiekvienas tuomet ieškojo savo širdy nuraminimo žodžių ir surasti jų nemokėjo... Todėl sėdėjo visi kurį laiką, galvas nuleidę, ir tylėjo.

— Mokytojau, — prabilo pagaliau Samuelis ben Ofnes: — Ar ne tu esi kalbėjęs, kad įrašytas šiame velene žodis yra amžinas. Kodėl nūnai nusiminimą gimdantis abejojimas surado kelią į tavo širdį?..

— Kada mes išnyksim kaip praskambėjęs garsas, tu, mokytojau, per amžius kalbėsi tiems, kurie norės išgirsti tavo žodį...

— Bet praslinks metai, ir užmirš ateinančios kartos kalbą, kuria mes kalbame, kaip mes mūsų tėvų kalbą užmiršome, ir aš tada būsiu jų tarpe

*) Šiame 1926 išsp. fragmente Krėvė rašė: Semuel. Red.

kaipo nebylys žmogus, be kalbos... Jaunas būdamas, aš mačiau galiūnų raštus, kuriais jie paženklino ant kietų kalno uolų vardą ir savo darbus, kad žmonės jų neužmirštų ir amžinai žinotų. Bet žmonės, kurie toje šalyje gyvena, nebežino, kas ten parašyta, ir niekas jau nesužinos ir nepaskaitys tų raštų, kol juos sunaikins besikeičiančios dienos ir naktys.

Taip, draugai mano. Tauta, kaip žmogus: ji gyvena ir miršta, kai pasibaigia nustatytos jai dienos.

— Mokytojau, argi nepažadėjo Amžinasis mūsų tėvams, kad amžinai gyva bus jo tauta, o sūnūs jos kaipo tyrumų smėlys?

— Elieli, atgyvens savo dienas saulė, mėnuo ir žemė ir visa, kas yra pasauly. Kas turėjo pradžią, ir pabaigą turi turėti. Nustos slinkę metai ir amžiai, liausis keitusiosios diena ir naktis...

— Kalba tavo nūnai, kaipo kalba Sadoko sūnaus. Mokytojau, kam sėji abejojimą mūsų širdyse? Juk tu žinai, kad mes tikim kiekvienu tavo žodžiu.

— Samueli, ar ne nuo senų laikų laukia išrinktoji tauta pažadėto sau Išganytojo. Ar nepasakyta yra, kad Jo karalija bus iki amžių. Amžinai gyva bus išrinktoji Dievo tauta ir ji niekados nepamirš šviesos žodžių, kuriuos tu jai kalbėsi per Agados žodžius.

— Elieli, kaip elnias vandens ištroškęs, laukia tauta Pažadėtojo. Vieni kalba, kad jo diena jau arti, kiti dar abejoja. O tu kaip manai, mokytojau? Kada ateis jojo diena?

— Jišai, dažnai klausia minia tų, kur aiškina jai bethamidraše Dievo žodį, kad prasidės Pažadėtojo diena, ir kuris bus josios ženklas, ir nėra kas atsakytų, veltui nesuviliojęs žmogaus širdies.

— Jehosefai, mokytojas niekados mums netarė šiuo klausimu savo žodžio. Nūnai mes jį išgirsime ir sužinosime visa, ką turim žinoti.

Pakėlęs galvą, pažvelgė mokytojas į tuos, kur laukė iš jo lūpų žodžio, ir taip prabilo:

— Mano širdies draugai, tikrai, tikrai sakau jums, kad Žadėtojo karalija jau atėjo, ir Laukiamasis apsigyveno tarpe tų, kurie savo širdyse nešioja jo paveikslą kaipo auksinės laimės viltį.

Ir tarė jam Jehuda, tas, kur buvo visų jo mokinių jauniausias:

— Viltis, kad ir auksinė, iš vargo neišvaduos tų, kur vargsta ir skursta gyvenimo nelaimėje. Daugel kentėjo mūsų tauta, viltimi begyvendama, ir iki šios dienos tebekenčia. Bet kuomet gi užtekės laimėjimo saulė, ir užgims kerštо diena, kurios taip trokšta mūsų širdys?

— Tu esi jaunas, visų čia susirinkusiųjų tarpe jauniausias, todėl audringa dar tavo širdis ir karštu jausmu gyvena. Bet, drauguži, kas gerą širdį beturėdamas, geistų žmonėms Dievo rūstybės rankos darbų, o ne meilės, ne vilties, kad toji meilė nugalės piktą, kur yra pasauly.

Ir tarė jam atsakydamas Samuelis:

— Šemakjos mokiniai kalba, kaip Jehuda kalbėjo, ir visi jiems pritaria. Prasmės tavo žodžių nepagavo mūsų protas. Aiškesniu žodžiu nušviesk jį, mokytojau .

Jam pritardami prabilo visi susirinkusieji:

— Nušviesk jį, mokytojau.

— Karo ir kovos sūnus, kerštо sūnus yra prakeikimo sūnus, nes kur prasilieja kraujas, ten rieda ašaros, ten gema skausmas, ten plinta keiksmas. Kas jūsų, mano draugai, tiek drąsūs, jog ištars, kad gerasis Dievas, kur liepia mylėti savo artimą, kaipo patį save, pavadins savo sūnumi žmogų, ašaras, skausmą ir prakeikimą gimdantį?

Galvas nuleidę ir savy susikaupę mintimis, ilgai galvojo mokiniai ir nežinojo, kas atsakyti mokytojui. Jiems tapo aišku, kad mokytojo žodžiai yra tikri ir gilios teisybės kupini. Bet kas gi bus tasai Laukiamasis, jei jis neturi būti tokis, kaip daugumas mano?

Atspėjo širdimi jų nusiminimą ir abejones gudrusis mokytojas, todėl taip kalbėjo jiems toliau:

— Įsivaizduokit sau, draugai mano, kad keleivis plaukia audringa jūra, kuri graso jam ir laivui, kuriuo jis plaukia, pražūtimi...

— Įsivaizdavom, mokytojau...

— Ar nebus jo, uosto geidžiančio, svajonė, kaipo svajonė tų, kurie nekantriai laukia Pažadėtojo?

— Tikri tavo žodžiai...

— Tiesos kupina tavo kalba...

— Įsivaizduokit sau, kad laivas, kuriuo jis plaukė, uosto nepasiekęs nuskendo, audros sunaikintas, ir keleivis įkrito jūrų bangosna...

— Įsivaizdavom, mokytojau...

— Įsivaizduokit, kad jis, mirties bangose belaukdamas, pamatė vėtros ir bangų iš tolimo krašto atliūliuotą kerpę ir ant josios žalias atžalas...

— Įsivaizdavom, mokytojau...

— Įsivaizduokit, ką pajuto tasai keleivis, kai, ištiesęs savo ranką, nusitvėrė tos kerpės. Mintis, kuri tuo akimirksniu kaip žaibas pravėrė jam smegenis, ar nebuvo toji, kad šitas medžio gabalas yra kaipo Žadėtasis, duosiąs jam išgelbėjimą...

Ir visi, kurie vargingo gyvenimo jūrose paskendę laukia Pažadėtojo, ar nėra jie kaipo šis keleivis?

Ilgai galvojo, susikaupę savyje ir galvas nuleidę žemyn, išmintingo Joelio mokiniai ir stengėsi suprasti jo žodžių reikšmę.

— Tamsūs man tavo žodžiai, mokytojau, ir aš jų reikšmės suprasti neišgaliu, — prabilo pagaliau Samuelis.

— Argi Pažadėtasai yra tik mūsų viltis, kuri visuomet viltimi tik ir turi pasilikti? — paklausė nedrąsiai kaipo tas, kur savo žodžiais abejoja, Jišai.

— Tu pasakei, — tarė mokytojas ir pažvelgė į susirinkusius.

O kai pamatė, kad nusiminimas apniaukė veidus tų, kur išgirdo jo žodžius, pagailo jam draugų ir paabejojo jo širdis, ar gerai yra padaręs, apsivylimo jūrosna jų sielas paskandinęs, ir todėl taip jiems ėmė kalbėti:

— Nenusiminkite, draugai mano, ir tenepagauna sielvartas jūsų širdies, kad netekote auksinių svajonių, ir jūsų blakstienas apleido jaudinantis sapnas. Skaudus yra tiesos žinojimas, ir sunku jis žmogaus sielai pakelti, nes jis blaško tuščias svajones ir apgaulingas viltis, kuriomis žmogus dabina savo gyvenimo kelią...

— O kur gi Dievo Amžinojo pažadai, Jo nebjimų lūpomis mūsų tėvams kančios valandoje paskelbti? — sušuko Elielis: — Argi nepasakyta yra, kad greičiau užges saulė ir pranyks dangus, negu pasikeis ir neįsivykdys vienas Dievo Gyvojo žodis.

— Tepasilieka jūsų širdyse, ką aš jums kalbėsiu dabar, nes esate siela pribrendę, kad išgirstute skaudžios tiesos žodį ir giliai jį uždarytute savo sieloje: niekuomet ir nieko nebuvo žadėjęs mūsų tėvams Amžinasis. O žodžiai, kuriuos kalbėjo Jo nebjimai, tai buvo skaudančios širdies nusiminime paskendusioms sieloms nuraminimo protingas žodis. Kad sielvarte ir nelaimėj žmogus galėtų gyventi ir kentėti, reikia jam suteikti vilties spindulį. Tebūna palaiminti nuo amžių iki amžių tie, kur varguose paskendusiems tą viltį suteikė...

Kai jis taip kalbėjo, pasigirdo pas namų duris balsas:

— Kur yra didelis mokytojas Joelis? Kas man parodys kelią, kuris veda į jo namus... Kas man pasakys, kur surasiu išminties šaltinį — garsųjį Joelį...

Nukreipė mokytojas savo veidą į Salmoną ir tarė jam:

— Mielas drauge, išeik ir pasakyk tam, kurio balsą dabar girdėjai, kad mano namų durys atidarytos kiekvienam, kas nori peržengti jo slenkstį kaipo mano svečias.

— Tai vienas tų, kur Agados žody ieško sielos nuraminimo, vargų gyvenimo sužeistos.

— Skausmu skaudžia žmonėms vargas, ir visi ieško nuraminimo ten, kur mano, kad jį surasią...

— Mesijas, Mesijas*) — sušuko Samuelis, rankas aukštyn pakėlęs, kaip tasai, kur nusiminime dangui skundžiasi ir tik iš jo sau ieško pritarimo, žeme ir žmonėmis nusivylęs: — Štai kas nuramins visus ir suteiks

*) Šiame fragmente Krėvė rašo: Mešiah. Red.

žmonėms atilsį, o tu, mokytojau, sakai, kad jis tik pavargusios tautos svajonė.

— Štai šis jaunas vyras, kur mokytojo ieškojo, — tarė įeidamas Salmonas. — Jis sako atsinešęs tuščią indą, kad tu jį, mokytojau, pripildytai brangiausių kvepalų.

— Gerai, Salmonai. Tu atlikai, ką turėjai atlikti, nes pasakyta yra: rodyk kelią tam, kurs jo klausia.

Ir kreipdamasis į naujai atvykusį, tarė jam Joelis:

— Sėsk ir būk mano namų svečias, kad būtų palaiminta valanda, kurioje tu peržengei mano namų slenkstį, nes yra pasakyta: palaiminta valanda, kurioje Dievo vardan pavalgydini alkaną ir pagirdai trokštantį.

Naujai atvykęs apsidairė aplinkui ir atsisėdo pas slenkstį, ten, kur asla nebuvo kilimu užtiesta, nes toji vieta nebuvo skiriama, kad joje sėdėtų.

— Sėsk arčiau, drauge mano. Nūnai yra linksmybės diena mano namuose, ir todėl turi šalin atidėti širdies liūdesį ir sielos nepasitenkinimą, nes yra pasakyta: draugams besidžiaugiant, užmiršk savo skausmą ir nekliudyk jiems, kol pasibaigs džiaugsmo valanda.

Slinkis arčiau ir ragauk vaisių, kuriuos prinokino Visanumatantis ir svečiui ir šeimininkui.

Bet nepasikėlė ir vietos savo neapleido naujai atvykęs. Tik, niauriai apsižvalgęs, jisai taip prabilo:

— Neturi mano tėvas unksnėtų sodų, kurie teikia skanių vaisių. Svogūnas ir vanduo ramina jo šeimynos badą. Ir ne dėl šios žemės vaisių keliavau aš į tave, mokytojau, tik kad nuramintai mano sielos badą. Žmonės kalba, kad tu esąs doras ir Dievo Gyvojo teisybės kelius žinąs.

— Daugel išmano vien tik Dievas, kur yra danguje. Bet pasakyk man savo vargą, kad aš pridėtau ramybės žodį į tavo širdį, kaipo tavo sielai raminantį vaistą.

— Mano širdis trokšta išminties šaltinio, ir aš nežinau, kur jis surasti.

Ir pasipiktino kai kurie Joelio mokinių, išgirdę šiuos žodžius, o Samuelis šypsodamasis tarė:

— Kiekvienas žydas iš jaunų dienų turi žinoti, kad vienintelis išminties šaltinis yra Įstatymai ir Raštas. O tu klausi, kur jis surasti.

Ir tarė jam atsakydamas naujai atvykęs:

— Daugel metų aš ten ieškojau gudrios išminties, bet nebuvo, kas man ją ten būtų parodęs, ir visi, kurių klausinėjau, buvo kaipo kurti, o aš buvau kaipo aklas. Skaičiau Įstatymus ir Raštą ir tariau savo širdy: Izraelio Dievas rūstus Dievas ir niaurus. Jis nemėgsta linksmos prabangos ir neapkenčia tų, kur ją pamėgo. Bet štai atėjo mano draugas, kuris Rašto nesimokė, ir kai aš jam pasakiau, kas yra mūsų Dievas, jis man tarė: — Johananai, ar ne Dievas yra Kūrėjas dangaus ir žemės ir viso,

kas yra danguje ir ant žemės? Ar ne jisai nustatė gyvenimui vagas, paliepė dirbti, gyventi ir daugintis? Kaip gali žmogus gyventi ir daugintis be meilės, kuri yra prabanga, jei kiekvienas gyvulys, kiekvienas paukštis, kiekvienas vabalėlis, kiekviena gėlė ir žolės gieda Viešpačiui ir gyvenimo Kūrėjui meilės giesmę. Pamąstyk, ar tekanti saulė negimdo mūsų krūtinėj džiaugsmo, o sprogstantis pavasaris — meilės?

Taip kalbėjo mano draugas, o aš nežinojau, kas jam atsakyti.

— Tiesą pasakė tavo draugas, nors jis Rašto nesimokė, nes pasakyta yra: atidengsiu gudrybes ir išminties šaltinį tyrai širdžiai, kurios nepasieks ir nesupras daugel apie save manąs gudruolis, — tarė jam Joelis.

— Tu pasakei, mokytojau. Ėmiau skaityti Raštą ir Nebjimus ir tariau savo širdy: — Izraelio Dievas yra meilės, pasigailėjimo ir teisybės Dievas. Nelaimių rykšte veda jisai savo tautą tiesos keliu, krauju ir ašaromis prausia jos nusidėjimus, bet atleidžia ir pasigaili, kai tauta grįžta į Jo kelius ir gailisi savo kalčių, nes nebjimų lūpomis yra pasakęs: nenoriu nusidėjusio mirties, bet kad pasitaisytų ir gyventų. Ir tariau tuomet sau: čia tikros išminties ir teisybės šaltinis.

Buvo skausmo ir nusiminimo kupinas jo balsas, o visi nustebę klausė jo žodžių tylėdami. O Samuelis, kuris atjautė mokytojo širdies drebėjimą ir atspėdavo jo mintis, tarė, kai atvykusis nutilo:

— Tu gerai atspėjai. Būkim širdimi švarūs, ir Dievo išmintis paaiškės mums.

— Tu pasakei. Bet štai vėl atėjo mano draugas ir išgirdęs mano žodžius, tarė man: — Johananai, pasakyk, ar moka vaikas kūdikis atskirti gera nuo pikta, edomitą nuo Jehudos sūnaus. Jei mes esame vaikai, ar ne vieno Tėvo esame sūnūs, kuris danguje gyvena ir vienodai myli visus, kurie pildo Jo valią ir myli savo brolį.

— Kas yra tasai, kur prilygino žydą edomitui, nors tasai tikro Dievo nežino ir yra nešvarus, — pasipiktino Salmonas. Bet Elielis, kuris atidžiai klausė neseniai atvykusio žodžių, palietė savo pirštais jo ranką ir tarė: — Nutilk. Daugel yra tiesos jo kalboje.

— Tikrai, žmonės užmiršo, kad jie yra vieno tėvo vaikai ir turi gyventi kaip broliai, — prabilo Samuelis, žiūrėdamas į mokytojo veidą. Bet tasai tylėjo ir nieko nesakė. — Per tai Dievas nukreipė nuo jų savo veidą. Vien tie jam nūnai nenusideda, kur tyrumose gyvena.

— Aš buvau ten ir radau žmones, kurie man sakė: kas nori Dievo keliais vaikščioti, tenumarina tasai savo kūną ir jo troškimus, tepalieka motiną savo ir tėvą savo ir eina gyventi tyruosna. Bus tuomet tasai laisvas kaip paukštis, ir kaip erelis ant sparnų pasikels jo siela padangėsna, aukštai, į Dievą, ir supras tuomet gyvenimo tikslą ir suras sielai tikrą laimę. Aš klausiau jų, pasninkavau, marinau savo kūną, bet visados tik

apie jį mąsčiau, nes nuvargęs buvo kūnas mano, ištroškęs ir alkanas ir moters jisai geidė, apie ją svajojo, kai pavargdavo budėti mano siela. Ne, ten nėra Viešpaties kelio, kuriuo turi vaikščioti išminties ieškantis...

— Vienas yra kelias į Dievo išminties šaltinį, — nedrąsiai prabilo Jišai: — Agada yra tasai kelias.

— Gyvenimas turi būti laisvas, o Agada nori uždėti jam pančius. Ne apie Dievą ir artimo meilę ji kalba, todėl šalti jos žodžiai: jie nejautrina mano širdies, — šiurkščiai jam atsakė Johananas.

Baisiai pasipiktino jo žodžiais Salmonas ir kiti.

— Per ugnį ir griausmą kalbėjo Rūstusis mūsų tėvams tyruose. Ugnis ir griausmas yra Jo žodžiai. Kas yra drąsus, kuris kalba, kad šalti yra Raštas ir žodžiai, kurie jo išmintį aiškina?

— Per ugnį ir griausmą kalbėjo Amžinasis tyruose, nes saulė ten kaitino ir svilino, ir vėtros ūžė. Mes gyvename netaip, ir netaip nūnai Senas dienomis byloja į mūsų širdis, — tarė jam atsakydamas Joelis.

— Mokytojau, ar tu nori pasakyti, kad nesigirdi Teisingojo balsas kasdieninio gyvenimo triukšme, o tikras Jo žodis galima išgirsti vien tik tyruose? — paklausė Elielis.

— Dievas yra visur, kur plaka gyva širdis, ir kiekvienas gali visur Jo balsą išgirsti, kas turi ausis ir baimę širdyje. Dievas leido žmogų savo išvaizda ir apsigyveno jo širdy. Todėl tikrai sakau jums: ieškokit Dievo savo širdyse.

Kai jis taip kalbėjo, mokiniai jo sėdėdami užrašinėjo ant vaškuotų lentelių jo žodžius, ir rašė kiekvienas sau ir kiekvienas sau juos aiškino savo širdy.

— Kas nežino puikybės, nežino gobšumo, kas myli artimą, kur yra kiekvienas žmogus, kas gailisi nuvargusio ir nuskriausto ir kas patsai vargo nebijo — tikrai sakau jums — širdyje jo yra apsigyvenusi Dievo Gyvojo dvasia.

— Kas yra laimė ir nelaimė, badas ir vargas tam, kuris rado tikrą Dievo Gyvojo širdin kelią, — sušuko sužavėtas Joelio žodžiais Johananas.

— Mylėkit Dievą visa širdimi jūsų, visomis jėgomis jūsų, o artimą kaipo patys save ir nedarykit jam, ko nenorit, kad kiti jums darytų — tasai yra kelias į Dievo Gyvojo širdį...

— Tikrai kalbėjo žmonės, kad tu esi tikras Dievo doros mokytojas. Gyva meilė Dievo gyvena tavo širdyje, — sušuko vėl Johananas.

— Imkit šį jaunikį sau pavyzdžiu, — tarė Joelis, į mokinius savo nusigręždamas. — Tikrai sakau jums: Žadėtasai gyvena jo širdy.

Ir kreipdamasis į Johananą, tarė jam:

— Jei nenukrypsi iš kelio, kuriuo eini, tikrai sakau tau, Visagalis pavadins tave savo sūnumi...

— Mane, viešpatie?..

— Ar nėra jisai geriausias Tėvas ir kiekvienas, kur Jo valią vykdo, ar nėra tikrasis Jo sūnus?

— Telaimina tave Visamylintis, kad nuraminai pavargusią mano sielą. Bet kas man toliau daryti, kad nenukryptau iš kelio, kuriuo einu?

— Kas yra tavo jaunas draugas, kuris visuomet kėlė abejones tavo širdy?

— Jis yra dailidė ir dirba tėvo dirbtuvėj.

— Paimk dailidės įrankius ir dirbk drauge su juo, jo žodžių klausydamas. O kai turėsite laisvo laiko, atvesk jį pas mane, kad ir aš galėtau pasimokyti iš jo tikros Dievo išminties, kuri yra neprieinama gudruoliams ir Rašte daug nusimanantiems, bet atvira ir aiški tyrai prastuolio širdžiai...

— Tesie, kaip tu sakai, šventasai vyre ir mokytojau.

Tai pasakęs atsikėlė, žemai nusilenkė Joeliui ir tiems, kur su juo buvo, ir išėjo laukan. O likusieji buvo nustebinti ir nepatenkinti paskutiniais mokytojo žodžiais, ir todėl murmėjo ir šaipėsi, tyliai vieni kitiems kalbėdami.

Mokytojas panorėjo mokytis pas sodžiaus berną, kuris Rašto nežino ir Agados nesupranta...

— Šemakjos mokiniai mus apgali ginčuose, ir minia jiems pritaria...

— Mokytojas ėmė mokyti mus nesuprantamo...

— Kaipo vaiko yra minkšta širdis mokytojo.. .

— Ar ne todėl, kad paseno jo siela...

M I N I O J E

Tai buvo tuomet, kai mirtingai užmigo paskutinės akys, dėl laisvės, dėl laimės kovojančios, kai visą pasaulį sunkiai prislėgė tvirta Romos koja.

Nebegirdėti buvo džiūgavimo dainų pasauly, tik nuskaustųjų dejavimai, tik vargstančiųjų vaitojimai.

Tai buvo tuomet, kai tapo nepakeliamas žmonių vargas, o išganymo nebuvo matyti iš niekur.

Visos akys tuomet pakilo į dangų, visos širdys ėmė plakti žmonių krūtinėse viltimi, kad iš ten, iš aukštybių, ateisiąs laukiamasis Išganytojas...

Susirinkusi Jeruzalėje) Dievo Namuose, iš viso pasaulio kraštų, kur tik gyveno išrinktosios tautos sūnūs, nesuskaitoma minia apie viena tesvajojo, vieno tik buvo pasiilgusi — laukiamojo Gelbėtojo.*

*Ir dievobaimingo Joelio mokiniai Jehuda ben Dovydas**) ir Jišai ben Salmonas, atėję Rytų kieman ir stovėdami tarp susikimšusių minių taip kalbėjosi:*

JEHUDA *(sunėręs pirštus, prispaudęs rankas į krūtinę ir nuleidęs galvą žemyn, lyg svajodamas):* Mesijas*) Dievo išrinktas vyras! *(Pakėlęs galvą).* Joelis kalba, kad Laukiamasis turi būti vyras, meilės ir doros kupinas. Jisai turi išmokyti žmones, kaip jie privalo gyventi, kits kitą mylėdami, kad nebūtų nei vargstančių, nei nukentėjusių, nei nuskaustų. Išmintingiausias daugel davė išmanymo Joeliui. Jisai mūsų akių saulė, mūsų proto šviesa, visų soferimų grožė, ir juo mes turime tikėti. Tik aš nesuprantu, kodėl gi, kai aš pamanau apie Mesiją, man vaidenasi, kad skamba kardai, vylyčios dūzgia ir žemė dejuoja... *(Pakėlęs akis aukštyn, svajo-*

---

*) Šiame 1925 išsp. fragmente Krėvė rašė: Jerušhaleimas, Mešijah. Red.

**) I ir II veikalo dalyje Jehuda vadinamas ne Dovydo, o Natano sūnumi. Red.

jančiai). Štai, ir dabar Jis man vaidenasi taip: aplinkui mirties ir naikinimo baisumai, aplinkui kraujas, skausmas ir dejavimai, o Žadėtasai stovi ramus, lyg iš žalvario nukaltas, ir į visa žiūri, kas aplinkui dedasi, kaip tasai, kuriam nieko negaila.

JIŠAI *(atsirėmęs ranka į koloną):* Gal gi Jis gailisi visų, bet todėl ramus, jog gerai žino, ko nori. *(Uždėjęs ranką Jehudai ant peties).* Jehuda, Jehuda! Aš norėtau jį pamatyti tokį, kaip tu dabar svajoji!

JEHUDA: Aš atiduotau savo gyvenimo dienų pusę, kad tik jį pamatytau tokį... *(Atsirėmęs į sieną, liūdnai).* Bet Joelis kalba, kad Laukiamasis į mano išsvajotąjį nebus panašus.

JIŠAI: Kas žino, kur yra tiesa, mano drauge! Ar tavo svajonėse, kurios yra ir mano, ar rabio Joelio žodžiuose. Vėl gi yra daugel tokių soferimų tarpe, kurie tiki Šemakjos žodžiais. O Šemakja antraip kalba, negu Joelis mano ir mes sau vaizduojamės. Kas klysta, laukdami vieni tokio, kiti vėl kitokio sau Išganytojo, tik Amžinasis žino.

JEHUDA *(atsisėdęs ant kolonos cokolio):* Vakar sapnavau, kad aš buvau tiesioji Jo ranka, kuri aplaužė edomitų galybę. *(Atgrėbęs nuo akių plaukus ir iškėlęs aukštyn rankas).* Visas pasaulis garbino mus, vadindamas savo išganytojais ir valdovais... Nubudau ir pamačiau, kad tik sapnas tai buvo, ir todėl didžiai nuliūdo mano širdis, lyg kas verkė mano krūtinėje, kad tik sapnas tai buvo! *(Laužydamas rankas).* Kodėl gi mums, drauge Jišai, Amžinasis nelėmė tokio likimo! Kodėl gi nelėmė?..

JIŠAI: *(balsu, kuriame girdėti gailestis):* Amžinasis lėmė mums kitą gyvenimo vagą. Visaišmanantis geriausias mūsų dienas pavedė Jo Torai ir Agados žodžiams pažinti.

JEHUDA: O, Jišai, ar neprivertė Seno dienomis mūsų tėvas Jokūbas, tyruose būdamas, padaryti, kaip kad jis norėjo?

JIŠAI: Ar mūsų soferimai nemoko bethamidraše, kad norėti, kas tau nelemta, reiškia — sunkiai nusidėti Baisiausio akyse?.. *(Sumojęs ranka).* Vėl, daug žmonių nori, bet maža jų tarpe yra tokių, kurie drįstų, ko nori... *(Nusišypsojęs).* Mes, drauge Jehuda, neišdrįsime, ko norime. O kad išdrįstume, nepajėgtume įvykdyti.

JEHUDA: Netiesą sakai! Aš jaučiu, kad pajėgtau, visa pakeltau, tik aš... nedrįstu, Jišai...

JIŠAI: Vienas neišdrįsta, kitas išdrįsęs greit patrūksta... *(Atsistojęs prieš Jehudą).* Drauge mano, čia arti yra vartai, kur veda Jišajo, Salmono sūnaus, namuosna. Jei tu nori unksnėtų medžių vėsumoj pasėdėti, eikime.

JEHUDA: Nūnai čia susirinko visas Izraelis. Aš noriu dar pavaikštinėti ir pasiklausyti, ko geidžia ir ko laukia išrinktoji tauta.

JIŠAI *(ištiesęs į jį rankas, atsisveikindamas):* Doros angelas tevadžioja tave teisybės keliu. *(Ir Jišai, pridėjęs ranką prie krūtinės, galvos linkte-*

rėjimu atsisveikino ir nuėjo savo keliu. Jehuda pasiliko vienas minioje, sielvarto kupina širdimi ir siela nusiminęs, dėliai draugo žodžių, kur jo jaunų dienų sapnams prieštaravo. Ir kurį laiką sielvartavo, giliai susimąstęs. Ir skausmu taip prabilo jo lūpos).

JEHUDA: Dieve Galybių! Nejau tiesa, ką ištarė Jišajo lūpos, ir aš tokis pat niekšas, kaip ir visi kiti? Ne, aš daugel galėtau, daugel išmanytau, bet ... *(svyruojančiu balsu)* — tebūna dabar Tavo valia, o paskui *(tvirtai)* tebus, kaip aš panorėsiu.

Prieina būrelį žmonių, kurie, susėdę pasieny, užkandžiauja.

PIRMASAI VYRAS: Ne, Ne! Nekalbėk, nepiktažodžiauk jam, nes jis didis yra nabis. Žmonės kalba, kad tai Elijas, iš dangaus sugrįžęs, kaip yra parašyta, ir aš žinau, kad jie tikrą tiesą kalba.

TREČIASAI VYRAS: O ką dar kalba žmonės?

PIRMASAI VYRAS: Yra tokių, kur mano, kad jis — patsai Laukiamasis. Kad tu būtai matęs minias, kur aplinkui jį susirinko! Iš visų kraštų yra ten atėjusių žmonių! ..

ANTRASAI VYRAS: Girdėjau, kad jis netrukus turi įžengti šventajin Miestan ir išvyti iš čia visus edomitus.

KETVIRTASAI VYRAS: Kalba žmonės, kad toki stebėtini darbai, kokių dar pasauly niekas nėra matęs. Pasakoja tie, kur ten buvo, kad jis, kai susirinko anoje Jordano pusėj nesuskaitomos žmonių minios, negalinčios pereiti per pabrinkusias upės bangas, sulaikė vandenis vienu savo žodžiu, ir visi sausa žeme, kojos pėdų nepavilgę, perėjo kitan kraštan.

TREČIASAI VYRAS: Daugel metų jau aš pasaulyje esu pragyvenęs, daugel visokių kalbų savo amžiuj esu girdėjęs, o dar daugiau esu matęs... Ne, aš nepatikėsiu, kol savo akimi pamatysiu nors vieną jo stebuklingą darbą.

KETVIRTASAI VYRAS: Kaip galima abejoti ten, kur tūkstančiai žmonių jo stebėtinus darbus yra matę ir dabar liudija pasauliui, kad jis yra didis Dievo žmogus!

TREČIASAI VYRAS: Kas yra tie, kurie matė ir liudija! Ar aš nežinau, kad žmonės kalba, jog rabis Jehoija daręs stebėtinus darbus, o aš, šamesas bethamidraše, kur jisai moko, pažįstu jį nuo mažų dienų ir visus jo darbus savo akimi esu matęs, o stebuklingų nė vieno nebuvo. Rabis Jehoija išmintingas ir šventas žmogus, pildąs Dievo įsakymus, bet stebuklingo jo darbuose nieko nėra, nors žmonės ir kalba, kad yra. Vėl ar maža dabar randasi tokių, kurie sako, esą Dievo siunčiami. Argi nepamenat to, kur Šiloe skelbė žodžius? Ar nematė gi tada visi, kad jis esąs didis Amžinojo vyras, stebėtinus darbus daręs? Ar maža tada buvo tokių, kurie tikėjo jį esant Laukiamuoju? Žmonės tuomet kalbėjo, kad jo nei ugnis, nei kardas neima, kad per uždarytas ir septyniais raktais užrakintas duris

išeinąs, kad ugnimi deginąs tą, kur, pikto norėdamas, paliečia jį nors vienu pirštu. Ir ką dar žmonės tada kalbėdavo! Bet Didysis Edomitas liepė jį suimti, kalaviju nukirsti — ir nieko jam nebuvo. O kiek nukentėjo žmonių, kurie jo žodžiais patikėjo!

ANTRASAI VYRAS: Koks tu bedievis Joše ben Irmejachai! Tavo visa giminė yra labai dievobaiminga, tavo brolį, tikrą kannaimą, šunes edomitai kalaviju nužudė, kad jis vienam jų atkeršijo Amžinojo vardo paniekinimą, garbė kurio tebūna nuo amžių iki amžių! Kaip gali tu abejoti ten, kur visa išrinktoji tauta tvirtina vienu žodžiu? Joše, Irmejacho sūnau, tu neprivalai taip kalbėti!

PIRMASAI VYRAS: Ar Dievas mums nežadėjo Gelbėtojo, kad mes abejotume, ką matome ir girdime.

KETVIRTASAI VYRAS: Girdėjau, pasakojo viena dievobaiminga moteriškė, kad buvo atsiradę kažkoki mažo tikėjimo žmonės, sako, iš Jeruzalės parušimų mokiniai, o kiti kalba, kad Amžinojo Gabijoje tarnaujantys; jie norėję pasityčioti iš Dievo žmogaus. Ėmę, sako, paguldę neštuvuose vieną draugų ir kaipo ligotą nunešę pas jį. — Išgydyk, — sakė, — rabi, mūsų draugą, kurs, besiskubindamas išgirsti tavo žodžių, didžiai nuvargo keliu ir nuvargęs susirgo. Išgydyk jį, rabi, kad staiga nenumirtų. — Jis gi, rūsčiai į juos pažvelgęs, tarė: — Kam prašote pagydyti sveiką? Bet kad norėjote pasityčioti iš Dievo tarno, mirė jūsų draugas! Tie dirstelėjo neštuvuosna ir nustebo: mato — draugas tikrai guli negyvas. — Dabar, — šaukė jie, — tikime, kad tu esi Amžinojo draugas! Pasigailėk mūsų, Dievo žmogau, ir dovanojęs mūsų nusikaltimą, prikelk iš numirusių mūsų nelaimingą draugą! — ir puolė visi jam kojosna. — Imkite, — sakė tada jisai, — ir nuneškite jį Jordano upėn, o nunešę nuprauskite jo vandenyse. Baisiai persigandę ir nusiminę, jie manė, kad Dievo žmogus liepia jiems savo nelaimingą draugą palaidoti. Bet vos tik ėmė prausti, mato, kad draugas pravėrė akis ir raivosi, lyg iš miego nubudęs. Kad jie nusigando, kad bėgo visi, net draugą palikę! Kiti irgi persigandę net susirgo. Didžios minios žmonių matė šį stebėtiną įvykį ir Dievo vardą garbino.

Daugel dar žmonių paliegusių ir sužeistų eidavo ir prausdavosi Jordano vandenyje ir visi pasveikdavo. Kai kuriuos net patsai rabis prausdavo, ir kiekvienas, nors mirštantis būtų buvęs, pasveikdavo ir išgydavo. Visi, kur matė šiuos stebėtinus darbus, garbino Amžinąjį, šventą atsiuntusį vyrą dėl žmonių laimės... Didis tai rabis, kokio nėra matę nei mūsų tėvai, nei tėvų tėvai.

PIRMASAI VYRAS: Gaila, kad aš to nežinojau: votį man suka kairiame klube.

KETVIRTASAI VYRAS: Aš patsai savo akimi esu matęs, kai jisai prausė upės vandeniu tuos, kur aplinkui jį buvo, ir sveiki ėjo sau tie žmonės. Bet ar jie pirma buvo ligoti, aš nežinau.

ANTRASAI VYRAS: Kalba žmonės, kad jis netrukus žemėn išves iš dangaus ugnį, kuria sudegins visus bedievius ir biaurybę gerbiančius Edomo sūnus. Tada prasidės pasauly nauja karalija, kurios pabaigos saulė nebematys, nes tai bus Izraelio galybės viešpatavimas.

Ir nuėjo Jehuda nuo jų ir paskendo susirinkusių minių vidun. Kai jis buvo minioje, prieš jį ėjo dvi moteri, lydimi tarnaičių. Ir išgirdo Jehuda:

PIRMOJI MOTERIŠKĖ: Akys juodos, kaip naktis. Kai dirsteli į tave, lyg karštu vandeniu apipila, net kūnas pagaugomis nueina. Akys, lyg žarijos, taip ir svilina, taip ir svilina tave kiaurai. Jo balsas tokis malonus, lepus. Kalba vis rūsčiai, vis rūsčiai, o dėlto taip ir traukia, taip ir traukia prie savęs, *(suplojus rankom)* rodos, žiūrėtai ir žiūrėtai, kaip jo lūpos virpa!.. Visai dar jaunas, plaukai garbanoti, kaip mažo avinėlio vilna. Aplinkui nesuskaitomos minios, daugel dievobaimingų moterų... Aš nusiunčiau jam nardo ir kitų kvepalų indą... Pakviečiau savo namuosna. Tepavydės man.

Jos žūna minioje: jų vietoje atsirado priešais Jehudą trys kitos moterys, kurių žodžiai įkrito jam ausin.

PIRMOJI: Aš tau sakau, kad gaila žiūrėti. O ji ką? Eina nepaeidama, verkia vargšė, ir daugiau nieko. Nė žodžio jam niekuomet neprabyla, matai, bijo prasitarti. Kad taip aš jos vietoj būtau!.. Ach, aš tokį vyrą!.. Žinotų jisai, kaip valkata trankytis be darbo! Tik žiūrėkit jūs, geri žmonės! Žmona kiek dienų duonos gurinio burnoje neturi, vaikai alkani verkia, šeimynoj badas, skurdas, o vyras, metęs darbą, beginėja laukuose, ieškodamas, ko nepametė. Matai, kažkokį nabį rado, jo žodžiai patiko jam!.. Ach! Pati kalta ir gana! Kad taip manasai žmogus padarytų, žinotų, kaip namas užmiršti! Akis išluptau, tarpu delnų pelenuosna jį sutrintau!.. *(Sugniaužus kumštį, krato jį, lyg grasydama).*

ANTROJI: Ach, ką tu kalbi! Aš gerai žinau, koki vyrai begėdžiai. Jiems niekas nerūpi, nei namai, nei vaikai; bet tik jiems gerai būtų...

TREČIOJI *(atsidususi):* Vai, ir aš gerai suprantu, kaip jai dabar sunku, vargdienei!..

PIRMOJI: Tegul manasai tik pamėgintų! Tepamėgintų tik!

Joms minioje paskendus, Jehuda atsirado šalia kelių vyrų vidutinio amžiaus; jų tarpe buvo vienas senesnis. Brangūs rūbai, gardžiais kvepalais kvepinti, išlepintos rankos aiškiai rodė, kad tai tie, kuriems Dievas laimino jų gyvenimą. Ir išgirdo Jehuda susirūpinimo žodžius, krintančius iš jo lūpų:

PIRMASAI JAUNESNIS: Ar tai mums kenkia? Ar kas nežino, kad mūsų tarpe daugel yra blogo? Ar mes turime pykti, kad daugel yra tiesos jo žodžiuose. Tekalba sau!

ANTRASAI JAUNESNIS: Jei kam ir kenks jo kalbos, tai tik jam pačiam ir tiems, kurie patikės. Vėl, ką mes galim padaryti? Šis naujas nabis, kaip ir visi *(nusijuokęs)* buvo ir dar bus, karštos galvos žmogus: kiekvienas jų mano, kad jis, o ne kas kitas, pagimdys tikrą Dievo karaliją ant žemės.

TREČIASAI JAUNESNIS: Žodžiais tokio nesulaikysi; tavo vienam — jis suras tris atsakyti; tik kalavijas jį gali numalšinti, o tasai atsiras pas edomitus ir be mūsų pastangų.

SENESNIS: Argi jūs negirdėjote, ką žmonės kalba, koki gandai čia gema? Kaip jūs galite kalbėti, kad niekam nekenkia Engadi tyrumų nabio darbai? Čia gresia pavojus visai tautai, ir mums, ir šventam Praamžiaus Namui.

ANTRASAI JAUNESNIS: Aš nematau jokio pavojaus, kuriuo grasintų jo žodžiai, o juk jis tik žodžiu veikia. Iš to, ką mes esame girdėję, jis skelbia ateinančią Dievo karaliją. Kas čia blogo?

PIRMASAI JAUNESNIS: Juo labiau tuo žmonės tiki, juo arčiau jie Dievo Namų, dievobaimingesnė jų širdis, gausesnę auką nešanti ranka.

SENESNIS: Savo kalbomis jis gali sukelti didelę audrą, sumišimą tarp žmonių, kurie ir be to nerimauja. Ar esate užmiršę Jehudą iš Hamalos. Edomitai laukia progos plėšti visus: kaltus ir nekaltus.

PIRMASAI JAUNESNIS: Gal gi tavo tiesa. Pranešime Sinedriono vyresniesiems visa, ką esame girdėję...

Juos atskyrė subangavusi minia. Šalia Jehudos atsirado jaunų vyrų būrelis. Ir išgirdo Jehuda:

PIRMASAI JAUNIKIS: Visi turite ginklus? *(Tie rodo paslėptus po rūbais kalavijus).* Einame skubiau, ten mūsų laukia.

ANTRASAI JAUNIKIS: Eisim patikti Dievo žmogų, kad jo nesulaikytų edomitai, kai prisiartins prie šventojo Miesto.

TREČIASAI JAUNIKIS: Teateina tik šventajin Miestan, o jau mes žinosim, kaip apginti Dievo Pasiuntinį nuo visų, kurie išdrįstų prieš jį pakelti ranką! *(Praeina ir žūva minioje; Jehuda prieina į kuopelę sodiečių pavargėlių, sėdinčių pasieny. Jis atsisėda šalia ir klausosi jų žodžių).*

PIRMASAI SODIETIS: Tikrai sakau, žydai, kad Laukiamasis jau arti, ne nū, ryt mes visi išgirsim ir pamatysim Jį.

ANTRASAI SODIETIS: Teduoda Dievas sulaukti! Tik... jau amžiai praėjo nuo tos dienos, kai žydai ėmė laukti Geidžiamojo. O kiek jau buvo nebjimų ir visokių kitų Dievo vyrų, kurie Amžinojo vardu buvo skelbę, kad laukiamasis Gelbėtojas jau už vartų stovi.

PIRMASAI SODIETIS: Tu esi senas, akys tavo jau mažai mato dienos šviesą, ausys kurčiai girdi, per tai abejoji, kur abejoti nereikia. Bet aš, kur esu Engadi tyrų nabį matęs ir girdėjęs, tikrai tau sakau: Jis yra tasai, kuris gamina Dievo karalijai kelius, lygina kalnus ir klonius. Pamatysi, kad netoli jau tasai laikas, kai nebebus nei turtingo, nei vargdienio, nei alkano, nei nuogo.

Pamatysi ir paminėsi mano žodžius, kad aš tau tiesą sakiau.

ANTRASAI SODIETIS: Tikrai, aš jau senas esu. Mano akys nebemato, ausys nebegirdi. Bet buvo dienos, kada mano akys daugel matė, mano ausys daugel girdėjo. Dar tu pas Dievą buvai, žemės nematęs, kai aš jau girdėdavau šventus vyrus, Dievo karaliją žemėje skelbiančius ir daugel žmonėms žadančius. Paskui mačiau baisią jų mirtį... Dievo karalijos vis nėra ir nėra, o tie, kur žmonėms daugel gero žadėdavo, žuvo visi, ir vargdieniui juo toliau, juo sunkiau vis gyventi. Pasauly niekas žmogui geryn nesikeičia, ypač tam, kuris vargdieniu gimė.

TREČIASAI SODIETIS: Tikrai, tu daugel esi matęs, ilgą amžių begyvendamas. Bet, tėve, yra Teisingiausias danguje! Nejau mes niekados nesusilauksim šviesesnių dienų?

ANTRASAI SODIETIS: Argi Amžinasis turi laiko susirūpinti vargdienių likimu?

TREČIASAI SODIETIS: Ilgiau nebegalima jau pakęsti: kantrybės trūksta. Edomitai mus skaudžia ir savieji spaudžia.

ANTRASAI SODIETIS: Mūsų padėties žmonės iš amžių vargo, skurdo, kentė ir skundėsi, sakydami, kad jau trūksta kantrybės, bet vis kentė. Aš visą savo gyvenimą kentėjau sunkų badą, panieką, vargą, skurdą... Kentėjau ir iškentėjau... Iškentėsit ir jūs. Gyvi gi žemėn nesulysite.

PIRMASAI SODIETIS: Kur gi tada Praamžiaus teisybė?

ANTRASAI SODIETIS: Turtingajam ji čia, ant žemės, o vargdieniui žmogui ten. *(Rodo pirštu į dangų...)* Bet gal mes ir ten jos nesurasim.

TREČIASAI SODIETIS: Ne, tėve! Tu piktažodžiauji Teisingiausiam. Vienasai yra teisybės kupinas, ir aš tvirtai tikiu, kad tuoj pasibaigs mūsų vargai.

ANTRASAI SODIETIS: Tebūna Jo šventas vardas palaimintas per amžių amžius — mano vargas jau baigiasi. *(Atsikelia iš vietos)*. Eisim, vaikeliai! Jau atsilsėjau. *(Pasikėlę eina ir nyksta minioje. Giliai įgėlė išgirstos kalbos Jehudos širdį ir atgimė jo sieloje svajonių troškimai, abejonių ir svyravimo grandinėmis surakinti).*

JEHUDA: Tėvų mūsų Dieve! Kas gi yra tasai stebėtinas vyras, kur sujudino, sudrumstė visas šias minias? Kiek esu čia žmonių girdėjęs, visi apie jį kalba. Kodėl gi jisai neišdrįsta pasiskelbti tuo, kurio visi laukia?.. O kas būtų, kad dabar aš nueitau šių minių vidun ir pasakytau —

aš esu tasai Laukiamasis. Kas šioms minioms, kad ne mane šiam darbui skyrė Amžinasis? Argi neprivertė pajėga Amžinąjį tėvas mūsų Jokūbas palaiminti jį, nors Visagalis to nenorėjo? Ar ne Amžinasis įdėjo man širdin tą karštą norą, kuris nuo mano blakstienų miegą blaško?

Tėvų mūsų Dieve! Kodėl man nesužibėti kaip toji skrajojanti žvaigždė, kuri prieš daugel metų taip apšvietė nakties dangų, kad žmonės pamena ją iki šiai dienai. Pranyko ji staiga, kaip pasirodė. O, kad ir aš galėtau taip staiga pasikelti kaip vėtra, kaip visa naikinantis viesulas, pralėkti kaip audra, sudrumsti pasaulio ramybę ir vėl pranykti, kad žmonės taip ir vėliau apie mane kalbėtų: tasai didis audros vyras, nežinia iš kur kilęs ir kur dingęs... Tėvų mūsų Dieve, ar ne Tavo tai balsas, ar ne Tu mane šauki! Eisiu! *(Daro kelis žingsnius ir vėl sustoja).* Eisiu?.. Bet kokį gi aš duosiu žmonėms ženklą, kada jie pareikalaus jo?.. Ir būsiu tada pajuoktas visų ir tų, kurie mane pažįsta, ir tų, kurie nepažįsta.

Šalimais eina sena moteriškė su našuliu. Praeidama užgauna našulių Jehudą: našulys iškrinta iš jos rankų, ir visi daiktai, jame esantieji, pabyra.

SENUTĖ *(rinkdama pabirusius daiktus):* Dovanok, raboni. Sena, nepriregiu, ir kojas vos tampau. *(Griebia išsirišusį našulį pasienin ir ten jį riša; rišdama).* Gal tu žinai, raboni, kada išmintingi ir dievobaimingi parušimai išves iš dangaus ugnį, kuri sudegins visus edomitus.

JEHUDA: Kodėl gi toji ugnis turi deginti tik edomitus?

SENUTĖ: Ogi kad jie labai pikti ir sunkiai skaudžia žmones.

JEHUDA: Ar mūsų tarpe nėra piktų, kurie sunkiau ne kaip edomitai žmones spaudžia?

SENUTĖ: Kaip nėra, raboni! Ir mūsų žmonių yra tokių piktų, kur biauresni, ne kaip kitas edomitas.

JEHUDA: O dievobaimingų parušimų tarpe tokių argi nėra?

SENUTĖ: Ką, raboni, kalbi? Argi aš drįsiu pikta pasakyti prieš Dievo žmones!

JEHUDA: O kad drįstai, tai pasakytai?

SENUTĖ: Raboni, juokauji. Argi man kvailai žinoti, kas gera, kas pikta tokių žmonių darbuose? Aš manau, kad pikta, o pas Dievą gal išeina, kad gera.

JEHUDA: Neišves tokios ugnies iš dangaus parušimai, kad ir galėtų: baisu, kad jų pačių nesudegintų kartu su edomitais.

SENUTĖ: Visa, raboni, gali atsitikti, visa! Baisu, raboni, baisu! Daugel žmonių gali nukentėti.

JEHUDA: Argi ir tu, moteriške, baidaisi tosios ugnies?

SENUTĖ: Visi mes nusidėję prieš Dievą. *(Atsidusus).* Argi mes, vargdieniai, visur išsilaikysim įsakymuos. Gerai tad šventikams ir parušimams,

kurie nieko nedirba! O tu, žmogus, nežinau kaip venk, bet vistiek ne čia, tai kitur nusidėsi truputį.

JEHUDA: Ar Toros liepimų nevisai prisilaikai ir bijai, kad Dievas pyksta?

SENUTĖ: O ne, raboni! Mes nors nuskurdę ir pavargę, bet dievobaimingi ir Amžinojo įsakymų tvirtai laikomės, kad, duok Dieve, taip mūsų draugai juos laikytų. *(Atsisėdus ant ryšelio).* Aš turiu keturias dukteris, kurios jau vyrą pažino, ir Dievas man davė tris sūnus. Mes visi vienam name gyvenam... Nors mes nieko neturim, tačiau neužmirštam atiduoti dešimtos dalies, kas mūsų yra, šventam Dievo Nemui ir vengiame suvalgyti ir kitaip sunaudoti, kas Dievo yra... Pasiklauski, raboni, ko nori iš Hazoro miestelio, visi tau pasakys, kad nors Saros šeimyna labai nuskurdusi ir dažnai badauja, bet dievobaiminga ir Dievo įsakymų kaip ugnies laikosi. *(Rodo į praeinantį senuką).* Nors jo pasiklausk, reb Samuelio. Jis iš Hazoro miestelio. *(Šaukia).* Reb Samuel! reb Samuel!

SAMUELIS *(dairosi aplinkui, kas jį šaukia; pamatęs ir pažinęs senutę, eina prie jos):* Sara, pavargėle, ir tu čia? Ko tau reikia, kad tu šaukies reb Samuelio?

SENUTĖ: Pasakyk šiam raboniui, kad aš dievobaiminga moteriškė ir niekuomet neužmirštu atiduoti Dievui dešimtos dalies, ko turiu.

SAMUELIS: Duoti tai duodi, bet kas iš to? Į tavo donę ir žvirblis dabos nekreipia. *(Į Jehudą pažvelgęs).* Bet kam tau jaunam rabiui domėtis?

SENUTĖ *(atsidusus):* Ką gi aš, Dieve, padarysiu, kad aš nieko neturiu. O dirbti — visą amžių savo dirbu. Kitas dešimtos dalies tiek nedirba, o viso turi.

SAMUELIS: Dievas tavęs nelaimina, Sara pavargėle.

SENUTĖ: Nelaimina! Tikrai sakai — nelaimina. *(Dūsaudama).* Reb Samuel, prisėsk! *(Daro jam vietos).*

SAMUELIS: Man prisėsti gretimai tavęs? Ką pasakys pamatę žmonės?

SENUTĖš Kas čia mus pamatys, reb Samuel. Čia svetima šalis.

SAMUELIS *(eina ir sėdasi):* Tikrai sakai. Hazore visi žino seną Samuelį, kiekvienas kelią jam užleidžia, o čia gi niekas nevengia, nors jis labai senas... Visur tik stumdo. Sunku, sunku senatvėje vaikščioti svetimon šalin. Nei tu prigulsi, nei atsilsėsi... Bet ko žydas neiškęs, kad tik Aukščiausiam įtiktų.

JEHUDA: Aukščiausias visai nereikalauja, kad žmonės darytų, ko neapgali, bet kad klausytų jo įsakymų ir savo artimui gera darytų. Kam veltui miklinai senus kaulus, o neilsėjai savo sodų unksnėje, kaip senam dera.

SAMUELIS: Gerai kalbi, jaunasai rabi! Tebūna palaimintas tavo tėvas, kuris tave išmokė, ir motina, kuri tave pagimdė. Teisybė saldi

kaip medus plaukia iš jaunojo rabio lūpų. Teprailgina Amžinasis tavo dienas, kad pasigailėjai seno Samuelio.

SENUTĖ: Kokios geros širdies jaunas rabonis! Aš iš karto tai esu patyrusi. Kitas į mane būtų ir nepažvelgęs, o rabonis net prakalbino. Nesubarė, kad jį užgavau, bet mandagiai prakalbėjo.

SAMUELIS: Ar aš nematau, kad jaunas rabonis geras ir kilnus jaunikaitis. Senas Samuelis daugel išmano. Jis supranta, kad jaunasai rabis tiesą kalba, tikrą tiesą, kaip auksas. Senas Samuelis gerai supranta. Tik matai, jaunasai rabi, aš buvau Engadi ir girdėjau Dievo vyro žodžius. Nors tai aš tikiu nevisais jo žodžiais, bet vistik tai Dievo žmogus, ir todėl aš tariau savo širdy: Reb Samuel, tu esi senas, ir netrukus teks tau atsistoti su Baisiausiu akis į akį. Jei nors trečia dalis įvyktų, ką šis Dievo žmogus žada tokiems kaip tu, ar ne geriau tau padaryti visa, ką gali, kad Baisiausias mažiau turėtų teisės būti tavimi nepatenkintas? Na, aš taip pamaniau ir išsirengiau Jeruzalėn.

SENUTĖ: Gerai esi sumanęs, reb Samuel! Gerai esi sumanęs.

JEHUDA: Ar tiek sunkiai esi nusidėjęs Amžinojo akyse?

SAMUELIS: Jaunasai rabi, daugel išmanai ir supranti, kad viso, kaip nori Aukščiausias, neišlaikysi. Tą gali tik dievobaimingi parušimai, kurių skaičių Gausiausias tepadidina tiek, kad jų būtų, kiek žvaigždžių danguje; o aš tik menkas am-aarec, kas ir kalbėti. Jie visi žino, kas yra Toroje; o iš kur žinos senas Samuelis, kad jo niekas tiek nemokė. Jis žino, kuriuo laiku kuris javas sėti, kaip nuimti vyno uogas, kad vynmedžių nesugadintų, bet ką jis daugiau gali žinoti? Na, užtat jis turi sūnų, dukterų ir daugel anūkų, kaip privalu tikram žydui.

JEHUDA: Šiuo, reb Samueli, Dievo neužrūstinai: dievobaimingiausiam neleidai savęs patenkinti.

SAMUELIS: O, aš matau, kad nors rabis jaunas, bet galva jo vistiek kaip seno. Tik jisai nori pasijuokti iš seno Samuelio... Na, kodėl nepasijuokti, kad jisai tamsus ir senas, nors galėtų būti tavo tėvo tėvu, kuriam Skairiausias teduoda gyvenimui ilgiausių metų ir kuo daugiausia tokių sūnų kaip tu. Tokį išmintingą sūnų gali turėti tik labai išmintingas tėvas. Senas Samuelis tai gerai žino. Kaip jam nežinoti, kad jis turi tokį anūką, jog jį giria net patsai rabis Akkiba, kurio bethamidraše jis klauso Dievo dorybės žodžių. Aš negaliu manyti, kad tiek mokytas ir doras, kaip jaunasai rabis, nebūtų girdėjęs, kas yra rabis Akkiba iš Naftali? Ne tik mokyti jį žino, bet ne kiekvienas ra-akanc.

JEHUDA: Daugel žinau išmintingų soferimų ir Dievo žodžių žinančių, bet jų tarpe vardo rabio Akkibos iš Naftali aš nesu girdėjęs.

SAMUELIS: Jaunasai rabis nėra girdėjęs, kas yra rabis Akkiba iš Naftali? *(Kraipydamas galva).* Ai, ai, ai, — negalimas daiktas! Tiesa,

tai mažutis miestelis, bet rabį Akkibą visa šalis žino. Jis labai mokytas ir dievobaimingas žmogus, tikras parušimas, teduoda Dievas, kad jų skaičius kasdien augtų, ir mes jį labai gerbiam. Kad jis ką padarė, tai jau bus padaryta. Buvo diena, kai rabis Akkiba atėjo mano namuosna ir tarė man: — Reb Samuel, — jis taip mane vadina, — reb Samuel, Amžinojo laimė tavo namuose. Jisai tau davė tavo širdies džiaugsmui daugel sūnų ir anūkų, kad jų skaičius dar padidėtų! Tebūna tavo ranka skairi ir dovanos tavo gausios visiems, kurie tau gero nori, nes tavo anūkas bus didelis soferimas, o kai Visagalis panorės, jisai taps tikras parušimas — aagac. Na, aš žinau, kad rabis Akkiba ką pasakė, tai jau pasakė. Na, aš daviau visiems, kam reikėjo, ir Visagalio neužmiršau: atidaviau ne tik, kas jo buvę, bet dešimtą dalį, kas mano buvo. Dabar ramiai ilsiuosi Aukščiausio globoje ir laukiu, kad jis man dešimty savo geradarybių grąžins.

JEHUDA: Davęs auką Dievui ir dešimtinę tiems, kurie ne alkani ir neištroškę, manai, kad įtikai Amžinajam, ir jau Jisai grąžins su polūkiu. Yra mokytojų, kur sako, kad Aukščiausią ne aukomis, ne dešimtinėmis reikia gerbti, tik širdimi, pikto nežinančia.

SAMUELIS: Kas sako, kad aš to nedarau! Tik vieni mano priešai, kuriuos tenubaudžia rūstinga Amžinojo ranka iki ketvirtos jų vaikų eilės!

ELIELIS *(prieidamas prie Jehudos ir palytėjęs jo petį)*: Jehuda, sūnau Dovydo! Mūsų mokytojas, dievobaimingas Joelis, dabar vieši išmintingo Hannaho namuose. Jie apie tave kalbėjo, einame ten.

JEHUDA: *Aš neisiu, Elieli.*

ELIELIS: Kaip tu neisi, kad mokytojas sakė eiti. Jau kad rabis Joelis liepė, mes turim tylėti ir klausyti.

A U D R O S S Ū N U S

Tvirtos ir aukštos sienos supa Dievo Gyvojo Namą. Galinga tvirtove atrodo jisai, ir nebuvo į jį panašių pasauly.

Tolimi kraštai matyti iš jo aukštų sienų, o šventasis Miestas, kaip ištikimas vergas, išsitiesė pas jo kojas.

Susirinkę ant sienų aukštumų jaunieji draugai, išmintingojo Hillelio žodžių klausantieji, gėrėjosi šventojo Miesto jaudinančiu kiekvieno žydo sielą vaizdu.

Jų tarpe buvo išmintingasis Jišai, gudrusis Elielis, tyros kaip ašara sielos Johananas ir karštų troškimų, audringų svajonių kupinas Jehuda ben Dovydas iš Kerioto*).

O kai jie tyliai gėrėjosi šventuoju Miestu ir Dievo pasauliu, priėjo Jehuda ben Dovydas sienos kraštą ir atsistojo ten, kur jam grėsė pavojus nukristi žemyn...

Tai matydamas, tarė jam Johananas, tyrosios sielos žmogus ir jam palankumo ir meilės kupinas draugas:

— Nestovėk arti sienos krašto, Jehuda, nes ten gresia tavo galvai pavojus. Aš bijau, kad apsvaigs ji, ir tu nukrisi žemyn. Kai aš buvau į tą vietą prisiartinęs, pajutau Piktojo pagundą, ir neįmanoma jėga traukė mane šokti ten, žemyn.

Ir atsakydamas tarė jam Jehuda, išdidžiai šypsodamasis:

— Aš nebijau šio pavojaus, Johananai. Jei Amžinasis paskyrė mane, kad aš Jo darbų indas būtau, Jo angelai gelbės mane, net tyčia kritusį ton bedugnėn. O jei aš esu kaip visi, ir nėra man skirta dideli darbai atlikti, gyvenimas man nebereikalingas ir nebrangus kaip tasai mėšlas, kurį kiekvieną dieną mindžioja praeivio koja.

---

*) I ir II veikalo dalyje Jehuda vadinamas Natano sūnumi. Red.

Išgirdęs šiuos negudrius žodžius, dorą ir protą užgaunančius, tarė jam išmintingasis Jišai:

— Amžinasis kiekvienam padarui paskyrė kelius, kuriais jis turi vaikščioti, o kiekvienam žmogui dar angelą sargą, kuris jį turi saugoti. Bet pasakyta yra: negundysi tavo tėvų Viešpaties Dievo.

Karčiu žodžiu panorėjo jam atsakyti Jehuda, bet jo mintį nutraukė Johananas, šventojo Miesto išvaizda sužavėtas.

— Kaip gražus, kaip puikus, kaip išdidus šventasis Miestas Jeruzalė.*)

Ir atsakė jam ramiai Elielis pastebėdamas:

—Iš ano Alyvų kalno jis dar puikiau atrodo, negu iš čia. Mes nematome Dievo Amžinojo Gabijos išdidumo.

— Kai aš tapsiu šio krašto valdovas, aš ant to kalno pastatysiu karališkus rūmus, kurie bus puikesni, negu šie, kur mes dabar esame, — atsakė Jehuda.

Nusijuokė išmintingasai Jišai, šiuos žodžius išgirdęs, o Elielis liūdnomis akimis pažvelgė į Jehudą ir tarė jam atsakydamas:

— Audros ir paslapties kupini tavo žodžiai. Jei aš nežinotau, kad tu esi gimęs, kaip kad visi gema, ir kad tavo tėvas yra soferimas Kerioto mieste, aš pasakytau, kad tu tikrai esi tas, kurio visi laukiame.

— Aš esu gimęs, kaip kad visi gema, bet kas pasakys, kad aš ir mirsiu, kaip kad kiekvienas miršta.

Tėvai mūsų pasakoja, kad tuo metu, kai aš gimiau, staiga pasirodė danguje žvaigždė, kuri savo šviesa užtemo visas kitas dangaus žvaigždes. Staiga pranyko, kaip staiga buvo kilusi, bet josios atmintis ir šiandien gyvena širdy tų, kur ją buvo matę.

Gal ir aš, kaip anoji žvaigždė, iškilsiu, sužibsiu pasauliui ir pranyksiu kaip jinai, ir niekas nesužinos, kas buvau, iš kur kilau ir kur vėl pranykau.

Ir kalbės gal tuomet apie mane žmonės sakydami: Tasai nežinomasis, kur staiga iškilęs ir staiga vėl pranykęs, gaisru pasaulį pakūrė...

— Vieniems Dievas skiria plačius gyvenimo kelius, kitiems liepia eršk ėčių takais vaikščioti. Laimingas bus tasai, kurį Galingasis pakvies savo sprendimų vykinti. Bet man rodosi, kad tai ne tu būsi, Jehuda.

— Padėkokim Dievui, kad neskyrė mums gimti moterišku, nei vergu, nei žemės sūnumi, ir nereikalaukime iš Jo, kad rūsčia akimi pažvelgtų į mus, nedorus žodžius kalbančius.

Taip kalbėjo jiems Johananas, o jam atsakydamas tarė Jehuda:

— Kodėl manai, kad nepadorus noras tapti Dievo sūnumi, kad nepadorūs žodžiai, kuriais norime atspėti Amžinojo sprendimus. Gal gi mūsų

*) Šiame 1927 išsp. fragmente Krėvė rašė: Jarušhaleim. Red.

tarpe randasi dabar tasai, kuriam Visaišmanantis paskyrė, kad jis Jo Mesijas*) būtų. Gal tau, gal man, gal Jišai ar Elieliui?

— Nei tau, nei man, nei kuriam kitam mūsų, nes yra pasakyta, kad Laukiamasis pažemins visus Jehudos priešus ir sprandą jų palenks po savo koja. Nebebus galo, iki amžiai pasibaigs žemei, jo karalystei, o ribų galybei jo. Kas mūsų tarpe yra tokis, kur visa tai galėtų atlikti?

Taip kalbėjo Elielis, o visi tylėjo, ir niekas negalėjo atsakyti jam. Susimąstė visi ir ėmė svajoti apie tą valandą, kurioje bus palaužta edomitų galybė, ir pažemintas, nieku paverstas jų puikybės išdidumas.

Kiekvienas jų svajojo savo svajones, kitaip vaizdavo tą karštai pageidaujamą valandą.

Visi jie, kaip vienas, meldėsi, kad greičiau atvyktų toji valanda, kad jie pamatytų išrinktosios tautos skriaudėjų pažeminimą ir pasidžiaugtų jų gėda ir nusiminimu.

Bet gailiomis širdies ašaromis, žmogaus akiai nematomomis, verkė ir raudojo jų siela, kad netvirta joje gyvena toji viltis, kad nebesitiki sulaukti, ko trokšta ir laukia tiek nekantriai...

Ir tų svajonių siūlą nutraukė jiems Jehuda klausdamas:

— Ką padarytų žmonės, jei vienas mūsų, aš ar kuris kitas, nueitų į tą, ten apačioje susirinkusią minią ir pasakytų: Klausykite manęs jūs, kurie čia esate susirinkę, nes aš esu tasai, kurio visi laukiate.

Ir tarė jam atsakydamas Jišai:

— Vieni pasakytų: Kaip tu gali būti tasai, kurio visi laukiame, kad mes pažįstame tėvą tavo ir žinome motiną tavo. Taip pasakę, pajuoktų ir išniekintų tave. Kiti reikalautų ženklo, kad tu tikrai esi tas, kurio visi laukia. Bet atsirastų ir tokių, kurie patikėtų tavimi ir eitų, kur juos vestai, kol užviltai juos savo darbais. Tuomet, paėmę rankosna akmenis, pamuštų tave sakydami, kad apgavai juos Dievo vardu.

— O jei aš neužviltau, jei tikrai vykdytau sėkmingai, kas yra Amžinojo mūsų tėvams pažadėta?

Nusijuokė Jišai ir nusigręždamas tarė: — Pasakytau, kad tu tikrai esi tas, kurio visi laukia. Bet žmogus niekuomet nepatenkins kito žmogaus, bent ilgesniam laikui.

Tai taręs, atsisėdo ant sienos padantės, o kiti juo pasekė, susėsdami aplinkui.

Atsistojo priešais juos Jehuda ir ėmė dideliu balsu reikšti savo audringos sielos skundą, garsiai svajodamas, o kiti tylėdami klausė jo žodžių...

Ir taip kalbėjo jiems Jehuda:

---

*) Šiame fragmente Krėvė rašė: mešiah. Red.

— Sunkus ilgesys kankina mano širdį, gyvenimas mane slegia kaip akmuo, bet jaučia mano siela ir tikisi, kad laukia manęs garsi ateitis, puiki saulėta buitis, garsių darbų ir šviesios laimės kupina.

Tik skaudu, kad dienos slenka veltui, ir vis dar nesiartina laukiamoji valanda...

Vai kad dabar pasiųstų Amžinasis savo angelą, kuris tartų man: Jehuda, Amžinasis jau pamatė savo tautos vargą, išgirdo josios skaudų dejavimą ir pasigailėjo. Jis siunčia tau savo rūstybės kalaviją, kad juo išvaduotai Izraelio sūnus ir atliktai visa, kas tavo tėvams buvo pažadėta.

Stok kovon. Tavo balsan atsilieps senas ir jaunas, turtingas ir pavargėlis.

Kapai atsivers, tavo šauksmą išgirdę, ir atsikels tie, kur seniai ten guli, kad sektų paskui tave, kaip seka piemenį avių banda, o priešas bėgs, tavo veido nusigandęs, kaip lakus smėlys, vėjo pučiamas, kaipo sausi lapai, vėtros nešiojami, nes Laimėjimų Dievas su tavim.

Kur tik sužvangės tavo kalavijas, sutriuškinta bus ten edomitų galybė, nes Dangaus Galybių Dievas su tavim.

Nors vylyčios kaip lietaus lašai kristų aplinkui, nė viena nepalies tavęs; nes Kovų Dievas su tavim...

Ir sako tau Galybių Dievas mano lūpomis: Kelkis, kovon stok su Jo išrinktosios, nuo amžių pamiltosios tautos priešais, ir laimėjimas seks tavo pėdomis.

Ir nutraukė Jišai jo svajonių posmą, tardamas šaltą žodį:

— Tas, kuriam Amžinasis paskirs būti Jo Mesiju, nereikalaus ir nebeklaus, kad Visagalis pasiųstų jam savo angelą, bet tvirto noro ir pasiryžimo vedamas įvykdys visa, kas buvo žadėta ir kas nebuvo žadėta, bet tik jojo sieloje gimė.

Svajoja kaip tu tik tasai, kuriam nėra jėgų ir pasiryžimo, kad savo norus ir sumanymus įvykdytų.

— Yra pasakyta: abejojimas gimdo išmintingas mintis, — atsakė jam Elielis, užstodamas Jehudą.

— Bet žudo gyvą veikimą, kur pasiryžimo reikalauja, — tarė jam atsakydamas Jišai.

— Pikta tavo širdis ir pavydo kupina, ir todėl tokie tavo žodžiai, — atsakė jam Jehuda. — Bet aš tikiu, kad dar sužibės mano žvaigždė danguje...

— Iš kokių tavo darbų ji sau šviesos pasisems? Juk tu, kaip aš matau, gali tik svajoti, belaukdamas angelo, kurio nesusilauksi. O štai Romos sūnūs, pikti edomitai, tikrojo Dievo nežinantieji, nelaukdami pagalbos iš dangaus, vien tik savo norus, savo sumanymus vykdydami, jau pavergė

pasaulį, ir mes esame nūnai jų vergai, ir, kaipo vergai nepasitikėdami savimi, laukiame, kad ateitų Dangaus Galybės ir mus gelbėtų...

Kai jis taip kalbėjo, skubiai prie jų prisiartino Jabbeh ir džiaugsmo kupinu balsu tarė:

— Draugai mano, jau atėjo Viešpaties valanda, kurios mes visi tiek nekantriai laukėme: štai Engadi tyruose pasireiškė Dievo žmogus, kur žada išgelbėti išrinktąją tautą nuo edomitų jungo...

— Kas tau sakė? — vienu balsu užklausė visi.

— Taip kalba minia, kuri Dievo Namuosna susirinko. Didelius ir stebėtinus darbus tasai Dievo žmogus daro, ir visos tautos viltis jame dabar yra...

— Aš netikiu tavo žodžiais, — tarė Jišai. — Geriau eikim ir pasiklauskim mūsų mokytoją, kas bus tasai Dievo Mesijas, kurio visi laukia, kad patikėję nebūtume apgauti, ir piktai nepajuoktų mūsų Šemakjos mokiniai...

— Eikime...

Ir atsistoję visi jie nuėjo, kur buvo sumanę. Tik Jehuda atsiskyrė ir nuėjo minion, kad išgirstų, ką žmonės kalba apie tą laimingą, kur Dievo rankų įrankiu buvo išrinktas...

Nuėjo, kadangi verkė ir graudžiai raudojo jo širdis, ir pavydas sunkia slėgtimi prislėgė jo sielą...

Kad užvilti jo sapnai, kad kitam skirta, ko troško tiek audringai jo siela, tiek karštai meldė jo širdis...

A T M E S T A S I S

Karštai meldė Jehuda ben Dovydas*) Galybių Dievą, kad Jis pagreitintų savo tautos išganymo valandą. Jo malda buvo kaip audra, kuri siaučia žiemos metu Libano kalnuose. Jo malda buvo kaip visa naikinanti saulė, kai ji žeria savo karštus spindulius Engadi tyruose vasaros metu.

Karšta buvo jo malda, bet vis tik nedrįso jo lūpos pratarti, kas veržėsi iš jo krūtinės, nedrįso protas pamanyti Visažinančio akivaizdoj, ko taip karštai šaukė jo siela...

Kai jo audringa malda pasiekė Visagirdinčio ausį, Jehudą ben Dovydą paėmė angelai, nunešė ir pastatė jį ant aukščiausio kalno viršūnės. Ir pamatė Jehuda dangaus gelmes, ir visas pasaulis buvo prieš jo akis...

Pamatė jis dangaus šviesą ir šviesoje soste Sėdintį. Pamatė šviesos spinduliuose dešinėje ir kairėje soste Sėdinčio angelų, archangelų, cherubų ir serafimų galybes...

Jie visi garbino pasaulių Kūrėją, ir jų giesmė buvo kaip pavasario gimimas, kaip unksnės šlamėjimas, kaip erdvių viliojanti šviesa...

Visa žemė su upėmis ir jūromis, su kalnais ir kloniais, rodos, apalpusi klausė tos giesmės ir sapnavo sapną apie dangaus karaliją...

Ir išgirdo Jehuda ben Dovydas balsą iš sosto. Jis buvo tylus ir švelnus kaip vėjo šlamesys, Jerichono gėles glamonėjančio...

— Prisiartink, žemės dukte, prie mano sosto. Tu esi visų mano pamiltos tautos moterų man mieliausia. Pakelk savo žvilgsnį į mano šviesą ir būki palaiminta.

Ir pamatė Jehuda ben Dovydas skaisčią mergelę, ties Dievo sosotu stovinčią. Ji buvo kaip toji nežinoma, kur drumstė jo sapno ramybę, niekuomet akimi nematyta, bet sielos gelmėje išsvajota, širdies gėla apraudota, skaistybės vainiku vainikuota...

---

*) I ir II veikalo dalyje Jehuda vadinamas Natano sūnumi. Red.

Nuleidusi galvą ir atsiklaupusi ant sosto laiptų, ji prabilo:

— Viešpatie, štai aš tarnaitė Tavo. Tesie Tavo valia, Amžinasis mūsų tėvų Dieve, kurio vardą bijo ištarti mano lūpos...

Ir suskambėjo Dangaus Galybių giesmė Dievo garbei, dangus ir žemė jos klausėsi...

— Didis yra Dievas savo darbuose ir sumanymuose. Jis yra Tasai, kurs paskyrė saulei ir žvaigždėms jų kelius...

— Neapsakomi ir stebėtini Jo gerumo darbai: iš savo galybės sosto pažvelgė Jis akimi į žemės vargus.

Kai praskambėjo dangaus daina ir žemė pritarė jai savo aidu, Jehuda ben Dovydas vėl išgirdo balsą soste Sėdinčio. Ir buvo tas balsas kaip palmių viršūnių šlamėjimas, pasakojančių vakarui gamtos paslaptis.

— Dirstelk, žemės dukte, ten, kur žmonės gyvena. Girdi balsą, kuris į dangaus vartus beldžias? Tai žemės skundai. Nerasi ten nė vienos gyvos sielos, kuri manęs nesišauktų.

Ir vėl suskambėjo Dangaus Galybių daina.

— Kietas žmonių vargas, sunkūs jų dūsavimai! Kas nuramins nuvargusio žmogaus širdį, jei ne Tavo, Viešpatie, ramybė?

— Kieno yra širdis, kaipo dangaus ir žemės Viešpačio ir pasaulių Kūrėjo? Sunkiai nusikalto žemės sūnūs, o Amžinasis užmiršo jų nusidėjimus!

Ilgai aidėjo Dangaus Galybių daina ir kaip griausmas riedėjo iki pasaulių ribų. O kai nutilo, Jehuda ben Dovydas vėl išgirdo soste Sėdinčio balsą:

— Vienas ten yra balsas, kuris privertė mano širdį išgirsti. Jo siela rauda galingai ir neduoda man ramybės. Nuvargęs jis dabar, bet kilnios puikybės kupinas. Jis nori mane priversti, kad aš jį iš tūkstančių tūkstančio pasirinktau ir pavadintau savo sūnumi, leidęs jam būti mano darbų įrankiu. Jo siela reikalauja iš manęs, kad aš per jį ištesėtau žodžius, kuriuos esu žemės sūnų tėvams pažadėjęs.

Džiaugsmu pasprogo Jehudos ben Dovydo širdis, kai ji išgirdo soste Sėdinčio žodžius.

Bet štai atsistojo toji, kur klūpojo ant sosto laiptų ir prabilo:

— Viešpatie, tu žinai kiekvieno mintis, o žmogaus norus skaitai jo širdyje, kaip išvyniotame rašto velene. Aš bijau jo, Viešpatie, nes girdėjau pilnus doros ir išminties vyrus kalbančius, kad pikta yra širdis, kurią tu pasirinkai.

Ir atsakė jai balsas soste Sėdinčio:

— Nesibaidyk, ką žmonės kalba, mano sumanymų nežinodami. Aš atėmiau jo širdžiai meilę, jo blakstienoms sapną ir ramumą jo sielai, kad išgertų karčią nusiminimo taurę iki dugno. Šalta jo širdis ir sukietėjusi

kaip uola. Bet ar ne ant tos kietos uolos stovi Jeruzalėje*) mano šventasis Namas?

Ir ką atsakė prie laiptų sosto stovinčioji, Jehuda nenugirdo, nes vėl suskambėjo Dangaus Galybių daina, galinga kaip jūrių audra.

— Kas supras Aukščiausiojo kelius ir Jo darbus kas nuvoks: neapykantos kupiną širdį pavergė Jisai ir savo malonės įrankiu žemei padarė.

— Eik ten, mano išrinktoji, kur jisai vargsta ir būki jam saule, kuri žada dangaus erdves nublaivinti ir nuraminti jo sielos audras.

Ir nežinojo Jehuda, ar soste Sėdintis kalba, ar taip jo širdis skaudžiai dejuoja ir šaukiasi tos, kuri stovi prie sosto laiptų.

— Viešpatie, baili mano širdis, silpnos mano jėgos. Aš viso ko bijau, Viešpatie! Kam siunti mane, bailią ir silpną, ten, kur reikia tvirtos širdies? Šaltos audros nugels tenai mano dienas ir pakirs mano sielos žydėjimą.

— Nebijok nieko, žemės dukte, nes aš pasirinkau tave savo siekimų įrankiu. Per tave aš panorėjau išmėginti tą, kurį sau pasirinkti manau. Aš mėginau jį kančia ir nelaimėmis, skausmu ir vargu, kad jo siela būtų tyra mano akyse kaip ašaros, kad jo širdis būtų tvirta kaip plienas. Dar neužbaigti mano bandymai, dar nepatenkinta mano širdis, ir tu būsi paskutinis bandymas.

— Aš silpna, Viešpatie, kaip jūrių krašto nendrė. Kam išrinkai mane visų žemės dukterų tarpe? Mano siela ieško ramybės, o tu mano pečiams uždėjai sunkią naštą — nulinksiu aš, jos prislėgta, ir neištesėsiu Tavo valiai. Iki šiol vien tik meilė gyveno mano krūtinėje, ir todėl aš bijau jo, Viešpatie! Tu žinai, kurie sapnai jam sapnuojasi. Aš bijau, kad būsiu dėl jų paniekinta.

Ir vėl suskambėjo Dangaus Galybių daina, garbindama Amžinojo išmintį.

— Ne žemės saistymu saisto Amžinasis žmonių skolas, ne žemės matu matuoja Dievas Galybių žmogaus jėgas: nužemintą išmintingu pavadino, o bailų narsiųjų širdimi valdovu padarė.

— Iš nieko sukūrė Jisai dangų ir žemę, užžibino žvaigždes ir užkaitino saulę: kas yra danguje ir ant žemės, kur išdrįstų pasipriešinti Jo valiai?

Ilgai aidėjo dangaus daina, jai pritarė dangus ir žemė, ir jai pritarė džiaugsmu pasprogusi Jehudos ben Dovydo širdis. O kai toji giesmė nutilo, Jehuda išgirdo vėl balsą soste Sėdinčio:

— Pakelk akis savo, mano išrinktoji dukte, ir pasakyk, ką jos mato tolumoje?

---

*) Šiame 1925 išsp. fragmente Krėvė rašė: Jerushaleimas. Red.

— Matau aukštą kalną. Viršūnė jo debesuota: ten gyvena amžina žiema, kokios mūsų šaly niekados nesti. Dar matau tą, kuris turi būti Tavo darbų įrankis. Jis lipa vis aukštyn ir aukštyn, norėdamas pasiekti viršūnę, kur dar niekas nėra buvęs.

— Ramybės dukte, pasakyk, ką dabar girdi tavo ausys?

— Aš girdžiu, kaip skundžiasi kalnas, o visa žemė dejuoja, klausydama jo skundų. Man gaila kalno! Niekas nepagodo, kad jam šalta ir sunku.

— Sunku, kurio niekas nepagodo, kuris yra vienas. Ne kalnas skundžiasi, tik širdis to, kur nori pasiekti kalno viršūnę. Dreba žemė, nes jisai daugel graso pasauliui. Saulės dukte, šalta ir sunku tam, kurs nori gyventi kalnų viršūnėse.

Ir vėl suskambėjo Dangaus Galybių daina, bet dabar ji buvo švelni ir tyli, kaip mylinčio sūnaus kalba.

— Dangau ir žeme, garbinkite gailestingąjį Dievą: kaip gerasis tėvas, rūpinasi Amžinasis kiekviena siela, kuri kenčia ir vargsta.

Dangau ir žeme, garbinkite Dievą, kurio širdis pilna meilės ir palankumo: Jis paguodžia nuvargusį ir nuramina kiekvieną nusiminusį.

Kai daina nutilo, vėl išgirdo Jehuda balsą tos, kuri prie sosto laiptų stovėjo:

— Viešpatie, man jo gaila, nes toli jisai nuklydo iš kelio, kuriuo Tu paskyrei žmonėms vaikščioti.

— Mylėk jį, ir meilė tavo tesie jam išganymas. Kietas kelias ir erškėčiais nuklotas, kuriuo jį ves mano ranka, jei aš jį pasirinksiu mano darbų įrankiu. Kad galėtų juo eiti — tebūsi tu jam aušrinė žvaigždė. Kai jis nuvargęs bus — tebūsi jam saldus atilsis. Kai nuliūdęs bus ir nusiminęs — tebūsi jam ramybės saulė. Kai sielvartas apgaubs jo širdį — tebūsi jam šviesi ateities viltis. Iš tavo širdies tesemia jisai jėgas, tesemia jisai galybę, kai numielins sunkūs darbai jo rankas. O kai karti buitis girdys jį tulžies taure — tebūsi jam saldumo taurė. Sužibėsita tuomet abu, ir visas pasaulis jūsų vardu suskambės, nes aš būsiu pamilęs judu ir pasirinkęs iš tūkstančių tūkstančio...

— Štai aš tarnaitė Tavo, tesipildo per mane Tavo žodžiai, Viešpatie.

Nudžiugo dangus ir žemė, išgirdę šiuos soste Sėdinčio žodžius, ir laimėjimo daina suskambėjo pasaulių erdvės...

— Dievas yra galingasis, nuskriaustųjų ir pavergtųjų gelbėtojas: meilės akimi pažvelgė į jų vargus ir pagalbą pažadėjo.

— Išklausė Viešpats savo malonėje išrinktosios taustos balso: sulaužys ginklus ir skydus sutriuškins tų, kurie Jo šventuosius skriaudžia.

— Teatsistoja prie mano sosto laiptų ir klauso žodžių, kuriuos jam kalbėsiu, tasai, kur man reikalingas.

Priėjo prie Jehudos angelai, paėmė jį ant rankų ir nuskrido nuo kalno viršūnės prie Amžinojo sosto, pastatė jį prie laiptų šalia tos, kuri ten stovėjo. Ir išgirdo Jehuda ben Dovydas balsą soste Sėdinčio:

— Ar pažįsti, žemės sūnau, moterį, kuri stovi šalia tavęs?

— Nepažįstu, Viešpatie ir tėvų mūsų Amžinasis Dieve, kuris visa gali, ko panori! Bet aš ją dažnai mačiau savo sapnuose, jos ilgėjosi mano siela ir raudojo širdis, kad aš jos niekur nesutinku.

— Pasakyk, ko geidžia tavo širdis jai, kad ji laiminga būtų?

Jehuda žengė kelis žingsnius priekin, atsiklaupė ant sosto laiptų, sudėjo rankas ir taip prabilo:

— Kad mano tėvas turėtų tiek laivų, kiek yra Abraomo sūnų, ir visi jie būtų aukso, šilkų ir brangiausių akmenų kupini, aš jai visus dovanotau, kad nors vieną valandėlę pasidžiaugtų jos akys.

Kad aš turėtau tokias ruimingas pilis, kaip turi edomitų cezariai, kad galybė mano būtų kaipo galybė tų, kurie pasaulį valdo, kaipo Tu dangų valdai, aš visa — ir turtus ir rūmus ir žemės galybę — sudėtau po jos kojom, kad nors vieną akimirksnį galėtų pasidžiaugti josios širdis!

Štai ko aš norėtau josios laimei. Ir Tu, Galybių Viešpatie, esi tasai, kuris gali padaryti, kad mano norai išsipildytų.

— Ar girdi, mano išrinktoji dukte, jo žodžius?

— Girdžiu, Viešpatie. Tesie Tavo šventa valia, tik mano laimei nieko to nereikia.

— Tiesos kupina širdis kalba, ką junta, ir nėra melo josios žodžiuose. Ko norėtai, žemės sūnau, kad ji būtų, kokia turi būti tavo noru?

Atsikėlė Jehuda, atsistojo ant sosto laiptų ir taip prakalbo:

— Aš norėtau, kad jos širdis būtų puikybės kupina ir išdidi, kaip dar nebuvo nė vienos iš mūsų motinos Chavos dukterų. Aš norėtau, kad jos krūtinėje siaustų audringi sapnai, kad vienas gyvenimo kelias būtų man ir jai. Aš norėtau, kad ji siektų būti visų moterų garbingiausia.

Ir ištiesęs į sostą rankas gailiai skundėsi Jehuda ben Dovydas.

— Bet verkia, Viešpatie, mano širdis, skausmais apsemta, kad bėga dienos, metai slenka ir mano sielos svajonė veltui žūna, ir nė vienas dar mano sapnas neišsipildė.

— Išsižadėk puikybės sapnų dėl moters meilės — ir laimė apsigyvens jūsų namuose.

— Kaip tai, Viešpatie? Aš turiu atsižadėti savo norų?!. Kad praeitų metai, praslinktų amžiai, pražūtų jųjų bangose skurdus mano gyvenimas kaip vienas akimirksnis be garbingo atbalsio?.. Kas gi pasakys pasauliui, kad aš gyvenau, ir audros siuto mano krūtinėje? Kas įvykdys mano svajones, kas atliks darbus, kuriuos atlikti aš noriu?.. Ne aš, Viešpatie, ne aš!

Ir vėl žengė kelis žingsnius aukštyn ir ištiesęs abi rankas karštai šaukėsi prie soste Sėdinčio:

— Jei neskyrei man audros ir tautų sumišimo, kam davei man audringą širdį? Kam leidai man sapnuoti sapnus, kurių aš įvykdyti negaliu ir negalėsiu?.. Aš klausiu Tave, kurį visi vadina Teisingiausiu, kam leidai man gimti pasauly ir apdovanojai mane siela, kuri vien skausmą gimdo mano širdyje?..

Soste Sėdintis tylėjo. Apsidairė Jehuda aplinkui ir pamatė Dangaus Galybes nusiminusias, o tosios, kuri stovėjo prie sosto laiptų, jau nebebuvo. Ji išnyko, ištirpo kaip svajonė, kuriai įsikūnyti neskirta.

Ir prabilo soste Sėdintis:

— Daugel žemės garbingų atiduotų savo karališką garbę už vieną valandėlę tos laimės, kuri tave laukia.

Sujudo, suvirpėjo Jehuda visa siela, išgirdęs šiuos žodžius. Jis atsiklaupė ant sosto laiptų ir, ištiesęs rankas į Tą, kur soste sėdėjo, karštais žodžiais ėmė kalbėti savo širdies skundą.

— Jei aš turiu dėl josios atsižadėti savo sapnų, savo svajonių ir nebūti, kas aš turiu būti, atskirk mane nuo jos, atimk iš manęs, Viešpatie, visą laimę, kurią man pažadėjai. Tik duok man vieną, vieną tik valandėlę garbės, bet tokios, kad visas pasaulis man pavydėtų; tie, kur dabar gyvena, ir tie, kur negimė.

Sugniaužė Jehuda rankas ir, spausdamas jas prie krūtinės, balsu, skausmo kupinu, meldė Tą, kuris visa gali.

— Tebūsiu aš visų nelaimingiausias, tenežinosiu nė vieno akimirksnio atilsio nuo skausmų ir vargų, tik tebūnu aš tasai Laukiamasis, kurį Tu prieš amžius dar esi mūsų tėvams pažadėjęs. Duok man, Viešpatie, pasaulio galybę kad aš žemę valdytau, kaip Tu valdai dangų.

Jausmais pasprogo jo širdis, ir kupinas galingo išdidumo atsistojo ir, ištiesęs dešiniąją į Dangaus Galybes, taip kalbėjo:

— Aš nereikalauju, aš nenoriu, kad Tu pasiųstai savo angelus, kurie pagamintų man tenai karališką sostą ir skeptrą įdėtų mano rankon. Duok tik man kalaviją, Viešpatie, dešinėn ir parodyk kelią, o visa jau aš patsai sau pagaminsiu. Tik pirmą mano žingsnį pakreipk, Viešpatie, pirmą tik žingsnį...

Gūdžiai prabilo soste Sėdinčio balsas iš šviesos:

— Mylėk artimą savo, kaipo pats save. Laimingas tasai žemės sūnus, kurio širdis kupina meilės.

— Aš nenoriu Tau, Viešpatie, meluoti, nenoriu sakyti Tau, kad aš todėl meldžiu, jog noriu išvaduoti iš verguvės pančių Tavo pamiltą tautą. Aš dėl savęs prašau, Viešpatie; bet jei Tu nori, kad aš pamiltau žmones, jei Tu nori, kad ten, ant žemės, nebūtų nei pavargusio, nei alkano, nei

nuskriausto, kad Tavo teisybė ten apsigyventų, kaip dabar ji danguje gyvena, aš visa tai padarysiu. Visa, Viešpatie! Tik duok man galybę ant žemės, kad aš josios valdovas būtau!

Rūsčiai kaip griausmas prabilo soste Sėdinčio balsas. Sudrebėjo visas pasaulis, ir Dangaus Galybių chorai nutilo.

— Didžią naštą nori tu užvelti savo sprandui, kurios nepakelsi. Kas yra žmogus, kad drįstų viso pasaulio vargus pasiimti savo pečiams?!

— Tebūnu tik aš Tavo darbų įrankis, ir aš pasiimu savo pečiams visas nelaimes, visus žmonių vargus! Aš neatsisakau nuo jokio darbo, nuo jokio vargo, jei tik jisai bus vienas mano garbės vainiko lapų. Duok man, Viešpatie, tokią kančią, tokį skausmą, kokių nekentėjo nė vienas dar žmogus ir niekados nekentės, kad aš ir skausmu būtau visų didžiausias. Tik tebūna skausmui mano tolygus ir garbingas vardo garsas.

— Žemės sūnau, klausyk pavargusios žemės žodžių!..

Ir išgirdo tuomet Jehuda ben Dovydas, kaip skundėsi žemė ir ramybės šaukė šventieji Dievo.

— Tu esi Gailestingumo Dievas! Susimilk ir pasigailėk pavargusiųjų! Suteik žemei ramybę.

— Ištrauk iš puikybe apakusių žmonių rankos kalaviją, nes jie nežino, ką daro...

— Meilę uždek savo sūnų širdyse, kad jie pamiltų artimą savo kaipo patys save, ir nedarytų kits kitam pikto...

— Susimilk, Viešpatie, ir išklausyk!

O kai tie balsai nutilo, sugriaudė šimtai griausmų, ir jų atgarsiu suaidėjo visas pasaulis. Puolė kniūpsčias ir gulėjo ant sosto laiptų Jehuda kaip negyvas.

Tuomet išgirdo rūstų soste Sėdinčio balsą, kuris baime perėmė jo širdį.

— Daugel gali teisingųjų malda!

Ir pajuto Jehuda, kad prasiskyrė sosto laiptai, ir ėmė jisai skristi žemyn. Vis toliau ir tyliau skambėjo Dangaus Galybių giesmė, o kiekvienas jos žodis buvo jam pasmerkimas.

— Laiminga širdis, kurioje puikybė negyvena, kuri vien tik Amžinojo Dievo garbės ieško: aukštai išaukštins ją Viešpats ir pasodins po dešinei savo sosto.

— Laiminga širdis, kurioje meilė gyvena: Viešpaties ramybė ten ir malonė Visagalinčio.

— Viešpatie, Gailestingumo Dieve, pasigailėk nuklydusių ir susimilk: audra gyvena jų širdy, ir ramybės šventos jie nebežino.

— Ištiesk jiems pagalbos ranką, kad pražūties nusiminimas nepaglemžtų jų proto, kad nenukristų jie mirties bedugnėn, kur nėra nei šviesos Tavo, nei gyvenimo amžino...

O kai nutilo dangaus balsai, išgirdo Jehuda balsą, kuris nusiminimo bedugnėn paskandino jo širdį.

— Atmestas yra!..

Ilgai gulėjo Jehuda, sielvarto pagautas. Kai jis pravėrė savo akis, pamatė, kad aplinkui juodos uolos, o šviesa ten buvo kaipo brėkštanti diena. Šalia jo stovėjo kažkas tamsumoje, rankas ant krūtinės susidėjęs.

Jis buvo kaip šešėlis, be veido, be ryškių linijų.

Prisiartinęs prie Jehudos ir palietęs jo petį, prabilo:

— Kelkis, nusiminimo sūnau! Nors Jisai mėgsta, kad žmonės šliaužiotų prieš Jį kaip sliekai, bet nekreipia dėmesio į tą šliaužiojantį, kurį atmetė.

Susiėmęs rankom už galvos, skausmo ir nusiminimo kupinu balsu, sušuko Jehuda:

— Atmetė! Atmetė kaipo padų mėšlą!..

— Kaipo tą, kuris užvylė. Jis skairiai eikvoja žmonėmis. Turėdamas milijonus vergų, Jis gali elgtis kaipo turtingas ponas.

Atsisėdo Jehuda ir apsidairė aplinkui. Jis buvo žemam klonyje, o aplinkui buvo kalnai, nuogi ir šalti.

Ir paklausė Jehuda tą, kuris į jį prakalbėjo:

— Kas tu esi, kuris taip kalbi? Ką veiki šioje nelaimės šaly?

— Aš esu, kuris esu, ir vaikščioju Eikvojančio pėdomis, rinkdamas jo rankų atmatas. Aš vis tikiuosi, kad surasiu vertingesnį daiktą, kurį per apsirikimą atmetė gausiai Eikvojantis. Vėl gi man ir mažmožis turi savo vertę.

Niūriai į jį pažvelgė Jehuda.

— Tu čion atvykai, kad pasijuoktum iš to, kuris nieko negali ir niekam nereikalingas.

— Ne. Aš čia, kad tau pasiūlytau, ko tu veltui prašei ir negavai pas Jį.

— Ką tu man gali duoti, ko aš iš Jo pareikalavau? Vien Galybių Dievas galėjo patenkinti mano sielą. Galėjo ir nepanorėjo!..

— Aš tau nepasiūlysiu Jo pasauly valdžios nei galios, kurios tau pavydėtų kiti, bet suteikti tokį garsų vardą, kurio dar nė vienas žmogus neturėjo ir turėti neišdrįs, aš galiu.

— Kas esi per vienas, kad drįsti man tiek pažadėti?

— Aš esu tasai, kurio pasaulis dar niekuomet nėra pažinęs, nors mano, kad jau seniai žino.

Didžiai nusigando Jehuda ben Dovydas. Pašoko iš vietos kaip sužeista gazelė, prisiglaudė prie uolos ir, atstatęs rankas, ėmė šaukti:

— Pažinau tave! Tu — pikto ir pagundos tėvas. Atstok nuo manęs!

Liūdnai nusišypsojo Nepažįstamasis ir tyliai kalbėjo:

— Nesibaidyk! Aš nedarau žmonėms nei pikta nei gera. Į silpnus ir niekšus aš nekreipiu dėmesio: kam man vergai. Jo šventųjų aš nekliudau: jie savo valdovo ir vergai, ir šunes, ir draugai. Puikūs ir drąsūs mano pagalbos nereikalauja; jie nieko nevengia, eina savo keliu ir veikia, ką nori. Aš nieko negundau nei į pikta, nei į gera.

— O gundymai mūsų protėvių Edeno sode?*) Netikiu tavimi, melo tėve!

— Silpna žmogaus siela pramanė, kad pateisintų savo silpnumą.

— Kaip tu man duosi garsų vardą, kurį žadi, jei į pikta negundai? Kokiu būdu tu man jį suteiksi?

— Tu patsai nusipinsi sau garbės vainiką, kurį panorėsi, kai pateksi mano karalijon ir tapsi broliu tiems, kur nieko nebijo.

— Kas gi tie, kur patenka tavo karalijon?

— Mano karalijon, kaip ir Jo, patenka vien tik išrinktieji. Kuris savo norų atsižada, savo valios nustoja ir vien tik Jo valia gyvena, tasai patenka Jo karalijon. Manon gi įeina visi tie, kur drįsta turėti savo valią ir išgali vykdyti gyvenime savo norus ir troškimus darbu paversti.

— Jei tu tiesą sakai, aš žinau, kodėl mane atmetė Galingasis.

— Aš iš anksto žinojau, kad tu turi būti atmestas. Reikia atsižadėti savęs, kad turėtai Jo garbėj dalį. Tu vien sau norėjai gyventi ir savo valią vykdyti ant žemės. Bet aš sakau tau: jei negalėjai likti didis pas Jį, gali įeiti mano karalijon ir ten nusipinti sau garbės vainiką, jei turėsi tam jėgų, ir pelnyti garbę, kurią išgalėsi. O kas geriau žmogui — būti didvyriu mano ar Jo karalijoj — dar šito niekas neišsprendė.

Juto Jehuda, kad Gundytojo žodžiai pataikė jam širdin ir palenkė jo valią, kuri tapo kaipo siūbuojanti nendrė.

— Dieve tėvų mūsų, kam atidavei mane priešo rankosna, ir nėra dabar, kas mane apgintų! — sušuko sieloje Jehuda, jausdamas, kad Nepažįstamojo žodžiai suranda sau kelią į jo širdį ir pagimdė ten priejautą.

— Žmonių ir Dievo nedrauge, negundyk manęs veltui, aš tavim vistiek nepatikėsiu. Aš ne Jo valioj buvau, prašydamas, kad leistų man atlikti darbus, kuriuos yra mūsų tėvams pažadėjęs.

— Tu prašei kaip veidmainis. O nei veidmainiai, nei tie, kur baimės vedami pildo Jo norus ir vykdo sumanymus, neturi dalies pas Jį. Jis vien tik tuos laiko savo ištikimais tarnais, kuriems Jo ir jų valia yra viena. O tu tokis, kaip dabar esi, ar gali būti kieno tarnas?

— Gundydamas mane, argi nesistengi, kad aš tavo vergas taptau?

— Karalijoj mano nėra vergų. Jiems ten kelias užgintas. Ten visi lygūs man.

— Piktoj valioj ir bloguose pasiryžimuose.

---

*) Šiame fragmente Krėvė rašė: Edimo sode. Red.

— Kas mano karalijoj turi savo dalį, tas nežino, kas yra gera, kas pikta, vien tik kas trukdo jam kelią. Ten jis neturi žinoti kitos valios, kitų norų, kitų siekimų, vien tik savo. Laisvės sūnūs nesuvaržomi! Jų siekimai ir sumanymai be ribų, nes jie išdidžia puikybe lygūs su manim.

Ir vis labiau juto Jehuda, kad Nepažįstamo žodžiai krinta jo sielon, kaip rasa ant lietaus ir drėgmės ištroškusios žemės. Širdimi juto begalinį liūdesį to, kur buvo kaip vakaras. Ir gaila jam buvo, ir vis augo krūtinėje noras pulti jam po kojų ir pavadinti savo broliu ir viešpačiu, Amžinajam nusidedant.

Ir nusigando dar labiau Jehuda savo jausmų ir visomis pajėgomis ėmė priešintis pagundoms to, kur buvo prieš jį nei diena nei naktis, kurs buvo kaip sutemų tėvas.

— Vienas yra Dievas, kur valdo pasaulį ir visa, kas jame yra. Jo bijo ir klauso kiekvienas padaras kaipo viešpačio ir valdovo savo. Kaip tu gali viešpatauti savo karalijoj, kurioje žadi man dalį, jei ten visi lygūs, ir kiekvienas savo tik valią pildo?

— Kas tau sakė, kad aš viešpatauju? Kur puikūs ir galingi siela, ten nėra viešpačių, ten tik priešai ar broliai.

— Kaip gali būti karalija, jei joje nėra valdovo?

— Danguj ir ant žemės silpni gyvena tam, kad tie, kur galingesni, jiems viešpatautų ir juos valdytų. Mano karalija ne šio pasaulio. Ateis amžiai, kada visi žmonės praregės, pažins ją ir suras jon kelius, ir bus jiems palaiminti tie, kur pirmi į ją pramynė takus.

— Jei tavo karalija ne šio pasaulio, tu man negali pažadėti, ką aš pas Jį prašiau.

— Bet tu gali ten viso pasiekti patsai. Ten įvykdysi savo svajones kaipo tasai, kuris nieko nevengia, o Jį prašei kaip vergas.

— Ne aš prašiau, bet mano lūpomis skundėsi pavargusi žemė ir reikalavo, kad Gerasis ištesėtų, ką yra mūsų tėvams pažadėjęs nelaimės dienoje.

— Neapgaudinėk mano sielos, broli mano! Tu prašei pas Jį vien tik galybės žemėje ir garsaus vardo, kuriam visi žemės sūnūs pavydėtų. Bet žinok, kad Jis negalėjo tau suteikti, ko tu Jį prašei.

— Nepiktažodžiauk tam, kur yra Amžinasis! Galybių Dievas visa gali.

— Niekas negali duoti kitam, ko patsai neturi. Žinok, kad prieš Jo karalijoj didžiuosius pasaulis žemai galvą lenkia, bet jiems nepavydi niekados. O dalyvaujančiųjų mano garbėj vieni žmonių, siela silpnieji, neapkenčia, kiti — veikimo trokštantieji — gerbia, bet visi jiems pavydi kaipo likimo išrinktiesiems. Žemės didvyriai būna vien tik mano draugai, o Jo tarnus vien šventaisiais vadina.

Taip jis kalbėjo, ir Jehuda žinojo, kad jo žodžiuose yra tiesa. Bet Dievui Amžinajam pagarba vertė jį abejoti ir lūpom priešintis žodžiams to, kurs buvo kaip ūkanota brėkšta.

— Kas tau davė tą galybę, vardan kurios mane gundai?

— Kentėjimas. Bus metas, kada kiekvienas tavo brolis, kiekviena tavo sesuo bus galingesni, nekaip nūnai yra Jisai. Per tą skausmą, kuris gelia dabar tavo sielą, žmogus — kentėjimo tėvas — visa nugalės pasauly. Jisai pavergs sau dangų ir žemę ir visa, kas yra danguje, ant žemės ir žemėje. Mes šalin tuomet žmogus savo kulis, kurias suteikė ir rankosna įdėjo dabartinis Dangaus Valdovas, ir, žaibą pasižabojęs, skrajos kaip paukštis, nardys kaip žuvis. Bus jis tuomet visamatantis, visagirdintis ir visažinantis, ir nebus jam paslapčių pasaulyje. Kurs jis tuomet naujus pasaulius, griaudamas senus, ir gamins kelią tėvui savo — Bangui, ir motinai savo — Audrai.

— Kas tau ir man, kas bus paskui, o dabar dar nėra.

— Jie atkeršys Jam, kad Jis tave atmetė, o tave pavadins savo broliu ir pranokėju.

— Mano širdį gali džiuginti tik tasai kerštas, kurį aš pats atlieku ir matau, kaip skaudu tam, kas tą kerštą pagimdė. Bet Visagalinčiam aš keršyti negaliu ir nenoriu, nes Jisai yra mūsų tėvų Dievas!

— Tu kalbi dabar kaip vergas. Eik su manim, ir patsai būsi kaip Dievas.

— Ar ne šie yra žodžiai, kuriais tu gundei pramotę mūsų Chavą?

— Taip, bet tuomet žmonės buvo bailūs ir savo dieviškos galybės naštos neišdrįso pakelti. Iki šiai dienai žmogus pasiliko man nedėkingas kaip vergas.

— Kas esi tu žmogui, kad jis tau būtų dėkingas?

— Tiltas į Dievo galybės sostą! Tikėk mano žodžiais, broli mano, ir neužvilk manęs, kaip kad užvylė kiti...

Tai prabilęs pranyko, ir Jehuda nepamatė, kur jisai dingo.

O kai pranyko ir nebebuvo to, kur buvo kaip vakaras tarp dienos ir nakties, nusiminimu pabrinko Jehudos širdis. Ištieseęs rankas, didžiu balsu, sielvarto kupinu, sušuko jisai:

— Broli mano!..

G U N D Y M A I

I

Buvo vakaras ir saulė leidos, pasruvusi gaisru vakarų padangėse.

Toli nuo žmonių, tyruose pasislėpęs, atsiskyrėlis sėdėjo ant akmens, rankas sudėjęs ant kelių ir įbedęs akis į rytų tolumas.

Tyrai buvo ramūs, ir jokio gyvybės ženklo nei matyti nei girdėti. Net mažiausias vėjo atodūsis nejudino sustingusio oro.

Tolumoje pasirodė mažas juodas taškelis, kuris judėdamas nuolat didėjo besiartindamas.

Dar saulė nespėjo nusileisti paslaptingon nakties viešpatijon, kai juodasis taškas tiek priartėjo, jog [buvo] galima atspėti ir pažinti kas jis yra.

Tai buvo keleivis, kuris sėdėjo ant asilo. Jo žingsniai buvo nukreipti tiesiog ten, kur ant akmens sėdėjo atsiskyrėlis.

Nors atsiskyrėlio akys buvo nukreiptos ten, iš kur artinosi keleivis, bet jis jo nematė ir nepastebėjo.

Kai keleivis prijojo ir sustabdė savo asilą, atsiskyrėlis nepažvelgė į jį, nepajudėjo ir neatkreipė dėmesio, lyg čia jo ir nebūtų buvę.

Keleivis, nusėdęs nuo asilo, kreipėsi į atsiskyrėlį, pasveikindamas jį įprastais žodžiais:

— Viešpaties ramybė tesie su tavimi, jei esi geros širdies vyras ir siela tavo palanki man, vargšui paklydėliui...

Atsiskyrėlis nepajudėjo, nepažvelgė į keleivį, nors jo lūpos vos girdimu balsu prabilo, į pasveikinimo žodžius atsakydamos:

— Ir su tavimi, jei esi ramus keleivis, ir nėra pikto tavo sieloje.

Keleivis stovėdamas laikė asilą už apinasrio ir, taip jį belaikydamas, kalbėjo toliau:

— Vakaras užklupo mane tyruose, toli nuo vietų, kur žmonės gyvena. Nakties tamsoje neramu keliauti vienam per begyvius tyrumynus.

— Čia žmonės nesilanko ir nėra čion jų kojomis praminto kelio, — lėtai, atkreipdamas veidą į keleivį, tarė atsiskyrėlis. — Ko atvykai vieton, kurios net žvėrys vengia?

— Paklydau, kaip visuomet, — atsako jam keleivis, nuimdamas nuo asilo balną ir iš abiejų pusių kabančias sakvas. — Tokis jau, matyti, mano likimas! Keliaudamas paklystu, gerai manydamas apie žmones — apsirinku, laimės ieškodamas — neatspėju, kur ją galiu surasti. Nesiseka man ir todėl esu nelaimingas.

— Ieškok tiesos, keleivi, ir būsi laimingas, kai ją surasi. Tada nurims tavo širdis, — lėtai žodžius tardamas, kalba jam atsiskyrėlis.

— Manai, kad ją surasiu?

— Kas ieško, norėdamas surasti, tasai suranda...

— O kas yra toji tiesa? — klausia dabar keleivis, triūsdamas aplink savo sakvas. Bet atsiskyrėlis dabar tyli, į jo klausimą neatsakydamas. — Dabar suprantu, kas esi ir kodėl čia atsiradai. Esi vienas tų, kurie ieško tiesos ir nesuranda. Nesuranda, nes tarp žmonių ji negyvena. Ar atspėjau?

Bet tyruolis vėl neatsakė į jo klausimą.

— Manai, kad tyruose ją surasi? — klausia keleivis. — Veltui tikiesi, nes pasaulis pažįsta tik tokią tiesą, kuri tokiems kaip tu nepatinka.

— Yra tik viena tiesa, — prabilo atsiskyrėlis, vėl įbedęs akis į padangių erdves. — Ieškoti jos toli nereikia. Amžinasis Dievas, visų mūsų gerasis tėvas, įspraudė ją į kiekvieno žmogaus širdį jo gimimo dienoje.

— O kas tau pasakė, kad Dievas yra mūsų tėvas ir dargi gerasis? Aš manau, kad Jis yra tik galingasis pasaulių valdovas, — kalba keleivis, išimdamas kilimėlį ir patiesdamas jį ant smėlio. — Jei Amžinasis sukūrė žmogų, kaip Raštas sako, pagal savo esmę ir išvaizdą, tai šio pasaulio galingi valdovai yra į jį labiausiai panašūs. Ir viešpatauja žmonėms jie Visagalio vardu! Gal aš klystu ir netiesą sakau?

Atsiskyrėlis tylėjo, nieko neatsakydamas, ir keleivis stovėdamas toliau kalbėjo:

— Ar esi girdėjęs, kad kuris žemės valdovas būtų pasižymėjęs gera širdimi ir gailestingumu? A? Aš nesu girdėjęs apie tokį... Ne, ne! Galingieji nepažįsta pasigailėjimo vargšams ir silpniesiems. Ką čia bekalbėsime? Laukiniai žvėrys geresni vienas antram, negu žmogus žmogui. Jie net alkani nepuola ir nežudo panašių į save, bet ir jie stipresni smaugia be pasigailėjimo silpnesnį, kuris atsispirti negali. Smauk silpnesnį už tave! — tai vienintelė Dievo tiesa, kurią žemė pažįsta. Taip taip, jaunasis mano drauge, tai vienintelė Dievo tiesa, kurią gyvas pasaulis pažįsta. Kitokia jame negyvena.

— Kalba tavo pikta, keleivi, ir tu klysti, — tarė jam atsakydamas atsiskyrėlis ramiu balsu. — Yra dar kita, tikroji Amžinojo Dievo tiesa, kurią visi gali ir turi pažinti. Ji artimo meilė vadinasi.

— Artimo meilė? Sotus gali pamilti sotų, nes tikisi, kad su juo neteks dalytis savo pertekliais. Bet kad turtingieji pamiltų vargšus, nepatikėsiu. Turtuolis neapkenčia vargšo, kurį įtaria, kad anksčiau ar vėliau pareikalaus iš jo perteklių savo dalies... Žinai ką, jaunasis svajotojau? Jei nori, kad artimo meilė užvaldytų pasaulį, paversk šiuos akmenis duona, o tyrų smėlį auksu, kad jų visiems užtektų. Kitaip nepatikėsiu.

— Dievo malonė nei duona nei auksu neperkama, bet meile Jam iš visos širdies, — tarė atsiskyrėlis. — Kai pasaulis išgirs Dievo balsą ir žmonės pamils Jį visa širdimi, išnyks tada prievarta, ir avinėlis ramiai tada ganysis šalia liūto ir vilko...

— Na, yra pasakyta Rašte, kad taip bus, bet tik tada, kai ateis Žadėtasis, bet aš tuo nedrįstu tikėti, — kalba keleivis, dėdamas ryšulėlius su valgiu ant patiesto kilimėlio. — Ar manai, kad tada turtingieji pasidalins savo turtais su tais, kurie nieko neturi? Ar valdovai atsisės už vieno stalo su elgetomis, iš meilės juos vaišindami? Nuskriaustieji ar atsižadės keršto savo skriaudėjams? — krūptelėjęs pečiais, kalba keleivis. — Aš to nežinau...

— Meilė užvaldys pasaulį ir išlygins tada visas skriaudas...

— Na, tesie taip. Bet kas tada atsitiktų su Amžinojo įsakymu: dantis už dantį, akis už akį?..

— Amžinojo meilė, kuri gyvena Dievo širdyje, pasakė: nenoriu, kad nusidėjėlis mirtų, bet kad atgailaudamas gyventų geriems darbams, — pažvelgęs į keleivį, silpnu balsu atsakė jam atsiskyrėlis. — Savo kerštą žmogus turi Dievui pavesti, kuris yra Amžina Teisybė...

— O jei nusidėjėlis nepanorės atgailauti? Kaip tada? — pašiepė keleivis. — Ar manai, kad Idumietis gali apgailestauti savo piktus darbus? Ar gal ims atgailauti edomitai už savo skriaudas, kurias kasdien daro, kankindami žmones ir tautas?

— Amžinojo Dievo galybė nežino ribų...

— Na, taip taip! Ir Raštas taip sako. Bet jei Amžinasis ne tik galingas, bet ir geras, kaip tu sakai, kodėl nepadaro taip, kad čia visiems būtų gera gyventi, o ne vien išrinktiesiems. Kad visi būtų sotūs. Dabar Amžinasis vieniems yra tikrai gerasis tėvas, o kitiems — ir jų labai daug — žiaurus patėvis.

— Pikta dvasia yra apsėdusi tavo sielą, keleivi. Tavo lūpomis ji dabar kalba.

— Kodėl pikta dvasia, jei patsai turiu akis ir galiu matyti, kas dedasi, turiu galvą ir galiu protauti. Juk geras tėvas nepanorės, kad jo vaikai badautų, kai jis gali juos sočiai pavalgydinti...

— Kas esi, kuris, Amžinajam piktažodžiaudamas, gundai mano sielą. Atstok nuo manęs, šėtone!..

— Vai, kokis aš šėtonas? Aš esu vargšas žmogelis, kuriam nesiseka. Dažnai tenka man alkti ir trokšti. Kaip tada norėdavau, kad gerasis mūsų Tėvas, kuris yra danguje, nors vieną akmenį paverstų man duonos kepalėliu, — šypsosi piktai keleivis.

— Ne viena duona turi misti žmogaus siela, bet ir Dievo žodžiu...

— Kada žmogus alkanas, apie Dievo žodį negalvoja. Jokia gera mintis į galvą tada neateina, o piktų, kerštingų kiek tik nori... — kalba keleivis, išimdamas iš sakvų duonos, sūrio, džiovintų vynuogių, alyvų. Visa tai išdėsto ant patiesto kilimėlio.

— Alkanas esu... — prabyla atsiskyrėlis, pajutęs valgių kvapą.

— Taip ir maniau, kad esi alkanas, nes tavo maisto atsargų nematau, — kalba atsisėsdamas. — Tu alkanas, ir aš išalkau bekeliaudamas. Sėsk su manim ir valgyk, ką likimas pasiuntė. Vargšas nesigaili pasidalinti ką turi, su dar didesniu vargšu...

Atsiskyrėlis mėgina atsikelti, rankomis atsirėmęs į akmenį, bet nepajėgia ir sudrimba.

— Nusilpau ir nepajėgiu atsikelti... — nusiskundžia jisai.

— Vai, vai, kokis tu vargšelis. Ilgai turėjai badauti, jei tiek nusilpai, jog net atsikelti nepajėgi. Matyti, Dievo žodis neatstojo tavo kūnui žemės maisto, — nusišypsojo keleivis ir atsikėlęs priėjo prie atsiskyrėlio, padėjo atsikelti, atvedė ir pasodino ant kilimėlio. — Manau, nekartą būsi galvojęs, kaip gera būtų, jei Visagalis suteiktų tau galią paversti šiuos niekam nenaudingus akmenis duonos gabalėliais. Bet ne, — šypsosi toliau keleivis. — Amžinasis niekam tokios galios suteikti nepanorės, nes numano, kad Jį pamirštų žmonės kaip nereikalingą, ir garbintų kaip Dievą tą, kuris juos pasotintų...

Atsiskyrėlis, paėmęs duoną, laiko ją rankose, klausydamas keleivio žodžių. Nuleidęs ranką, padeda atgal, duonos neragaudamas.

— Valgyk, valgyk, vargšeli, nesvyruodamas. Tokis vargšas kaip aš, nesigaili pasidalyti tuo, ką turi, su dar didesniu vargšu...

— Negaliu valgyti tavo duonos, — su skaudžia veido išraiška taria atsiskyrėlis. — Negaliu, nes tavo širdyje nėra meilės Dievui, ir kalba tavo pikta.

— Na, na, valgyk, neimdamas dabon mano žodžių, — kalba jam atsakydamas keleivis. — Štai vynuogės. Jos geriausiai tiks tavo tuščiam skilviui... Štai alyvos. Jos riebios ir greičiau atgaivins tavo kūno jėgas,

negu sausa duona, — pastumia jam valgius. — O dėl mano kalbų?.. Bijok labiau to, kurio žodžiai saldūs kaip medus, nes piktai galvoją visuomet apsimeta gerų geriausiais... Imk, valgyk ir aš valgysiu...

Paėmęs duonos gabalą, pabarstė jį druska ir, perlaužęs į dvi dali, vieną dalį davė atsiskyrėliui, kad ją valgytų, kitą patsai valgė ir valgydamas kalbėjo:

— Turiu tau prisipažinti, jaunasis drauge, kad meilės Dievui nėra mano širdyje. Už ką Jį turiu mylėti? Ką gero man yra padaręs, kad mylėčiau? Bet bijoti — bijau Jo ir kaip dar bijau! Žinau, kad Senasis dienomis yra rūstus, kaip visi didieji viešpačiai–valdovai, ir kerštingas. Su juo maži juokai. Esu mažas žmogelis, vargšas, kuriam gyvenime nesiseka... Ir jei dar Amžinojo ranka mane paliestų... Oi, oi, kaip būtų negera!..

Atsiskyrėlis atidžiai žiūri į jo veidą, o paskui lėtu balsu pastebi:

— Esi dar nesenas, o kiek kartumo ir nusivylimo pagiežos tavo žodžiuose, keleivi...

— Tu tiesą sakai — esu dar nesenas, bet mano vargas senas kaip pasaulis. Nors pamenu metus, kai aš vaikas buvau, bet kai kada man vaidenasi, kad jau tūkstančius metų gyvenu ir ginčijausi su Praamžiumi dar tada, kai Jis pasaulius kūrė.

— Man irgi šį kartą pasivaideno, kad aš jau seniai tave pažįstu, keleivi. Gal prieš amžius mūsų sielos buvo susitikusios...

— Na, labai gerai, kad esame seni pažįstami. Bet tu valgyk dabar, kad tavo kūno jėgos sustiprėtų, — atsako jam keleivis, akis primerkdamas. — Dažniausiai vargšas vargšo neužjaučia ir vienas antro nesigaili, bet aš tave užjaučiu ir gailiuosi, nors nesu nei draugas nei brolis tavo ir net nežinau, kas esi, kas tave privertė slapstytis tyruose ir alkį kęsti...

— Ne žmonės, bet Dievas. Jo ranka nukreipė mano žingsnius čion, kad per tyrumų tylą prabiltų į mano širdį Jo tiesos žodis...

— Dar geriau, kad Amžinasis, o ne žmonės čion tave atvijo. Gali ramiai grįžti ten, iš kur esi čion atėjęs. Per naktį atsilsėsim, o ryt rytą pasodinsiu tave ant asilo, nes pėsčias eiti nepajėgsi, ir nugabensiu tave ten, iš kur galėsi grįžti namo ir imtis įprasto sau darbo. Juk iš tėvų esi paveldėjęs kurį amatą?

— Mano tėvas ir tėvų tėvai buvo dailidės.

— Geras, labai geras užsiėmimas. Ir garbingas, ir žmonėms naudingas ir tau pelningas, — įtikinėja keleivis. — Laimingesnis būsi, ir siela tavo nusiramins, kai dirbsi su tėvu savo darbą, neieškodamas tyruose, ko surasti negali. Iš visos širdies tau patariu. Pagalvok tik, kas būtų su tavim atsitikę, jei aš nebūčiau čion paklydęs? Valgyti neturi ko, tyruose nesurasi nieko, kuo galėtum maitinti savo kūną. Namo grįžti pėsčiam nebūtų

užtekę jėgų, nes badas tave numarino. Be abejo, būtum tapęs auka to, kuris tau patarė čia ieškoti tiesos, kurios vistiek nesuradai.

— Ką tu žinai, ar suradau aš tiesą, kurios ieškau, ar ne, — atsakė jam atsiskyrėlis. — Negąsdink manęs ir negundyk mano sielos veltui, keleivi. Dievo rankoje mano gyvybė, kad eičiau nenukrypdamas keliu, kurį man nuskyrė Amžinasis.

— Negundau, tik noriu tave grąžinti tavo tėvams, kad tavo kūnas netaptų laukinių žvėrių lobiu, o ten tu pasielgsi, kaip panorėsi. Tai tavo dalykas, kuris man nerūpi. Bet iš geros širdies patariu tau — grįžk pas tėvą savo ir motiną savo.

— Mano Tėvas danguje ir Jo balso klausysiu.

— Tasai Tėvas, kuris yra danguje, nemėgsta su tokiais maip mudu, kalbėtis. Bet jei su tavim kalbasi, ir tu Jo balsą girdi, na... — krypteli pečiais.

— Kas nori Dievo balso klausyti, tas jį girdi...

— Gal kas jį girdi, bet aš negirdžiu ir niekuomet nesu girdėjęs. Tu jį dabar girdi?

— Dievo malonė mane apleido tavo akivaizdoje ir Jo balsas nutilo...

— Ką gi tau tas Jo balsas paliepė? — nusišypsojo keleivis.

— Skelbti, kad Amžinasis yra Meilės Dievas, todėl turim vienas antrą mylėti, kaip patys save.

— Nekalbėk tu žmonėms apie meilę, kol negali paversti šių akmenų duona, — numojo ranka keleivis. — Bet jei juos galėtum paversti duona, tai būtų kitas dalykas! Aš pirmasis pagerbčiau tave kaip Dievą, ir pavadinčiau visų žmonių tėvu–rūpintoju...

— Žemės sūnau, negalvok vien apie kūną, pagalvok apie savo sielą.

— Kodėl turiu dabar galvoti, kas bus su mano siela! Man šiandien rūpi, ko reikalauja mano kūnas, o jis nori būti sotus, nealkti ir netrokšti... Kol akmenys pasilieka akmenimis ir tu jų duona paversti negali, Meilės Dievas žmonėms nereikalingas, ir ją skelbdamas nieko nelaimėsi. Vieni palaikys tave apgaviku, kai nusivils tavo skelbiama tiesa, ir panorės tave akmenimis užmušti, kiti stengsis tave suimti ir į kryžių prikalti, nes tavo žodžiuose pamatys sau ir savo turtams pavojų. Nieko žmonės tiek nepakenčia, kaip meilės tiems, kurių trokšta neapkęsti ir neapkenčia. Alkanas neapkenčia visa širdimi tų, kurie sotūs; vargšas neapkenčia turtingųjų, pavydėdamas jiems lėbaus gyvenimo; turtingieji neapkenčia savo valdovų, kurie vienu piršto judėjimu gali sunaikinti jų gerovę, pagrobti jų turtus ir juos pačius kalėjiman uždaryti... Pagaliau net Amžinasis neapkenčia šėtono... Kiekvienas ko nors neapkenčia ir nori neapkęsti, o tu visiems apie meilę kalbėsi!.. Nuoširdžiai dar kartą tau patariu: kol negali šių akmenų paversti duona, kad visi sotūs būtų, ir šio smėlio

auksu, kad visi turtingi taptų ir vienas kitam nepavydėtų, nekalbėk žmonėms apie meilę!..

— Kai žmonės praregės ir supras, kad Dievas yra meilė, suminkštės jų širdys ir visi taps broliais.

— Oi, oi, kaip tu klysti ir labai klysti! Žmonėms rūstusis Dievas kurio visi bijo, dar yra reikalingesnis, negu tokis, kuris yra meilė. Kam tokis Dievas būtų reikalingas? Kas Jį begerbtų? O kuris kaip tu panorėtų Jį gerbti, patsai netektų pagarbos žmonių akyse kaipo beprotis. Ar tu nepastebėjai, kad tikri vaikai, kurie turi minkštos širdies tėvus yra išdykę ir jų neklauso. Nors juos ir myli, bet klausyti nebeklauso ir jų žodžių nebegerbia... O tu nori, kad žmonės gerbtų gerą Dievą ir Jo klausytų!.. Ne, jie to negali, jie gerbia tik tai, ko bijo... Na, bet ką mudu čia besiginčysime? Geriau gulsime ir atsilsėsim, kol saulė užtekės. Gerai, kad šiek tiek badą numarinom... Žmonės, sako, kad rytas gudresnis už vakarą ir moko blaiviau žvelgti gyvenimui į akis... Dabar gulkime. Kai saulė patekės, leisimės į kelionę, kol dienos kaitra mūsų nesulaikys.

II

— Aa, vėl tave sutikau, nors visai nelaukiau, kad čia sutiksiu. Aš suprantu, kodėl tu čia sėdi, rankas ant kelių susidėjęs, kaip esi sėdėjęs tyruose, kada aš tave užtikau.

Sėdįs neatkreipė į jį veido ir nieko neatsakė į jo žodžius.

— Tu manai, kad čia, ant kalno viršūnės, esi arčiau prie Dievo, su kuriuo, kaip matau, vis dar nebaigei kalbėtis. Apie save nepasakysiu, jog ir aš čia atsiradau, kad norėjau jaustis arčiau prie Dievo. Kada žmogus kelionėje nori ramiai atsilsėti, saugiau laikytis toli nuo žmonių, kol nežinai, kokių plėšrių žvėrių siela juose gyvena. Ar netiesą sakau?

Sėdįs tylėjo ir nieko į jo klausimą vėl neatsakė.

— Tu manai, kad kiekvienas žmogus turi vienodą sielą, nes visų gyvenimo šaltinis yra Amžinasis. Bet užmiršti, kad žvėrių ir galvijų gyvybės šaltinis yra Amžinasis. Kiekvieną jų Jis kadaise yra savo rankomis sukūręs ir paleidęs pasaulin, kad gyventų ir veistųsi. Bet jų vieni, plėšrūs ir pikti, kitų kraujų minta, kiti gi bailūs ir jei nepikti, tai tik todėl, kad visko bijo. Žmogus nieku nuo žvėrių nesiskiria savo siela, o tik išore.

— Piktažodžiauji Amžinajam, — neatkreipdamas savo veido, pasipiktino sėdįs.

— Aš nežinau, kas tu esi ir kuris išminčius mokė tave Toros ir Rašto, kuriuose glūdi Amžinojo išmintis, kaip sako, bet, prisipažinsiu, aš tuo nelabai tikiu.

Žinai, Amžinasis, pirmiau negu pagalvojo apie žmogų, šešias dienas kūrė pasaulį ir viską, kas jame yra, vadinasi, paukščius ir žvėris ir gyvulius — plėšrius ir bailius, ramius ir baisius, drąsius ir silpnuosius. Šešias dienas kūrė juos, kad jais apgyvendintų pasaulį. Taip yra pasakyta Rašte, — ar ne tiesa?

Nesulaukęs jokios pastabos iš klausančio, tęsė toliau:

— Tik po to Amžinasis pagalvojo, kad reikia sukurti žmogų — asmenybę, kuri būtų savo siela ir išvaizda panaši į Jį, Amžinąjį, ir todėl galėtų ją pavadinti savo sūnumi. Bet Amžinojo ranka jau buvo pripratusi kurti tik gyvulius, paukščius ir žvėris, todėl darbas Jam nesisekė. Pirmasis žmogus, kurį sukūrė, buvo išvaizda lyg ir panašus į Jį, bet siela buvo tikras plėšrusis žvėris ir nieko dieviško jame nebuvo. Nusiminė Amžinasis, bet nepanorėjo sunaikinti nevykusį savo rankų darbą ir atimti gyvybę, todėl leido jam gyventi ant žemės ir veistis. Ėmė kurti antrąjį, bet ir šis antrasis buvo su gyvulio siela ir širdimi. Taip Jis sukūrė devynis šimtus devynias dešimtis ir devynis sutvėrimus, kurie nebuvo savo siela ir širdimi į Jį panašūs.

Tik tūkstantinis išėjo siela ir širdimi į Dievą panašus, ir galėjo pavadinti jį savo sūnumi ir leido jam apsigyventi tarp tų, kurie buvo kaip gyvuliai ir žvėrys.

Žmonės, kurie buvo kaip gyvuliai ir žvėrys, ir dauginosi kaip gyvuliai ir žvėrys, kol užvaldė pasaulį ir apgyvendino jį.

Tie, kurie buvo kaip plėšrūs žvėrys, žudė ir prievartavo tuos, kurie buvo silpni ir bailūs, padarė juos savo vergais, gyveno jų prakaitu, ašaromis ir krauju.

Silpnieji, kurių siela buvo kaip silpnųjų ir bailiųjų gyvulėlių, nors jų buvo daug, kentėjo ir šiandien kenčia plėšriųjų jungą, tyliai aimanuodami, ausis suglaudę.

Bet vieni ir kiti labiausiai neapkentė tų, kurie buvo tikrieji Dievo sūnūs, ir žudė juos, kur ir kaip tik išgalėdami. Plėšrieji neapkentė jų, kadangi jie mokė juos atsižadėti savo nagų ir dantų ir gyventi, kaip Dievo sūnums dera gyventi, neskriaudžiant savo silpnųjų brolių.

Silpnieji ir skriaudžiamieji neapkentė jų, kadangi jie gundė juos atsižadėti savo baimės, bet padėti jiems atkeršyti savo skriaudėjams ir jungo jų nusikratyti nepanorėjo...

Todėl tiek maža šiandien surandama pasaulyje tikrųjų žmonių, kuriuos Amžinasis galėtų pavadinti savo sūnumis. Ateis valanda, kada jų visai nebeliks pasaulyje. Ar aš ne tiesą sakau?

Sėdįs pažvelgė į jį ilgu žvilgsniu ir prabilo tardamas:

— Tavo tiesa tamsybių Valdovo išgalvota. Visi žmonės yra Dievo Amžinojo sūnūs.

— Cha-cha-cha, — nusijuokė kalbėjęs. — Ar pasakysi, kad Asirijos melechai, kurie ugnimi ir kalaviju žudė ir naikino ištisas tautas, kaip yra Rašte pasakyta, irgi buvo Dievo sūnūs? Ar tie, kurie prievartavo moteris, žudė senus ir mažus, o patekusiems į jų rankas belaisviams badydavo akis, kapodavo rankas, — irgi buvo Dievo sūnūs, ir jų siela ir širdis buvo kaip Dievo siela ir širdis?

Ką turėčiau manyti apie Dievą, kuris turi tokių sūnų ir jų nesudraudžia? Kaip tu manai, ar galėčiau jį laikyti geru Dievu ir dargi visų žmonių tėvu?

Tu pasakysi, kad Amžinasis kantrus ir piktus jo bausmė anksčiau ar vėliau turi pasiekti. Aš tau pasakysiu, kad perdaug kantrus, ir aš nesuprantu, kodėl aš turiu kentėti dėl Jo kantrumo.

Dabar aš buvau, kur vienas iš Dievo sūnų, kaip aš maniau, skelbia žmonėms naują tiesą, kad vienas antro neskriaustų, kad žmogus žmogų gerbtų ir mylėtų, atsižadėtų piktadarybės ir nusižengimų prieš silpnesnį savo brolį, kad nusiplautų savo kūną ir sielą Jordano vandenyse ir atgimtų Dievo dvasioje...

Žmonės klauso jo žodžių ir maudosi, bet visus jo žodžius užmiršta, dar iš upės neišėję...

O žinai, kuris laukia jo likimas? Suims jį plėšrieji siela, kaip sau pavojingą, ir nužudys, kaip yra nužudę tokių tūkstančius.

— Kas miršta dėl Dievo, tasai amžinai gyvena!

— Na, taip, danguje. Bet kai tokių paskutinieji žus ir nebeliks Dievo sūnų pasaulyje, įsiviešpataus jame žvėriška tvarka, ir visi gyvens tik dėl pilvo ir užmirš, kad yra kita tiesa be tos, kuri sako: naudokis jėga, kad tau būtų gera.

Ir pradės vieni antrus žudyti, pradės vieni antrus ryti ir smaugti, nebeliks pagaliau nei vieno gyvo pasaulyje, žus visi dėl savo piktos sielos ir žiaurios širdies, tada tik jame įsiviešpataus tikra ramybė, tik nebebus jau, kas ja gėrėtųsi.

— Jei klausei žodžių to, kuris meilę skelbė, nepasekei jo ir nepanorėjai tapti Dievo sūnumi, kurį man pavadinai.

— Kodėl nepasekiau to, kurį žmonės pavadino Krikštytoju? Kaip aš jį galiu pasekti, jei mano širdyje nėra meilės žmogui, kuris yra kaip gyvulys. Mano siela nieko nemyli, niekam nusilenkti nenori, nei Dievui, nei šėtonui. Bet matyti, kada Amžinasis kūrė mano sielą, jis tuomet pagalvojo apie zuikį, todėl dabar aš visko bijau, ir baimė nuolat verčia mane lenktis prieš kiekvieną, kuris yra už mane stipresnis. Todėl neapkenčiu Dievo, kuris bailiu mane sutvėrė, neapkenčiu savęs, kad esu bailus ir žmonių neapkenčiu, prieš kuriuos nuolat dreba mano širdis.

Jei tu esi vienas iš Dievo sūnų ir tavyje gyvena Amžinojo siela, tu gali išgelbėti šį pasaulį. Prašyk savo Dangiškąjį Tėvą, kad Jis tau suteiktų pasaulio galybę! Jis tau neatsakys, ko iš Jo prašau.

Išnaikinsi tada visus tuos, kuriuose plėšriųjų žvėrių siela gyvena, išlauši jiems dantis ir nupiaustysi nagus! Tik tada pasaulyje įsiviešpataus tikra ramybė ir ramus gyvenimas tiems skaitlingiesiems, kurie dabar nuolat baimėje gyvena kaip zuikiai, suglaudę iš baimės ausis, neturėdami nei olų pasislėpti, nei dantų bei nagų apsiginti.

— Atstok nuo manęs, mane begundydamas, Satana!

— Jei neišgausi iš Amžinojo šios pasaulio galios ir tavęs jis neišgirs, nusilenk šėtonui, kad suteiktų tau tokią galią.

— Prieš vieną Viešpatį Dievą nusilenkti turime!

— Jei negali išgauti nei iš Dievo nei iš šėtono, kuriam nusilenkti nenori, mesk savo svajones, kuriomis, kaip matau, gyveni, liaukis lankęs tyrumas ir kalnų viršūnes ir grįžk į tavo tėvų amato darbą, nes tu pasauliui visai nereikalingas ir nieko jame nepasieksi.

Tu nesi tasai, kurio žydų tauta laukia kaipo Išganytojo, kuris pasaulį turi paveldėti.

III

— Štai mudu vėl susitinkame jau trečią kartą, šiandien Dievo Namuose.

Atsiskyrėlis pažvelgė į jį, nieko jam neatsakydamas.

— Tu manęs gal nepažinai ar pažinti nenori. Mano veido gal neįsidėmėjai. Aš esu tas, kuris tave gelbėjo tyruose, davinėjo tau protingus patarimus ant kalno viršūnės. Matyti, likimas nori mudu tampriai surišti, nori tu, ar nenori.

— Pažinau tave. Esi gundytojas, kuris piktais žodžiais stengėsi sudrumsti mano sielos ramybę...

— Na, gal gi ir taip. Prisipažinsiu tau — aš negaliu pakęsti, kad yra ramūs siela, kai aš nesurandu ramybės; yra patenkinti, kai aš nepažįstu, kas yra pasitenkinimas; yra laimingi, kai aš vien tik vargą randu gyvenimo kelionėje. Visa tai man nusibodo, ir aš jau siela pavargau.

— Piktos dvasios yra apsėdusios tavo sielą, ir jos drumsčia ramybę, versdamos tave piktažodžiauti.

— Gal ir tikrai mano širdyje kovoja Dievas su velniu, ir todėl nesurandu vietos, kur galėčiau ramiai atsilsėti. Kas man pasakys, kodėl atėjau į šį pasaulį! Kam reikia, kad aš būčiau nelaimingas ir niekados ramybės neturėčiau.

— Žino tai Amžinasis mūsų Tėvas. Juo reikia pasikliauti.

— Juo reikia pasikliauti, sakai? Taip, taip, Juo reikėtų pasikliauti, bet jau išsisėmė kantrybė laukti, kol Amžinasis atkreips savo dėmesį. Mes esame tiek giliai, visa galva, paskendę šio gyvenimo pragare todėl, jog Dievas užmiršo, kad mes esame, ir pasaulis nebemato.

— Nepiktažodžiauk Dievui jo akivaizdoje ir klausyk savo sąžinės, kuri įspėja kiekvieną paklydimo pavojaus valandoje.

— Bet manęs ji neįspėja, ir aš nežinau, kada klystu, kada tikru keliu einu. Tik žinau, kad aš, kaip žmonių dauguma, tokių kaip aš nesurandame, ko ieškome — laimės nors gabaliuko, ramybės ir sielai atilsio nors valandėlės...

— Žemiškoji laimė neturi ribų, todėl tie, kurie jos ieško, nebus patenkinti, nes yra jos vergai. Jie visuomet bus nepatenkinti, nors jų gyvenimas būtų ir sotus ir ramus.

— Bet mano ir tokių kaip aš gyvenimas nei sotus, nei ramus.

— Nes ieškai, ko čia, žemėje, žmogus surasti negali. Klausyk Dievo balso, kuris byloja į kiekvieno žmogaus širdį.

— Alkanas, kaip aš, kurčias Dievo žodžiui. Aš tau sakiau, paversk akmenis duona, jei gali, pasotink mus, pavalgydink ir tada reikalauk, kad išgirstume Dievą ir Jo balsą...

— Ne tu, bet pikta dvasia kalba tavo lūpomis...

— Klysti. Ką aš kalbu, tą aš manau ir tuo gyvena mano siela. Mano mintys krauju rašytos mano širdies puslapiuose. Aš negyvenu, kaip mano širdis trokšta gyventi. Aš gyvenu, kaip mano pilvas reikalauja, kad sotus būtų.

— Tėve, kuris esi danguje, neišgirsk jo piktų kalbų, nes jis nežino, ką kalba.

— Ar manai, kad Amžinasis domisi tokiomis esybėmis kaip aš, kurio Jis net nepastebi jo gyvenimo metu, arba gali užsigauti dėl skundo, kad esame vergai, savo laisvę pardavę dėl duonos? Juk Jis kaltas, kad vaikštom, galvas nuleidę ir akis įbedę į žemę kaip gyvuliai, ėdalo ieškodami, ir neturim laiko pažvelgti į dangų, į žvaigždes?

Gal aš netiesą sakau?..

Bet Ješua*) nieko jam neatsakė.

— Tu tyli, nes niekini mano žodžius, — kalbėjo vėl Jehuda. — Aš seniai jau spėju, kad tu esi tikrasis Dangaus Dievo sūnus ir todėl tau nepatinka žemės sūnaus skundas. Jei esi tikrai Dangaus sūnus, padaryk stebuklą, kad vargas, kurį žemėje pagimdo plėšrieji, [išnyktų], ir aš tave pagerbsiu kaip Dievą ir patikėsiu, kad esi geras.

— Esu Dievo sūnus, kaip esame visi, kurie Jam nenusideda nei žodžiu, nei darbu... Ir kurie klauso Dievo žodžio ir laiko jį savo širdyje...

---

*) Šiame fragmente Krėvė rašė: Jošua. Red.

— Kalbi, kaip tie, kurie svetimu vargu gyvena. Dievo žodis jų lūpose pavirsta melu ir apgaule, bet ne tiesa. Dievo žodį jie tik apgaulei naudoja...

— Kas apgaudinėja, bus patsai apgautas paskutinę savo gyvenimo dieną, kai sąžinė prabilsta.

— Kas esi, kuris taip kalbi? Ar tik nesi sūnus tėvų, kuriems Amžinasis yra palankus ir todėl prabangoje gyvena.

— Esu sūnus žmogaus, kuris savo rankomis sunkiai uždirba savo kasdieninę duoną ir nepiktažodžiauja Dievui ir nesiskundžia.

— O tu bastaisi po pasaulį ir nepadedi jam. Sprendžiant iš tavo amžiaus, jis juk yra senas. Kaip vardas žmogaus, kuris turi sūnų palaidūną.

— Aš darau, ką Dangiškasis Tėvas man liepė ir dėl ko mane pasiuntė čion ant žemės.

— Taip, taip, visi mes einam tuo keliu, kurį mums Dangiškasis Tėvas paskyrė, kaip tu sakai. Bet kas yra tavo tėvas, kuris čia tave pagimdė. Turėtų būti keistas žmogus.

— Mano tėvas Juozapas, dailidė iš Nazareto...

— Tu esi dailidės Juozapo iš Nazareto [sūnus]! O, dabar aš suprantu! Tai visai kas kita! Aš žinau, dabar, kad tu esi vienas tų, kurie yra tikrieji Dievo sūnūs. Kai tave pamačiau, mano širdis tuojau atspėjo, kas tu esi. Amžinasis tikrai labiausiai pamilo tave dar tavo gimimo dienoje ir savo meilę apreiškė stebuklais ir apsaugojo tave nuo pikto Idumiečio rankos. Tu gal visko nežinai, bet aš žinau, tikrai žinau... Ko paprašysi iš Dievo, Jis tau neatsakys kaip savo mylimiausiam sūnui, kuris turi paveldėti pasaulį! Taip, taip, tu tasai, kuris turi paveldėti pasaulį...

— Matai, kiek čia apačioje yra žmonių, kokios minios. Suėjo čia visi iš Judėjos ir Galilėjos ir iš visų kraštų, kur tik žydai gyvena. O kur jie negyvena? Visam pasaulyje gyvena. Padaryk stebuklą jų akivaizdoje, nes tu gali. Visa tauta, visas pasaulis įtikės tavimi ir klausys tavęs. Tapsi jų sielų ir kūnų valdovu.

Paklausyk manęs, dabar paklausyk ir pasek mano žodžiais. Sakau tau, padaryk stebuklą! Žmogų įtikinti ir priversti jį klausyti galima tik stebuklu, kuris galingesnis, negu kalavijo prievarta. Stebuklu gali įtikinti ne tik šią minią, bet visą pasaulį ir tapti jo valdovu...

— Ne apie šio pasaulio galybę turi žmogaus sūnus rūpintis, bet apie gyvenimą danguje...

— Ką čia žmogus turi rūpintis, kas yra danguje! Dangus Dievui, angelams, cherubams, bet ne žmogui... Jis — žemės sūnus, čia, žemėje, gyvena. Mirs, pavirs žemės dulkėmis ir viskas jam pasibaigs, kaip pasibaigia visiems, kuriuos Amžinojo ranka sukūrė — gyvuliams, žvėrims, paukščiams. Kuo žmogus iš tikrųjų skiriasi nuo jų? Kad turi dvi kojas,

o ne keturias, kad stipriau ant žemės stovėtų... Turi dvi rankas, bet ne sparnus, kad į dangų pasikeltų... Ne, Amžinasis pavydus, ir amžinybės niekam nesuteikė...

Pasakysi, kad žmogus turi sielą ir protą. Gal ir turi sielą, bet kas ji yra, niekas nežino ir aš nežinau... Ar ji amžina? Kam žmogui amžinybė, jei ir ten, danguje, būtų nelaimingas, negalėdamas užmiršti vargo ir kančių, kurias patyrė žemėje... Ne, jis nori čia būti laimingas, ir tu gali jį laimingą padaryti... Jis turi tiek proto, kad jį galima įtikinti stebuklu. Šok iš šios aukštumos į minios vidurį, ir visi pamanys, kad tu iš dangaus nusileidai, ir patikės, kad esi Dievo žadėtasis Išganytojas. Ką tau reiškia tai padaryti? Aš žinau, Dievo angelai nuleis tave, ir paliesi žemę kojomis kaip paukštis, nes yra pasakyta: paliepsiu angelams ant savo sparnų nuleisti Jį, kad kojų nepabrėžtų į žemę.

— Atstok nuo manęs, šėtone! Yra pasakyta: Negundysi Viešpaties Dievo tavo, stebuklų reikalaudamas.

— Neatstosiu ir nepasitrauksiu, nes žinau, kas esi — Amžinojo Dievo sūnus ir pasaulį paveldėsi... Aš noriu turėti dalį tavo paveldėjimo, kad ir mano siela pasireikštų šalia tavęs... Tau aš būsiu reikalingas, tikėk manimi, kai ateis tavo galybės diena. O ji turi ateiti ir ateiti su audra ir perkūnija, nes tu turėsi atitaisyti Amžinojo klaidą, išnaikinti plėšriuosius, kurie ramiu būdu tau nepasiduos ir tavo tiesos nepriims, kol neišrausi jiems dantų, neaplauši ragų, nenukaposi nagų, kuriais jie drasko ir kankina silpnuosius...

Taip, taip, turėsi griebtis kalavijo! Pasakysi man, aš tai žinau, kad Amžinojo Dievo tikrasis sūnus neturi naudotis prievarta. Bet argi tu manai, kad naujoji tiesa, tavo tiesa, kuri suteiks silpniesiems laimę, galės įsigalėti pasaulyje taikiai be aukų. Kad tie, kurie prievarta gyvena, atsisakys nuo prievartos ir pasiduos meilės žodžiams? Ne, nemanyk taip! Juo svarbesnė tiesa, juo didesnę audrą turi sukelti ir didesnių pareikalauti aukų. Tada aš tau būsiu reikalingas, nes mano širdis nesudrebės, nepasibaidys aukos, kad jos būtų ir didžiausios... Tavo vardan padarysiu viską, ką reikės. Taigi sakau tau, neatidėliok daręs stebuklą. Žinok, kad gera kiekvienam dideliam darbui proga nepasikartoja.

— Viešpatie, sustiprink mano sielą, pagundos valandoje!..

GETSEMANO SODE

Ilgai sėdėjo mokytojas šalia sumigusių mokinių, liūdnose mintyse paskendęs. Visas jo gyvenimas praslinko prieš jo akis, svajonės, siekimai, nusivylimai...

Atsistojęs nuėjo vėl sodo gilumon, atsiklaupė ir ėmė melsti savo Tėvą, kuris yra danguje, savo sielai ramumo, kad išsiblaškytų nusivylimo sukeltos abejonės ir suteiktų jėgų eiti sunkiu nepasisekimų keliu, kuriuo turi eiti, atlikdamas savo pašaukimą.

Karštai meldėsi mokytojas, ir kruvinas prakaitas apipylė jo kūną, kruvinais lašais varvėjo per kaktą ir skruostus.

Kai jis taip meldėsi, kruvinai prakaituodamas, skubėdamas prisiartino Jehuda.

Jis greitu žingsniu ėjo kalnan ir dabar sunkiai alsavo kaip žmogus, kuris greitai bėgdamas uždūsta.

— Dievo ramybė su tavim, mokytojau! Garbė Aukščiausiam, kad suradau tave, — skubėdamas tarė jisai.

Kaip iš miego pažadintas, atsikėlė mokytojas, apsidairė aplinkui ir atsisėdo ant akmens, prie kurio anksčiau klūpojo.

Ir silpnu pavargusio žmogaus balsu tarė:

— Jehuda, tu sugrįžai? Aš maniau, kad tu nuėjai ir nebegrįši, kaip kad nueina kiti, kurie mane apleidžia.

— Taip, aš tave buvau apleidęs, bet grįžau, nes tau didis dabar gresia pavojus. Pikti priešai įskundė tave edomitams, kad tu pasiskelbei išrinktosios tautos valdovu, rengiesi sukelti žmones prieš esamą tvarką ir jų valdžią. Aš skubėjau perspėti tave, pasivėluoti bijodamas.

— Telaimina tave, Jehuda, Dangaus Viešpats, kad tu man gero nori.

— Bėk, mokytojau, kol edomitai dar neatėjo ir nesurado tavęs! Bėk, kol galima! Aš surasiu tau saugią vietą, kur galėsi ramiai gyventi, kol tavo priešai aprims, užmiršę tave ir tavo darbus.

Mokytojas tylėjo, nieko jam neatsakydamas vieną trumpą valandėlę. Paskui pakėlė galvą, pažvelgė į Jehudą ir ramiu balsu tarė:

— Perspėk mano draugus, kad jie dėl manęs nenukentėtų, o su manim tesie, kaip Tėvas mano Dangiškas nusprendė. Jei aš turiu ir mirties karčią taurę dar išgerti, išgersiu ją, kaip dangus man nulėmė.

Nusiminė Jehuda, nes pažinojo mokytojo tvirtą būdą ir suprato, kad niekas nepalenks jo valios, kai užsikerta širdis.

Laužydamas rankas, maldaujančiu balsu šaukė, gilumoje savo sielos baisiai raudodamas:

— Mokytojau, mielasis mokytojau! Kodėl panorėjai žūti, kodėl panorėjai atiduoti savo likimą priešo rankosna, kad jie pagamintų tau baisią mirtį! Aš žinau, kad tavo širdis nepalaužiama, bet argi tu dar neįsitikinai, mokytojau, kad žmonės tavo tiesos nesupranta, o tie, kurie suprato, jos nepanorėjo. Jie visi, mielasis mokytojau, neverti vienos tavo pavargusios širdies trumpos valandėlės liūdno atsidusimo. Paklausyk mano žodžių, mokytojau! Vardan Dangaus mūsų Tėvo prašau tavęs.

Ir atsakydamas jam, taip kalbėjo mokytojas. O kai jis kalbėjo, vis stiprėjo jo balsas ir pagaliau tapo tvirtas kaip uola, ant kurios kyšulio jis buvo atsisėdęs.

— Aš atėjau šin ašarų pasaulin tam, kad atlikčiau, ką Dangiškas Tėvas, čion mane pasiųsdamas, įdėjo mano širdin. Bet siela pavargau, Jehuda, ir paabejojau. Kaip elnias trokšta vandens, taip ištroško silpnos mano jėgos ramybės, kuria mane gundai. Atstok, gundytojau, — žmogaus sūnus mirs, jei dangus to nori, kad mirtimi paliudytų tiesą, kurią skelbė šiam pasauliui...

Nesislapstysiu kaip lapė nuo priešų, bet duosiu tiesos liudijimą jų akivaizdoje, kad visas pasaulis matytų ir girdėtų, o matydamas ir girdėdamas, kad patikėtų.

— Man reikia mirti, Jehuda, kad mano darbas augtų ir kad augti jam nesukliudytų mano kūno silpnybės...

— Mokytojau, mokytojau! Ir dėl ko nori pasiaukoti, dėl kokių žmonių! Ar verti net geriausi tavo draugai tokios aukos — akli kvailiai, paklydėliai, pataikūnai...

— Aš atėjau, kad gelbėčiau tuos, kurie pagalbos reikalingi, ir kelią rodyčiau tiems, kurie paklydę. Tiesą matą ir ant tiesaus kelio stovį pagalbos nereikalingi.

— Mokytojau...

— Eik, pažadink mano draugus, kad jie veltui nenukentėtų, ir negundyk manęs piktais žodžiais, kad tavo vardas ir šioji valanda neliktų būsimų amžių pasibiaurėjimu.

Taip sakydamas, rūsčiai pažvelgė į jį mokytojas, atsistojo ir išsitiesė visu kūnu, kaip tas, kuris po ilgo atilsio atgavo visą savo stiprybę, visas jėgas.

Nuleido galvą nusiminęs Jehuda ir vos girdimai prabilo:

— Laimingi ramumo trokštantieji, nes jų bus dangaus karalystė... Ar tai ne tavo žodžiai, mokytojau?..

O kai jiedu taip kalbėjosi, į sodą atėjo edomitų kareiviai, vyresniojo vadovaujami.

Ir paliepė vyresnysis:

— Apsupkite sodą ir suimkite kiekvieną, kuris panorės pabėgti.

Ir apstojo kareiviai sodą iš visų pusių, o kiti priėjo prie mokinių ir tarė jiems:

— Kelkitės! Esate suimti ir turite eiti, kur jus vesime.

— Nubudo mokiniai ir išvydo ginkluotus edomitų kareivius, o išvydę nusigando ir šoko bėgti į visas šalis, kur galėdami, nei savo draugais, nei savo mokytojo likimu nesirūpindami.

Ir daugel jųjų paspruko, palikdami edomitų rankose savo drabužius, kad tik išgelbėtų laisvę ir gyvybę.

Ir kilo didelis triukšmas, nes edomitai vijosi šaukdami bėgančius ir, negalėdami jų sulaikyti, piktais plūdosi žodžiais.

Tik vienas Simonas dėl senų savo metų ir didelio nuovargio buvo suimtas.

Kada kareiviai triukšmaudami gaudė mokinius ir palydovus, vyresnysis, kuris jiems vadovavo, šaukė:

— Suimkite visus, kol sužinosime, kas jie ir kur tasai, kurio ieškome.

Tada Ješua*) žengė pirmyn prisiartindamas ir prabilo į vyresnįjį:

— Ko jūs ieškote, draugai, šios ramios nakties valandoje?

— Mes ieškome Ješuos iš Nazareto, neramaus maištininko, kuris čia pasislėpė su savo mokiniais ir šalininkais.

Ir pamojęs ranka kareiviams, paliepė vyresnysis:

— Suimkite ir jį.

Pamatęs, kad kareiviai priėjo ir padėjo rankas mokytojui ant pečių kaipo ženką, kad jis yra suimtas, ištraukė Simonas po apsiaustu paslėptą kalaviją.

Bet mokytojas sulaikė jį rūsčiu žodžiu:

— Įdėk savo kalaviją į makštis! Kas kalaviju nori kovoti, tas nuo kalavijo turi ir žūti. Ar manai, kad Dangaus Viešpats, jei mane reikėtų ginti, neatsiųstų viso legiono angelų, kurie užstotų mane?

Ir kreipdamasis į kareivius, tarė:

---

*) Šiame 1937 išsp. fragmente Krėvė rašė: Jošua. Red.

— Aš esu Ješua iš Nazareto.

O kai jis tai pasakė, paleido jį kareiviai iš savo rankų ir nusigandę pasitraukė šalin, nes buvo girdėję, kad šis žmogus yra šventas, stebuklingi jo darbai ir didelė galia pas Dievą.

— Atleisk mums, Dievo žmogau! Ne savo valia, bet vyresniųjų liepiami atėjome čia, — nusigandę teisinosi.

O Ješua, žengęs dar arčiau prie vyresniojo, kalbėjo jiems:

— Ar ne aš mokiau žmones tiesos ir gailestingumo viešai jūsų miestų aikštėse nesislapstydamas? Kodėl dabar, nakties tamsoje, su ginklais išėjote prieš mane kaip prieš piktą nusikaltėlį?

Susigėdino vyresnysis ir, baimės pagautas, žemai nusilenkė ir tarė:

— Aš žinau, kad Dievo dvasia su tavim. Bet man paliepta tave suimti ir nuvesti teisman pas vyresniuosius. Atleisk mums, Dievo pranaše.

Kiti kareiviai ėmė kalbėti:

— Teeina ramybėje! Mes pranešime, kad nieko nesuradome šioje vietoje.

— Kareiviai esame ir turime atlikti, kas įsakyta, — atsakė jiems vyresnysis.

Mokytojas, nusigręžęs į tuos, kurie laikė suėmę Simoną, tarė jiems ramiu balsu:

— Atleiskit jį ramiai eiti. Aš esu tasai, kurio ieškote.

Tie tuojau paleido Simoną iš savo rankų; jis nuėjo atokiau ir nusiminęs stebėjo, kas ištiks mokytoją šią baisią naktį.

Mokytojas stovėjo ramus tarp savo priešų, kurie bailiai traukėsi atgal.

— Aš esu, kurio ieškote. Darykit, ką paliepė jums jūsų viršininkai.

Šie žodžiai nenuramino, bet dar labiau nugąsdino širdis tų, kurie turėjo mokytoją suimti. Vieni jų puolė ant klupsčių ir ėmė maldauti balsu, kuriuo maldauja mirti pasmerktieji gyvybės.

— Atleisk mums tu, Dievo vardu stebuklus daręs!

— Eik ramybėje! Tenebūsim prisidėję prie skriaudos, Dievo vyrui sumanytos.

Bet mokytojas ramiu balsu tarė jiems, taip jo maldaujantiems:

— Nesutepkite savo lūpų melu. Dievo rūstybė tekrinta ant tų, kurie pikta yra sumanę, bet ne ant jūsų, baikščiųjų ir paklusniųjų.

Ir ištiesė į juos savo rankas, kad suimtų jį ir uždėtų grandines, kaip buvo jiems vyresniųjų paliepta.

— Vykdykite jus pasiuntusių valią, kaip aš vykdau valią savo Tėvo, kuris yra danguje. Žmogaus sūnui nenukristų plaukas nuo galvos ir nepatektų jis piktųjų rankosna, jei nebūtų Dangaus Viešpaties lemta.

Ir tarė tada vyresnysis, jam atsakydamas:

— Tebūna, kaip tu nori.

Ir prisiartinęs uždėjo ant rankų grandines ir paliepė kareiviams jį apsupti.

Tai matydami, kareiviai stebėjosi ir nežinojo, kaip jiems pasielgti. Vienas antram kalbėjo:

— Ką sumanė šis Dievo žmogus, ramiai pasiduodamas prieš mūsų norą savo priešų rankosna?

— Jis leidžia tai daryti todėl, kad galėtų didesniais stebuklais sugėdinti savo nedraugus ir nugąsdinti jų širdis...

Kai jie taip kalbėjosi, svyruodami ir nedrąsiai besielgdami, prasiveržė per jų eiles Jehuda ir prisiartinęs tarė mokytojui:

— Aš dabar matau, kad tu esi tikras žmogaus sūnus ir tave tikrai galima gerbti ir mylėti, jei kuris tave nori mylėti! Ar galima tave meilės pabučiavimu pabučiuoti, mokytojau?

Ir atsakė jam mokytojas, siela susigraudinęs:

— Visų tų, kurie su manim buvo, tu vienas elgiesi, kaip tikram žmogaus sūnui dera. Kam atiduoti jį priešų rankosna ir mirties pavojui?

— Nesibaidyk dėl manęs, mokytojau. Tavo priešams reikalingas tik tu, o visi kiti, kurie su tavim buvo, ramiai sugrįš į savo namus, į kasdienį savo darbą...

— Pasakyta yra: paliesiu ganytoją, ir avys išsisklaidys..., — tyliai atsakė jam mokytojas ir, pakėlęs akis į dangų, prabilo tokiais žodžiais:

— Tėve, atiduodu save į Tavo rankas. Tebūna, kaip turi būti pagal Tavo norą.

Kai jie taip kalbėjosi, ir Jehuda priėjęs pabučiavo mokytoją į veidą, kareivių vyresnysis, jau siela atsigavęs ir širdimi nurimęs, paklausė Jehudą:

— Kas esi, kuris kalbi su suimtuoju?

— Aš esu vienas jo mokinių ir pasekėjų. Suimkite ir mane, arba aš seksiu jus šaukdamas, kad šventą žmogų esate suėmę. Šauksiu, kol susirinkusi į mano šauksmą minia išlaisvins jį.

— Eik šalin! Mums neliepta jums kliudyti. Jei tu drumsi minią, suims tave kiti, bet ne mes, ir pasielgs, kaip su rimties drumstėju elgiasi.

Ir nusigręžęs į kareivius, paliepė jiems:

— Varykite jį šalin ir veskite suimtąjį, kur vesti įsakyta.

Ir nustūmė kareiviai Jehudą šalin, apsupo mokytoją ir, laikydami jį viduryje, nuvedė miesto link.

Jehuda nejudomas pasiliko stovėti vietoje, ir skaudžios ašaros riedėjo per jo skruostus...

O kai jis stovėjo, iš nusiminimo verkdamas, priėjo Simonas, kuris arčiausiai būdamas matė, kas atsitiko, mokytoją suimant, bet nedrįso antrą kartą susitikti su kareiviais.

Priėjęs paklausė Jehudą:

— Kaip tu čia atsiradai ir ką veiki, Jehuda? Tu juk sakeisi einąs ir nebegrįšiąs... Tu čia buvai, kai mokytoją suėmė, su kareiviais kalbėjaisi... Tu visa matei ir girdėjai...

Ir tarė jam Jehuda, atsakydamas pašaipos kupinu balsu:

— Aš mačiau, kaip jūs visi bailiai pabėgote, apleidę mokytoją, kuriam tiek dažnai žadėjote paaukoti savo gyvybę...

Sumišo Simonas, šiuos žodžius išgirdęs, ir nuliūdęs teisinosi:

— Taip, Jehuda, mes visi pabėgome kaip bailiai, ir pasielgėme kaip niekšai. Mes nelaimingi bailiai, Jehuda, o ne mokytojo draugai. Tik tu vienas jo nepalikai ir buvai, kai jį suėmė kareiviai.

Ir taip kalbėdamas, ėmė gailiai verkti striūbaudamas, ir gailios ašaros riedėjo per jo senatvės išraižytus veidus.

Išgirdę jo verksmą ir pamatę, kad jokis pavojus jau nebegresia, susirinko apie juos ir kiti mokiniai, kurie dar nebuvo pabėgę iš sodo, o tik pasislėpę už medžių jo gilumoje.

Susirinkę stovėjo nustebinti ir nežinodami, ko taip gailiai pravirko Simonas, ir dar neatsipeikėję nuo išgąsčio.

Pirmas prabilo Johananas, neapykantos ir įtarimų kupinu balsu į Jehudą besikreipdamas:

— Tu buvai su kareiviais, kurie atėjo ir suėmė mokytoją. Tu su jais kalbėjai, ir jie tavęs nesuėmė, kaip norėjo suimti mane?..

Simonas liovėsi verkęs, šiuos žodžius išgirdęs, ir kaip nusiraminimo ieškąs paklausė Jehudą:

— Iš tikrųjų, tu buvai su jais ir ramiai kalbėjai, ir jie tavęs nelietė! Pasakyk kodėl?

— Juk ir tu buvai suimtas, Simone, ir tave laisvai eiti jie leido. Ir visi jūs buvote sode, kai jis buvo kareivių apsuptas, o esate visi laisvi, ir nieko pikta jūsų neištiko. Suėmė tik tą, kurio suimti atėjo — jūsų mokytoją, kurio draugais sakėtės ir gynėjais dėjotės.

Ir vėl nusiminimo pagautas ėmė save ir kitus kaltinti Simonas.

— Tiesa tavo žodžiuose, Jehuda! Tu tiesą sakai. Suėmė tik vieną mūsų mokytoją, o mes kaip niekšai jį apleidome pavojaus valandoje.

— Meluoja jis, šuo dvokiantis, — ėmė šaukti Zabedėjus. — Netikėk juo, Simone! Tai jis atvedė čia kareivius, tai jis išdavė mokytoją priešams! Mes likome laisvi, kad pabėgome.

— Jeigu aš būtau nepabėgęs, palikdamas jų rankose savo apsiaustą, jie būtų suėmę ir nužudę mane, kaip dabar nužudys mokytoją, — palaikė jį savo žodžiais Johananas, piktai žvairuodamas į Jehudą.

— Taip, tikrai, mes esame laisvi todėl, kad pabėgome, apleidę mokytoją, — vėl ėmė abejoti Simonas. — O tu buvai su kareiviais, kai jį suėmė, ir esi laisvas. Sakyk kodėl?..

— Aš nemiegojau, kaip jūs miegojote, — prabilo dabar Jokūbas: — Ir mačiau, kai jis atėjo ir kalbėjosi su mokytoju, paskui atėjo kareiviai, ir su jais jis kalbėjosi, ir jie mokytoją suėmė ir mus norėjo suimti, bet mes pabėgome ir pasislėpėm. Jis tikrai išdavikas ir dvokiantis šuo.

Ir, taręs tai, piktai spiovė, o Simonas nutvėrė Jehudą už rūbų.

— Tu tikrai esi išdavikas, Jehuda, šuo, kandąs savo viešpaties ranką.

Girdėdamas jų žodžius, karčiai nusijuokė ir kupinu pašiepimo balsu tarė jiems:

— Na, taip, aš išdavikas. Už pinigus aš jį pardaviau.

Ir ištraukęs iš užujuostės, kuriame laikydavo jų bendrą turtą, sviedė jį Simonui po kojų.

— Štai jie, mokytojo kaina, kurią jums atiduodu, kad nusiramintumėt nelaimėje... Tai kas, kad aš išdavikas. Juk jis manęs nemėgo, kaip jūsų, ir aš jam nesu žadėjęs, kad jo neapleisiu... Aš norėjau, kad jis patsai pamatytų ir patirtų, kaip jūs mylite jį ir kaip esate jam ištikimi...

Aš jį pardaviau, o jūs bailūs niekšai!..

Išgirdęs tai, Simonas ištraukė kalaviją, kurį jis slapstė vėl po savo drabužiais, ir puolė Jehudą, rūsčiai šaukdamas:

— Aš užmušiu tave, šuo!..

Bet Jehuda sulaikė jo ranką, ištraukė kalaviją ir, numesdamas jį šalin, tarė:

— Liaukis, Simone, su kalaviju žaidęs, kai nemokėjai juo apginti savo mokytojo ir draugo. Nukovęs mane, būsi suimtas ir nudėtas kaip žmogžudys. O dabar klausykite manęs jūs visi, mokiniai ir ištikimi savo mokytojo draugai: suėmė tik mokytoją, o jus paliko ramybėje, ir negresia jums pavojus, jei ramiai sugrįšite į savo namus, į savo šeimas, vaikus ir žmonas. Kitaip susilauksite mokytojo likimo.

Išgirdę šiuos žodžius, sunkiai susirūpino jie visi ir nežinojo, nė kas bekalbėti, nė kas bedaryti...

Pirmasis prabilo Jokūbas:

— Aš turiu motiną, kuri seniai kviečia mane grįžti pas ją.

Ir, jam pritardamas, tarė Johananas, jo brolis:

— Mūsų motina iš nusiminimo mirtų, jei mus suimtų ir nudėtų pikti edomitai.

— Aš negaliu nieko padėti mokytojui, tolėl grįšiu į savo šeimą ir aš. Bet visgi tu, Jehuda, esi šuo ir išdavikas.

Ir spiovęs jam į akis, nusigręžė ir nuėjo savo keliu.

Ir kiti, palikdami jį, piktais plūdo žodžiais ir apspiaudydami ėjo į savo namus ir šeimas savo.

Liko tik Simonas ir Johananas, kuris dar kreipėsi į Jehudą šiais žodžiais:

— Aš visiems kalbėjau, Jehuda, kad tu esi piktos širdies vyras, bet nemaniau, kad esi tokis niekšas — išduosi mokytoją priešams nakties metu! Tetrenkia griausmu tave Aukščiausio rūstybė!

Ir tarė Jehuda, jam atsakydamas:

— Vargšai, buko proto žmonės! Nejaugi manote, kad tiems, kurie nutarė suimti mokytoją, buvo reikalinga mano pagalba. Juk mokytojas niekados nesisaugojo savo priešų...

Aš atėjau jį perspėti, bet jis nepaklausė manęs... Juk aš jį labiausiai mylėjau ir pavydėdamas neapkenčiau, kaip audra neapkenčia tylos...

Tai jūs, bukapročiai, privertėt mokytoją pasirinkti tarp gyvenimo ir mirties, jūs, stebuklų mėgėjai...

Ir nutraukė jam kalbą Johananas šiais paniekos žodžiais:

— Dabar aš įsitikinau, kad esi tikrai išdavikas, primesdamas mums, ką patsai esi padaręs!..

Tai taręs, pridengė savo veidą apsiaustu ir nusigręžęs nuėjo savo keliu. O Simonas apibėrė savo galvą žemės dulkėmis, garsiai verkdamas, pasekė jį.

Pasiliko Jehuda vienui vienas, ir pasaulis jam tapo tuščias, kaip Engadi tyrumos...

S I N E D R I O N E

Žaibo greitumu pasklido gandas po Jeruzalę*), kad iš Nazareto mokytojas buvo suimtas, o jo draugai ir pasekėjai išsklaidyti.

Susijaudino ir nuliūdo tie, kur buvo jį girdėję ir dėjo žodžius jo savo širdin, kad šventame Mieste ištiko Dievo žmogų tokia nelaimė.

Kiti liūdnai lingavo galvą, girdėdami šią naujieną, ir kalbėjo:

— Jaunas buvo, karštuolis buvo, nemokėjo valdyti savo žodžių, ir todėl turėjo ištikti jį nelaimė. Štai šiandien pasiekė jį sunki edomito ranka.

Buvo ir toki, kurie džiaugėsi, kad suimtas tasai, kur drumstė jų gyvenimo ramybę, kenkdamas jų darbams ir erzindamas sielą.

Kajafa, seno Hannaho patariamas, sušaukė Sinedrioną, kad aptartų, kas daryti ir kaip elgtis įvykio akivaizdoj ir kaip raminti sujaudintus žmones, kad dar didesnė nelaimė neištiktų šventojo Miesto, o su juo ir Dievo Amžinojo Namų.

Susirinkę liūdnai sėdėjo ir niekas nežinojo, nė kas daryti, nė kas kalbėti.

Ir prabilo tuomet senas Hannahas ir taip tarė susirinkusiems:

— Šis žmogus buvo pavojingas viso krašto ramybei, ir, jei edomitai nūnai jį suėmė, nėra reikalo labai nusiminti.

— Mes jį perspėdavom, ir jisai mūsų nepaklausė, todėl nėra čia mūsų nusidėjimo nei kaltės, — tarė Kajafa.

— Mes jam nebuvome priešai, nors mus ir mūsų dievobaimingumą jis nesiliaudavo niekinti minių akivaizdoje. Jį suėmė edomitai, ir kas gali mus kaltinti, kad mes jo nelaimės buvome priežastis...

Kai jie dar taip kalbėjo, įėjo vidun gaccanas ir pranešė, kad štai pas duris stovi didelis edomitų kareivių būrys ir reikalauja, kad jie būtų įleisti vidun, ten, kur susirinkę išmintingieji.

Su jais esąs tasai Dievo žmogus, kurį edomitai yra suėmę.

Išgirdę tai, visi sunkiai nusiminė ir nežinojo, kas jiems daryti.

Ir paliepė tuomet senasis Hannahas įvesti suimtąjį ir tuos, kur jį atlydėjo.

Kai įėjo vidun kareivių būrys ir jų tarpe buvo suimtasis, išėjo priešakin tasai, kur kareiviams vadovavo, ir taip prabilo:

*) Šiame 1927 išsp. fragmente Krėvė rašė: Ierušhaleimas. R e d.

— Štai siunčia jums propretorius žmogų, kur rengėsi pasiskelbti žydų karaliumi ir pikto maišto gaisru pakurti visą kraštą.

Teiskit jį savo įstatymais, kad jis mirtim būtų nubaustas.

Ir paklausė suimtąjį senasai Hannahas:

— Ar esi skelbęs, ką šis garbingas vyras sako, tave kaltindamas.

Ir atsakė jam suimtasis:

— Aš mokiau žmones jūsų miestų aikštėse, jūsų bethamidrašų sienose, neslėpdamas nieko, ką mūsų Tėvas danguje dėdavo man širdin. Jūs gerai žinote visi, ką esu skelbęs iki šios dienos žmonėms ir kam manęs veltui klausiate?

Nusigando išmintingieji, išgirdę šiuos žodžius, nes pabūgo, kad jų neįtartų edomitai ir nepasakytų: jie visi su juo išvien buvo.

Ir todėl skubiai visi vienu balsu atsakė:

— Kaltas yra nusidėjimu šis vyras.

Prabilo tuomet edomitų kareivių vyresnysis ir tarė:

— Jei šis žmogus yra kaltas nusidėjimu, mirtim jį nubauskit, nes kitaip propretorius pamanys, kad ir jūs išvien su juo esate.

Visi išmintingieji sėdėjo dabar tylėdami ir nežinojo, kas jiems daryti.

Vieni jų baidėsi minios keršto, kiti nenorėjo nusidėti Dievo žmogui, kurį gerbė už tiesos ir meilės žodžius.

Senasis Hannahas tuomet paglostė dešiniąja ranka savo žilą barzdą ir taip atsakė edomitų vadui tardamas:

— Mes pripažinom, kad šis vyras yra kaltas nusidėjimu. Bet Cezario įstatymais neleista mums bausti mirtimi.

— Teteisia ir baudžia jį prokonsulas, kuris yra Cezario pastatytas tvarkai saugoti, — tarė Kajafa. — Tebaudžia jį mirtimi, jei suras, kad šio vyro nusidėjimas tokios bausmės reikalingas.

— Gerai, aš prokonsului pranešiu, kad jūs radot šį žmogų mirties bausmės vertą — pasakė edomitų kareivių vyresnysis.

Ir taip pasakęs, liepė vesti suimtąjį, kaipo nuteistą.

Ir nė vienas susirinkusiųjų neišdrįso jam prieštarauti, tik nuleidę galvas liūdni sėdėjo ir tylėjo.

O kai išėjo edomitai, nusiminė išmintingieji dar labiau, nes bijojo Dievo rankos ir žmonių keršto, kad neužtarė, bet išdavė edomitų rankosna išrinktosios tautos sūnų.

O Hannahas perplėšė savo rūbus nuo viršaus iki žemės ir atsisėdo ant aslos kaipo tasai, kur sielvarto ir nusiminimo pagautas.

Tai matydami, visi kiti ėmė sielvartauti dar labiau ir sušuko:

— Tesie prakeiktos apgaulės ir melo kupinos edomito lūpos, kur nekalto kraują nori suversti ant mūsų galvų...

— Ir ant mūsų vaikų!..

IV

VARIANTAI IR NUOTRUPOS

J E H U D A I Š H A M A L O S

Aš neapkenčiu audros ir trokštu ramybės. Gal todėl ir ilgiuosi audros, kai ji nutyla, kad jos neapkenčiu ir ramybės trokštu. .....

Aš kalbu apie tokią audrą, kuri sugriautų visą pasaulio santvarką. .....

Sunku tam, kuris ant savo pečių neša nuolatinį abejingumą. Jis greitai kūnu pailsta ir siela pavargsta. .....

Kai man grėsė pavojus pakibti ant kryžiaus ir baigti dienas kančioje, aš daug ką supratau, apie ką anksčiau nebuvau net galvojęs. .....

Žodžiais jis skelbė žmonėms Dievo laimės ir meilės karaliją ir jos vardan žudė pavienius žmones ir ištisas šeimas. .....

Žūsi, šiuo keliu eidamas, ir būsi nelaimių priežastimi tiems, kurie paseks tave. .....

Žydai nežino kito valdovo be Jehovos; nežino kitų mokesčių, kaip tik tuos, kurie reikalingi Jo garbei; neturi artimų be žydų. Tik žydas žydui yra artimas. .....

Atiduokite Dievui, kas yra Dievo; ciesoriui, kas yra ciesoriaus, o vargstančio savo brolio pasigailėk ir pasidalyk su juo savo ištekliais. .....

Aš pavydžiu vergui — jis neturi rūpintis, kuo pasotins ryt savo pilvą. Jis tik savo viešpaties bijo, o aš turiu visų bijotis, nes kiekvienas gali mane nuskriausti, ir nėra, kas panorėtų mane užstoti. .....

JEŠUA: — Dievas yra mūsų tėvas, o mes visi Jo vaikai. Jis nubaudžia žmogų ir nubaudęs pasigaili. Kerštą palik Jam. .....

JEŠUA: — Kodėl persekioji vyrą, kuris yra nelaimės paliestas. Jo siela nusivylimo pagauta. .....

JEŠUA: — Ar nepasakyta yra: neimsi Dievo vardo veltui ir neminėsi Jo savo darbams pateisinti? Ar Amžinasis yra tau pavedęs bausti Jam nusikaltusius? O jei ne, ar nesi Jam labiau nusikaltęs kerštu, negu tie, kuriuos persekioji. .....

SUŽIBUSIOS VILTYS

Tai buvo tuomet, kai amžinai užmigo paskutinės akys, dėl laimės ir laisvės kovojusios; tai buvo tuomet, kai išrinktųjų tautą, kaip ir visą pasaulį, sunkiai slėgė žiauri tolimos Romos koja.

Nebesigirdėjo tėvų žemėje džiūgavimo, nebesigirdėjo dainų, tik skriaudžiamųjų dejavimai, tik vargo prislėgtų vaitojimai, tik pavargusių ir siela palaužtųjų aimanavimai...

Tai buvo tuomet, kai galingųjų priespauda tapo nepakeliama, o išganymo iš niekur nesimatė.

Visos akys tuomet pakilo į dangų, visos širdys ėmė plakti viltimi, kad iš ten, iš dangaus aukštybių, ateisiąs laukiamasis Išganytojas...

Suėjusi Jeruzalėn*) iš visų pasaulio kraštų, kur tik gyveno išrinktosios tautos sūnūs, nesuskaitoma minia apie viena svajojo, vieno tik jausmo pagauta, vieno tik buvo pasiilgusi — laukiamojo Gelbėtojo, kurio žygiai *suteiks pasauliui ramybę, nuskriaustiesiems atpildą už patirtas skriaudas*, nuskurdusiems gyvenimo perteklius ir siela palūžusiems atilsį...

Ir pasklido tomis Pesacho*) dienomis gandai, kurie sujaudino suėjusias į Jeruzalę minias, apie vyrą, kurio stebuklingi darbai įrodydavo, kad Dangaus Galybių Viešpats yra su juo.

Niekas minioje dar nežinojo, kas jis, iš kur yra atėjęs, bet visi patikėjo, kad esąs ar patsai Laukiamasis ar jo pranašas, skelbiąs laimės ir džiaugsmo dienų artėjimą ir šaukiąs pasiruošti jas sutikti.

Tų gandų klausydami ir juos kartodami, niekas neabejojo ir abejoti nenorėdavo, kadangi jų širdys buvo ištroškusios tikėti.

Išmintingo Joelio du mokiniu, Jehuda, Dovydo sūnus, ir Jišai, Salmono sūnus, atėję į Stabmeldžių kiemą ir stovėdami sausakimšai susigrūdusių žmonių minioje, taip kabėjosi:

— Girdi, Jehuda? Jie kalba apie Mesiją, Dievo Išrinktąjį! Kaip manai, kas yra tasai, apie kurį jie kalba?

— Nežinau, Jišai, — tarė Jehuda, Dovydo sūnus. — Tik žinau, kad ne tu ir ne aš. Joelis mokė mus, kad visų Laukiamasis būsiąs vyras,

*) Šiame fragmente Krėvė rašė: Jerusolimas, Pascha. Red.

doros ir žmonėms meilės kupinas, — kalbėjo toliau, pirštus sunėręs ant krūtinės ir galvą nuleidęs. — Jis išmokys žmones, vyrus ir moteris, kaip turi gyventi, vienas antrą mylėdami, vienas antram padėdami, kad nebūtų nei pavargusių nei nuskriaustųjų...

— Išmintingiausias daugel davė Joeliui supratimo, kurio kitiems nesuteikė. Jis — mūsų akių saulė, mūsų proto šviesa, visų išminčių pasigrožėjimas, ir juo mes turim tikėti...

— Taip, turime tikėti, ir aš tikiu, — kalba Jehuda, pakėlęs aukštyn akis. — Tik nesuprantu, kodėl, kai aš pamanau apie Mesiją, man vaidenasi, kad skamba kalavijai ir žemė dejuoja...

— Ar manai, kad ir šis bus kaip tie, kurie kalaviju norėjo įgyvendinti žemėje Dievo amžiną karaliją?—pažvelgdamas į akis Jehudai, klausia Jišai.

— Nežinau, tu nežinai ir niekas dar nežino, — tarė Jehuda, Dovydo sūnus. — Bet yra pasakyta: Dievo Amžinojo karalija per prievartą pasiekiama...

— Argi nesibaigė jų dienos nusiminimo kančiose? — tarė Jišai. — Griausmai ir audra buvo jų širdyse, ir todėl Amžinasis nelaimino jų žygių. Išmintingasis Joelis žino, ką sako. Senas dienomis yra ramybės ir tylos Viešpats...

— Tikrai, Joelis žino, ką sako, ir aš tikiu jo žodžiais, — tarė Jehuda, pažvelgdamas į dangų. — Neabejoju, kad Amžinasis yra taikos ir ramybės Dievas, kaip mums aiškina išmintingasis Joelis. Bet kodėl, kai aš galvoju apie Žadėtąjį, jis man vis taip vaidenasi: aplinkui audra ir mirties žaibai, aplinkui kraujas ir skausmo aimanavimas, o Žadėtasis tarp tų baisumų ramus, kaip iš uolos nukaltas, ir žiūri į tuos, kurie miršta, kaip tas, kuriam nieko negaila... Ramus audros pavojuose, kaip tasai, kuris žino, ko nori ir ko siekia...

— Tavo širdyje audra apsigyveno, mielasis Jehuda, — tarė Jišai, uždėdamas savo ranką ant Jehudos peties. — Bet žinai, aš norėčiau irgi pamatyti Žadėtąjį tokį, kaip tu jį esi įsivaizdavęs...

— Atiduočiau savo gyvenimo dienų pusę, kad galėčiau jį pamatyti tokį.

— Bet Laukiamasis nebebus panašus į tą, apie kurį sapnuoja tavo siela, — atsakė jam Jišai nusišypsojęs. — Tik prisimink išmintingo Joelio žodžius...

— Išmintingasis Joelis kalba vienaip, Šemakja antraip, ir yra, kurie tiki jo žodžiais...

— Jei abejoji Joelio žodžiais, kodėl lankai bethamidrašą, kurioje jis moko mus Dievo išminties...

Jehuda, Dovydo sūnus, atsisėdęs ant kolonos papėdės, kurį laiką tylėjo, neatsiliepdamas į Jišajo žodžius ir į jo klausimą neatsakydamas.

. . . . . .

JONAS KRIKŠTYTOJAS

I

Tai buvo anomis dienomis, kada išrinktųjų tauta neteko ramybės palaimos, nes josios sūnūs buvo pamiršę Amžinojo įstatymus.

Neapykanta, kerštо aistra įsiviešpatavo ir [žmogus] žmogui tapo kaip vilkas, pamiršęs, kad visi yra kilę iš vieno tėvo Abraomo sėklos...

Teisybės saulė užgesusi buvo, o užuojauta pavargusiam ir nelaimingajam išnyko iš žmonių širdies.

Ramybę mylį nežinojo, už kurias kaltes baudžia Amžinasis savo tautą, meilės ir teisingumo ugnį užgesinęs širdyse.

Johananas, Zacharijo sūnus, girdėjo ir matė žmonių sumišimą, jų kerštaujančias sielas ir netekusį ramybės pasaulį, neapykanta persisunkusį.

Jis, atsimindamas stebuklus, kurie lydėjo jo gimimo dieną, ir motinos įsitikinimą, kuri jam nuolat tvirtino, kad Amžinasis yra jį skyręs dideliam žygiui, laukė, kada Dievo žodis pasieks jo širdį ir nurodys kelią, kuriuo turi eiti.

Bet dienos slinko, ir Viešpaties žodžio nebuvo jo sielai, todėl nusiminimas ėmė vis dažniau gaubti širdį, ir nebuvo, kas jį nuramintų.

Motina buvo sena ir ilgo amžiaus palaužta. Josios akys buvo traškanotos ir visas pasaulis atrodė jai kaip miglose paskendęs.

Ausys jos buvo apkurtusios, ir ji negirdėdavo nei paukščių čiulbėjimo, nei kitokių garsų, kurie linksmina giedras dienas — pasaulis jai buvo kaip išmiręs ir netekęs balsų .

Ji neatsikeldavo iš vietos ir neišeidavo iš savo namų ir nieku nesidomėjo. Gal galvojo apie netolimą valandą, kurioje teks atsiskirti su šiuo pasauliu.

Bet ką ji galvojo, kokios mintys ir atsiminimai lankė jos sielą, niekam nieko nesakė, su nieku nekalbėdavo.

Gal ji galvojo tik apie mirtį, kuri jos nebaidė, nes niekas nedomino jos šiame pasaulyje, o gyvenimo išvargintas kūnas atilsio šaukėsi...

Ji negalvojo net apie sūnų, kurį prisimindavo tik tada, kai jį matydavo ar jis ją užkalbindavo.

Ji buvo labai sena ir dėl savo senatvės nesidomėjo, kas dedasi pasaulyje, nei jo skausmais, nei džiaugsmais, nes buvo pamiršusi, kas yra skausmas, kas yra džiaugsmas.

Ji niekuomet nereikalaudavo nei gerti nei valgyti, bet, kai tarnaitė patiekdavo valgį, ji valgė uvėriai kaip išbadėjusi.

Ji niekuomet neprisimindavo jau dienų, kada ji buvo jauna ir laiminga, ji tik atilsio troško ir ramybės ilgėjosi ir buvo nepatenkinta, kai artimi ar namų draugai aplankydami drumstė ją savo žodžiais.

Ji buvo pamiršusi gimines, namų draugus ir priešus ir neprisimindavo, kas su ja kalba, nes siela jos jau buvo kaip mirusi šiam pasauliui.

Anuo metu apsilankė išmintingasis Joelis, Elijo sūnus, iš kurio lūpų sėmė doros ir amžinosios išminties Johananas, Zacharijo ir Hannos*) sūnus.

Įėjęs rado Hanną besėdinčią ant savo lovos; ji atrodė lyg paskendusi mintyse ar miego marinama.

Įėjęs pagarbusis Joelis tarė jai, Dievo vardu ją sveikindamas:

— Tesi palaiminta, Hanna, Jokimo duktė, Amžinojo malone! Teprailgina Jis dar ilgiems metams tavo dienas.

Ir tarė jam atsakydama Hanna:

— Tavo balsas man lyg girdėtas, bet negaliu prisiminti, kas esi, o veidas tavo lyg miglose paskendęs, ir aš jo nebematau.

— Esu Joelis, Elijo sūnus, kuriam anuo metu esi pavedusi savo sūnų mokyti amžinosios išminties pagal Rašto ir Toros žodžius, — tarė jai. — Tavo sūnus pasiekė viską, ką Aarono ainis turi žinoti, kad išmintingai Dievui tarnautų, jam Amžinojo Namuose atnašaudamas, ir vaikščiotų keliais, kuriais jo tėvas ir tėvo tėvai vaikščiojo.

Hanna klausė jo žodžių tylėdama, ir Joelis nežinojo, ar ji girdėjo ir suprato žodžius, kuriuos jai kalbėjo.

— Tavo sūnus jau pasiekė metų, kuriais jo tėvas pradėjo eiti Amžinojo tarno pareigas Dievo Namuose, — kalbėjo toliau Joelis. — Jo smakras jau apaugo plaukais. Atėjo diena, kurioje turi vesti, kaip yra Toroje pasakyta, pirm negu atsistos ties Amžinojo aukuru atnašaudamas. Tepasirenka iš Aarono dukterų, kuri labiausiai patinka.

*) Tai apsirikimas. II veikalo dalyje Johanano motina vadinama, kaip iš tikrųjų ir turi būti, Elizabeta. Red.

— Aš tuoj atsiskirsiu su šiuo pasauliu, — tarė Hanna, atsakydama. — Nedera, kad namuose būtų vestuvės ir laidotuvės vienu metu.

— Amžinasis prailgins tavo dienas, kol susilauksi anūko ir sužinosi, kad tavo ainių grandis nepasibaigs, — tarė Joelis.

— Ne, aš tuoj mirsiu, nes girdėjau Zacharijo balsą, kuris šaukė mane pas save, — tarė jam Hanna. — Aš nenoriu, kad Amžinasis prailgintų mano dienų skaičių, nes mano siela pasiilgusi. Kur Johananas? Kodėl jo nemato mano akys?

— Jis drauge su kitais semia išmintį dabar, o aš atėjau vienas, kad priminčiau tau pareigą Dievo ir tavo vyro atžvilgiu, — tarė Joelis. — Turi pareikšti sūnui savo valią ir jis paklausys tavo žodžių, kuriuos jam tarsi.

— Aš pasakysiu sūnui, ką turi pasakyti, — tarė Hanna ir užmerkė akis, lyg į miegą paskendusi.

Tai matydamas, Joelis apleido jos namus, skubėdamas į bethamidrašą, kur buvo susirinkę jo mokiniai ir pasekėjai.

Pamatęs jų tarpe Johananą, pasišaukė jį ir tarė:

— Johananai, Zacharijo sūnau! Skubėk namo, kad išgirstum iš tavo motinos lūpų Dievo žodį ir pasielgtum pagal tai, ką ji tau pasakys.

II

Parskubėjęs namo, nepažino savo motinos — ji buvo judri ir linksma, kokia buvo prieš daugelį metų, kai jis dar buvo kūdikis ir sėdėjo ant jos kelių.

Veidas jos spindėjo nekantrumo džiaugsmu, kuris apima žmogų, kai jis ruošiasi seniai laukiamon kelionėn.

Ji buvo apsitaisiusi geriausiais savo drabužiais, kurių seniai jau nebuvo lietę jos pirštai.

Nustebo Johanano siela, ir tarė jisai motinai:

— Mokytojas liepė man skubėti namo sakydamas, kad iš tavo lūpų turiu išgirsti Dievo žodį, kurio seniai jau laukia mano siela.

— Girdėjau balsą tavo tėvo, kuris šaukė mane pas save — ir štai esu pasiruošusi kelionėn, — tarė jam motina.

— Ar tai šis yra Dievo žodis, kuri turėjo man apreikšti tavo lūpos, — nusivylusia širdimi klausė Johananas.

. . . . . .

— Žmonės kalba, kad tavo darbai stebuklingi ir Dievo malonė tave lydi. Todėl jie klausia, ar esi žadėtasis žydų tautai Išganytojas.

Ir atsakė jiems Johananas, Zacharijo sūnus:

— Ne, aš nesu Žadėtasis.

— Tai turime kito laukti, nes tu skelbi minioms, kad Jo dienos artėja.

— Dar valandėlė — ir pamatysite žadėtąjį Išganytoją, kuriam nesu vertas kojų nuplauti.

— Tai gal esi pranašas Elijas, kuris turi liudyti, kad Išganytoju pasiskelbęs yra tikrasis Dievo Žadėtasis.

— Ne, aš nesu nei Elijas, nei pranašas, bet jo dvasia Amžinasis pripildė mano sielą.

— Tai kas gi esi, pasakyk mums, kad galėtume pasakyti apie tave tiems, kurie mus yra pas tave pasiuntę.

— Pasakykite jiems, kad esu tyruose šaukiančio balsas: taisykite Viešpaties kelią, pasiruoškite tyra širdimi sutikti tą, kuris ateina. Jei neparuošite savo širdies, toji diena bus jums rūstybės diena ir būsite išrauti ir į Dievo rūstybės ugnį įmesti kaip išdžiūvę medžiai, kurie vaisiaus neduoda.

Ir tarė vienas jų:

— Kodėl grasai vyrams, kurie yra išrinktieji iš išrinktųjų Abraomo sūnų, kad Amžinojo akivaizdoje Jam atnašautų.

— Tenesigiria, kas yra Abraomo ainiai, tenesididžiuoja, kad yra Jo sosto šventovės tarnautojai Jei nebus nusivalę savo nuodėmių Žadėtąjį tyra širdimi sutikti, atmes jus Amžinasis ir iš stabmeldžių kilmės sužadins sau Abraomo sūnų daugiau, negu yra akmenų šiuose tyruose.

Pasakykite tiems, kurie jus yra pasiuntę.

. . . . . .

— Mes girdėjome, ką tu sakei aniems, Sinedriono pasiųstiesiems.

Jei tu nesi nei Žadėtasis, nei Elijas, nei aplamai pranašas, kieno vardu darai tai, ko niekas nedarė ir nėra Įstatymuose pasakyta, kad darytų.

Pasakyk, kas tau pavedė šlakstyti vandeniu žmones ir skelbti jiems, kad atleistos yra jų nuodėmės?

— Aš jus krikštiju vandenimis, bet tasai galingesnis, kuriam aš ruošiu kelią, Jis krikštys jus Dievo dvasia ir ugnimi. Todėl ruoškitės Jį sutikti, taisykite kelius, kuriais vaikščioja žmogaus [sūnus?]

— Rūstūs yra tavo žodžiai, kuriais mus smerki. Bet kas tau suteikė teisę smerkti mus ir grasinti mums Amžinojo vardu?

— Gyvačių veisle, kas jums patarė bėgti nuo gresiančios jums Dievo rūstybės? Sakau, vargas jums, jei pasiliksite, kuo esate, — apgaule gyvendami ir kitus apgaulės ir neapykantos mokydami.

. . . . . .

IV

Kai siuvyklon susirinko visi kasdieniniam darbui, prabilo vyresnysis:

— Pasimelsime, broliai, kasdienine malda.

— Pasimelsime! — atsakė visi, atsistodami ir rankas suspaudę prie krūtinės.

— Tėve mūsų danguje, tesie palaimintas Tavo vardas, teateina Tavo karalystės valanda, tesie Tavo valia ant žemės, kaip ir danguje, — meldėsi vyresnysis, pakėlęs akis aukštyn.

— Duonos mūsų kasdieninės duok mums šiandien ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiam mums nusikaltusiems, — tęsė vienu balsu susirinkusieji.

— Ir nevesk mus į piktą pagundą, bet gelbėk mus nuo pikto, — tarė vėl vyresnysis.

— Amen! — atsakė visi vienu balsu ir, paženklinę savo kaktas šventuoju palaiminimo ženklu, susėdo į savo vietas ir ėmėsi kasdieninio darbo.

Jehudos buvo tai pirmoji darbo diena Dievo sūnų tarpe; jis sėdėjo, rankas nuleidęs, ir dairėsi nežinodamas, kaip turi imtis darbo, kurio niekuomet nebuvo dirbęs.

Tai pastebėjęs vyresnysis priėjęs paklausė jo:

— Kodėl sėdi, rankas susidėjęs, kai visi broliai dirba?

— Aš nežinau, ką turiu daryti su šios gelumbės gabalu ir kaip pradėti darbą, — tarė jam Jehuda pasiaiškindamas.

— Kodėl pasirinkai darbą, kurio nemoki? — nepasitenkinimo balsu tarė vyresnysis. Jam nepatiko Jehudos veidas ir balso išraiška, kada Jehuda aiškinosi.

— Man vistiek, ką turėjau pasirinkti, — tarė Jehuda ir pajuokos šypsena iškraipė jo lūpas. — Aš jokio rankų darbo nesu dirbęs ir dirbti nemoku.

— Kuo gi pelnei duoną kasdieninę? — nusišypsojo čia dirbančiųjų vadovas.

— Ar tau užteks tavo smalsumui patenkinti, jei pasakysiu, kad aš buvau karys, — atsakė jam Jehuda, ir panieka aidėjo jo žodžiuose.

Nieko jam neatsakydamas, pakvietė vyresnysis artimiausią brolį ir paliepė parodyti Jehudai, ką jis turi ir kaip turi darbą atlikti.

Visi gi buvo nemaloniai nustebinti Jehudos žodžiais ir jo išdidumo kupinu balsu, ir vienas jų tarė:

— Sunki tau bus tavo gyvenimo pradžia mūsų tarpe, jei nepalenksi savo išdidžios sielos...

— Sakai, kad buvai karys. Vadinasi, esi daug nusidėjęs Dievui Tėvui ir artimui savo, — tarė antrasis.

— Nenusimink, — tarė trečiasis, geraširdingesnis už kitus. — Daryk atgailą iš visos širdies, kaip kad mes darome, ir Dievas Tėvas, kuris yra danguje, pasigailės tavo sielos, tau kaltes atleisdamas.

— Išpažinsi viešai savo kaltes, ir mes visi maldausime, kad mūsų Dangiškas Tėvas atleistų tau...

— Kam reikia tau ir kitiems žinoti, kuo esu nusidėjęs Dievui ir žmonėms? — tarė jiems išdidžiai Jehuda.

— Kad pasimelstume už tave, kaip tinka broliams, — tarė jie, į jo piktus žodžius atsiliepdami.

— Maldausime, kad Dievas Tėvas nuramintų tavo sielą.

— Suteiktų tau ramybę, atleisdamas, kas drumsčia tavo sąžinę...

— Mes taip kalbame, tave giliai užjausdami .

— Nesu reikalingas jūsų užuojautos, — pažvelgdamas į juos, tarė Jehuda. — O dėl Dangiško Tėvo — pasakysiu, ar tik Jis nėra man skolingas. Jis man labiau nusikalto, negu aš galėjau nusikalsti Jam.

— Amžinasis Tėvas negali nusikalsti savo vaikams!

— Nepiktažodžiauk Jam, kad dar labiau nenusidėtum...

— Esi žmogus, kaip mes esame, todėl ir silpnas kaip žmogus, kuris nusideda, net nusidėti nenorėdamas.

— Todėl turime nuolat atgailauti, jei norime, kad Jis atleistų, kai nusidedam.

Taip jie kalbėjo, jo žodžiais pasipiktinę...

— Tesie jums, kaip sakote — atgailaukite, kiek jums patinka, — piktai pašiepė Jehuda. — Bet aš nesu pratęs, kad kiti žinotų, kas dedasi mano širdyje, ir todėl nepasinaudosiu jūsų gerais patarimais atverti savo širdį...

— Turi, arba nebūsi mums brolis...

— Brolis turi su broliais dalintis ir džiaugsmu ir skausmu...

— Iš ko spėjate, kad aš noriu būti jums brolis? — išdidžiai pažvelgė į juos Jehuda, ir pikta neapykanta spindėjo jo akys. — Jei manęs atsižadėjo tikri broliai ir seserys, kaip galiu patikėti svetimaisiais todėl, kad jie broliais pasivadino... Ne, aš nenoriu ir tai dar kartą sakau, kad kitas žinotų, ką galvoju, ką jaučiu, ką išgyvenau ir kuo nusidėjau...

— Mes kalbam, tave mylėdami ir tavo sielai ramybės linkėdami...

— Kodėl piktu balsu atsiliepia tavo lūpos į mūsų nuoširdžius žodžius?..

— Mes matėm, kad tavo siela prislėgta, ir norėjom paguosti ją, kad greičiau atgautų ramybę...

— Jei tavo siela nusiminusi dėl praeities paklydimų, nusiramink — Dangiškas Tėvas pažįsta mūsų silpnybes...

— Jis atlaidus tiems, kurie jį myli — mes pasimelsime, prašydami tau Jo malonės .

— Nepasmerksime, jei net esi savo brolį nudėjęs...

— Mes nieko nesmerkėm, nes visi esame silpni ir linkę nusidėti...

— Teatleis tau Amžinasis Tėvas, kaip linkę tau atleisti, pavadinę tave broliu...

Taip kalbėjo visi, gero jam norėdami, bet Jehudos raupi siela jų žodžiais netapo sujaudinta.

— Nesu nusikaltęs nei vienam Jūsų, — tarė Jehuda. — Negundykite, kad nusikalstau savo sielai pasielgęs, kaip elgtis nenoriu ir negaliu elgtis

— Palikite jį ramybėje, — tarė vyresnysis: — Amžinoji Dvasia dar nėra palietusi jo širdies.

Išgirdę šiuos žodžius, nutilo visi ir nebekalbino Jehudos, bet jų širdyse gimė ir ėmė augti nepasitenkinimo jausmas ir nedraugiškumo širdgėla. Todėl vėliau, pavieniui, ėjo pas savo sielų ganytoją, kurį vadindavo episkopu ir išpažino apgailestaudami, kad jų širdys yra atšalusios Jehudos atžvilgiu..

VI

Jehuda buvo gerai nusiteikęs. Jis apsiprato su žmonėmis, kurie vadino save Dievo sūnumis, ir gyveno, kaip jie visi gyveno, ir stengėsi elgtis, kaip jie visi elgiasi.

Jis nesirūpino sužinoti, ką visi žinojo, netikėdavo tuo, ką jam kalbėdavo, bet stengėsi neprasitarti abejojimo žodžiais, kuriais pasipiktintų broliai.

Būdas tapo lankstesnis ir jo žodžiai švelnesni, ir broliai todėl ėmė jį sveikinti su malonia šypsena.

Nors gundė Jehudą piktos mintys, stengėsi joms nepasiduoti ir lūpas sučiaupti, kad jos neprabiltų pasityčiojimo ir paniekos žodžiais.

Nors buvo ramus, bet nesijautė laimingas, — pavydėdavo tiems, kurie turi šeimas, kurie turi draugus — jis Dievo sūnų tarpe jautėsi vienišas. Juto, kad jis buvo brolių kenčiamas, bet nebuvo mėgiamas. Jų širdys buvo atšalusios.

[— Broliai*) sako, kad tu nesimeldi, kai jie visi meldžiasi, dieną pradėdami ar ją baigdami .

Išgirdus šiuos šiurkščius žodžius, gimė Jehudos širdyje piktas noras prieštarauti ir prieštaravimu įžeisti presbiterį, todėl tarė:

— Jie meldžiasi, Dievą tėvu vadindami. Aš dar nepatyriau, kad Jis man būtų kaip tėvas. Jūs dar prašote duonos kasdieninės. Negi tik dėl duonos kasdieninės gyvename. Jūs maldoje prašote, kad ant žemės įsikūnytų Dievo karalija. Tai sapnas, o aš sapnais netikiu. Tai kodėl turiu kalbėti žodžius, kuriais netikiu? Aš ne veidmainys...

— Esi piktesnis, negu veidmainys, nes kalbi piktus žodžius, kurie pasipiktinimą gimdo mano širdyje.]

Jau kuri diena, kai Jehuda pastebėjo brolių susijaudinimą. Kodėl buvo susijaudinę, niekas jam nesakė, ir jis nieko klausti nenorėjo.

Vieną rytą atvykęs į namus, kuriuose dirbo, buvo nustebintas, suradęs tik du senus siuvėjus.

— Kas atsitiko, kad tik judu vienu čia esata? — nusistebėjo Jehuda. — Kur dingo kiti, kurie čia dirbo?

— Argi nepastebėjai brolių susijaudinimo? — klausimu atsakė vienas jų į Jehudos klausimą. — Juk žinai, kad turi atvykti Pirmagimio Dievo Sūnaus pasiuntinys (apaštalas) su geromis naujienomis.

— Aš čia, jūsų tarpe, neseniai gyvenu, todėl daugelio dalykų nežinau, ką žinote, — tarė pasiaiškindamas Jehuda. — Aš nežinau, kas yra tas Dievo Pirmagimio pasiuntinys ir kodėl jaudinasi visi dėl jo atvykimo.

— Aš tau pasakysiu, nes reikia, kad ir tu žinotum, ką visi žino, — tarė antrasis. — Žinai, kodėl mes vadinamės Dievo sūnumis?

— Todėl, kad vadinate Amžinąjį geru Tėvu, o žydai mano, kad jis yra jų Viešpats, rūstus Viešpats, kuris neatleidžia jokio nusikaltimo Jo akyse. Net vaikus baudžia už tėvų nusikaltimus, — tarė jiems Jehuda.

— Žydams jis tikrai nėra atlaidus, nes jie nėra Jo sūnūs. Jis yra jiems tik Viešpats. O kuris gi viešpats yra geras ir atlaidus savo vergams?

— Tavo žodžiai man nesuprantami, — tarė Jehuda. — Paaiškink juos man, kad suprasčiau.

— Yra Rašte pasakyta: kada žmonės ėmė daugintis ant žemės, ir gimė jiems dukterys, tada Dievo sūnūs, angelai, pamatė, kad žmonių dukterys

*) Čia į laužtinius skliaustukus paimtosios keturios pastraipos rankraštyje autoriaus paskiau prirašytos pagrindinio teksto šone. Red.

yra gražios, ėmė jas sau žmonomis, kuri kuriam patiko, ir gyveno su jomis, — paaiškino pirmasis.

— Kai Dievo sūnūs [gyveno] su žmonių dukterimis, kaip vyras gyvena su žmona, jos ėmė gimdyti jiems vaikus.

— Mes esame anų Dievo sūnų ainiai, ir todėl Dangiškas Tėvas pavadino mus savo sūnumis ir paliepė gyventi visiems kaip viena šeima, būti vienas antram broliu...

— Kaip matai, mūsų bendruomenė yra sena kaip pasaulis.

Taip juodu kalbėjo Jehudai, ir jų žodžiai buvo pasididžiavimo žodžiais.

— Taigi esate Dievo sūnų sūnūs, aš gi paprastas žydas, — tarė Jehuda. — Vadinasi man nėra vietos jūsų tarpe.

— Tau atiteko didelė laimė tapti Dievo sūnumi Dieviškos Dvasios malone ir laimėti iš mirusių prisikėlimą ir amžiną gyvenimą. Esi vienas iš pakviestųjų, bet neturi užmiršti, kad daug yra pakviestųjų, bet nedaug išrinktųjų. Saugok savo sielą, kad ji nepasiduotų piktos dvasios pagundoms.

— Ačiū, kad mane pamokei, ir aš sužinojau, ko nebuvau žinojęs, — tarė jiems Jehuda. — Bet aš vis dar nežinau, kas tie pasiuntiniai ir kas juos čion pasiunčia.

— Jų yra dvylika ir kiekvienas jų keliauja iš vienos bendruomenės į kitą, belankydami mus.

— Jie yra Pirmagimio Dievo Sūnaus siunčiami ir Dieviškosios Dvasios apšviesti.

— Jie skelbia mums Amžinojo tiesą ir moko mus, kaip turime gyventi, kad neiškryptume iš tiesaus kelio, kuris veda į amžiną gyvenimą...

— Jie Pirmagimio Dievo Sūnaus mokiniai ir tarpininkai tarp dangaus ir žemės.

— Jų žodžius surašome, kaip gerą naujieną Dievo sūnums.

— Jie turi teisę atleisti Pirmagimio Dievo Sūnaus vardu mūsų nusikaltimus.

— Ką suriša jie čia, bus surišta ir danguje; ką išriša, bus išrišta ir danguje.

— Jie palaimina jaunas sielas, norinčias sukurti šeimas ir gyventi, dauginant Dievo sūnų skaičių...

Jiems Dieviškoji Dvasia atskleidžia ateities paslaptis, todėl juos vadiname pranašais.

— Jie stiprina mumyse pasitikėjimą savo jėgomis sunkioje žemės kelionėje į amžiną gyvenimą.

— Dievo pasiuntinio atvykimas mums visiems didelė šventė.

— Tai mūsų sielų prisikėlimo dienos...

— Senesnieji dabar skaičiuoja savo nukrypimus nuo tiesos kelio, daro atgailą, kad gautų atleidimą.

— Jauni laukia nekantriai valandos, kurioje jie gaus palaiminimą ir bus surišti su sau išrinktomis amžinais ryšiais...

— Ir sukurs naujas šeimas ir gyvens atskirose patalpose...

— Vai, pamatysi, kiek čia bus džiaugsmo ir linksmybės, kiek iškilmių ir vaišių!..

— Gera būti Dievo apaštalu, — atsiduso Jehuda. — Jų gyvenimas linksmas ir malonus.

— Ką tu kalbi nesąmones!—tarė pirmasis.—Jų gyvenimas sunkus...

— Kai visi čia linksminsis ir džiaugsis, gers ir valgys, tai apaštalas melsis ir pasninkaus...

— Ateis alkanas ir pavargęs ir išeis alkanas ir pavargęs...

— Ateis pėsčias ir išeis pėsčias, lazda pasiremdamas ir basom kojom.

— Jis neturi nei žmonos nei vaikų...

— Jis nuolat kelionėje ir neturi savo namo, kur galėtų priglausti galvą ir atsilsėti pavargęs.

— Nenorėčiau tapti Dievo ir Jo Pirmagimio Sūnaus pasiuntiniu, — nusišypsojo Jehuda.

— Tampa tasai, kurį Dieviškoji Dvasia tam darbui pašaukia.

[Nedarbas*) gimdo tingėjimą, o tingėjimas yra kelias į tamsybių Valdovo gundymus. Todėl rytdieną pradėsi savo darbo dienas ir dirbsi su broliais darbą, kurį pasirinksi.]

[— Aš netikiu, kad jis taptų broliu ir Dievui geru sūnumi, nes jo sielą yra apsėdusi pikta dvasia, kuri jo lūpomis byloja, tvirkindama tikinčiuosius.]

[VIII]

Kai atvyko pas juos Pirmagimio Dievo Sūnaus pasiuntinys (apaštalas), visi tikintieji, šviesiais drabužiais apsitaisę, susirinko savo maldos namuose, kad išgirstų iš jo lūpų gerą naujieną ir drauge su juo pasimelstų.

Kai visi jau buvo suėję, tarė jiems pasiuntinys:

— Broliai ir seserys, pirmiau negu kalbėsiu jums žodžius, pasimelsime kasdienine mūsų malda. Ramybė Viešpaties su jumis!

— Ir tavo su tavo siela! — atsakė jam susirinkusieji.

— Tėve mūsų, kurs esi danguje, tesie palaimintas Tavo vardas. — kalbėjo maldos žodžius pasiuntinys, pakėlęs akis į dangų.

*) Čia į laužtinius skliaustukus paimtosios dvi pastraipos rankraštyje autoriaus vėliau prirašytos pagrindinio teksto šone. Red.

— Teateina Tavo karalystės dienos, — atsakė jam vienu balsu susirinkę.

— Tesie valia Tavo kaip danguje, taip ir ant žemės, — kalbėjo maldos žodžius pasiuntinys.

— Duonos mūsų kasdieninės duok mums šiandien, Viešpatie, — atsakinėjo susirinkusieji, — ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame mums nusikaltusiems.

— Ir nevesk mus į piktą pagundą, bet gelbėk mus nuo pikto, — tarė rankas sudėdamas pasiuntinys.

— Amen! — atsakė jam susirinkusieji, galvas nuleisdami.

— Taip melskitės kasdien, darbą pradėdami ir jį baigdami, — pareiškė Dievo pasiuntinys.

— Darome taip, kaip ir mūsų tėvai darydavo, Dievą Tėvą pagerbdami, — atsakė jam visų vardu bendruomenės vyresnysis.

— Paguosk savo žodžiais mūsų pasiilgusias širdis, — tarė vienas susirinkusių: — Pasakyk, ar ilgai dar turime laukti valandos, kurioje Pirmagimio Dievo Tėvo Sūnus, sėdįs Viešpaties dešinėje, nužengs nuo savo sosto mus čia, ašarų slėnyje, aplankyti?..

— Ir įkurdinti čia amžiną laimės ir džiaugsmo viešpatiją, dar mūsų tėvams pažadėtą...

— Tau yra aiškūs Dangiško mūsų Tėvo ir Jo Pirmagimio Sūnaus sumanymai, ir tu numatai, ko mes numatyti negalime.

— Tau, Dievo pasiuntiny, yra aiški ateitis, nes Dieviškoji Dvasia yra apšvietusi tavo sielą.

— Ar ilgai dar turime laukti dienos, kurioje gyvi ir mirę, iš mirusiųjų prisikėlusieji, džiaugsimės amžinu gyvenimu?..

Taip kalbėjo susirinkę tikintieji, laukdami išgirsti geros naujienos žodžius.

— Diena ir valanda tėra žinoma tik Dievui Tėvui ir Jo Pirmagimiam Sūnui, bet jos artėjimą atspėsite iš piktos dvasios įsigalėjimo šiame pasaulyje.

Atsiras dar daugel tamsybių Valdovo tarnų, kurie žmones suvedžiodami sakys: Esame Dievo pasiųsti skelbti jums tiesą, mokyti jus tiesoje gyventi ir tiesos keliais vaikščioti. Budėkite tada, kad nepasiduotumėt pagundai.

— Budėsime! — atsakė visi, kurie jo žodžių klausė.

— Ir daugel susiras, kurie patikės jais ir patikėję pavadins juos Dievo šventaisiais. Budėkite tada, kad nepatektumėt į tamsybių dvasios slastus.

— Budėsime, ir Dangiškas Tėvas ir Šventoji Dvasia tesaugo mūsų sielas! — kalbėjo vieni, o kiti mušėsi į krūtines sakydami: — Viešpatie, pasigailėk mūsų.

— Tų apgaulės pranašų lūpose tiesa pavirs melu, meilė — neapykanta. Sukils tada brolis prieš brolį, tėvai ims neapkęsti savo vaikų, vaikai įdavinėti tėvus ir kiekvienas taps priešu artimui savo ir ieškos, kaip galėtų jį pražudyti.

Piktadarybė bus laikoma dorove ir piktieji užvaldys pasaulį — žinokite, kad artinasi tamsybių Viešpaties valanda — todėl budėkite, kad nenusimintų jūsų širdys ir nepalūžtų jūsų sielos.

— Budėsime ir nenusiminsime, nepasiduosime piktiesiems, — kalbėjo vieni, o kiti, galvas nuleidę, mušėsi į krūtines sakydami: — Viešpatie, pasigailėk mūsų bandymo dienomis.

— Ir ateis tada į pasaulį ir jį užvaldys didieji tvirkintojai, kurių darbai bus priešingi jų žodžiams. Jie pasiskelbs pasaulio išganytojais ir mokytojais, pavargusių globėjais. Visi, kurie nepatikės jais ir nepasiduos apgaunami, bus persekiojami, kankinami, badu marinami, kalaviju ir ugnimi žudomi. Budėkite tada ir būkite pasiruošę kančioms dėl Viešpaties vardo ir laikinai mirti iš nedorėlių rankų...

— Dieve, pasigailėk mūsų!..

— Dieve, suteik jėgų, kad ištvertume!.. — šaukė vien, kiti gi mušėsi į krūtines sakydami: — Tėve, neapleisk mūsų bandymo valandoje...

— Kai žmonių nedorybės ir nusižengimai pasieks savo ribas, ugnimi nuvalys žemę Dievo rūstybė, ir amžina mirtimi bus sunaikinti visi Jo akyse nusidėję. Tenegimsta tą baisią valandą Jūsų sielose nepasitikėjimas Dievo teisingumu, nes visi pasilikę ištikimi išliks gyvi ir rūstybės ugnies nepaliesti.

— Budėsime ir budėdami nenusigąsime, — kalbėjo vieni, o kiti, sudėję rankas, šiais meldėsi žodžiais: — Viešpatie ir Tėve mūsų, sustiprink ištvermę mūsų širdyse, kad nepalūžtume baisiomis bandymo dienomis.

— Kai žemė taps ugnimi nuvalyta ir amžina mirtimi sunaikinti nusikaltę prieš Dievo veidą, nužengs tada iš dangaus Pirmagimis Dievo Tėvo Sūnus visoje savo garbėje ir galioje, o su juo ir visi dievobaimingi Dievo sūnūs iš mirusių prisikėlę, kad amžinai gyventų ir mirties nebepatirtų. Todėl budėkite, kad ir jūs pasiektumėt amžiną gyvenimą ir džiaugtumės tą laimės valandą. Budėkite, kad Pirmagimio Dievo Sūnaus nužengimas neužkluptų jūsų, dar tobulybės nepasiekusių.

— Budėsime, ir tepasigaili mūsų sielų Amžinasis mūsų Tėvas danguje, — tarė visi susijaudinę...

— Amen! — tarė Pirmagimio Dievo Sūnaus vardu kalbėjęs apaštalas. — Dievo ramybė tesie su jumis.

— Ir su tavo siela, — atsakė jam vienu balsu tikintieji.

Kai jis baigė savo žodžius ir pasišalino, į priekį išėjo išrinktųjų bendruomenės vyresnysis, kurį vadino broliai episkopu, jų sielų ganytoju.

Išėjęs prabilo į susirinkusius maldai šiais žodžiais:

— Tesie palaimintas Viešpaties palaiminimu Šventos Dvasios pasiuntinys, kuris atskleidė mums ateities paslaptis.

— Tesie palaiminti, — atsakė jam visi susirinkusieji.

— Tesie palaiminti, kurie netrokšta žemės turtų ir nepavydi tiems, kurie jų turi.

— Tesie palaiminti, kurie nepavydi žemės gėrybių, — atsakė jam tikintieji.

— Tesie palaiminti, kurie nusižemina ir niekad nemano, kad yra geresni ir protingesni už kitus.

— Tesie palaiminti, kurie yra nusižeminę, nes juos išaukštins savo viešpatavimo metu Pirmagimis Viešpaties Sūnus, — kalbėjo jam atsakydami tikintieji.

— Tesie palaiminti, kurie vaikšto teisybės keliais ir ieško tiesos.

— Tesie palaiminti tiesos trokštantieji, nes jie laimės Viešpaties palankumą, — kalbėjo maldai susirinkę.

— Tesie palaiminti pažemintieji ir skriaudžiami dėl Viešpaties ir Jo Pirmagimio Sūnaus vardo.

— Tesie palaiminti, kurie skriaudžiami ir niekinami kerštо netrokšta, — jie ras atpildą Dievo Tėvo malonėje, — kalbėjo į jo žodžius atsakydami išrinktieji.

— Tesie palaiminti, kurių kalba visuomet tiesi ir lūpos melo nežino.

— Tesie palaiminti, kurie tiesos keliu žengia, klastos nežinodami, — atsakė susirinkusieji.

— Tesie palaiminti, kurie mums skelbia tiesos žodžius, Dangiško Tėvo valią mums pranešdami ir ragindami mus nenuilstamai budėti.

— Tesie palaiminti Pirmagimio pasiųstieji ir Dvasios Šventos vardu pranašaujantieji, — šaukė susirinkusiųjų minia.

— Budėkime, broliai, rytą ir vakarą, dieną ir naktį, visą gyvenimą budėkime, — ragino dabar episkopas. — Teneužgęsta mūsų žiburiai, tenepavargsta mūsų bebudinčių kojos, teesame visuomet pasirengę, nes nežinome nei dienos nei valandos, kurioje Dievo rūstybė aplankys šį pasaulį, ugnimi naikindami neteisinguosius ir pagundai pasidavusius.

Dabar susirinkę prie eucharistijos stalo, kada valgysime Pirmagimio Dievo Sūnaus vardu palaimintą atnašavimo duoną ir gersime vyną, pirmiau apgailestaudami išpažinkime kiekvienas savo nusidėjimus Amžinai Trejybei ir nusikaltimus artimui, kad tyros būtų mūsų širdys ir ramios Viešpaties ramybe mūsų sielos.

Tie gi, kurie yra susipykę su savo broliu ar artimu savo, tenedrįsta eiti prie eucharistijos stalo, bet pirmiau teeina ir susitaiko su broliu

savo ir su artimu, kad nebūtų Amžinasis Tėvas užgautas ir nebūtų paniekinta eucharistijos auka jūsų nuodėmių kupinomis širdimis. Nes pasakė Viešpats: — Aukokite man kiekvienu metu ir kiekvienoje vietoje tyra širdimi, kad ir auka jūsų būtų tyra ir malda man maloni.

— Esu didingas Valdovas, — pasakė Viešpats: — vardas mano kaip nematytas stebuklas stebina stabmeldžius. Garbinkite mano vardą, kaip vardą savo Tėvo ir Viešpaties.

Taip kalbėjo tikintiesiems vyresnysis, jų sielų vadovas ir globėjas varguose.

Kai jis baigė kalbėti, Viešpaties palaiminimu laimino susirinkusius maldai.

Šalia jo atsistojo dabar vienas tų, kuriuos vadino presbiteriais ir mokytojais.

Ištiesęs rankas, jis tarė, į susirinkusius besikreipdamas:

— Nusidėję ir nenorį atgailauti teišeina ir nedalyvauja mūsų maldose. Nusidėję artimui ar broliui ir su juo nesusitaikę — teišeina ir nedalyvauja eucharistijoje, kad jų siela nebūtų Dvasios Šventos pasmerkta. Netikį Dievo malone, teišeina, nes jie nėra Dievo sūnūs ir Pirmagimio broliai, ir Jo viešpatijoje nebus jiems dalies.

Suklaupę visi ir mušdamiesi į krūtines, kiekvienas atskirai ir balsiai visų brolių akivaizdoje išpažino savo kaltes, padarytas veiksmu, žodžiu ir pikta, nepadoria mintimi...

Vienas vienintelis Jehuda, stovėdamas prie sienos šalia įėjimo, nesimušė į krūtinę ir neapgailestavo savo nusidėjimų — nenorėjo atidengti savo sielos paslapčių.

Atkreipė į jį dėmesį episkopas, kuris buvo išpirkęs Jehudą ir jam laisvę grąžinęs, ir tarė:

— Visi broliai nuoširdžiai išpažino, kuo yra nusikaltę Dievui ir artimui savo. Negi tu nieku nesi nusidėjęs.

— Mano nusidėjimai net Dievui nereikšmingi: ėmiau svetimus vaisius, kai buvau alkanas, ir niekas nenorėjo net kąsniu duonos sušelpti mane; pavydėdavau, kurie turėjo namus ir juose ramų guolį, kai aš nežinojau, kur pavargusią galvą priglausti... Neapkenčiau, kurie mane persekiodavo ir skriaudė... Ką dar galėčiau jums pasakyti?.. Kad ne aš artimui, bet artimas yra man skolingas...

— Nekalbėk taip, nelaimingasis broli! Skriaudas, patirtas iš žmonių rankos, palik Viešpačiui, kuris atlygina kiekvienam, ko kuris nusipelnė, — tarė episkopas. — Klaupkis dabar ir muškis į krūtinę, atgailaudamas, kad būtum vertas Viešpaties pasigailėjimo. O mes, broliai, už jį pasimelskime...

— Viešpatie, pasigailėk! — vienu balsu meldėsi visi. Bet Jehuda nesiklaupė, nesimušė į krūtinę, nes jo širdyje gimė pikta neapykanta visiems, kurie už jį meldėsi.

Tai matydamas, Pirmagimio apaštalas tarė:

— Palikite jį ramybei — Šventoji Dvasia dar nėra palietusi jo širdies. O tu, — kreipėsi į Jehudą: — Išeik, kad nenusipelnytum Dievo rūstybės, eucharistijoje dalyvaudamas.

*

. . . . . .

Pažino Jehuda skausmą, kurio dar nebuvo patyręs — apviltos meilės skausmą.

Tuo metu įėjo presbiteris, kuris nei karto nebuvo jo aplankęs, kad ir pavestas jo globai.

Įžengęs tarė:

— Viešpats su tavimi.

— Ir su tavo broliais, — tarė Jehuda, galvą pakėlęs.

Pažinęs presbiterį, jis atsistojo ir, galvą palenkęs, tarė klausdamas:

— Kuo nusipelniau malonės, kad mane teikies aplankyti, Dievo sūnų mokytojau?

Taip kalbėjo, bet presbiteris nepajuto jo žodžiuose pagarbos, todėl apmesdamas žvilgsniu Jehudą ir patalpas, kuriose jis gyveno, tarė:

— Broliai sako, kad tu nesimeldi, kai jie meldžiasi, dieną sutikdami ir ją palydėdami.

Šie šiurkštūs žodžiai įžeidė Jehudos širdį ir joje kilo nesuvaldomas noras prieštarauti ir prieštaravimu įžeisti presbiterio savimeilę.

— Jie meldžiasi Dievui, Tėvu jį vadindami, aš dar nedrįstu tokiu vardu Jį vadinti. Jie prašo duonos kasdieninės — aš nemanau, kad tai yra svarbu mano sielai; jie prašo atleisti kaltes, nes ir jie atleidžia jiems nusikaltusiems — aš dar negaliu atleisti tiems, kurie mane nuskriaudė, ir todėl nenoriu veidmainiauti, kalbėdamas lūpomis žodžius, kurių nepriima mano širdis.

. . . . . .

Tyruose

Saulėleidis, Ješua) susimąstęs, rankas ant kelių sunėręs, sėdi ant akmens, akis įbedęs į vakarus. Prijoja keleivis, bet Ješua jo lyg nepastebi.*

KELEIVIS *(nusėda nuo asilo):* Dievo ramybė tesie su tavim, jei esi geros valios žmogus.

JEŠUA *(neatkreipdamas veido):* Ir su tavim, ramusis keleivi.

KELEIVIS *(laikydamas asilą už apinasrio):* Vakaras užklupo mane tyruose, toli nuo žmonių gyvenamųjų vietų. Nakties tamsumoje neramu keliauti vienam per tyrumynus.

JEŠUA *(iš lėto atkreipdamas į jį savo veidą):* Čia žmonės nesilanko. Ir nėra jų kojomis praminto kelio. Kodėl atvykai vieton, kurios net žvėrys vengia?

KELEIVIS: Paklydau, kaip visuomet. *(Nuima sakvas ir balną nuo asilo nugaros).* Tokis jau, matyti, man lemtas likimas! Keliaudamas paklystu, gerai manydamas apie žmones — apsirinku, laimės ieškodamas — neatspėju, kur ją galiu surasti.

JEŠUA *(kalba lėtai):* Ieškok tiesos, keleivi, ir būsi laimingas, kai ją surasi.

KELEIVIS *(triūsdamas aplink sakvas, kurias nuėmė nuo asilo nugaros):* O kas tai yra toji tiesa? *(Ješua tyli).* Suprantu esi vienas iš tų, kurie ieško tiesos ir nesuranda, nes tarp žmonių ji negyvena. Manai, tyruose surasi? Veltui manai, nes pasaulis pažįsta tik vieną tiesą, kuri tokiems kaip tu nepatinka.

JEŠUA *(vėl akis įbedęs į vakarų padangę):* Yra tik viena tiesa. Ją Dievas, gerasis mūsų Tėvas, įspraudė į kiekvieno žmogaus širdį jo gimimo dienoje.

---

*) Krėvė šiame fragmente rašė: Jošua. Red.

KELEIVIS *(išima iš maišo kilimėlį ir patiesia jį ant smėlio)*: O kas tau pasakė, kad Dievas yra mūsų tėvas ir dargi gerasis? Aš manau, kad Jis yra tik galingasis pasaulio valdovas. Jei Amžinasis sukūrė žmogų, kaip sako Raštas, pagal savo esmę ir išvaizdą, tai šio pasaulio galingi valdovai yra į jį labiausiai panašūs. Ir viešpatauja jie žmonėms Visagalio vardu. Ar aš klystu ir netiesą sakau? *(Ješua tyli)*. Ar esi girdėjęs, kad kuris žemės valdovas pasižymėtų gera širdimi? Aš nesu girdėjęs. Ne, galingieji nežino pasigailėjimo silpniesiems. Ką čia kalbėsim? Laukiniai žvėrys geresni, negu žmonės. Jie net alkani nepuola ir nežudo panašių į save, bet ir jų tarpe stipresnis smaugia be pasigailėjimo silpnesnį. Smauk silpnesnį už save — tai yra vienintelė Dievo tiesa, kurią žemė pažįsta. Taip, taip, jaunasis mano drauge, tai yra vienintelė šio pasaulio tiesa, ir kitokia jame negyvena.

JEŠUA: Klysti, keleivi. Yra dar kita, tikroji tiesa, kurią visi galim ir turim pažinti. Ji meilėje gyvena.

KELEIVIS: O kas yra meilė?

JEŠUA: Meilė artimui. Kai ji įsigalės pasauly, sužydės laimingi Dievo karalystės amžiai. Išnyks tada prievarta, ir avinėlis ramiai ganysis šalia liūto ir hienos...

KELEIVIS *(išdėsto maišelius su valgiu ant kilimėlio)*. Na, taip Rašte pasakyta, bet aš nedrįstu tikėti. Gal žvėrys ir gyvuliai vienas antro ir nesmaugs, bet žmonės?.. *(Krypteli pečiais)*. Ar turtingieji tada pasidalins savo turtais su tais, kurie nieko neturi? Ar valdovai atsisės už vieno stalo su elgetomis? Nuskriaustieji ar atsižadės keršto savo skriaudėjams, aš to nežinau...

JEŠUA: Meilė, kuri užvaldys pasaulį, išlygins visas skriaudas...

KELEIVIS: Na, kas tada bus su Amžinojo įsakymu: dantis už dantį, akis už akį?..

JEŠUA: Amžinasis pasakė: nenoriu, kad nusidėjėlis mirtų, bet kad atgailaudamas gyventų geriems darbams...

KELEIVIS: O jei nepanorės atgailauti, kaip tada? Manai, kad Idumietis atsisės su tavim ir manim už vieno stalo ir pavadins mus savo broliais? Ar gal edomitai liausis skriaudę tautas ir žmones, kurie šiandien dejuoja, sunkaus jungo slegiami?

JEŠUA: Dievo Amžinojo galybė nežino ribų.

KELEIVIS: Taip, taip. Bet jei Amžinasis tokis galingas ir geras, kaip tu manai, kodėl nepadaro taip, kad šiam pasauly visiems būtų gera gyventi, o ne vien tik išrinktiesiems. Kad visi būtų sotūs. Dabar vieniems Jis tikrai geras tėvas, o kitiems — ir jų yra labai labai daug — žiaurus patėvis.

JEŠUA *(ilgu žvilgsniu pažvelgdamas):* Pikta dvasia apsėdo tavo sielą, keleivi. Tavo lūpomis dabar ji kalba.

KELEIVIS: Kodėl pikta dvasia, jei pats turiu galvą ir galiu protauti. Juk geras tėvas nepanorės, kad jo vaikai badautų, kai jis gali juos sočiai pavalgydinti...

JEŠUA: Kas esi, kuris piktažodžiauji Amžinajam ir gundai mano sielą? Atstok nuo manęs, šėtone!

KELEIVIS: Vai, kokis aš šėtonas? Esu vargšas, kuriam nesiseka. Dažnokai man tenka ir alkti ir trokšti. Kaip aš tada norėdavau, kad gerasis mūsų Tėvas, kuris yra danguje, paverstų nors vieną akmenį duonos kepalėliu.

JEŠUA: Ne viena duona turi misti žmogaus siela, bet ir Dievo žodžiu.

KELEIVIS: Kada žmogus alkanas, apie Dievo žodį jis negalvoja. Jokia gera mintis į galvą tada neateina, o piktų, kerštingų, kiek tik nori. *(Išima iš maišo duonos, sūrio, džiovintų vynuogių, alyvų. Visa tai išdėsto ant kilimėlio).*

JEŠUA: Alkanas esu...

KELEIVIS: Taip ir maniau, nes tavo maisto atsargų nematau. Tu alkanas, ir aš jau išalkau. Vargšas nesigaili pasidalinti tuo, ką turi, su dar didesniu vargšu. Sėsk su manim ir valgyk, ką likimas pasiuntė .

JEŠUA *(mėgina atsikelti):* Nusilpau ir nepajėgiu atsikelti.

KELEIVIS: Vai, vai, kokis tu vargšas. Gerokai turėjai badauti, jei tiek nusilpai, jog ir atsikelti nepajėgi. *(Nusišypsojęs).* Matyti, Dievo žodis neatstojo tavo kūnui žemės maisto. *(Padeda Ješuai atsikelti, atveda ir pasodina ant kilimėlio).* Manau, nekartą galvojai, kad gera būtų, jei Visagalis suteiktų tau galią paversti šiuos niekam nenaudingus akmenis duonos kepalėliais. *(Šypsodamasis).* Bet Amžinasis niekam tokios galios suteikti nepanorės, nes numano, kad pamirštų jį žmonės kaip nereikalingą sau ir kaip dievą garbintų tą, kuris juos pasotintų. Tokis juk taptų tikru žmonių tėvu. Nors jis, žemėje gyvendamas, mirtų, kaip miršta visi kiti, bet žmonių atmintyje jis taptų nemirtingas. Oi, kokių gražių pasakų apie jį sudėtų...

JEŠUA *(atstumia nuo savęs valgius):* Negaliu valgyti tavo duonos, nes tavo širdy nėra meilės Dievui, ir kalba tavo pikta!

KELEIVIS: Na, na, valgyk, kad badu nemirtum ir nedėk dabon mano žodžių. Bijok labiau to, kurio žodžiai saldūs kaip medus, nes tasai, kuris pikto siekia, visuomet prisimeta esąs gerų geriausias. *(Valgydamas).* Tiesą pasakius, meilės Dievui nėra mano širdy. Už ką Jį turiu mylėti? Ką gero yra man padaręs Amžinasis? Bet bijoti — bijau ir kaip dar bijau! Žinau, kad Senas dienomis yra rūstus, kaip visi didieji viešpačiai

ir valdovai. Su Juo maži juokai! Esu mažas žmogelis, vargšas, ir jei dar Amžinojo sunki ranka mane paliestų... Oi, oi, kaip negera būtų...

JEŠUA *(kurį laiką tyli, abu kramtydami valgius):* Esi dar nesenas vyras, o tiek kartumo ir nusivylimo tavo žodžiuose...

KELEIVIS: Tiesą sakai — esu nesenas, bet mano vargas senas kaip pasaulis. Kai kada man vaidenasi, kad jau tūkstančius metų gyvenu ir ginčijausi su Praamžiumi dar tada, kai Jis pasaulius kūrė.

JEŠUA *(atidžiai į jį pažvelgdamas):* Man šį akimirksnį irgi pasivaideno, kad aš seniai jau tave pažįstu, keleivi. Gal prieš amžius mūsų sielos buvo susitikusios...

KELEIVIS: Na, labai gerai, kad esame seni pažįstami, bet tu valgyk dabar, kad tavo kūno jėgos sustiprėtų. Aš nesu tavo nei draugas, nei brolis ir net nežinau, kas esi ir kas tave privertė tyruose slapstytis ir alkį kęsti...

JEŠUA: Ne žmonės. Dievo Amžinojo ranka nukreipė čion mano žingsnius, kad per tyrumų tylą prabiltų į mano širdį Jo tiesos žodis.

KELEIVIS: Dar geriau, kad ne žmonės, bet Amžinasis. Ir mane, matyti, kažkokia galia čion vedė, gal tam, kad tave vieno nepalikčiau tyruose ir išgelbėčiau tavo gyvybę; ryt rytą, kai per naktį atsilsėsim, pasodinsiu tave ant asilo, nes pėsčias eiti nepajėgsi, ir nugabensiu pas žmones, kur atsigausi ir galėsi grįžti namo ir imtis sau įprasto darbo. Juk iš tėvų esi paveldėjęs kurį amatą?..

JEŠUA: Mano tėvas dailidė, ir aš padėdavau jam darbuose.

KELEIVIS: Geras, labai geras užsiėmimas. Ir garbingas ir žmonėms naudingas. Laimingesnis būsi, jei dirbsi savo darbą su tėvu, negu tyruose ieškojęs, ko surasti negali. Iš visos širdies tau patariu. Pagalvok tik, kas su tavim būtų atsitikę, jei aš čion nebūčiau paklydęs? Valgyti neturi ko, tyruose nesurasi nieko, kuo galėtum maitinti savo kūną. Namo grįžti pėsčiam nebūtų užtekę jėgų, nes badas tave numarino. Be abejo, būtum tapęs šeolio auka...

JEŠUA: Negąsdink manęs ir negundyk mano sielos veltui, keleivi. Dievas mane globoja. Jo rankoje mano gyvybė, ir jau nenukrypsiu nuo kelio, kurį man nuskyrė Amžinojo balsas.

KELEIVIS: Negundau, tik noriu grąžinti tave tavo tėvams ir žmonėms, kad tavo kūnas netaptų laukinių žvėrių lobiu, o tu elgsiesi, kaip panorėsi. Tai tavo dalykas, kuris man nerūpi. Bet iš geros širdies patariu tau — grįžk pas tėvą savo ir motiną savo.

JEŠUA: Mano Tėvas yra danguje, ir ateity veiksiu, ką man Jo balsas nurodo.

KELEIVIS: Tasai Tėvas, kuris yra danguje, nemėgsta su tokiais kaip mes kalbėtis. Bet jei su tavim kalbasi, nu... *(Krypteli pečiais).*

JEŠUA: Kas nori klausyti Dievo balso, tasai jį girdi.

KELEIVIS: Gal kas girdi, bet aš negirdžiu. Ką gi tau tasai balsas liepia?

JEŠUA: Skelbti, kad Amžinasis yra Meilės Dievas, ir tiesti kelius į Jo karalystę.

KELEIVIS: Meilės Dievas žmonėms nebereikalingas. Todėl meilę skelbdamas, nieko nelaimėsi. Vieni palaikys tave apgaviku, kai nusivils tavo skelbiama tiesa, ir panorės akmenimis užmušti, kiti stengsis tave suimti ir į kryžių prikalti, nes tavo žodžiuose pamatys sau ir savo turtams pavojų... Nieko žmogus tiek nesibaido, kaip meilės tiems, kurių trokšta neapkęsti ir neapkenčia. Alkanas neapkenčia tų, kurie yra sotūs, vargšas neapkenčia turtingųjų, pavydėdamas jiems lėbaus gyvenimo, turtingieji neapkenčia savo valdovo, kuris vienu piršto judėjimu gali sunaikinti jo gerovę, pagrobti turtus. Pagaliau net Amžinasis neapkenčia šėtono... Kiekvienas žmogus ko nors neapkenčia, o tu visiems nori apie meilę kalbėti!..

JEŠUA: Kai žmonės praregės ir supras, kad Dievas yra meilė ir meilėje Dievas, suminkštės jų širdys ir visi taps vienas antram broliai.

KELEIVIS: Oi, oi, kaip tu klysti ir labai klysti! Žmonėms reikalingesnis rūstus Dievas, kurio jie bijo, negu tokis, kuris yra meilė. Tokį Dievą žmonės išjuoktų, o kas panorėtų Jį gerbti, patsai žmonių akyse pagarbos netektų kaipo neprotingas... Tikri vaikai, kurie turi minkštos širdies tėvus, jų nebijo. Nors juos myli, bet klausyti nebeklauso ir jų žodžių negerbia... Na, bet ką mudu čia ginčysimės? Geriau gulsime ir atsilsėsime, šiek tiek badą numarinę. Žmonės sako, kad rytas gudresnis už vakarą ir moko blaiviau žvelgti gyvenimui į akis...

G U N D Y M A I

(nuotrupos)

.....

Ješua iš Nazareto buvo girdėjęs iš Rašto žinovų, kad kiekvienas, kuris nori išgirsti Dievo balsą, turi pasišalinti nuo žmonių ir eiti į tyrus. Amžinasis kalba su mirtingaisiais tiktai tyruose.

Kas gyvena tarp žmonių, paskęsta gyvenimo reikaluose ir jo triukšme, tasai negali išgirsti Dievo žodžio.

Dangaus Viešpats atkreipia savo ausį tik tam, kuris atsipalaiduoja nuo kasdieninio gyvenimo triukšmo ir ieško Dievo tyrų tylumoje.

Tik per tylumą Amžinasis prabyla į žmogaus širdį ir atidengia jam paslaptingą ateitį.

Ješua norėjo išgirsti iš Dievo lūpų, kuriam tikslui Jis yra jį paskyręs ir kodėl davė jam suprasti, ko kiti nesupranta, pajusti, ko kiti nejunta.

Norėjo sužinoti, kodėl Amžinasis yra pasiuntęs jį į pasaulį, šykštų geriems darbams; pasiuntęs gyventi tarp žmonių, kurių sielos niekšybės kupinos.

Tėvui mirus ir motinai išėjus už kito, apleido jisai namus, apleido motiną ir gimines, nes jiems nebuvo reikalingas.

Nekam nebuvo reikalingas šiame pasaulyje, argi ir Dievui irgi nereikalingas?

O jei reikalingas, kuriuo keliu turi eiti, kad atliktų jam paskirtą darbą?

.....

Aš suprantu, kodėl tu atėjai čion badauti. Tu atėjai su Dievu kalbėti, paklausti, kodėl Jo sukurtame pasaulyje vien neteisybė ir prievarta viešpatauja?

Aš tau pasakysiu, kad tu veltui čion atėjai, nes dangus tuščias ir jokio Dievo ten nėra. Jį sugalvojo žmogus iš baimės, kad neliktų vienas pasaulyje be globėjo.

Turi gi žmogus į ką nors atsiremti sielvarto dienose.

Aš žinau, ką tu manai. Tu manai, kad aš piktažodžiauju, taip kalbėdamas ir Dievu abejodamas.

Aš atsakysiu, kad jei Jis ir buvo, dabar yra jau miręs, nes žmogus suabejojo Jo teisybe.

O jei Amžinasis, kaip tu Jį vadini, nei žmogumi nei teisingumu nesirūpina, kam tokis Dievas žmogui reikalingas?

Tu dabar manai, kad žmogus be Dievo negali gyventi. Jei nustotų tikėti Dievu ir Jo teisingumu ir apvaizda, sugriūtų visas pasaulis.

Ką žmogus darys, Dievo netekęs! Patsai pamėgins kurti naujais pamatais pasaulį, ir vargas tiems, kurie priešinsis ir nepanorės jo priimti!

Tu klausi dabar, kokiais pamatais gali žmogus kurti naują pasaulį?

Jei žmogus jau dabar suprato, kad nėra nei gero, nei pikto, nei teisingumo, nei tikros skriaudos, jei jau dabar jis mato, kad kai vienas skriaudžiamas, kitas jo skriaudą savo laimei išnaudoja, kai gera daroma vienam, tuo skriaudžiamas kitas, ką gali sugalvoti žmogaus protas?

Nepasilik užpakalyje, kad nebūtum skriaudžiamas ir išnaudojamas. Geriau skriausti kitus ir išnaudoti savo laimei, negu kad tave kiti skriaustų ir išnaudotų. Atimk iš kito, kas tau nereikalinga, o tu neturi; atimk duoną, nors tasai badautų, bet kad tu nebadautum.

Todėl sakau tau — nepasilik užpakalyje, kad neatsidurtum nelaimingųjų tarpe ir nebūtum skriaudžiamųjų skaičiuje. Stenkis primesti savo valią kitiems, prievartauk kitus, kad patsai nebūtum prievartaujamas.

Tokie bus pamatai santvarkos, kurią sukurs žmogus, savo protu vadovaudamasis.

. . . . . .

— Žmonių širdys visuomet pavydo kupinos. Gerai, kad aš neturiu, ko man žmonės galėtų pavydėti. Bet aš pavydžiu visiems ir man yra ko pavydėti. Net ir tau. Tu manai, kad esi išrinktasis ir todėl atvykai čion į tyrus, kad su Dievu kalbėtaisi, kaip mylimas vaikas kalbasi su tėvu, kurį gerbia ir iš kurio laukia geriausios dalies...

— Mano širdyje nėra nei Dievui pagarbos, nei pasitikėjimo. Aš Jo bijau kaip to, kuris atkakliai mane persekioja. Maldauti, kad pasigailėtų, aš nedrįstu, nes žinau, kad Rūstusis neišgirs mano žodžių. Jei išgirstų, būtų man dar žiauresnis, kad ne iš meilės ir pagarbos kreipiuosi į Jį...

— Meilė žmonėms? Nemanau, kad kuris žmogus būtų mane mylėjęs, tai kodėl aš juos turiu mylėti? Tėvas, broliai ir seserys atstūmė ir išsi-

žadėjo manęs. Negi atsižadėdami iš meilės taip pasielgė. Gal motina mane mylėjo, kaip kiekviena motina myli savo vaiką, bet aš jos nepamenu. Ji mirė, kai buvau kūdikis. Bet man pasakojo, kad ir ji nusiskųsdavo manimi — buvau piktas ir kandžiojau krūtis, kurios mane maitino...

— Taip, aš esu neramus ir siela mano nerami. Kodėl Jis man davė neramią širdį, kodėl Jam prireikė, kad aš ramybės neturėčiau ir niekur jos, net ieškodamas, nesurasčiau, aš nežinau. Ar aš negalėčiau gyventi, kaip kiti gyvena — ramiai, sočiai ir džiaugtis gyvenimo dienomis?

— Ko aš bastausi po pasaulį ir nesėdžiu namie? Aš neturiu namų. Aš kažko ieškau, o ko, pastai nežinau. Ieškosiu, kol surasiu... Kodėl noriu surasti — nežinau...

Sakai, kad piktažodžiauju, ir mano žodžiai pasipiktinimą gimdo tavo širdyje... Bet matau — tavo akys nepiktos, ir veltui stengiesi piktai į mane žiūrėti... Tau gaila manęs, ir todėl man skaudu — aš nenoriu, kad manęs kas gailėtųsi.

Ką tu pasiūlysi žmogui, kad jis pasektų tavimi? Dievo ir artimo meilę? Jam reikia duonos, ne meilės! Jei šių akmenų negali paversti duona, geriau neik į žmones. Grįžk namo...

.....

— Mudu turėjome kažkur anksčiau susitikti. Ne čia, žemėje...

Jei tu ten buvai angelas, aš, matyti, buvau velnias. Jei tu buvai ten su Dievu, aš turėjau būti tavo priešas. Todėl jei tu čia nori gerą atlikti darbą, aš turiu tave gundyti, kad neatliktum...

Žinai, jei nerangus daržininkas laiku neišrauna piktažolių, jos išbujoja ir nugali naudinguosius pasodus. Taip įvyko mūsų pasaulyje, kai Amžinasis pagailėjo tvėrinių, kurie nebuvo dar žmonės... Jie šiandien įsigalėjo ir užvaldė pasaulį. Tikriesiems žmonėms, Dievo sūnums, nebeliko čia vietos...

Jei tu atėjai čion su Dievu kalbėti, matyti, esi vienas iš dar išlikusių tikrųjų žmonių...

— O tu?

— Aš piktažolė Dievo daržuose, aš usnė Dievo soduose... Aš tamsybių sūnus. Kaip nebūtų pasiilgusi mano siela šviesos! Juk nesiilgime to, ką turime, tik to, ko neturime ir surasti nesitikim.

— Ne viena duona žmogaus siela gyvena...

.....

Dabar ir tarp dešimties tūkstančių dvikojų sutvėrimų nesurasi vieno tikro Dievo sūnaus, kurį galėtum pavadinti žmogumi.

Todėl, kad žmonės — gyvuliai ir veisiasi kaip gyvuliai. Jie vaisingi, jų priviso milijonų milijonai. Tikrųjų gi Dievo sūnų skaičius ne nūdienos

mažėja: jie persekiojami ir žudomi tų, kurie pavydi jiems Dieviškos sielos. Praslinks amžiai metų, ir jų nebeliks pasaulyje.

— Vadinasi, tik tu ir aš esame Dievo sūnūs?

— Aš dar noriu įsitikinti, ar tikrai esi Dievo sūnus. Bet aš juo nesu, tą tikrai žinau.

— Kodėl tu taip manai apie save? Ar esi nusivylęs savo siela?

— Man nerūpi dangus, ir Amžinasis nėra mano tėvas. Net patėvis taip nesielgia su savo nemėgiamu posūniu, kaip Jis su manim elgiasi.

Kai Amžinasis kūrė mano sielą, manau, Jis galvojo apie zuikį. Todėl esu bailus kaip zuikis, visų ir visko bijau, ir žmones su manim elgiasi kaip su zuikiu, kiekvienas persekiodamas mane ir ieškodamas man pražūties, net tie, kuriems pikto nesu padaręs.

Ateis laikas, kada tikrų žmonių nebeliks, ir tada įsigalės žvėris žmogus, gyvulys žmogus, ir prasidės žvėries karalystė.

Ko tu neini pas juos? Jie seniai tavęs laukia. Skubėk ten, ir jie paseks tave kaip vienas. Su jais susidėjęs, greičiau įkurdinsi ant žemės savo karališką sostą.

— Sugriauti Romos galybę ir ant jos griuvėsių savą karalystę atkurti — nelengvas dalykas. Negi vienas žmogus, net Dievo padedamas, gali atlikti.

— Taip, Dievas visagalis, aš tuo tikiu, kaip ir tu. Bet Jis nepastovus senelis. Šiandien tave remia ir globoja, o ryt gali atiduoti į priešų rankas. O kodėl, negi gali žinoti ar atspėti?

Aš Dievo sūnų tarpe jaučiausi, kaip dagys lelijų tarpe! Todėl ir pabėgau. Jei būčiau nepabėgęs, būtų išrovę mane, kaip geri daržininkai rauna piktažoles. Aš juk esu tikra piktažolė Dievo sūnų tarpe.

Dievo ar tavo, jei esi vyriausias Jo sūnus, kurio visi laukia, karalystė tik prievarta gali būti įkurdinta, kaip ir visos kitos karalystės ant žemės.

Dangaus karalystė irgi prievartos reikalinga ir prievarta turės remtis.

Jei nori tapti karaliumi be prievartos, nepavydžiu tavo likimui. Tokio valdovo žmonės nenori turėti.

Tai gražūs žodžiai, kuriuos sakai, bet gražūs žodžiai ir pasilieka tik žodžiai.

Kilni širdis! Kas yra toji kilni širdis? Aš nežinau.

Kilnus darbas? Jei įkurdintai čia savo karalystę, aš pasakyčiau, kad atlikai kilnų darbą. Bet kaip jį pavadintų tavo priešai, kurių galybę tu būtum sugriovęs?

Nežinau, kas esu, žmogus ar vienas tų dvikojų gyvulių, kuriuos Amžinasis sutvėrė per apsirikimą (nepastovumą). Esu, matyti, tikrai paprastas galvijas, kuris dar nesurado sau ėdžių.

Ant Taboro kalno

Visuomet dariau, ko nenorėjau daryti, ir elgiausi ne taip, kaip elgtis galvojau. Kodėl aš noriu vieno, o darau visai ką kita? Ar pikta prieštaravimo dvasia apsigyveno mano sieloje?

Patyriau, kad gyvenimas čia tokis, jog ar patsai turi kentėti, ar priversti kitus, kad jie dėl tavęs kentėtų. Buvau pasirinkęs antrąjį kelią, bet likimas man nepalankus: ne kiti, bet aš dėl kitų turiu eiti užsimotu gyvenimo keliu.

Jei tu atėjai atitaisyti Kūrėjo klaidas, manai, kad Jis pakęs? Prisipažins, kad kūrinys netobulas, vadinasi, ir Kūrėjas netobulas? Ne, to nepakęs ir neatleis tau, ir turėsi žūti kančiose.

Kuris įgyvendintų teisybę ir tuo išlygintų Kūrėjo klaidą, tas taptų tikru žmonių draugu, bet daugiau negu draugu — taptų Dievu.

Ne, aš nemanau. Aš patariu tau: nesiek dangaus sosto — jo vistiek nepasieksi. Geriau pasistatyk sau žemėje sostą, galybės sostą, žemės galybės, ir tebūsi Dievu ant žemės, kaip Jis yra danguje.

Vienišas nebūsi — tave paseksiu aš ir visi, kurie apie dangų negalvoja — mes iškelsime tave į padanges ir paskelbsime dievu, geruoju žemės dievu.

Jei tu to nepadarysi, atliks tavo darbą kiti, kurie išaiškins visas pasaulių paslaptis, išmatuos dangaus erdves, kuriose jau nebeliks paslaptingos Amžinojo sostui vietos.

Sako, kad žmogaus kelius saugo ir jį patį globoja Dievo pasiųstasis angelas. Mano kelių niekas nesaugo ir manęs niekas nesaugo.

. . . . . .

Ne tu pirmas kalbi man apie artimo meilę, kuriai įsiviešpatavus turės pasikeisti viso pasaulio veidas.

Aš buvau pas Johananą, kurį žmonės vadina dabar Krikštytoju. Buvau net jo mokiniu tapęs, nes mano nerami siela verčia mane visur prisidėti, kur yra noras pakeisti pasaulio išvaizdą. Bet greitai nusivyliau ir nusivylęs apleidau jį.

Tu neklausi, kodėl juo nusivyliau, bet aš tau pasakysiu kodėl. Jis kalba, kad Dievo Amžinojo viešpatija įvyksianti, kuomet visi žmonės suprasią esą broliai ir gyvens ir elgsis kaip broliai su broliais. Jis iškalbingas, jo žodžiai ugningi ir moka žmonių širdis pagauti.

Bet tai nenauja mintis ir ne jam pirmam įkvėpta.

Kai aš buvau priverstas bėgti iš savo krašto, melecho Erodo*) persekiojamas, draugų apleistas ir net savo tėvo iš namų išguitas, aš patekau į Antiochiją.

Tu nežinai, kas yra Antiochija? Didelis miestas, kuriame daug daug išminčių, ir jų tarpe tokių, kurie mūsų išminčiams ir nesisapnavo.

Nors ten sunkiai vargau, bet visuomet stengiausi paklausyti, ką tie išminčiai kalba.

Žinai, jie tą patį kalbėjo, ką Johananas kalba, tik jų mintys buvo gilesnės ir veikė žmonių protą.

Jo žodžių pagauti visi, kurie klauso, užsidega kilniais jausmais, tik, deja, jų širdis gerais norais nustoja liepsnoti, dar jo žodžių aidui nepraskambėjus.

Bet tau nepatariu jo keliu eiti, nes neprilygsi jam iškalbingumo žožiais ir todėl būsi tik jo silpnas šešėlis, blankus ir nereikšmingas šešėlis.

Ar tokio likimo tu nori savo sielai?

Ne, aš matau, kad tu to nenori. Todėl surask tinkamą sau gyvenimo kelią.

Johananui nepasiseks nieko pasiekti, bet ir tu nieko nepasieksi. Ir žinai kodėl? Aš tau pasakysiu, nors tu manęs neklausi: jis nežino, kas yra tasai tikrasis žmogus ir kokia jo prigimtis.

Aš tau nurodysiu tikrą kelią, nors tu manęs neprašai.

. . . . . .

Žmogus visko pavydi, ko patsai neturi, išskyrus du dalykus: proto ir geros širdies.

Tokiems nepavydi, bet jų neapkenčia, šmeižia ir ieško progos ne tik jiems pakenkti, net pražudyti juos.

Tikri išminčiai nesideda išminčiais ir nesako, kad jie viską žino ir viską nusimano.

Taip daro tik bepročiai parušimai, kurių aptemusios galvos tikros išminties suprasti negali.

Aš perspėju tave, nebūk į juos panašus. . . . .

Dievo žodis, Dievo žodis! . . Dievo žodis dar nei vieno alkano nepasotino.

Jei negali šių akmenų duona paversti, geriau neik su Dievo žodžiais pas alkanus, nes jie pirmiau nori pavalgyti, o tik paskui Dievo žodžių klausyti.

Žmogui visuomet buvo svarbiau patenkinti savo pilvą, negu sielą. . . . .

Kad žmonės pasektų tave, pirmoje eilėje turi pažadėti jiems duonos. Bet iš kur tu imsi duonos. Negi šiuos akmenis paversi duona? Bet to

*) Krėvė šiame rankraštiniame fragmente rašo: Herodo. Red.

padaryti tu negali ir niekas negali. O jei galėtum, taptum didžiausiu Dievo priešu, nes žmonės užmirštų Jį ir imtų tave gerbti kaip Dievą.

Aš žinau, tu nepanorėsi tapti Dievu, nes dar neatėjo valanda, kurioje žmogus bus kaip visažinantis Dievas. Pirmiau žmogus turi išplėšti iš Dievo visas jo paslaptis ir tuo būdu pasiekti Jo galybės ir tapti pasaulio valdovu.

Taigi, kaip suteiksi žmogui duoną, kurios neturi?

Vadinasi, turėsi atimti duoną iš tų, kurie jos turi [daugiau] negu jiems reikia, ir padalinti tarp tų, kuriems jos trūksta.

Bet žmogus uvėrus ir niekuomet neatsižadės net to, kas jam visai nereikalinga, ir geru noru nepasidalins su kitais savo pertekliais.

Tik jėga iš jo galima išplėšti.

Taigi ne meile galima priversti žmones gyventi taip, kad visi būtų laimingi, bet jėgos prievarta. Todėl sakau tau, ne meilėje išganymas, bet jėgoje.

Paimk kalaviją į savo rankas, užkariauk pasaulį ir įsteik jame savo karaliją, savo tvarką.

Priversk žmogų meilėje gyventi ir lygiomis dalintis turtais ir duona.

Kito kelio nėra ir niekas jo nesuras.

Jei tuo keliu negali eiti, grįžk namo ir atsiduok kasdieniniam savo darbui.

Kitų laimingų nepadarysi, bet patsai tapsi laimingas, išvengęs nusivylimų ir radęs patenkinimą ramiame gyvenime sau ir savo artimiems, kurie viename su tavim lizde gyvena.

— Ko patsai neini keliu, kurį man perši?

— Mėginau, norėdamas, bet man nelemta pirmą vaidmenį vaidinti gyvenime — likimas lėmė man vien nepasisekimus. .....

Tu esi jaunas, nepatyręs dar nuo žmogaus nei gero nei blogo. Tu gyvenai tave mylinčių tėvų prieglobstyje, todėl įsivaizdavai, kad meilė gali sujungti visus žmones, kaip ji jungia tėvus su jų vaikais.

Bet ar tu žinai, kad žmogui reikalingas tik tokis Dievas, kuris yra į jį panašus. Kitokio Dievo jis nei įsivaizduoti nei suprasti negali.

Jei žydai vaizduoja sau Dievą kaip rūstų kerštingą valdovą, tai todėl, kad jie patys yra rūstūs ir kerštingi. „Dantis už dantį, akis už akį“ — čia apsireiškė jų siela, kuri privertė juos sukurti sau Dievą pagal jų pačių dvasią ir nuotaikas. .....

Aš žinau, kad tu čia atėjai — atėjai su Dievu kalbėtis tyrumų tyloje.

Nežinau, ar tau Dievas ką atsakė į tavo klausimus, ar aplamai prabilo į tavo širdį, bet gal Jis mane pasiuntė, kad mano lūpomis tau duotų protingus patarimus.

Tu atėjai į tyrumas, manydamas, kad Dievas tylumoje, bet aš tau sakau, kad tu klysti — Dievas yra audroje, ir tik per audrą prabilsta į žmogaus širdį. .....

Tavo sieloje dar nėra nepasitenkinimo žmogumi, nėra nusivylimo, nes patyręs esi dar tik meilę, todėl ir Dievas tau yra mylintis tėvas, panašus į tą, kuris globojo iki šiol tavo dienas, meile jas apgaubdamas.

Tavo Dievas globoja ir rūpinasi tavimi, kaip globojo ir rūpinosi iki šiol tėvas.

Manai, kad tu išlaikysi tokį Dievo vaizdą ir tada, kai susidursi su žmonėmis? .....

Vieni jų buvo su plėšriųjų žvėrių siela, nepasotinamų plėšrumų. Kiti ramūs kaip naminiai gyvulėliai, skirti gyventi kitų naudai ir mirti. Dar kiti gavo bailiųjų paukščių bei bailių gyvulėlių, kurie visų ir viso bijo. Jie žino, kad jiems likimas lėmė būti skriaudžiamiems ir išnaudojamiems, ir jie su tuo apsiprato.

Tie, kurie buvo sutverti plėšriųjų žvėrių ir paukščių pavidalo, nagais ir dantimis prasimušė į pirmas vietas, užvaldė, kas užvaldyti buvo verta, tapo didikais ir valdovais šio pasaulio ir gyvena bailiųjų ir ramiųjų skriauda, minta jų krauju ir prakaitu ir nežino pasigailėjimo. Ir todėl tapo galingi, kad jų plėšrios sielos nežino pasigailėjimo.

Viešpatie, aš žinau, kas tu esi, žinau, kokie stebuklai lydėjo tavo gimimo dieną.

Tu esi tasai, kurį Amžinasis yra seniai pažadėjęs: tas, kuris turi išlyginti klaidas, Amžinojo padarytas, išpirkti kaltes To, kuris klysti neturėjo teisės.

Ko tu tyli, Viešpatie, ko neprabilsti, neparodai savo galios?

Viešpatie, parodyk žmonėms, kas esi, padaryk jų akivaizdoje stebuklą ir jie patikės tavimi, kaip aš tikiu!

Nusileisk iš čia, iš šitos aukštybės tiesiog į minią, kuri ten juda kaip skruzdėlynas.

Aš žinau, kad tau tai nieko nereiškia: nematomi Dievo angelai nuleis tave, savo sparnais nešdami, ant žemės.

Kaip nusigąs visi žiaurieji širdimi ir plėšrieji siela, nes supras, kad atėjo į pasaulį seniai žadėtasis žmonių Lygintojas.

Tu savo stebuklais padrąsinsi ramiuosius ir bailios sielos žmones! Jie sukils kaip vienas prieš tuos, kurie iki šiol juos niekino, kankino, jų krauju ir prakaitu mito. O juk tų pažemintųjų kaip smėlio jūrų dugne. Kas pasipriešins jiems, kai jie gaus iš tavo sielos drąsos, pasitikės tavimi ir savimi.

Kokią audrą sukelsi, Viešpatie, pasaulyje! .....

Aš negaliu pakęsti, kad yra ramių, kai aš nesurandu ramybės; yra patenkintų, kai aš nepažįstu, kas yra pasitenkinimas; yra laimingų, kai aš vien tik nelaimes ir vargą randu gyvenimo kelionėje. Visa tai man jau nusibodo, ir aš siela pavargau. .....

Mano širdyje kovoja Dievas su velniu, ir todėl nerandu vietos, kur galėčiau ramiai atsilsėti. .....

Mirsime, ir viskas pasibaigs mums. Negi Amžinasis domisi esybėmis, kurių gyvenimo metų jis net nepastebi. .....

Kas man pasakys, kodėl aš atėjau į šį pasaulį. Kas išaiškins, kam reikia, kad aš būčiau nelaimingas ir niekados ramybės neturėčiau. .....

Mano sąžinė — tai kirminas, kuris ėda širdį ir neleidžia man būti, kuo noriu būti. .....

Tik rami širdis gali pažinti meilę Dievui ir savo artimui. .....

Amžių reikia, kad žmogus atprastų prievartą naudoti. O gal ir tų amžių neužteks Viešpačiui, ir Dievo kantrybė išseks anksčiau, negu žmogus suspės tapti Dievo teisybės sūnumi.

Aš ilgai gyvenau pasauly, bet nepastebėjau, kad žmogus būtų tapęs geresnis ir mielaširdingesnis artimui savo. .....

Alkanas kurčias Dievo žodžiui. Pirmiau jį pavalgydink, o tada reikalauk, kad Dievą ir Jo žodžius prisimintų. .....

Padaryk stebuklą ir aš pagerbsiu tave, Viešpatie, ir patikėsiu, kad tu tikrai esi geras ir rūpiniesi (nelaimingu) žmogumi. .....

Aš nežinau, kas buvau ir kas esu, bet žinau, ko noriu. Jei tau skirta pasaulį užvaldyti, aš noriu jį valdyti tavo vardu, būti tavo vietininku, bet vykdyti jame savo valią. .....

Kas neapykantą skelbia ir kerštą, tasai nėra Amžinojo draugas, nes kerštą Amžinasis pasiliko sau. .....

PALAIDOS NUOTRUPOS

Kodėl ištinka mus skausmas, Viešpatie, kai norime patirti malonumą? Kodėl mums kelią pastoja nelaimės, kai tikimės laimę surasti?

Kodėl, kai linksminamės ir gėrimės Tavo pasaulio grožiu ir norime džiaugtis Tavo malone, Tavo dovanomis, ateina priešas, netikėtai ateina ir pagriebia, ką turime, nužudo, kurie mums brangiausi — ir mūsų džiaugsmas virsta sielvartu ir nusivylimu Tavo teisybe?

Kodėl, Viešpatie, aplankai mus badu ir maru, nuo kurių nėra apsaugoti net tie, kurie nieku nėra Tau nusidėję?..

Viešpatie, ar ne Tu esi kaltas, kad skausmo valandomis imam nepasitikėti Tavimi, nes imam manyti, kad Tu neturi žmogui gailestingumo ir teisybės, arba nesi Visagalis...

Ar žmogus yra kaltas, kad sielvarto valandoje suabejoja, kad Tu esi.

Ar ne tu būsi kaltas, Viešpatie, kad suabejos Tavimi žmonių širdys.

Ar bus kalti, kurie tars žmonėms nusiminimo valandoje:

— Šaukėtės Amžinojo pagalbos ir jos nesusilaukėte, ieškojote dangaus teisingumo ir jo nesuradote, maldavote Viešpatį ramybės ir jos negavote, nes dangus yra tuščias ir jame Dievo nėra. Tuščias yra dangaus sostas.

Ar kalti bus tie, kurie jų žodžių paklausys ir tars savo širdyje: Nėra Dievo ir Jo sostas tuščias. .....

Johanan: Tenenusimena Jūsų širdys! Dar valandėlė, ir pamatysite Dievo pasiųstąjį Išganytoją. .....

Šioji tauta nepajėgia atverti savo širdies ir proto šviesai, kilnioms mintims ir meilei ir dar didžiuojasi Tavo meilės globa.

Argi galimas daiktas, Viešpatie, kad Tu ją tokią pasirinkai ir pamilai?

Ar ne melas, ką skelbia Tavo vardu mokytojai ir Tavo žodžių aiškintojai? .....

Esu visų tėvas ir visas pasaulis mano kūdikis, nes kančiose pagimdžiau jį.

Esu meilės šaltinis. Kodėl padarėte mane pabaisa ir mano vardu pridengėte savo piktus darbus (ir, mano vardu prisidengę, darote niekšybes, kuriomis piktinasi mano siela).

Vargas jums, kai pasieks jus mano rūstybės diena (ranka). .....

Jūs dedatės mano tarnais, o esate nusikaltėliai mano akyse, nes apgaulei išnaudojate mano vardą, savanaudžiai! .....

Jūs, kurie dedatės žmonių mokytojais, ir jūs, kurie sakotės esą mano didybės ir garbės tarnai, ar ne išnaudojate vargšų, dargi savo sieloje juos pajuokdami. .....

Ar nedavė Amžinasis žmogui įstatymų, kad jų laikytųsi; proto, kad suprastų, ir sąžinės, kad ji perspėdama kalbėtų, kai nuo tiesos kelio jis nuklysta.

Ko dar turi žmogus reikalauti iš Amžinojo? .....

Tu savo dievą sukūrei, kuris panašus į tave: kerštо, neapykantos ir pavydo. Kitokio dievo tavo siela nesugeba suprasti. .....

Ar nepavydi savo broliui, kai jis iškyla viena pėda virš tavo galvos.

Ar negimsta tavo širdyje pavydo ir neapykantos jam tik todėl, kad jis prašoko tave. .....

Tu norėtum, kad jis šaukšte paskęstų, nes net garbinga jo mirtis tau pavydo skausmą suteiktų. .....

Tu apspiaudai visa, kas turėtų būti šventa, jei tavo siela nebūtų pavydo kupina.

Tu dergi viską tik todėl, kad tai iškyla virš menkutės tavo sielos. .....

Nėra tavo sieloje meilės, ir todėl turi tave apleisti Meilės Dievas.

Ir tapsi tu visų niekinamas klajūnas, nes tu visus niekinai. .....

Gailėjaisi duonos ateiviui, nes toji duona buvo tavo, kaip tu manei; turėsi patsai patirti ateivio duonos skonį, kad suprastum, kaip tu Dievui ir žmogui nusidėjai. .....

Svetimus dievus garbinai, savo paneigdamas, todėl patirsi, kad svetimi tau nepadės. .....

Pavydas ėdė tavo širdį dieną ir naktį — pavydėsi dabar tų dienų, kurios praėjo, nes laukia tavęs tamsi benamio ateitis... .....

Su Dievu tu sutartį sudarei, kad Jis tau turi teikti žemės gėrybes, jei tu garbini. .....

Meilės nebėra tavo širdyje nei Dievui, nei žmogui. Todėl joje apsigyveno neapykanta. .....

Neapykanta gyvenai ir patirsi neapykantą, kad suprastum, kaip tu Dievui ir žmogui nusidėjai. .....

Tu negerbei nei kilnios širdies, nei nieko, kas kilnu, todėl būsi tarp bešir-džių ištremtas, kad suprastum, kaip tu Dievui ir broliui nusidėjai. .....

Tas pranašas, kuris stebuklus daro, nėra mums žadėtasis Mesijas, Jo ranka nepakels kalavijo prieš mūsų skriaudėjus ir nesuteiks mums galios, apie kurią svajojam.

— O aš tau sakau, kad Jis tikrasis Mesijas. Jo žodis galingesnis, negu kalavijo prievarta.

Laimingi, kurie Jo žodžiais tiki. .....

(Jonas Krikštytojas). Viešpatie, aš tikiu, kad Tu nori nelaimingie-siems suteikti laimės, alkaniems duonos ir pavargusiems atilsio...

Bet, Viešpatie, ar mano žodis įveiks žemės galingųjų širdis, nes jos kietesnės negu akmenys, kuriais nusėta ši nederlingoji tyruma.

Nepaklausys jie mano balso, ir nepanorės liautis išnaudoti ir skriausti silpnuosius, nes akmuo negali pajusti pasigailėjimo. .....

Tavo veidas ir rankos kalba, kad svetimu prakaitu maitinies. Atleisk vergus ir grąžink laisvę žmonėms, kurie kaip tu pagal Dievo išvaizdą su-kurti, ir Viešpats malonesne akimi pažvelgs į tave ir atleis tau tavo nusi-kaltimus. .....

Kam krauni atsargai turtus, jei nežinai dienos, kuri bus paskutinė tavo gyvenimo diena.

Tu krauni lobius, kai aplinkui tavęs gyvena skurdas ir badas.

Pasidalink savo pertekliais su tais, kurie skursta, ir rasi pasigailėjimą baisioje dienoje. .....

Kiekvienas darbas yra žmogui atliekamas. Ne darbas nuodėmę gimdo žmogaus širdyje, bet pikta širdis padaro geriausią darbą nuodėmingą.

— Viešpatie, aš esu muitininkas, kurio neapkenčia kiekvienas žydas. Bet jei šio darbo atsisakysiu, liks alkana mano šeima.

— Nebūsi pasmerktas dėl šio darbo Teisingojo akyse, jei nereikalausi iš žmonių daugiau, negu nustatyta, ir pasigailėsi tų, kurie šiandien ne-gali atsilyginti, suteikdamas laiko, kad galėtų atsilyginti kitą dieną. .....

Kareivis: — Mokytojau, ką turiu daryti, kad būčiau Viešpačiui ma-lonus?

Johanan: — Pasitenkink, ką gauni už savo darbą, ir nenaudok savo naudai prievartos prieš silpnesnį brolį. .....

Ar Tu nevaldai pasaulio ir Tau visai nerūpi tie, kurie Tavimi ir Tavo globa pasitiki. Kodėl tada reikalauji, kad garbintume Tave ir Tau melstumės?

Ne sau, net ne žmonėms noriu patarnauti, bet ieškoti teisybės, Tavo teisybės, Viešpatie. Kur surasiu kelią pas Tave, Viešpatie, kad atsilsėtų mano širdis.

P A A I Š K I N I M A I

(Šv. Rašto citatos imtos iš arkivysk. J. Skvirecko vertimų: Sen. Testamento (2-os laidos, 1955–58) ir Nauj. Testamento (4-tos laidos, 1947). Taip pat ir Šv. Rašto knygų pavadinimai citatose nurodomi tokie pat kaip ir Skvirecko vertimuose).

Aaronas — pirmasis žydų vyriausiasis kunigas, Mozės brolis. Jo įpėdiniai buvo skirti būti kunigais (Iš. 29:9). Tad kunigai Sen. Testamente tolydžio vadinami Aarono sūnumis (pvz. Kun. 1:5 ir kt.). Tas posakis yra ir Krėvės veikale; antai sadukimai puola Matiją ben Margalotą: „Šunie, nedrįsk užgaulioti Aarono sūnų" (psl. 120). Johananas (Jonas Krikštytojas), kuris buvo kun. Zacharijo sūnus, vadinamas Aarono ainiu (psl. 387). Nurodydamas, kad Johananui jau atėjęs laikas vesti, jo mokytojas Joelis sako: „Tepasirenka iš Aarono dukterų, kuri labiausiai patinka" (psl. 387). Tais pačiais žodžiais evangelijoje apibūdinama Zacharijo žmona, kuri „buvo iš Aarono dukterų" (Luk. 1:5).

Abraomas — žydų patriarchas, „daugelio tautų tėvas" (Prad. 17:5). Žydai vadinami Abraomo vaikais (Jon. 8:37) ar ainiais (Jon. 8:33). Sėdėti ant Abraomo kelių (Skvireckas verčia: Abraomo prieglobstyje) — patekti po mirties rojun (Luk. 16:22, 23). Johananas sako Ješuai: „Tavo tėvas, matyti, buvo geras žmogus ir padorus žydas, jei manai, kad jis yra danguje ir ten sėdi ant Abraomo kelių" (psl. 228).

Agada, arba Hagada, — literatūrinė (ne ritualinė ar juridinė) Talmudo dalis, apimanti didaktinius pasakojimus, prilyginimus, legendas. Agados velenas (psl. 322): sen. žydų knygos buvo suvynioto ritinio formos. Plg. „Suvyniojęs knygą, jis atidavė ją tarnui" (Luk. 4:20). Krėvės veikale Barraba sako: „Man įkyrėjo tėvo namuose ištisas dienas sėdėti, akis įbedus į Rašto ir Toros ritulius" (psl. 81).

Alma (hebr. „jauna moteris, mergina"; graik. Septuagintos vertime: partenos, lot. Vulgatoje: virgo). Tas žodis randamas Izaijo (Ješajo) pranašystėje: „Štai mergaitė pradėjo ir gimdo sūnų ir vadina jį vardu Emanuelis" (Ješ. 7:14). Nauj. Testamente tie pranašo žodžiai taikomi Marijai (Mat. 1:22–23). Krėvės veikale taip kreipiasi į Mirjamą pas žadėtąjį traukiančių ginkluotųjų būrio vadas: „Kas esi, Alma" (psl. 85). Kitoje vietoje Jehuda iš Kerioto pavadina Ješuą Almos Mirjamos sūnumi (psl. 218).

Am-aarec, arba am-haares (hebr. „kaimiečiai“) — liaudis, prastuomenė. Fariziejai ne be tam tikros paniekos taip vadindavo bemokslius, taigi Įstatymo gerai nežinojusius ir jo reikalavimų tiksliai nesilaikiusius. „Tuomet parisiejai jiems tarė: ...Bet prakeikta ta minia, kuri nežino istatymo“ (Jon. 7:47–49). Krėvės veikale Samuelis guodžiasi: „...aš tik menkas am-aarec, kas ir kalbėti. Jie [t.y. parušimai] visi žino, kas yra Toroje; o iš kur žinos senas Samuelis, kad jo niekas tiek nemokė“ (psl. 340).

Amen (hebr. „iš tikrųjų; taip“) — tai buvo įprastinis žydų atsakymas į maldos žodžius sinagogoje ar namuose. Nauj. Testamente jis buvo vartojamas ar sakinio pradžioje (Mat. 5:18; Skvirecko vertime: iš tikrųjų) ar pabaigoje (Rom. 1:25 ir kt.). Ilgainiui tapo baigiamuoju maldos žodžiu.

Antiochija — senovės Sirijos sostinė, labai svarbus ano meto kultūros židinys. Ten gyveno daug žydų ir savo būstinę turėjo Romos gubernatorius, kurio valdžiai priklausė ir Palestina. Antiochijoje įsikūrė pirmoji krikščionių bendruomenė už Palestinos ribų.

Apaštalas (graik. „pasiuntinys“) — asmuo, siunčiamas duotajam uždaviniui atlikti. Šia bendrąja prasme žodis vartojamas nekartą ir Nauj. Testamente (2 Kor. 8:23, Pilyp. 2:25 ir kt.). Jis gretinamas (kiti tai betgi neigia) ir su tam tikrais žydų pareigūnais, vad. šaliah, per kuriuos pvz. Sinedrionas palaikė ryšius su tolimesnėmis (ypač diasporoje) bendruomenėmis ir kurie vėlesniųjų autorių graikiškuose raštuose buvo apostolais vadinami. Ilgainiui tas žodis įgavo specifinę dvylikos Kristaus mokinių reikšmę: „Išaušus jis pasivadino savo mokytinius ir išsirinko iš jų tarpo dvylika (kuriuos jis ir apaštalais pramine)...“ (Luk. 6:13).

Aristobulas — Erodo ir Mirjamos sūnus, kuris su broliu Aleksandru buvo apkaltintas sąmokslu prieš Erodo gyvybę ir drauge nužudytas 7 m. pr. Kr., o ne prieš pat Erodo mirtį (atseit, 4 m. pr. Kr.), kaip rašoma Krėvės veikale. Aristobulas čia supainiotas su vyresniuoju Erodo sūnumi Antipateriu, kurio motina buvo pirmoji Erodo žmona idumietė Doris ir kuris Erodo įsakymu buvo nužudytas 5 dienos prieš paties Erodo mirtį; tad irgi ne tą pačią dieną, kai mirė Erodas.

Aukščiausias šventikas — taip Krėvės veikale vadinamas vyriausiasis žydų kunigas. Pirmasis buvo Aaronas (žr.), paskiau jo įpėdiniai. Vyr. kunigo pareigos buvo paveldimos ir einamos ligi mirties. Be bendrinių kunigo pareigų vyr. kunigas kartą metuose, per vad. jom kippurim šventę (J. Skvireckas verčia: Permaldavimo diena — Kun. 16:30), įžengdavo švenčiausiojon maldyklos dalin. Apie tai užsimenama ir Krėvės veikale, aprašant, kaip įėjęs šventyklon ir atsiradęs „prie visų švenčiausios angos, ...praskleidė Ješua užuolaidą ir... žengė per slenkstį, kurį drįsdavo peržengti tik aukščiausias Amžinojo šventikas“ (psl. 223–224). Vyr. kunigas patepdavo šv. aliejum naujus karalius. Hasmonėjų (žr. Makkabiai) dinastijos metu vyr. kunigai tapo drauge ir krašto valdovais (I Mak. 14:41–47). Erodas, nuvertęs Hasmonėjus nuo sosto, ėmė vyr. kunigus skirti savo nuožiūra. Po Erodo tą teisę pasilaikė ir romėnų valdžia. Antai netgi pareiginiai vyr. kunigų drabužiai buvo romėnų laikomi Antonijos tvirtovėje (Jeruzalės šventyklos sklypo šiaurės vakarų kampe) ir išduodami naudotis tik švenčių metu.

Vyr. kunigo priklausomumas nuo Erodo atsispindi ir Krėvės veikale. Štai Erodas sako Hannahui užtikrindamas, kad jį visada laikys vyr. kunigo pareigose: „Kol mano akys džiaugsis dienos šviesa, jos nepamatys ant kitos krūtinės efodo [žr.], vien tik ant tavo" (psl. 131). Betgi iš tikrųjų Hannahą (žr.) vyr. kunigu paskyrė Sirijos gubernatorius Quirinius 6 m. po Kr., taigi jau dešimčiai metų praėjus po Erodo mirties.

Kad ir priklausomi nuo pasaulietinės valdžios, vyr. kunigai ir toliau naudojosi tradicine žydų tautos pagarba. Antai, kai šv. Povilas ėmė priekaištauti jį mušti paliepusiam vyr. kunigui, „čia pat stovėjusieji atsiliepė: Tu piktžodžiauji vyriausiam Dievo kunigui? Povilas atsakė: Broliai, aš nežinojau, kad jis vyriausias kunigas. Nes yra parašyta: Savo tautos vyriausiajam nepiktžodžiausi" (Ap. darb. 23:4–5). Taip ir Hannahas, išgirdęs jam taikytą piktą priekaištą, atsako: „Matijau ben Margalotai, ar patsai nesi pasmerkimo nusipelnęs savo žodžiais? Yra pasakyta: Neužgausi prieštaravimu aukščiausiam Amžinojo tarnui ir nežeminsi to, kuris išrinktųjų tautai atstovauja prieš Mano veidą" (psl. 118–119); tam pritarė ir kiti Sinedriono nariai.

Barraba, tiksliau būtų Barabba („tėvo sūnus", iš aramėj. bar, „sūnus", ir abba, „tėvas", plg. Mork. 14:36; graik. Barabbas, Skvirecko vertime: Barabas) — evangelijose minimas žmogžudys, kuris, Romos prokuratoriui Pontijui Pilotui pasiūlius švenčių proga paleisti vieną iš mirti nuteistųjų, buvo žydų minios pasirinktas vietoje Kristaus. Nors daugiau jokių žinių apie Barrabą nėra, bet ir iš to, kas trumpai apie jį pasakyta evangelijose, galima manyti, kad tai nebuvo šiaipjau paprastas plėšikas, o greičiau maištininkas prieš romėnų valdžią (gal dėl to ir buvo minios pasirinktas?), kurių anuo metu Palestinoje, kaip matyti iš Juozapo Flavijaus raštų, tikrai nestigo. Mato evangelijoje (27:16) Barraba vadinamas „žymiu kaliniu", o Morkaus evang. (15:7) rašoma, kad Barraba „sugautas draug su maištininkais; maište jis buvo užmušęs žmogų". Taip pat ir Luko evang. (23:19) nurodoma, kad Barraba „dėl kažkokio mieste padaryto maišto ir žmogžudystės buvo įmestas į kalėjimą". Būdinga, kad Jono evang. (18:40) graikiškame originale Barraba vadinamas žodžiu „lestes" (J. Skvirecko vertime: galvažudys), o Juozapas Flavijus labai dažnai tą žodį vartoja kaip zelotų (žr.) sinonimą. Tad Barraba, galimas dalykas, bus buvęs zelotų vadas (plg. Encyclopaedia of Religion and Ethics, XII 1951, psl. 851). Krėvės veikale Barraba kartą ir buvo pavadintas sikarių (žr.), taigi kraštutiniųjų zelotų, vadu (psl. 73). Tiesa, evangelijose minimo Barrabos epizodo nėra Krėvės veikale, bet jis nėra baigtas ir iki anų įvykių nesiekia. Barrabos tolimesnį likimą tačiau galime lyg ir nujausti iš jį prakeikiančio Jehudos iš Kerioto žodžių: „Tebūsi amžinai žmogžudžio vardu vadinamas ir teniekins tave visi amžiai" (psl. 170).

Krėvės veikale yra dar ir kitas epizodinis Barraba (psl. 87 tt), kuris dialoge nepakankamai išskirtas nuo pagrindinio Barrabos ir gali sukelti kiek painiavos skaitytojui.

Belialis — piktoji dvasia, velnias (plg. 2 Kor. 6:15). Belialio sūnus — blogas, niekam tikęs žmogus.

Belzebubas, Beelzebubas ar Beelzebulas — Nauj. Testamente velnių kunigaikštis (Mat. 12:24) ar velnių vyriausiasis (Mork. 3:22, Luk. 11:15). Mat, žydai laikydavo demonais pagonių dievus, o Belzebubo vardas yra kilęs iš Sen. Testamente minimo (4 Kar. 1:2) filistinų dievo, garbinto Ekrono (Akarono) mieste, Baal-zebub („musių viešpats"), kuris saugojęs nuo vabzdžių, taip kankinančiai įkyrių šiltame krašte.

Ben (hebr. „sūnus") — asmenvardžiuose vartojamas žodelis tėvo vardui pažymėti. Krėvės veikale (net tame pačiame skyriuje) nekartą vartojamos abi formos; pvz. Jehuda ben Dovydas (psl. 331) ir Jehuda, Dovydo sūnus (psl. 341).

Ben-Hinono (tiksliau: Ben Hinnomo, „Hinnomo sūnų") ar Hinnomo slėnis — vieta į pietų vakarus nuo Jeruzalės, kurioje kadaise buvo aukojami vaikai dievui Molochui, o vėlesniais laikais buvo deginamos miesto atmatos, nuteistųjų lavonai ir kritę gyvuliai; tuo tikslu slėnyje nuolat degė didelė ugnis. Iš hebr. formos ge-Hinnom („Hinnomo slėnis") kilo lot.-graik. gehenna,kuri Nauj. Testamente tapo pragaro sinonimu (plg. Mat. 10:28 ir kt.).

Bethamidrašas (hebr. bet ha-midraš, „mokymosi namai") — tai lyg ir aukštesnioji mokykla (pradinė mokykla, kur mokėsi vaikai, vadinosi bet hasefer), kurioje soferimai (žr.) aiškino savo klausytojams Įstatymą. Jeruzalėje tuo tikslu buvo renkamasi šventyklos kieme (Luk. 2:46). Taip yra ir Krėvės veikale: „Buvo ankstyvas Viešpaties rytas. Jo Namuose Tikinčiųjų kiemas, kur paprastomis dienomis susirinkdavo išminčiai ir mokytojai su savo mokiniais Dievo žodį aiškinti, buvo dar tuščias" (psl. 228). Klausytojai paprastai sėdėdavo prie mokytojo kojų (plg. Ap. darb. 22:3). Ir Krėvės veikale skaitome: „Jaunas būdamas jis sėdėjo pas Hillelio kojas Jeruzalėje ir klausė švento vyro išminties žodžių" (psl. 72; panašiai psl. 251, 322).

Betlehemas (hebr. „duonos namai") — Betliejus, Kristaus gimimo vieta. Erodui klausiant, kur turįs gimti Žadėtasis, Hillelis atsako: „Yra pasakyta: Tu, Betlehem, nors esi nežymus kitų miestų tarpe, bet iš tavo sūnų kils Išganytojas, kurį esu pažadėjęs" (psl. 52; plg. Mat. 2:6).

Cezaris (lot. Caesar) — Romos imperatorių titulas. Iš pradžių tai tebuvo pavardė vienos patricijų šeimos, kurios išgarsėjęs narys buvo Caius Julius Caesar (100–44 pr. Kr.). Pastarojo įsūnis ir įpėdinis Augustas Oktavijanas Cezario vardą įtraukė imperatorių titulan. Iš to žodžio yra kilę vokiečių „kaizeris" ir rusų „caras", taip pat ir liet. „ciesorius" (iš lenk. cesarz ar gudų ciesar'). Nauj Testamente tai yra įprastinis Romos imperatorių pavadinimas: „Penkioliktais ciesoriaus Tiberijaus viešpatavimo metais..." (Luk. 3:1). Krėvės veikale tas žodis pavartojamas dar ir kaip apskritai karaliaus sinonimas, pvz. „Kad aš turėtau tokias ruimingas pilis, kaip turi edomitų cezariai" (psl. 351).

Chava (hebr. „gyvybė; gyvybę teikianti") — Ieva. Sen. Testamente tas vardas randamas du kartus (Prad. 3:20, 4:1).

Cherubai, arba cherubimai (hebr. cherub, daugisk.: cherubim) — dangiško. sios būtybės, aukščiausios klasės angelai. Sen. Testamente jie yra Dievo garbės palydovai bei šventųjų vietų saugotojai; pvz. su liepsniniais kardais saugojo kelią rojun prie gyvybės medžio (Prad. 3:24).

Chitonas — lininiai ar vilnoniai sen. graikų marškiniai; romėnų tunikos atitikmuo.

Dievo sūnūs — Krėvės veikale (psl. 246–256, 290–307, 390–400) tai lyg kokia pirminė krikščionių bendruomenė, besivadinanti Dievo sūnumis (nes Dievas esąs visų Tėvas) ir savitarpyje broliais, tikrai krikščioniškai skelbianti visų žmonių ir net priešų meilę (nes „Dangiškam Tėvui nebėra nei žydo nei heleno" — psl. 247; plg. Gal. 3:28), gyvenanti bendrai ir dirbanti kiekvienam skirtąjį rankų darbą, kasdien bendrai besimeldžianti (Tėve mūsų), atliekanti bendrą viešą nusikaltimų išpažintį ir susirenkanti prie eucharistijos stalo, valdoma vyresniųjų (episkopo ir presbiterių), lankoma Dievo Pirmagimio Sūnaus pasiuntinių-apaštalų su „gera naujiena" (žr.) ir laukianti netrukus iš dangaus nužengti turinčio Dievo Pirmagimio Sūnaus.

Vienas iš Dievo sūnų bendruomenės narių, Jehudos iš Kerioto paklaustas, davė jam tokį paaiškinimą: „Yra Rašte pasakyta: kada žmonės ėmė daugintis ant žemės ir gimė jiems dukterys, tada Dievo sūnūs, angelai, pamatę, kad žmonių dukterys yra gražios, ėmė jas sau žmonomis... Mes esame anų Dievo sūnų ainiai, ir todėl Dangiškas Tėvas pavadino mus savo sūnumis ir paliepė gyventi visiems kaip viena šeima, būti vienas antram broliu" (psl. 393–394). Tas padavimas randamas ir Sen. Testamente (Prad. 6:1 tt.), bet šiaipjau Dievo sūnų bendruomenė yra Nauj. Testamento dvasios persunkta. Dievas Nauj. Testamente — tai „jūsų Dangiškasis Tėvas" (Mat. 5:48, 6:14; beje, ir Krėvės veikale Dievo sūnūs Dievą tolydžio vadina Dangiškuoju Tėvu), tad ir terminas „Dievo vaikai" daug kartų čia randamas: „Žiūrėkite, kokią meilę Tėvas mums suteikė, kad mes visi vadinamės Dievo vaikais ir esame" (1 Jon. 3:1).

Dievo sūnų bendruomenė turi bendrų bruožų su pirmojoje veikalo dalyje aprašytaisiais esėjais (gal tai net ir ta pati bendruomenė, nors autoriaus jų esėjais ir nepavadina), su kuriais Krėvė, kaip ir kai kurie istorikai, siejo krikščionybės pradžią. Galimas dalykas, kad Krėvė tuos Dievo sūnus gretino ir su Filono pirmame amž. po Kr. aprašytąja Egipto žydų (beje, Krėvės Dievo sūnūs gyvena Hagaros kaime Palestinoje ir Egipto Aleksandrijoje) vienuoliška asketine bendruomene, vad. terapeutais, kuriuos bažnyčios istorikas IV amž. Cezarėjos vysk. Eusebius laikė (vėlesniųjų tyrinėtojų nuomone, klaidingai) ankstyvųjų krikščionių sekta. Anot E. Renano, kas skaitė Filono veikalą „De vita contemplativa", turėjęs įsitikinti, kad krikščionybės šaknys glūdinčios I ir II amž. judaizme (Histoire du peuple d'Israel, V 1893 psl. 380). Kiek Dievo sūnų aprašyme yra laisvos literatūrinės kūrybos, savaip interpretuojant krikščionybės kilmę, o kiek atsiremiama šaltiniais bei literatūra, tai būtų jau specialesnio tyrinėjimo reikalas.

Dovydas (hebr. David, „mylimasis") — žymiausias žydų karalius (apie 1042 972 pr. Kr.). Jis labai sustiprino valstybę ir Jeruzalę padarė politine ir religine Izraelio sostine. Dovydas buvo „geriausias Izraelio giesmininkas" (2 Kar. 23:1), ir jam priskiriamas daugumas psalmių. „Iš jo giminės Dievas,

kaip buvo žadėjęs, išvedė Izraeliui Gelbėtoją Jėzų" (Ap. darb. 13:23). Tad Nauj. Testamente Kristus nekartą vadinamas Dovydo sūnumi (Mat. 21:15 ir kt.).

Iš Dovydo giminės yra ir Krėvės Ješua. Kai jam gimstant pasirodė nematyta baisi žvaigždė danguje ir Simonas pareiškė mintį, gal čia gimęs Žadėtasis, vyriausias piemuo sakė: „Mokyti ir apie Raštą nusimaną vyrai sako, kad Žadėtasis kilsiąs iš Dovydo namų atžalos... Negi tu, senas keleivi, esi melechų kilmės vyras, o ne prastas dailidė". Juozapas nutylėjo, bet „Simono žodžiai giliai įstrigo į jo širdį. Iš savo tėvų ir senelių žinojo Juozapas, kad jis yra Dovydo namų suvytusi ir skurde paskendusi atžala" (psl. 34). Kalbėdamasis su Johananu, jaunasis Ješua užsimena: „...tėvas man sakė, kad esu nuskurdusi melecho Dovydo sėklos atžala" (psl. 232).

Drabužius perplėšti — žydų paprotys dideliam liūdesiui pareikšti, paliudytas ir Sen. ir Nauj. Testamente (4 Kar. 18:37, 19:1, Ap. darb. 14:13). Pasmerkus Sinedrione Ješuą, „Hannahas perplėšė savo rūbus nuo viršaus iki žemės ir atsisėdo ant aslos kaipo tasai, kur sielvarto ir nusiminimo pagautas" (psl. 380). Nauj Testamente betgi savo drabužius perplėšė ne Hannahas, o Kajafa, pasipiktinęs tariamuoju Kristaus piktažodžiavimu (Mat. 26:65).

Duoną laužyti, o ne pvz. ją raikyti, buvo tada bendras paprotys. Tai darydavo šeimininkas. Norėdamas pavalgydinti jo klausyti susirinkusią minią, Jėzus „paėmė penkis kepalus duonos... laužė ir davė duonos savo mokytiniams, o mokytiniai minioms" (Mat. 14:19). Vaišingumo paprotys Orento kraštuose iš seno buvo laikomas dorybe ir pareiga. Jis labai vertinamas Sen. Testamente (Prad. 19:1–3 ir kt.). Gyrė jį ir Kristus (Mat. 25:35–40). Bendras valgymas buvo ir draugystės ženklas: „Atvykusieji... laužė duoną ir, padažę į druską, dalijosi ja su šeimininkais, kaipo ženklu, kad nėra pikta sumaniusios jų širdys. Taip pareiškę savo draugiškumo jausmus..." (psl. 72–73). Todėl ir psalmėje skundžiamasi: „Net ir mano prietelis, kuriuo pasitikėjau, kurs valgė su manimi duoną, kėlė prieš mane kulną" (Ps. 40:10). Taip ir Juozapas, pritrenktas Dievo gerumu abejojančio Jehudos iš Kerioto žodžių, sako jam: „Liaukis Amžinąjį žodžiais rūstinęs, kad man netektų pasigailėti, kodėl laužiau su tavimi palaiminimo duoną" (psl. 209). Vėliau duonos laužymu buvo vadinamos mišios: „Jie laikėsi apaštalų mokslo, bendro duonos laužymo ir maldų" (Ap. darb. 2:42).

Edeno sodas (hebr. gan eden) — rojus, kuriame pagal Sen. Testamentą gyveno Adomas ir Ieva (Prad. 2:8).

Edomitai — semitų tautelė, gyvenusi Edomo krašte, į pietų rytus nuo Negyvosios jūros, ir po 70 m. po Kr. išnykusi iš istorijos. Pagal Sen. Testamentą tai buvo Izaoko sūnaus Ezavo, pavadinto Edomu (hebr. „rausvuoju") palikuonys (Prad. 36:1–19). Paskui tas kraštas buvo vadinamas Idumėja (graik. Idoumaia). Faktiškai pastarasis vardas buvo taikomas ne tiek pačiam Edomui, kuris V amž. pr. Kr. pateko arabų valdžion, kiek pietinei Judėjai, kur, išgabenus daugumą žydų Babilonijos nelaisvėn, ėmė kurtis edomitai, ypač vėliau spaudžiami karingos arabų genties nabatiečių. Ilgainiui žydai įveikė idumiečius (edomitus) ir Jonas Hirkanas apie 126 m. pr. Kr. privertė juos priimti žydų tikybą. Bet ir toliau edomitai liko tradiciniai žydų priešai, laikomi puszydžiais ir niekinami. Krėvės veikale jie žydų pavadinami šunimis (psl. 334). Toji neapykanta dar sustiprėjo,

kai žydai pateko despotiškon edomitų kilmės Erodo valdžion, kuris Romai padedant įsteigė idumiečių dinastiją žydų soste. Erodo nekęsdami, žydai ji vadino idumietišku vergu. Krėvės veikale Idumietis (kartais ir Didysis Edomitas) yra Erodo sinonimas: pvz., „... Idumiečio širdis buvo kaip edomitų, kurie tikrojo Dievo nepažįsta ir Jo įstatymų negerbia" (psl. 18). Pats Erodas Idumiečiu pavadina savo šnipų viršininką Abimelechą (psl. 128).

Edomo sūnūs žr. Edomitai.

Efodas — puošnus žydų vyriausiųjų kunigų pareiginis drabužis.

Eklezija (graik. „susirinkimas") — Nauj. Testamente tikinčiųjų bendruomenė, Bažnyčia. Taip ir Dievo sūnų (žr.) episkopas aiškina Jehudai iš Kerioto: „Mes, tikintieji Dievo sūnūs, Dieviškosios Dvasios apšviesti, sudarome čia, ant žemės, šventųjų ir Dangiško Tėvo atrinktųjų susibūrimą-eklezią (psl. 302).

Elizabeta (hebr. Elišeba, „Dievas yra mano priesaika") — Elzbieta, Johanano (Jono Krikštytojo) motina.

Engadi, arba Engedi (hebr. „ožkų šaltinis") — šaltinis ir miestas vakarinėje Negyvosios jūros pakrantėje, jau Sen. Testamente minima vietovė (2 Kron. 20:2, ir kt.); pagrindinė esėjų (žr.) buveinė. Tuo pat vardu vadinama ir gretima dykuma.

Episkopas (graik. „prižiūrėtojas") — vyskupas. Nauj. Testamente vyskupai (vietos religinių bendruomenių vadovai) nebuvo griežtai atskiriami nuo bendruomenės vyresniųjų (vad. presbiterių); tie patys pareigūnai būdavo pavadinami čia vienu, čia kitu vardu (pvz. Ap. darb. 20:17 ir 20:28). Ir tik ilgainiui to žodžio vartosena įgavo dabartinę reikšmę.

Erodas, arba Herodas (graik. Heroides, „herojų palikuonis") — žydų karalius, kuriam valdant gimė Kristus. Tariamas pastarojo fakto nesuderinamumas su Erodo mirties data (4 m. pr. Kr.) paaiškinamas tuo, kad VI amžiuje nustatant krikščioniškosios eros pradžią ir Kristaus gimimo datą priskyrus 754 metams nuo Romos įkūrimo, buvusi padaryta 5–8 metų klaida.

Erodo vardas rašomas dvejaip. Kaip daugelis dabar (pvz. ir Lietuvių Enciklopedija), taip ir pirmieji lietuvių autoriai (Daukša, Bretkūnas, Sirvydas) rašė: Herodas. Jau vėliau atsirado Erodas; taip rašo ir J. Skvireckas Šv. Rašto vertime. Ta pati vardo forma yra ir 1949 išspausdintoje „Dangaus ir žemės sūnų" I dalyje. Betgi vienam išlikusiame rankraštiniame fragmente rašoma: Herodas (žr. psl. 411).

Romos paskirtas žydų karaliumi (40 m. pr. Kr.), kieta ranka valdęs žydus ir slėgęs kraštą dideliais mokesčiais, kruvinu žiaurumu stengęsis išsilaikyti soste ir net nužudęs sąmokslu įtartus tris savo paties sūnus, visiškai pasidavęs helenistinės kultūros įtakai ir laikęsis uoliųjų žydų griežtai smerkiamų graikiškų papročių (parušimai prikaišiojo Erodui: „Bet tu šiandien draugauji su neapipiaustytais kiaulienos mėgėjais" — psl. 24), be to, dar būdamas žydų niekinamųjų edomitų kilmės, Erodas buvo aistringai žydų nekenčiamas (toji neapykanta Krėvės veikale nekartą labai ryškiai pavaizduojama), nežiūrint, kad jis ir daug gero buvo padaręs savo valdo-

mam kraštui (beje, istorijoje jis vadinamas Erodu Didžiuoju): keliasdešimt metų išlaikė kraštą taikoje ir apsaugojo nuo teriojančių karų, išnaikino plėšikų gaujas ir įvedė saugumą krašte (tą faktą ir pats Erodas Krėvės veikale primena: „Apvaliau kraštą ir kelius nuo plėšikaujančių gaujų" — psl. 54), bado metais dykai dalijo gyventojams javus, statė krašte daug puikių rūmų („Išdabinau miestus puikiais pastatais" — psl. 54) ir net ištisus miestus, o taip pat labai puošnią žydų maldyklą Jeruzalėje; be to, nors pats buvo religinis indiferentas, šiaipjau stengėsi vengti atviro žydų religinių jausmų bei papročių įžeidimo. Erodas dažno vadinamas vienu iš kruviniausių valdovų istorijoje, tačiau santūresnieji istorikai pabrėžia reikalą žiūrėti iš laiko perspektyvos, nes anot Ch. Guigneberto, daug yra buvę Erodo pirmatakų, nemažiau žiaurių, betgi daug mažiau gero padariusių (Le monde juif vers le temps de Jésus, 1950 psl. 47).

Krėvė vaizduoja Erodą kaip nepagydomą ligonį. Mat, Erodas, kuris buvo pasižymėjęs didele kūno jėga ir vikrumu, į amžiaus galą sunkiai susirgo. Jo ligą išsamiai aprašė Juozapas Flavijus. Anot G. Ricciotti, Erodą bus kankinęs žarnų vėžys, prie kurio prisidėjo diabetas, gal dar ir kiti negalavimai (The history of Israel, 1955 II psl. 352).

Savo asmenybės spalvingumu Erodas patraukė rašytojų dėmesį. Bent kelios dešimtys dramų (iš jų ypač minėtina Fr. Hebbelio „Herodes und Mariamne" 1849) yra skirtos Erodo ir jo labai mylėtos, bet ir nužudytos iš pavydo žmonos Mirjamos (žr.) epizodui. Krėvei betgi visų pirma rūpėjo Erodo kaip valdovo tragedija, kurios pagrindinė priežastis literatūrinėje Krėvės interpretacijoje yra ta, kad jis ne tik nebuvo suprastas ir įvertintas, betgi dar labai nekenčiamas tautos, kurią jis valdė ir kurią norėjo aukštai iškelti. Svetimšaliams pirkliams jis guodžiasi: „Nedera valdovui svetimos šalies svečių akivaizdoje skųstis savo valdiniais, aš tai suprantu. Bet širdis aitrumu pabrinkusi dėl jų nedėkingumo, negali susilaikyti, kad žodžiais neprabiltų" (psl. 54). Krėvė norėjo parodyti, kaip galinga Erodo asmenybė (nevienu bruožu primenanti Šarūną ar Skirgailą) palūžo nesuderinamoje dviejų skirtingų pasaulių — šviesaus kosmopolitinio helenų ir uždarai fanatiško žydų — sankryžoje: „Mano nelaimė, kad siela esu helenas, o mane prievartauja ir verčia, kad elgčiausi, kaip žydas" (psl. 146).

Esėjai, arba esėnai — Kristaus laikų žydų sekta, mums žinoma iš Juozapo Flavijaus bei kai kurių kitų senųjų autorių raštų, bet visai neminima nei Šv. Rašte nei Talmude. Esėjai gyveno uždaromis bendruomenėmis Engadi dykumoje, iš dalies ir Judėjos miestuose; pelnėsi rankų darbu ir tenkinosi kukliu gyvenimu; buvo giliai religingi, bet nesilankė Jeruzalės šventyklon, kaip kiti žydai, ir nepripažino kruvinų aukų atnašavimo (plg. ir Scharijos ben Eleazaro žodžius — psl. 64); skelbė artimo meilę ir buvo paslaugūs pagalbos reikalingiems; smerkė vergiją bei karą ir nenešiojo ginklų; praktikavo kasdienius ritualinio pobūdžio apsiplovimus (kai kieno todėl ir Jonas Krikštytojas laikomas esėju). Bendros maldos, bendri tam tikrą apeiginį pobūdį turį valgymai (primeną pirmųjų krikščionių agapes), vienodi balti drabužiai, drausmė ir klusnumas savo viršininkams (Juozapas Flavijus juos graikiškai vadino presbiteriais), celibato vertinimas, o ypač privatinio turto atsižadėjimas ir jo bendra nuosavybė (panašiai, kaip ji buvo ir pirmykštėje krikščionių bendruomenėje — Ap. darb. 4:34–35) — visa tai darė esėjus savotiškai panašius į krikščioniškųjų vienuolių ordiną.

Dėl tokių panašumų kai kurie ir sieja esėjus su pirmykšte krikščionybe. Ta mintis buvo itin populiari švietimo gadynėje. Antai Fridrichas II savo laiške d'Alembertui 1780 X 17 tiesiog teigė, kad Kristus buvęs esėjas. Pažiūra, kad krikščionybė kilusi iš esėjų mokslo, nors ir smarkiai kritikuota XIX a. katalikų ir protestantų teologų, ir toliau išliko gyva. Po antrojo pasaulinio karo aptikus prie Negyvosios jūros daug senovinių rankraščių, kuriuos daugelis tyrinėtojų priskiria esėjams, mintis apie glaudžius esėjų ryšius su ankstyvąja krikščionybe vėl sustiprėjo. Betgi tai nebegalėjo vienaip ar kitaip nulemti Krėvės pažiūros, išreikštos „Dangaus ir žemės sūnų" veikale ir, beje, jau kritikuotos vysk. V. Padolskio (Aidai 1950 Nr. 5 psl. 199), kad Kristaus mokslas savo kilme tampriai susijęs su esėjais. Štai Krėvės veikale Juozapas, saugodamas savo šeimą nuo Erodo persekiojimų, pabėga ne Mizrajimo žemėn (Egiptan), bet ilgesniam laikui gauna prieglaudą pas esėjus, kurių papročių ir jų mokytojo Scharijos ben Eleazaro žodžių įtakoje klostėsi Ješuos pasaulėžiūros pagrindai. Dar labiau toji mintis išryškinama antrosios veikalo dalies skyriuje „Pašaukimo valanda" kur Ješua apsisprendžia eiti sunkiu Žadėtojo (Mesijo) keliu, savo vaizduotėje girdėdamas padrąsinančius Scharijos žodžius.

Eucharistija (graik. „dėkojimas") — pradžioje tai buvo tradicinė padėkos ir laiminimo malda prie valgio. Plg. „Jėzus ėmė duoną ir padėkojęs [graik. tekste: eucharistesas] padalino sėdėjusiems" (Jon. 6:11), ir „Tuomet paėmęs penkis kepalus duonos ir dvi žuvi, jis pažvelgė į dangų, palaimino juos, laužė ir dalino" (Luk. 9:16). Krėvės veikale esėjų mokytojas laužo ir valgo „palaiminimo duoną" su Juozapu ir Mirjama (psl. 59). Vėliau eucharistijos žodis tapo terminas Švč. Sakramentui ir mišių aukai išreikšti.

Euridas — Erodo dvariškis. Gal čia korektūros klaida vietoj — Euriklas (Eurycles), kurį mini Juozapas Flavijus kaip Erodo artimą patarėją, didelį pataikūną ir intrigantą.

Fariziejai žr. Parušimai.

Gaccanas (hebr. hazzan, „prižiūrėtojas") — sen. žydų bendruomenės pareigūnas, atlikdavęs pagalbinius patarnavimus sinagogoje (savotiškas zakristijono atitikmuo), nuplakdavęs nuteistuosius, kartais žiūrėjęs tvarkos ir saugumo mieste, taip pat pamokydavęs vaikus skaityti.

Galilėja — šiaurinės Palestinos sritis su Nazareto miestu, kuriame praleido vaikystę Kristus. Dėl nemažos pagonių įtakos istorijos bėgyje ir ryšium su tuo didesnio Galilėjos gyventojų mišrumo pietiečiai žydai nemėgo galilėjiečių ir net reiškė jiems tam tikrą panieką, kuri ir Nauj. Testamente paliudyta: „Atsakydami jie jam tarė: Gal ir tu galilėjietis? Tyrinėk Raštus ir matyk, kad joks pranašas nekyla iš Galilėjos" (Jon. 7:52). Taip ir Krėvės veikale rabis Joelis, girdėdamas pilnus išminties jaunučio Ješuos žodžius ir patyręs, kad jis yra iš Nazareto, stebėjosi: „Iš Galilėjos?.. O dar kalba, kad iš Galilėjos nieko gero negalima laukti" (psl. 232). Panašiai pagalvoja ir Andrius (psl. 210).

Gehena žr. Ben Hinono slėnis.

Gera naujiena, arba linksma naujiena — iš Nauj. Testamento graikišku „evangelijos" žodžiu žinomas terminas žiniai apie Mesiją ir besiartinančią Dievo karalystę: „Pilypas... skelbė jam gerą naujieną [graik. tekste:

euangelisato, lot.: evangelisavit] apie Jėzų" (Ap. darb. 8:35), „Laikas pasidarė pilnas, ir Dievo karalystė priartėjo; darykite atgailą ir tikėkite Evangelijai" (Mork. 1:15). Krėvės veikale pas Žadėtąjį bevykstąs ginkluotų pasiryžėlių būrelis visiems sutiktiesiems skelbia: „Atėjome pranešti jums geros naujienos, kad Dievo Amžinojo viešpatystė ant sienksčio jau" (psl. 89, panašiai psl. 92 ir kt.). Gerą naujieną skelbė ir Dievo sūnų (žr.) apaštalas.

Getsemano, arba Getsemanės, sodas (hebr. get-šemani, „aliejaus spaustuvas") — tiksliai nenustatyta vieta Alyvų kalno papėdėje prie Jeruzalės, kur Kristus dažnai melsdavosi ir kur jis buvo suimtas (Mat. 26:36, Mork. 14:32). Kai jį suėmusiems kareiviams pasisakė esąs Ješua iš Nazareto, „paleido jį kareiviai iš savo rankų ir nusigandę pasitraukė šalin..." (psl. 374). Panašiai ir evangelijoje: „Kaip tik jis jiems pasakė: Aš esu, jie pasitraukė atgal ir parpuolė ant žemės" (Jon. 18:6).

Gundymai Krėvės veikale aprašyti atsiremiant evangelijomis (Mat. 4:1–11, Mork. 1:12–13, Luk. 4:1–13), tik pats epizodas labai išplėstas ir savaip interpretuojamas. Pagrindinis skirtumas tas, kad Ješuą gundo ne piktoji dvasia (ž. Satana), o didysis skeptikas Jehuda iš Kerioto.

Hadas (graik. Hades) — sen. graikų mirusiųjų dievas, kurio vardu buvo pavadinta ir pati mirusiųjų buveinė.

Hanna (hebr. Hannah, graik. ir lot. Anna) — Ona.

Hannahas (hebr. Hananjah, graik. Ananos, sutrump. Annas) — vyriausias žydų kunigas 6–15 po Kr., taigi buvo paskirtas vyr. kunigu jau po Erodo mirties. Nauj. Testamente jis ir vėliau tebelaikomas vyr. kunigu. Mat, jis turėjo didelę asmeninę įtaką vėlesniems vyr. kunigams, kurių tarpe buvo penki jo sūnūs ir žentas Kajafa (žr.). Prie pastarojo buvo teisiamas Kristus, betgi preliminarinį tardymą atliko Hannahas: „Jie nuvedė jį visų pirma pas Anną, nes jis buvo uošvis Kajipo, kuris tais metais buvo vyriausiasis kunigas" (Jon. 18:13). Kitoje vietoje abu jie tuo pačiu laiku vadinami vyr. kunigais: „...po vyriausiais kunigais Annu ir Kajipu, Viešpaties žodis pasigirdo Zakarijo sūnui Jonui tyruose" (Luk. 3:2).

Helada (graik. Hellas, -ados) — helenų (žr.) gyvenamas kraštas. Iš pradžių taip buvo vadinama pietinės Tesalijos sritis, o vėliau, nuo VII amž. pr. Kr., visa Graikija.

Helenai — pietų Tesalijoje gyvenusios graikų kilties vardas, kuriuo nuo VII amž. pr. Kr. buvo vadinama visa graikų tauta.

Hillelis (Hillel) — garsusis soferimas (žr.), veikęs ir mokęs Jeruzalėje apie 30 m. pr. Kr. — 10 m. po Kr. Priešingai kitam to meto žymiam Įstatymo mokytojui, į rigoristinį ortodoksiškumą linkusiam Šammajui (žr. Šemakja) Hillelis reiškė liberalesnes tendencijas, pats būdamas labai švelnios ir taikios dvasios, humaniškas ir tolerantingas. Pasakojama, kad vieno žydų tikybon beketinančio pereiti pagonio paprašytas kuo trumpiau formuluoti Toros (žr.) esmę (kai jis to paties buvo kreipęsis į Šammajų, tas jį su lazda išvijęs), Hillelis atsakęs: „Nedaryk kitiems to, ko nenori, kad tau kiti darytų". Taigi tai ta pati vad. aukso taisyklė, kuri teigiamąja forma (...no-

rite, ... darykite) išreikšta Kristaus pamoksle nuo kalno (Mat. 7:12, Luk. 6:31). Kai kurių mokslininkų (jų tarpe ir E. Renano) nuomone, katalikų tyrinėtojų paneigiama, Kristus priklausęs Hillelio mokyklai.

Nurodytasis Hillelio ir Šammajo būdų ir pažiūrų skirtingumas atsispindi ir Krėvės veikale, aprašant ginčus Sinedrione.

Hiobas (hebr. Ijjobh, graik. Iob) — Jobas (J. Skvirecko vertime: Ijobas), to pat vardo knygoje Sen. Testamente aprašytasis asmuo, Dievo atiduotas išbandyti šėtonui.

Idumietis žr. Edomitai.

Irmejachas (hebr. Jirmejahu, graik. Ieremias) — Jeremijas. „Argi esi užmiršęs, ką pasakė Dangaus Viešpats nabio Irmejacho lūpomis..." (psl. 273).

Įstatymas žr. Tora.

Išganymo ragai — rago pavidalo atsikišimai keturiuose aukų deginimo altoriaus kampuose. Jie būdavo aukų krauju sutepami (Iš. 29:12) ir laikomi šventais, todėl nusitvėrimas už jų suteikdavo apsaugą nuo persekiojimo: „Adonijas gi, bijodamas Saliamono, atsikėlė, nuėjo ir laikėsi altoriaus rago" (3 Kar. 1:50). Krėvės veikale tuo būdu savo gyvybę bandė gelbėti Zacharijas (žr.).

Išrinktoji tauta — terminas, Sen. Testamente taikomas žydams. Pvz.: „... esi Viešpačiui, tavo Dievui, pašvęstoji tauta, ir jis tave išsirinko, kad būtumei jam visai nuosava tauta iš visų esančių žemėje tautų" (Pak. 14:2). Randame tą terminą ir Nauj. Testamente: „Bet jūs esate išrinktoji giminė" (I Pet. 2:9).

Jehosefas (hebr. Jehoseph; tai pilnoji vardo forma, randama vienoje psalmėje (80:6); šiaipjau vartojama sutrumpinta forma Joseph) — Juozapas.

Jehova — netiksliai išskaitytas (vietoje: Jahve) Sen. Testamente Mozei apreikštasis Dievo vardas (Iš. 3:14).

Jehuda (hebr. „Dievui garbė", graik. Ioudas) — Judas.

Jehuda ben Zipporis ir **Jehuda ben Margalotas** — Įstatymo mokytojai Jeruzalėje (anot Juozapo Flavijaus, labai iškalbingi ir žmonių mylimi), kurie, pasklidus klaidingam gandui apie nekenčiamojo Erodo mirtį, sukurstė riaušes, paskatindami jaunimą nuplėšti nuo Jeruzalės šventovės vartų Erodo ten uždėtąjį valdžios ženklą aukso erelį, bet buvo drauge su kitais maištininkais kareivių sugauti ir Erodo įsakymu gyvi sudeginti.

Jehuda iš Galilėjos ir **Jehuda iš Hamalos** — žydų maištininkai. Nauj. Testamente (Ap. darb. 5:37) ir Juozapo Flavijaus raštuose yra minimas Judas Galilėjietis, kuris, romėnų valdininkams 6–7 m. po Kr. vykdant gyventojų surašinėjimą, sukėlė smarkų žydų maištą, karčiai priekaištaudamas, anot Juozapo Flavijaus, savo tautiečiams, „kad jie romėnams moka mokesčius ir šalia Dievo pakenčia mirtinguosius valdovus" (Žydų karas, 2:8:1). Tas politinių ir religinių motyvų (jie žydų istorijoje visada susipindavo) sukeltasis maištas, kurio metu žuvo ir pats vadas, vyko jau dešimčiai metų praėjus po Erodo mirties. Tad tikrai būtų anachronizmas Krėvės veikale aprašomąjį „Žadėtąjį", kurio tikrasis vardas buvo Jehuda iš Galilėjos (psl. 103), identifikuoti su Judu Galilėjiečiu. Tą priekaištą Krėvei ir padarė vysk. V. Padolskis (Aidai 1950 Nr. 5 psl. 200). Iš tikrųjų betgi Judą Galilė-

jietį reiktų identifikuoti su kitu Krėvės veikalo personažu, būtent, su Jehuda iš Hamalos, kuris vysk. Padolskio nagrinėtoje pirmojoje veikalo dalyje „Žemės vingiais" (išsp. 1949) epizodiškai tepasireiškia ir tik antrojoje (tada dar nespausdintoje) dalyje iškyla į žymų maištininką, panašiai kaip ir Judas Galilėjietis tvirtinusį, kad „žydas neprivalo duoklės stabmeldžių valdovams" (psl. 246). Juozapas Flavijus nurodo, kad Judas Galilėjietis kilęs iš Gamalos miesto; taigi jis ir yra Krėvės Jehuda iš Hamalos. Jehuda iš Galilėjos — žadėtasis bus veikiausiai Krėvės laisvai išgalvotas. Jehuda buvo labai dažnas žydų vardas, o vėl iš Galilėjos buvo nemaža sukilėlių; pvz., ką tik mirus Erodui, kruvinas riaušes buvo sukėlęs Ezekijo (kadaise Erodo nužudyto) sūnus Jehuda, kai kurių (pvz., E. Schürerio, H. Graetzo) netgi tapatinamas (kiti tai neigia) su Judu Galilėjiečiu.

Jehuda iš Hamalos žr. Jehuda iš Galilėjos. Krėvė tolydžio painiojo vardus „iš Hamalos" ir „iš Mahalos", tad dėl neapsižiūrėjimo pirmojoje veikalo dalyje (psl. 87–93) buvo neteisingai išspausdinta: Jehuda iš Mahalos.

Jehuda iš Kerioto (Keriotas — miestas Judėjoje), paprastai žinomas kaip Judas Iskarijotas — vienas iš Kristaus pasirinktųjų dvylikos apaštalų, „kuris jį ir išdavė" (Mat. 10:4). Nors Nauj. Testamente jis laikomas Simono sūnumi (Jon. 6:72, 13:26), bet Krėvė jį vadina Natano sūnumi. Anksčiau spausdintuose veikalo fragmentuose jis vadinamas Dovydo sūnumi (psl. 331–357); gal dėl to, kad tuo lyg ir pagrįstų jo svajones tapti Mesiju, kuris pagal pranašystes turėjęs kilti iš Dovydo giminės. Evangelijose Kristus nekartą pavadinamas Dovydo sūnumi.

Krėvė daro Jehudą iš Kerioto vienu iš pagrindinių savo veikalo personažų, laisvai sugalvodamas ištisus jo gyvenimo epizodus (pvz. jo gyvenimą pas vad. Dievo sūnus, Ješuos gundymą, „Žadėtojo" išdavimą Erodo kariams ir t.t.) ir originaliai piešdamas jo ryškius būdo bruožus, ypač pabrėždamas jo didelį skepticizmą, gyvenimo nesėkmių apkartintą. Ir apskritai Krėvės veikale Jehudos asmens atvaizdavimas daug kur skiriasi nuo tradicinio. Antai ir Getsemano sode jis anaiptol neišduoda Ješuos, o nuoširdžiai nori jį išgelbėti, pagaliau bučiuoja jį „meilės pabučiavimu" (ne išdavimo) ir susilaukia susigraudinusio Ješuos įvertinimo: „Visų tų, kurie su manim buvo, tu vienas elgiesi, kaip tikram žmogaus sūnui dera" (psl. 375).

Jerichonas (hebr. Jeriho, graik. Iericho) — miestas pietinėje Jordano slėnio dalyje, dėl didelio apylinkės derlingumo ir augmenijos vešlumo jau Sen. Testamente žinomas kaip „palmių miestas" (Pak. 34:3, Teis. 1:16). Priežodiškai garsėjo ir Jerichono rožės (Ekli. 24:18). Vienas augalas nuo kryžininkų laikų ligi šiol tebevadinamas Jerichono rožės vardu. Erodas Jerichoną pasirinko savo žiemos buveine ir išpuošė jį dailiais rūmais ir deko. ratyviniais sodais. Anot Juozapo Flavijaus, tą vietovę galima būtų buvę vadinti paties Dievo sodu. Ne be reikalo tad ir Krėvė savo veikale davė tokį palyginimą: „švelnus kaip vėjo šlamesys, Jerichono gėles glamonėjančio" (psl. 347).

Jerušhalajim, Jarušhaleim, Jerushaleimas, Ierušhaleimas, Jerusolimas — anksčiau spausdintuose veikalo fragmentuose Jeruzalės (hebr. Jerušalaim, graik. Hierousalem ar Hierosolyma) vardo formos.

Jesajas žr. Jesė.

Jesė (hebr. Jišai) — karaliaus Dovydo tėvas, iš kurio giminės Izaijas (Ješajas) pranašavo Mesiją: „Bet atžala išdygs iš Jesės kelmo" (Ješ. 11:1). Tad ir Krėvės veikale Sinedriono pasiųstieji sako Jehudai iš Galilėjos (žr.), nepripažindami jo tikru Žadėtoju: „Mes tyrėm tavo kilmę ir žinom, kad nesi iš Jesės namų, iš kurių turi pašaukti Amžinasis Žadėtąjį" (psl. 103). Vėl gi pats Žadėtasis susirinkusiai pas jį miniai sakėsi, nakties tylumoje besimelsdamas, išvydęs Dievo angelą, kuris jam taręs: „Tesi palaimintas Jehuda, Jesės sūnau!" (psl. 105); atseit, jis tikrai buvęs pašauktas būti Mesiju.

Beje, Krėvės veikale Jesė pavadinamas ir Jesaju (psl. 51, 52). Dvejaip jis vadinamas ir J. Skvirecko vertime (kaip ir Vulgatoje): Isajis (1 Kar. 16:8) ir Jesė (Ješ. 11:1).

Ješua (vėlesnė forma iš Jehošua ar Jošua, aramėj. Ješu, graik. Iesous, lot. Iesus) — Jėzus. Kai kuriuose seniau spausdintuose veikalo fragmentuose Krėvė rašė: Jošua.

Johananas (hebr. Johanan, „Dievas yra maloningas"; graik. Ioannes) — Jonas. Krėvės veikale Johananu vadinamas Jonas Krikštytojas, kurio žodžius pateikdamas, autorius daugiau mažiau laikosi evangelijų teksto. Paklaustas, kas jis esąs, Johananas atsako (psl. 389): „...esu tyruose šaukiančio balsas" (plg. Mat. 3:3, Mork. 1:3); „aš krikštiju vandenimis, bet tasai galingesnis, kuriam ruošiu kelią, Jis krikštys jus Dievo dvasia ir ugnimi" (plg. Mat. 3:11, Mork. 1:7–8); „gyvačių veisle, kas jums patarė bėgti nuo gresiančios Dievo rūstybės?" (plg. Mat. 3:7); „būsite išrauti ir į Dievo rūstybės ugnį įmesti" (plg. Mat. 3:12) ir t.t.

Judėja (graik. Iiudaia, lot. Judaea) — pietinė Palestinos sritis su Jeruzalės miestu. Nauj. Testamente Judėja ir plačiau suprantama, būtent kaip Erodo valdomoji sritis (Luk. 1:5) ar net visas žydų gyvenamasis kraštas (Luk. 23:5, Ap. darb. 10:37).

Juozapas (hebr. Joseph, sutrump. iš Jehoseph ar Joseph-el) — Mirjamos vyras ir Ješuos tėvas. Jis vadinamas ir Jokūbo (psl. 57 ir kt.) ir Helio (psl. 221) sūnumi, o vienoje vietoje į jį kreipiamasi: „Esi Juozapas, Jokūbo, kurį vadinom Heli, sūnus" (psl. 31). Tas vardų painiojimas nėra betgi koks nors autoriaus neapsižiūrėjimas, nes ir evangelijose Juozapas kartą laikomas Jokūbo (Mat. 1:16), o kitą kartą Helio sūnumi (Luk. 3:23). Tas prieštaravimas paprastai aiškinamas kilusiu dėl vad. levirato teisės (lot. levir, „vyro brolis"), pagal kurią, broliui vedus bevaikę mirusio brolio našlę, jų vaikai būdavo laikomi mirusiojo brolio vaikais. Tad Helis buvęs legalinis, o Jokūbas tikrasis Juozapo tėvas. Taip aiškina ir J. Skvireckas (Nauj. Testamentas, 1947 psl. 142). Yra betgi nuomonių, kad levirato teise negalima paaiškinti Juozapo atvejo (plg. Lexikon für Theologie und Kirche, Herder, V 1960 psl. 832–833). Krėvės veikale Juozapas turi ir daugiau vaikų (žr. Mirjama, 2).

Kajafa (J. Skvirecko vertime: Kajipas) — 18 m. po Kr. romėnų prokuratoriaus paskirtasis žydų vyriausias kunigas, Hannaho (žr.) žentas. Jis pirmininkavo Sinedrionui Kristaus bylos metu (Mat. 26:57–68). Taip ir Krėvės veikale „Kajafa, seno Hannaho patariamas, sušaukė Sinedrioną, kad aptartų, kas daryti ir kaip elgtis", kai buvo suimtas Ješua (psl. 379).

Kannaimas žr. Zelotai.

Kedronas (hebr. Kidron) — slėnis į rytus nuo Jeruzalės, kuriuo teka to pat vardo upelis.

Kleronomas (graik. kleronomos, „paveldėtojas"; J. Skvirecko vertime: tėvonis). Nauj. Testamente Kristus vadinamas „visų dalykų tėvoniu" (Žyd. 1:2), o tikintieji tampa tos tėvonijos dalyviais: „...mes esame Dievo vaikai. O jei mes esame vaikai, tai ir tėvoniai [graik. tekste: kleronomoi]: tėvoniai Dievo ir bendratėvoniai Kristaus" (Rom. 8:16–17). Krėvės veikale kleronomu pavadinamas Dievo sūnų episkopas (psl. 295).

Levitai — iš Levio giminės kilę kunigų pagalbininkai, atlikinėję antraeilius patarnavimus šventykloje, padėdavę kunigams pasirengti pamaldoms ir t.t.

Makkabiai, arba Makabėjai — žydų dinastija, iškovojusi nepriklausomybę 143–37 pr. Kr. ir Erodo, kuriam padėjo Roma, nuversta nuo sosto. Dinastijos pradininkas Judas buvo pramintas Makabėju (aramėj. maqqabah, „kūjis") o ta jo pravardė buvo priskirta visai dinastijai, kuri dar vadinama ir Hasmonėjais (J. Skvirecko vertime: Asmoniejais) pagal Juozapo Flavijaus paliudytą tos šeimos pavardę. Iš Makkabių giminės buvo ir Erodo žmona Mirjama (žr.), todėl Krėvės veikale Erodo sūnus Aristobulas pasididžiuodamas sako: „Mano gyslose teka išrinktosios iš išrinktųjų šeimos kraujas" (psl. 148), o Erodas, įniršęs ant Aristobulo, sušunka: „Prakeiktas Makkabio kraujas" (psl. 139).

Matijas ben Margalotas žr. Jehuda ben Zipporis.

Melechas (hebr.) — valdovas, karalius.

Mesijas (hebr. Mašijah, „pateptasis", — Sen. Testamento laikais šv. aliejais buvo patepami karaliai, kunigai ir pranašai; graik. Christos, iš chrio, „patepti"; iš čia — Kristus; Nauj. Testamente hebr. Mesijo žodis pasitaiko du kartu: „...ateis Mesijas (tai yra Kristus)" — Jon. 4:25, panašiai Jon. 1:41) — Sen. Testamento pranašų pažadėtasis Izraelio išgelbėtojas, visos tautos, ypač Kristaus laikais, lauktas su dideliu nekantrumu, kuris ir Krėvės veikale ryškiai atvaizduojamas: „Ir džiaugdamiesi kalbėjo, kad jau yra pribrendusios Dievo malonės dienos ir kalbėdami džiaugėsi, kad *Amžinojo žadėtoji laimė nukris, kaip nunokęs vaisius.* Tos laimės ir Izraelio sūnų didybės dienos prasidėsiančios, Žadėtajam į žemę nužengus. Nebūsią tada išrinktosios tautos sūnų tarpe nei nuskriausto, nei alkano, nei pavargusio — visi būsią kaip vieno tėvo vaikai. Pasibaigsiančios pažeminimo dienos, ir Dangaus Galybių Viešpats atsilygins su visais, kurie nusikalto, Jo pamiltos tautos vaikus beskriausdami..." (psl. 220). Ypač buvo trokštama politinio išsivadavimo. Anot Barrabos, „išrinktųjų tauta nerimaudama laukė, kada *Teisingiausias Žadėtojo rankomis išlaisvins* ją iš netikinčiųjų priespaudos... Ir visos tautos nusilenks tam, kuris atsisės į Dovydo sostą" (psl. 90). Ir tik tokie išminčiai Krėvės veikale, kaip Scharija ben Eleazaras (psl. 67) ir rabis Joelis (psl. 325–326), filosofiškai aiškina, kad žadėtasis tesanti guodžiančioji viltis vargų prispaustiems, nes, anot Joelio, „kad sielvarte ir nelaimėj žmogus galėtų gyventi ir kentėti, reikia jam suteikti vilties spindulį" (psl. 326).

Tas visų pasiilgtasis Mesijas Krėvės veikale vadinamas laukiamuoju Išganytoju (psl. 331), Geidžiamuoju (psl. 337), Laukiamuoju (psl. 333), Gelbėtoju (psl. 331, plg. Luk. 1:69), Pažadėtuoju (psl. 326), o dažniausiai — Žadėtuoju. Aistringas Mesijo laukimas sudarė geras sąlygas iškilti visai

eilei netikrų mesijų, nekartą sukėlusių riaušes ir paprastai žuvusių nuo kieto romėnų kardo. Štai ir Krėvės veikale vienas vyras iš minios svarsto: „Vėl ar maža dabar randasi tokių, kurie sako esą Dievo siunčiami" (psl. 333). Vienas iš tokių buvo ir Erodo nuteistas žadėtasis (žr. Jehuda iš Galilėjos). Svajojo žadėtuoju tapti ir Jehuda iš Kerioto: „O kas būtų, kad dabar nueitau šių minių vidun ir pasakytau — aš esu tasai Laukiamasis. Kas šioms minioms, kad ne mane šiam darbui skyrė Amžinasis? ... Ar ne Amžinasis įdėjo man širdin tą karštą norą, kuris nuo mano blakstienų miegą blaško?" (psl. 337–338).

Mira (hebr. mor, „kartus", aramėj. mora, arab. murr, graik. myrra) — tam tikrų Arabijoje augančių medelių kvapūs sakai, vartojami kosmetikai ir smilkalams. Sen. Egipte mira buvo naudojama lavonų balzamavimui. Taip ir evangelijoje rašoma, kad Nikodemas, atėjęs laidoti Kristaus, atsinešė miros ir aloės (Jon. 19:39). Mira buvo sąstatinė švento tepamojo aliejaus dalis (Iš. 30:23). Labai vertinama buvo mira ir kvepalams (G. Gies. 3:6). Miros šalia kitų dovanų duoda gimusiam Jėzui išminčiai (Mat. 2:11).

Mirjama (hebr. Mirjam, „užsispyrusioji, priešgina"; yra betgi ir daug kitokių to vardo etimologinių aiškinimų) — Marija. Graikiškame vad. Septuagintos vertime priebalsinės hebrajų rašybos forma M-r-j-m buvo išskaityta su balsiu a. Vėliau lotyniškame Vulgatos vertime tas galūninis m buvo numestas, netiksliai palaikius jį linksnio (galininko) galūne; ir taip liko — Maria. Krėvės veikale yra trys Mirjamos:

1) Ješuos motina.

2) Ješuos sesuo (psl. 312–313). Nauj. Testamente užsimenama apie Jėzaus brolius, o du kartu ir apie jo seseris: „Argi šitas ne dailidės sūnus? Ar jo motina nevadinama Marija? ir ar ne jo broliai Jokūbas, Juozapas, Simonas ir Judas? Ir jo seserys, ar ne visos pas mus" (Mat. 13:55–56, panašiai Mork. 6:3). Yra įvairių aiškinimų. Kadangi rytiečių tautose broliais buvo pavadinami ir ne tik tų pačių tėvų vaikai, manoma, kad tai turėję būti artimi Jėzaus giminaičiai. Tokia yra ir Katalikų Bažnyčios pažiūra (taip aiškina ir J. Skvireckas, Nauj. Test. psl. 40). Kitų manymu, tai buvę Juozapo ankstyvesniųjų vedybų (apie jas evangelijos, beje, visai nemini) vaikai. Taip yra ir Krėvės veikale: „Aną dieną atėjo Juozapo sūnūs, kuriuos jam buvo savo metu pagimdžiusi pirmoji žmona..." (psl. 201). Vėl kiti anuos žodžius supranta jų tiesiogine prasme. Ir taip Krėvės veikale Mirjama yra tikra jaunesnioji Ješuos sesuo.

3) Antroji Erodo žmona (Krėvės veikale jau seniai mirusi, bet Erodo tolydžio prisimenama, kuri literatūroje dabar žinoma Mariamnės vardu. Mat, Juozapas Flavijus, pridėdamas galūnę e, vietoj Mariam rašė Mariame; kai kuriose jo veikalų laidose čia įsibrovė dvigubas m, kuris vėliau buvo paverstas į mn. Mirjama pasižymėjo nepaprastu grožiu ir buvo Erodo labai mylima, betgi ji pati iš aukšto žiūrėjo į savo vyrą ir netgi niekino jį kaip žydų nekenčiamųjų edomitų (žr.) kilmės valdovą. Būdama iš Makkabių (žr.) dinastijos, Mirjama netgi ėmė nekęsti Erodo, kuris be pasigailėjimo žudė jos artimus gimines, šalindamas galimus sosto varžovus. Erodo seseriai Salomėjai suintrigavus. Mirjama buvo apkaltinta neištikimybe vyrui ir pavydaus Erodo nuteista 29 m. pr. Kr. Užuomina apie Mirjamos neištikimybę pasigirsta įpykusio Erodo žodžiuose, kuriuos jis sviedžia sąmokslu įtartam sūnui Aristobului (žr.): „Ne, ne, tu nesi mano sū-

nus. Dabar aš tikrai imu tikėti, kad tavo motina buvo man nusidėjusi ir tave pradėjo iš žydo" (psl. 150). Atsipeikėjęs iš įtužimo, Erodas labai skaudžiai išgyveno Mirjamos mirtį. Juozapas Flavijus aprašinėja, kaip Erodas čia verkęs jos, čia jos šaukęsis, čia vėl triukšmingose puotose stengęsis užsimiršti; netgi įsakęs rūmų tarnams balsu kreiptis į Mirjamą, lyg ji tebebūtų buvusi gyva ir girdėtų. Ir tik ilgainiui atsigavęs iš to didelio nervinio sukrėtimo. Krėvės veikale Erodo dvariškis Ptolomėjus sako: „Ne tiek kūnu serga melechas, kiek siela. Vis gražioji Mirjama sapnuojasi. Užmiršti jos nebegali tiek metų" (psl. 142). Mirjama yra ir paskutinė mirštančio Erodo mintis ir vizija (psl. 152).

Mizrajimas (hebr. ir apskritai semit.) — Egiptas.

Mošė (hebr. Mošeh, iš egipt. mes, mesu, „vaikas, sūnus"; graik. Moyses ir Moses) — Mozė, didysis žydų vadas, išgelbėjęs juos iš sunkios Egipto nelaisvės, įstatymų leidėjas ir Jahvės religijos kūrėjas, kuriam priskiriamos pirmosios penkios Šv. Rašto knygos (Pentateuchas), dar vadinamos ir Mozės knygomis (žr. Tora). „Žaibais ir griausmais iš Sinajaus kalno paliudijo Išmintingiausias, kad ne savo, bet Jo valią vykdo Mošė, Toros įstatymus skelbdamas" (psl. 97).

Nabis (hebr. nabi) — pranašas. Kadangi „nebiim" yra to hebr. žodžio daugiskaitos forma, Krėvės bus pasirikta rašant: „Nebjim Elijas dangaus ugnimi sunaikino Belialio sūnus..." (psl. 98). Be to, nebiim (Pranašai) yra vienas iš tų trijų skyrių, į kuriuos žydai dalina Sen. Testamento knygas; kiti du skyriai yra: Įstatymas (tora) ir Raštai (ketubim). Savo mokiniams Kristus sakė: „Reikia kad įvyktų viskas, kas parašyta apie mane Mozės įstatyme, Pranašuose ir Psalmėse" (Luk. 24:44). Krėvės veikale rašoma dvejaip: „Ėmiau skaityti Raštą ir Nebjimus" (psl. 328) ir „Mes skaitėm Raštą ir Pranašus" (psl. 49).

Nardas (hebr. nerd, graik. nardos) — iš Indijoje augančio valerijonų rūšies augalo šaknų pagamintas brangus kvepiantis tepalas, minimas ir Nauj. Testamente: „...atėjo moteriškė su alebastriniu indu brangaus tikrojo nardo tepalo" (Mork. 14:3).

Nazirai, arba nazariečiai (hebr. nazar, „atsiskirti, pasišvęsti, susilaikyti") — dievobaimingi žydų asketai, kurie, sekdami didesnio tobulumo ir pasišventimo Dievui, tam tikram laikui ar net ir visam amžiui pasižadėdavo susilaikyti nuo vyno, nesikirpti plaukų, nesusitepti lavonų palytėjimu ir t.t. Panašų apžadą buvo padaręs ir Šv. Povilas (Ap. darb. 18:18). Naziras buvo šv. Jonas Krikštytojas. Krėvės veikale nazirai ryškiai atvaizduojami: „Visi jie buvo nuogi, tik strėnas kietais odos diržais pridengę. Jų barzdos ir plaukai buvo susivėlę, kūnai saulės spindulių nudeginti ir nešvarybėmis suskretę... Jų plaukai seniai nebepažinojo nei žirklių, nei šukų, nei šepečio, ir gaivinamas vanduo nebuvo palietęs jų kūno" (psl. 88).

Nebjimai žr. Nabis.

Nikalojus iš Damasko — artimas Erodo patarėjas ir patikėtinis, vienas iš tų išmokslintųjų graikų, kuriuos didelis helenistinės kultūros šalininkas Erodas buvo sutraukęs į savo rūmus. Jo daugelio tomų visuotinės istorijos ir kitų veikalų išliko tik negausios nuotrupos. Jo raštais pasinaudojo Juozapas Flavijus (I amž.), pagrindinis dabar turimų žinių apie Erodą šaltinis.

Ofiras — kraštas, iš kurio žydai Sen. Testamento laikais (2 Kron. 8:18) gabenosi aukso. Tikroji jo vieta nežinoma: gal rytų ar pietų Arabijoje, rytų Afrikoje, Indijoje ir kt.

On — Mizrajimo (Egipto) miestas, paprastai žinomas graikišku Heliopolio vardu, Saulės dievo kulto centras.

Ostiarijus (lot.) durininkas.

Pabaltinti kapai (psl. 50) ar **karstai pabaltinti** (psl. 320) — barimosi žodžiai, randami Nauj. Testamente: „Vargas jums, Rašto žinovai ir parisiejai, veidmainiai, nes jūs esate panašūs į pabaltintus kapus, kurie iš oro pusės rodosi žmonėms labai gražūs, o viduje pilni mirusiųjų kaulų ir visokių puvėsių" (Mat. 23:27).

Palmių šakos (tiksliau, lapai) iš seno buvo laikomos pergalės ir triumfo simboliu, todėl naudotos džiūgavimui pareikšti. Nauj. Testamente skaitome: „Kitą dieną didelė minia, kuri buvo atėjusi į šventes, pasiėmė palmių šakų, išėjo jam priešais ir šaukė: Osanna" (Jon. 12:12–13; plg. ir Apr. 7–9). Panašiai ir Krėvės veikale: „Kai iš tolo pamatė keleiviai šventąjį Miestą, sustojo gretomis, ėjo džiūgaudami, Dievą garbindami ir palmėmis mosuodami" (psl. 209). Rūpestingasis Juozapo šeimos globėjas Simonas nuperka palmių, kad „ir jūs galėtumėt pareikšti džiaugsmą, kaip kad jį pareikš kiti" (psl. 209).

Parušimai (hebr. paruš, „atsiskyręs", daugisk.: perušim, aramėj. perišaja, graik. farisaioi, lot. pharisaei, iš čia — fariziejai, J. Skvirecko vertime: parisiejai) — ortodoksinė žydų srovė, kuri uoliai šalinosi (taigi buvo atsiskyrusi) nuo viso, kas nežydiška ir religiškai netyra, ir reikalavo griežtai laikytis Įstatymo (žr. Tora). Priešingai sadukėjams (žr. sadukimai) fariziejai pripažino ne tik rašytinį Įstatymą, bet ir žodinę tradiciją bei jos išsamų aiškinimą, pasireiškusį aibe taisyklių taisyklėlių, apimančių pvz. ir smulkiausius valgio gaminimo ritualinės švaros ir šabato poilsio išlaikymo nuostatus, kurie praktiškai nekartą darėsi gal net svarbesni už patį rašytinį Įstatymą, tuo paskatinant nukrypimą į išviršinių taisyklių formalizmą: „... duodate dešimtinę iš mėtos, krapų ir kmynų, o apleidžiate svarbesnius įstatymo dalykus, teisingumą, pasigailėjimą ir ištikimybę... iškošiate uodą, o praryjate kupranugarį" (Mat. 23:23–24).

Nors fariziejai buvo „atsiskyrę" nuo nemokytos liaudies, kuri gerai nepažino Įstatymo ir negalėjo tiksliai laikytis jo reikalavimų, ir net niekino ją (žr. am-aarec), platieji žydų sluoksniai žiūrėjo į fariziejus su gilia pagarba. Antai ir Krėvės veikale paprasta senutė fariziejus pagarbiai vadina Dievo žmonėmis, o kaimietis Samuelis sako, kad išlaikyti viską, „kaip nori Aukščiausias... gali tik dievobaimingi parušimai, kurių skaičių Gausiausias tepadidina tiek, kad jų būtų, kiek žvaigždžių danguje" (psl. 340). Ir taip, jau II amž. pr. Kr. kaip opozicinė srovė sadukėjams iškilusieji fariziejai ilgainiui užvaldė žydų tautos masę, kuri irgi nemėgo viso, kas svetima, ir gerbė senąsias tradicijas; sadukėjai tuo tarpu labiau rėmėsi aristokratiniais sluoksniais ir buvo daugiau ar mažiau paveikti helenizmo įtakos. Sadukėjams labiau rūpėjo valstybė, o fariziejams visų pirma — tauta. Tad fariziejai sukonsolidavo žydų tautą, užgrūdino ją, kad ji galėjo išsilaikyti ištisus šimtmečius po Jeruzalės išgriovimo ir žydų priverstinio išsklaidymo. Vėlesnysis judaizmas vystėsi fariziejų mokslo įtakoje. Fariziejų

ir sadukėjų nesutarimas ryškiai iškyla ir Krėvės veikale atvaizduotuose jų savitarpio ginčuose (psl. 49–52, 116–123).

Nauj. Testamente fariziejai dažnai minimi drauge su Rašto žinovais: „O parisiejai ir Rašto žinovai murmėjo ir sakė..." (Luk. 15:2 ir kt.). Iš tikrųjų betgi ne visi Rašto žinovai buvo fariziejai ir ne visi fariziejai buvo Rašto žinovai. Nauj. Testamentas fariziejams nepalankus. Mato evangelijoje aprašytame ginče su fariziejais Kristus kas kelintas sakinys sviedžia piktus žodžius: „Vargas jums, parisiejai ir Rašto žinovai, veidmainiai" (Mat. 23:13, 14, 15, 23, 25, 27, 29). Dabar fariziejaus žodis ir yra tapęs veidmainio sinonimu.

Pesachas (hebr. pesach, „perėjimas, praėjimas pro šalį", aramėj. pasha, graik. pascha) — Velykos, viena iš didžiųjų metinių žydų švenčių, pirmai pavasario pilnačiai atėjus. Su tam tikromis apeigomis ir maldomis buvo *valgoma nerauginta duona ir avinėlis, prisimenant*, kaip Egipto nelaisvės metu, žudant egiptiečių pirmagimius, mirtis aplenkė (taigi, praėjo) žydų namus,kurių durų staktos, Dievui paliepus, buvo žydų pateptos velykinio avinėlio krauju. „Ir kai jūsų vaikai jus klaus: Ką reiškia ši religinė apeiga? Jūs sakysite: šita yra Viešpaties perėjimo diena, kada aplenkė Izraelio sūnų namus Egipte, užmušdamas egiptiečius ir palikdamas nepaliestus mūsų namus" (Iš. 12:26–27).

Pesacho metu Jeruzalę užplūsdavo didžiulės piligrimų minios. „Buvo *arti žydų Velykos ir daugelis iš tos šalies atėjo prieš Velykas į Jeruzalę* savęs pasišventinti" (Jon. 11:55). Juozapas Flavijus rašo, kad Sirijos vietininkui Cestijui Gallui 66 metais prie pat Velykas atvykus Jeruzalėn, ji apstojusi su įvairiais prašymais 3 milijonų minia (Žydų karas, 2:14:3, panašiai ir 6:9:3). Tai aiškiai perdėtas skaičius, betgi apie 100.000 kasmet susirinkdavo Jeruzalėn (The Interpreter's Dictionary of the Bible, 1962 III psl. 664).

Jeruzalėn vyko ir Kristus: „Jo gimdytojai kas metai eidavo į Jeruzalę į Velykų šventę. Kai jam buvo jau dvylika metų, jie atėjo, kaip buvo šventės paprotys, į Jeruzalę" (Luk. 2:41–42). Šis evangelijos epizodas, kaip Jėzus nuvyko Jeruzalėn, atsiskyrė ir buvo susirūpinusių gimdytojų vėliau rastas šventykloje tarp mokytojų (Luk. 2:41-52), Krėvės veikale išplėtotas į du skyrius: „Amžinojo didybės sosto papėdėje" ir „Pašaukimo valanda".

Pranašai žr. nabis.

Presbiteriai (graik. presbyteros, „vyresnysis") — pirminių krikščionių bendruomenių vadovai; plg.: „To dalyko ištirti susirinko apaštalai ir vyresnieji [graik. tekste: presbyteroi]" (Ap. darb. 15:6). Pradžioje vyresnieji (presbiteriai) nebuvo griežtai atskiriami nuo vyskupų (žr. episkopas). Nauj. Testamente presbiteriai vadinami ir Sinedriono nariai (Luk. 22:66). Krėvės veikale presbiteriai — Dievo sūnų vadovai-mokytojai.

Prokonsulai ir propretoriai — Romos provincijų gubernatorių titulai. Pirmieji (t.y. prokonsulai) buvo vadinamose senato provincijose, o antrieji — imperatoriaus provincijose, kurios buvo imperijos pasieniuose ir turėjo stiprias įgulas. Sirijos provinciją, kuriai priklausė ir Palestina, valdė gubernatorius propretoriaus titulu (legatus pro praetore). Krėvės veikale tiedu terminai painiojami, tą patį pareigūną vadinant čia vienu čia kitu žodžiu (psl. 380). Beje, čia neminimi prokuratoriai, t.y. Romos pareigūnai,

kuriems Sirijos gubernatorių tarnybinėje priklausomybėje kaip tik ir buvo pavesta nuo 6 m. po Kr. valdyti Judėją. Iš tų prokuratorių žinomiausias liko Pontijus Pilotas, kuriam valdant buvo nuteistas Kristus.

Ptolomėjus iš Damasko — Erodo patarėjas ir aukštas pareigūnas jo administracijoje, karaliaus iždo globėjas; Nikalojaus (žr.) brolis. Jį mini Juozapas Flavijus.

Rabis (hebr. rabbi, „mano mokytojau", iš rab, „viešpats, mokytojas") — Rašto ir Įstatymo žinovų bei mokytojų (žr. soferimai) garbės titulas, susidaręs išnykus to žodžio pirmykštei asmeninio kreipinio reikšmei (panašiai kaip prancūzų „monsieur" atveju). Žodžio prasmė įsakmiai paaiškinta ir evangelijose: „Juodu jam tarė: Rabbi (tai yra: Mokytojau), kur gyveni?" (Jon. 1:38). Kristus peikė išdidžius Rašto žinovus, kurie mėgo „pasveikinimus prekyvietėse ir būti žmonių vadinami rabbi" (Mat. 23:7). Savo gi mokiniams Kristus sakė: „Nesivadinkite mokytojais, nes jūsų mokytojas vienas, Kristus" (Mat. 23:10). Liet. rabinas yra kilęs iš sulotynintos žodžio formos rabbinus.

Rabonis (hebr. rabboni) — reiškė tą patį, kaip ir rabis: „Atsigręžus ji jam tarė: Raboni (tai yra: Mokytojau)!" (Jon. 20:16). Tik tai buvo jau garbingesnis titulas. Vėliau buvo aiškinama tokia šio titulo garbingumo gradacija: rab, rabbi, rabboni. Krėvės veikale paprasta moterėlė „reb" vadina net Samuelį, save menku am-aarec (žr.) laikančiu (psl. 340).

Raštas — Šv. Raštas. Nauj. Testamente tolydžio randame tokius posakius: „Ar jūs neskaitėte šių Rašto žodžių" (Mork. 12:10), „įvyko šie Rašto žodžiai" (Luk. 4:21), „aiškino Raštą" (Luk. 24:32), „tikėjo Raštui" (Jon. 2:22), „kaip sako Raštas" (Jon. 7:38), „yra pasakyta Rašte (I Petr. 2:6) ir t.t.

Sadokas — Dovydo ir Saliamono laikų vyr. kunigas, su kurio vardu yra siejami sadukėjai (žr. sadukimai).

Sadukimai (hebr. cadukim, graik. saddukaioi, lot. sadducaei, iš čia — sadukėjai; gal: „Sadoko įpėdiniai", ar iš hebr. cadikim, „teisieji") — liberalinė žydų srovė, priešinga fariziejams (žr. paružimai). Nuo pastarųjų sadukėjai skyrėsi tuo, kad rėmėsi aristokratiniais sluoksniais (tai srovei priklausė ir vyr. kunigai), buvo daugiau ar mažiau pasidavę helenistinės kultūros įtakai, rūpinosi visų pirma valstybės reikalu, buvo plg. geruose santykiuose su romėnų valdžia, todėl ir nepopuliarūs plačiuose tautos sluoksniuose, kurie ilgainiui pateko visiškon fariziejų įtakon. Pagrindinis skirtumas nuo fariziejų buvo tas, kad sadukėjai laikėsi tik rašytinio Įstatymo, nepripažindami žodinės tradicijos, kurią kaip tik kėlė ir vertino fariziejai. Sadukėjai buvo tikri savo laikų racionalistai. Jie, tiesa, tikėjo Dievą, bet neigė sielos nemirtingumą, kūno iš mirusiųjų prisikėlimą, angelų buvimą, pomirtinį atlyginimą. Tai paliudyta ir Nauj. Testamente, aprašant šv. Povilo bylą teisme: „Povilas, žinodamas, kad viena jų dalis buvo sadukėjai, kita — parisiejai, sušuko taryboje: Vyrai, broliai, aš parisiejus, parisiejų sūnus. Aš teisiamas dėl vilties ir numirusių prisikėlimo. Jam tai pasakius, kilo nesutikimo tarp parisiejų ir sadukėjų; taip pat minia persiskyrė. Nes sadukėjai sako, neesą nei prisikėlimo, nei angelo, nei dvasios, o parisiejai vieną ir kitą pripažįsta" (Ap. darb. 23:6–8). Sadukėjų ir fariziejų nesutarimai Sinedrione ryškiai atvaizduoti ir Krėvės veikale. Sadukėjų skepticizmą bus

turėjęs galvoje Joelio mokinys, su Sadoko sūnaus kalba sulygindamas pesimistines savo mokytojo mintis: „Kalba tavo nūnai, kaipo kalba Sadoko sūnaus. Mokytojau kodėl sėji abejojimą mūsų širdyse?“ (psl. 324).

Samarija — centrinė Palestinos sritis. Jos gyventojai, kilę iš likusių krašte po didžiosios VIII amž. pr. Kr. deportacijos žydų ir asiriečių atgabentų pagonių kolonistų (plg. 4 Kar. 17:24) mišinio, buvo žydų požiūriu rasiškai ir religiškai negryni, todėl labai nemėgstami. Antai ir evangelijoje rašoma, kaip samarietė stebėdamos sakė Jėzui: „Kaipgi tu, būdamas žydas, prašai gerti mane, moteriškę samarietę? Nes žydai nebendrauja su samariečiais“ (Jon. 4:9). Kadangi Samarija įsiterpusi tarp Galilėjos ir Judėjos, tai sudarydavo daug nemalonumo Jeruzalėn keliaujantiems galilėjiečiams. Apie tai rašoma ir Krėvės veikale: „Kad nenusidėtų Amžinajam, keleiviai į šventąjį Miestą vengė krašto, kuriame gyveno atskalūnai, paklydimo vaikai samariečiai, ir todėl ėjo aplinkiniais keliais, kurie ilgino jų kelionės dienas“ (psl. 204).

Sandora — Dievo pažadas, duotas Mozei Sinajaus kalne, globoti žydų tautą, jei ji laikysis ten jai paskelbtų įstatymų, visų pirma Dešimties įsakymų, o taip pat ir kitų Mozės knygose surašytų įstatymų: „Viešpats tarė Mošei: Užsirašyk šituos žodžius, kuriais su tavim ir su Izraeliu padariau sandorą“ (Iš. 34:27). Betgi žydai buvo ir įspėti: „O jei manęs neklausysite ir nevykdysite visų mano paliepimų, ...išardydami mano sandorą, ...atgręšiu mano veidą prieš jus, ir sukniubsite prieš savo neprietelius ir būsite pavergti tiems, kurie jūsų neapkenčia“ (Kun. 26:14–17). Tad ir Krėvės veikale į Jehudos iš Kerioto priekaištus, kodėl Dievas atidavęs žydus edomitų valdžion, dievobaimingasis Juozapas atsako: „Gal todėl, kad mūsų tėvai nuolatos nusidėdavo, kaip ir mes šiandien nusidedam Sandorai, kuria esame susirišę su Dangaus Galybių Viešpačiu“ (psl. 208).

Satana (hebr. satan, „priešininkas“, graik. satanas ir satan; Krėvės vartojamoji žodžio forma be galūninio s bene bus imta iš rusų kalbos) — šėtonas. Piktosios dvasios gundomas Jėzus sušunka: „Eik šalin, šėtone!“ (Mat. 4:10). Visai panašiai atkerta ir Ješua savo gundytojui Jehudai iš Kerioto: „Atstok nuo manęs, mane begundydamas, Satana!“ (psl. 367). Evangelijose Jėzus šėtonu (satanu) pavadina ir šv. Petrą, kai tas barė jį, bekalbantį apie savo būsimas kančias ir mirtį, atseit gundė nesiaukoti už žmoniją (Mat. 16:23, Mork. 8:33). Krėvės veikale Ješua panašius žodžius („atstok, gundytojau“) taiko Jehudai iš Kerioto, kuris Getsemano sode įtikinėjo jį, kad nesiaukotų už žmones, nes jie to neverti (psl. 372).

Scharija ben Eleazaras — esėjų mokytojas. Jis bus Krėvės laisvai išgalvotas, betgi kai kurie jo bruožai imti iš tikrų asmenų. Antai, prieš savo mirtį laimindamas Juozapo šeimą (psl. 153–154), jis gyvai primena dievobaimingąjį evangelijos Simeoną (Luk. 2:25–35). Prašančiam trumpai pamokyti, kaip turi elgtis, kad būtų teisus Amžinojo akyse, Scharija atsako: „Nedaryk kitam, ko nenori, kad kitas tau darytų“ (psl. 63). Tas epizodas visai sutampa su analoginiu pasakojimu apie Hillelį (žr.). Ir apskritai, Scharija daug kuo primena taikųjį ir humaniškąjį Hillelį. Scharijos žodžiuose, pabrėžiančiuose artimo meilę, atsispindi Pamokslo nuo kalno dvasia.

Sėdija — šiuo neįprastos darybos žodžiu čia vadinama oficialioji Romos prokuratoriaus (Krėvės veikale jis vadinamas prokonsulu) būstinė (lot. praetorium, graikiškame Nauj. Testamento tekste: praitorion), buvusi ar Ero-

do rūmuose vakarinėje Jeruzalės dalyje ar, veikiau, Antonijos tvirtovėje, šventyklos sklypo šiaurės vakarų kampe. J. Skvirecko vertime: teismo rūmai. Čia Pilotas teisė Kristų: „Nuo Kajipo atvedė Jėzų į teismo rūmus. Buvo rytas. Jie patys nėjo į teismo rūmus, kad nesusiteptų ir galėtų valgyti Velykų avinėlį" (Jon. 18:28). Panašiai ir Krėvės veikale žydai labai nenorėdami eina vad. sėdijon: „Nors Sinedriono išrinktiesiems nemalonu buvo peržengti slenkstį namų, kurie buvo stabais padabinti, bet, keikdami ir prokonsulą šėtono sūnumi pravardžiuodami, turėjo įžengti į namų vidų" (psl. 266). Dėl tos pat priežasties žydai nėjo į Erodo rūmus ir reikalavo, kad jis pats išeitų kalbėtis su jais, nes „jo namai — biaurybių namai! Nė vienas žydas negali įžengti, Amžinajam nenusidėjęs" (psl. 21). Tas žydų nusistatymas prieš svetimtaučius pagonis buvo toks stiprus, kad pvz. apaštalas Petras, įėjęs į šimtininko Kornelio namus, aiškinosi: „Jūs žinote, kaip uždrausta žydui susidėti su svetimtaučiu ar eiti pas jį; bet Dievas man parodė nelaikyti nė vieno žmogaus paprastu ar suteptu" (Ap. darb. 10:28).

Žodis sėdija Krėvės veikale turi dar ir kitą reikšmę; tai kėdė, kurioje sėdėjo Romos pareigūnas, eidamas savo oficialines pareigas (psl. 267). J. Skvireckas verčia: teismo krasė (Mat. 27: 19, Jon. 19:13). Tai buvo lotyniškai vadinamoji sella curulis.

Senas dienomis — vienas iš aprašomųjų Dievo pavadinimų Sen. Testamente (Dan. 7:9); Vulgatoje — antiquus diebus; J. Skvirecko vertime Ilgaamžis.

Serafimai (hebr. saraph, „gyvatė", daugisk.: seraphim) — šešiasparnės dangiškos būtybės, aukščiausios klasės angelai, kurie pranašo Izaijo (Ješajo) regėjime stovėjo ties Dievo sostu ir didžiu balsu garbino Dievą (Ješ. 6:1–3). Tas Izaijo regėjimas primena Jehudos iš Kerioto viziją Krėvės veikale: „Pamatė jis dangaus šviesą ir šviesoje soste Sėdintį. Pamatė šviesos spinduliuose dešinėje ir kairėje soste Sėdinčio angelų, archangelų, cherubų ir serafimų galybes... Jie visi garbino pasaulių Kūrėją" (psl. 347). Soste sėdinčio vizija aprašyta ir Šv. Jono apreiškime: „Tuojau aš buvau dvasios pagavime: štai danguje stovėjo sostas, ir soste buvo sėdintis" (Apr. 4:2).

Sikariai (graik. sikarioi, iš lot. sicarii; sicca, „durklas") — kraštutinieji žydų nacionalistų fanatikai, savo politiniams priešams pašalinti nevengusieji durklo. Nauj. Testamente pavadinti galvažudžiais (Ap. darb. 21:38). Tai lyg smogiamieji zelotų (žr.) daliniai. Sikarių vardas iškyla jau kiek vėlesniu laikotarpiu (juos mini Juozapas Flavijus, rašydamas apie įvykius jau po Erodo mirties), tad bus tam tikras anachronizmas, kai Barraba, dar Erodui gyvam tebesant, apibūdinamas kaip „visų sikarių vadas" (psl. 73).

Simonas, Jonos sūnus — Genezareto ežero žvejys. Tai Nauj. Testamento apaštalas Simonas, kuriam davė Petro (aramėj Kefas, „uola", graik. Petros, lot. Petrus) vardą (Jon. 1:42). Krėvės veikale jis vaizduojamas taikios sielos, geraširdžiu ir dievobaimingu žmogumi, laisvai sugalvojant ištisus jo gyvenimo epizodus, nepaliudytus evangelijose. Pvz. Ješuai gimstant jis buvo ten pat apsistojęs, nuo to laiko liko įsitikinęs, kad Ješua tikras Žadėtasis, ir todėl nuolat rūpestingai globojo ir šelpė Juozapo šeimą.

Sinajaus kalnas — vieta, kur Dievo buvo duoti Mozei Dešimt įsakymų (Iš. 34:2 tt.).

Sinedrionas (graik. synedrion, „taryba, susirinkimas") — aukštoji žydų taryba, sprendusi religinius, administracinius ir teisinius klausimus. Romėnų valdymo laikais tai buvo aukščiausia žydų savivaldos įstaiga, romėnų pripažįstama, kiek jos nutarimai nesikirto su Romos prokuratoriaus valdžia. Pvz. prokuratorius tvirtindavo mirties bausmės sprendimus. Pilotui pasakius, kad teistų Kristų, „žydai jam atsakė: Mums nevalia nieko nužudyti" (Jon. 18:31). Taip ir Krėvės veikale Hannahas sako suimtąjį Ješuą atvedusiam edomitų karių vadui: „Mes pripažinom, kad šis vyras yra kaltas nusidėjimu. Bet Cezario įstatymais neleista mums bausti mirtimi" (psl. 380). Sinedrione buvo 71 narys. Jam pirmininkavo vyr. kunigas, o jį sudarė „tautos vyresnieji, vyriausieji kunigai ir Rašto žinovai" (Luk. 22:66). Beje vyriausiais kunigais evangelijos (taip pat ir Juozapas Flavijus) vadina tą sluoksnį, kurį sudarė iš pareigų pašalintieji vyr. kunigai ir jų šeimų nariai.

Siono kalnas — viena iš kalvų, ant kurių pastatyta Jeruzalė. Siono vardas taikomas ir pačiam Jeruzalės miestui (2 Kron. 5:2).

Soferimai (hebr. sofer, daugisk. soferim, „raštininkas, knygos žmogus") — Šv. Rašto ir apskritai žydų teisės žinovai ir mokytojai. Nauj. Testamente jie vadinami Rašto žinovais (graik. tekste: grammateis; Mat. 2:4 ir kt.), Įstatymo žinovais (graik.: nomikoi; Luk. 10:25) ar Įstatymo mokytojais (graik. nomodidaskaloi; Luk. 5:17). Po tremties laikų žydų tautoje įsigalėjus aramėjų kalbai, Šv. Raštą reikėjo ne tik nurašinėti, bet ir aiškinti jo nebesuprantantiems žmonėms (plg. 2 Esd. 8:8, 13:24). Ir taip nuo Esdros laikų (V amž. pr. Kr.) ėmė kilti soferimai kaip atskira teologų ir teisininkų klasė. Iš pradžių tai buvo drauge ir kunigai, bet ilgainiui joje įsigalėjo pasauliečiai, kurie buvo pagarbiai vadinami rabbi (žr. rabis) ir tapo tikraisiais moraliniais tautos vadais. Kristaus laikais daugumas soferimų priklausė fariziejų srovei. Nauj. Testamente jie nuolat minimi drauge su fariziejais ir taip pat smerkiami: „Rašto žinovai ir parisiejai atsisėdo Mozės krasėje. Taigi visa, ką tik jie jums sako, laikykite ir darykite; bet nesielkite taip, kaip jie elgiasi; nes jie sako ir nedaro" (Mat. 23:2–3), arba: „Saugokitės Rašto žinovų, kurie mėgsta vaikščioti ilgais drabužiais, mėgsta pasveikinimus prekyvietėje ir pirmąsias kėdes sinagogose ir pirmąsias vietas pokyliuose, suėda našlių namus, apsimesdami ilgas maldas kalbą. Jie susilauks juo baisesnio pasmerkimo" (Luk. 20:46–47). Betgi soferimai buvo tautos labai gerbiami, jų patarimų buvo atsiklausiama, jų nurodymų laikomasi (ilgainiui jų aiškinimai buvo surašyti ir sudarė stambią Talmudo dalį), o mokinių būriai atidžiai klausėsi jų žodžių bethamidrašuose (žr.). Soferimai nebuvo atlyginami, ir tie, kurie neturėjo nuosavo turto, vertėsi įvairiais amatais. Antai Hillelis, kol dar mokėsi Jeruzalėje, pragyvenimą pelnėsi kaip menkai atlyginamas padienis darbininkas. Krėvės veikale jis, jau būdamas gerbiamas Rašto žinovas ir Sinedriono narys, verčiasi amatu („Eisiu į savo kurpidę" — psl. 122).

Stabmeldžių kiemas — erdvas, prieš Jeruzalės šventyklą kolonada aptvertas plotas, kurin įeiti turėjo teisę taip pat ir pagonys. Čia buvo pardavinėjami aukoms skirti jaučiai, avinėliai ir balandžiai; čia taip pat buvo galima išsikeisti reikalingus pinigus (šekelius). Tai yra toji vieta prie šventyklos, iš kur Kristus išvarė prekiautojus ir pinigų mainininkus (Mat. 21:12–13, Jon. 2:14–16). Krėvė ryškiai atvaizduoja triukšmingą prekiavimą tame kieme (psl. 214–217).

Stola (graik.) — ilgas viršutinis drabužis, romėnų togos atitikmuo. Nauj. Testamente taip pavadinami Rašto žinovų drabužiai: „Saugokitės Rašto žinovų, kurie mėgsta vaikščioti ilgais drabužiais [graik. tekste: en stolais peripatein]" (Mork. 12:38). J. Skvireckas prie tos Nauj. Testamento vietos prideda paaiškinimą: „Vaikščioti ilgais drabužiais arba ilgus drabužius dėvėti buvo žyduose aukštos garbės ženklas". Tą žodį vartoja ir Juozapas Flavijus, rašydamas apie kunigų drabužius. Krėvės veikale Erodo drabužiai taip aprašomi: „Virš tunikos mėlynos spalvos šilkinis apsiaustas, panašus į romėnų togą" (psl. 22). Romoje stola buvo vadinamas moterų drabužis, atitinkąs vyrų togą.

Krėvės veikalo tose vietose, kur minima Erodo stola, yra įsibrovęs kalbinis netikslumas, kuris paaiškinamas kalbinėse pastabose prie Krėvės raštų žodyno (psl. 468).

Šabatas (hebr. šabbat) — poilsio diena: „Atsimink, kad švęstumei šabato dieną. Šešias dienas savaitėje darbuosies ir dirbsi visus savo darbus. O septintoje dienoje yra Viešpaties, tavo Dievo, šabatas; joje nedirbsi jokio darbo" (Iš. 20:9–10). Griežčiausiai visų smulkmeniškų šabato nuostatų laikytis reikalavo fariziejai, kuriuos dėl to papeikė Kristus (Mat. 12:1–13) sakydamas, kad „dera subatomis gera daryti" (Mat. 12:12). Toje pačioje dvasioje apie šabato laikymą pasisako Krėvės veikale Scharija ben Eleazaras (psl. 66).

Šamesas (hebr. šammaš, „tarnaująs") — *sinagogos tarnas, hazzano* (žr. *gaccanas*) padėjėjas.

Šekelis (hebr. šekel, graik. siglos) — tam tikro svorio matas, o taip pat ir to pat svorio sidabrinė moneta. Kiekvienas žydas, sukakęs 20 metų, turėdavo mokėti bažnyčiai pusės šekelio metinį mokestį: „...atėjus į Kaparnaumą, priėjo prie Petro rinkėjai didrakmų ir jam sakė: Ar jūsų mokytojas nemoka didrakmos?" (Mat. 17:23; didrachma, t.y. dvi drachmos, buvo lygi pusei šekelio).

Šemakja — žymusis soferimas Šammaj, pagarsėjęs būdo tiesumu bei griežtumu ir savo pažiūrų ortodoksiškumu, Hillelio (žr.) oponentas. Krėvės veikale Hillelio klausytojai nuogąstauja, kad „piktai nepajuoktų mūsų Šemakjos mokiniai" (psl. 346).

Šeolis — mirusiųjų buveinė pasaulio požemyje, graikų Hado (žr.) atitikmuo; vėliau ir pragaro sinonimas. „Kaip debesis nyksta ir praeina, taip nebepakilsta aukštyn, kas nusileidžia į mirusiųjų buveinę" (Job. 7:9). Šeolį turi galvoje Joelis, kalbėdamas savo mokiniams: „Iki šios dienos aš vis kalnan dar lipau, mano draugai, o dabar pakalnėn nusileidžiu, skrisdamas tona šalin, kur mirtis, kur amžina nebūtis tylumą apgyvendino" (psl. 323). Panašiai apibūdinamas šeolis ir psalmėse: „Jei Viešpats nepadėtų man, mano siela netrukus gyventų tylos vietoje" (Ps. 93:17).

Šomeris (hebr. šomer, „sargas, saugotojas") — tuo žodžiu Krėvė kaip matyti iš pastabos vienoje jo užrašų knygelėje, vadina zelotus (žr.).

Šuo — sen. žydų buvo labai nemėgstamas, tad pavadinti ką šunimi buvo didžiausias įžeidimas. Taip žydai vadino pagonis. Kartą tai padarė ir Kristus, taikydamasis prie žydų įpročio (Mat. 15:26). Krėvės veikale žodis

šuo — dažnas keiksmažodis. Visų pirma, šunes yra nekenčiamieji edomitai (psl. 334). Betgi įpykę žydai ir savitarpyje plūstasi šūnimis. Getsemano sode ant Jehudos įniršęs Zabedėjus sušunka: „Meluoja jis, šuo dvokiantis" (psl. 376). Net ir Sinedriono nariai ginčo įkarštyje svaidosi žodžiu „šunie" (psl. 120).

Šventasis Miestas — Jeruzalės sinonimas Mato evangelijoje (Mat. 4:5, 27:53). Arabai Jeruzalę vadina El-Kuds, t.y. Šventasis.

Taboras (dabar arab.: Džebel el Tor) — kalnas į rytus nuo Nazareto, ant kurio pagal ankstyvą padavimą įvykęs Kristaus atsimainymas (Mat. 17:1–8, Mork. 9:1–8, Luk. 9:28–36). Kristaus gundymų kalną, kurį vienaname savo veikalo fragmente Krėvė pavadina Taboro kalnu (psl. 410), VII, o gal net jau ir IV amž. padavimas sieja su kitu kalnu, būten, bent nuo XII amž. vadinamuoju Mons Quarantana (dabar arab.: Džebel Karantal) į šiaurės rytus nuo Jerichono.

Teodas, arba Teudas (Krėvės veikale: Teodas iš Simlos) — Nauj. Testamente (Ap. darb. 5:36) minimas žydų riaušininkas (gal net pretendentas į mesijus), kuris dar prieš Judo Galilėjiečio maištą buvo sukėlęs apie 400 šalininkų, greitai betgi išsisklaidžiusių, vadui žuvus. Mini jį ir Juozapas Flavijus, tik jo riaušes nukelia į žymiai vėlesnius laikus, apie 40 metų po Judo Galilėjiečio. Tas chronologinis nesuderinamumas sudaro galvosūkį Šv. Rašto aiškintojams. Kai kas mano, kad tai buvę du skirtingi asmenys. Krėvės veikale, dar Erodui gyvam tebesant, kalbama apie Teodą jau kaip apie žuvusį (psl. 102–103).

Tikinčiųjų kiemas — vienas iš kiemų (ar šventorių, kaip vadina J. Skvireckas — Nauj. Test. psl. 140), supančių Jeruzalės šventyklą. Kraštinis kiemas buvo vadinamas Stabmeldžių kiemu (žr.). Toliau, už sienos, už kurios eiti pagonims buvo mirties grėsme uždrausta ir kur galėjo eiti tik tikintieji, t.y. žydai, buvo mažesnis kiemas, pertvertas į Moterų ir Izraelitų (vyrų) kiemus. Jis supo vad. Kunigų kiemą, kuriame stovėjo aukų atnašavimo altorius, ir pati šventykla su švenčiausiąja vieta, kurion tik vyr. kunigas kartą per metus teįžengdavo. Tas šventyklos planas yra ir Krėvės veikale, kur rašoma, kaip Ješua, „įžengęs į vidų, praėjo Stabmeldžių ir Tikinčiųjų kiemus ir pasiekė šventą atnašavimo vietą, kurios slenkstį drįsdavo peržengti tik Aarono palikuonys, kai turėjo Viešpačiui atnašauti... Įžengęs ten atsirado prie visų švenčiausios angos, už kurios jau buvo Amžinojo sostas" (psl. 223).

Tora (hebr. torah, „įstatymas, mokymas") — pirmosios penkios Šv. Rašto knygos, žinomos graikišku Pentateucho vardu, o pačiame Šv. Rašte vadinamos Mozės knyga (2 Esd. 13:1), Mozės įstatymu (2 Kron. 23:18) ar tiesiog — Įstatymu (2 Esd. 8:2). Tą patį pavadinimą randame ir Nauj. Testamente: „Juk parašyta Mozės įstatyme" (1 Kor. 9:9). Plačiau suprasta Tora apėmė ir kitus raštus bei žodinės tradicijos nuostatus, kuriuos ypač kėlė fariziejai (žr. parušimai), o sadukėjai (žr. sadukėjai) nepripažino.

Tora buvo judaizmo pagrindas, ir kiekvienas žydas privalėjo jos griežtai laikytis. „Teneatstoja šito įstatymo knyga nuo tavo burnos, bet apie tai mąstysi per dienas ir naktis, kad laikytumei ir darytumei visa, kas joje parašyta; tuomet tu eisi tiesiai savo keliu ir elgsies išmintingai" (Jos.

1:8). „Ne žydas, kuris nesilaiko Rašto ir Toros" — tvirtai pareiškia vienas rabis Krėvės veikale (psl. 245), o Joelio mokinys Samuelis sako: „Kiekvienas žydas iš jaunų dienų turi žinoti, kad vienintelis išminties šaltinis yra Įstatymai ir Raštas" (psl. 327). Ir pavargėlė senutė didžiuojasi: „Pasiklauski, raboni, ko nori iš Hazoro miestelio, visi tau pasakys, kad nors Saros šeimyna labai nuskurdusi ir dažnai badauja, bet dievobaiminga ir Dievo įsakymų kaip ugnies laikosi" (psl. 339).

Juozapas Jeruzalės šventykloje matė daug žmonių, kurie, „maldos drabužiais apsitaisę ir Toros ženklais pasirišę kaktas ir nunuogintas rankas, garsiai garbino šventais žodžiais Viešpatį Dievą" (psl. 215). Tas žydų maldos paprotys nurodytas jau Sen. Testamente: „Prisiriši juos kaip ženklą sau prie rankos ir pasikabinsi juos prie savo akių" (Pak. 6:8, taip pat Iš. 13:9, Pak. 11:18). Kalbant rytines maldas, privalomas vyrams nuo 13 metų amžiaus, buvo ant kairės rankos ir kaktos ilgomis juostelėmis pasirišamos mažos dėžutės (J. Skvirecko vertime: atsiminimo ženklai, — Mat. 23:5), kuriose buvo sudėtos ant pergamento skiautelių surašytos ištraukos iš Mozės knygų (t.y. iš Toros).

Trikliniumas (lot. skolinys iš graikų kalbos: kline, „lova, guolis") — sen. romėnų valgomasis kambarys su trimis pasagos forma sustatytomis sofomis, ant kurių gulint buvo valgoma. Priekaištaujantiems parušimams Erodas sako: „Bet štai Amžinojo aukščiausias šventikas ir kiti Praamžiaus namų tarnai guli už mano stalų, geria ir valgo su manim ir mano svečiais ir man nepriekaištauja" (psl. 24).

Zacharijas (hebr. Zechariah, „Dievas atsimena", graik. Zacharias) — Johanano (Jono Krikštytojo) tėvas. Ką apie jį Johananas trumpai papasakojo Ješuai (psl. 229–231), randame ir evangelijoje (Luk. 1:5–25, 57–80). Betgi evangelijoje nieko nekalbama apie tai, kaip mirė Zacharijas, kurį, anot Johanano, šventykloje nužudė Erodo pasiųstieji budeliai, „nors jis rankomis laikėsi Išganymo rago [žr.], kuris turėjo jį saugoti" (psl. 231); mat, Zacharijas buvo paslėpęs savo kūdikį Johananą, kurį norėjo nužudyti Erodas, įtardamas jį būsiant žadėtuoju. Evangelijose, tiesa, yra minimas Zacharijas, kuris buvo nužudytas „tarp šventyklos ir altoriaus" (Mat. 23:35, Luk. 11:51), bet tai buvo kitas asmuo; greičiausiai (tik kitas jo tėvavardis), Sen. Testamente minimasis kunigas Zacharijas, kuris buvo, karaliui Joasui paliepus, užmuštas akmenimis „Viešpaties namų prieangyje" (2 Kron. 24:21). Dar apie kitą Zachariją, zelotų nužudytą Jeruzalės šventykloje žydų karo su romėnais metu, rašo Juozapas Flavijus. Yra betgi viena sena legenda, kad ir Jono Krikštytojo tėvas buvęs šventykloje prie atnašavimo altoriaus nužudytas Erodo, kuris nuogąstavęs, kad Zacharijo sūnus nebūtų Mesijas (plg. Encyclopaedia Biblica, London IV 1903 sklt. 5373). Gal būt, Krėvė tokia legenda ir bus atsirėmęs?

Zelotai (graik. zelotes, „uolusis") — žydų nacionalistai, nenumaldomi okupacinės romėnų valdžios priešai, pasireiškę Judo Galilėjiečio (žr. Jehuda iš Hamalos) maišto metu ir vėliau vadovavę didžiajam žydų sukilimui prieš Romą 66–70 m. Tai griežtoji fariziejų srovė. Anot Juozapo Flavijaus, zelotai šiaipjau viskuo sutinka su fariziejų mokslu, tik pasireiškia atkakliausia laisvės meile, Dievą savo valdovu tepripažindami (Žydų senovė, 18:1:6).

Nauj. Testamente (Luk. 6:15, Ap. darb. 1:13) „Uoliuoju" (graik. tekste: zelotes) vadinamas Kristaus mokinys Simonas (ne tas, kuris buvo vėliau Petru pavadintas). Jis taip pat (Mat. 10:4, Mork. 3:18) vadinamas ir Simonu Kananiečiu (graik. tekste: Kananaios, iš hebr. kannanaja, sudaryto iš hebr. kanna „uolusis", daugisk.: kanna'im). Hebraiškąjį zelotų pavadinimą randame ir Krėvės veikale: „Tavo brolį, tikrą kannaimą, šunes edomitai kalaviju nužudė" (psl. 334).

Zelotai buvo nusistatę ir prieš tuos savo tautiečius, kurie buvo linkę prisitaikyti ir geruoju sugyventi su romėnų valdžia. Prieš tuos žydų sluoksnius ir nukreipia savo pyktį bei prievartos veiksmus Krėvės Jehuda iš Hamalos, kurio ginkluotuose žygiuose ryškus socialinis pagrindas.

Žadėtasis žr. Mesijas ir Jehuda iš Galilėjos.

Žmogaus sūnus — Mesijo pavadinimas Danieliaus pranašystėje (Dan. 7:13). Evangelijose jį daug kartų vartojo Kristus, kalbėdamas apie save trečiuoju asmeniu: „Jis pradėjo juos mokyti, kad žmogaus Sūnui reikia daug kentėti, būti vyresniųjų, vyriausiųjų kunigų ir Rašto žinovų atmestam ir užmuštam" (Mork. 8:31). Taip pat ir Ješua Getsemano sode sako Jehudai iš Kerioto, įkalbinėjančiam jį gelbėtis pavojaus:„Žmogaus sūnus mirs, jei dangus to nori, kad mirtimi paliudytų tiesą, kurią skelbė šiam pasauliui" (psl. 372).

*

* *

„Dangaus ir žemės sūnūs" yra Krėvės viso gyvenimo kūrinys. Dar pačioje savo kūrybinės veiklos pradžioje ėmęs jį rašyti, Krėvė vėliau tolydžio prie jo grįždavo, o į amžiaus pabaigą sutelkė jam visą dėmesį, pasiryžęs jį pagaliau baigti; deja, nebespėjo. Krėvę nuo 1902 gerai pažinusio L. Giros redaguotame Lietuvos albume (1921) išspausdintoje Krėvės biografinėje apybraižoje nurodoma, kad Krėvė „jau nuo 1907 m. rašo didelę dramą ‚Dangaus ir žemės sūnus', kuri buvo pradėta lenkiškai, o paskiau jau lietuviškai; 1920 m. pabaigoje ji buvo beveik baigta". 1922 Skaitymuose (XVIIII) buvo išspausdinta veikalo ištrauka „Pirm nei amžiai lėmė", po keliasdešimt metų perredaguota į pirmosios dalies skyrių „Anksčiau negu amžiai gimė" (psl. 9–16). Įvairiuose periodiniuose leidiniuose Krėvė paskelbė ir daugiau to veikalo fragmentų. Visą veikalą išleisti Krėvė užsimojo, jau po antrojo pasaulinio karo gyvendamas užsienyje. 1949 Vokietijoje buvo išspausdinta pirmoji veikalo dalis „Žemės vingiais", kurios kalbą peržiūrėjo dr. Pranas Skardžius. Parengė spaudai Krėvė ir antrąją veikalo dalį (be atskiros antraštės), kurios ištraukas davė periodikoje ir antologijose. Ištisai antroji dalis iš Krėvės parengto mašinraščio dabar spausdinama pirmą kartą. Trečiosios dalies Krėvė nebeparašė. Yra dar likusios negausios veikalo nuotrupos, kurios čia spausdinamos drauge su anksčiau Nepriklausomos Lietuvos laikų periodikoje (kiek jos pavyko rasti) spausdintais fragmentais. Žemiau nurodoma, iš kur čia spausdinamoji medžiaga imta.

„Jehuda iš Hamalos" (psl. 311–321) — Lietuva, 1926 Nr. 41–43.

„Mokytojai" (psl. 322–330) — Iliustruotoji Lietuva, 1926 Nr. 37–38.

„Minioje" (psl. 331–341) — Baras, 1925 I psl. 27–39.

„Audros sūnus" (psl. 342–346) — Iliustruotoji Lietuva, 1927 Nr. 15 (68).

„Atmestasis" (psl. 347–357) — Lietuva, 1926 Nr. 85–86.

„Gundymai" (psl. 358–370) — Krėvės rankraštis.

„Getsemano sode" (psl. 371–378) — Naujoji Romuva, 1937 Nr. 15.

„Sinedrione" (psl. 379–380) — Gubos; literatūros almanachas, 1927 psl. 7–10.

„Jehuda iš Hamalos" (psl. 383) — Krėvės rankraštis. Smulkios nuotrupos ant vienuolikos palaidų lakštelių, sudėtų vokan, ant kurio paties Krėvės užrašyta: „Jehuda iš Mahalos. Medžiaga".

„Sužibusios viltys" (psl. 384–385) — mašinraštis.

„Jonas Krikštytojas" (psl. 386–389) — nebaigtas Krėvės rankraštis.

„Dievo sūnūs" (psl. 390–400) — Krėvės rankraštis (sąsiuvinyje). Iš viso aštuoni skyriai (paskutinis skyrius neatžymėtas eilės numeriu) ir palaidas

lakštas (čia — psl. 400; jo faksimilė išsp. Aiduose, 1957 Nr. 9, psl. 424), kuris M. Krėvienės liudijimu, esąs paskutinis Krėvės rašytas puslapis. Visas rankraštis paties Krėvės gerokai taisytas, braukytas, papildinėtas. Rankraščio I, II, III, V ir VII skyriai atitinka (su tam tikrais redakciniais skirtumais) veikalo antrosios dalies skyriaus „Dievo sūnų tarpe" I–V poskyrius (psl. 290–307). Čia spausdinami antrojon veikalo dalin neįtraukti „Dievo sūnų" skyriai (IV, VI ir neatžymėtasis VIII) ir atskirasis lakštas.

„Gundymai. Tyruose" (psl. 401–405) — mašinraštis. Tai „Gundymų" fragmento pirmosios dalies (psl. 358–364) variantas.

„Gundymai (nuotrupos)" (psl. 406–414) — Krėvės rankraštis ant palaidų lakštelių, sudėtų vokan, ant kurio paties Krėvės užrašyta „Gundymai", ir mažoje užrašų knygelėje, ant kurios Krėvės taip pat užrašyta „Gundymai".

„Palaidos nuotrupos" (psl. 415–417) — Krėvės rankraštis. Įvairi medžiaga ant palaidų lakštelių.

✶

Kai kurios „Dangaus ir žemės sūnų" dalys parašytos dramine forma. L. Gira 1921 (plg. aukščiau pateiktąją citatą iš „Lietuvos albumo") veikalą vadino drama. Tur būt, Krėvė iš pradžių ir bus galvojęs apie dramą, kurią gal būtų pavadinęs „dramatizuotąja poema" ar „dramatizuota apysaka", kaip jis pavadino savo „Šarūno" pirmąją laidą (1911), pirmąjį terminą pavartodamas knygelės viršelyje, o antrąjį antraštiniame puslapyje. Vėliau spausdindamas kai kuriuos veikalo fragmentus (pvz. Jehudą iš Hamalos, Audros sūnų ir kt.), Krėvė pažymėdavo, kad jie imti „iš poemos Dangaus ir žemės sūnūs". 1949 išspausdinta pirmoji veikalo dalis jau neturi paantraštės: nevadinama nei drama, nei poema, nei kaip nors kitaip. Beje, E. Radzikauskas (L. Gira) 1927 veikalą buvo pavadinęs bibliniu epu (Gubos, 1927 psl. 152), o V. Mykolaitis — bibline apysaka (Varpai, 1944 psl. 229).

✶

Šeštojo Krėvės raštų tomo kalbą peržiūrint, talkino Leonardas Dambriūnas.

KRĖVĖS GYVENIMO IR KŪRYBOS DATOS

1882 X 19 (sen. stil.: 7) gimė Subartonių kaimo (Merkinės vls., Alytaus aps.) ūkininkų Juozo ir Marės Kindaraitės Mickevičių šeimoje. Krėvės senelis buvo atkilęs iš Nedzingės parapijos, kur Mickevičiai buvę vadinami dar Krėvėmis. Tą pavardę Krėvė jau nuo 1909 vartojo kaip savo literatūrinį slapyvardį. Nepriklausomosios Lietuvos laikais Krėvė oficialiai pasirašinėjo dvilype pavarde: Krėvė-Mickevičius. 1944 iš Lietuvos pasitraukęs, jis ėmė ir oficialiai tik Krėve pasirašinėti.

1898 įstojo Vilniaus kunigų seminarijon, iš kurios dėl kilusių pasaulėžiūrinių abejonių išėjo 1900. Vėliau mokėsi privačiai.

1902 vasarą viešėjo Marcinkonyse pas lietuviško patriotinio nusistatymo kun. J. Šoblickį, kurio įtaka padėjo Krėvei apsispręsti sąmoningu lietuviu.

1904 Kazanėje eksternu išlaikė gimnazijos kurso egzaminus ir įstojo Kijevo universiteto istorijos-filologijos fakultetan. Tais pačiais metais Kijeve parašė lyrinį vaizdelį „Miglos" (išsp. Vaivorykštėje, 1913 III); tai pirmas žinomas Krėvės lietuviškas kūrinys.

1905 įstojo Lvovo (tada priklausiusio Austrijai) universitetan, nenorėdamas nutraukti mokslo, ryšium su revoliucijos neramumais laikinai uždarius Kijevo universitetą. Apie 1905–1906 (plg. I psl. 408) dzūkiškai parašė „Bobulės vargus".

1907 su dviem draugais Lvove išleido lenkišką literatūrinį rinkinį „Frustra", kuriame savo kūrinius pasirašė slapyvardžiu Wajdelota. Pradėjo rašyti, iš pradžių irgi lenkiškai, „Dangaus ir žemės sūnus". Drauge su L. Gira, kaip „Dzūkijos mylėtojų" būrelio steigėjai, lietuvių spaudoje (Vilniaus Žinios Nr. 103 ir Šaltinis Nr. 33) paskelbė atsišaukimą „Į tautos tardymo mylėtojus", keldami tautosakos reikšmę ir pranešdami apie numatomus leisti tautosakos rinkinius.

1908 filosofijos daktaro laipsniu baigė Lvovo universitetą. Tais pačiais metais baigė ir Kijevo universitetą (iš jo nebuvo išstojęs), parašęs aukso medaliu atžymėtą diplominį darbą apie indoeuropiečių protėvynę. Tais pačiais metais paskirtas Sviatošino (Kijevo priemiesčio) komercinės mokyklos mokytoju.

1909 paskirtas Baku miesto realinės mokyklos mokytoju ir nuo rudens pradėjo ten dėstyti rusų kalbą ir literatūrą. Tais pačiais metais Vilniuje išėjo pirmoji Krėvės beletristikos knygelė, kurioje buvo „Gilšė" ir „Bobulės vargai". Abu kūrinėliai perspausdinti iš 1909 Vilties.

1911 veikliai prisidėjo prie Baku liaudies universiteto steigimo ir kelerius metus ten skaitė paskaitas iš literatūros, kalbotyros ir religijų istorijos. Vilniuje išleido „Šarūną" (perspausdintą iš 1910–1911 Vilties), kurio pataisytos laidos išėjo 1923 (Raštai, IV ir V) ir 1939.

1912 Vilniuje išleisti „Dainavos šalies senų žmonių padavimai"; kitos laidos: 1921, 1928 (Raštai, IX; rinkinys buvo papildytas dviem padavimais), 1940, 1948, 1957.

1913 Kijevo universitete gavo lyginamosios kalbotyros magistro laipsnį už disertaciją apie Buddhos ir Prajekabuddhos vardų kilmę. Tais pačiais metais Vilniuje, Šv. Mikalojaus bažnyčioje susituokė su Marija Karakaite, su kuria susipažino, Baku mieste gyvendamas.

1917 ir 1918 buvo Baku miesto tarybos narys.

1918 skaitė paskaitų ciklą „Istorinė Lietuvos praeitis" Baku miesto lietuvių draugijoje, kurios veikloje aktyviai dalyvavo. Tais pačiais metais buvo parvykęs į Lietuvą, palydėdamas grįžtančių karo pabėgėlių ešeloną.

1919 paskirtas Lietuvos konsulu Azerbaidžanui.

1920 su šeima grįžo Lietuvon ir apsigyveno Kaune. Paskirtas Knygų leidimo komisijos sekretorium ir buvo tose pareigose ligi 1922; drauge porą metų redagavo Švietimo Darbą. Įsteigė ir ligi 1923 redagavo literatūrinį Skaitymų žurnalą.

1921 pradėtas leisti Krėvės raštų rinkinys, kurio ligi 1930 išėjo 10 tomų. II ir III tomuose (192–1922) buvo išspausdintas jau nuo seniau periodikoje skelbtų apysakaičių rinkinys „Šiaudinėj pastogėj"; kitos laidos: 1940 ir 1948. Tais pačiais metais Skaitymuose išspausdinta drama „Žentas", pakartota III raštų tome (1922); kitos laidos: 1941 ir 1957.

1922 paskirtas II 16 įsteigto Lietuvos universiteto mokomojo personalo branduolin slavų kalbų ir literatūros katedros ordinariniu profesorium. Buvo išrinktas Lietuvos Šaulių sąjungos centro valdybos pirmininku ir aktyviai prisidėjo prie Klaipėdos sukilimo parengimo. Vilniuje buvo rusų kalba išspausdinta jo drama „Skirgaila", jau anksčiau parašyta ir skirta M. Gorkio sumanytam, bet dėl karo meto sąlygų nebeišleistam lietuvių literatūros almanachui; lietuviškos laidos: 1925 (Raštai, VI) ir 1938.

1923 vėl išrinktas Liet. Šaulių sąjungos c. v. pirmininku; iš tų pareigų pasitraukė 1924. Redagavo (iš pradžių su K. Būga) ligi 1931 ėjusį Humanitarinių mokslų fakulteto leidinį Tautą ir Žodį.

1924 V 31 Tautos teatre Kaune A. Sutkaus buvo pastatytas „Šarūnas", o X 12 Valstybės teatre B. Dauguvietis pastatė „Skirgailą". Išspausdintos „Dainavos krašto liaudies dainos", pirmiau skelbtos Tautoje ir Žodyje, o rinktos dar 1903–1908.

1925 išrinktas Humanitarinių mokslų fakulteto dekanu; tas pareigas ėjo ligi 1937.

1926 išleista „Likimo keliais" I dalis (Raštai, VII), anksčiau spausdinta periodikoje „Nemirtingųjų" antrašte.

1927 išėjo „Indoeuropiečių protėvynė", perspausdinta iš Tautos ir Žodžio.

1928 išleista „Likimo keliais" II dalis (Raštai, VIII).

1929 II 16 Valstybės teatre pastatyta misterija „Likimo keliais", o XII 17 A. Oleka-Žilinskas pastatė P. Vaičiūno inscenizuotą „Šarūną".

1930 išleistos „Rytų pasakos" (Raštai, X), anksčiau spausdintos periodikoje; antra laida: 1954. Redagavo Humanitarinių mokslų fakulteto leidinius: Darbus ir Dienas (1930–1940) ir Mūsų Tautosaką (1930–1935). Be to, redagavo ligi 1931 ėjusį literatūrinį Gaisų žurnalą(nuo Nr.5).

1931 Valstybės teatro gastrolinis „Šarūno" spektaklis Rygoje. X 31 Valstybės teatre B. Dauguvietis pastatė „Žentą".

1933 redagavo literatūrinį Skynimų žurnalą. Išleido tautosakos rinkinius „Aitvaras liaudies padavimuose" ir „Sparnuočiai liaudies padavimuose", anksčiau spausdintus Mūsų Tautosakoje.

1934 išleido „Dzūkų poringes" ir „Patarlių ir priežodžių" I dalį; II — 1935, III — 1937, IV (Darbuose ir Dienose, VII) — 1938.

1935 išspausdinta „Mindaugo mirtis".

1936 ir 1937 pasirašė Literatūros redaktorium.

1938 Latvijos universitetas suteikė Krėvei garbės daktaro laipsnį.

1939 išleistas „Raganius", anksčiau dalimis spausdintas periodikoje; kitos laidos: 1940 (dvi laidos), 1948 ir 1958.

1940 Vilniaus universiteto profesorius, Vilniun nukėlus Humanitarinių mokslų fakultetą. Pasirašinėjo Dienovidžio redaktorium. VI 17 sudarytoje po Sovietų ultimatumo vyriausybėje būdamas ministro pirmininko pavaduotojas ir užsienio reikalų ministras, stengėsi ginti Lietuvos suverenumą. VII 1 Maskvoje iš užsienio reikalų komisaro V. Molotovo patyręs apie Sovietų nusistatymą greitai panaikinti Lietuvos nepriklausomybę, grįžęs Kaunan, padavė atsistatydinimo pareiškimą. Pasitraukęs iš politikos, profesoriavo Vilniaus universitete; taip pat buvo paskirtas Lituanistikos instituto direktorium.

1941 išrinktas Lietuvos Mokslų akademijos prezidentu. Vokiečiams Lietuvą užėmus, buvo iš tų pareigų atleistas, likdamas ir toliau Vilniaus universiteto profesorium.

1943 II 17 vokiečių okupacinei valdžiai uždarius Lietuvos aukštąsias mokyklas ir kai kuriuos profesorius išvežus koncentracinėn stovyklon, Krėvė, spaugodamasis eventualaus suėmimo, gavo slapstytis provincijoje, o paskui gyveno Kaune.

1944 vengdamas pakartotinės bolševikų okupacijos, pasitraukė iš Lietuvos ir apsigyveno Austrijoje.

1946 buvo Glasenbacho (netoli Salzburgo) D.P. stovyklos lietuvių gimnazijos direktorius ir neperiodinio literatūrinio žurnalo Tėvynėn (1946–1947) redaktorius.

1947 persikėlė į JAV, Filadelfijon, pakviestas Pensilvanijos universitete dėstyti slavų kalbų ir literatūrų.

1949 išspausdintas „Dangaus ir žemės sūnų" I dalis.

1950 Naujienose išspausdinta apysaka „Pagunda", pakartota 1953 išėjusiame Krėvės 70 metų sukakčiai paminėti leidinyje.

1953 išėjo pensijon, universiteto profesoriams nustatytos amžiaus ribos sulaukęs.

1954 VII 7 mirė savo bute netoli nuo Filadelfijos (Marple township), širdžiai sunegalavus.

"... AŠ NORĖJAU ATVAIZDUOTI TŲ MILŽINŲ SIELĄ"

(Vinco Krėvės žodis, minint jo 70 m. amžiaus sukaktį Filadelfijoj 1952 X 19)*

Nevarginsiu jūsų ilga kalba, tik noriu pasakyti, kad visą šitą laiką, nors man nesakė, aš žinojau apie šių iškilmių ruošimą. Man buvo labai liūdna. Aš jaučiausi, kad aš turėsiu eiti į savo pakasynas, nes septyniasdešimt metų — tai tokis jubiliejus, kuris primena žmogui, kad liko neilgai gyventi. Net ir Šventas Raštas sako, kad septyniasdešimt metų yra žmogaus amžius.

Mūsų Dzūkijoje yra toksai padavimas. Sako, kada žmogus gyvena daugiau kaip septyniasdešimt metų, jis ne savo amžių gyvena, o svetimą. Aš visados buvau tokis žmogus, kad niekados ir nieko nenorėjau skriausti. Ir nežinau, ar daug atsirastų tokių, kurie galėtų pasakyti, kad aš jį nuskriaudžiau, bent gal nežinodamas pats ir nemanydamas. Man buvo labai liūdna galvoti apie tai, kad aš turiu iš ko atimti brangius metus, kokio nežinomo, gal ir labai gero asmens, kuris nori gyventi.

Antras liūdesys — kad ateitis neaiški. Man rodėsi, kad mes dar negreit galėsime grįžti Lietuvon. Jaunesni sugrįš, džiaugsis laisva Lietuva, o aš čia amžinai pasiliksiu svetimoje žemėje. Dieve, man buvo sunku...

Turiu pasakyti, kad aš ir savo kūrybą ne taip vertinu, kaip čionai sakė. Nelaikiau aš niekuomet savęs dideliu rašytoju. Ot, sau pradžiai Lietuvos, kada ji rašytojų neturėjo, ir aš buvau geras. Bet kad aš toliau pasilikčiau toks, man nė į galvą neatėjo. Juo labiau, kad kiekvienam autoriui susidaro tokia nuotaika: kai rašai veikalą, tai rodosi, kad su tais žmonėmis gyveni, o kada baigi, tai rodosi, kad atsisveikinai amžinai su gerais pažįstamais, su kuriais čia buvai ir kurių jausmais gyvenai. Ir liūdna būna. Žinoma, tada ir pats veikalas patinka: visgi mano jausmas išlietas.

Kada man tenka spausdinti, kada gaunu pirmą korektūrą, kur raidžių klaidų begalės, ir kada turiu sėdėti ir žiūrėti kiekvieną žodį, paskum kada gaunu antrą ir trečią korektūrą ir kada knyga išeina, tai ji taip nusibosta, kad nenori ir į ją žiūrėti. Ir, žinoma, visa toji poezija, kuria žmogus gyvenai, lyg ir išblunka.

Paskum žmogaus nuotaika ir pažiūros keičiasi. Vakar man šitas veikalas patiko, šiandien — ne. Ir taip susidaro, jog į save žiūrėjau, kad aš esu iš tokių rašytojų, kokių daug buvo, kokių kiekviena tauta turėjo savo pradžioje: jie praėjo savo laiku, ir būna užmirštami. Juos gal kokis mokslinin-

*) Išspausdinta Aiduose, 1952 Nr. 9.

kas paskaito tyrinėdamas, bet šiaip jų niekas jau neskaito, kaip rusų lite. ratūroj ten kokį Deržaviną.

Aš buvau nusistatęs tai pasakyti, kai šiandien čia atėjau.

Bet aš visai pakitėjau savo savo pažiūrose ir patikėjau. Pirmiausia man atgimė viltis, kada visi kalba taip įtikinančiai, kad grįšime Lietuvon, ir kad aš su jumis grįšiu. Aš pradėjau tikėti, kad aš čia vienas nepasiliksiu amžinai, o tikrai grįšiu Lietuvon. Ir tai mane be galo pradžiugino.

Aš maniau, kad esu užmirštas, o matau, kad visuomenė domisi manimi. Tai mane nudžiugino. Esu dėkingams referentams, kad jie mane taip išgyrė, bet aš ligi šiolei neįsitikinau, kad esu tokis didelis rašytojas, kaip jie sako, ir pasilieku prie savo nuomonės.

Kai pradėjau kurti, tai buvo pirmoji Lietuva, ir aš niekados negalvojau, kad aš dirbu dėl garbės arba pasižymėti kaip rašytojas, nes tuomet ir skaitančiosios visuomenės Lietuvoj buvo nedaug. Bet man kilo noras tada atgaivinti tą senovės Lietuvą, o ypač kada man tekdavo susitikti dar universitete su kitų tautų studentais, kurie kalbėdavo apie savo didingą praeitį. Man tada kilo noras parodyti, kad mūsų praeitis yra didingesnė, negu kitų. Ir tada norėjau atkurti tą senąją Lietuvą, kurie viena ranka kovojo prieš visą Europą, kai šioji kryžiuočiams teikė pagalbą. Lietuva ne tiktai nesužlugo, nenusileido, o sužlugdė tą kryžiuotį, kuriam Europa nešė pagalbą. O kita ranka Lietuva užkovojo didesnę pusę šios dienos Rusijos. Norėjau parodyti, kad kovose, mirtinose ir žūtbūtinėse, ji pasidarė didžiausia ir galingiausia valstybė, kad ji atrėmė Azijos minias, kurioms atsispirti negalėjo visa Europa. Aš galvojau, kad jeigu tie žmonės galėjo tai padaryti, jie turėjo būti milžinai siela. Ir aš norėjau atvaizduoti tų milžinų sielą — senovinę Lietuvą. Ne tam, kad aš pagarsėčiau, o tam, kad visi lietuviai, ypač jaunimas, pajustų savigarbą: kad *mes esame ne menkesni, o esame geresni už daug* tautų, kurios šiandien save laiko didžiomis. Jei mes nesame didelė tauta šiandien, tai todėl, kad mes kelis amžius kraujuose plukdavome, kad mūsų žiedas, mūsų jaunimas, mūsų tautos praeitis per ištisus du šimtus metų guldė savo galvas, ir todėl mes tapome maža tauta. Bet esame didvyriška tauta ir savo siela galingi.

Aš tik šitai turėjau galvoje, kurdamas „Dainavos šalies padavimus“,, „Šarūną“, „Skirgailą“ ir kitus. Man buvo tik ši viena idėja... Girtis niekuomet nemėginau, ir mano žmonės, su kuriais aš dirbau, nė nežinojo, kad aš auomet rašiau. Bet mane vedė anoji mintis ir dėl jos aš dirbau. Ir aš šiandien esu labai nusidžiaugęs, kad mane suprato taip, kaip aš noriu, kad suprastų. Ir man nerūpi nei Nobelio premijos*) nei kažkokia garbė, nebent toji mano garbė galėtų išgarsinti Lietuvą. Visuomet mano tikslas buvo — dirbti Lietuvai ir dėl Lietuvos.

Aš pasakysiu, kad darbas čionai ir darbas Lietuvoje gimdė mano širdyje visai kitus jausmus. Aš ten dirbau žymiai sunkiau, negu čionai, bet tas darbas manęs nevargino. Ne todėl, kad aš buvau jaunesnis, bet todėl, kad aš dirbau dėl lietuvių ir dėl Lietuvos.

*) Prof. A. Sennas per minėjimą savo kalboje pasakė, kad jo giliu įsitikinimu, Krėvė esąs vertas Nobelio premijos. *Red.*

KRĖVĖS KŪRYBINIS ŽODIS

Vincas Krėvė — vienas žymiausių, o gal ir pats žymiausias iš rašytojų, kuriuos yra turėjusi lietuvių tauta. V. Mykolaičio-Putino žodžiais betariant, „nė vienas lietuvių rašytojas lig šiol neapėmė universalesnių kūrybos sričių ir nė vienas tiek neįsigilino į lietuvio sielą ir buitį, kaip jis" (Varpai, 1944 psl. 249). Minint Krėvės 70 metų sukaktį Filadelfijoje, Pensilvanijos universiteto prof. A. Sennas karštai tikino, kad Krėvė esąs tikrai vertas Nobelio premijos. Ir nevienam literatūros mylėtojui Krėvės vardas savaime rikiuojasi literatūros didžiūnų eilėn. Antai A. Vaičiulaitis vienoje savo apybraižoje rašė: „Miršta literatūros milžinų karta, ir tarpais rodosi, kad tokie vardai, kaip André Gide, Paul Claudel, Maurice Maeterlinck, Thomas Mann, Giovanni Papini, Eugene O'Neill, Sigrid Undset ar mūsų Vincas Krėvė stovi lyg vienišos viršūnės" (Naujoji Aušra, 1948 Nr. 2 psl. 19).

Platūs yra Krėvės kūrybos rėmai: gilioji Lietuvos senovė, pilna romantinio grožio, o drauge ir tragiško spindėjimo; Krėvės jaunųjų dienų dzūkų kaimas, glaudžiai suaugęs su gražiąja Dainavos gamta, kuri nesykį lemiamai paveikia šiaudinės pastogės žmonių mintis ir jausmus; žėrinčių spalvų Rytų pasaulis, kur šventosios Gango vilnys seka pasaką apie išmintingąjį bramaną Brahadašvą, ar kur, laukdami Žadėtojo, džiaugėsi ir vargo „dangaus ir žemės sūnūs".

Graži ir įvairi yra Krėvės raštų kalba: jis vienas iš geriausių mūsų stilistų. Jo Dainavos padavimai, — pirmasis toks pavykęs muzikalinės prozos pavyzdys lietuvių literatūroje, — atskleidžia skaitytojui nuostabųjį mūsų kalbos skambėjimą. Čia Krėvė sprendė ir kitą stilistinį uždavinį, kuris XX amžiaus pradžioje Čiurlionio ir daugelio kitų buvo karštai keliamas mūsuose, būtent, pastangos sukurti tautinį stilių mene ir poezijoje, atsiremiant liaudies daile ir tautosaka. Kitokia vėl „Šiaudinės pastogės" kalba; ji rami, klasiškai aiški, saikingai neperkrauta stiliaus puošmenomis, bet ir išvengianti lėkšto banalumo ar šiurkštumo. „Šarūne" ir „Skirgailoje" Krėvės kalba pasiekia didžiulės dramatinės įtampos, tinkamos jo audringiesiems personažams. Savo „Rytų pasakomis" Krėvė davė geriausius pas mus puošnaus orientalinio stiliaus pavyzdžius, o „Dangaus ir žemės sūnuose" pagavo biblinės kalbos nuotaiką ir skambėjimą.

Krėvės raštų kalboje atsispindi didelis Krėvės jautrumas grožiui, kurio stiprus išgyvenimas kelia žmoguje nenumaldomą ilgesį, verčiantį nesitenkinti praktiška kasdienybe. Tą ilgesį Krėvė ryškiai išsakė viename savo lyri-

nės prozos fragmente: „Argi tu, motute, mažam nedainavai, kad giedrąją dieną dangus atsidaro, nes tada Dievas nori žeme pasidžiaugti, josios grože, josios puikumėliu. Kas tatai pamato, tasai viso gauna, ko tiktai panori... Nekalbėk, tėveli, kad aš tinginiauju, nebark, motinėle, kad aš lauko darban nėjau, visą dieną anta kalno jaunas išgulėjau... Aš norėjau matyti atsidariusį, atsivėrusį dangų..." (I psl. 121). Tą gyvenimo grožį Krėvė ir stengiasi atskleisti savo kūryboje.

Gal nė vienas iš mūsų rašytojų nėra taip iškėlęs savo gimtinės grožio kaip Krėvė: „Daugel mūsų tėvynėje yra puikių ir gražių vietų, daugel yra šalių, kurios pagarsėjo senų tėvelių darbais, bet tarpu jų visų gražiausia ir garsiausia Dainavos šalis" (psl. 179). Ir mes tuo tikime, pasiduodami Krėvės raštų žavesiui.

Ieško grožio Krėvė ir savo kraštė praeityje: „Ir vaidenasi man, kad jau sugrįžo senovės laikai, kad jau girdžiu aš stiprius karžygių balsus, jausmingas vaidilų dainas... Svajoju ir auksinį, vaivorinį sapną sapnuoju..." (I psl. 122).

Betgi daugiausia grožio Krėvė randa pačiame žmoguje. Gausi ryškiai nupieštų žmonių galerija žvelgia į mus iš Krėvės raštų. Čia audringasis Šarūnas prabyla iš už amžių miglos, čia rūstusis Skirgaila kaip kirviu kerta savo kietą žodį. Jų vieniša galia žavi mus savo didingu grožiu, nors ir šiurpu mus nukrečia jų kerštingas žiaurumas. Bet vėl mus patraukia tolydžio prasiskverbianti jų rūškanose asmenybėse švelnesnė žmoniškumo gaida, kuri teikia jų būdui tragiško dvilypumo, darydama juos giliai nelaimingus, bevykdant savo sunkųjį gyvenimo uždavinį, ir tuo pačiu žadindama mūsų užuojautą. Lygiai jautriai Krėvė betgi įsigyvena ir atvaizduoja mintis ir jausmus paprastutės kaimo bobulės, kurios motiniškas rūpestingumas ir atlaidus gerumas sušvinta pilkoje darbo ir vargo aplinkoje, suteikdamas apysakaitei gaivios moralinės šilumos. Su panašiu psichologo įžvalgumu nupiešia Krėvė smalsiomis vaiko akimis į aplinką žvelgiantį ir savo pirmąją naivią pasaulėžiūrą besusidarantį Antanuką; gamtos balsui atvirą ir suprantantį, ką jam ausysna vėjelis kušta ar ant kraigo kregždė trailiuoja, seną skerdžių; besikremtančią dėl pavogtų iš senojo Kušliaus silkių tarnaitę Marcelę ir dar daugelį kitų šiaudinės pastogės žmonių. Nė vienas kitas rašytojas nėra davęs tiek personažų, pastoviai įėjusių mūsų literatūron. O dar „Dangaus ir žemės sūnuose" pateikė Krėvė visą eilę ryškių asmenybių (Erodą, Jehudą iš Kerioto ir kt.), dėl palyginti trumpo laiko dar nespėjusių įsirėžti mūsų sąmonėn.

Savo pasirinktuosius žmones Krėvė vaizdavo, su didele meile į juos įsigyvendamas. Todėl jie visi, net ir antraeiliai, mus stebina savo nemeluotu tikrumu. Krėvė neskirsto savo veikėjų į patinkamus ar nepatinkamus ir nešaržuoja pastarųjų, perdėtai kraudamas neigiamybes, ko dažnai neišvengia mažiau įgudę rašytojai. Lietuvos istorijos dramose Krėvė neina įprastiniu keliu juodinti mūsų krašto priešus, kaip daro pvz. Pietaris „Algimante". Skirgailos priešą kryžiuotį Kellerį, iš pradžių vėjavaikišką padaužą ir merginiką, Krėvė parodo nuostabios moralinės galios vyru, kuris aukojasi už mylimą moterį, nepabūgdamas šiurpiausios mirties: jis buvo gyvas užkaltas karste ir palaidotas.

Didelio svorio Krėvės kūrybai teikia jo keliamųjų psichologinių, istoriosofinių, etinių problemų gilumas. Pasirinkdamas kurią lemiamai svarbią gadynę, kada tauta buvo patekusi likiminėn kryžkelėn, ir išryškindamas tas

epochines problemas, kurios visu savo sunkumu griūna ant jo didvyrio pečių, Krėvė parodo, kaip tos nepakeliamai sunkios istorinės naštos akivaizdoje iškyla jo personažų dvasinė galybė, suspindėdama tragišku didingumu. Anot Senekos, „kas ką didaus užsimojo yra nuostabus net ir tada, kai parpuola". „Šarūne" tauta, kad naujo ir dar nematytai stipraus priešo akivaizdoje išliktų laisva, iš idilinio gyvenimo mažomis gentelėmis pasiskirsčius (anot Balgūno, „taip buvo tylu, taip ramu tėviškėj" — III psl. 251) turi per kraują ir ašaras pereiti į vieningą ir didelę valstybę. Tą istorinę misiją, kad iš pradžių ir nesąmoningai bevykdydamas, žūva Šarūnas. „Skirgailoje" tauta patenka į pasaulėžiūros kryžkelę — senoji tikyba, kaip miela ir sava ji bebūtų, nebegali apsaugoti žūtbūtinėse grumtynėse. Šioje kryžkelėje tamsi neviltis palaužia Skirgailą. Visuotiniame Skirgailos nusivylime juntame ir visos pagoniškosios Lietuvos išgyventąją tragediją. Ir taip Skirgaila tampa simboliniu epochos asmeniu. Priešingų istorinių jėgų kryžkelėn paklūva ir Erodas, kuris palūžta, negalėdamas suderinti tokių skirtingų heleniško ir žydų pasaulio pradų.

Tačiau ne tik tuose galiūnuose, bet ir paprasčiausiuose šiaudinės pastogės žmonėse Krėvė įžvelgia didžiųjų problemų atošvaitas. Nuolatinių nesėkmių varginamas Dvainis skaudžiai pajunta, kaip gyvenimas pažeidžia jo stiprų įgimtą teisybės jausmą, ir šarūniškai maištauja prieš patį Dievą. Skerdžius Lapinas ir „bedievis" Vainoras vėl parodo, kokios nuostabios dvasinės giedros ir ramybės duoda žmogui artimas susigyvenimas su gamta. Mišku apaugusiame Milžinkapyje Vainoras junta, „kad ten kažkas gyvena, ir gana. Ten kryčius, ir tasai, rodosi, gyvas. Tik gyvybė ten kitoniška, rami, ne tokia kaip žmonių tarpe. Sėdi ten žmogus, ir vis rodosi, kad štai, štai vienas akimirksnis — ir tu sužinosi didelę didelę paslaptį ir būsi tokis pat ramus. Neberūpės tau tada nei javai, nei gyvuliai, nei bitės" (II psl. 11). Bet su nemažesniu jautrumu įsiklauso Krėvė ir kiekvieno žmogaus, taip pilkojo šiaudinės pastogės gyventojo, taip ir niauriojo senovės karžygio ar galingojo maharadžos, sielos gelmėje glūdinčią skausmingą mintį, kurią vienas tragiškai išgyvena, kitas rezignatyviai priima, kad visas tas gyvenimas, prie kurio tu esi prisirišęs, negrąžinamai praeis. Senojo Gelovinio žodžiais betariant, „svajoji... Gyvenimas — tai balta plunksnelė vėjo nešiojama; kur papūtė, ten ir lekia... Bet kad kuris sužinotų žmogus, kas bus ten, toj žiaurioj tylumoj, kuri šaipos į visus, tai būtų... Kodėl niekas negrįžta iš ten? Gal ten auksinė buitis, ar gal — pelenai padulkės, žalia žolė vejele užaugs, kur žmogus buvo — ir daugiau nieko..." (III psl. 151–152).

Ir taip, pagrindiniai dalykai, aukštai iškėlę Krėvės kūrybos vertę, yra jo temų platumas, jo kalbos grožis, jo vaizduojamųjų žmonių ryškumas ir psichologinis tikrumas, pagaliau jo veikalų idėjinis svoris.

Dar viena Krėvės kūrybos savybė iškeltina. Neretas autorius, jaunystėje stipriai pasireiškęs, vėliau nebetenka talento jėgos. Antai net Maironis, aukštai iškilęs „Pavasario balsais", paskesniuose veikaluose nebepasiekė to lygio, o jo vėlyvosios istorinės dramos ir visai nebedidelės literatūrinės reikšmės. Panašiai ir Vienuolis gausiais vėlyvesniais raštais nebeprilygo savo pirmųjų veikalų šviežumo ir literatūrinio vertingumo. Žinoma, ir Krėvės kūryboje yra nevienodos vertės puslapių, betgi jis ligi pat mirties išliko kūrybiškai stiprus.

Mūsų literatūron Krėvė tvirtai įėjo dar prieš pirmąjį pasaulinį karą. Jau savo ankstyvaisiais kūriniais (Dainavos padavimais ir Šarūnu) Krėvė pa-

tenkino mūsų XX amžiaus pradžios jaunosios literatų kartos didįjį troškimą — iškelti mūsų literatūrą iš liaudies skaitymėlių (kaip jie vadino) lygio į aukštą meno plotmę ir pasivyti kitų kultūringųjų tautų literatūras. Prisimindama, kokį įspūdį tara darė „Šarūnas", S. Čiurlionienė rašė: „Tada seniai aušrininkai ir jaunesni kiek varpininkai su pasigėrėjimu poemą skaitė ir galvomis tik kraipė: „Iš to vaikino daug galima laukti. Tik kaip čia padarius, kad jis iš Kaukazo kalnų į savo kraštą grįžti galėtų...' O jaunimas tik klausė: ‚Kur jis?.. Kur jis?.." (Literatūros metraštis su kalendorium 1942 metams, psl. 85). Nuo to laiko Krėvės vardas iškilo mūsų literatūros viršūnėn. Krėvė tapo vienu iš pagrindinių mūsų klasikų.

Savo gyvenimo saulėleidyje jis išspausdino pirmąjį tomą veikalo, kurį, kaip Goethe „Faustą", brandino per keliasdešimt metų, vieną kitą fragmentą ir spaudoje paskelbdamas. Ir nuostabu, kad „Dangaus ir žemės sūnūs", rašyti nebejauno ir tremties gyvenimo sąlygų išvarginto žmogaus, pasižymi tokia skaidria kūrybine galia. Paskiros vietos tiesiog trykšta jaunatviška dinamika ir stebina dramatine įtampa bei charakterių audringumu. Čia atsiliepė ne tik gilus autoriaus literatūrinis išsilavinimas bei įgudimas, bet ypač jo jauna išlikusi dvasia. Ir prisimena maharadžos Satjavano iš „Pratjekabuddhos" žodžiai apie senatvę, „kuri atima jėgas kūnui, kuomet siela lieka galinga, kaip yra buvusi" (V psl. 75).

Ir štai ta jaunatviška, laisvę pamilusi, nerimo pilna ir aukštesnius polėkius slopinančios ramumos besibodinti dvasia („Ramumo karalija baugina mane tuštumu — ir ilgesys eina didyn..." — I psl. 21), gražiausiai išreikšta nepamirštamojoje „Dainoje apie arą", plazda daugelyje Krėvės vaizduojamųjų žmonių ir sudaro gal pagrindinį jo kūrinių žavesį.

1963. II. 19

KRĖVĖS RAŠTŲ ŽODYNĖLIS

A

ãbrozas, -o (sl.[1]) — paveikslas (V 212)
afidėvitas, -o (angl.) — dokumentas, garantuojąs imigrantui pragyvenimą Amerikoje (I 347)
aidùs, -ì — skambus, aidįs (I 250, 258)
aikštùs, -ì — šviesus, garbingas (IV 61)
aitrùs, -ì — aštrus, smailus: aitri vylytėlė (I 187, 193)
alkas, -o — miškelis, medžiais apaugusi vieta, senovės lietuvių šventykla (I 209, III 26)
añta (sen.) — ant (I 120, 121)
añkeris, -io (germ.) — statinėlė (II 190, 195)
apiciẽrius, -iaus (sl.) — karininkas (V 199)
aptiekà, -os (sl.) — vaistinė (V 197)
aptiẽkorius, -iaus (sl.) — vaistininkas
ãras, -o — erelis (I 123, 306)
ãrielas, -o (sl.) — ajeras, balų augalas (II 155, V 214)
aslà, -õs — budė, pustyklė (III 162)
atãrija, -os — atraja, gromulas (I 30)
atbóti, -ja, -jo (sl.) — rūpintis, paisyti (I 52)
atkõčinis, -ė (sl.) — audėjo (atkočiaus) darytas, tad geras, plonas audeklas (II 32, 350)
atžiurbėti, -ba, -ėjo — išsprogti: Netuoj dar saulė patekės, netuoj ir medžiai atžiurbės (III 231)
audrùs, -ì — audringas (I 41, 175)
aurùs, -ì — tylus (?): nakties aurus ramumas apklostė viso pasaulio šalis (V 89)
aušrùs, -ì — šviesus (I 258, 259, III 321)

B

bachũras, -o (sl.) — berniukas, vaikėzas (II 354)
baisas, -o — baisus sutvėrimas, baisybė, vaiduoklis (III 11, 15)
balzginti, -a, -o — skalauti, plauti (II 27)
bandà, -õs — kepalas, kepalo didumo gabalas: taukų bandelė (II 226, 309)
bañgas, -o — audra, smarkus lietus (I 203, 307, II 101)
basikas, -o — neturtėlis, nuskurėlis (?) (IV 237)
bėgũnas, -o — bėgikas, pasiuntinys (III 41)
belčius, -iaus (sl.) — kaušelis vandeniui semti (II 26, 171)
beniẽkė, -ės — nieko neveikimas, nenaudingas laiko leidimas (III 49)

[1]) Sutrumpinimai reiškia: sl. — slavybė, angl. — anglybė, germ. — germanybė, lenk. — lenkybė, priev. — prieveiksmis, rus. — rusybė, sen. — senas žodis ar forma, tarm. — tarmybė, vok. — vokietybė. Skaičiai reiškia tomus ir puslapius, bet ne visus, kuriuose tie žodžiai gali būti randami. Žodžių reikšmė nurodoma paprastai toji, kuria jie vartojami tik Krėvės raštuose.

beviẽkis, -ė — bejėgis (I 7)
blaškėti, -a, -ėjo — skambėti, aidėti (II 105, III 71, 91, 242)
bliẽkti, bliẽka, bliẽko — blukti, blykšti (IV 19, V 98)
bóti, -ja, -jo (sl.) — bijoti, paisyti (III 120)
bradinỹs, -io — nedidelis tinklas žuvims gaudyti (II 145)
brėkšta, -os — aušra, švitimas (VI 357)
brỹliu(ka)s, -o (sl.) — keurės priekaktis, snapelis (II 110, III 8)
brùdas, -o (sl.) — biaurybė; brud= brude (II 161)
brùkti, -a, -o — varyti, grūsti (II 157)
brūzgùlis, -io — pagaliukas, vartojamas sagos vietoj (II 32)
buizà, -õs (sl.) — prastas srėbalas, putra (II 147)
bujóti, -ója, -ójo (sl.) — augti tarpti (II 146)
bùklа, -os (būklà) — gyvenamoji vieta, sodyba (II 8)
bùklė, -ės (būklė) — gyvenamoji vieta (I 225, III 303)
buñtas, -o (sl.) — maištas (V 173)
buntaũščikas, -o (sl.) — maištininkas (V 177)
buntavóti, -ója, -ójo (sl.) — kurstyti, maištą kelti (V 173)
bùomas, -o (germ.) — rąstas, kelio užtvara: žinai mano pievas pas buomą? (II 294)
burliõkas, -o (sl.) — rusas (II 378, V 214)
buzdigãnai, -ų (lenk.) — tam tikros buožės kaip karinės valdžios ženklas (IV 194)
bužiùkas, -o — vabzdžiukas (V 205)

C

cèberis, -io (sl.) — žemas su ąsomis kubiliukas (II 24)
chalà, -os (lenk.) — žydiškos duonos kepalas (II 383)
chlòpas, -o (lenk.) — kaimietis, valstietis (II 293)
cicilikas, -o — socialistas (V 196)
comics (angl.) — juokingi piešiniai (V 346)

Č

čẽmeras, -o (sl.) — tokia karti žolė, čemeryčia (II 159)
čiulbti, -ia, -ė — čiulpti (I 9)
čiulpinėti, -ja, -jo — čiulbėti (I 240)
čỹščius, -iaus (sl.) — skaistykla (V 198)

D

dabà, -õs (dãbos) — būdas, paprotys (I 231); (sl.) — dėmesys: neima, nededa dabon (I 188, II 29, 57)
dabóti, -ja, -jo (sl.) — žiūrėti, paisyti (I 130, 135, 137, 139)
darãktorius, -iaus (sl.) — seniau kaimo mokytojas (II 122)
daũsos, -ų̃ — mirusiųjų kraštas (I 246, 262, 267)
dausóti, -ója, -ójo — į dausas lydėti, laidoti (I 271)
delija, -os (lenk.) tam tikras apsiaustas (IV 192, 194)
desėtnikas, -o (sl.) — dešimtininkas, seniūno padėjėjas (V 196)
dėvėti, dėvi, -ėjo — gražiai atrodyti, būti pasipuošusiam: tu vėl man jaunam dėvėsi, kaip žalioji rūtelė (I 131, 208, 211)
didùs, -i — puikus, išdidus (IV 343)
dieliánka, -os (sl.) — biržė, kirtavietė (II 352)
dildyti, -o (-džia), -ė — trukdyti, gaišinti: kam laiką dildai (I 262, II 161)
dilti, dỹla, dilo — gaišti, gaišinti: kur taip ilgai dilo (I 244, 260)
dimìnis, -ė — tyminis, ožio odos (I 51)

dipì (angl.) — santrumpa iš displaced person — perkeltas asmuo (taip buvo vadinami pabėgėliai iš komunistų užvaldytų kraštų, po karo atsidūrę vakarų Europoje)

dõnė, -ės (sl.) — davimas, duoklė (VI 339)

drãčintis, -asi, -osi (sl.) — triukšmauti, ūžti (II 151)

drangà, -õs — dargana, lietus (II 106)

drėgnà, -õs — drėgmė (I 118)

drėkti, drėkia, drėkė — gadinti, darkyti, teršti (IV 225, 319)

dreñgti, -ia, -ė — darganoti, šlapdraba lyti (V 305)

driegžlỹs, -io — driežlys, tam tikras žaidimas: driegžlį žaisti (III 121, 122, 124)

driekas, -o — pluoštas, plaušas, driekana (III 329)

drìgnė, -ės (drignė) — toks nuodingas augalas (III 43)

drožtėlė, -ės — strėlė (I 209, 210)

drunėti, drùni, -ėjo — drūnyti, gulėti, drybsoti (II 29, 32)

dubrė, -ės — alėja; iškirsta linija per mišką, iškarta (I 34, 35, 180, III 337)

dudùkas, -o — išvėpelis, žioplys (II 146, IV 143)

dulúoti, -úoja, -ãvo — apkalbėti, pajuokti: seną skerdžių visi apduluodavo, kvailučiu vadindavo (II 144)

dumblúotas, -a — apsiniaukęs (I 173)

dumblúoti(s), -úoja(si), -ãvo(si) — niauktis, niaukstytis (II 7, III 153); dumblojo (II 146)

dunojėliai, -ių — dideli vandenys (I 125, 174)

duplė, -ės (sl.) — ištrūnijusio medžio skylė, drevė (I 397)

duplėtas, -a (hibr.) — drevėtas (I 397)

dvìlktelėti, -ja, -jo — trumpai padvelkti, švystelėti (I 15)

džiangyti, -o, -ė — dženginti, kirsti, skaptuoti (I 129)

džiurdžénti, -ėna, -ėno — čiurlenti (I 173)

E

eldijà, -õs — laivelis, valtis (I 119)

elgti, -ia, -ė — vargti, skursti: suvargę ir nuelgę (V 112)

F

fáinas, -a (angl.) — puikus (V 182)

G

gabijà, -ijos — senovės lietuvių šventovė (I 223, III 26)

gaĩdas, -o — noras, užgaidas: toks jau likimo gaidas (III 20)

gaĩsas, -o — pašvaistė (I 214, 256, III 85)

gaĩšti, -ta, -o — laiką be naudos leisti: negaišk jaunų dienelių (III 122)

galgõnas, -o (sl.) — nenaudėlis, išdykėlis, padauža (V 174)

ganãbinti, -a, -o — galabyti, naikinti (V 202)

garánkštis, -čio — raukšlė (II 161)

gazietà, -os (sl.) — laikraštis (V 249)

gẽgės, -ių — gegnės, t.y. tinklo rėmai (VI 179, 180)

gyliúoti, -iúoja, -ãvo — zylioti, lakstyti (III 280)

gyverėlis, -io (lenk.) — tokia kepurė (I 41)

glosnùs, -ì — švelnus, malonus (I 240)

glotnùs, -ì — lygus, švelnus, dailus (I 137); jūra glotni (I 19)

glùmas, -o (sl.) — apdujimas, proto aptemimas (II 285, III 29, 251)

gluodnùs, -ì — žr. glotnus (I 154)

gniūžti, -ta, -o — lamdyti, glamžyti (II 32)

godà, -õs — mintis, svajonė (I 183, II 106)

godóti, -ója, -ójo — mąstyti, svajoti: godoja godeles (I 187, II 106)
gostis, godžiasi, godėsi — godėtis, norėti (III 66)
graužà, -ōs — graužimas: sąžinės grauža (IV 359)
grąžinti, -a, -o — gręžti: grąžino žirgą atgal (I 233, 251, 253)
grėbštarañkis, -ė — grabštukas, vagilius (V 125)
gréndimas, -o — asla, žemė (II 156)
griẽkas, -o (sl.) — nuodėmė (V 232)
gríežti, -ia, -ė — žeisti, gelti: širdį vis griežė skaudi mintis (IV 106)
grýnas, -à — plikas, tuščias, tyras V 125)
grindẽlė, -ės — grandis, metalinis žiedas (III 316)
grįžti, -ta, -o — gręžti: grįžo žirgą atgalio (I 188)
grįžtùvės, -ių — sugrįžtuvės, sugrįžtuvių puota (III 21)
grožėti, -ja, -jo — būti, atrodyti gražiam: tu man grožėsi, kaip kunigienė dėvėsi (III 274)
gruñsti, -čia, -tė — neaiškiai kalbėti, niurnėti (IV 348)
grūsti, grūda, -o — šniokšti: lyg sravi upelė grūda (I 173)
guburỹs, -io — kauburys, kupstas (IV 320)
gūdùs, -i — liūdnas, nykus (I 101, III 48)
guñčė, -ės — milinis apsiaustas (II 33, 161)
gurbà, -os — šuns būda, gurbas (II 104, III 29)
gurbẽlė, -ės — būdelė (V 211)
gurėti, gùra, -ėjo — trupėti, byrėti (III 164, 240)
gurinỹs, -io — trupinys (II 25)
gùrinti, -a, -o — trupinti, daužyti (II 25, 45)
gurklìnis, -io — ąsotis: gurklinis midaus (III 173, 180)
gurulỹs, -io — trupinys, gurinys (II 25)
gūžėti, gūža, -ėjo — bėgti, eiti (II 344)
gvóti, -ója, -ójo — nuolat kalbėti, bambėti (III 30, V 305)

H

high school (angl.) — vidurinė mokykla Jungtinėse Amerikos Valstybėse (V 357)

I

imtùvės, -ių — laimikis, grobis (III 83, 187)
ìperti, -ia, -ė (akis, žvilgsnį) — žiūrėti į ką akis įbedus (VI 314)
išdryžaĩ (priev.) — dryžai, margai (?): mėnulio spinduliai išdryžai puola (I 20)
ištekinis, -ė — aukštas, lieknas, nešakotas (II 144)
ištrama, -os — toks keiksmažodis: kale tu, paleistuve, visų patvorių ištrama (II 284)
jaudùs, -i — jaudinantis: jaudus pavasarėlis (I 133)
jùktas, -o (sl.) — išdirbta minkšta oda (I 59)

K

kabalkštelėti, -ja, -jo — trinktelėti: kabalkštelėjau varteliais (I 34)
kalėdùškos, -ų (sl.) — šokių vakaras kaime, pasilinksminimas (II 183)
kamblỹs, -io — medžio kamienas (II 14, V 143)
kanapà, -os — sofa (V 212)
kančiukėlis, -io (sl.) — rimbas (I 253, 263)
kapišònինkas, -o (hibr.) — žmogus, dėvįs drabužį su kapišonu (vaura), vienuolis (IV 32)
kapliúoti, -iúoja, -iãvo — kirsti, kapoti (III 22)
kaptūras, -o (sl.) — gobtuvas, vaura (V 357)
karabẽlė, -ės (lenk.) — kardas (IV 188, 192, 194, 198)
kãras, -o (angl. car) — automobilis

kasnỹkas, -o — kaspinas (I 155)
kéltava, -os — galvijas (III 29)
kéltaviena, -os — galvijų mėsa (I 186)
kepsóti, kẽpso, -jo — riogsoti (I 244, 246)
kẽpsuoti, -uoja, -avo — plevėsuoti (III 57)
kepùrna, -os — į kepurę panašus kupstas (II 24)
kérpė, -ės — keras, kelmas; trinka, medžio gabalas (III 10, 28, VI 325)
kibiñklas, -o — kivirčas, barnio priežastis (I 231)
kilpinas, -o — kilpinis, šaunamasis lankas (III 108)
kilpinis, -io — šaunamasis lankas (I 87)
klegėti, -a, -ėjo — kalbėti, šnekėti (II 121, III 61)
kleketúoti, -ùoja, -ãvo — snapu kalenti (III 322)
klõstė, -ės — paklodė, drobulė (I 246)
klùpstis, -čio — kojos kelis (V 215)
kniugždėti, kniùgžda, -jo — knibždėti (III 10)
kõlioti, -ja, jo ir kolióti (sl.) — barti, plūsti (V 189)
kontrabánda, -os — slaptas prekių gabenimas per sieną iš kitos valstybės (V 232)
kòntušas, -o (lenk.) — ilgas lenkiškas apsiaustas (IV 194)
kópinės, -ių — kopėčios (III 28)
korkinti, -a, -o — karkti (III 31)
kotavóti, -ója, -ójo (sl.) — mušti, plakti (V 175)
kraĩgas, -o — stogo viršus, šelmuo (II 105)
krãlė, -ės — paleistuvė (II 287, 290)
krýgė, -ės (vok.) — karas, frontas (I 60, V 205)
krūkẽlis, -io — degtinės buteliukas (II 244, 384)
krušai, -ų — ledų ižas: tiršti ledų krušai (I 253)
kudėkinti, -a, -o — kudakinti (III 31)
kùkšterėti, -ria, -ėjo — sujudėti, sušlamėti (III 9)
kuktà, -os — kengė, vyris (IV 320)
kulbė, -ės — trinka, kaladė (II 32, III 42)
kulis, -ies — maišas, našta (?) (VI 357)
kùlti, -ia, kùlė — mušti, pliekti (V 177)
kuñstyti, kuñsto, kuñstė — riogsioti, pumpsoti: ne kelmai skynime kumsto (I 184)
kuñptorius, -iaus — komturas, kryžiuočių ordino vyresnysis (IV 32)
kùnigas, -o — kunigaikštis (I 197, III 71, 73, 82)
kunigienė, -ės — kunigaikštienė (III 70)
kunigystà, -os – baudžiava (II 149)
kúopa, -os — sueiga, susirinkimas (III 26, 59, 60)
kuõras, -o — pilies bokštas (I 180, III 73)
kuštėti, kùšta, -jo — šnibždėti, kuždėti (II 187, III 56, 132)
kvaterà, -os (lenk.) — butas (V 177)
kviliúoti, -úoja, -ãvo — giedoti, čiulbėti (IV 228, 229)

L

lakmìtkė, -ės (lenk.) — nepadori moteris: ak, lakmitkė, ak, patvorių valkata (II 114, 214)
lakštėlė, -ės — lakštutė I 137)
lakūdra, -os (lenk.) — driskius, valkata (II 235)
lėba, -os — malonumas, lėbavimas (I 11)
lėbùs, -ì — pasižymįs lėbavimu: lėbus gyvenimas (VI 363)
lèchas, -o (sl.) — lenkas (IV 334)
lėkė, -ės — pakiemiais lakstanti moteris, valkata (III 61)
leliumai, -ų — advento laikas: leliumų dienos (III 21)

lémtas, -à — puikus, geras (I 30)
léngti, -sta, -o — negaluoti, silpti, nykti: ne visai sirgau, bet lengau (I 224, II 9, IV 149)
levandėlė, -ės (sl.) — levendrėlė, augalas mėlynais žiedais (I 135)
liegti, -sta, -go — menkti, silpti, liesėti (I 223, II 109)
liepalótas, -o — liepynas (I 202)
liẽsnykas, -o (sl.) — eigulis, miško sargas (II 344, V 217)
lìkti, liẽka, -o — lemti, skirti: man taip likta (IV 157)
liuõbti, -ia, -ė — daužyti, mušti: sodą, t.y. vaisius, nuliuobti (II 30)
lotà, -os — kartelė, statinis tvorai tverti (III 153)
luõtas, -o — valtis: be luotų raiti plaukė per platų Nemunėlį (I 187)
lûžtvos, -ų — išlūžę medžiai, išvartos (I 189)

M

ma (tarm.) — man (I 131)
mandravóti, -ja, -jo (*hibr.*) — puikuoti, žirgu jodinėti: žirgelį mandravojo (I 173, 216, 227)
manifèstas, -o — iškilmingas valdžios atsišaukimas (V 199)
mastýti, mãsto, mãstė —pinti (kasas) (II 57)
mãšastas, -o — toks audeklas (II 161)
matažgóti, -ja, -jo — mosuoti, mojuoti (III 120, V 120, 249)
mazgýti, mãzgo, mãzgė — pinti: mazgo kasas (III 116)
mazniùlė, -ės — išdykėlė, nenaudėlė (III 290)
mẽnė, -ės — salė (pilyje), svetainė (I 185, 187, 250)
merdénti, -a, -o — rusenti, smilkti (IV 155)
metėžnikas, -o (sl.) — maištininkas (IV 255)
mielinti, -a, -o — nutirpti, pakirsti, nuvarginti: pamielino, numielino rankas (I 294, 302, II 171, V 165)
mielti, -a, -o — tirpti, vargti: pamielo rankelės (I 199)
mõnas, -o — miško dvasia, miškinis, šmėkla (II 9, 131, 132)
móstyti, mosto, mostė — mojuoti, mosuoti: mostydamas raudona skepetaite (III 221)
mùdrauti, -auja, -avo — vikriai judėti, bėginėti: mudravo žmogus kadaise, sakalu skraidė (III 23)
muštravóti, -ja, -jo (sl.) — lavinti, pratinti (I 282)

N

náikyti, náiko, náikė — naikinti (III 143)
neiškakėjamas — neišmatuojamas, nepasiekiamas (I 10)
nẽjėga, -os — negalia: dvasios nejėga (I 7)
nekemėžnas, -a — nevikrus, lėtas, niekam tikęs (II 116, 119)
neláimėlis, -ė — nelaimingas žmogus (I 198)
nemunėliai, -ių — dideli vandenys (I 174)
nesiváimėlis, -ė — pakvaišėlis, pamišėlis (II 30, 63)
nesivaiměti, -ja, -jo — maišytis galvoj, niekus šnekėti (II 13, III 295, IV 76)
nẽšiai, -ių — naščiai (I 185)
nevidõnas, -o — nenaudėlis, piktadarys (V 186)
niaurùs, -ì — tamsus, niūrus (I 185, 191)
niekóčia, -ios — gelda (II 102)
niẽkti, -ia, -ė — niekinti: šitas svieto perėjūnas kunigą niekia (IV 275)
niùkinti, -a, -o — raginti, šaukti (III 46)
nogėtis, nõgisi, -josi — norėti, geisti (II 94)

nū — nūn, dabar, dabartinis: seno būdo žmogus, ne nū laikų (I 206, III 61)

O

oderėlė, -ės — papuošimas (I 48, 320)
olė, -ės — ola, urvas, landa (IV 146, 345, 359)

P

pabarėlis, -io — vieta palei lauko barą (I 184, 294)
pãblaku (priev.) — pablaka, greta vienas kito (III 107)
pãdaužos, -ų̃ — mėnulio atmainos, laiko tarpas (I 219, III 12, 93)
pagaugaĩ, -ų̃ (pãgaugos) — šiurpuliai: kūnas pagaugais nuėjo (II 99, III 13, 33)
pãgynà, -õs — pabaiga (II 140, III 67)
pagynėti, -ja, -jo — pabaigti (II 12)
pagosti, pagodo, pagodojo — užjausti, *nuraminti*: *nesuprasi, nepagosi man, kaip nepagodo skalsiai pavalgęs alkanam* (I 36, III 268, VI 350)
paĩbelis, -io (sl.) — galas, pražūtis (II 107)
pakalãdninkė, -ės (sl.) — vieta šalia ratinės, pastogė ratams (II 24)
paklõtė, -ės — paklodė (III 168)
palõvai, -ų — senovinė lietuvių lova (III 28)
pamėlti, -sta, -o — pamėlynuoti: pamėlę veideliai (III 288)
pamùšti, -a, -ė — nukariauti, užmušti (I 257, VI 344)
pãpavietė, -ės — pašiūrė, stoginė (II 24, 190)
paplũda, -os — nepraustaburnis, akiplėša (II 182)
pasieninis, -io — valstybės pasienio policininkas (V 231)
pasiliuosúoti, -úoja, -ãvo (hibr.) — pasidaryti laisvam (V 212)
pasliñdė, -ės — sliduma, slidynė (III 31)
pasõdninkai, -ų — sėklinės daržovės, daigynas (II 72)
pastarãnka,- os (sl.) — viržis, pakinktų dalis (II 72)
pastóti, -ja, -jo (hibr.) — įstoti (V 197)
pašalnė, -ės — šalna (III 90)
pašiaušomis — žr. pagaugais (III 57)
pašiū̃rė, -ės — pastogė, padangė (V 216)
pašlemėkas, -o — niekam tikęs žmogus, nenaudėlis (V 238)
patarándom (priev.) — galvotrūkčiais, strimagalviais (II 281, III 30)
paulionė, -ės (sl.) — pasilinksminimas, puota (I 250)
pautiėnė, -ės — kiaušinienė (II 194, 360)
pavydìngas, -a — pavydus
peikenà, -õs — baslys su geležiniu galu; vedega (I 129, IV 279, V 143)
peĩsai, -ų (lenk.) — žandenos (II 370)
peĩkupčius, -iaus (hibr.) — pirklys tarpininkas, perpirklis (V 222)
pėtkės, -ių — naminės šliurės, šlepetės (II 145)
pìsorius, -iaus (sl.) — raštininkas
pláusti, -džia, -dė — plauti (II 206)
plėškà, -os (sl.) — butelis (II 218, 226)
pleškėti, plėška, -jo — aidėti, skambėti (I 293); degti (I 252)
plienčikas, -o (sl.) — belaisvis (V 200)
plikúotas, -a — plikas: plikuotas raistelis (II 148)
plũkauti, -ja, plũkavo — plaukioti (I 125)
plùkti, pluñka, plùko — pasrūti, aptekti: krauju Merkys ir Neris papluks (I 294, III 221, 358)
pluokštẽlis, -io — pluoštelis (I 173)
pólũkis, -io — palūkanos (II 126)

põringė, -ės — pasakėlė, padavimas: poringėlę porina (I 241, 175)
põrinti, -a, -o — pasakoti, kalbėti; gąsdinti (I 179, 247, III 144)
prásti, prañta, prãto — suprasti, suvokti (I 134)
põtrytis, -ijasi, -ijosi (atsipotryti) — atsigauti (V 189)
pražiurbėti, pražiùrba, -jo — nušvisti: saulė vėl pražiurbėjo (I 153, II 103)
prisiegėlė, -ės (sl.) — žmonelė (I 43)
prieščià, -iõs — priešakinė pirkios dalis (II 171)
priešinė, -ės — prieškambaris
prigrįžti, -ta, -o — palikti, apleisti: prigrįžo priešininkų kerštui vieną (I 189, 240, 303)
prijùnkti, -sta, -o — priprasti (II 195)
puñtaroti, -ja, -jo — godžiai valgyti (II 154)
puntavoti, -ja, -jo — ėsti: mane kirmėlės puntavos (II 175)
pùsinis, -io — pusininkas, dirbąs kito žemę už pusę derliaus (II 126)

R

raĩkščiai, -ių — raiščiai (I 191, 192)
ráilinti, -a, -o — niekus šnekėti, taukšti (III 292)
raitojėlis, -io — raitelis (I 41)
raituõlis, -io — raitininkas (III 19, 77)
raupùs, -i — nejautrus (?): Jehudos raupi siela... netapo sujaudinta (VI 392)
resòriai, -ių — linginės (V 179)
rėdėlė, -ės (sl.) — papuošalas: žirgeliams rėdelės (I 299)
ribuõliai, -ių — kurie bėgdami riba, mirga (II 157)
ribúoti, -úoja, -ãvo — kristi, riedėti (I 178, III 36, V 197)
rietėlė, -ės — suriesta dešra (II 228)
riẽtena, -os — suriesta dešra (II 187, 228)
rietuvė, -ės — sudėtų malkų eilė (V 215)
rimbas, -o — botagas (I 292, III 67)
ristúoti, -ja, -ãvo — risčia bėgti (I 253)
ritúoti, -úoja, -ãvo — ristis, bėgti (II 104)
rõpnikas, -o (sl.) — rimbas, bizūnas (V 201)
róti, -ja, -jo — spėti, suspėti (II 26, IV 136)
rūdỹlai, -ų — žąslai (II 206)
rūdýmas, -o — geležies rūdos turinti pelkė (I 123)
rūdinėliai, -ių — žąslai (I 136)
rūkulỹs, -io — rūkiklis, rūkstantis daiktas bitėms rūkyti (II 4)

S

sa (tarm.) — savo (1 190, 191)
sakvà, -õs (sl.) — kelioninis prie balno pririšamas maišas maistui susidėti (VI 359)
saliũnas, -o (angl.) — restoranas, alinė (V 345)
sąvartinis, -ė (suvartinis) — suveriamas, suvertinis: sąvartinės durelės (I 271)
sẽbras, -o (sl.) — draugas, bendras (V 186)
sėdijà, -os (nauj.) — romėnų valdžios pareigūno teismo būstinė; kėdė, kurioj jis sėdėjo teismo metu (VI 265, 267)
selìnti, -a, -o — slinkti, taikytis (II 157)
sėtìnė, -ės — iš sėklų ataugintas miškas (II 146)
sėtìnis, -io — iš sėklos paaugęs medelis (II 147)
sėtuvė, -ės — pintinė, kraitė javams sėti (II 17, 18)
siekti, -ia, -ė — prisiekti (I 254, 286, 291)
siẽrčikas, -o (sl.) — degtukas (V 229)

siùlpstyti, siùlpsto, siùlpstė — po truputį čiulpiant gerti: siulpsto savo taurę (III 177)
skairùs, -ì — dosnus, gausus (II 228, III 88, V 119, 145)
skarulỹs, -io — skuduras (II 14)
skaudà, -õs — skausmas (I 118, V 81)
skaudrùs, -ì — skaudus, smarkus: skaudri audra
skaudùs, -ì — smarkus, gausus, sodrus, aštrus, žvarbus (V 56)
skersináitė, -ės — skersai dryžuotas sijonas (II 32)
skeřsnas, -à — lengvas, dailus (I 173, 208, 304)
skersnùs, -ì — lengvas, dailus (II 194)
įskiesti, įskiedžia, įskiedė — įkirsti, įplėšti (?): Pamėgai į Puodžiaus lašinius! Kad neįskiestų tau uodegos (III 114)
skýsti, skýsta, skýdo — skystėti, pasileisti: pamačiau mergą ir paskydau (II 240)
skõbnys, -ių — stalas: ilgos skobnys (II 25, III 28, 175)
skriesti, skriedžia, skriedė — praskirti, skrosti: saulės spinduliai jų (miglų) dar neskriedžia (I 29, 35)
skriẽsti, skriẽdžia, skriẽdė — gerinti valgį uždaru (?): peni neatskriestais kopūstais (II 194)
skuistas, -o — šilas, miškas (I 209)
skujínkotis, -čio — skujinės šluotos kotas, pagaikštis (V 180)
slaňktas, -o — sloga (II 164)
slėtis, -ies — staliaus dirbtuvė (?) (VI 313, 314)
smeigenà, -õs — ietis (I 188, 192)
smiřdas, -o (sl.) — tarnas (IV 46)
smõgas, -o — burnos išdžiuvimas, troškulys; lūpų suskilimas (V 68)
smogóti, -ja, -jo — suskilti, supleišėti: nusmogojusios lūpos (II 366, V 67)
snaplỹs, -io — kalakuto nukarę „karoliai" (I 308)
sodìškis, -io — sodžiaus žmogus (III 12)
spùrgos, -ų — purslai, burbulai ant vandens (III 124)
sraũjas, -à — sraunus (I 125, 133)
sravùs, -ì — sraunus (I 185, 193)
stačiõkė, -ės — kiaušinienė (II 187, 188)
stalgius, -ė — smaguris, smaližius (III 84)
starkùtė, -ės — toks paukštis (II 105)
stėbti, stėbsta, stėbo — stingti, tirpti (I 211)
stengti, stengsta, stengo — šalti, drebėti, stingti: stengsti visą naktį lietuje kaip šuo (II 29)
stõrasta, -os (sl.) — seniūnas (V 196)
stõvai, -ų — staklės (IV 142)
straĩgas, -o — statinis, kartelė, pagalys (II 51, V 215)
straublėtas, -a — vaivorykštinis (I 11, 175)
straublỹs, -io — vaivorykštė, laumės juosta (II 131)
striaũbti, -ia, -ė — sriūbčioti valgant (V 208)
striũbauti, -auja, avo — verkti kukčiojant (I 232, II 81)
striũbuoti, -uoja, -avo — striūbauti, verkti kukčiojant (IV 314)
stuburỹs, -io — rąsto galas, stuobrys (VI 313)
subóti, -oja, -jo (sl.) — sublogti, suliesėti (II 109)
sùniekė, -ės — sausas valgis, nepriteklius (V 220)
supstýtis, supstosi, supstėsi — suptis: kalno viršūnė miglomis supstosi (I 307)
svìlti, svėla, svìlo — smilkti, rūkti: svela, rūksta, bet įsikurs (IV 174)
svorìngas, -a — svarus, sunkus (I 285)
svõlačius, -iaus (rus.) — niekšas, šunsnukis (IV 255)

šalinė, -ės — šalinė patalpa (V 210)
šaračkinis, -io ir **šaračkinė, -ės** (sl.) — marškiniai (II 370, V 349)
šaračkinùkas, -o (sl.) — marškiniai, palaidinukas (II 360)
šárkažolė, -ės — pataisas (toks augalas) (III 329)
šárvas, -o — kraitis (I 140, 142)
šatrà, -ōs — kartis drabužiams padžiauti (II 25, 171)
šėlti, -sta, -o — kilti, siausti (III 275)
šeptūnas, -o (hibr.) — kerėtojas, užkalbėtojas (II 114)
šervantėlė, -ės — toks žolynas (I 138, 139)
šiáušti, -ia, -ė — trukti, siausti: amžina žiema tenai šiaušia (I 308)
šidinti, -a, -o (sl.) — tyčiotis, juoktis
šidorėlis, -io (sl.) — kuris tyčiojas, pajuokia: bernelis šidorėlis (I 140)
šilaĩnė, -ės — šilas (III 104)
šinkavóti, -ja, -jo (sl.) — pardavinėti (V 197)
šlaĩtas, -o — drėgnas miškelis, medžiais apaugusi lauko vieta (II 148)
šliūžauti, -auja, -avo — šliužti, čiuožti (III 30, 32)
šniūraukėlis, -io ir **šniūraukėlė, -ės** (sl.) — moteriška liemenėlė, kiklikėlis (I 48)
šovỹnė, -ės — velkė, skląstis (I 196, 264)
šturmavóti, -ja, -jo (sl.) — tampyti, šokdinti: žirgelį šturmavoti (I 46)
šveitrùs, -ì — blizgąs, nušveistas (I 182, 196)
šviedrùs, -ì — šveitrus, blizgąs (I 212, 213)
švĩrkšti, -čia, -tė — švilpti (I 193)
švõkšti, -čia, -tė — ošti, ūžti; nustelbti, užgožti: liepa viralus nušvokščianti (II 144, 146)

taračkinis, -io — rankšluostis (II 25, 26, 85)
teřblinti, -a, -o — laistyti, pilti vandenį (II 31)
testa (sen.) — tegu (I 203, 207)
teškėti, tẽška, -jo — tikšti (V 214)
tėvaĩniai, -ių — palikuonys (V 32)
tiesùs, -ì — dešinysis: tiesusis Nemunėlio krantas (I 193)
tijūnas, -o (sl.) — dvaro prievaizdas (I 198)
titūnas, -o (sl.) — taboka (II 148)
tojóti, -ja, -jo — dusti, užimti kvapą (II 81, III 307)
tóptelėti, -ja, jo — dingtelėti, ateiti į galvą (III 61, V 338)
tráilinti, -a, -o — niekus kalbėti, taukšti (III 283)
tráilis, -ė — plepys, tauškalas (III 283)
traliuliúoti, -iúoja, -ãvo — traliuoti, čiulbėti: traliuliavo vieversiai (II 360)
trėkti, trẽkia, trėkė — žaloti, gadinti, naikinti; teršti (II 119, 156)
treplénti, -a, -o (traplenti) — mindžioti trepsint (I 128, 248, III 308)
tribilúoti, -úoja, -ãvo — kratyti, judinti: kiaulė sutribilavo kojomis (II 99)
trūkžolė, -ės — tokia žolė (II 360)
tuĩnas, -o (sl.) — statinis, kartelė tvorai tverti (I 269, 290)
tuõ — tuoj (III 114, 115)
tuřšti, -ia, -ė — ūžti, nerimti: kaip bitės avily turšia (II 14, III 134, 225)
tvañkas, -o — tvankumas, sunkus oras (II 63, IV 127)
tvokšti, tvoškia, tvoškė — ūžti: girios ūžė tvoškė (I 215, 244); smogti (I 236)
tvõkti, -ia, -ė — svaigti, kvaisti: galva puikybės aptvokusi (V 71)

U

ūdžiudžiúoti, -úoja, -ãvo — sakyti ūdžiu kiaules varant (II 101)
uliavóti, -ja, -jo (sl.) — ulioti, puotauti (V 179)
ulióti, -ja, -jo (sl.) — linksmintis, puotauti (I 186, 253)
ûmas, -o — staigus viesulas, galas (?): kad jus ūmelis kur nunešty (III 111)
ùnaras, -o (sl.) — išdidumas, puikumas (I 43)
uslãnas, -o (sl.) — medinis pailgas suolas (II 25)
ušėkas, -o (sl.) — stakta (II 81)
uvėrùs, -ì — uolus, veržlus; godus (I 33, II 110, 179)
užgriūti, -va, -vo (širdis) '— susisieloti, susikrimsti: užgriuvo Saulio širdis (I 226, II 287, V 181)
užsikélti, -ia, -kėlė — atsikelti (I 258, II 23)
užšáuti, -na, -šóvė — užsklęsti duris, užkišti sklęsčiu (III 165)
užúogana, -os — dirvos ar pievos rėžis (II 98)

V

vaĩdas, -o — nesantaika: vidujinio vaido blaškomas (I 17)
vaidentùvė, -ės (sen.) — vaizduotė (I 13, 14)
vaimėtis, -jasi, -josi — sektis (III 223); žr. nesivaimėti
váiskiai — skaidriai, gražiai (III 84)
vaivorinis, -ė — vaivoro (uogos) spalvos, mėlynas (I 122, 175)
vaizbūnas, -o (hibr.) — pirklys (I 182, 204)
valaknėlis, -io ir **valaknėlė, -ės** (sl.) — pluoštelis (I 131)
valinỹs, -io — kepurės aplankas (II 99, 110)
valkstùs, -ì — lankstus, valkus (III 108)
valkùs, -ì — tamprus, lankstus (I 213)
valstijà, -os — sritis (IV 14, 15)
vařmas, -o — sparva, aklys (II 296, 319)
varsnà, -õs — tam tikras (apie 100 žingsnių ilgumo) žemės plotas (III 10)
vartýti, vařto, vařtė — vartoti: kalaviją vartė (I 59, 183)
vėla — nerūpi (?): kiaulei paršai vela, kai ją pačią svela (III 235)
vėlinti, -a, -o (sl.) — leisti (I 43)
vėplė, -ės — vėpla, žioplys
vėputiniai, -ių — sunešto sniego krūvos, pusnys (III 24)
veřpstė, -ės — senovinis verpimo įrankis (III 30)
veřpstis, -čio — verpstas, lentelė kuodeliui pririšti verpiant (III 30)
verpstõkas, -o — lentelė kuodeliui pririšti ratelyje (III 11)
vertinėlis, -io — vėrinys: gintaro vertinėlis (III 41)
viekas, -o — stiprybė, jėga (I 10, 14, 19)
vienužėlė, -ės — vienturtė (I 186)
viešnãgė, -ės — viešėjimas, buvimas svečiuose (III 227)
viešnagėti, -ja, -jo — viešėti, svečiuotis (III 227)
viešpatė, -ės — valdovė, ponia (III 272)
viešpats, -ies — valdovas, viršininkas, ponas (III 70)
vijà, -õs — besivyniojančios vynmedžio šakos (V 127)
viklùs, -ì — aštrus (?): vikli žagrelė (I 135)
viktas, -à — šaunus, vikrus, linksmas (II 221, III 56, IV 182)
vylyčià, -ios (sl.) — strėlė (I 187, 189)
vilùs, -ì — vylingas, klastingas (IV 357)
viralaĩ, -ų̃ — daržovės: liepa viralus nušvokščia (II 144)

vyrauti, -auja, -avo — atsidaryti: suvyravo vartai atkeliami (I 271, 289)
vytis, -ies — pavojaus ženklas; v y t i s k e l t i — duoti pavojaus ženklą: vytys degė ant kuorų (I 189, III 27, 66, 67)

Z

zaũnyti, -ija, -ijo — niekus kalbėti, plepėti (V 223)
zuinùs, -ì — zujantis, visur lankstantis (II 98)

ž

žabánklas, -o — žabokliai, žąslai (III 122)
žairùs, -ì — žėrintis, karštas: ugnelė žairiai liepsnojo (I 301)
žaižarėti, -ja, -jo — spindėti, žibėti (I 147)
žãliaukės, -ių — žalumynai, žalesos (II 17)
žárdas, -o — pastolai džiovinti linams, žirniams (V 173)
žipõnas, -o ir **žiupõnas, -o** (sl.) — švarkas, apsiaustas (III 8, IV 192)
žvagėti, žvãga, -ėjo — žibėti, blizgėti (III 211)
žvaĩnas, -à — baltas, šviesus (I 182)
žveřblas, -à — šviesus, spindis (I 246, 321)
žverblėti, žveřbla, -jo — blizgėti, spindėti (II 105, III 15, V 100)

*

* *

Krėvės raštų žodynėlį sudarė Leonardas Dambriūnas. Jis taip pat talkino, peržiūrint I, III, V ir VI tomų kalbą. II ir IV tomų (jie buvo išleisti pirmieji) kalbą peržiūrėjo ir pataisė dr. Pranas Skardžius. Stengtasi ribotis rašybos ir šiaipjau smulkesnių kalbinių klaidų pataisymu, siekiant išlaikyti Krėvės kalbą kuo mažiausiai paliestą. Kiek daugiau taisyti buvo II ir IV tomai: pvz., krembliai („Raganiuje") pakeisti grybais, ainiai — palikuonimis, darbuiti — dirbti, o Nedzingė ištaisyta į Niedingę (II psl. 110), nors ji dzūko kaimiečio lūpose gal net tam tikru stilistiniu disonansu suskamba.

Neatitaisinėdami korektūrinių apsirikimų, nurodysime tik tris taisytinus dalykus: 1) Vietoje žodžio „yra" (V psl. 264, 5-ta eil. iš virš.) turi būti „bra" (iš pranc. bras, „ranka"), t.y. sieninės švakidės. 2) Vietoje žodžio „kariai" (VI psl. 29, 12-ta eil. iš apač.) turi būti „sikariai"; tai matyti iš „Tremties metuose (1947 psl. 16) išspausdinto fragmento, nors ten irgi įsibrovusi kita korektūros klaida. 3) Perspausdinant 1949 išleistąją „Dangaus ir žemės sūnų" I dalį, neapsižiūrėjus paliktas neištaisytas posakis „sėdėdamas stoloje" (VI psl. 52, 18-ta eil. iš virš.), kuris yra klaidingas, nes stola yra ne kokia kėdė ar suolas, o drabužis (žr. VI tomo paaiškinimus). Čia bus sintaksės slavybė plg. rusų „sidia v stole" — sėdėdamas, stola apsirengęs. Taip pat, žinoma, taisytinas posakis „atsisėdęs į stolą" (VI psl. 54, 1-ma eil. iš virš.), kuris irgi buvo 1949 laidoje ir kuris Krėvės originale gal bus buvusi panaši sintaksės slavybė „atsisėdęs stoloje".

TURINYS

DANGAUS IR ŽEMĖS SŪNŪS

I. ŽEMĖS VINGIAIS

Anksčiau, negu amžiai gimė 9
Priešaušrio metu 17
Žvaigždės spinduliuose 27
Neramios dienos 45
Esėjų šeimoje 57
Žvejų pasaulyje 68
Tesi palaiminta 83
Žemės dulkės 87
Žadėtojo keliai 94
Paskutinės liūto dienos 110
Dievo ramybėje užgeso jo dienos 153

II. DALIS

Į ramybės uostą 157
Gyvenimo sūkuryje 164
Tėviškės padangėje 189
Amžinojo didybės sosto papėdėje 203
Pašaukimo valanda 220
Jehuda iš Hamalos 234
Barraba, Jonatano sūnus, žmonių žudytoju pramintas ... 268
Dievo sūnų tarpe 290

III. FRAGMENTAI

Jehuda iš Hamalos 311
Mokytojai 322
Minioje 331
Audros sūnus 342
Atmestasis 347
Gundymai 358
Getsemano sode 371
Sinedrione 379

IV. VARIANTAI IR NUOTRUPOS

Jehuda iš Hamalos 383
Sužibusios viltys 384
Jonas Krikštytojas 386
Dievo sūnūs 390
Gundymai. Tyruose 401
Gundymai (nuotrupos) 406
Palaidos nuotrupos 415

Paaiškinimai 419
Bibliografinės pastabos 445
Krėvės gyvenimo ir kūrybos datos 447
„...aš norėjau atvaizduoti tų milžinų sielą“ 451
Krėvės kūrybinis žodis 453
Krėvės raštų žodynėlis 457